

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Secvnda Instavratione Monasterii S. Avrelii Facta Per Adelbertvm
Comitem De Calvve Anno Domini M. LIX. incepta.

urn:nbn:de:0128-1-17336

DE SECUNDA INSTAURATIONE MONASTERII S. AVRELI
LII FACTA PER ADELBERTVM COMITEM DE
CALVVE ANNO DOMINI M. LIX.

incepra.

*Fundatio-
tio huius
cenobij se-
cunda pra-
saga.*

*Wiltrudis
comitissa
deuota se-
mina.*

*Wiltrudis
comitissa o-
ratio ad Co-
mitem.*

*Vincit im-
portunitas
vbi patien-
tia conte-
minuit.*

*Consilium
dant artifi-
ces de con-
structione
noui mona-
sterij.*

*Vetus eccle-
sia destru-
tur.*

*Fundamen-
ta noue ec-
clesie po-
nuntur.*

NON autem Dominicae natiuitatis nono & quinquagesimo supra millesimum, qui fuit monasterio vacante septimus & quinquagesimus, a fundatione autem prima huius loci, quae facta est a comite Erlafrido & eius filio Nottingo Vercellensi episcopo, ducentesimo & decimonono anno, cum Adelbertus comes, utpote iuuenis fortis, diues & secularibus curis totus immerfus, verborum & comminationum sanctissimi auunculi sui papae Leonis noni, promissionisque suae & iuramenti paulatim obliuisci videretur, & instauracionem cenobij S. Aurelij Hirsaugiensis, quam sub anathematis obligatione accelerandam promisso iurauerat, de die procrastinaret in diem: verita Wiltrudis vxor eius deuota, Christi famula, simul ac metuens ne mora nimium protracta sanctum viri sui propositum penitus euacuaret, aut solum mori contingeret, nihil ex his quae S. Pontifex praecipere deinceps operatum perduceretur ad effectum: virum suum crebris perurgere admonitionibus coepit, orans & obtestans, quatenus memor verborum & comminationum sanctissimi pontificis auunculi quae Leonis, & quam duram in eum, si negligeret, fulminasset excommunicationis & aeternae damnationis sententiam, verba praesulis metuendi: parceret denique propagini sui generis toti, quae futura esset successura tempore parenti si crudelior sibi penitus esse deliberasset, eaque quae sanctissimus vir praecipisset, quantocius executioni demandare curaret: se alioquin vehementer timere, ne prouocata Dei omnipotentis iustitia, in obedientiam contra tanti Pontificis mandata praesumptam, grauissimo tandem & aeterno supplicio puniret. Haec & similia his comiti marito crebrius vxore inculcanti, ac verba summi pontificis terrore plena quotidie ad memoriam reducenti, se breui facturum omnia secundum iussionem sancti senioris: & monasterium D. Aurelij restitutum in gradum pristinum, vxori comes promisit. Sed cum S. foemina sine effectu verba contigis prolata transire de die in diem cerneret, & semper impedimentis grauibus accedere grauiora, statuit importunitate vincere, quem se lenitate & mansuetudine non posse superare considerauit. Iam ergo deinceps non diebus, non noctibus cessabat mulier deuota, admonere, rogare, & quadam oportuna violentia maritum impellere, vt quantocius opus promissum inciperet, ne iram omnipotentis contra se Dei prouocaret. Quadam igitur vice iterum aggressa verbis comitem vxor cum sermonem beatissimi papae ingeminasset, victus ille importunitate nimia statuit redimere noxam, missisque pro artificibus ad opus necessarijs, coepit illorum vti consilio, & quid mente gereret aperire. At illi cernentes ecclesiam B. Aurelij ligneo tabulatu veterum more constructam, & per clericorum negligentiam ac malitiam temporum semidirutam vna cum caeteris mansionibus claustrum non posse subsistere, dabant consilium, vt veteri structura nimium simplici disiecta nouum et lapidibus coenobium inchoaret, cuius firmitas & posteritatem facti admoneret stabilis, & impensas perditum ire non sineret. Fuit enim (sicut in prima fundatione longe superius diximus) ecclesia primum per Erlafridum comitem fundata satis quidem ampla, sed more veterum simplex nimium & minus firma, quae non diu stare sine periculo posse videretur. Igitur comes Adelbertus consilio tam architectorum & aliorum artificum, quam prudentium virorum in monasteriorum dimensionibus expertorum accepto, primam ecclesiam ab Erlafrido ante ducentos annos constructam funditus praecipit destrui, & locum pro nouo templo secundum formam sibi a peritis traditam restituendo purgari. Inter cetera lapides de vicino monte quadratos & ligna caeteraque ad tantum opus necessaria magnis sumptibus fecit adduci, & quicquid requirebatur ad nouum aedificium copiosissime praeparari.

MLX.

Anno dehinc altero, qui fuit Dominicae natiuitatis 1060. indictione 13. vacante autem monasterio 58. fundamenta huius ecclesiae sancti Aurelij, quam modo cernimus, facta sunt, & in paucis annis monasterij instauratio consummata est, prout suo loco dicemus. Eodem anno in territorio Parisiensi ferunt sanguinem pluuisse de caelo in festiuitate omnium

omnium sanctorum super populum tempore sacrificij diuini misit. Conradus etiā Spi-
rentis episcopus hoc anno obiit, cui Einhardus in pontificatu successit.

Circa hæc tempora comes Euerardus & Ida comitissa monasterium ordinis nostri,
quod Schafhausen dicitur, construxerunt in Sueuia, quod magnis prædijs & bo-
nis cumularunt. Horum filius Vdo Treuirensis archiepiscopus fuit post Euerardum, de
quo supra diximus.

*Monasterij
Schafhaus-
sen fundat-
ur.*

Claruit his temporibus Marianus natione Scotus, primus monachus S. Pantaleo-
nis Colonienfis, deinde Fuldensis, ac postremo apud Moguntiam pro amore Christi re-
clusus, vir Deo deuotus & in scripturis diuinis studiosus, qui scripsit ab origine mundi vsq;
ad annum 1084. Chronicam succinctam, annorum notatione pulchre intersectam, cuius
lectio ad cognitionem temporum satis vtilis & iucunda esse poterit studiosis.

*Marianus
Scotus mo-
nach. chro-
nographus.*

MLXIII.

Anno Domini 1064. qui monasterio vacante 52. indictione 12. sanctus Cunno, quæ
Imperator ad ecclesiam Treuerorum miserat pro suscipiendis insignijs archiepiscopat-
um vacantis, martyrizatus est per Theodoricum comitem, propterea quod sine populi
electione constitutus esset à rege, tertioque die de monte præcipitatus, ad Dominum mi-
grauit. Sepultus in monasterio Doleiensi nostri ordinis, multis signis mox clarescere cœ-
pit. Comes postea pœnitentiam acturus, pro scelere commisso Hierosolymam perrexit, &
ibi vitam finiuit. Ceteri omnes consentanei sceleris, mala morte breui consumpti perie-
runt. Huic successit Vdo filius Euerardi comitis, de quo iam antea diximus. Eodem
quoque anno Siphridis archiepiscopus Moguntinus, Guntherus episcopus Bambergens-
is, Otto Ratispontensis episcopus, & Wilhelmus episcopus Traiectensis, cum alijs multis,
vltra quam septem millibus Hierosolymam orationis & deuotionis causâ pergentes vix
duo millia redierunt.

*Cunno occi-
ditur.*

*Archiepi-
scopus Mo-
guntinus
Hierosoly-
mam cum
7000. Visi-
tata.*

Hoc etiam anno Wormatiensē antistite Arnulpho viro pontificalis modestiæ &
sanctitatis mortuo, Adelbero monachus sancti Galli nostri ordinis frater Rudolphi ducis
successit, vno pede omnino debilis, vir per omnia spectaculo dignus. Erat enim fortitudi-
nis magnæ, edacitatis nimia, crassitudinis tantæ, quæ aspicientibus horrorem magis in-
citeret, quam admirationem.

*Adelbero e-
pisc. Wor-
matiensis.*

Claruit his temporibus Wilramus, ex scholastico Bambergensi monachus Fuldens-
is, & tandem ex monacho abbas cœnobij Mersburgensis, vir tam in diuinis scripturis,
quam in secularibus literis non infime doctus, qui in Parisiensi gymnasio philosophiam
multis annis gloriose docuerat. Scripsit inter cetera ingenij sui opuscula super Cantica
canticorum tres libellos metro & prosa distinctos. Alia quoque nonnulla scripsit nobis
necdum visa.

*Wilramus
abbas Mers-
burgensis.*

Bernardus quoque monachus Corbeienfis nostri ordinis iisdem temporibus in Sa-
xonia claruit, vir in scripturis tam diuinis quam secularibus admodum eruditus, metro
exercitatus & prosa, qui publicæ scholæ monachorum in eodem cœnobio multis annis
præfuit, & discipulos complures post se doctos reliquit. Edidit non contemnendæ lectio-
nis opuscula, quorum alibi fecimus mentionem.

*Bernardus
monachus
Corbeienfis.*

Guntherus quoque monachus cœnobij S. Amandi ordinis nostri, hæc tempora
docendo & scribendo varia illustrauit. Viram & passionem S. Cyriaci martyris metro de-
scripsit non ineleganti, cum multis alijs quæ ad nos necdum peruenerunt.

*Guntherus
monachus
S. Amandi.*

Theodericus quoque abbas sancti Trudonis nostri ordinis doctissimus, & tam in
secularibus literis quam in diuinis scripturis ad plenum imbutus, scripsit eleganti carmine
vitam Trudonis, sancti quoque Bauonis, S. Reinoldi, & complurium aliorum.

*Theodori-
cus abbas S.
Trudonis.*

Claruit etiam his temporibus S. Arnulphus monachus cœnobij B. Medardi Sues-
sionensis, qui ob amorem solitudinis & vitæ contemplatiuæ per plures annos in inclusio-
ne stetit: deinde abbas eiusdem monasterij ac postremo Suesсионensis parochiæ episco-
pus factus, multos verbo & exemplo ad morem cœlestis patriæ incitauit. Hic ad confir-
mandam in ter Flandrenses pacem, venit in Flandriam, ibique moriturum se prædixit, &
fundato cœnobio monachorum nostri ordinis in ecclesia & honore S. Petri mortuus
est, & ibidem sepultus 18. calend. Decemb.

*S. Arnul-
phus.*

Sanctus quoque Maurilius ex monacho cœnobij Fiscanienfis nostri ordinis archi-
episcopus Rotomagensis post depositionem Malgerij his temporibus clarus habetur, vir
multarum virtutum decore ornatus, charitatis abstinentiæque cultor insignis, de cuius
sancta conuersatione præcella laudum præconia feruntur.

*Maurilius
ex abbate,
Episcopus.*

His temporibus S. Anno Colonienfis archiepiscopus construxit monasterium or-

Monij
era
o r i a

AV.
AVRE
A DE

gesimo supra
quinquagesi-
mâ comite Er-
centesimo &
uenis fortis,
& commina-
missionisque
Aurelij Hir-
uerat, de die
simul ac me-
iaaret, aut si il-
ratum perde-
orans & ob-
ficis auuncu-
licationis &
ue propagini
penitus esse
i demandare
stitia, inobo-
em & aratro
anti, ac vebra
facturum o-
tuturū in gra-
erba coniung
accedere gra-
a posse supera-
er deuota, ad-
antocius opus
quadam igitur
ingeminaffet,
icibus ad opus
cernentes oc-
corum negli-
us claustrū nō
ta nouum ex-
eret stabilis, &
onge superius
mpla, sed mo-
posse videre-
m, quam pru-
primam ec-
desiari, & lo-
o purgari. In-
pus necessitat
um copiosiss.

*Monasteri-
o Graf-
schaffi con-
firmatur.*

*Fundatio
monasterij
Salued.
Ioannes.*

dinis nostri in Westphalia, quod in lingua illius gentis *Greschaffi* appellatur, in quo posuit abbatem & monachos qui secundum regulam viuerent, quos necessarijs omnibus prouidit, Tertium quoque ordinis nostri monasterium sanctus archiepiscopus Anno fundatissimi patris nostri Benedicti cum abbate posuit, quos pradijs & donationibus multum cumulauit.

His temporibus venit quidam monachus ex Hibernia ordinis nostri, qui dicebatur Ioannes, in territorium Meckelnburg in Saxonia, prædicans incolis uerbum Dei, quem propter zelum fidei & infatigabilem euangelizandi constantiam Romanus pontifex gentibus illis præfecit episcopum, qui tandem pro fide & iustitia martyrio coronatus, ad Deum migravit.

Hermannus ex monacho episcopus Bambergensis.

Hermannus quoque ex monacho cœnobij sanctæ Felicitatis in Schwartzacht, non longe ab Herbipoli nostri ordinis his diebus post obitum Guntheri episcopi Bâbergenfis, in locum eius successit. Sunt qui scribant Hermannum hunc, uicedominum fuisse Moguntinum, & amicorum precibus ac precio episcopatum coactum, postea uero penitentiâ ductum intrasse monasterium.

QUANDO ET VNDE PRIMI MONACHI AD HIRSAUGIAM, in hac secunda fundatione siue restauratione aduenerint.

INTEREA dum opus inceptum in fundatione templi S. Aurelij pontificis non pro comitem Adelbertum continuaretur, sanctæ mulieri omnis mora nimium uidebatur prolixa, quippe quæ & animum mariti remissum inconstantemque non ignorabat, & cœnecium in diuino timore satis fundatum de facili à sancto proposito reflecti posse sciebat. Vnde sagaci vsa consilio consummationem monasterij non duxit expectandam, ac forte mors impedimenta qualibet interponeret, si aut eam priusquam perficeretur opus aut comitem rapuisset. Mouit ergo uxor deuota maritum, ac tandem persuasit, ut monachos non expectato consummationis termino, qui adhuc longe uidebatur abesse, introduceret: cum quorum consilio perficeret, quod in construendis mansionibus & cellis monasticis nondum esset consummatum. Dedit ergo comes persuadenti sceminæ consensus, & unde monachi adducerentur, qui secundum regulam monasticam in euilpe uiuerent, habere consilium. Erat autem in illo tempore monasterium solitariorum, quod ab antiquo (sicut longe retro diximus) Ad eremitas dicebatur, in Nigra sylua, bonæ opinionis & regulam conuersationis monachorum inibi degentium, præ cæteris Sœuiaz monasterijs laudatum, cuius famæ boni odoris gloria inducti, comes & comitissa monachos, si possent impetrare, petere decreuerunt. Missa itaque ad ipsius cœnobij abbatem legatione comes Adelbertus rogat, sibi monachos uita & conuersatione præcipuos mitti, qui monasterium à se fundatum sub regula S. patris Benedicti possideant. Missi sunt ergo de monasterio prædicto fratres cum Friderico uenerabili viro, quem sibi præfecerunt abbatem.

Comitis Adelberti inconstantia.

Wiltrudis comitissa Sæuiaz consilium.

Bona fama monasterij ad Eremitas.

De monasterio Sæuiaz in fratres aduocatum.

MLXV.

Monasterij inhabitare incipiunt.

Veneruntque ad Hirsaugiam, anno Dominicæ natiuitatis 1065. indictione 3. pridie nonarum Decemb. à desolatione primi monasterij 63. à fundatione autem prima anno. Quos ut uidit deuota Christi famula Wiltrudis comitissa, cum incredibili gaudio suscepit, dispositisque omnibus quæ ad sustentationem seruorum Dei uidebantur necessaria, monasterium eis una cum comite marito consentiens in possessionem temporariam tradidit. Sed cum Fridericus abbas & fratres dicerent traditionem hanc nequaquam sufficere, nisi eorum in facie sanctæ matris ecclesiæ, uocatis ad hoc testibus idoneis ut moribus bonis, ita & generis nobilitate præstantibus secundum consuetudinem ordinis fuerit confirmata, displicuit quidem comiti, quippe qui monasterium & monachos in suam cupiebat redigere potestatem. Dissimulans autem exteriori apparatu mentem quam gerebat, respondit, se consummato opere facturum omnia quæ ratio postularer. At uero de possessionibus quas tam ipse quam progenitores sui de monasterio dudum uolenter rapuerant, cum restituisset aliquas ad usum fratrum, plures seruauit, & forsitan nec illas quidem restituisset, nisi religiosa coniugis importunitate fuisset nimia superarus. Verum post obitum Friderici abbatis cum reuerendissimus abbas Wilhelmus regimini monasterij fuisset prælatus, puritate & simplicitate sua columbina comitis astutiam & meram cœnobij huius libertatem, tam à summo Pontifice, quam ab Imperatore cum

Comitis seruicia mala contra fratres.

Abbas Wilhelmus libertatem cœnobij impetravit.

Henrici

era
o r i a

consensu Adelberti comitis impetrauit, quemadmodum suo in loco plenius dicemus. Postea vero quam fratres in possessionem monasterij, nec dum consummati fuerunt admilli, ceperunt diligentissime operam dare, vt ecclesia quantocius perficeretur, sperantes se tunc rerum quoq; temporalium necessariam prouisionem iuxta pollicitum saluatoris nostri in Euangelio, diuque patris monachorum in regula sine dubio assequi, cum ante omnia in exhibitione seruitutis Dei omnipotentis debitum præmiserint famulatū. Erant autem fratres numero duodecim, quorum seruorem & deuotionem cum S. foemina Wiltrudis comitissa uidisset, omni qua potuit virtute satagebat apud maritū, ne quid ad consummationem tam sancti operis deesse contingeret. Vnde suam munificentiam in fratres, & pietatem in Deum, multis beneficijs ostendit: & quæcunque ad sustentationē seruorum Domini intellexisset necessaria, nunc manifeste, nunc etiam occulte liberaliter impendit. Et licet fratres vna cum artificibus, quos comes impensis suis conduxerat, incepto fortiter ac diligenter instarent operi, non tamen illud tam cito ad perfectionem operam perducere potuerunt. Per annos namq; decem ferme consummata fuit ecclesia, vna cum cæteris quibusdam habitaculis necessarijs, ad conuersationem monachorum. Anno siquidem dominicæ natiuitatis 1060. sicut antea prædiximus, noua ecclesia veteri præcedente anno deposita, iactis fundamentis saxeis inchoata est, & tandem anno 1070. perfecta, & sicut postea dicemus anno septuagesimo primo per episcopum Spirensē Henricum consecrata. Annis itaque decem in constructione monasterij laboratum est.

Abbas autem Fridericus consummationem ecclesiæ, cum cæteris mansionibus monasterij, tamen manu indefessam operi apponeret, videre non potuit: quia post triennium falsis accusationibus quorundam circumuentus, sicut dicemus, depositus ab officio dignitatis fuit, & non multo post obiit. Huius autem foundationis & monasterij dedicationem, traditionem & libertatem, quamuis in hoc loco secundum narrationis ordinem, priusquam abbatis Friderici gesta scribenda sumamus, exponere deberemus, quia tamen post eius mortem sub abbate Wilhelmo contigerunt, ad ipsius quoque tempora diximus referuandas.

Numerus fratrum in principio monasterij.

In decem annis ecclesia S. Aurely fuit perfecta.

Fridericus abbas non vidit loci perfectionē. Ordinem historiae aufer ratione transponit.

DE FRIDERICO, XI. HIRSAUGIENSIS MONASTERII ABBATE qui præfuit annis III. & moribus eius, ac gestis illius temporis.

FRATRIBVS itaque monachis de cœnobio eremitarum in Hirsaugiam comite Adelberto petente venientibus, quemadmodum iam diximus, numero duodecim in abbatem primum huius instaurationis prælatusest Fridericus, qui ab origine foundationis monasterij Hirsaugiensis abbas vndecimus fuit. Electus autem fuit anno Domini 1065. indictione 3. anno posteaquam vacauerat abbatia tertio & sexagesimo, ordinatus ab Einhardo Spirensi episcopo, & præfuit annis 3. mensibus 8. de cuius vita & conuersatione, quantum ad huius rationem operis pertinet, pauca sunt à nobis præmittenda. Fridericus itaque abbas, de quo nobis sermo est, natus fuit ex parentibus ingenuis, de gente Sueonum antiqua familia, secundum seculi huius nobilitatem non infimus, à quibus in iuuentute ad discendum literas positus, satis quantum ætas illi permisit, in discendo cum tempore profecit. Postea vero quam sapere & intelligere aliquantulum ceperit, ad Deum se non sine mentis seruore, in puero quidem admirabili conuertit, & in monasterio eremitarum, apud cellam videlicet S. Meinradi, mansionem inter monachos, parentum adiutus suffragio petijt & impetrauit. Ex hinc tempus omne in exercitijs monasticis & disciplina regulari satis quiete non paucis annis exegit, nulli molestus, nullique onerosus, sed ante faciem tuam in simplicitate ambulans, parum de mundi huius ratione cogitabat. Lectioni namque diuinarum scripturarum & internæ compunctioni à iuuentute deditus ac magistrorum sollicitudine & prouidentia probe institutus, veluti consuetudine quadam introducta didicit, cum mundo nullum prorsus habere commercium. Erant nempe illo tempore monachi in sepe dicto monasterio regularem vitam ac puritatem coram Deo & hominibus sine querela optimam ducentes, qui pueros & iuuenes, quos in sui consortium suscepissent, verbo & exemplo non solum in scientia scripturarum, sed etiam in moribus, ad compunctionis internæ deuotionem imbuebant. Quibus exercitijs Fridericus pene ab infantia maiorum cohortatione & exemplis instructus, viam simplicitatis virtuosæ quam semel didicit, vsque ad mortem inuiolabiliter custodiuit. Post multos vero annos, cum Adelbertus comes de Caluae (sicut diximus) monachos & abbatem ex Solitariensium cœtu supplex expeteret, nullus tū Friderico melior occurrit,

Fridericus fuit abbas huius monasterij.

Vita & conuersatio Friderici abbatis.

Quomodo monachus factus.

Lectio deditus mundana non curauit.

Quomodo monachorum Solitariensium.

quo possit
omnibus pro
Anno funda
os regule fan
omnibus malis
qui dicebat
n Dei, quem
pontifex gen
natus, ad Do
artzach, non
Bäbergensis
fuisse Mogun
penitentia
HIR.
ficus noui per
um videbatur
orabat, & cū
cti posse sic
estandam ne
ficeret ut opus
asit, vt mona
abelle, immo
nibus & cellis
scemine con
cam inculpate
riorum, quod
luta, bonæ opi
ceteris Sueua
mitilla mona
obijt abbacem
cepit quos mitti
Misti sunt ergo
fecerunt ab
tione 3. præde
em prima 227.
edibili gaudio
bantur neces
m sempiterna
quaquam sus
stibus idoneis
udinem ordi
& monachos
ratu mentem
postularet. Ad
o dudum vno
it, & forsitan
mia superaret.
Imus regimini
tis astutam &
peratore cum
conferen

quippe qui non modo verbis, sed etiam exemplis corda subditorum ad contemptum mundi & amorem celestium fortius omnibus posse inflammare videretur. Erat enim dispositione corporis non secus ac mentis quadam maiestate dignitatis reuerendus, statura mediocris, qui non multum breuis nec longus nimium haberetur, in facie corpulentus & plenus, fortis & robustus, nec tamen crassus nimium, capillis nigris canisque hinc inde resperis, & nulla caluicie depilatus. Qui quum nomen & dignitatem pastoralis curae suscepisset, aut nihil aut parum prioris sanctae institutionis omisit, sed in orationibus, lectionibus scripturarum, meditationibusque sanctis & interiorum contemplationi vacans die ac nocte secularium negotiorum occupationes facile non admisit. Vagos quoque de monasterio discursus non amabat, vigilijs & ieiunijs corpus suum pro Dei amore indefinenter afficiens, hostiam Domino se viuam & immaculatam offerre satagebat. Ad pauperes multum erat misericors, quos ut potuisset pro Dei amore aliquantulum esurientes reficere, saepius ieiunus remanens sibi competentia cibaria impertiuit egenis. Vbiunque enim offendisset pauperem, mox sine dilatione (quantum potuit) illius inopia tam in amictu quam in victu subueniebat. Nam secundum nomen suum in omnibus erat pacificus, mitis, dulcis, & quietus, plenus charitate Dei & dilectione fraterna, in cessu grauis, sci-quo dulcis, & pulchra morum grauitate ornatus. Adeo vero coram Deo se humillare edicerat, ut etiam in exteriori conuersatione nitior quidam gratiae spiritualis relucens, internam cordis humilitatem palam cunctis ostenderet. Inter scriptores namque reliquos, quod officium apud veteres monachos erat valde communiter in vsu, locum tenere cum fratribus non erubuit, in quo se per vices ab oratione vacans vtiliter occuparet. In habitu suo nihil differebat a monachis subditis, qui eo tempore omni vtilitate & extremitate iuxta regulam contenti subtus cucullis, desuper vero cappis utebantur. In hac itaque humilitate & innocentia vitam suam Fridericus abbas diligenter custodiens, prauorum temeritatem tamen non potuit euadere, quae bonis viris ab initio mundi semper fuit iniecia, sed vsque adeo iniurijs malorum paruit, ut tandem ab officio dignitatis suae (sicut dicemus postea) fuerit iniustissime depositus.

MLXVI.

Sifridus archiepiscopus Maguntinus. Anno Friderici abbatis primo Sifridus Archiepiscopus Moguntinus de partibus transmarinis redijt, de quo septem millibus quos secum abduxerat, vix duo millia redijt. Eodem anno regnum Angliae per Wilhelmum Nortmannorum bastardum mirabiliter affligitur, cuius regem Araldum interficiens pro eo regnauit. Qui mox pene omnes eiusdem regni pontifices misit in exilium, nobiles & principes interfecit, medicos in seruitutem militibus dedit, vxores indigenarum aduenis suis matrimonio contulit, & in ciuitate Eboracense plusquam centum supra mille sacerdotes crudeliter occidit. In festis etiam paschalibus hoc ipso anno cometes per quatuordecim ferme noctes in caelo apparuit.

MLXVII.

Episcopus Spirensis. Anno Friderici Abbatis 2. qui fuit Dominicae natiuitatis 1067. indictione 5. obiit Einhardus episcopus Spirensis, cui Henricus successit canonicus Goslariensis, tanta dignitatis vir, dum per aetatem maturus, & non tam electione clerici aut populi ad hanc profectus, quam indulgentia regis, cui in puerili aetate fuerat familiarissime ascensus. Claruit hoc tempore Marbodius ex monacho episcopus Redensis, vir in diuinis scripturis doctus & secularium literarum non ignarus, metro exercitatus & prosa, qui multa ingenii sui monumenta posteris reliquit, & inter caetera scripsit in signe opus in Cantica canticorum, passionem quoque sanctorum Thebeorum martyrum & vitam complurium aliorum sanctorum eleganti carmine descripsit.

MLXVIII.

Murmur fratrum contra Fridericum exortitur. Anno autem sequente qui fuit Dominicae natiuitatis 1068. cum abbas Fridericus iuxta morem & consuetudinem suam rebus diuinis totus esset intentus, lectioni, meditationi, orationique & contemplationi deditus, fratribusque suis quos ipse sibi constituerat rerum omnium monasterij disponendarum, in externis oeconomos nimiam in agendis permitteret libertatem, coeperunt eum diabolo instigante contemnere, & quomodo ipsum a dignitate sua deicerent, consilium habere. Spirituales namque vitae tranquillitatem, quae ille vehementer se occupare solebat, non religioni sed inertiae suae adscribebant, ipsumque ignauum & rerum temporalium in expertum irridebant, quippe qui ad eorum commodum & vtilitatem in externis, nihil penitus prouidere aut posse aut velle videretur. *Exclamatio.* O quid non praesumit caeca prauiorum ambitio, quae praesentibus nequiter inhians memoriam futurorum

*Dispositio
& forma
corporis Fri-
derici abba-
tis.*

*Quibus fue-
rit deditus
exercitius
Friderici.*

*Pius in pau-
peres semper
fuit.*

*Commenda-
ditur abbas
Fridericus
quod pacifi-
cus erat.*

*Humilitas
interior &
exterior.*

*Sifridus
archiepiscopus
Maguntinus.
Rex Angliae
interfectus.*

*Sacerdotes
occiduntur.*

*Episcopus
Spirensis.*

*Marbodius
ex monacho
episcopus.*

*Murmur
fratrum con-
tra Frideri-
cum exorti-
tur.
Interpreta-
tio mona-
chorum
praua.
Exclamatio*

turorum non admittit. Virum omni honore dignam monachi penitus indigni non solum non venerationem sed etiam persequentes despicunt, & eum quem summo honore ab ultimis etiam terra finibus, sine oportunitate requireret, vocare ad se debuerat, repellere a se & abire turpiter non formidant. Comitum Adelbertum principes factionis monachi prorsus Deo & hominibus ingrati, ad eum Fridericum abbatem suum in eum ignaumque non satis prouide accusatum deserunt, & quam inutilis sit monasterio alijs atque alijs verbis mendaciter confingunt. Et quidem facile animum comitis viro sancto & innocenti reddunt auersum, vitpote qui mundanis rebus assuetus nihil minus quam interna conuersationis quietem cogitabat. Erat etiam comes abbatem iam pridem non mediocriter in sensus, propterea quod consultius id ipsum quoque monachis, liberius quam illi erat in mente, traditionem monasterij pontificali roborandam auctoritate exigere tentasset. Vnde fratrum accusationes contra Fridericum abbatem libenter admisit, & mox abbatiali eum honore priuasset, nisi vxoris deuotissima consilio fuisset aliquandiu prohibitus. Sed nec ad eum causa accusationis delata videbatur sufficiens, pro qua abbas deponeretur: non quod iustitia rationem in hoc attenderet, sed ne apud homines leuitatis argueretur, si ad tam leuem querelam monachorum, hominem alioquin bonæ apud omnes famæ & opinionis, à prælatura remouisset. Interea dum hæc agerentur, Fridericus abbas sanctæ simplicitatis amator, more suo cœlestibus intentus disciplinis, earum machinationum quæ parabantur in suum exitium penitus ignarus, dolos & fraudes suorum non aduertit. Cum autem cernerent accusatores iniqui, se hac via non posse proficere, vt sanctum virum omnino deiecerent, alium modum inuenerunt. Consilio namque diabolo suggerente inter se habito, crimen fornicationis pastori suo morbida oues imponunt, vt eum quem vincere non poterant, iniuria superarent. Hac fama delata ad comitem, non examinauit causam secundum regulam æquitatis, non fecit produci testes à suspitione iniquitatis, sed violentiam viri præposuit, eosque testes admisit contra innocuum, quos accusatores in causa ad se non pertinente habuerat. Deposuit ergo virum sanctum & innocentem iudex presumptuosus, quem accusatum quidem nouerat, non confessum, non legitimo testimonio conuictum. Et quamuis ad laicum non pertineat ratio huiusmodi actionis, præsumpsit tamen ambitio quod voluit iudicantis, cui tempus fauere videbatur in obsequium sceleris, quo præsul e-rat secularis & iuuenis & puer, nomen regis sine regimine portabat. Depositus autem per violentiam comitis abbas Fridericus, illatam contumeliã pro Dei amore patientissimè metallis, & nihil passus, in omni patientia & mansuetudine inter alios pacifice vixit, nullique molestus in aliquo fuit, neque vicem iniurijs rependit, quamuis non paucas quotidie ab infirmioribus irrisiones sustineret. Qui eum locum iræ dare potuisset, noluit: sed cum his qui oderant pacem, pacificus & tranquillus omni tempore permansit. Sed omnipotens Deus iuste iudicans, patientiam pauperis non depexit in finem, quoniam quem tribulari innocenter permiserat, quam iniuste fuerit depositus, breui postea reuelauit. Doli namque machinatio patuit, aperta est iniquitas, fraus quoque detecta, & innocentia viri omnibus facta est manifesta. Nullam enim causam deponendi eum legitimam habuerunt, sed inuidia obœcati æmulos crimen fornicationis in eum mendaciter composuerunt, sicut postea manifeste apparuit. Enimvero quum vir Dei esset homo humilis & quietus, minusque intenderet rebus & actionibus mundanis, seque in auctoritate pastoralis seueritatis nequaquam subditis reddidisset formidabilem, cœperunt eum contemnere & habere exosum, ipsum tanquam inutilem de abbacia cogitauerunt eicere. Non est malitia supra malitiam claustralium peruersorum, qui nullum facinus abhorrentes, audent omne quod liuor suggererit. Depositus autem fuit anno Dominicæ natiuitatis millesimo sexagesimo octauo, indictione autem 6. anno regiminis abbatialis assumpti tertio cõpleto & mensib. ferme 8. Mansit igitur inter æmulos suos (vt diximus) vir humilis, quietus, nulli grauis, nulli onerosus, sed interna compunctioni deditus, dies noctesque in oratione Domini consummauit. Interea adueniens abbas monasterij sancti Nazarij Laurissensis, cum innocentis viri deiectionem cognouisset, cuius vitam & mores sanctissimos dudum antea nouerat, ingemuit: quem inter lupos velut agnum diutius manere non sustinens, ex magna eum pietate secum abduxit, & in monte sancti archangelij Michaelis, qui Ebernberg dicitur, collocauit, ac de necessarijs quam diu vixit copiosa miseratione prouidit. In eodem vero monte vsque ad mortem permansit, orationibus ceterisque piæ conuersationis studijs intentus, tantoque liberius contemplationi & quieti mentis dedit operam, quanto ab omni cura & tumultu secularium occupationum fuerat remotus. Denique non multis postea annis euolutis Domino vocante

Abbas apud Comitem accusatur inerte.

Quare fuerit Comes abbatem indignatus.

Accusatio non erat iustificata.

Crimen fornicationis abbati impositum.

Fridericus abbas deponitur iniuste. Quam patienter intulerit iniurias sibi factas.

Monachorum malitia peruenit in lucem.

Quando sit depositus ab officio dignitatis.

Abbas in Torfch Fridericum secum abduxit.

Vitam religiosam continuat.

Catenam portavit ad nudam carnem.
Signa celestis ad sepulchrum eius facta sunt.

infirmari coepit & sancto in pace sine quieuit. Quo mortuo catena ferrea ad nudam carnem eius inuenta est, quam multis annis creditur non sine dolore, quod cicatrices carnis infixae monstrare poterant, in occulto portasse. Sepultus est in eodem loco non sine opinione sanctitatis, super cuius tumulum nocturnis horis lumina emissa, vt multi testabantur, visa sunt, & signa diuinitus ostensa. Et is quidem abbas Friderici exitus fuit, cuius animam coeli gaudij introductam confidimus, quae Christum totis semper uisceribus in carne posita amauit, pro cuius amore multa patienter sustinuit.

DE WILHELMO HUIUS MONASTERII ABBATE DVODECIMO, qui praesuit annis viginti duobus, & de gestis per eum, atque sanctissima conuersatione eius.

Consilium de pastore eligendo.

POST depositionem deuotissimi viri abbatis Friderici, non parua inter fratres concertatio fuit suborta, quis in locum eius idoneus substitueretur, qui & verbo & exemplo pastorem se utilem ouibus exhiberet, & prouisionem temporalium rerum (sine cuius adminiculo religio subsistere nequit) non negligeret. Verebantur enim violentiam Comitis, quoniam cuius auxilio Fridericum a dignitate sua deposuerant, eius iram si contra successorem eadem praesumerent, non inconspicue mererent.

Wilhelmus monachus.

Omnes in Wilhelmum consensuerunt abfentem.

Legatio mittitur ad Ratisbonam pro Wilhelm.

Wilhelmus Senit ad Hirsaug.

Renit ordinari antecessore suo uiuente.

Non uult assumere monasterium nisi liberatum.

Comes Wilhelmum dolo circumuenit.

Erat eo tempore in cenobio sancti Hemerani Ratisbonae, monachus quidam Wilhelmus nomine, vir multum doctus & religiosus, quem quidam ex fratribus notum antea uiderant, reliqui famam bonae conuersationis eius satis celebrem saepe audierant.

Igitur post longos inter se habitos tractatus, tandem sapienti diuinitus inspirati consilio, uel concordi unanimitate conuenerunt, non se alium electuros quam monachum praefatum Wilhelmum, quem scripturis optime imbutum, & sanctis moribus adornatum, sciebant futurum non inutilem esse pastorem. Mittunt ergo duos ex eis, cum legatione Comitis Adelberti, ad monasterium Sancti Hemerani Ratisbonam, qui nomine omnium, Wilhelmum sibi dari in Abbatem postularent. Nuncii Ratisbonam ueniunt, legationem suam Abbati & conuentui (quemadmodum iussi fuerant) exponunt. Wilhelmum animarum suarum pastorem expetunt, & (suis necessitatibus ostensis) impetrant. Qui Wilhelmus dum fratrum Hirsaugensium uoluntatem cognouisset, non in

superbiam se extulit, sed ieiunijs & orationibus causam omnino Domino commendauit. Imperio uero senioris sui compulsus, post dies paucos, cum fratribus qui missi fuerant, ad peregrinationem se contulit, & comitante Domino ad Hirsaugensem monasterium venit. Magno fratrum gaudio susceptus est, & mox in abbatem, consensu omnium qui aderant, electus. Cognita uero de depositione antecessoris sui iniqua, grauius tulit, exhortans

Comitem, ut uirum innoxium, dignitati pristinae restitueret, coepit. Quem ut oblitum in sua temeritate conspiceret, redire ad monasterium suum unde uenerat, cogitauit. Hoc fratribus quum innotuisset, prouoluti pedibus eius humillime orant, ne desolatos tam misere deserat, ipsum Diuino examini clamant futurum grauius obnoxium, si pastore orbatos, lupis suo recessu permitteret patere deuorandos. Quumque maximis eum precibus

obuolunt, aegre tandem impetrant, ut maneat. Qui nec ordinari ab episcopo uoluit, nec in loco Abbatis stare, aut residere, quamdiu Fridericum antecessorem suum, in hac uita cognouit esse superstitem. Quo, non post multos menses, ad Dominum migrante, suae sedem ordinationi consensit. Verum non prius consentire uoluit, quam monasterium omnimodo traderetur libertati. Aduocati namque Comites, monasterium in ius suum penitus redegerant, & nullam oblata libertatem, iuxta tenorem primae fundationis libertate permittere uolebant.

Videns ergo Comes Adelbertus Wilhelmi abbatis constantiam, quod monasterii regimini se nequaquam introuidere uellet, nisi manus ipse deponeret, & locum perpetua libertate condonaret. simulauit se in omnibus obtemperaturum, quaecumque ad huius rei negotium necessaria praerideret. Ad instantiam itaque eius, Comes Adelbertus perrexit cum eo ad curiam Regiam, literas praese simulante ferentes, libertatem cenobii astutia seculari falsas composuit: quas muniri sigillo regio impetrauit, Wilhelmo columbina simplicitate reuerendo nihil tale penitus suspicante. Verum post annos quinque dolu intelligens, per Dei misericordiam euicit: quemadmodum suo loco per ordinem dicemus. Sanctus igitur & innocens quum esset Wilhelmus, uerax atque fidelis, omnes ex suis uirtutibus metiens, monasterium a seruitute iam credens exemptum ordinari in Abbatem consensit.

MLXIX.

Anno igitur Dominicæ natiuitatis millesimo sexagesimo nono, indictione autem septima, in die sancto Ascensionis Domini nostri Iesu Christi, quæ fuit quarto nonas Junij, monasterio necdum consummato, Wilhelmus abbas constitutus est: & in præsentia multorum nobilium tam clericorum, quam laicorum, ab Henricho Nemetensi Episcopo iuxta morem ordinatus, atque in sedem Abbatia, non absque flumine lachrymarum collocatus. Præfuit autem in magna religione & sanctitate per annos duos & viginti: in quibus statum & conditionem huius monasterij, tam in personis, quam in rebus temporalibus mirifice dilatauit. Natus est in Bauaria honestis parentibus procreatus, à quibus omnipotenti Deo in pueritia sua fuit à pijsimis parentibus oblatum in prædicto monasterio sancti martyris Hamerani Ratisbonensi, vbi tam moribus ad puritatem regulæ, quam eruditione literarum vsque adeo cum tempore & diligentia profecit, vt ne dicam in monasterio, sed ne in altero quidem, sua ætate haberet parem. Ingenium eius subtilissimum, & in omniscientia tam humana, quam Diuina, eruditum fuit: quemadmodum sua præclara volumina ostendunt, quæ & monachus & demum Abbas edidit, quæ si quis diligenter cum intellectu reuoluerit, quanto intellectu acumine præditus fuerit, sciet. A pueritia enim sua (vt diximus) in monasterio constitutus, omne illud tempus quod ex horis regularibus & cæteris laboribus monasticis superesse potuit, aut orationi impendit, aut studio bonarum literarum. Nemo illum in cenobio vel extra, vnquam vidit ociosum: semper aliquo spirituali, vel certe literali fuit intentione occupatus. In his artibus, quas vocant Liberales, eruditissimus fuit, vt suos etiam longe vinceret præceptores. Erat enim Philosophus acutissimus, & in disputationibus adeo subtilis, vt à nemine penitus vinceretur. In Musica singulari doctrina fulgebat: quippe in laudibus sanctorum, qui cantus plures dulci modulamine composuit. Porro in Mathematica & Astronomia, in Arithmetica & in arte Calculatoria tam eruditus fuit, vt quum in omnibus haberetur doctissimus, his quasi singulariter scientijs operam nauasse videretur. Quid autem ediderit, obiter indicabimus. Scripsit enim de Musica, de Compositione monocordi, de Astrolabio & eius compositione, de Compositione quoque horologij, de Correctione Psalterij, & de Ratione Computi Ecclesiastici. Ipse quoque in sacris Scripturis studiosissimus fuit, in quarum lectione dulcè contubernium omni quoad vixit tempore, habere consuevit. Erat vir per omnia dignus honore, cuius etiam dispositio corporis quendam reuerentiæ cultum ab inuentibus exigebat. Statura siquidem procerus, in anteriori corporis parte caluus, pilos in reliquo raros habebat, faciem cerulei mixti albedine coloris, pulchram aliquantulumque productam, manuumque digitos pulchra longitudine subtiles, ac totum corpus debita proportione ad virtutem fuerat ordinatum. Vox illi grandis atque virilis erat, qualis cum naturali quodam ornatu verborum, optimum quæque orationem facere consuevit. Vnde in exhortando multum valuit, ita vt dulcedine vocis, & quadam auctoritate sermonis modestissime præstans, animos auditorum in sua videretur habere potestate, dum quicquid dicere voluisset, admirabili facilitate pulchritudineque auditoribus potuit persuadere. In corrigendis vero delinquentibus, & si aliquantulum videbatur seuerus, mira tamen prudentia & discretione vtebatur, tantaque sagacitate morbos animarum discernere & curare nouerat, quanta nullus medicorum corporum ægrotudines sanare potuisset. Summa in Deum charitate seruebat, pro cuius amore nullis laboribus, nullisque parcebat expensis, quibus vel Dei honorem vel proximorum salutem operari potuisset. Corpus suum ieiunijs, vigilijsque pene continuis pro Christi amore macerabat, tantisq; lachrymis sanctæ compunctionis se macerabat in sacrificium laudis, vt cum lumen oculorum cito amissurum credidisset. Iucundus erat in conuersatione fraterna, non dissolutus, ineratque ei cum grauitate pastoralis dulcis affabilitas, qua cunctos in sui fauorem facile attraxit. Tantæ vero humilitatis extitit, vt non solum doceri ab inferioribus in his quæ nescire forsitan videretur, sed etiam corrigi multoties non sit indignatus. Fratres suos & in Christo filios mirabili dilectionis affectu fovebat, singulorumque causas & necessitudines, non secus quam animam suam curare studebat. Nullus vnquam suorum quantumlibet tristis vel tentatus, ad eum gratia consolationis accessit, qui non dulcedine verborum eius abiret magnifice consolatus. Summa in pauperes clementia fuit: omnesque infirmos, egenos, debilesque, quos reperit paterno fovebat affectu, vsque adeo vt se vestimentis multoties spoliaret suis, quibus nuditatem alacrius pauperis operiret. Multa enim pauperibus & hospitibus largâ manu distribuit, &

Wilhelmus
ordinatur
abbas ab e-
piscopo Spi-
rensi.
Præfuit an-
nis 22.

Wilhelmi
elegium, &
sua.
In pueritia
sua factus
est mona-
chus Ratis-
bonæ.

Doctissimus
in omni sci-
entia fuit.

Nunquam
ociosus est
fuit.

In septem
artibus li-
beralibus
fuit erudi-
tissimus.

Opuscula
quæ post se
reliquit.

Qualitas &
dispositio
corporis
Wilhelmi.

In persua-
dendo fuit
efficacissi-
mus.

De castiga-
tione corpo-
ris sui &
compuncti-
one.

Magnifica-
res effectus
dilectionis
semper.

Misericors
in pauperes
fuit.

tamen in omnibus curam fratrum non neglexit. In ea contentione, quæ inter summum pontificem Gregorium septimum & Henricum regem quartum, in multarum periculum animarum vertebatur, nulla potuit ratione induci, ut his qui vicarium Christi impugnabant, vel in minimo consentiret. Nec solum partes Apostolici defendere & obseruare voluit, sed etiam quoscunque potuit verbo & exemplo publice & priuatum non aduertens indignationem malignantium, ad eius obedientiam reduxit. Magorū fuit charitatis magnus amator, ut neminem Deo seruire volentem repelleret, non paupertatem, non imperitiam personarum attendit, sed omnes ad obsequium Creatoris venientes, nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, doctos & indoctos, sine generis aut gentis discrimine admisit. In victu & amictu nec curiosus fuit, nec superfluis, mediocritatem in omnibus amauit. In mensa nunquam cibarijs aut poculis uti singularibus consensit, sed mox ut quippiam talium fuisset ei appositum, infirmioribus distribui præcepit. Omnem notam singularitatis in exteriori conuersatione fugiendam monacho ex regula docebat, qui tamen in conuersatione interiori laudabiliter multum singularis erat. Nam in compunctione cordis, in deuotione mentis, & in seruire diuini amoris multum fuit singularis, adeo ut se in quotidiano lachrymarum & orationum sacrificio totum mactaret Domino, cuius tam sancta, tam innocens, tamque religiosa vitæ puritas exiit, ut signis & miraculis magnificis comprobata, omnipotenti Domino gratissimam fuisse non possit dubitari. Denique cum fama religiosa conuersationis eius, quæ diu laetere non potuit, se per Germaniam & Galliam longe lateque diffunderet, ceperunt multi nobiles & diuites huius seculi magnæque dignitatis & eruditionis viri certatim ad eum confluere, & se sub eius magisterio diuino seruitio humiliter mancipare. Ex his complures in seculo abundantes, multa de paterna hereditate sua secum ad monasterium pro sustentatione fratrum, & redituum necessariorum comparatione attulerunt. Magnam in omnipotentis Dei pietatem omnibus diebus vitæ suæ fiduciam habebat, seque talem in sanctitate morum erga Dominum exhibuit, quod in nulla vnquam ab eo necessitate derelictus fuit. Quadam namque die cum fratres quibus curam rerum temporalium commiserat, maxima & incurabili necessitate constricti quinque argenti libras in communem rei domesticæ utilitatem conuertendas, à pio pastore nullum habente denarium penitus exigerent, consolari eos verbis dulcissimis cepit, dicens de misericordia Dei nihil latenus esse desperandum. At illi nimia necessitate oppressi consolationis verba non aduertunt. Surgens itaque de medio fratrum abbas reuerendissimus deprecaturus Dominum pro instante suorum necessitate egreditur, cui mox ignotus quispiam occurrens memoratum pondus argenti in manus tradidit, & ilico recessit. Multa sunt per virum Dei Wilhelmum facta miracula, quæ cum in historia vitæ ipsius habeantur latissime descripta, à nobis superflue denuo scriberentur. Claudum duobus se baculis sustentantem in ponte circa monasterium S. Aurelij habens obuium, pristina sanitati inuocato Christi nomine restituit. In nemore quippiam acturus operis multos homines ex panibus paucis magna fide in Christum sursum erectus satiavit. Gebhardi monachi, qui post mortem viro Dei ad cælos translato in abbacia monasterij successit, toto corpore contracti miseratus, dextri sanitatem brachij, quo se ipsum in edendo iuuare posset, precibus ad Dominum præmissis impetrauit. Appositum sibi ex furto piscem quodam tempore, nullo instructum humanæ reuelationis indicio, sed prophetico spiritu intus edoctus respuit, & manifeste scelere coquos dure satis reprehendit. Vas quoque per negligentiam ministrorum subleuatum in terram vino, penitus vacuum solo iussu (ut ita dicam) ipso etiam nesciente, optimo rursus vino plenum subito repertum est, quod pauperibus statim distribui præcepit. Exemplo denique summi pastoris Iesu Christi de misericordia Dei securus, fratrem die tota frustra in piscando laborantem, confusum de pietate saluatoris denuo exire laxaque in capturam rete suam iussit, & magnæ quantitatis lucios octo primo tractu frater cepit. Continuo pater sanctus pauperes inuitat ad conuiuium, cum quibus donum manducaret diuinitus oblatum. Cum tempore famis pauperes larga reficeret manu, & exhausta frumentis promptuaria iam prorsus apparerent vacua, Christi seruus Wilhelmus opera pietatis nequaquam propterea minuit, & ecce theca frumentaria, quæ vesperi diligenter reuista inuenta est vacua, mane denuo per fratres lustrata frumentis plena fuit reperta. Sed his narratis cur insitam miraculis, cum omnium miraculorum maximum sit ipsius instauratio monasterij ordinis & disciplinæ regularis, cuius nec dū feci mentionem? Ipse namque est, qui ordinem nostrum in omnibus pene Teuthonici regni prouincijs misere collapsum reformare studuit, & in multis etiam cœnobijs mirifice reformauit. Monachos enim quoscunque potuit

Cum ecclesia sensisset Rom. Neminem à conuersione monastica repulit.

Singularitatem in cibo & potu non amauit.

In compunctione singularitatem amauit.

Multi ad eum nobiles viri conflabant.

Confidentia in Deum magna semper fuit. Præmissis diuinitus miraculosa.

Claudum curat ebriū in ponte.

Christum sanat brachium.

Furto reuelat. Vinum auget.

Capturam fratris piscium dat.

Annonam queq; multiplicat.

Wilhelmus ordinem nostrum in omnibus pene Teuthonici regni prouincijs misere collapsum reformare studuit, & in multis etiam cœnobijs mirifice reformauit.

Op
Hist

rennii

era
o r' r' r'

verbo & exemplo ad obseruantiam regularis disciplinae feruentissimo, spiritus S. ardore succensus, reuocauit, & summo studio pristinum illum feruorem spiritus, quo sancti patres nostri Benedictus, Maurus, Placidus, Columbanus, Gallus, Aegidius, Gregorius, Bonifacius, Lullus, & ceteri pene innumerabiles olim feruebant in Deum, ad monachos sui temporis reducere mirum in modum cupiebat. Enimuero septem ordinis nostri coenobia in diuersis prouincijs partim per se in persona propria, partim uero per suos monachos atque discipulos a fundamentis erigens, pro Dei honore construxit. Ex his primum fuit cella S. Gregorij quae Richenbach dicitur, de cuius fundatione inferius loquemur latius. Secundum est monasterium sancti Gregorij martyris in Nigra sylua Constantiensis dioecesis, in quo posuit monachos de suo conuentu Hirsaugienfi viros probatos & in omni religione clarissimos. Quibus in abbatem praefecit Henricum discipulum suum & monachum huius coenobij, virum spectatae religionis, qui verbo & exemplo subditos suos ad contemptum praesentium & amorem futurorum animauit. Tertium uero in Bauaria fundauit in honorem S. Martini episcopi, ubi etiam de suo conuentu monachos & abbatem posuit, qui proculdubio sub patre sanctissimo regularibus instituti disciplinis non poterant esse nisi religiosissimi, maxime cum ad nouas plantationes non infirmiores quousque, sed meliores quos habuisset monachos mittere prudentissima consideratione pater Deo plenus confueuerit. Quartum fundauit in Thuringia coenobium, in ciuitate Erphordensi in honorem sanctorum Apostolorum Christi Petri & Pauli, in quo similiter fratres de conuentu suo Hirsaugienfi posuit, ipsumque coenobium & fratres Gilselberto ex monacho Hirsaugienfi eo tempore abbati, in Reinhartzbronna regendum & procurandum quousque eis de abbate prouideret, commendauit. Verum cum fratres, qui hodie monasterium ipsum Erphordiensem inhabitant, regem Francorum Dagobertum fundatorem suum fuisse dicant, poterit nos forsitan aliquis falsitatis arguere, quod abbatem Hirsaugiensem Wilhelmum fundatorem eius audemus appellare. Idcirco testem veritatis historiam vitae ipsius in medium producimus, in qua manifeste habentur, quae nos de hac re locuti sumus. Nec disceptationem aduertimus, quoniam si primus fundator Dagobertus extitit, Wilhelmus non primus, sed post ruinam prioris coenobij fundator secundus fuit. Quintum uero monasterium ordinis sui pater sanctus in honorem beatissimae Dei genitricis & virginis Mariae, ad Duplicem aquam de nouo construxit, in quo monachos & rectorem ex suo conuentu viros uita & conuersatione uenerabiles collocauit. Sextum in uilla quadam, quae Wielheim uocata est, seruorum Dei coenobium posuit, quod postea tamen in montem S. Petri commutatum fuit, ad quod similiter monachos & pastorem dedit. Septimum uero ordinis nostri monasterium fundauit in prouincia Charentinorum, quod Lauense dicitur, ad quod fratres de suo conuentu misit viros probatae conuersationis, quibus Wetzilone monachum uenerabilem praefecit abbatem. Multa insuper ordinis nostri monasteria in diuersis Germaniae prouincijs nimia uetustate pene collapsa, in pristinum statum reformauit, & nonnulla ab alijs incepta, nec tamen consummata, continuando perfecit. Porro monachos & abbates de suo conuentu ad multa coenobia tam nouiter in diuersis locis fundata, quam etiam ad puritatem regulae instaurata & reformata destinauit, quorum mentionem, quantum ad notitiam memoriae nostrae peruenerunt, in sequentibus faciemus. Erat enim vir magnarum uirtutum, & magnae apud omnes aestimationis, qui cum simplicitate columbina prudentiam serpentis possidebat, & propterea pastorem se fratrum suorum, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus idoneum & utilem exhibebat. Singularem quoque lucranda animas gratiam a Domino cui fideliter seruiuit, accepit, perquam multos & pene innumerabiles ad Christi obsequium homines perduxit. Nam cum Adelbertus comes monasterij Hirsaugienfis instaurator, pro quindecim monachis duntaxat stipendia prouidisset, sanctus pater Wilhelmus omnipotentis misericordia sibi cooperante, per oblationes fidelium & fratrum numerum mirabiliter auxit, & omnibus necessaria prouidit. Centum namque & quinquaginta monachos sub sua disciplina quotidie Dominum laudantes habuit, quibus necessaria uita corporalis & spiritualis, iuxta regulam patris nostri sanctissimi Benedicti frugaliter procurauit. Supra hunc monachorum numerum habebat & alios fratres barbatos complures, quos uisitato nos uocabulo Conuersos appellamus, qui laboribus manuum insistentes, temporalium curam secundum mandata seniorum agerent, & monachis contemplationi & orationi semper deditis corporum necessaria prouiderent. Ferunt denique hunc reuerendissimum patrem Wilhelmum conuersorum huiusmodi usum in Germaniae coenobijs primum uel instituisse, uel potius abolitum re-

Septem coenobia fundauit.

Richenbach. Coenobium S. Gregorij martyris.

Coenobium S. Martini in Bauaria.

Coenobium S. Petri in Erford.

Opinionem refert fratrum Erphordiensum.

Coenobium fundauit ad duplicem aquam.

Coenobium sextum.

Coenobium fundauit in Charentia.

Coenobia restaurauit antiqua.

Simplex fuit & prudens.

Comes Adelbertus in paucis dotauit monasterium. Wilhelmus personis & stipendia auxit.

Conuersorum consuetudinem primus instituit.

inter sunt
a multarum
rium Christi
defendere &
& priuatum
Magnae fuit
on paupertatis
oris uenien-
ut gentis dis-
ocritatem in
onsensit, sed
it. Omnem
regula doce-
erat. Nam in
tum fuit lin-
um mactaret
extitit, ut si-
limam fuisse
ia diu latere
ant multi no-
ad cum con-
is complures
erium pro fu-
Magnam in
que talem in
ecessitate
oralium con-
is in comen-
te denarium
ordia Dei mil-
berba non ad-
aturus Domi-
occurrere mo-
er uirum Dei
illime deseri-
lentantem in
ocato Christi
panibus pau-
post mortem
tracti miser-
s ad Domini
allo in studio
& manifestato
istorum suo
ente, optato
accepit. Exem-
die tota fra-
zareque in ca-
er cepit. Ch-
anducaretur
hausta frum-
opera pietatis
er reuila uide-
ed his narratis
atio monastica
, qui ordinem
reformare stu-
olung; potuit
verbo

nouasse, quam solum in primaeva monachorum cōuersatione olim nouimus celebrem. O quam pulchrum fuerat in illo tempore conuersationi tot Dei famulorum interesse, quorum & si corporalis habitatio fuerit in præsentī seculo, mens tamen & desiderium uersabantur in cœlo. His pater sanctus decreta sanctæ regulæ conformia, pro pleniori institutione morum & mentium edidit, quæ missis fratribus ad Cluniacum, uillorum cōsuetudines discerent ac reportarent, in vno volumine varia & pulchra distinctione compilauit. Harum consuetudinum codex in multis hodie cœnobijs habetur, testis præca religionis & sanctitatis monachorum Hirsaugiensium, licet per nouarum constitutionum Bursfeldensium editionem, pene ab usu uideatur abolitus. Libet autem fratrum conuersorum institutionem à S. Wilhelmo abbate sapienter factam paucis perstringere, ut sciat posteritas quanta sollicitudine, diligentia & studio salutem suam fratres huius monasterii sub pastore pijsimo quæserint. Ad nocturnas uigilias omnes cum summa festinatione & reuerentia in ecclesiam conuenire, suas orationes deuotissime dicere, omniaque cum silentio agere singulis noctibus solebant. Et quia diuinis laboribus operibusque depugnantantabatur, quibus expletis licebat ad stratam redire uolentibus, aut si maluissent in ecclesia remanere, quousque nocturni complerentur à monachis in choro. Mane singulis diebus summo missam omnes audiebant, qua finita conueniebant ad capitulum culpærum, ubi pro commissis negligentijs se proclamantes pœnitentiam à magistro condignè accipiebant. Deinde si cui placebat, confitebatur culpas suas sacerdoti, ut diem seruentium Dei in amore alacritate perficeret. Post hæc unusquisque ad opus sibi pergebat iniunctum, laborantque omnes cum ineredibili seruore charitatis, non secus quam si omnibus necessaria prouidere suis laboribus singuli tenerentur.

Constitutiones monasticas eandem ratione. Quales fuerit conuersorum uita ad tempus. Ad nocturnas omnes conuenerunt.

Missam quousque audiunt. Et capitulum.

Laboribus manuum diligentissimè intendunt.

Summa deuotio & charitas in eis seruabat.

Ad omnem obedientiam erant promptissimi.

Verba nulla inter eos otiosa uel contentiosa.

Communio corporis Christi.

Ad completorium accurant omnes.

In omni conuersatione erant sanctissimi.

Ad historiam suam regressio.

Habebant enim singuli intra uel extra monasterium iniuncta sibi officia, quæ tam fideliter, diligenter & honeste administrabant, ac si diuinitus præcepta extitissent. Summa inter eos seruabat mentis in Deum deuotio, tantaque inter se charitate & amore fraterno in unitate spiritus erant coniuncti, ut nulla turbatio nullaque displicentia, pacem & tranquillitatem eorum unquam infirmauerit. In communi uiuebant omnes, abiectionem omnis proprietatis tam stricte inuolabiliterque custodientes, ut nihil penitus uel se uel mundum sentire putarentur. Ad obedientiam seniorum erant promptissimi, alacres semper & uoluntarij: ad omnia quæcunque illi mandare uoluissent, non solum in leuibus & quotidianis actionibus, sed etiã in grauioribus, & his quæ secundum æstimationem humanam impossibilia uiderentur. Inter quos non solum contentiones & iurgia nulla erant, sed nec uerbum ociosum quidem aut risum prouocans ab aliquo eorum poterat audiri. Singulis quatuordecim diebus in Dominica, festis quoque maioribus, & in uiam dirigendi, qui ante Dominicam non reuertentur, singuli communicantes corpus Domini nostri Iesu Christi cum maxima reuerentia & deuotione sumpserunt. Ad completorium singulis diebus conuersi omnes una cum monachis uniuersis ad ecclesiam conueniant, quo finito cum summo silentio iuxta præceptum regulæ ad cellas suas euntes, parumper æternos possent consurgere. In omnibus denique exercitijs spiritualibus, quæ hominem claustralem perficiunt, & ad morem cœlestis patriæ incendunt, tam studiose, tam deuote, tamque seruentes vitam suam instituerunt, ut solo tempore quidem posteriores, monibus autem & obseruantia disciplinæ regularis antiquissimus illis in eremo Ægypt. monachis pares omnino coram Deo & hominibus haberentur. Sed nunc tandem ad historiam narrationem reuertamur, quia non opus est vitam & mores uir sanctissimi huic operi nostro per ordinem inferere, quæ conscriptæ in speciali volumine continetur. Cum itaque Frederico quondam pastore fratrum importunitate per comitem abdicato Wilhelmus reuerendissimus abbas, tandem post multa impedimenta fuisset ordinatus, nec monasterii fundatio completa fuerat, nec donatio necessaria per ipsum comitem, per consuetudinem temporis legitime confirmata.

DE CONSECRATIONE NOUÆ BASILICÆ S. AVELLI,
dotatione, manumissione & libertate monasterii, quam Wilhelmus procurauit.

Instat Wilhelmus ut ecclesia perficiatur.

Cum igitur ecclesia monasterij necdum fuisset consummata, quando Wilhelmus ad Hirsaugiam uenit quemadmodum antea diximus, neque donatio per comitem Adelber-

1011

Adelbertum facta, communitioe necessaria confirmata, sanctus pater vna cum fratribus suis: quorum tum paruus adhuc erat numerus, summa cura, diligentia & studio monendo, promouendo & cooperando coepit instanter agere, quatenus opus inceptum quantum celerius completeretur. Cum autem diligentissime instarent operi coepto, Adelberto comite & deuotissima coniuge prebentibus impensas, non minus quoque in circuitu fidelibus nobilibus & ignobilibus largitione eleemosynarum suarum concurrentibus, breui totum adificium fuit consummatum.

Ecclesia perfecta est cum monasterio.

MLXXI.

Anno namque Dominice natiuitatis 1071. indictione 9. structura ecclesie ante decennium ferme inchoata, per Dei auxilium consummata est, vna cum reliquis habitaculis monachorum eodem tempore inchoatis. Eodem itaque anno, qui fuit Wilhelmi abbatissimus annus secundus, pridie nonarum Septembrium, eadem ecclesia dedicata per Henricum episcopum Nemetensem ordinarium, in cuius parochia monasterium est constructum, Adelberto comite eiusque vxore deuotissima Wiltrudi atque Wilhelmo abbate presentibus. His igitur factis cum amator veritatis Wilhelmus monasterium omnimoda libertati iuxta promissionem comitis traditum aestimaret, nihilque suspicaretur fraudis, laesus in Domino, propositum suum, iuxta regulam sanctissimi patris nostri Benedicti exequitur. At vero paucis annis transactis deuotissima Christi famula Wiltrudis comitissa audiens ex marito quam dolose & fraudulenter sanctum virum in literarum imperialium monasterij libertate datarum circumuenit, quam secretissime hoc ipsum abbatem Wilhelmo reuelare curauit, si quo modo restringere dolosi fraudes posset, admonens, & nouas literas prioribus cancellatis super libertate monasterij extrahere, seque daturam non segniter operam, ut consentiente viro nullus filiorum contrarium se poneret. Quanta cum tristitia & amaritudine vir sanctus fraudem non sibi tantum, sed Deo factam ingemuerit, non facile dixerim, quippe qui iam comitis animum non rectum erga cœnobium fore manifeste didicerat, ex quo in seruitutem denuo redacto seruorum Dei habitaculo, nihil aliud quam cito cultus monastici instare videretur euersio. Sed cum deceptum se miserabiliter cernebat, nullumque apud homines remedium inueniret, videreturque turpissimum post ordinationem episcopi locum & fratres deserere, nec minus graue cum periculo regularis disciplina frustra sub tyrannica seruitute ad posteritatis commodum velle laborare, ad Deum tota se mentis deuotione conuertit, & quod obtinere per homines ab homine fraudulento se posse desperauerat, facile per Dei misericordiam recepturum se sciebat. Et ecce omnipotens qui preces & lachrymas pauperum suorum non despicit, tantis comitem subito aduersitatibus intus à suis filiis & propinquis, foris ab extraneis tribulari prouida dispensatione permisit, ita ut omni humano penitus consilio & auxilio destitutus, nihil aliud quam extremam rerum & vite desperationem cogitaret. Admonitus tandem vxoris deuotissime consilio, virorum spiritualium suffragia requirit, qui non aliter euasurum illum calamitates quas pateretur, viro (ut ita dicam) ore confirmabant, nisi monasterium Hirsaugiense quod iniuste occupauerat, restitueret omnimoda libertati. At ille nihil moratus omnia se facturum promisit, vocatoque ad se reuerendissimo abbate Wilhelmo omnimodam libertatem monasterij omniumque ad ius monasterij pertinentium abrogatis ac penitus cancellatis prioribus literis, in manus eius obtulit: omnique iuri aut proprietati ratione aduocationis vel alterius cuiusque iurisdictionis seu maioritatis pro se filijsque & heredibus suis in perpetuum firma contestatione coram vxore, filijs & multis alijs renunciauit. Deinde præcepit abbati, quatenus literas vel per se vel per quoscunque alios super hac ipsa perpetua libertate monasterij conficeret, quacunque forma & tenore, sibi melius videretur expedire, se quando vellet cum eo ad regiam presentiam sine mora iturum, & omnia quae ad huius rei pertinerent confirmationem sine dolo fideliter esse facturum. Itaque post paucos dies abbas Wilhelmus gratias Deo peragens debitas, formam literarum cum consilio prudentum virorum pro libertate perpetua concepit, vacillansque cum Adelberto regem personaliter adiit, & paginam testamentariam quam conceperat, sigilli regalis munimine in manus ipsius regis Henrici quarti obtulit corroborandam. Et quia totius libertatis, & dotationis vel (ut proprie dicamus) restitutionis monasterij Hirsaugiensis per sæpe dictum comitem factæ, in eisdem literis plenius dignoscitur summa contineri, non erit inutile si formam ipsius instrumenti regalis de verbo ad verbum huic operi nostro fideliter inseramus.

Ecclesia consecrata per episcopum Spirensem.

Fraus comitis sancto innocenti abbati per commissam.

Wilhelmus amarus sit animo ex hoc.

Deum adiutorem inuocat abbas Wilhelmus.

Comiti tribulatio immittitur.

Comes spiritualium quarit consilia.

Comes monasterium in perpetuum renunciat.

Comes abbatem literas conficere iubet ut vult.

Abbas & Comes perueniunt ad regem.

Regis confirmatio testamentum comitis.

1011

is celeberrim
m interesse
n consensu
desiderium
pleniori in
illorum cõ
tione comi
tis p̄fice re
stitutionum
rum conser
gere, vt sciat
is monasterij
festinatione
niaque cum
que deponati
eis matutine
uissent in co
Mane singulis
culum culpa
ero condign
n feruentiori
tiniunctum,
omnibus ne
cia, quæ tum
issent. Sum
& amore in
tia, pacem &
es, abdicatio
penitus vel se
illimi, alacros
um in Ieiunio
nationem hu
gia nulla eras,
terat audiri.
viam dirigent
Dominus no
letorium in
conuenerant,
es, parum per
s horis ad do
æ hominem
e, tam deuote
ores, moribus
pt. monachis
l historia: nar
operi nostro
itaque Fri
Wilhelmus re
ec monasterij
et consuetudine

RELI

o Wilhelmus
per comitem
Adelber

In nomine sancte & individue trinitatis. Henricus divina favente clementia Rex, omnium sanctae
 Dei ecclesie fidelium, presentium scilicet ac futurorum cognoscat industria, quod in regno nostro re-
 gulare quoddam monasterium situm est, in provincia scilicet que dicitur Teuthonica Francia, in ep-
 scopatu Nemetensi, in pago Wernigau dicto, in comitatu Ingersheim, in silva que dicitur Nigra, iuxta
 fluvium qui dicitur Nagaliba, quod Hirsugia, siue S. Aurelii cella nuncupatur, ubi & idem sancti
 corpore requiescit: quod tempore Ludouici pii regis, in honore S. Petri & Aurelii episcopi constructum
 honorifice & Deo dicatum fuit ab Erlasfrido quodam nobili senatore & religioso, & a Nottingo filio
 eius reverendissimo Vercellensi episcopo, aliisque parentibus Adelberti comitis de castello Calane, sed de-
 inceps a posteris eorum distipatum est. Nunc autem idem comes Adelbertus instinctu Dei talem, nec
 non coniugis sue Wiltrudis crebris precibus adhortatus, monasterium ipsum iam restauravit, & qua
 aliquandiu inibi defecit, vitam monachicam reparavit, & pradia que illuc antiquitus a parentibus
 suis tradita sunt, sed partim a posteris eorum inuasa, partim & a se ipso quasi iure hereditario possi-
 dit, reddidit, & in super de propriis tot ac tantas pradiorum illuc impensas, contradidit, quo seruitur
 Dei nunc a quindecim fratribus sub regula S. Benedicti inibi procurandis gratia Dei peragi & servari
 possit, coniuge ipsius prenominata, filijs Brunone, Adelberto, Gotfrido, & filiabus Vita & Irmingarda
 sibi in hoc & in omnibus his institutis consentaneis, & in primis ipsum scilicet locum Hirsugiam, cum
 omnibus nunc in presentiarum illuc collatis institutis legitimis & pertinentiis pradiorum, seu quarum-
 cunque rerum ex toto super altare S. Aurelii reddidit, delegavit & contradidit **Homino** Deo sanctae
 Mariae, sancto Petro Apostolo, S. Aurelii episcopo & S. Benedicto in potestatem & proprietatem
 pradii monasterii abbati nomine Wilhelmo, eiusque successoribus in dispositionem liberam eorum
 necessariam, fratribusque Deo sub regula monastica inibi seruituris ad utilitatem. Et ne quaquam
 posteris similiter ut a parentibus suis, Dei seruiturum deinceps illic destrui possit, prudenter profusi de-
 nit & instituit eandem cellam cum omnibus suis pertinentiis nunc collatis & dehinc deferentibus ad huc
 die & deinceps omnino non subdat, nec subesse itego alicuius terrena persona vel potestatis, nisi sibi ab-
 batis dominationi, ordinationi & potestati, & sic totius libertatis iure & privilegio eam adanquam
 & ob regni caelestis hereditatem in Christo omnimodis stabiliter sublimavit. Dehinc omni posteris
 seruitur, iure, & proprietate predicti monasterii, ipse cum coniuge, filijs & filiabus supra dictis se con-
 no fideliter abdicavit. Sed hoc totum reuera felix negotiator prudenter effecit, primum ut pro-
 pitium vite aeterna, ob remissionem peccatorum, ob salutem corporum, & sempiternam requiem ani-
 marum, & ob quotidianam memoriam sui ipsius, coniugis sue prenominate, filiorum & filiarum suarum,
 necnon omnium parentum, posterorum, consanguineorum, amicorumque suorum & omnium ad
 curiam pertinentium. Ob memoriam quoque regni episcoporum principum, & omnium pradii cele-
 lae statum & honorem diligentium ac descendendum & omnium Christi fidelium. Et quod prout post
 suberit cunctis Christi pauperibus beneficium semper illic patefcat receptaculum. Ad hoc etiam
 fratres canobii ipsius nunc inibi congregati, ad hucque in Christo congregandi, tutius ac liberum Domi-
 no Deo in sanctae professionis securitate servare possint, huiusmodi libertatis eos munere dotavit. Et
 quandoquaque patre suo spirituali orbatifuerint, ipsi habeant liberam potestatem secundum regulam
 S. Benedicti inter se vel undecunque ubi opus fuerit abbatem sibi non solum eligendi, sed etiam con-
 tuendi. Quem cum fratres regulariter elegerint, dehinc ut solet, ad constituendum cum in chorone mo-
 nasterii conveniant, & una clero aduocato populoque in sanctuario presentibus, decanus vel quicumque
 prior sit loci ipsius, accipiat virgam regimini de altari sancti Aurelii & absque omni profusi contri-
 dictione tradat in manum ipsius, quem tota fratrum congregatio sibi elegerat. Hic subinde canonice
 abbas ordinatus, sine alicuius persona dominatione & impedimento susceptum ministerium suum pro-
 posse & scire suis impleat, solumque Deo secundum ordinem suum liber serviat, liberamque omnium re-
 rum sibi commissarum in Christo deponendarum intus & foris potestatem habeat. Qui nisi forte pre-
 ter necessitatem monasterii & communem fratrum utilitatem sacrilegus, quod absit, licentiose & fe-
 culariter abuti presumpserit instituta libertate, familia, bonis, rebusve sanctuarii, & ob id fratrum pro-
 monitiones contemnens ad suam suorumve priuatam cupiditatem & libitum temere ea dissipaverit,
 vel si beneficia quibuslibet personis nisi necessariis monasterii ipsius seruituribus praesentibus, aut
 gibus, episcopis, seu quibuscunque personis consentaneis annuerit, si forte libertatem monasterii perue-
 riter sibi que locum sanctum subicere attentaverit, siue aliquod seruitur statutum inde fieri sibi conge-
 rint, mox posteris comitis predicti cum suffragio fratrum, aduocati, cleri, totiusque familiae, & omnium
 bonorum hominum rite a fratribus hunc accusatum, iusque ab eis conuictum, a dignitate sua abiciat,
 presciantque alium iuxta praedictam libertatem, & S. Benedicti regulam, quem fratres sibi elegerint,
 & absque omni contradictione pro illo substituant. Concedit etiam comes predictae cellae aduocatum &
 liquem de posteris suis fieri, si tamen loci ipsius abbas cum consilio fratrum talem inter eos inuenierit,
 qui sicut ipse comes nunc, non pro terreno commodo, sed pro aeterna mercede sollicitus & studiosus bona

Francia
 Teuthonica
 Wernigau
 comitatus
 Ingersheim
 Nigra silva
 Nagaliba
 Erlasfridus
 Norvig Epi-
 scopus
 Adelbertus
 comitatus
 Wiltrudis
 Spolium
 monasterij
 &c.

Consensus
 filiorum
 Donatio
 monasterij
 & pradio-
 rum super
 altare S.
 Aurelii sa-
 ctae
 Libertatis
 omnimode
 privilegium
 Sola abba-
 tis domini
 monasterij
 Exemptio
 ab omni ser-
 uitate
 Ob specu-
 ra scriptura

Electio ab-
 batis ad
 monachos
 pertinet
 Libertas co-
 nstituti ab-
 batis penes
 fratres

Si abba-
 monasterij
 substantiam
 dissipare ce-
 perit
 Negat epi-
 scopis regi-
 busque ant-
 ceteris ser-
 uitiis

Libertas co-
 stituti ad-
 uocati mo-
 nasterij

Tit

Op
 Hist

& ceteris
 catu roun
 in auro p
 nati & r
 ius aut
 g calor
 Et in illi
 non sicut
 caste bon
 10 prafump
 cat, nec o
 famile f
 manio po
 gore. Con
 postero
 indinum
 rat, ut no
 nat, prim
 inde viol
 10 traditio
 monasterij
 legi em
 fencin ar
 ratio fl
 legum ac
 altare S.
 nius sta
 na celest
 gum vel
 10 confirmat
 obferat
 postulam
 Deo & se
 erit, ad
 & herede
 cum de li
 forbit p
 crucietur
 ga & v
 10 patrefe
 rebo &
 dictu mo
 cus Hirs
 que sita
 dant, ad
 Gumpet
 que poss
 I banda
 ecclesian
 bus read
 10 ut, paf
 uculis,
 iate legi
 runt,
 Deo &
 hanc cho
 nostri m
 1075, in

rommij

erud

orica

& constitutum monasterii libertatem & instituta defendere voluerit. Sin autem aptu & vtilem aduo-
 catu vndeque sibi placuerit, eligant. Hic deniq; abbate petente a rege accipiat bannu legitimu, & ter-
 in anno si necesse fuerit, aut in ipsam cella, aut vbiq; vel quado abbati placuerit inuitatus ab illo ve-
 niat, & ibi placitu insum pro causis & necessitatibus monasterii rite peragat. Nullu autē seruitiu aliud,
 ius aut beneficiu sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi tertiu bannu & consuetudinariam instituta & legē,
 & ceteri aduocati in aliis liberis monasteriis habent super fures, proteruita, & censuales, & cetera talia.
 Et in illis triu placitorum diebus in vnoquoq; vnu maltrum de frumento & vnu friscingum, & v-
 nam sicut de vino & cetera ad hac pertinentia. Præterea item constituit, qd nisi abbate volente & aduo-
 cante bona & loca monasterii suis frequentis temerariis, & sine causa minime adeat vel cōtingat. Nec
 10 psumptuosus in eis placitum quodlibet vel pernoctandi licentiā habeat. Nec subaduocatum pro se fa-
 ciat, nec omnino aliquam absq; ratione calumniam, persuasionem aut iniuriam monasterio, abbati vel
 familiaris faciat. Si autem non vt aduocatus, sed potius vt calumniator & peruasor monasterii fuerit, o-
 mnino potestate habeat abbas cum consilio fratru hunc reprobare, & alium sibi vtiliore vndeque, eli-
 gere. Constituit etiam & hoc comes prefatus, & nos ipsius petitione firmiter statuimus, qd si quispiam
 posterorum suorum, vel quarumcumq; homo personarum, vnam vineam, vnum mansum, vnum mo-
 ledinum, vel saltē vnum mancipium sine aliquid tale a supradicta cella temerariis iniuste abstule-
 rit, vt nostru nostrorumq; successorum regia potestate coactus, tria auri talenta ad ararium regis persol-
 uat, primitus reddito ecclesie quod inuaserat. Si vero quislibet illoru (q; absit) cortem vel aliquam villa-
 inde violenter abalienauerit, sine manifestis inuasor bonoru ipsius celle exciterit, vel si hoc testamentu
 10 traditionis & libertatis quocunq; ingenio seu argumento legum secularium peruertere vel infringere
 tentauerit, centu auri libras ad regiam item persoluat camerā, & reddat primitus ecclesie, & secundū
 legem componat, qd ablatu fuerat, & sic intentio illius omnino irrita fiat. Ministris quoq; & familia
 sanctuarii eandem concedit legem & seruitutem, quā ceteri in regno nostro libera abbata habent, vt
 tanto fructores prelati suis per omnia seruiant. Super hac omnia comes sepe dictus Apostolicum priui-
 legium acquisiuit & constituit, vt vnus aureus quem Byzantium dicimus, singulis annis Romam ad
 altare S. Petri ab abbate predicti monasterii in pascha persoluat eo pacto, vt libertatis istius & tradi-
 tionis statuta tanto perennius inconuulsa amodo permaneant, & vt predictum canobium, sub Roma-
 na ecclesie Mandiburdio & maiestate securum semper stabilatur & defendatur. Si forte quispiam re-
 gum vel posterorum eius, seu quarumcumq; homo personarum, quod absit testamentu hoc vilo ingenio
 10 infringere vel infringere presumpserit, si autem id quod absit a quolibet eoru instigante diabolo fiet,
 obsecrat comes idem & omnino testificetur Apostolicum pontificem per Christum & per S. Petrum A-
 postolum & S. Aurelium episcopum, & per omnes sanctos Dei, & per tremendi iudicii diem, vt illum
 Dei & sanctorum eius contemptorem & testamentaria huius conscriptionis destructorem nisi respu-
 erit, iradat omnino satana, & anat hematizes eū, ac propheta a consortibus & filiis ecclesie sancte a Dei
 & hereditibus vite æternæ, vt & auferat Deus memoriam illius de terra viuentium, & deleat nomen
 eius de libro vite: & vt cum Dathan & Abiron, quos terra aperto ore deglutit, & viuos infernus ab-
 sorbit, perennem incurrat damnationem. Et vt Herodis, Pilati & Iude socius factus in æternum dis-
 crucietur, & cum Sodomitis & Gomorris ignis & sulphuris imbres hic experiat, & Heliodori pla-
 gas & verbera hic perpetiatur, & Antiohi tormentis, vermibus scilicet scaturiens, & cum satore com-
 10 patrosens miserrime conteratur. Et nisi respiciat, Petrum regi calorum archiclaugerum cum S. Au-
 relio & tota caelesti militia porta Paradisi obliuorem habeat in æternum. Prædix autē seu villo ad præ-
 dicta monasterium antiquitus pertinentia, & ab eode comite nunc reddita, hæc sunt. In primis ipse lo-
 tus Hirsangia cum tribus villulis, Lutzenhart, Altburen, Nagaltbart, Hufseten, Deckenphrum, &
 que sita sunt ad Gilsstein, Stambheim, cum villulis item tribus Summenhart, Lutzenhart, ad S. Cana-
 dani, ad Mettingen, ad Meuchingen, ad Gretzingen, ad Muchlingen, ad Mercklingen, Tres huba,
 Gampert & viler dimidium. Hæc autem comes predictus de suis superaddidit predictis, Ottenbrun, &
 que possidebat ad Wile, cum villulis binis Gretzenbach & Blanda & ad Biberbach, ad Eottenach, ad
 Thaubach, ad Walahheim, ad Duas hubas, & sex iugera vinearum, ad Guprecht & viler dimidium, &
 ecclesiam ad Toffingen & ad Malscha. Hæc scilicet prædix cum mancipiis ad prædicta loca pertinen-
 bus reddidit & contradidit ad predictum canobium, cum ecclesiis, fabricis, vineis, agris, pratis, syl-
 10 uis, piscuis, aquis, aquarumque decursibus piscationibus, molendinis, exitibus, & redditibus, cultis &
 incultis, cum marchis & terminis legitimis. Statuta quoque & iura censoria cum omnimoda integri-
 tate legitimorum suorum & utilitate & seruitus, que vilo modo inde provenire vel excogitari pote-
 runt. Vt autem prædicta traditionis & libertatis status, & omnia prædicta statuta, ea ratione qua
 Deo & sanctis eius destinata sunt, ab hac die omni euo in Christo rata & inconuulsa permaneant,
 hanc chartam testamentariam predicti comitis rogatu, conscribi manu propria corroborantes sigilli
 nostri impressione iussimus communiri. Data est 7. iduum Octobris, anno Dominica incarnationis
 1075, indictione 13.

Officium h
 psius aduo-
 cati.
 Restitutio i
 psius aduo-
 cati.
 Si aduoca-
 tus mona-
 sterium gra-
 uauerit.
 Panna rega-
 lus anforen-
 tium manu-
 sum.
 Panna rega-
 lus ausu-
 tum curium
 villam.
 Lex mini-
 strorum &
 familiarium
 monasterij
 huius.
 Aureus vil-
 mus pro ca-
 su dabatur S.
 Petro.
 Contestatio
 Comitū ad
 summum
 Pontificem.
 Imprecatio
 contra vio-
 lentes hoc
 testamen-
 tum.
 Restitutio
 ablatorum
 per Comi-
 tum facta.
 Nomina vil-
 larum quas
 monasterio
 restituit Co-
 mes. Et qua
 de novo mo-
 nasterio de-
 dit.
 Ius omne
 quod habuit
 Comes in his
 dicit.
 Rex Henri-
 cus septe-
 tur subscri-
 psisse literis.

Huiusmodi ergo tenoris chartam, restitutionis, traditionis, donationis, libertatis & immunitatis monasterij sui Hirsaugiensis reuerendissimus abbas Wilhelmus, mano & sigillo regia maiestatis munitam cum impetrasset, gratias egit Deo, qui non deserit in misericordiam suam sperantes, & vt roborata per regem, etiam per summum pontificem ipsi donatio firmata maiori stabilitate muniretur, consentientibus id ipsum amicis personaliter adire Romam statuit, perpetuum libertatis priuilegium ab ipso quoq; Christi vicario, secundum canonicas sanctiones impetrare.

Abbas Wilhelmus statuit ita Romanam.

Comes Adelbertus Sarraticum S. confertur abbati.

Papa Gregorius VII.

Wilhelmus abbas honorifice à Papa susceptus.

Papa concedit priuilegium.

Hoc sancti viri propositum comes Adelbertus iam totus ad Deum conuersus, non solum consilio, sed etiam auxilio promouit, conferens omnia quae tanta rei perficienda & impensis viarum necessarias videbantur. Post dies igitur aliquot, sanctus pater propositum iter arripuit, & protegente Domino ad sedem apostolicam sanus & incolumis peruenit.

Præfuit eo tempore sacrosanctæ Romanæ vniuersali ecclesiæ reuerendissimus papa Gregorius 7. Hildebrandus antea vocatus, qui ex abbate monasterij S. Pauli extra vrbis mœnia nostri ordinis, in papam fuerat assumptus: cultor & defensor iustitiæ & libertatis ecclesiasticæ omnium acerrimus. Ad quem perueniens abbas Wilhelmus honorifice & charitatiue ab eo susceptus est, cognitisq; aduentus sui causis, libentissime omnia quae postulauerat pro monasterij libertate concessit.

In primis ipsum locum Hirsaugiam, cum omnibus acquisitis, & in futurum legitime acquirendis, personis, mancipijs, possessionibus præsentibus & futuris, sub protectione sanctæ Romanæ ecclesiæ suscepit. Deinde priuilegium regale, cuius copiam præmissis auctoritate apostolica confirmauit, tertio tale super omnibus his priuilegium dedit.

PRIVILEGIUM GREGORII PAPÆ VII.

GREGORIVS episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Wilhelmo abbati monasterij sancti Aurelij, qd dicitur Hirsaugia, in episcopatu Spirensi situm, eiusque successoribus in perpetuum. Cum omnium ecclesiæ filiorum saluti & securitati sancta fides Apostolica ex generali pastorali ministerio prudentia cauere & consulere debeat, tum vero alacris & impensus pia intentione & religiosâ deuotionis vota suscipere ac salutifero affectu mancipare necesse est, ut gratanter bonorum fideli- rum petitionibus occurrat, & quæ ad laudem & gloriam diuini nominis sunt instituta, aut horum iurisdictione firmiter tenenda stabilita. Unde & nos dilecti filij nostri Adelberti de Calua laudabili desiderio congaudentes precibus eius sanctæ sedis Apostolicæ humiliter directis acquiescere decreuimus, & religiose postulata efficaciter concessimus, qui eterne retributionis amore succensus in prædico suo quod dicitur Hirsaugia, monasterium a progenitoribus suis antiquitus constructum, nuper amissa reparatione venuste reparauit, & in usus fratrum tibi Deo seruientium pluribus possessionibus & redditibus abiectionis & contradiis largitus ampliauit. Quam sue liberalitatis institutionem, ne in posterum, la peruersorum hominum audacia imminuere aut violare presumat, Apostolicæ auctoritatis priuilegio muniti & sanctæ Romanæ ecclesiæ tuitione roborari, data annua auri Byzantii pensione postulatam, illud profecto considerans, quia dum à sanctæ matris ecclesiæ fidelibus, beatis Apostolis Petro & Paulo, bonis & metus & obedientia exhibetur, quod eorum decreto & nomine solidatum & roboratum fuerit, potius euerforis illicita præsumptione quatiatur.

Comitiu petitione exporimur.

Annus, auri rei Bizantii, S. Romana ecclesiæ dandus.

Confirmatio monasterij & omnium bonorum.

Libertatis quæque perpetua confirmatio Papa.

In re dicitur omnibus iustorum violatio.

Quamobrem idem præfatum monasterium cum omnibus sibi hoc tempore iuste pertinentibus & legaliter collatis, & decinceps quarumcunque personarum authentica traditione consecratis, sub sanctæ apostolicæ sedis tutela & protectione generaliter amplectimur, & sub alis beatorum Apostolorum Petri & Pauli, tibi filij Wilhelmo tuisque successoribus eliminata ac prohibita omnium infestationum inquietudine, libere & absolute possidenda, & regulariter atque iustititer ordinanda presentis scripturæ testimonio confirmamus.

Constitutionis quoque, immunitatis & libertatis modos, quos præfatus comes illustris Adelbertus scripto suo traditionis inseruit, & sigillo regio imprimi curauit, ad posteritatis cautelam & arcendum instantium impetus diligenter obseruandos, statuimus hos duntaxat, qui canonicis sanctionibus non obfistunt, ut nec permissis quilibet negligatur, nec de vetitis quodlibet irrogetur. Hac igitur quæ hinc præcepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis qui in eo quo es ordine locoque iurassentini, in perpetuum seruanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum & secularium personarum hanc constitutionis nostre paginam agnoscens contra eam venire tentauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino iudicio de perpetrata iniquitate agnoscat. Et nisi ea quæ ab illo sunt male ablata restituat, vel digna penitentia illicitæ acta desuerit a sacrosancto corpore & sanguine Domini redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine dignipræclara ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iussa seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi.

Tit

Op Hist

si, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem premia æterna re-
tributionis inueniant.

Hoc libertatis institutæ priuilegium Gregorius papa 7. abbati Vvilhelmo tradidit, cuius copiam manu ipsius rescriptam in testimonium omnium præscriptorum, atque in perpetuam libertatis memoriam in serinio S. Petri recondidit.

Rescriptum
priuilegij
Romæ ser-
uatur.

Denique ex nimia charitatis dilectione, qua vir Apostolicus complectebatur abba-
tem, & in signum amoris nonnullas ei sanctorum reliquias contulit, quas ad monasterium
cum reuerentia portauit. In eadem vrbe Romana beatus pater aliquandiu moram agens,
grauissimam ægritudinem inflatione ventris incidit, quæ in tantum præualuit, vt à medi-
cis etiam expertissimis desperaretur.

Wilhelmus
Romæ gra-
uiter ægro-
tatur.

Tandem iussit se portari ad ecclesiam B. Mariæ semper virginis, postiq; saucio ad a-
ram ventre suffragium eiusdem aduocatæ pauperum intensissima supplicatione flagitauit.
Ac subito inter verba orationis conualescere cepit, breui pristinae sanitati restitutus, ex-
peditis que negotijs, pro quibus venit in curiâ, feliciter ad Hirsburgiâ, comitante Domino
romeauit. Quæ fratres sui cum ingenti lætitia suscipiētes, gratias omnipotenti Deo tam de
incolumitate patris quam de priuilegijs ab Apostolico impetratis per ipsum reddiderunt.

Conualescit
miraculose.

His ita peractis reuerendissimus abbas Vvilhelmus cum monasterio, fratribus &
possionibus acquisitis, & legitime in futurum acquirendis, de sufficienti priuilegio liber-
tatis & immunitatis crederet esse prouisum, iam deinceps ad lucrandas Christi multorum a-
nimas omne studium impendit. Et in breui quidem tempore possessiones monasterij, Deo
largiente, per oblationes fidelium notabiliter sub eo ampliatæ sunt, ita vt numerum mo-
nachorum copiosum ex his sine granamine multo posset enarrare.

Res mona-
sterij mul-
tum euen-
tur sub
Vvilhelmo.
Numerus
monacho-
rum sub eo
fuit Cl.

Collegit ergo quoscunque Deo seruire in veritate cupientes, nobiles & ignobiles,
diuites & pauperes, doctos & indoctos, sine delectu personarum, & cum monasterium ab
Adelberto comite pro 15. monachis à principio esset donatum, ipse centum quinquagin-
ta monachos præter fratres laicos, qui appellabantur Barbatij, sub suo magisterio legitur
habuisse. Vnde cum locus monasterij S. Aurelij nimis pro tanta capienda multitudine
videretur angustus, nouum trans pontem cœnobium lapideo tabulatu construxit, de
quo postea dicemus. Nunc autem posteaquam consecrationem, dotationem, libertatem, &
cetera monasterij priuilegia per abbatem Vvilhelmum impetrata, vna cum fundatione co-
mitis Adelberti consignauimus, ordinem historię diu intermissum resumamus, inci-
pentesque à primo Vvilhelmi anno, seriem temporum & notabiliora in Germa-
nia, maxime circa ordinem gesta, breuiori ratione perstringamus: ita videlicet in-
tenti alienis, vt tamen huius abbatis acta & monasterij incrementa sub eo non negligamus.

Petrus Da-
miani lega-
tus Germa-
niæ.

Igitur anno Vvilhelmi primo Petrus Damiani ex ordine nostro sacrosanctæ ec-
clesiæ Romanæ episcopus cardinalis, de quo longe superius mentionem fecimus, à papa
Alexandro secundo legatus ad regem Henticum in Germaniam mittitur, & apud Franc-
fordiam in præsentia multorum principum sedis apostolicæ mandata regi cum authori-
tate magna & sapientia exponit.

Abbatia &
episcopatus
hoc tempore
simoniaca
dabantur.

Eodem anno Megimuardus abbas Hildensheimensis abbatiam suscepit Augien-
sem, patefacto in eam per multam largitionem pecuniarum aditu. His enim tempori-
bus quibus Henticus quartus regnabat, episcopatus, abbatia, præposituræ & ceteræ digni-
tates ecclesiasticæ, non per electionem dignis conferebantur, & hæresis simoniaca to-
tum pene regnum Teuthonicum sua prauitate maculauit. Ex qua multa in Germa-
nia orta sunt mala, quia rex propter hæc & alia multa per Christi vicarium excommunica-
tus, rebellis & contumax summo pontifici fuit, omnesque illi obedientes vsque ad mor-
tem persecutus est.

M L X X.

Anno sequente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1070. annus, archiepiscopus Mo-
guntinus Sifridus, archiepiscopus quoque Colonienfis Hildolphus, & Bambergensis epi-
scopus Hermannus, à papa Alexandro euocati Romam venerunt. Ibi episcopus Bamber-
gensis accusatur, quod per simoniacam hæresin data pecunia episcopatum inuasisset, adeo
muneribus placuit Romanum pontificem, vt non solum impunitus, sed etiam pallio quasi
archiepiscopus remuneratus, ab eo in patriam sit reuersus. Adelbero quoq; Vormacien-
sis episcopus ex monacho S. Galli factus, quemadmodum supra diximus, hoc ipso anno
propria (vt ferunt) crassitudine præfocatus obiit, cui Adelbertus successit.

Nota corrup-
tionem
Pontificum.

M L X X I.

Anno Wilhelmi abbatis secundo rex Henricus Ducatum Bauariae Otroni abbatem quem illi mater eius Imperatrix antea dedit, pro quo constituit Welphonem virum strenuum & bellicosum, natione Suevum. Unde dux Otto fugiens ad Saxones, contra regem & Saxones, acerrimo in eum animo multa contra eum praelia gesserunt.

Dux Bauariae Otto depositur.

Archiepiscopus Sifridus sit monachus Cluniacensis.

Hoc tempore Sifridus archiepiscopus Moguntinus, causa orationis in Galitiam ad S. Iacobum perrexit, & in reditu ad Cluniacum diuertens, ibidem manere contempto,culo statuit, & in dominica qua festum S. Michaelis Archangeli praecessit, denno professus est obedientiam regularem publice coram omnibus in manu abbatis. Sed dum mercenarij Moguntinum episcopatum precio comparare a rege conarentur, per obedientiam abbatis, quam illi sub regula S. Benedicti promiserat, compulsus, ad sedem suam reuertitur, & 8. iduum Decembrium Moguntiam regressus est, sedemque suam adhuc in Thuringia, quod Hassungen dicitur, in quo & sepultus est.

Monasterium Hassungen constructur.

Gisfbertus abbas ex nostris ad Hassungen missus est.

Abbas autem eiusdem coenobij primus fuit Gisfbertus monachus huius monasterij Hirsaugiensis, quem abbas Wilhelmus ad instantiam Sifridi archiepiscopi Moguntinicum toto conuentu necessario, ad eundem locum destinauit. Ille Gisfbertus venerabilis abbas fuit, vir literis bonis eruditus & morum integritate conspicuus, maximus regularis disciplinae amator, qui multos in breui tempore monachos ad coenobium praefatum seuituros Domino collegit.

Verum cum Henrico regi postea excommunicato a summo pontifice Gregorio 7. consentire minime vellent, omnes cum abbate sunt de monasterio expulsi, qui plerique 70. numero ad Hirsaugiam venientes honorifice a S. abbate Wilhelmo suscepti sunt, quos aliquanto tempore secum detinuit, & postea cellam S. Gregorij eis pro mansione assignauit, quemadmodum suo loco plenius dicemus. Constituit etiam idem archiepiscopus claustrum B. Mariae semper virginis ad gradus, in ciuitate Moguntina, quod multis praedictis & ornamentis dotauit.

M L X X I I I.

Hildebrandus ex abbate sit Papa Gregorius.

Anno Wilhelmi abbatis quarto, qui fuit dominicae natiuitatis 1073. mortuo papa Alexandro successit Hildebrandus abbas S. Pauli ordinis nostri & Romanae ecclesiae archidiaconus, & praefuit annis 12. dictusque est Gregorius huius nominis septimus, vir certe multa doctrinae, magnaeque pietatis, prudentiae, iustitiae, constantiae, & religionis, qui multa pro defensione libertatis ecclesiae & fecit bona, & sustinuit aduersa.

Clerici concubinarum excommunicantur.

Symoniae quoque excommunicantur. Papa regem excommunicat.

Hic primum fuit monachus Cluniacensis, & a Leone papa 9. sanctae Rom. ecclesiae archidiaconus ad monasterium S. Pauli ordinatus, hoc anno post Alexandrum, omnium consensu summus pontifex creatus est. Hic Romae celebrata synodo statuit sub magna excommunicationis poena, omnibus presbyteris, diaconis, ut concubinas & omnes mulieres, praeter eas quas regula & sancta synodus admittit, a se quanto eius eiecient, & secundum canones caste viuant. Denique laicis interdixit, ne missas sacerdotum concubinas habentium audire praesumerent. Omnes etiam vendentes & ementes episcopatus, abbatias, praepositoras, decanatus, canonicatus, praebendas, presbyteratus, diaconatus, subdiaconatus, decimationes, caeteraque officia ecclesiastica, in eadem synodo excommunicauit. Henricum quoque regem accusatum apud sedem apostolicam de symonia & alijs multis criminibus & malis perpetratis, crebris nuncijs & epistolis Romam ad synodalia responsa vocatum, & venite contemnentem excommunicauit, vnde in regno & ecclesia multiplicata sunt mala.

S. Sebaldus in Nureberga miraculis clarus.

S. Heimeradus.

Rex rebelles Saxones.

Clara & celebris valde his temporibus per Germaniam & Gallias erat memoria S. Sebaldi in Nureberg, & S. Heimeradi in Hassungen, & magno populorum concursu quotidie frequentabantur propter opitulationes quae diuinitus illic languentibus septennium ro cõferebantur. Quorum vltimus videlicet Heimeradus presbyter fuit sanctissime vitae, qui obiit anno Domini 1019, in dictione 24. cal. Iulij, super cuius tumultum Sifridus archiepiscopus monasterium nostri ordinis (sicut diximus) construxit, cuius patronus est S. Heimeradus, qui multis ibidem miraculis coruscavit.

M L X X V.

Anno Wilhelmi abbatis sexto Rex Henricus Saxones bello aggreditur, & multis ab vtraque parte occisis tandem victoria potitur.

Eodem anno obiit Henricus episcopus Spitenfis, cui Hutzmannus successit.

M L X X V I.

MLXXVI.

Anno Wilhelmi abbatis 7. qui fuit dominicæ natiuitatis 1076. in mense Martio, rex Henricus consilium 24. episcoporum, multorum quoque abbatum & clericorum apud Wormaciam indixit, cui etiam personaliter interfuit, animo & intentione contra summum Christi vicarium, à quo iuste fuerat excōmunicatus, iniuste penitus conspirandi. Interea superuenit quidam ex Romanis cardinalibus Hugo cognomento Blancus, quem propter mores ineptos papa deposuerat à cardinalatu, plenus minarum, deferens secum de vita & institutione papæ scenicis figmentis consimilem tragœdiam, scilicet vnde oriundus, qualiter ab ineunte ætate conuersatus, quam peruerso ordine sedem apostolicam occupauerit, quæ ante episcopatum, quæ post acceptum pontificatum memoratu quoque incredibilia flagitia commiserit.

Synodus apud Wormaciam contra Papam habetur iussu Henrici Regis. Hugo Cardinalis depositus Papam mendose accusat.

Huius viri apostatæ autoritatem qui cum rege consenserant, quasi diuinitus sibi destinatam gratissime profecuti sententiam promulgauerunt, quod papa esse nō possit, nec ullam potestatem ligandi, vel soluendi habeat, vel aliquando habuerit, qui tantis vitæ probris ac criminibus contumaculauerit.

Sententia fulta & iniusta contra Papam. Adelbero. Hermannus.

Cumque ceteri omnes damnationi eius nihil hæsitantes subscriberent, Adelbero Herbipolensis & Hermannus Metensis episcopi aliquandiu resisterunt, allegantes canones, qui vetant episcopum sine audientia synodali posse deponi. Sed minis Wilhelmi episcopi Traiectensis, qui partes episcopi Romani nimitū persequitur & regis plus æquo defendens instabat, etiam coacti subscripserunt. Nomine ergo synodi literæ Romam dirigitur ad papam plenissimæ iniuriarum & contumeliarum, quibus eum declarant pontificatu depositum.

Papa collecta synodo literas coram patribus publice legit, sibi à perfidis transmissas, & cōmuni episcoporum consilio regem denuo & cum co archiepiscopum Moguntinum Sifridum, episcopum Traiectensem Wilhelmum, & episcopum Bambergensem Rupertum excommunicauit. Porro Ottonem Ratisonensem episcopum, Burchardum Lutuanensem episcopum, Ottonem Constantiensem episcopum, Eucardum comitem, Vdalricum & alios nonnullos regis consiliarios prauos antea excommunicauerat. Cæteris vero qui in synodo Wormaciensi eius depositioni subscripserant, diem statuit, quā nisi Romam præsentati causam dicerent huius inaudita rebellionis, eandem excommunicationis victi pœnam subirent. Ad hoc consilium malignantium abbas Vvilhelmus huius cœnobij Hirsaugiensis vocatus ire contempserit, quippe qui vicariū Christi sanctum & innocentem nouerat, & cum sancta Romana ecclesia optime sentiebat.

Omnes qui fuerunt in Synodo ista excommunicantur.

Abbas Vvilhelmus noluit consentire schismaticis.

MLXXVII.

Anno sequenti qui fuit dominicæ natiuitatis 1077. circa 18. cal. Octob. colloquium maximum apud Oppenheim factum est, vbi pene totius regni principes Regis subiectionem renunciabant, causam præbentes, quod à duobus Apostolicis Romæ ad satisfactionem vocatus non venisset, & pro hoc contemptu in Romana synodo absens & contumax à papâ excommunicatus esset.

Conuocatio principum in Oppenheim.

Vnde necessitate compulsus Romam venit, & papam discalceatus lanæisque ad carnem indutus accessit, prostratusque in terram coram eo veniam humiliter petijt, emendationem promisit, & absolutionem promeruit, sed non permansit in proposito diu, imo crudelius contra ecclesiam satire cœpit quam antea satuisset. Tandem excommunicatus denuo à papa fuit, & Rudolphus dux Sueviæ summo mandante pontifice contra eum per principes in regem fuit electus.

Rex Sadiæ Romam humilitatus coram Papa.

Rudolphus in regem electus.

Claruit his temporibus S. Anselmus ex abbate Beccensis monasterij nostri ordinis archiepiscopus Cantuariensis post Lanfrancum in Anglia, cuius olim auditor & discipulus fuit, vir in diuinis scripturis eruditissimus, & secularium quoque literarū non ignarus, qui multa post se ingenij sui reliquit opuscula, quorum in secundo libro illustrium virorum nostri ordinis, dudum iam fecimus mentionem.

S. Anselmus archiepiscopus Cantuariensis.

Hic dum pro defensione iurium ecclesiæ suæ supra nominatæ ad sedem Apostolicam perrexisset, Vvilhelmum abbatem nostrum Hirsaugiensem, quem antea pro confirmatione institutionis libertatis Romam sub Gregorio papa 7. iuisse iam diximus reperit, & in eius notitiam familiarem assumptus, magna deinceps amicitia inter eos confirmata est. Rediens quoque ab vrbe Romana idem sanctissimus præsul Hirsaugiense cœnobium præterire noluit, in quo virū sibi omnino clarissimū abbatē residere cum fratribus in magno religionis feruore cognouit. Ad Hirsaugiā itaque veniens cum maximo honore & reuerentiā à S. abbate Vvilhelmo susceptus est, & per dies aliquos in eodē loco in summa charitate quie-

Abbas Vvilhelmus in amicitiam S. Anselmi venit. S. Anselmus venit ad Hirsaugiā.

uit. Sanctificauit hunc locum sua praesentia primas Anglia, sanctificatus a Deo, vir omni laude dignissimus, tantaque humilitate & charitate se fratribus exhibuit comunicabilem, ut non archiepiscopum, sed monachum quemlibet extremum credidisset.

Conuersatio eius inter fratres qua humilis fuit.

In medio fratrum quasi vnus ex eis residebat, colloquens de scripturis sanctis, de institutione morum regularium, de amore Dei animarumque salute, & ad omnia interrogata cum maxima beneuolentia, maxime de scripturarum propositis quaestionibus respondens omnibus & singulis conueniens responsum. Maximo desiderio fratrum se orationibus commendauit, vidensque tranquillitatem, pacem & concordiam eorum, suas deplanxit curas & arumnas, quas patiebatur, Miserum se clamitans, quod puritate interuocauerat, & contemplationis dulcedinem, propter seculi curas, aut macularecogitantulum, aut plurimum intermittere cogere.

Magna inter Anselmum & Wilhelmum a uocata conuulsa.

Eos autem beatos, terque felices, quibus in silentio monasticae solitudinis usque ad finem vitae salutare Dei expectare conceditur. Postea vero quam apud eos aliquantis diebus quiescisset, data benedictione in sua remeauit: eos quos hic uisitauerat fratres, in multa Spiritus sancti consolatione relinquens adificatos. Multas iam deinceps inter se miserunt epistolas, Anselmus ex Anglia in Hirsaugiam, & ex Hirsaugia Wilhelmus ad Angliam

Wilhelmus abbas literas mittit S. Anselmo Episcopo.

Ex omnibus autem Anselmi epistolis, quas scripsit ad abbatem Wilhelmum, uelnam huic historiae nostrae ad posteritatis notitiam & dictorum confirmationem, placuit nobis inferere, ut quanti fecerit merita fratrum huius conuentus Hirsaugiensis uirtutis sanctitatis & preeminetia, nullus ignoret posterorū. Nam post aliquot annos comes de Caluae propter adhesionem regi Henrico, cum ceteris multis a summo pontifice communicatus se diuinis ingereret, fratresque huius conuobij pro hoc quod cum summo sentiebant pontifice non modicum perturbaret, abbas Wilhelmus ealum B. Anselmo cum quibusdam alijs quaestionibus per epistolam innotuit, & eius super his consilium requisit.

Epistola S. Anselmi ad Wilhelmum abbatem Hirsaugiensem.

Cui sanctus Anselmus in hunc modum ex Anglia rescripsit: *Domino et patri reuerendo abbati Hirsaugiensi fratrum Wilhelmo, Anselmus Cantuariensis ecclesie minister indignus, in hac uita diurnam prosperitatem, & in futura aeternam felicitatem. Ex qua mihi probus uestra sui dignata est praeberere notitiam, tantam eius concepi dilectionem, ut eximio per dulcis mihi sit memoria: quod sum expertus non immerito fieri, quoniam & uiam uestram reuerentia dignam agnosco existere, & uestram paternitatem non sine affectu dulcedineque meam paruitatem esse. Saepe namque fratres uenientes a uobis, me non solum sanctitatis uirtutione adificauerunt, sed & dignationis uestra saluatione honorauerunt. Quia in re licet iniquitate in me toto, minime possit tantis meritis respondere, meum tamen est, quantum amoris & reuerentiae possim exhibere. Sed haec Deo in uobis seruanda & agenda committens, ad ea de quibus memorauitatem consulere dignata est prudentia uestra, non presumendo, sed obediendo potius respondere, quod non materia sufficiat, sed quod mihi uidetur. Comes quidem uester, qui ex comitibus uobis diuina celebrantibus se immiscet, mihi uidetur humiliter admonendus, ne contumaciam uoluntatem eorum, a quibus & in quibus Deus se confirmat, audiri cum audientur, & sperni contumuntur, seque ligare cum ligant, & soluere cum soluunt, aggraueat super se Dei iudicium, a quo nusquam homo potest. Quare illi melius esse, ut per salubrem humilitatem abstineat ab illi, a quorum eum sententia Apostolica segregat, quam per presumptionis contemptum se ingerat in illa, quae iniquitate nisi per humilitatem quesita profunt, at semper inordinate praesumpta obsunt, nec debere cum suo commodo & grauisimo uestro malo cogere uos, ut cum eum offendere nolitis, Deum & Apostolice aut horitatem grauius irriteris, ad quos pacandos illum adiutorem habere non possitis, factis uoque ac benignius Apostolicum eius rationes suscepturum, si suam illum sententiam cognouerit ueritatem.*

Crebri inter eos nuntij & fratres mittuntur.

Quod si comes idem hanc admonitionem respuerit, scitis quia Deus plus timendus est quam homo. Quapropter aut secundum iam prolatae Apostolicam sententiam erga illum agendum, ut ipsum Apostolicum seu aliquem uices eius gerentem de hoc ipso consulendum asumo. De prebitero uero qui se aperta reprobos libidinis commercio Deo reprobos exhibent, omnino tenendum est, quod Apostolica prouidentia ecclesiastica, iusto, rigore constituit.

De Comite nostro excommunicato consilium Anselmi.

Nempe nullatenus conuenit, ut ibi reuenter astitur, ubi pertinaciter aperta & impudenti libidine, futentes, Dei & sanctorum prohibitionem contemnendo sacris altaribus, deseruiunt, imo non deseruiunt, sed quantum ad ipsos pertinet, turpiter commaculant: non quo quis ea quae tractant contemnenda, sed ipsos pariter tractantes execrandos existimet, ut qui Dei & angelorum praesentiam non reuerentur, uel hominum actione repulsi sacra contaminare desistant. Nec ullatenus oportet, ut illi sint consortes de aliis participantibus.

Plus Deus quam homo timendus. De prebitero uero concubini publici consilium Anselmi.

Quapropter aut secundum iam prolatae Apostolicam sententiam erga illum agendum, ut ipsum Apostolicum seu aliquem uices eius gerentem de hoc ipso consulendum asumo. De prebitero uero qui se aperta reprobos libidinis commercio Deo reprobos exhibent, omnino tenendum est, quod Apostolica prouidentia ecclesiastica, iusto, rigore constituit.

Handwritten in red ink:
Vivit
Op
Hist

Handwritten in the right margin:
qui per...
bus, ut...
esset...
vri &...
reprobet...
dus a...
sua pro...
Se...
quorum...
lauda...
Deo non...
ordinis...
scriptura...
per Gallia...
pene es...
quoni...
trarius...
ligitur...
ut iam...
conuulsa...
multis ob...
quam ha...
illud...
sua pot...
plures no...
Na...
et spe...
rato cord...
alimaco...
cauendo...
leno, i...
li qui h...
fatum...
tandis h...
prohibea...
uel ad...
tam rela...
frenoc...
natur. Q...
de est. Sa...
humili...
tatem se...
in suo...
supplicat...
meritis...
ad sui...
Et...
dena be...
cui ad...
primus...
pluiter...
& in om...
retribu...
tu con...
Deus ope...
amplius...
meritis...
mente al...

qui per immundiciam se faciunt exortes altari deseruientium. De lapsis autem sacros ordines habentibus, ut spontanea humilitate secreta quibus debent confidentibus, nequaquam asserendum est, quod in eisdem ordinibus amplius uti nullatenus possint, si per sacrificium spiritus contritum cordis que contritio & humilitati Deum placantes, ad virtutem proficere studiose contenderint. Nam nec apud Deum reprobatum officium alicuius propter culpam quam ipse ignorat, nec apud homines decoloratur sacri ordinis dignitas, propter personam cuius ipsi peccatum non cognoscunt: quibus duabus causis, carnalis lapsus prohibet ad sacros ordines accessum aut reditum.

Sed quoniam ferme semper occultum est, quorum remissa sint iniquitates & quorum reuera peccata, quorum vero minime, tutius semper est, conscientium sibi criminis atque placitam personam exposcunt per laudabilem humilitate abstinere, quam per culpabilem securitate presumere. Illud enim semper potest, Deo non improbante: hoc vero non debet, nisi Deo approbante. Qui autem huic sententiae, que ad sacri ordinis officium, reditum post lapsum concedit, nequaquam aliqua ratione, nisi auctoritate fuscatur scripturarum, vult attribueri consensum, legat epistolam B. Calixti pape directam vniuersis episcopis per Galliam constitutus, & B. Gregorij ad Secundinum inclusum, vbi ipsi hanc sententiam sic firmis & pene eisdem rationibus & auctoritatibus confirmant, ut nullatenus aliorum probatione indigeat. Sed quoniam idem B. Gregorius idipsum in aliis suis quibusdam epistolis studiose prohibet, ne si lapsi contrarii sit: de apertis quidem prohibuisse, de occultis vero post condignam penitentiam concessisse intelligitur. Nam crimen quod nec a Deo imputatur, nec ab hominibus esse putatur, non reprobat, nec decolorat, ut iam dixi: cum tamen in tali re cuius, tutius sit coram Deo plus timere quam confidere. Per quibus autem inuitum debere, qui occultum crimen humili confessione sponte & occulte detegit, minime excusatio: ne nullus obrutur virtus salubris confessionis, qui potius eligerent penitus, & quousque mortem occultari, quam hac occasione in certitudine vel in suspectionem alicuius criminis adduci. Vt enim confitentur illi peccatum suum sitatur, sed confitentem absque eius consensu a sui ordinis officio cessare nemo cogit, sed potius magni criminis reus esse videtur, qui cogit, quia sic & confitentem penitere confessionis & plures non tam confessos, horreere & resurgere confessionem compellit.

Nam satis patet quam minus malum sit, cui libet peccatori ad altare cum amore confessionis peracta & spe misericordiae humili mente accedere, quam se cum odio confessionis & desperatione vana indurato corde, desiderio vel etiam adu sumptuose ingerere. Ille itaque cui confessio sit, nequaquam particeps autem eius est minoris culpa, in qua alium permittit non consentiendo, sed maiorem prudenter praesumendo. Particeps vero maioris criminis auctore esse videtur, ad quod multos impellit. & si non volentia, tamen inordinate plus quod minus quam quod malus erat timendo. Sed manifestum est, quia illi qui humili contritione superbam verecundiam conculeando, semetipsosque iudicantes indocenti confessionem sponte conscientium, multo tutius ministrant permisso, seu etiam in iussu, quam illi, qui cum verecundia humana inter Deum & se iuste iudicare refugiunt, licet is cui consentitur valde periculosus prohibeat istos inuitos, ut supra dictum est, quam illos spontaneos. Et cum vixissem necessarium sit, vel ad tempus abstinere, puto quia illi qui non libenter cessant ad quod non bene properant, sunt tantum relaxandi, hi vero qui sponte abstinere, ad id quod non presumunt etiam reuocandi. Nam in istis firuocentur, obediencia tegmine presumptio palliatur, in illo vero humilitas obediencia robore adiunatur. Quae reuocatio non indifferenter, sed magna prelatis confessionem suscipientis discretionem facienda est. Sepe namque contingit, ut aliquis non per immisum criminis perpetrati horrorem, neque per vim humilitatis humanam verecundiam superet, sed per stultitiam tenebras & impudentiam duritiam sceleris & pudorem non sentiat, & per negligentiam officium suum non appetat. Qui autem humilitatis est, nunquam ad sacrum officium aut vocandus aut reuocandus est, sed cum pro ipso penitente supplicat humilitas, suggerit contritio, intercedit vitae mutatio, tunc nimirum si prelatus non tam de meritis aliquibus, quam de magna misericordia & multitudinem miserationum Dei illum confortans, ad sui officij remittat aut inuitet, non tam temere quam prudenter egisse videtur.

Est enim saepe in huiusmodi praecautiendae pusillanimitas, excludenda contemptus suspicio, ostendenda beneuolentia, exhibenda compassio. Hoc enim modo qui tales sunt, quanto benignius tanto efficacius ad perfectionem promouentur, & tanto strictius in bono proposito ligantur. Potius plura de scriptis primū huic interfere, sed quia epistolaris breuitas, que nimis se iam extendi reclamationat, non consentit, simpliciter quid de interrogatis sentirem paternitati vestra iussu exposui. Omnipotens Deus nos & in his & in omnibus, que nobis agenda sunt, sic in rectitudine veritatis dirigat, ut pro eis seipsum mercedem retribuatur. Si praesens essem corā vobis, & sancta congregazione vestra, de qua multa bona vidi, & a multitudine concorditer maiora quotidie audio, suppliciter mente totum corpus proseruere, & ut me honorum que Deus operatur in vestro sancto monasterio in perpetuum participem, in fraterna charitate demuo per amplius concederetis postularer. Sed quoniam ego nimium distans hoc non possum, presumo de meis meritis, sed de vestra sanctitate rogare, ut vos hoc ipsum pro me non humiliato corpore, sed benigna mente ab ipsa filius vestris mihi petatis & cum illo concedatis.

Constat Anselmi de occulte lapsis sacerdotibus.

Tutius est post lapsum ab ordinis executione abstinere quam non.

Calixtus Pape Gregorius Papa.

Occulto confessionem non debet prohiberi.

Confessor non sit durus in iudicio in occultis ne confessio perent.

Lapsus inquit abstinere quam accedere.

Multi officium non durantes inueniunt libenter.

Quanto fit in confidere necessaria discretio.

S. Anselmus petit in orationes fratrum suscipi.

*Wilhelmus
consilio S.
Anselmi ec-
clesiam tue-
tur.
Bonum sem-
per amorem
obtinuit in
populo.*

His beati Anselmi literis & consilijs S. Abbas Vvilhelmus in Domino confortatus ac diuini amoris totus incensus, nec minus zelo animarum prouocatus, toto illo tempore quo miserabile schisma contra Dei ecclesiam durauit impio rege Henrico in vicarium Christi fauente, quoscunq; potuit salubri consilio ad unitatem ecclesie seruandam tuendamq; totis viribus animabat. Et quonia puro simpliciq; oculo ta sancto tamque necessaria in insitebat negotio, quicquid agebat, religioforum omnium animis complacebat: quicquid dicebat, cunctorum bonorum corda amoris intimo affectu mulcebat. Cum simplicitate columbina semper in eo viguit astutia serpentina: & quia in omnibus non sua, sed Dei gloria quaeruit, dedit illi gratiam suam Deus, ut in cunctis prospere ageret, ita ut ab huius seculi prudentibus omnes prudentia videretur precedere, & ab his qui diuinam profitebantur sapientiam sine inuidia coleretur.

*Gisbertus
abbas do-
ctissimus.*

Claruit etiam his temporibus in Anglia Gisbertus abbas monasterij nostri, quod appellatur Vvest, B. Anselmi discipulus, virtutem in diuinis scripturis quam in secularibus egregie doctus, qui inter cetera ingenij sui monumenta scripsit contra Iudaeos pulchram altercationem non in elegantia sermone.

*Diemo Ab-
bas si mo-
nachus, &
postea ar-
chiepiscopus.*

His quoq; temporibus claruit Diemo nostri ordinis abbas in ciuitate Saltzburgensi, qui propter excommunicationem Regis Henrici quarti de monasterio suo fuit expulsus, quoniam cum sancta Romana ecclesia sentiens, excommunicatis communicare noluit. Venit ergo fama S. Vvilhelmi abbatis prouocatus ad monasterium nostrum huc in Hirsaugiam, & inter fratres conuersatus humiliter, eum vitae eorum laudabilem institutionem vidisset, decreuit perpetuo cum eis in Domino permanere. Itaque monachus de nouo factus sub Vvilhelmo religiose conuersabatur, gratias agens Deo, quod tam sanctae congregationi meruerit inscribi. Deinde post annos aliquot in archiepiscopu Saltzburgensis ecclesie sublimatus est, & de monasterio nostro per obedientiam compulsus recessit. Praefuit autem ecclesiae praefata strenue verbo & exemplo, multis praebens incitamenta virtutum. Tandem amore diuino succensus cum alijs multis ad terram sanctam ire, dominicumq; inuisere statuit sepulchrum, & in itinere captus a paganis, cum ceteris suae peregrinationis plerisque socijs martyrio coronatus est, cuius gesta habentur.

*Diemo ar-
chiepiscopus
martyri-
tus.*

Circa haec tempora Rupertus quondam abbas Augiensis per papam Gregorium 7. deponitur, mandatū perferente S. Hugone abbate Cluniacensi, omninoq; illi ordinis ecclesiastici executioni interdicitur, praeter psalmodiam, quia tertio Romam citatus, ut se de obiectis purgaret criminibus, ire contempsit.

*Rupertus fuit
abbas in
Gegenbach.
Rupertus
abbas de
Gegenbach
occiditur.*

Postea summi pontificis prohibitione contempta, monasterium in Gegenbach a rege Henrico suscepit, vbi dum pro consuetudine sualibus temporalibus immoderatus intendere, occisus est cum alio haud desperata indolis monacho adolescente, qui eum de Bambergensi monasterio secutus fuerat a seruitoribus impraediti cenobij, contra quos possessiones monasterij & ius suum progressus, ipse ad vim arcendam defendere voluit. His temporibus Gregorius papa 7. pro causis ecclesiasticis legatum in Germaniam & Gallias misit, virum venerabilem, eruditione scripturarum ac morum sanctitate integerrimum, Bernardum abbatem Masiliensem ordinis nostri, qui veniens ad hoc monasterium nostrum Hirsaugiense, quasi ad anni spacium propter difficultatem itineris conficiendi, quod volebat, hic cum fratribus remansit.

*Bernardus
abbas Mas-
siliensis le-
gatus Apo-
stolicus fuit
in Hirsau-
gia.*

Huius viri consilio S. abbas Vvilhelmus pro pleniori monachorum institutione perdisceda, duos ex monachis suis ad Cluniacum direxit, ac postea iterum duos, & tertio nihilominus duos, qui diligent examinatione omnia illius congregationis secreta rimati sunt, & in scriptis constitutiones ad Hirsaugiam retulerunt. Vnde Vvilhelmus reuerendissimus abbas permissione Hugonis Cluniacensis abbatis sanctissimi, statuta & consuetudines sibi transmissas mutatis iuxta considerationem loci, regionis & aeris quibusdam rationabiliter mutandis, in duobus libris ordine pulchro digessit, fratribus que suis & posteris pro conseruatione conueruationis monastica obseruandas tradidit.

*Abbas Wil-
helmus duos
monachos
misit Clu-
niacum.*

M L X X I X.
Anno Vvilhelmi abbatis 10. qui fuit dominicae natiuitatis 1079. Hidolphus archiepiscopus Coloniensis obiit, cui Sigeuinus successit. Hoc ipso anno rex Henricus fortiter debellat Saxones, ex quibus plures interierunt.

*Synodus 30.
episcoporum
rum.*

M L X X X.
Anno autem Vvilhelmi abbatis 11. iussu Henrici regis apud Brixinam Noricorum ciuitatem iterum Synodus 30. episcoporum & multorum abbatum ac clericorum contra papam Gregorium 7. celebrata est.

Eodem

Eodem anno rursus bellum inter Rudolphum & regem Henricum geritur, & ipse Rudolphus cum alijs multis cecidit, qui Mersburg delatus à suis mortuus & sepultus est. Fertur autem in extremis positus, & abscissam dextram intuitus, cum graui suspitio dixisse ad Episcopos, qui forte aderant, Ecce hæc est manus qua Domino meo Henrico fidem sacramento firmati, quam heu vobis vrgentibus non seruauit, & ecce vitâ miser cum regno deserere compellor. Videte qui me contra Dominum meum solum ascendere fecistis, vt rediua me vestra monita sequentem duxeritis. Quibus dictis expiraui. In cuius locum Saxones & Alemania principes Hermannum quendam præpotentem ex Germania nobilem elegerunt, qui breui tam suis quam alienis cepit despectus haberi, vnde post paucos annos depositio nomine regis, ad gratiam Henrici se contulit.

MLXXXI.

Anno Wilhelmi abbatis 12. dominicæ vero natiuitatis 1081. rex Henricus Italiam cum exercitu petit, Romam que veniens in vigilia Pentecostes, resistente sibi Gregorio papa cum Romanis, ante castellum S. Petri castella posuit, vbi etiam crebris per biennium incursum vrbano infestatus, parua manu multa viriliter peregit. Obsedit ergo vrbem continuo per biennium, quam tandem cepit anno Domini 1083. indict. 6. 4. nonas Iunii, quæ fuit sexta feria hebdomadæ pentecostes. Gregorius autem papa occulte fugiens Salernam secessit, ibique vsque ad diem mortis suæ permansit. In cuius locum Henricus rex petentibus Romanis Wigbertum Rauennatensem episcopum papam constituit, quem clementem huius nominis tertium appellauit. Hæc autem institutio Vigberti antipapa facta fuit obsidione vrbis durante. in synodo 30. episcoporum (sicut diximus) apud Brixinam contra Gregorium, Henrici iussu habita. In hac synodo S. Pontificem inauditis criminibus falso accusatum, quod per artem magicam, necromanticam, & demonum suffragio sedem apostolicam inuaserit, & alia complura mentientes, absentem deposuerunt. Quod audiens papa Gregorius congregata pontificum & abbatum synodo, Vigbertum inuaforem sedis apostolicæ cum omnibus qui fuerunt in synodo Brixinensi, Henricum quoque regem cum omnibus fautoribus suis excommunicauit, & satis terribiliter maledixit.

Eodem quoque anno Vvilhelmi abbatis, videlicet 12. Moguntia ciuitas ex maiori parte cum ecclesia principali & tribus monasterijs igne consumpta sunt. Monasterium quoque Bambergense in vigilia sancti patris combustum est. Henricus quintus huius nominis rex natus est.

MLXXXII.

Anno domini 1082. cum numerus monachorum huius cœnobij sub reuerendissimo abbate Vvilhelmo, Domino benedictionem suam largiente multum creuisset, ita vt loci angustia apud S. Aurelium eos difficulter præ multitudine capere posset. (Erat enim plus quam centum quinquaginta monachi, præter conuersos, quorum non minus quam 40. fuerunt) cepit vir sanctus habere consilium cum eisdem fratribus suis de monasterio prefato aliquantulum ampliando. Sed cum id propter loci situm angustum & minus congruentem, structionemque dispositionem fieri conuenienter non posset, accepto consilio nouum monasterium transfluuium in loco eminentiori aliquantulum, & ob id saniori quoque construere decreuit, fiduciam habens de misericordia Dei magnam: quia qui totum obsequium sui fratres in vnum collegerat, sumptus etiam pro construenda eis mansione necessaria prouideret. Cumque necessaria ad hoc opus preparare cepisset, lignorum enim ibi & lapidum magna copia erat, Domino Deo providente ceperunt diuites & nobiles multa pro Dei amore conferre, & sanctum opus propter laudabilem conuersationem monachorum & famam Vvilhelmi abbatis sine intermissione promouere. Fuit eo tempore quidam Marchio potens & diues nomine Hermannus, qui diuino spiritu attractus, mundum pro Dei amore cum omnibus rebus & pompis contemnens, occulteque fugiens, nemine præter vxorem sciète, ad monasterium Cluniacense incognitus diuertit, assumptoque à sancto Hugone abbate sanctæ conuersationis habitu, pro summi pastoris amore pastor pecorum monasterij eiusdem factus est. Huius præstantissimi viri vxor post coniugis præfati discessum, Deum bonorum suorum volens insituere heredem, sumptus & impensas sancto abbate Vvilhelmo ad construendum nouum monasterium inchoatum præstitit. Quæ tandem nescio qua ex causa vsque adeo fuit offensâ, vt sanctum opus intermitteret, & retractis manibus relinqueret imperfectum. Ex his tamen quæ antea contulerat, tantum superfluum impensarum, vt reliquum pene totum quod restabat, perficeretur. Cœpit autem reuerendissimus abbas Vvilhelmus monasterium maius construere anno regiminis sui 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1082. indictione 5. & in nouem annis totum æ-

Rudolphus rex in bello cecidit.

Hermannus rex eligitur.

Rex biennio Romano obsidione captus.

Papa fugit.

Wigbertus sit Antipapa dicitur Clementis III.

Rex Antipapa cum omnibus suis excommunicatur.

Moguntia igne consumpta cum ecclesia.

Cl. monachi 40. conuersi huius monasterij.

Monasterium maius capit fundari in Hirsburgia.

Marchio sit pastor pecorum Dei ob amorem.

Marchionissa dat impensas abbati.

Annis nouem monasterium perfectum est.

1081

1082

1083

confortatus
illo tempo
in vicarium
nuandâ tuen
que necessa
acebat: quie
simplicitate
fed Dei glori
b huius seculi
profitebantur

nostrum, quod
in secularibus
eos pulchram

Saltzburgen-
suo fuit expul-
municare no-
ostrum huc in
abilem in situ
monachus de
od tam sancte
ou Saltzburge
suo recessit
ns in citamen
ire, domini
sua: peregrina

orium 7. depo-
nis ecclesiasticis
vt se de obiectis
ne contempta
idine sua locis
te indolis mo-
eruit orobos
lus, ipse ad vna
ecclesiasticæ le-
ararum ac mo-
s nostri, qui ve-
propter difficil
us viri consilio
os ex monachis
os, qui diligenti
tis constructio
ermessione He-
missas mutatis
ndis, in duobus
ne conuersatio-

olophus archie-
nicus fortiter

toricorum citi-
rum contra pa-

Eodem

Artifices omnes monachi fuerunt & conuersi.

dificium perfecit, ita ut decimo anno ecclesia fuerit consecrata. Huius autem ædificij non alios artifices habuisse credendus est quam monachos suos, quippe cum ferme ducenti essent numero, erant inter eos latini, fabri lignarii, ferrarii que & architecti in omnitate & scientia architecturæ proculdubio expertissimi, quo totum opus sine adiutorio secularium artificum egregio tabulatu, ut hodie cernitur ecclesia, consummarunt. Cetera namque monasterij ædificia præter ecclesiam, pene omnia successu temporis per diuersos abbates mutata sunt.

MLXXXIII.

Richenbach fundatur.

Anno sequente qui fuit dominicæ natiuitatis 1083. abbas Wilhelmus cellam sancti Gregorij in Richenbach fundauit, cuius foundationis feriem ipsius uerbis diximus his potius quam alienis inferere. *In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis. Ego Wilhelmus natus*

Littera fundatur. ouis Richenbach.

meis meritis, sed sola Dei misericordia canobij Hirsaugiensis abbas, notum esse desidero omnibus tam futuris quam presentibus, quod quidam ingenuus senex nomine Bern, prædiolum suum in Nigra flumina suum, in loco qui à Riuo, qui ibi Murgam insluit, Richenbach uocatur, sancto Anselmo Hirsaugien in presentia idoneorum testium in æternam hereditatem tradidit, id uicem postulans, ut ibidem monasterium construi satagerem. Accepto igitur communi concordique seniorum nostrorum consensu,

III. fratres in hic opus missi sunt.

misimus fratres monachos nostros tres, & laicales quinq, in idem prædiolum, nemore densissimo hirsugum, quatenus sylua eruta, locoq, purgato, construerent monasterium beato Gregorio.

Ernestus prius Prior in Richenbach.

Anno itaque incarnationis Dominicæ 1082. indictione 5. circiter idus Maij, cum uenissent idem fratres in prædictum locum haud paucis diebus pro tugurio fruebant nuda abiete. Horum autem vnus uocabatur Ernestus, uir probus & curialis, qui iam prius se suaque omnia nostræ dederat obedientiæ, quem cum suis omnibus eidem loco in adiutorium concessimus. Exiit ergo idem Ernestus loco & fratribus prouisor, & quasi pater secundus, qui ad extirpandam syluam, ad purgandum locum, ad edificandum monasterium, ad construendas officinas, maxime suas ipse impensas dedit, & uideoque competenter acquisiuit. Eius ergo parentumque ipsius, sicut & meam meorumque memoriam ibidem celebrem haberi dignum iudicanti, libensque firmam. Sane positum est fundamentum ecclesiæ, anno Wilhelmi supra dicti abbatis decimoquarto, qui erat dominicæ natiuitatis millesimus octuagesimus tertius, indictione sexta, & in trigesimo consummata est. In præfato siquidem monasterio Richenbach nostri ordinis prioratus est, qui à tempore foundationis suæ usque in hodiernum diem, abbati huius monasterij immediate, & pleno iure ac dominio est subiectus, ad ipsumque pertinet ius instituti ac destituendi priorem ipsius loci toties, quoties opus fuerit, consecrandique monachos ibidem, ac cetera faciendi quæ hodie de consuetudine & priuilegio habet in uia. Similem quoque iurisdictionem habet super prioratu in Schonrein in finibus Francozæ sita, qui subest abbati Hirsaugiensis simpliciter in omnibus immediate, habetque ius instituti ac destituendi priorem, ac singula ordinandi quæ ad maioritatem prioratum huiusmodi pertinere dignoscuntur. Præpositura etiam in Rode Augustinensis diocesis immediate ad ius monasterij Hirsaugiensis pertinet, cuius præpositus abbas Hirsaugiensis si, pleno iure subiectus est. At uero sanctus abbas Wilhelmus adhuc plures prioratus ordinis nostri sua sub iurisdictione illo tempore possidebat, qui succedente tempore in abbatias mutati, à iurisdictione monasterij Hirsaugiensis alienati sunt. Floruit hoc tempore ordo monasticus in hoc cœnobio, non solum numero monachorum, sed etiam personarum conditione, & meritorum qualitate vehementer insignis.

Iurisdicatio abbas Hirsaugiensis in Richenbach qualis.

Deprioratus in Schönrein.

Præpositura in Rode.

Multi nobiles in Hirsaugia facti sunt monachi.

Gebhardus ex Duce monachus, & episcopus Constantiensis. Gebhardus abbas episcopus Spirensis.

Nam sicut in præcedentibus diximus, fama sanctissimi uiri Wilhelmi abbatis longe lateque per orbem diuulgata, ceperunt ad eum multi confluere uiri, in seculo nobiles & diuites, qui contemptis omnibus rebus pompisq, mundi, suaue iugum Domini sub eius obedientia portandum subierunt. Et licet omnium habere memoriã nostræ non sit facultas, tamē ne ueterum Hirsaugiensium gloriã nescientibus, fabulã recitasse uideamur, pauca sunt pluribus uel sola nomina dignitatibus quibus prælati sunt coniungentes, exprimamus.

Gebhardus filius ducis Alemanicæ, & frater ducis Bertholdi, uir non solum nobilitate sanguinis clarus, sed etiam sapientia, facundia & eruditione Scripturarum insignis, contempto seculo, pro Dei amore, sub sancto patre Wilhelmo in hoc nostro cœnobio monachus factus est. Hic postea Constantiensis episcopus ordinatus, multa huic monasterio Hirsaugiensis una cum fratre duce Bertholdo bona fecit. Eiusdem nominis alter Gebhardus uir nobilis & doctus, sub eodē patre Wilhelmo monachus in hoc nostro monasterio factus, ipsi Wilhelmo in abbatia successit, & demum episcopus Spirensis constituitur.

constituitur
monachi
vix me
ro de m
cellorib
tempo
mus om
annoru
logum i
S
Schaffh
dinatus
instaura
nus, &
Georgij
diximus
tatem
nobis m
verbo &
Ad
tam, de
tu, nomi
municat
reueren
tiam dico
suscipit.
Ad
Notgeru
omnia id
sistere.
Ad
translat
nerabile
rentia c
Ad
sistit. A
tis non
fundam
Ad
ne Vvel
nis mon
Ad
lem mon
dis mor
Ad
post Aze
cellore G
bium Ri
Ad
longe sup
lem uale
postea m
ordinatu
Ad
abbatē o
baldum,
dinatus
venerab
constituitur

1011ij

constitutus est, sicut in sequentibus suo loco dicemus. Dietgerus etiam monachus nostri monasterij sub S. patre Wilhelmo factus est, vir moribus & eruditione præclarus, propter vitam meritum & scientiam doctrinam, in ecclesia Metensi episcopus ordinatus est. Multi vero de monasterio nostro monachi, tam sub S. patre Wilhelmo quam sub diuersis eius successoribus, diuersis temporibus ad alia cœnobia dati fuerunt abbates. E quibus nonnulli, temporum successu, in diuersis locis episcopi facti sunt. Horum quidem nomina tenemus omnium, licet quorundam tempora ignoremus: propterea, ne quos in supputatione annorum contingat negligi, statuimus vniuersalem omnium qui ad nos delati sunt catalogum in hoc loco breuiter ordinare.

Dietgerus episcopus Metensis. Abbas ex Cambis Hirsaugiensis ad alia monasteria dati.

10 Sigefridus monachus nostri cœnobij sub sancto patre Vvilhelmo in monasterio Schaffhusen nostri ordinis, Constantiensis diœcesis, per eundem Vvilhelmum abbas ordinatus est. Quod monasterium vetustate pene collapsum, sanctus pater pulchro tabulatu instaurans, monachis & abbati prædicto donauit. Henricus quoque monachus vir strenuus, & regularis disciplinæ zelator integerrimus, à S. patre Vvilhelmo primus abbas S. Georgij martyris in Nigra sylua, quod à fundamentis ipse construxerat, sicut longe supra diximus, constitutus est. Ad Petershusen eiusdem Constantiensis diœcesis monasterium abbatem dedit, venerabilem virum moribus & scientia insignem Diethericum huius cœnobij monachum, qui regularis disciplinæ feruidus cultor & instaurator fuit, & multos verbo & exemplo ad mundi contemptum perduxit.

Sigefridus abbas in Schaffhusen. Henricus abbas ad S. Georgij in Nigra sylua. Diethericus abbas Petershusen.

10 Ad monasterium in Haslungen Moguntinensis diœcesis, in partibus Thuringiæ situm, de quo supra diximus, abbatem misit primum ex suis monachis cum toto conuentu, nomine Gisilbertum: quem postea per Henricum regem quartum, propter excommunicationem summi Pontificis expulsum, ad Hirsaugiam cum septuaginta monachis reueriam, ad monasterium in Reinhartzborn, in finibus Thuringiæ, eiusdem Moguntinæ diœcesis abbatem constituit, qui etiam monasterium Erfordensē gubernandum suscepit.

Gisilbertus ad Haslungen abbas constituitur.

Ad monasterium quoque in Zvifalten Constantiensis diœcesis abbatem dedit Notgerum monachum, virum in disciplinis monasticis optime imbutum, & per omnia idoneum, qui monachos verbis & exemplis ad normam regularis vitæ posset instituire.

Notgerus abbas ad Zvifalten missus est.

10 Ad monasterium vero in Camburg Herbpolenensis diœcesis, quod nunc ab ordine translatum est, abbatem dedit Guntherum monachum, virum prudentia & religione venerabilem, qui ante conversionem suam magnam in curialibus causis opinionem experientiam consequutus fuerat.

Guntherus abbas constituitur ad Camburg.

Ad cellam S. Petri, quam de Vvilhelm superius diximus translata, abbatem constituit Adelberonem, virum tam in monasticis disciplinis quam in secularibus experientis non mediocriter insignem, qui sub eius magisterio totius institutionis vitæ regularis fundamentum edoctus, plures ad pietatem suo conuerit exemplo.

Adelberus abbas ad cellam S. Petri missus.

10 Ad monasterium quoque in Altdorf Argentinensis diœcesis, dedit abbatem nomine Vvelchionem, venerabilem monachum, ab optimo præceptore in omnibus disciplinis monasticæ conuersationis optime institutum.

Vvelchus abbas.

Ad monasterium quod dicitur Buren, in diœcesi Augustensi Azelmum venerabilem monachum transmisit abbatem, qui claro genere natus, nobilem profapiam sanctis moribus adornauit, seque pastorem ouibus Christi non inutilem exhibere studuit.

Azelmus abbas in Buren.

Ad eundem quoque locum Otto monachus, non inelegans persona missus est, & post Azelmum in abbatem constitutus. Quod an sub Vvilhelmo factum sit, aut eius successore Gebhardo, non satis cognitum habemus. Idem Otto postmodum etiam cœnobium Rinauve Constantiensis diœcesis regendum suscepit.

Otto abbas ad eundem locum. Rinauve.

10 Ad monasterium sancti Ioannis Magdeburgensis in Saxonia, cuius foundationem longe superius descripsimus, monachum transmisit in abbatem Hildeboldum venerabilem valde virum, de quo multa laudum præconia feruntur. Ad idem quoque cœnobium postea missus fuit frater Hugo monachus nostri conuentus Hirsaugiensis, & in abbatem ordinatus, vir magna prudentia, honestatis & religionis.

Hildeboldus ad Magdeburg abbas. Hugo.

Ad monasterium vero quod in Constantiensis diœcesi situm Isna vocatur, pater sanctus in abbatem ordinauit, multa religionis & deuotionis monachum sui cœuentus, nomine Erckenboldum, in monasticis institutionibus optime institutum. Ad eundem locum postea ordinatus est in abbatem Bruno monachus Hirsaugiensis cœnobij, vir pietate & religione venerabilis & multum insignis, diuinarumque scripturarum non ignarus.

Erckenboldus abbas ad Isnam. Bruno abbas.

adificij non
me ducenti
in omni arte
torio seculari.
Cetera nan-
diuersos ab-

cellam sancti
xi mus his po-
libet in multis
omnibus tam-
in Nigra syl-
relio Hirsaugi-
vi ibidem mu-
rorum consue-
enissimo inspi-

us Maij, cum
o fruebantur
qui iam prius
eidem loco
uisor, & qua-
ricandum mo-
vnde quaque
meorumque
Sane post
quarto, que
& in triennio
ordinis prior-
uius monite-
ius in firmen-
dique mona-
ber in vlt. Si-
us Francorū
etque ius in-
prioratum
stiensis diœce-
pati Hirsaugi-
rioratus ordi-
nare in abba-
hoc tempore
tiam periona-

abbatis longe
ulo nobiles &
omni sub eius
non sit facul-
mur, pauca
expriamus.
solum nobili-
pturarum in-
no in hoc no-
ordinatus, mul-
Eiuidē nomi-
in hoc nostro
rensis ecclesie
constituit.

1011ij

*Wettilo
abbas in
Carentia.* Ad monasterium autem Lauense, quod in prouincia Carentinorum pater S. con-
struxit, quemadmodum superius dictum est, abbatem instituit Wettilonem, virum stren-
uum & religiosa seneritate reuendunt, tam monasticis institutionibus quam scriptu-
rarum scientia satis imbutum.

*Segevvinus
abbas Rosati.* Segevvinus monachus Hirsaugiensis cœnobij, cum predicto abbate Wettilone
missus in Carentiam sine permissione abbatis Gebhardi & fratrum Hirsaugiensium, ab-
batiam Rosati iuxta Aquileiam suscepit. Quod cum fratribus suis displicere cognouisset,
ad monasterium Hirsaugiense compunctus, redijt, ipsa mque abbatiam suam interea di-
misit. Quem abbas Gebhardus ad probandam pœnitentiam & compunctionem citius
in vltimo congregationis loco sedere fecit. Quod cum cum humiliter suffrete videret,
cum fratrum consilio proprio eum loco restituit. Alius vero quidam ex nostris nomine

*Gaudentius
abbas fa-
bus,
Manegol-
dus abbas
Campido-
nensis.* Gaudentius, qui cum illo iuerat, etiam abbatiam sine fratrum Hirsaugiensium consensu
adeptus, ad monasterium pro pœnitentia non redijt, & ideo inter abbates de Hirsauga
missos non computatur. Manegoldum quoque monachum conuentus Hirsaugiensis,
qui sine abbatis & fratrum consensu abbatiam Campidonensem in diœcesi Constanti-
ensi ab Henrico rege quinto interuentu amicorum obtinuit, de fratrum & abbatum suorum
vnanimi consilio abiecerunt.

*Esso abbas
in Beinwil-
ler.* Ad monasterium quod dicitur Beinvvile, monachus quidam Hirsaugiensis cœno-
bij in abbatem datus est, nomine Esso, vir moribus & vita maturus & regularis disciplinam
feruidus zelator, sub Gebhardo abbate, qui S. Wilhelmus successit.

*Euerardus
abbas in O-
denheim.
Gerungus
abbas cellæ
Paulinæ.* Ad monasterium vero in Odenheim Spirensis diœcesis, inde abbatem dedit Euer-
ardum monachum Hirsaugiensis conuentus valde notabilem, de cuius fundatione soo
tempore post hæc mentionem faciemus. Gerungus quoque monachus Hirsaugiensis &
prior S. Aurelij trans pontem, vir certe religiosissimus, factus est abbas monasterij cellæ
Paulinæ in Saxonia Moguntinensis diœcesis, sub Brunone abbate, de cuius laudabili
conuersatione cum ad annum Domini 1107. & ipsius Brunonis tempora peruenerimus,
litiis dicemus. Ad eundem locum cellæ Paulinæ post Gerungum in abbatem assum-

*Vdaltricus
abbas ibi-
dem.* ptus est Vdaltricus, monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir moribus & vita reueren-
dus, & non minus eruditione scripturarum quam conuersatione, pastoralis cura dignus
atque idoneus.

*Wolpeto
abbas in
Goltzen.
Burgardus
abbas ibi-
dem.* Ad monasterium quoque in Godisaugia Spirensis diœcesis, abbas directus est ve-
nerabilis huius monasterij monachus nomine Wolpeto, magnarum virtutum homo, &
tam in spiritualibus quam temporalibus optime expertus. Ad idem quoque monaste-
rium alio postea tempore in abbatem constitutus est Burgardus monachus huius cœno-
bij Hirsaugiensis, regularis disciplinæ amator precipuus.

*Wolfgangus
Euernoldus
in Brün-
gen.* Ad monasterium autem Montis monachorum prope Bambergam in Franca O-
rientali, Wolfgangus monachus ad instantiam fratrum ibidem Deo famulantium trans-
missus est, & in abbatem solenniter ordinatus. Euernoldus monachus huius cœnobij
Hirsaugiensis, ad monasterium Briternugense in abbatem constitutus est, vir scientiæ &
conuersationis sanctissimus, qui multis in vira & post mortem fertur claruisse miraculis,
cuius vita & conuersatio cum miraculis in duobus libellis conscripta latius in præfato cœ-
nobio habetur.

*Drutvvinus
abbas in
Breitlau.* Drutvvinus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ad monasterium Moguntinæ
diœcesis in Hassia nouiter constructum, cum duodecim monachis missus est, & in abba-
tem ordinatus anno Domini 1110. sub abbate Brunone. Nomen autem monasterij Brei-
tenau dicitur, de quo postea suo loco & tempore latius dicemus. Egebertus monachus
huius cœnobij ad Passaufam missus est circa idem tempus, & in abbatem constitutus, vir
non infime doctus, & tam moribus quam eruditione scripturarum veneranda opinio-
nis. Ad eundem quoque postea locum in abbatem constitutus est venerabilis huius cœ-
nobij monachus nomine Volpoldus, qui & Hugo dicebatur, magnarum virtutum ho-

*Volpoldus
abbas ibi-
dem.
Reginboldus
abbas ad
Nann.
Adalbertus
abbas ibi-
dem.
Adalbertus
abbas in
Lichingen.* mo, qui regularis disciplina precipuus cultor erat. Reginboldus monachus huius cœno-
bij, ad quoddam monasterium quod Nann dicitur missus est, & ad instantiam multorum
in abbatem ordinatus. Adelbertus quoque huius cœnobij monachus post mortem ipsius
Reginboldi, ad eundem locum abbas missus est, vir tanto dignus honore, quippe qui non
minus vita quam scientia venerabilis fuit.

Adalbertus alius quoque huius cœnobij monachus, vir moribus & scientia insignis,
ad monasterium in Echlingen Augustensis diœcesis, ad instantiam monachorum eius-
dem loci missus est, & in abbatem solenniter ordinatus. Qui quum esset vir multum re-

ligiosus

Religiosus & prudens, monasterium sibi commissum in utroque statu non mediocriter ornando ampliauit.

Adelhelmus quoque monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir doctus & religiosus, de quo quidam sic cecinit:

*Hic homo per mores cunctorum traxit amores,
Quique pijs mores non mutavit per honores.*

Primum abbas monasterij quod Ammineberg dicitur, constitutus est: ac deinde post annos aliquot, ad monasterium Mediolacense Treuerensis diœcesis translatus, abbatiam eiusdem loci publico assensu, & rogatu omnium monachorum inibi degentium regen-

Adelhelmus abbas in Ammineberg.

Postea apud Mediolanum.

Wernherus abbas S. Petri.

Henricus in Breitenan.

Diethericus in Suarzac.

Conradus abbas in Amorbach.

Conradus alter abbas in Suarzac.

Burchardus abbas in Wingartz. Diethericus abbas ibid.

Rupertus abbas ad Gotisau.

Rudigerus abbas in Tharissa.

Lupoldus abbas in Besselborn. Diepoldus in Schaffhusen.

Godfridus in Bregentz abbas.

Godfridus in Zveifalten.

Sigebardus abbas in Laurissa.

dam suscepit, quam vsque ad finem vitæ strenue ac laudabiliter gubernauit. Ad monasterium vero S. Petri in Erphordia Moguntinensis diœcesis, post mortem abbatis Ruperti missus fuit ex hoc monasterio Hirsaugiensi, anno Domini 1128. sub Volmaro abbate monachus venerabilis nomine Vernerus, qui in abbatem ibidem constitutus, multa bona eidem cœnobio sua industria acquisiuit. Aquæ ductum in monasterium mirabili ingenio & impensis non modicis inchoauit, & vtiliter satis perfecit. Post mortem quoque Drut-

muini primi abbatis in Breutennauv, de quo supra diximus, Henricus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis in abbatem eiusdem loci constitutus est anno Domini 1132. in ditione 10. sub Volmaro abbate, de quo latius suo tempore dicendum est. Diethericus vero monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, sub eodem abbate Vvolmaro ad monasteri-

um S. Felicitatis prope ciuitatem Herbipolensem, quod Suartzach dicitur, ad instantiam monachorum eiusdem & preces episcopi Herbipolensis missus, in abbatem ordinatus est.

Conradus monachus Hirsaugiensis vir multum venerabilis, primo in monasterio Schörein factus est prior, ac deinde in abbatem monasterij Amorbach Herbipolensis diœcesis ordinatus, illud structuris & redbitus notabiliter ampliauit, regularisq; disciplina seruore iam pene collapsam suo tempore in eodem magnifice renouauit. Eiusdem quoque no-

minis Conradus alter, monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, abbas datus est ad monasterium Suartzach iuxta Rhenū in diœcesi Argentinensi, ad petitiones & instantiam fratrum & episcopi eiusdem loci. Fuit autem vir valde religiosus, & diuinarum scripturarum nõ ignarus. Burchardus quoque monachus genere nobilis, virtute morum & eruditione scri-

pturarum nobilior, procul ad monasterium quod dicitur Vinea, vulgariter Vvingarten, in diœcesi Constantiensi, abbas datus est tẽpore Manegoldi abbatis. Diethericus reueren-

dæ memoria vir post mortem Burchardi ad eundẽ locum missus de monasterio isto Hirsaugiense, in abbatẽ ordinatus est, qui vita & moribus dignũ se ouibus Christi pastorem exhibere verbo & exemplo curauit. Rupertus etiam huius cœnobij Hirsaugiensis venerabilis monachus, ad monasterium Gotisau Spirensis diœcesis, abbas datus est sub Mangoldo abbate, qui propter improbitatem subditorum suorum tandem abbatia dimissa ad Hirsaugiam reuersus est, & post obitum Manegoldi in abbatem huius loci electus, anno Domini 1165. in ditione 13. de quo suo tempore mentionem faciemus congrue latiore.

Ad monasterium quoque Tharis, quod in Herbipolensi parochia situm est, quin-

que à Bambergâ per descensum Mogoni ferme miliaribus distans, in abbatem ex hoc Hirsaugiensi cœnobio datus est, sub Manegoldo venerabili abbate Rudigerus, monachus moribus & eruditione insignis.

Ad monasterium vero quod Besselbornen dicitur, in diœcesi Augustensi, missus est abbas ex hoc Hirsaugiensi cœnobio Lupoldus monachus, vir secundum parentelam carnis non ignobilis, sed virtute animi & scientia scripturarum multis nobilissimis longe nobilior. Diepoldus monachus huius cœnobij, vir multum studiosus & librorum amator præcipuus, ad monasterium in Schaffhusen, Constantiensis diœcesis missus est, & in abbatem solenniter ordinatus.

Ad monasterium vero quod Brigantium dicitur, in diœcesi Constantiensi, vulgari-

ter Bregentz, Godfridus huius cœnobij monachus insignis missus est, & in abbatem omnium fratrum assensu & instantia ordinatus, qui quam vtiliter præfuerit, monumenta ab eo posita in eodem cœnobio vsque in præsentem diem manifestant.

Ad monasterium vero Zveifalten Constantiensis diœcesis, in abbatem ordinatus est alter Godfridus, etiam monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir dignus honore, qui verbo & exemplo gregem sibi commissum pascere diligentissime semper studuit. Potro ad monasterium Laurissense Wormatiensis diœcesis, quod Præmonstratenses hodie inhabitant, datus est abbas ex hoc monasterio Hirsaugiensi Sigebardus monachus, vita & conuerfatione præcipuus, qui locum ipsum in utroque statu magnifice reparauit.

Ad monasterium vero quod Besselbornen dicitur, in diœcesi Augustensi, missus est abbas ex hoc Hirsaugiensi cœnobio Lupoldus monachus, vir secundum parentelam carnis non ignobilis, sed virtute animi & scientia scripturarum multis nobilissimis longe nobilior. Diepoldus monachus huius cœnobij, vir multum studiosus & librorum amator præcipuus, ad monasterium in Schaffhusen, Constantiensis diœcesis missus est, & in abbatem solenniter ordinatus.

Ad monasterium vero quod Brigantium dicitur, in diœcesi Constantiensi, vulgari-

ter Bregentz, Godfridus huius cœnobij monachus insignis missus est, & in abbatem omnium fratrum assensu & instantia ordinatus, qui quam vtiliter præfuerit, monumenta ab eo posita in eodem cœnobio vsque in præsentem diem manifestant.

Ad monasterium vero Zveifalten Constantiensis diœcesis, in abbatem ordinatus est alter Godfridus, etiam monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir dignus honore, qui verbo & exemplo gregem sibi commissum pascere diligentissime semper studuit. Potro ad monasterium Laurissense Wormatiensis diœcesis, quod Præmonstratenses hodie inhabitant, datus est abbas ex hoc monasterio Hirsaugiensi Sigebardus monachus, vita & conuerfatione præcipuus, qui locum ipsum in utroque statu magnifice reparauit.

Ad monasterium vero quod Besselbornen dicitur, in diœcesi Augustensi, missus est abbas ex hoc Hirsaugiensi cœnobio Lupoldus monachus, vir secundum parentelam carnis non ignobilis, sed virtute animi & scientia scripturarum multis nobilissimis longe nobilior. Diepoldus monachus huius cœnobij, vir multum studiosus & librorum amator præcipuus, ad monasterium in Schaffhusen, Constantiensis diœcesis missus est, & in abbatem solenniter ordinatus.

Ad monasterium vero quod Brigantium dicitur, in diœcesi Constantiensi, vulgari-

ter Bregentz, Godfridus huius cœnobij monachus insignis missus est, & in abbatem omnium fratrum assensu & instantia ordinatus, qui quam vtiliter præfuerit, monumenta ab eo posita in eodem cœnobio vsque in præsentem diem manifestant.

Ad monasterium vero Zveifalten Constantiensis diœcesis, in abbatem ordinatus est alter Godfridus, etiam monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir dignus honore, qui verbo & exemplo gregem sibi commissum pascere diligentissime semper studuit. Potro ad monasterium Laurissense Wormatiensis diœcesis, quod Præmonstratenses hodie inhabitant, datus est abbas ex hoc monasterio Hirsaugiensi Sigebardus monachus, vita & conuerfatione præcipuus, qui locum ipsum in utroque statu magnifice reparauit.

101111

101111

Henricus abbas in Blidenstad.

Ad monasterium quoque sancti Ferrucij in Blidenstad Moguntinensis diocesis, quod ante hoc ferme triennium ab ordine est translatum, Henricus huius cœnobij monachus missus est, & in abbatem legitimum ordinatus.

Rudolphus ad Gotifau, Megingus in V. Vin. Garten.

Rudolphus quoque monachus Hirsaugiensis, ad monasterium Gotifau Spirensis diocesis in abbatem ordinatus, prauos monachorum mores ad limitem regularis obseruantia, sua prudentia & obseruatione studiosa sollicitudine reduxit. Megingus huius cœnobij monachus, propter industriam suam & laudabilem conuersationem primum prior in Richenbach constitutus est, & postea monasterij Weingarten in diocesi Constantiensis abbas ordinatus gregi sibi commisso non ociose præfuit.

Conradus abbas in Hornbach.

Ad monasterium in Hornbach Metensis diocesis, in abbatem missus & ordinatus est Conradus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ad instantiam monachorum ibidem commorantium.

Conradus.

Ad monasterium vero Gotifau Spirensis diocesis, post mortem Rudolphi abbatis missus est ad petitiones fratrum eiusdem loci Conradus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, in abbatem legitime ordinatus.

Conradus abbas in Alpersbach.

Alius quoque eiusdem nominis Conradus, monachus huius monasterij monasterij Alpersbach Constantiensis diocesis in abbatem ordinatus est, vir in agendis negotiis mundalibus valde industrius & expertus, ac diuinarum institutionum non ignarus, qui eidem cœnobio strenue præfuit, & tam verbo quam exemplo pastorem se in omnibus vtilem exhibere curauit.

Hildebertus ad Seruatiach.

Ad monasterium in Suartzach iuxta Rhenum, in diocesi Argentinensi, datus est abbas Hildebertus huius cœnobij monachus, qui moribus & scientia non infime decoratus, tali honore dignus habitus est.

Marquardus ad Deckingen.

Marquardus vero monachus huius cœnobij, & ipse vir multarum virtutum & diuinarum scripturarum studiosus amator, ad monasterium in Deckingen Augustensis diocesis, ad instantiam monachorum ibidem commorantium missus est, & in abbatem eiusdem rite ordinatus.

Bertholdus ad Alpersbach.

Ad monasterium quoque in Alpersbach missus est pro abbate veneranda memorie huius cœnobij Hirsaugiensis nomine Bertholdus, qui aliquanto tempore fuit prior cellæ S. Gregorij in Richenbach, vir omni dignus honore.

Wilhelmus ad Ottenburen.

Ad monasterium vero in Ottenburen Augustensis diocesis abbas directus est Wilhelmus, primo monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ac deinde præpositus in Roth, eiusdem Augustensis diocesis, inde per episcopos & monachos præfati monasterij ad abbatiam euocatus.

Iohannes ad Schuttera.

Ad monasterium in Schuttera Argentinensis diocesis, de cuius fundatione longe superius mentionem fecimus, abbas datus est huius cœnobij monachus Iohannes cognomento Wedel, qui primo per annos aliquot prior claustralis in hoc loco exstitit, deinde prior in Richenbach factus est, ac postremo sub Blasio abbate anto dominicæ natiuitatis millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, in die 10. mortuo Iohanne Phal abbate in Schuttera, qui reformationem nostram Bursfeldensem vulgariter dictam persequutus assumpsit, in locum eius ordinatus est abbas, vir ingenio mitis, non tamen remissus, in agendis curis temporalibus satis industrius, zeloque disciplinæ regularis, & vitæ honestate coram omnibus eum cognoscentibus irreprehensibilis, qui cum adhuc præfenti habeatur in vita, honestate admonemur religiosa ab eius laudibus temperare. At vero nominibus eorum qui ex hoc monasterio ad diuersa cœnobia à tempore Wilhelmi abbatis vsque in præsentem dominicæ natiuitatis annum 1501. quo ista scripsimus, Maximiliano Romanis imperante, sunt constituti abbates per ordinem, quantum ad notitiam nostrâ peruenierunt rite signatis, quanquam per negligentiam veterum, multorum nomina prætermissa sunt, ad ordinem assumptæ historiae tandem nobis est reuertendum.

Rogressus ad historiam.

MLXXXIII.

Henricus rex ab Antipapa Romæ benedicitur.

Anno igitur Wilhelmi abbatis 15. qui fuit dominicæ natiuitatis 1084. annus, Henricus rex quartus nominis huius, cum Bertha vxore sua in die sancto paschatis Romæ benedictionem imperialem ab antipapa Clemente suscepit. Postea in de digressus, Italiamque transiens, Augustam ciuitatem Rhetiorum ab Alemannis inuasam obsedit & cepit.

Angusta capitur.

MLXXXV.

Synodus Moguntia celebratur circa Papam.

Anno sequente, qui fuit abbatis Wilhelmi 16. synodus magna episcoporum & abbatum Moguntia in monasterio S. martyris Albani, iussu Henrici regis contra S. papam Gregorium 7. celebratur, cui ipse cum legatis antipapæ, Clementis personaliter interuit, & omnes

Titel

Op Hist

& omnes contra Gregorium in obedientiam ipsius Clementis iurare potentialiter compulsi. Huic synodo praesedit Wetzilo archiepiscopus Moguntinus, successor Sifridi pontificis, de quo plura iam in superioribus nos dixisse meminimus, qui Gregorium papam depositum pronunciabat. Erat autem iste Wetzilo vir doctus, tam in diuinis scripturis quam in literis secularibus, eloquio dulcis & facundissimus, tantusque verbi Dei praedicator suo tempore habitus est, vt similem habuerit neminem. Ad hanc synodum Wilhelmus abbas sanctissimus per epistolas regias vocatus, venire contempsit, subtili se adinventione tutatus, malens pro defensione vicarij Christi rerum corporisque periculis audacter subijci, quam prauorum consensu maculari.

Wetzilo archiepiscopus Moguntinus praedicator sancti Gregorius. Abbas VII. Wilhelmus ad Synodum venire contempsit.

10 Eodem anno Gregorius papa 7. apud Salernam moritur, cui per electionem canonicam primum successit Desiderius abbas monasterij Cassinensis ordinis nostri, qui Victor tertius appellatus est.

Gregorius Papa moritur. Desiderius abbas Cassinensis fit Papa. Bellum inter Henricum & Hermannum. Herbipolus captus.

MLXXXVI.

Anno Wilhelmi abbatis 17. qui fuit dominicae natiuitatis 1086. Henricus rex Saxoniam cum exercitu magno & patriam vndique omnibus iratus praeda & incendio deuastat. Hermannus autem quem Saxones contra Henricum in regem iussu Gregorij papae constituerant, congregato exercitu quam maximo iuxta Herbipolim ei in loco occurrit, qui dicitur Bleichfeld, vbi conferto praelio innumerabilis multitudo ex vtraque parte occubuit. Hermannus victoriam obtinuit, & ciuitatem Herbipolensem cepit, quam tamen

Ordo Carthusianus capta.

20 Henricus rex statim per manum validam suorum recuperauit. Hoc ipso anno ordo Carthusiensis in dioecesi Gratiapolitano fundari coepit, quod sic accidit. Sanctus Hugo episcopus, tunc Gratiapolitanus, vidit per somnium in solitudine Carthusiae Deum suae dignationi habitaculum construentem, stellas etiam septem ducatum sibi praestantes itineris. Et ecce sanctitatis eius odore attracti, ad ipsum veniunt septem viri, qui omnes vno desiderio succensi, locum vitae eremiticae congruum quaerebant, necdum reppererant. Horum primus fuit Bruno, ex Colonia Agrippina oriundus, magister in Theologia Parisiensis, vir autem religione scientiaque literarum famosissimus, alij quatuor literati & duo laici, quos S. Hugo gratanter suscepit, & voti compotes fecit. Ipso namque consulente, adiuuante, & comitante, Carthusiae solitudinem intrantes, mansiones suo proposito necessarias extruxerunt. Circa idem tempus floruit Stephanus Leuita, vir miraculis, abstinentia, & sanctitate clarissimus, qui ex Auernia oriundus, ad territorium Lemnicense demigrans, vitam eremiticam per annos fere quinquaginta, cum paucis qui ad ipsum confluxerant, exercuit, à quo coepit ordo Grandimontensis.

Bruno Coloniae sit prior Carthusiensis.

Ordo Grandimontensis instituit. Marianus Scotus moritur.

Hoc ipso anno Marianus Scotus, monachus Fuldensis, Chronographus insignis, de quo longe superius mentionem fecimus, apud Moguntiacum pro Christi amore inclusus moritur, & in maiori ecclesia S. Martini cum honore debito sepelitur.

MLXXXVII.

40 Anno autem Wilhelmi abbatis 18. qui fuit Domini millesimus octuagesimus septimus, Victor papa hausto veneno in sacro calice moritur: quod multi insidijs Henrici regis, & Wigberti antipapae factum tradunt.

Victor Papa ordinis nostri obiit.

Post quem in verum Christi vicarium electus fuit Otto episcopus Hostiensis, dictusque est Urbanus secundus, & sedit annis 12. mensibus quatuor. Hic primo fuit clericus Remensis ecclesiae, postea factus est monachus Cluniacensis nostri ordinis, deinde prior eiusdem coenobij, ex priore episcopus Hostiensis, & postremo ex episcopo factus est papa.

Urbanus Papa II. ordinis nostri fuit.

Hermannus falso regis nomine deposito, permissione Imperatoris ad propria reuersus, post paucos dies in obsidione cuiusdam oppidi occisus interijt.

Hermannus obiit.

Bertha imperatrix obiit, & apud Moguntiam sepulta est, sed postea ab Imperatore Spiram transfertur.

Imperatrix obiit.

MLXXXVIII.

Anno sequenti, qui erat Wilhelmi abbatis 19. Domini autem 1088. obiit Wetzilo Moguntinus archiepiscopus, cui successit Ruthardus. Hoc ipso anno Augusta ciuitas in insidijs Sueuorum in caena Domini capitur, & secunda feria post festum paschatis ab eisdem destruitur.

Ruthardus Archiepiscopus Moguntinus. Augusta capitur.

Claruit his temporibus in hoc monasterio Hirsaugiensis Adelbertus monachus, qui sub patre S. Wilhelmo prioris officium annis non paucis strenue gessit. Erat enim vir omnino decore virtutum ornatus, conuersationis sanctitate à bono magistro nequaquam dege-

Adelbertus Prior huius loci.

*Diethericus
Prior huius
loci.*

*Otto, prior
cellarius
huius loci.*

*Gebhardus
Prior huius
loci. postea
abbas.*

*Herman-
nus.*

Eppo.

*Imperator
secundam
duxit uxorem.*

*Plaga hor-
renda fuit
in populo.*

*Imperator
Italiam in-
greditur.*

*Monasterij
noui con-
summatio.*

*Notam pa-
triu Wil-
helmi sa-
lum.*

*Ecclesiano-
na dedicata
est.*

*Gebhardus
Prior Clu-
niacum
mittitur.*

nerans, qui licet debilis esset in corpore, mente tamen sursum erectus ad Deum semper in contemplatione diuinorum sanus & firmus perstabat. Eius conuersatio cunctis erant in exemplum, in cuius moribus religio summa, sapientia vera, & charitas perfecta relucebant. Huic sancto viro in prioratu huius monasterij per ordinationem abbatis Wilhelmi successit Diethericus monachus, vir omni honore dignus, qui postea factus est abbas monasterij Petershusen in Constantia, quem admodum supra diximus, ubi gregem sibi à Deo commissum verbo & exemplo ad semitas iustitiæ reuocauit. Post hunc S. pater Wilhelmus in priorem ordinauit Ottonem monachum venerabilem senem, moribus & conuersatione maturum, omnibusque reuerendum, qui per paucos quidem menses prior, per plures vero annos cellarius monasterij fuit. In disponendis enim negotiis temporalibus, rebusque domesticis, summa prudentia vigeat. quo factum est, ut ipso ceteriora cuncta sapienter disponente, sanctus pater interius liberius vacando esset intentus. Et quamuis ratione curæ domesticæ cum Martha cogereur esse sollicitus erga planitiam, spirituale tamen Mariæ oecium non neglexit, sed ita semper curabat temporalia, ut spiritualis conuersationis sancta exercitia non obmitteret. Post hunc S. pater priorem constituit Gebhardum virum nobilem, & in omnibus agendis singulari prudentia mirandum, qui & in abbacia huius monasterij (vt dicemus postea) successit, de cuius moribus & vita suo loco dicemus.

MLXXXIX.

Anno Vvilhelmi abbatis 20. qui fuit natiuitatis dominicæ 1089. Sigevvinus archiepiscopus Colonienfis obiit, cui Hermannus tertius, cognomento Diuus in ordine successit.

Post mortem Dietmari Vvormatiensis episcopi, quæ accidit anno Domini 1085, indictione 8. Eppo in episcopum ordinatus his temporibus claruit, de quo multa miranda narrantur, & annis non paucis in episcopatu suo præfuit. Imperator nuptias Coloniz celebravit, quandam Vdonis marchionis viduam nomine Praxedem, Ruscorum regis filiam, ducens vxorem, de qua suscepit filium nomine Henricum, qui post patrem repudiato Conrado regnavit, & filiam nomine Agnetem. Inde Aquigrani digressus Conradum filium suum seniore in regem fecit, quem tamen postea nato Henrico quinto repudians.

Hoc anno pestilentia maxima fuit in occidentali parte Lotharingæ, ubi multi facro igne interiora consumente putrescentes membris excisis, instar carbonum nigrescentibus, aut miserabiliter moriebantur, aut manibus aut pedibus putrefactis truncati, miserabiliore vitæ referabantur. Multi vero neruorum contractione distorti miserabili tormentorum genere cruciabantur. Terræ motus magni in diuersis Europæ locis fuerunt.

MXX.

Anno abbatis Vvilhelmi 21. qui fuit domini 1090. Imperator Italiam rursus ingreditur, ibique fere per 7. annos moratur, Florentiam obsidione cingit, & multa prælia committit.

MXXI.

Anno Vvilhelmi abbatis 22. nondum completo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1091. maius coenobium Hirsaugiense, quod pater ipse sanctus ante octennium incepit, impensis marchionis, per manus fratrum sub eius obedientia militantium, hoc in loco quo hodie cernitur nouo, à foundationis initio consummatum est anno. Completis autem omnibus quæ ad structuram huius rationem pertinebant, sanctus pater Wilhelmus ipsum templum monasterij per gyrum pauperibus repleuit, à superiori videlicet parte altaris usque ad valvas versus occidentalem plagam extremas, & clausis ianuis per seipsum omnibus cum maxima humilitate ad mensam ministravit. Iamque deinceps vsque ad diem obitus sui plus solito pauperibus stipendia erogauit. Eodem igitur anno domini nostri Iesu Christi 1091. huius monasterij Hirsaugiensis ecclesia per S. Wilhelmum abbatem à fundamentis egregio tabulatu nouiter constructa, ad ipsius instantiam est dedicata in præsentia episcoporum, nobilium, abbatum, & multorum notabilium hominum, in honore sanctorum Apostolorum Christi Petri & Pauli, Dedicatione huiusmodi facta sanctus pater miro aestuabat desiderio, vt aliquas de sancto apostolorum principe posset habere reliquias, in cuius honore tam sumptuosum templum construxerat. Communicato igitur consilio seniorum, misit ad Cluniacum priorem suum Gebhardum virum doctum & valde prudentem, ad Hugonem venerabilem sanctissimumque abbatem, rogans vt sibi aliquas de S. Petro apostolo reliquias transmittere dignaretur S. autem pater Hugo abbas Cluniacensis

1011

niacenſis, ſuſceptis literis amantiſſimi ſui Wilhelmi, cognitoque ſancto eius deſiderio, miſit illi cum epilolis per manus ipſius Gebhardi prioris de capillis S. Petri Apoſtoli precioſiſſimas & veras reliquias. Sed priuſquam ad Hirſaugiam rediret Gebhardus, famulus Chriſti Vvilhelmus ad Dominum migravit, quemadmodum ſuo ordine dicemus. Nam poſt dedicationem noui monaſterij, nouem duntaxat hebdomadibus ſuperuixit, vnde & propter breuitatem temporis congregatio viuente Sabbate, de coenobio S. Aurelij non exiuit.

*S. Hugo mit
ill' reliquias
S. Wilhel-
mo abbati.*

Igitur inſtante natali beatiſſimorum apoſtolorum Chriſti Petri & Pauli, reuerendiſſimum abbatem Vvilhelmum languor inuaſit, qui licet debilis eſſet corpore, nocturnis tamen vigilijs & diuinis officijs deuotiſſima præſentia interfuit. In die feſto ipſorum Apoſtolorum miſſam in priuato ad principale monaſterij noui altare celebrauit, quæ & ei vltima fuit, ſuſtentatus manibus fratrum ab vtroque latere, cum ſtare per ſe penitus non poſſet. Cum maxima igitur deuotione mentis in Deum, quaſi proſecturus ad eum, cui in hac vita fideliter ſeruiuit, mercedemque operis ſui recepturus, qua potuit altitudine vocis miſſam inchoauit, dicens verbis beatiſſimi Pauli Apoſtoli: Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem iuſtus iudex. Quarto dehinc die in capitolium ſe portari fecit, conuocatiſque omnibus exhortabatur eos, vt in melius ſemper proficerent, in primis monens eos de continuo Dei amore habendo, de ſeruore monaſtica religionis, de obſeruantia mutæ dilectionis, deque hoſpitalitate ſollicite cuſtodienda. Et quaſi alter Moſes in Deuteronomio, replicauit omnia quæcunque illos à principio docuiſſet. Tertio demum die in oratorium B. Mariæ ſemper virginis, quod ipſe ad meridionalem conſtruxerat plagam, ſe denuo portari fecit, celebrataque miſſa coram eo, corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti de manu ſacerdotis cum ingenti deuotione accepit. Deinde ſacro inunctus oleo ad cellam ſuam reportatus eſt, vbi valedicens fratribus die poſtera feliciter in Domino quieuit 4. nonas Iulij, anno dominicæ natiuitatis 1091 indictione 14. Sub Henrico Imperatore quarto & Urbano papa 11. Anno ſuſcepti regiminis 21. ætatis vero ſuæ anno 65. Ad eius funeralia conuenerunt duo epiſcopi, abbates quinque, & clerici cum populo multi, qui per dies quinque continuos eius celebrarunt exequias: quibus completis, in medio eccleſiæ nouæ quam conſtruxerat, ſanctum eius

*Wilhelmus
abbas inſer-
matur.*

*Miſſam ce-
lebrat reli-
miam.*

corpus cum honore & reuerentia ſepelierunt, cuius ſepulchrum competenti ſtruçtura fabricatum vſque in hodiernum diem inuiolatum perfeuerat. Eius vitam Haymo prior huius coenobij poſt Gebhardum, latiori ſermone deſcripſit, ſicut in ſuo loco inferius dicemus. Mortuo autem S. abbate Vvilhelmo, & abſente priore Gebhardo, magna fratres triſtitiâ inuaſit: quia manere diu ſine paſtore, videbatur eis plenum periculo: & inſtituere nouum abbatem, priore abſente, penitus non audebant. Expectantibus autem illis cum moerore prioris ſui aduentum, ecce poſt dies paucos deſideratus aduenit, afferens ſecum preciosas principis Apoſtolorum reliquias, capillos videlicet de eius capite veros, quos S. Hugo Cluniacenſis abbas reuerendiſſimo patri Vvilhelmo, in ſignum mutæ dilectionis pro magno munere miſit. Verum Gebhardus prudenti vſus conſilio, ipſas beati

*Communi-
catus oleo
ſancti per-
ungitur.*

*Wilhelmus
abbas mori-
tur.*

*Eius ex-
equia per
dies quin-
que ſequi-
tur.*

*Aſſumit epi-
ſcopus dno
abbate
que vlti-
mam de
vita ſuâ
vtilitatem
Wilhelmus
quæ cen-
ſcripta eſt.
Prior Geb-
hardus Clu-
niaco cum
alijs reuer-
ſitur.*

30 Apoſtoli reliquias non ſtatim ad monaſterium intulit, ſed eas cuidam fideli presbytero in vicino commoranti, donec oportuno tempore cum honore congruo ad monaſterium introducerentur, ſeruandas commendauit. Ad diem igitur feſtum eiſdem apoſtoli proximum, quem ad vincula Petri appellant, conuocatis abbatibus vicinioribus & alijs religioſis viris non paucis, ipſæ ſacræ Apoſtoli reliquię ad monaſterium Hirſaugienſe cum ingenti lætitiâ fratrum ſuſceptæ ſunt. Et primo quidem ſuper ſepulchrum ſanctiſſimi abbatis Vvilhelmi repositæ fuerunt, cui ſpecialiter erant tranſmiſſæ, vt qui viuus Apoſtoli petiuit reliquias, eiſdem primus potiretur vel mortuus. Deinde ſinguli per ordinem ſacris imprimentes oſculum reliquijs, Dominum in donis ſuis collaudabant. Poſtremo cum reuerentia maxima, in ſeriniolo ad hoc decenter aptato, repositæ ſunt ad

*Capilli S.
Petri Hirſ-
augiam por-
tantur.*

40 deuotionem poſteritatis conſeruandæ. Et iſte quidem ſinis viuendi in hoc mundo reuerendiſſimo patri Vvilhelmo fuit, qui non ſolum poſt mortem, ſed etiam in vita multis legitur clariſſe miraculis: de cuius moribus, geſtis, & inſtitutis, ſi quis omnem hiſtoriam ſcire perfecte deſiderat, volumen quod omnem vitam eius continet, percurrat. Huius autem viri ſanctiſſimi fama longe lateque diſperſa per orbem, multos etiam quocunque viderat, in eius amorem pertraxit. Multi quoque rectores vna cum ſubditis ſuis commiſſis, confraternitatem cum ipſo & monachis Hirſaugienſibus perpetuam, pacis ſuffragiorum interpoſitis laudabilem contraxerunt, diuerſis diuerſa poſt mortem ſubſidia orationum dantes & recipientes. Ex his nos eorum monaſteriorum nomina ad poſte-

*Wilhelmus
abbas claret
miracula.*

*Multi cum
Hirſaugien-
ſibus con-
fraternita-
tem habue-
runt.*

ritatis notitiam peruenire, presentium tenore cupimus, cum quibus amicitiam in ista confraternitatis abbatem sanctissimum Wilhelmum, dum adhuc in presenti uiuere uita, scimus.

Cluniacum.

Inter omnia vero primum fuit monasterium illud famosissimum Cluniacense, a quo reformationis suae initium Hirsaugia sumpsit, & ob id confederationem a Wilhelmo cum ipso factam, multis postea annis inuiolatam custodiuit. Aliorum ista sunt nomina:

*Nomina
monasterio-
rum confra-
ternitatem
habentium.*

- Monasterium in Schaffhufen Constantiensis diocesis.
 Monasterium Diuionense.
 Monasterium maius Turonense.
 Monasterium Augiense in diocesi Constantiensi.
 Monasterium Corbeienense in Westphalia Padebornensis diocesis.
 Monasterium S. Mariae ad cremiras Constantiensis diocesis.
 Monasterium in Rinaugia eiusdem Constantiensis diocesis.
 Monasterium Cremmismunster.
 Monasterium Petershufen in Constantia.
 Monasterium Altdorff Argentinensis diocesis.
 Monasterium in Comburg Herbipolensis diocesis.
 Monasterium Ottenburen Augustensis diocesis.
 Monasterium Zveiffalten Constantiensis diocesis.
 Monasterium S. Georgij Constantiensis diocesis.
 Monasterium Reinhardis bronna in Thuringia Moguntinensis diocesis.
 Monasterium S. Petri in Erfordia eiusdem diocesis Moguntinae.
 Monasterium in Besselbronna Augustensis diocesis.
 Monasterium cellae S. Petri in Brisgavv.
 Monasterium cellae S. Pauli apud Carentinos.
 Monasterium S. Ioannis Baptistae apud Parthenopolim Magdeburgensis diocesis.
 Monasterium fratrum de Ritenbuch.
 Monasterium in Neresheim Augustensis diocesis.
 Monasterium fratrum de Mortbach.
 Monasterium fratrum de Franckenthal Wormatiensis diocesis.
 Monasterium in Isna Constantiensis diocesis.
 Monasterium in Suartzach Argentinensis diocesis.
 Canonici quoque maioris ecclesiae Spirensis confraternitatem cum domino Wilhelmo & fratribus huius coenobij contraxerunt.
 Monasterium in Schluchtera Herbipolensis diocesis.
 Monasterium Castellense in diocesi Eistetensi.
 Monasterium in Hafungen Moguntinensis diocesis.
 Monasterium S. Eucharij Treuerensis, quod hodie S. Matthiae dicitur.
 Monasterium S. Pantaleonis in Colonia.
 Monasterium in Breitenavv Moguntinensis diocesis.
 Monasterium in Gegenbach Argentinensis diocesis.
 Monasterium in Echlingen Augustensis diocesis.
 Monasterium Ameneberg.
 Monasterium cellae S. Mariae.
 Monasterium Etenheimmunster Argentinensis diocesis.
 Monasterium Godisau Spirensis diocesis.
 Monasterium Osenhufen Constantiensis diocesis.
 Monasterium Mediolacense Treuerensis diocesis.
 Monasterium Bagenack.
 Monasterium Anhufen.
 Monasterium S. Vdalrici in Augusta.
 Monasterium Brininga in Bohemia.
 Monasterium quod dicitur Nuucmunster.
 Monasterium in Claderub.
 Monasterium S. Blasij Constantiensis diocesis.
 Monasterium Murense in eadem diocesi Constant.

*Nomina
monasterio-
rum confra-
ternitatem
habentium.*

*Cum S. Pa-
tre Wilhel-
mo & fra-
tribus.*

Monaste-

rennij

- Monasterium quod appellatur Kodevicum
- Monasterium Neustadt Herbipolensis diocesis.
- Monasterium Clingenmunster Spirensis diocesis.
- Monasterium in Blindenstad Moguntinensis diocesis.
- Monasterium in Wiblingen Constantiensis diocesis.
- Monasterium Massiliense.
- Monasterium S. Leonhardi.
- Monasterium Sigentbergense, Colonienfis diocesis.
- Monasterium de Sunsheln Spirensis diocesis.
- Monasterium in Bruviller Colonienfis diocesis.
- Abbatia quoque de Homburg similem confraternitatem à S. patre Wihelmo & fratribus Hirsaugiensibus cum ceteris obtinuit.
- Monasterium S. Heimerami Ratisponensis.
- Monasterium S. Maximini prope Treuerim.
- Monasterium S. Albani Mogunt.
- Monasterium Lymburg Spirensis diocesis.
- Monasterium in Amorbach Herbipolensis diocesis.
- Monasterium S. Valrici prope Constantiam.
- Monasterium in Eidenheim Eistetensis diocesis.
- Monasterium Montis monachorum Bambergenfis diocesis.
- Monasterium Suartzach Herbipolensis diocesis.
- Monasterium S. Burchardi iuxta Herbipolim.
- Monasterium in Deckingen Augultensis diocesis.
- Monasterium sanctae crucis in Werdea Augultensis diocesis.
- Monasterium S. Nazarij in Laurissa Vvormatienfis diocesis.

*Hirsaugien-
sibus ab-
tium hoc
tempore.*

*Hirsaugien-
sibus fratri-
sum san-
ctissima.*

*Vvilita bu-
ni confrat-
ernitatu.*

Sed & alia pleraque monasteria sub confederationis mutuae titulo in eandem co-
fraternitatem Hirsaugiensium à sancto abbate Vvilhelmo suscepta fuerunt, quorum no-
mina ad memoriam nostri venire non permittit temporis nimia vetustas. Canonici quo-
que secularium ecclesiarum simul & cathedralium in diuersis prouincijs constituti, prin-
cipes quoque nobiles & pontificesque & potentes multi in seculo, audita conuersatione
sanctissima Vvilhelmi abbatis, & monachorum Hirsaugiensium, eorum se orationibus
deuotissime commendantes orabant instanter in eorum suscipi confraternitatem. Tan-
ta enim de illa sanctissima congregatione bona, in omni terra tempore Vvilhelmi dice-
bantur ab omnibus qui Deum amabant, vt beatos se crederent quicumque ad eorum co-
fraternitatem fuissent admissi. Nec erat inter multos tunc celebris ociosa ista memorada
fraternitas, qua missis & orationibus sanctorum cumulata, defunctorum animabus gra-
ta, subsidia ministrabat. Hoc enim compacta sonabant, vt quoties defunctus aliquis de
monasterio sub confraternitate praefata susceptus, in caenobio Hirsaugiensis denunciatus
fuisse, constituta pro eo mox fierent orationes, vigilia, missae, disciplina & eleemosyna,
quas pariformiter & ab alijs pro se fieri post mortem singuli expectabant. Denique si qua-
do contigisset aliquem monachorum de caenobio hanc confraternitatem cum Hirsau-
giensibus habente, ad Hirsaugiam venire, cum tanta suscipiebatur charitate, vt non alie-
nus & advena, sed domesticus & incola caenobij huius esse putaretur. Similis exhibitio
charitatis impendebatur fratribus huius monasterij Hirsaugiensis ad ea loca venientibus,
cum quibus fraternitatis confederationem habebant. Sed nunc ad ordinem historiae re-
uertamur.

*Alia cenob-
ia, quae
sunt anti-
quae, &
tempore.*

Igitur Vvilhelmo abbate sanctissimo feliciter mortuo, septem & viginti diebus ab-
batia vacauit propter absentiam Gebhardi abbatis futuri, tum quidem prioris, quem mis-
sum pro reliquijs S. Petri Apostoli ad Cluniacum diximus.

*Vacauit ab-
batia die-
bus dic-
tatis.*

DE GEBHARDO HUIVS MONASTERII ABBATE XIII. QVI
praesuit annis XIII. mensibus III. & de gestis eius & illius
temporis.

REVERENDISSIMO atq; sanctissimo abbate Vvilhelmo viam vniuersae carnis feli-
citer ingresso, posteaquam abbatia huius monasterij vacasset diebus 27. ad electione
nouu pastoris fratres conuenerunt in vnum, ipso die qua dicitur ad vincula Petri, quando
(sicut praediximus) capilli eiusdem Apostoli in praesentia multorum abbatum, monachorum
atq; fidelium ad monasterium fuerunt introducti, factaque inter se collatione necessaria,

cluniam in ius
nti viuetet vi-

Cluniacense, à
ionem à Wob-
orum ista sunt

10

10

10

10

10

10

Monast

rennii

1111
1111

1111

reputationis, pia Domini castigatione flagellatus est, ne forte omnibus succedētibz pro-
 sperere, mens in clationis ortum laboretur. Restitutus autem sanitati cum in omnibus reli-
 giose conuerfaretur, in priorem huius monasterij, consilio fratrum à S. patre Wilhelmo
 constitutus est: in quo quidem officio magnam diligentiam fecit, & fratres in omni humi-
 litate, patientia, charitate & obseruantia regulari semper studiose præcessit. Postea cum
 sanctus pater Wilhelmus in constructione noui monasterij Hirsaugiensis multum esset
 occupatus, ipsiusq; laboris assumpti cereret appropinquare consummationem, volens-
 que S. Apostolorum principem Petrum ecclesie suæ ordinare patronum, ingenti concu-
 piuit desiderio aliquas de eius sacratissimo corpore habere reliquias, quas in nouam à se
 10 fundatam reponeret ecclesiam. Misit ergo venerabilem virum Gebhardum priorem suū
 cum literis & epistolis commendatitijs, Romam ad summum Pontificem Vrbanum 2.
 qui aliquando in Cluniaco monachus fuerat, petens sibi aliquid de beatissimi principis A-
 postolorum reliquijs trāsmitti. Veniens ad papā prior Gebhardus, benigne quidem ab eo
 susceptus est, petitas tamen reliquias obtinere non potuit. Audiuit autem à summo ipso
 pontifice Gebhardus de capillis S. Petri veras in monasterio Cluniacensi reliquias haberi,
 deditq; consilium papa vt Wilhelmus abbas, tanquam amicus S. Hugonis ex illis aliquid
 postularet, quod & postea factum est. Verum papa ne vacuum remitteret missum, quo-
 20 rundam aliorum sanctorum reliquias Beato Wilhelmo abbati per manus eiusdem Geb-
 hardi, pro charitatis munere destinauit. Reuersus autem ad Hirsaugiam prior Gebhar-
 dus, verba summi pontificis S. patri retulit, & particulas reliquiarum sibi ad eodem tradi-
 tas, abbati cum laetitia præsentauit. Audiens vero S. abbas Wilhelmus de capillis B. princi-
 pis apostolorum Petri, apud sibi amantissimum abbatem Hugonem in Cluniaco conti-
 neri aliquid, valde gauisus est, confidens sibi nihil penitus ab eo posse denegari, cui se fore
 amantissimum iam multis beneficijs fuisset expertus. Igitur post paucos menses, iterum ad
 se suum vocauit priorem, quem idoneum ad quæque ardua peragenda, præ cæteris omni-
 bus esse sciebat, traditisque literis ad reuerendissimum abbatem Cluniacensem S. Hugo-
 nem, cum precibus destinauit ad Cluniacum pro impetrandis capillis præfati Apostoli
 Petri vel paucissimis. Venerabilis autem Gebhardus legatione suscepta, virtute sanctæ o-
 30 bedientie armatus, se quam humilime ad iter indictum accinxit: cui abeunti benedictio-
 ne regulari præmissa, sanctus pater sub anigmate dixit, Vade quam celerrime fili, quoniam
 nisi Petrum præuenias, & Paulum, non mihi, sed tibi laboriosum iter assumpsisti. His dictis
 Gebhardus abibat, non intelligens verba S. abbatis, quibus mortem suam imminere ad-
 festum apostolorum propheticò spiritu prædixit. Veniens autem Cluniacum ad S. Hu-
 gonem literas abbatis sui Gebhardus prior & sanctum desiderium exposuit, à quo post
 dies paucos, quibus ab itinere festus quieuit, tres crines de capillis B. Petri Apostolorum
 principis in scrinio argenteo B. Wilhelmo & fratribus Hirsaugiensibus deferendos,
 cum ingenti laetitia suscepit. Qui reuertens cum festinatione priusquam Hirsaugiam
 ingrederetur Wilhelmum reuerendissimum abbatem ad domitum migrasse cognouit,
 reliquias in domo cuiusdam sacerdotis vsque ad meliorem deliberationem (sicut dixi-
 40 mus) non longe à monasterio reposuit, & in locum defuncti patris sanctissimi, vnanimi
 fratrum consensu abbas electus fuit. Electus autem in die prima mensis Augusti (sicut di-
 ctum est) consecrationem suam vsque ad diem 13. calend. Apriliam distulit, super quo mi-
 rantibus fratribz & agrefereutibus respondit: Sine benedictione consueta hucusque
 manere fratres idcirco volui, vt & ego vobis mores ostenderem meos, & vestrum erga me
 cognoscerem affectum. In vestra igitur nunc voluntate relinquo de me statuendi quic-
 quid volueritis, vestrique adhuc sit arbitrij me pro abbate super vos vel recipere vel repu-
 diare: cui cum omnes quasi vno ore respondissent, se de ipso bene esse contentos, & alium
 præter ipsum non optare pastorem, gratias eorum de se beneuolentia agents ordinari ex
 more consensit. Pergens igitur ad ciuitatē Constantiensem à Gebhardo eiusdem vrbis e-
 50 piscopo cū Romano Pontifice bene sentiente, in præsentia multorū abbatum, prælatorū
 ac nobilium, in pastore Hirsaugiensis monasterij rite consecratus est, duodecimo calend.
 Aprilis, in natali videl. Beati patris nostri Benedicti, institutionis suæ mense octauo, anno
 Domini millesimo nonagesimo secundo, indictione decima quinta. Porro in locum suū,
 consilio fratrum, priorem ordinauit venerabilem monachum nomine Heymonem, vi-
 rum moribus & scientia probatum, qui in colligendis rescribendisq; libris pro fratrum
 vtilitate magnam diligentiam fecit. Erat sane vir studiosissimus, & tam in diuinis scripturis
 quam in secularibus literis egregie doctus, ingenio subtilis, & satis admodum comptus
 eloquio, qui eruditionis suæ præclara monumenta reliquit. Scripsit inter cætera ingenij

Gebhardus
in priorem
ordinatur.

Prior Geb-
hardus mit-
tisse Romā
ad Papam.

Papa mittit
Wilhelmum
duces reli-
quias.

Gebhardus
Prior ad
Cluniacum
mittitur.

S. Hugo tres
crines S. Pe-
tri mittit
Wilhelmo,
abbati.

Gebhardus
fit abbas.

Benedictio-
nem cur dis-
tulit.

Abbas Geb-
hardus ab
episcopo Con-
stantiensi
benedicitur.

Heymo Pri-
or ordina-
tur.

fui opuscula vitam & miracula Beati Wilhelmi supradicti abbatis: quam tamen quidam alius frater postea volens ampliare, breuiorem reddidit. Scripsit etiam nonnullos sermones & homilias, quæ ut plurimum ex errore alteri cuidam eiusdem nominis Heymoni, ex monacho Halberstadiensi episcopo, viro æque doctissimo, de quo longe superius mentionem fecimus, adscribuntur. Itaque commixtæ simul amborum Haymonum homiliae habentur, ut nō nisi sagacissimo lectori, ex ipsa phrasi, licet cum difficultate, possibile sit alterius ab alterius dicta fecernere. Ordinato autē Gebhardo in abbate, congregatio fratrum de sancto Aurelio, ad maius monasterium eodem anno cum lætitia transmigraverunt. Iste Gebhardus venerabilis abbas claustrum monasterij & cæteras officinas omnes, quas sanctus pater Wilhelmus morte præuentus vel non incepit vel inceptas non finiuit, impensas sibi copiose præbente quodam Wigando, ciue Moguntino, profectum necessaria mansione construenda perfecit. Fuit autem in gubernanda re familiari multum idoneus, & in omnibus pluiquam crederetur astutus, quippe qui ratione utilitatis sepe aliud simulabat, atque mente repositum gerebat. Auditus perspicacissimus fuit, ita ut ea quæ in loco dicerentur semoto, facilimo auditu perciperet. Nominatissimus fuit propter sapientiam & eloquentiam suam in tota Germania, non solum apud religiosos & spirituales, sed etiam apud seculares, nobiles & principes: quoniam quicumque eum vel consulentem, vel perorantem semel audisset, statim in admirationem ductus, Hirsaugiam prædicabat felicem, quæ talem habere pastorem meruisset. Ad publica consilia principum frequenter vocabatur, in quibus cunctis admirabilis semper apparebat, cum & nectæra vis eloquentiæ, qua cunctos vicebat, mirandam in eocommendaret sapientiam: & ipsam facundiam admirabilem, sapientia incredibilis redderet fructuosam. Sub eius regimine res monasterij temporales mirum in modum ampliatæ fuerunt, aucta prædia, possessiones dilatatae, censusque & redditus annui numero & precio sumpserunt incrementa.

Multi enim viri nobiles atque ditissimi, & se & sua pro regni cœlestis amore fratribus Hirsaugiensis cœnobij, sub abbatis Gebhardi magisterio tradiderunt.

Eodem anno quo in abbatem fuerat electus Gebhardus iste, tribus videlicet & septuaginta diebus ante obitum S. patris Wilhelmi, anno Christianæ salutis 1091. 10. cal. 10 Maij mortuus est venerabilis atque sanctissimus ille Bruvilerensis cœnobij abbas Vvolhelmus nomine, vir tã in diuinis scripturis, quã secularibus literis egregie doctus, cuius sanctissima conuersatio multis profuit ad salutem. Magna inter duos istos reuerendissimos viros Vvilhelmum Hirsaugiensem & Vvolhelmum Bruvilerensem familiaritas, pariter sanctitate comparata, quæ vsque ad mortem vtriusque inuiolata permansit. Scripsit autem idem B. Vvolhelmus abbas non spernendæ lectiōnis opuscula, sed pauca eorum ad notitiam meã peruenierunt. Legi sub nomine eius de Sacramento altaris, plenũ eruditione & bellum, quæ scripsit cõtra errores M. Berengarij Turonensis. Carmina quoque de sancto Benedicto, aliisque diuersis sanctis & rebus, cum sermonibus multis cõposuit. Hic primo fuit monachus in cœnobio sancti Maximini Treuerensis, deinde apud sanctum Pantaleonem in Colonia postea factus est abbas in Gladebach Coloniensis diocesis. Indeque translatus ad Bruviler eiusdem diocesis, abbas in ordine tertius ibidem constitutus est. Eius vitam plenam virtutibus & signis, Conradus monachus atque discipulus eiusdem veraci narratione descripsit ad Euerardum Bruvilerensem & Hermannum sancti Pantaleonis abbates. Qui Conradus cum esset in sacris secularibusque literis non infime doctus, & à bono doctissimoque præceptore optime in omni scientia imbutus, composuit & alia quædam opuscula, quibus ingenij sui acrimoniam ad posteritatis notitiam transmisit.

Claruit iisdem quoque temporibus in hoc monasterio Hirsaugiensi, sub abbate Gebhardo & quibusdam successoribus eius, monachus quidam doctissimus nomine Conradus, qui scientia & eruditione sua admirabili, famam consecutus est immortalem. Fuit enim nō solum in diuinis scripturis studiosus & doctus, verum in secularibus quoque literis eruditissimus, Philosophus, Rhetor, Musicus & poeta omnium sui temporis in Alemanniã celeberrimus. Multa ingenij sui præclara volumina posteris legenda ornatissimo sermone composuit, in quibus nomen suum ex humilitate, sub Peregrini vocabulo abscondit. In his præcellit opus illud clarissimum, quod de sancta virginitate, sub nominibus Peregrini presbyteri, & Theodoræ sancti monialis, in dialogi modum per libros octo distinguens, Speculum virginum appellauit: opus sane tam vile & necessarium Christi virginibus, ut factis laudari ab homine mortali nō valeat. In Euangelia quoque, quæ per anni circulum ad

*Opuscula
prioris Hey-
monis.*

*Congrega-
tio de S. Au-
relio ad ma-
ius mona-
sterium
transit.
Officinas &
claustrum
construit.*

*In omni ter-
ra nomen e-
ius erat glo-
riosum.*

*Sub eo res
monasterij
fuerunt
ampliatæ.*

*Wolhelmus
abbas
Bruvileren-
sis obiit.*

*Wolhelmus
opuscula
quæ scripsit
se dicitur.*

*Conradus
monachus
in Bruviler
doctissimus.*

*Conradus
qui & Pere-
grinus mo-
nachus Hir-
saugiensis
doctissimus.*

*Conradus
i-
stius opu-
scula.*

Titul

Opus
Hist

missam leguntur, magnum volumē pulchra varietate composuit. De vita, spiritu, & fructu mortis edidit librum vnum: & alium quem Matricularium prænotavit: item alium quem prætitulavit Didascalon: de Musica & differentia tonorum librum vnum: metricum quoque opusculum de laudibus S. patris nostri Benedicti, Sermones etiam plures & homilias multas elegantissimasque composuit.

Peregrinus iste non fuit garrulior indoctum.

Sed & carmina plura & epigrammata diuersa, varij generis ornatu scripsit, quæ veterum negligentia partim in obliuionem deducta sunt. Nemo cum ista legerit, arbitretur declamatorem illum, qui ex eorum ordine quos Mendicantes vocant emergens, sub Peregrini nomine sermones ad populum cicatricosos instar modernorum humili composuit dictione, aut nostrum fuisse Peregrinum, aut ei comparare aliquatenus posse. Ille enim more declamatorum huius temporis, scholastico sermone depressus incedens, creberrimas introducit quotationes scripturarum. Iste autem noster Peregrinus Tullianam sequutus eloquentiam, veterum more sine allegationibus superfluis lucidam, sanam & integram orationem continuat.

Floruit hisdem quoque temporibus Theodoricus abbas monasterij S. Trudonis nostri ordinis, vir vnde cunq; doctissimus, qui scripsit inter multa ingenij sui monumenta, vitam eiusdem S. Trudonis, vitam quoque S. Bauonis, vitam etiam S. Reinoldi, & varios sermones ad fratres.

Theodoricus abbas S. Trudonis

Claruit quoque hoc tempore Stephanus, qui & Herrandus, ex abbate monasterij Elsenburgensis nostri ordinis episcopus Halberstatis, vir doctus & sanctus, qui semper Henrici quarti scelera detestatus cum Romana ecclesia optime sensit. Scripsit ex persona comitis Ludouici fidelis ecclesie Romanæ ad Walramum episcopum Naumburgensem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam summi pontificis pertinaciter defendebat, epistolam non minus elegantem quam prolixam: in qua cunctos errores, crimina & scelera ipsius Henrici regis tam aperte describit, vt nulla deinceps potuerint excusatione negari. Inter cætera vero eiusdem epistola sic dicit ad Walramum defensorem regis schismatici & excommunicati: Audi igitur vera, non fucata: audi fortia, non faceta.

Stephanus ex abbate episcopus Halberstadenfis.

Epistolam scripsit contra Henricum pro ecclesia Romana.

Omnis qui dignitates spirituales diuendit, hæreticus est. Dominus autem Henricus, quem regē dicunt, episcopatus & abbatias vendit: etenim Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem & plures alias pecunia, Ratisponensem, Augustensem & Strasburgensem pro gladio, abbatiam Fuldensem pro adulterio, Monasteriensem vero episcopatum, quod dicere & audire nefas est pro Sodomitica immundicia vendidit. Quæ si impudenter negare volueris, teste celo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scitoli, concludent hoc: Dominus Henricus hæreticus est. Pro quibus nefandis ab apostolica sede excommunicatus, nec regnum nec potestatem aliquam super nos, quia catholici sumus, poterit exercere.

Scelera Imperatoris.

Hæc viri constantissimi scripta & authorem suum in Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam ecclesiam regis Henrici temeritas manifestant, qui persequebatur vsque ad mortē omnes, qui obedientiam Christi vicario exhibebant. Vnde cum S. Wilhelmū abbatem & fratres Hirsaugiensis cœnobij constantes in Romani pontificis obedientia, sibiq; tanquam excommunicato contrarios esse cognouisset, in publico suorum principum confessu præcepit, Hirsaugiam funditus destrui, & fugatis monachis, bona monasterij in stipendium militibus erogari.

Imperator iudicat Hirsaugiam destrui.

Ad hoc facinus perpetrandum Wernerus episcopus constitutus per simoniam ad ecclesiam Argentinensem, homo peruersus, & S. Romanae ecclesie atrocissimus inimicus, tanquam obsequium præstaturus Imperatori milites cohortatur suos, promittit prædā ingentem de spolijs monachorum. Cumq; milites detestari nefas tam immane in famulos Dei cœpissent, in sanus pontifex dixit: Ego vos, o milites fortissimi, in hoc obsequium regis nostri iustissimi præcedam, & quicumque vestrum me secutus non fuerit, reus læsæ maiestatis erit. His dictis lorica induit, quaiundur, equū plenus minarū in monachos Hirsaugienses, ascendit, subitoque clamans & ululans, horribiliter cecidit, & morte subitanea præoccupatus cunctis videntibus expirauit. Cæteri vero tam miserabilem pontificis intuentes exitum, valde timuerūt, nullusque eorū deinceps ausus est contra monasterium Hirsaugiense sinistrum aliquid pertentare.

Episcopus Argentinensis in hoc opus accingitur.

Episcopus iniquus morte subitanea cecidit.

Furor tamen Henrici regis quem contra Hirsaugienses semel conceperat, quā diu vixit, non quieuit: nec Hirsaugiam solam persequebatur odio, verum omnes qui cum ecclesia Romana bene sentientes, eius communionem vitabāt, perdere laborabat, Archie-

Favor Henrici contra catholicos.

piscopum Moguntinum Wezilone nomine, virum doctissimum, primum sibi consentientem, postea vero contrarium, multis iniurijs afflixit.

Abbas de Hassungen expellitur.

Eius quoque successorem Ruthardum venerabilem virum, de sede Moguntina expulit, ipsumque exulare per nouem annos in miseria maxima apud Thuringiam coegit. Abbatem Gisclbertum filium huius conuentus, cum sexaginta monachis, propter obedientiam quam summo prestabant pontifici, de monasterio Hassungen expulit, & possessio-

Imperator mandatum suum destruit Hirsaugiam.

Multos quoque pontifices de suis ecclesijs furiose fugauit, abbates & eorum monachos de cœnobijs expulit, & multa monasteria cum ecclesijs funditus destruxit. Multis uicibus amicis & fautoribus suis præcepit, ut monasterium Hirsaugien se destruerent, sed orationibus sanctorum, eius conatus semper impediti fuerunt, quemadmodum ex uisione sancta quædam abbatissa in Bauaria partibus edocta, referre solebat. Quamdiu autem Henricus Imperator quartus, uixit & imperauit, frequentibus minis & terroribus fratres super destructione monasterij huius, per eum cõminata, inter se angustiati fuerunt. Confusitamen in adiutorio altissimi, pro cuius amore terrenum regem in sensum habebant, non armis, sed orationibus causam suam sine intermissione defendere satagebant.

M X C I I.

Conradus filius imperatoris Patri rebellat. Causa rebellionis filij contra patrem. Inaudium nefas Henrici in uxorem.

Anno Gebhardi abbatis secundo, Conradus filius Henrici Imperatoris ex prima uxore Berta natus, patri rebellare incipit, & Romani pontificis peruersus literis imperium ad se trahere. Sed operæ precium fuerit causæ huius rebellionis contempsisse principia. Henricus rex pater Conradi Praxedem uxorem suam ante annos 7. Colonia duxerat, quam nimio cepit odio habere, ita ut maius esset odium, quam dilectio qua prius eam amauerat. Unde nimio in eam odio succensus, posuit in custodiam: & concessit plerisque exterioribus suis, ut uim ei inferrent, ipso uidente. Ad tantam uero dementia peruenit, ut etiam filium suum Conradum ad concubitum illius inuitaret: qui cum thorum patris maculare recufaret, exhortando eum rex ad vitricæ illicitos amplexus inter carera dixit: Quid timide coire cum foemina tardas, quæ tibi vitrica non est? Non enim es filius meus quemadmodum putas, sed cuiusdam peregrini de Sueuia principis, cuius & faciem manifeste habes impressam. His uerbis ultra modum indignatus filius, iram quidem tunc prudenter simulauit, & post dies paucos cum quibusdam sibi consentientibus summum Pontificem Vrbanum secundum adiit, à quo honorifice susceptus, & in regem solentiter consecratus, in Italia & Longobardia contra patrem regnauit.

Conradus rex ordinatur à Papa.

Erat autem vir optimus, omni bonitate & probitate conspicuus, humilis, modestus, & plenus charitate, ac summa in clerum monachosque reuerentia ac pietate. Sed paucos annos post suam coronationem superuiuens, immatura morte sublatus est. Regina uero post multas iniurias & mala inaudita sibi innocenter illata, Deo miserante, decussidua euasit, & ad Mechtildam Longobardorum reginam potentissimam fugiendo peruenit.

Regina euadens de custodia ad Papam Vrbanum uenit.

Quæ susceptam cum honore ad Vrbanum summum Pontificem eam perduxit. Prouoluta igitur ad pedes Antistitis Imperatrix, misera profusus lachrymis ac intus sitigulibus, omnem suæ quam pertulerat calamitatis miseriam intimauit. Papa regine compatiens, post uerba necessitatis consolationis synodum in urbe Roma congregat, in quo Henricum regem hæreticum, simoniacum, Nicolaitarum hæreseos principem, sanctæ matri ecclesiæ inobedientem atque rebellē publice denunciatis, pro inauditis sceleribus in uxorem propriam cõmissis iterum excommunicat, ipsumque schismaticum & hostem Dei & sanctæ catholicæ ecclesiæ esse proclamatur.

Henricus rex a nouo excommunicatur à Papa in synodo.

Regina autem post hæc ad patriam suam, regnum uidelicet Ruscorum reuersa, monasterium virginum Christi ingreditur, in quo religiosissime conuersata, tandem in abbatissam ordinis nostri ibidem ordinata perhibetur, & usque ad mortem in sancta conuersatione permansit. Eodem anno eclipsis solis facta est 9. calend. Octob. hora diei tertia. Et dracon in cœlo uisus est, & magna pestilentia & mortalitas hominum & iumentorum subsequuta.

Imperatrix fit sancti monialis in ordine nostra. Eclipsis Solis.

M X C V I.

Passagium ad terram sanctam sub Godefrido.

Anno Gebhardi abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1096. prima expeditio Hierosolymitana sub Petro monacho & Gotfrido de Bulion, duce Lotharingæ, ad recuperandum sanctum Domini sepulchrum facta est, cū infinita multitudine ex omnibus Europæ nationibus. Huius peregrinationis acta per multos copiosissime descripta sunt, quæ huic inferere chronica nimis esset prolixum & tædiosum.

Fuit

Fuit autē Godfridus iste comes in Buliō & Lotharingia dux, vir fortis & strenuus, qui amore cœlestis regni arduā hanc peregrinationē subiturus, comitatum suū de Bulion cū omnibus prouentibus attinentijsq; vendidit episcopo Leodicensi pro trecentis & mille marcis argenti purissimi, quas in eandem expeditionem hilariter expendit.

Vnde vsq; in hodiernum diem episcopus Leodicensis se ducem de Bulion, non comitem, ob honorem Godfrido postea regi Hierosolymitanorum facto, scribere consuevit. Prius uero quam hæc peregrinatio inciperetur, anno uidelicet Gebhardi abbatis 4.

Nam circa nonas octobris apparuit cometes ad plagam meridionalem stans, suum 10 que splendorem in obliquum gladij more protendens. Stella etiam alia in oriente, sextocal. Martij uisa est, quæ locum suum longo interstitio crebris saltibus mutauit.

Nubes quoq; sanguineas tam ab occidente quam ab oriente surgentes, sibi que in uicem in cœli medio concurrentes, rursus que medijs fere noctibus à septentrione igneos exurgere splendores, plerunque etiam faculae per aera uolitantes, multi scriptorum illius temporis se uidisse testantur.

Non multo ante hos annos quidam uenerabilis uitæ presbyter, nomine Suiggerus, in dioecesi Colonienſi, cuiusdam diei hora fere nona, duos equites conspexit in aere concurrentes, diuq; inter se concertantes, alterum qui & cruce[m] non modicam qua percuteret alterum in manu tenere uidebatur, victorem tandem exiit.

10 Qui dam etiam presbyter Gerlacus nomine, hora quadam meridiana cum duobus comitibus in sylua deambulans, gladium miræ longitudinis uenti uertigine, ignotum uide leuaretur in sublime deferri uidit, & quousq; uisum alitudo leuaret tam fragorem auribus quam metallum oculis disereuit.

Referebant nonnulli nocturnis horis ciuitatem se in aere pendentem uidisse, diuersasque hominum quasi turmas diuersas ad eam partibus tam equestri quam pedestri intendere ordine pedes. Multi etiam crucis signaculum sibi met in frontibus, uel in quolibet corporis loco diuinitus impressum ostendebant, ipsoque se stigmate ad eandem Domini militiam præscriptos credebant.

10 Mulier quædam duobus annis continuis imprægnata, dirupto tandem utero filium loquentem effudit. Item infantulus per omnia bimembris natus est. Alter etiam capite bino, & agnelli plures binis capitibus exorti sunt. Species quoque ignis in modum fulguris ad longitudinem haste formatus, sed latior clarissimo die, & in ipso solis fulgure discurrens oculos intuentium improviso terrore concussit, neminem tamen laesit. Quadam etiam die, sole declinante in occasum, nullaque in aere nubecula penitus apparente, ecce globi ignei in diuersis aeris partibus multi, quasi discurrentes apparuerunt, rursusq; altius eleuati in cœlum se se recipere uidebantur. Multi uero non ignem, sed angelicas fuisse potestates opinati sunt. in Saxonia bos humana protulisse uerba dictus est trinaque ad pastorem dixisse uice, Vade, Hierusalem capietur à Christianis.

10 Dum ergo ista & alia multa portentosa miracula, quæ causâ breuitatis omitto, adhuc haberentur præ oculis, ecce quidam inclusus nomine Petrus, in finibus Hispaniæ constitutus, claustris egressus, orbem pene totum commouit, quandam circumferens charitulam, quam cœlo lapsam dicebat, in qua cõtinebatur uniuersam Christianitatem armis instructam de cunctis mundi partibus, Hierosolymā ire debere, & eam paganis inde pulsissimè possidere perpetuo cum omnibus finibus suis.

His uerbis prouocati non solū rustici & ignobiles, sed etiam reges, duces & principes, episcopi, abbates, monachi, presbyteri & laici nobiles, diuites, pauperes, uiri & mulieres, uirgines & moniales, pueri & senes, multitudine pene innumerabiles: uenditis partim possessionib; suis, aut etiā petrus neglectis, quasi diuino quodā furore agitati, omnes uno ore vnaq; sententia Hierosolymā pergere statuunt, sanctumq; Domini sepulchrū cum omni circa regione de manibus infidelium eripere, & ad Christianum orbem reuocare. Mirabilis ille spiritus, qui tot hominum millia impulit ad iter tam insolitum, cunctis maxime mulieribus. Exeuntes autem in hanc expeditionem mulieres, uirgines & moniales sine numero, uirili urebantur habitu, & inter uiros armata incedebant.

Conuenientes autem in vnum, propositum iter assumunt: uenientesq; vsque in Pannoniam, magna pars eorum interfecta est, nec immerito. Cum mulieribus enim & monialibus incedentes uiri, sacerdotes & monachi luxuriabantur in exercitu, & sese immunda fornicatione mutuo scedantes, iram contra se iusti iudicis Iesu Christi prouocauerunt.

Godfridus autem dux cū fratre suo Baldeuino & reliquo exercitu, inceptū iter pro-

Godfridus comitatum suum de Bulion episcopo Leodicensi uendidit.

Prodigia multa appaerunt in celo hoc anno.

Nubes sanguineae, Faculae ardentes.

Equites in aere duo distincti.

Gladius in aere uoluit.

Ciuitas in aere uisa.

Puer biennis nascitur & loquitur.

Bos loquitur.

Petrus uenit orbem commouit.

Mirabili uisum conuersus ad nouum prophetam.

Muli perierunt propter luxuriam in Pannonia perierunt.

ronnij

era
o r i ca

Hierosolyma
capitur a Christianis.

Godfridus rex.

Baldwinus rex.

Monasterium Reinhardi fundatur.

Reinhardus abbas.

Reinhardi abbatis opuscula.

Abbas Gebhardus a quadam ad montem facit.

Henricus rex constituitur.

Ruthardus episcopus.

Ordinis Cisterciensis initium.

Mortuorum exercitus circa Wormat. noctu visus est.

Limpurg.

Turmacon. in. at. G. nus pro omnibus resp. dicit.

Vox animarum.

Bunfeldia fundatur.

secuti primo Antiochiam, ac deinde Hierosolymam cum reliquis urbibus, domino nostro Iesu Christo eis auxiliante ceperunt.

Ibi per Dei populum Godfridus ipse in regem electus est, quo post aliquot annos mortuo, ac iuxta sepulchrum Domini tumulato, in regno frater Baldeuinus successit, & fines Christianorum in circuitu valde dilatauit.

Eodem anno Domini, videlicet 1096. iudatum est monasterium abbatiale ordinis nostri Reinhardi, in Saxonia, Moguntinensis diocesis non longe à Gortingen, & pro sustentatione monachorum competenter dotatum.

Primus huius coenobii abbas Reinhardus dictus, vir doctus atque sanctissimus fuit, qui multis in vita & post mortem miraculis claruit: per cuius meritum usque in praesens diem omnipotens Deus morbum, quem caducum appellant, in eodem loco ipsum deuote inuocantibus curare perhibetur.

Scriptis autem idem abbas Reinhardus sanctissimus, quaedam praeclara opuscula, quibus ingenij sui praesentiam & praesentibus & posteris ostendit. E quibus praecipua feruntur commentaria in Ezechielem prophetam, in Esaiam prophetam, in Psalmos, in epistolas Pauli Apostoli, opus quoque metricum in Iob, & quaedam alia quae modo mihi ad memoriam non veniunt.

His temporibus venerabilis abbas Gebhardus compatiens laboribus fratrum, in hauriendo aquam de flumine, habito cum expertissimis architectis consilio, per occultos meatus subterraneos aqua ductum impensis non modicis construendo fecit, & in omnes coenobij officinas aquae copiam introduxit.

M X C V I I.

Anno Gebhardi abbatis 6. qui fuit dominicae natiuitatis 1097. Henricus Imperator 4. in die sancto epiphaniae Domini filium suum iuniorem Henricum Aquiligrani regem fecit, Conrado maiore filio quem prius coronari fecerat reprobato. Et nisi ipse Conradus immatura morte praeventus ante patrem obiisset, ad imperium Henricus, peruenire non potuisset.

M X C V I I I.

Anno sequenti Ruthardus archiepiscopus Moguntinus, qui regi Henrico excommunicato fauere noluit, eius gratiam amisit, & in Thuringiam secedens per annos aliquot ibidem quasi in exilio positus duravit. Circa haec tempora ordo Cisterciensis cepit, & primū eiusdem coenobium in Cistercio hoc ipso anno fundatum est, qui successu temporis valde crevit, & tam numero quam diuitijs mirabiliter auctus fuit, de cuius exordio & profectu multa hinc inde scripta inueniuntur.

Circa haec etiam tempora non longe à Wormacia multis diebus & noctibus maxima multitudo armatorum equitum & peditum apparuit tanquam ad placiti colloquium seu bellum praecessura, & nunc huc, nunc illuc, quasi per turmas discurrentes circanona horam noctis ad vicinum montem, ex quo prodire consueverant, reuertebantur.

Tandem nocte quadam monachus quidam Limpurgensis coenobij non procul a monte distantis, de quo exire solebant, a sumptis secum quibusdam alijs, ad locum montis accessit: muniensque se signaculo sanctae crucis, exuntes de monte qui essent, per viam sanctae & indiuiduae trinitatis, vt dicerent, fortiter adiurauit. Cui vnus ex turma respondit: *Nos sumus sancta anima, nec militum viuentia turba, sed anima hominum quondam in hoc mundo principi terrenorum militantium, non ante multos annos in hoc loco interfectorum. arma, scabitus & equi, quae nobis dum viueremus instrumenta erant peccati, etiam nunc post mortem in nobis sunt quaedam iudicia tormenti. Omne quod iam cernitis circa nos, solum igitur est nobis, quantum vos ignem nostrum minime videatis. Cumque monachum vtrum iuari ab hominibus possent inquireret, spiritus respondit, *leuatis & orationibus & maxime oblatione corporis & sanguinis Christi adiuuari possumus & rogamus.* His dictis, omnis illa multitudo spirituum quasi vna voce clamabat trina vice: *Orate pro nobis, Orate pro nobis, Orate pro nobis.* Mox omnes in ignem resoluti videbantur, sed & mons ipse quasi arderet, ignem & maximum fragorem arborum & strepitum emisit.*

M X C I X.

His etiam temporibus monasterium Burteldense in Saxonia Moguntinensis diocesis in honorem sanctorum Thomae apostoli & Nicolai episcopi fundatum & confirmatum est per Henricum comitem de Northheim & Gertrudem eius legitimam uxorem, anno Gebhardi abbatis 8. qui fuit dominicae natiuitatis 1099. Mortalitas in Germania magna fuit.

Eodem

Eodem anno Conradus Traiectensis episcopus 8. cal. Maij, post missarum celebrationem, in sua domo procumbens in orationibus, a quodam Frisio crudeliter interfectus est.

Conradus episcopus Traiectensis occiditur causa occisionis.

Cuius interfectionis ista fuit occasio. Cum idem episcopus in quadam parte ciuitatis paludiosa, monasterium canonicorum edificare decreuisset, & propter lutosum situm ponere fundamentum nequiuisset, adfuit inter alios Frisius quidam latomus peritissimus, nomine Ploberus, qui sub interpositione capitis ecclesiam se quadam arte occulta, ad uoluntatem episcopi construere posse in eodem loco, promisit.

Sed cum immoderata super his postularer pecuniam, Episcopus dissimulato proposito, largis muneribus filium ipsius Ploberi circumuenit, & arcanum huius artis discens ab eo, mox inchoata ecclesiam sine ulteriori magisterio perfecit. Quamobrem idem Frisius magnam aduersus episcopum inuidiam concipiens, quod suo uideretur per eum defraudatus lucro, deinceps occidere eum cogitauit, quod & crudelissime perfecit. Conrado igitur episcopo interfecto & sepulto, Burchardus in episcopatu Traiectensis uir pius atque deuotus successit.

Eodem quoque anno obiit Hermannus archiepiscopus Coloniensis, cui Fridericus successit. Iste archiepiscopus Fridericus monasterium sancti monialium in insula Rheni, quae dicitur Roladi, non longe ab oppido Bonnenfi de nouo construxit, in quo moniales nostri ordinis posuit, Castrum quoque vicinum Rolandiseck, & aliud quod in altissimo situm non procul a Bonna Wolkenberg dictum est, una cum ciuitate Andernacensi, & praepositura quadam ordinis nostri S. Apollinaris iuxta Reinmagen abbati Segenberge nsi immediate subiecta proprijs edificauit impensis. Conradus etiam episcopus Eistertensis hoc ipso anno moritur, pro quo alter eiusdem nominis Conradus ordinatur.

Fridericus

Andernac.

Vrbanus.

Vrbanus quoque papa secundus, monachus quondam ordinis nostri, hoc ipso anno mortuus est. Iste papa Vrbanus 2. anno pontificatus sui 7. ad instantiam venerabilis abbatis Gebhardi priuilegium Gregorij papae 7. B. Wilhelmo abbati & monasterio suo Hirsaugensi gratiose collatum, cum pleniori gratia roborando confirmauit. Cuius bulla tenor sequitur, & est talis: *Vrbanus episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Gebhardo monasterij Hirsaugensis abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Cum uniuersis sanctae ecclesiae filiis pro Apostolica sedis auctoritate ac beneuolentia debitores existamus, illis tamen loci atque personis quae specialiter & familiariter Romanae adhaerent ecclesiae, quaeque ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos conuenit charitatis studio immingere. Unde nos beate memoriae praedecessoris nostri Gregorij formam sequentes, eade tibi tuisque legitimis concedimus successoribus, quae ipse praedecessori suo Wilhelmo & eade monasterio precibus Adelberti comitis concessit & confirmauit. Qui aeternae retributionis amore successus, in praedio suo quod dicitur Hirsaugia monasterium a progenitoribus suis antiquitus constructum, nuper amissa restituens uenuste reparauit, & in usus fratrum tibi Deo seruentium pluribus possessionibus & redditibus ampliauit. Quam suae libertatis institutionem, ne in posterum ulla peruersorum hominum audacia minuire aut uolare praesumat, Apostolica auctoritatis priuilegio muniri & sanctae Romanae ecclesiae tuitione roborari postulauit. Quamobrem praefatum monasterium sub Apostolicae sedis tutela ac protectione specialiter amplectentes, per praesentis priuilegij paginam statuimus, ut quaecumque hodie idem canobium iuste possidet, siue in futurum concessione pontificum, libertate principum, uel oblatione fidelium, iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. In quibus haec nominatim designanda duximus: cellulas S. Gregorij, quae dicitur Riechenbach: & S. Marini, quae dicitur Visebbachona: & praedium quod dicitur Gilstein, quod datum est pro cella S. Petri quae dicitur Wilheim: consuetudines, ne uel tu fili charissime Gebhardi, uel quilibet uorum praefatas cellulas destruere, uel ea quae illis iam concessa sunt, seu concedentur, temere & uolenter praesumat imminuire. Praeterea decernimus, ut nulli omnino hominum liceat idem canobium temere perturbare, uel eius possessiones conferre, minuire, uel temeris vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnino profutura.*

Bulla Vrbani.

Riechenbach, Visebbachona, Gilstein.

Priuilegium Regale allegatur.

Constitutionis quoque immunitatis & libertatis modos, quos praefatus comes illustris Adelberti scripto suae traditionis inseruit, & regio sigillo imprimi curauit, ad posteritatis cautelam & arcendos insensum imperas, diligenter statuimus, ut nec de permisis quilibet negligatur, nec de reuicis quilibet praesumatur. Obuente uero te nunc eius loci abbate, uel uorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia uel uolentia praeponatur, nisi quae fratres comuni consensu, uel fratrum pars consensu sanctorum, secundum Deum & B. Benedicti regulam elegerint. Consecrationes altarium siue basilicarum, ordinationes quoque clericorum, oleum sanctum, & caetera ad episcopale officium pertinentia, ab episcopo Spirensi, in eiusdem diocesi, accipietis: si tamen catholicus fuerit, & communionem Apostoli-

rennij

21.1
01.18a

Opus
Hist

ca sedis habuerit, & sine gratis & sine simoniaca prauitate impendere voluerit. Alias vero liceat vobis catholicum quem volueritis adire episcopum, & ab eo consecrationum sacramenta accipere, qui episcopalia sicut auctoritate, que postulat indulgeat. Adlocatum vero sue protectorem vobis Godfridum prefati comitis Adelberti filium instituimus, si huiusmodi Deo præsente fuerit, ut ecclesie & seruis dicitur honorem debitum exhibeat, & predicti monasterii vtilis & studiosus defensor fuerit. Sin autem in vestra sit potestate eligere vestre ecclesie idoneum protectorem, qui sine lucri secularis exactione, ad diuina seruitutis obsequium strenue ac reuerenter exhibeat. Vos igitur filij in Christo charissimi, oportet regularis discipline institutionibus sollicitius ac deuotius insudare, ut quanto estis a tumultibus secularibus liberi, tanto studiosius placere Deo, totius mentis & anime virtutibus anbeatis. Præcipue studentes Romane ecclesie decreta veneranda seruari, cuius patrocinio ab omni iniquo riuentium annuente Domino preueniunt.

Anciu
nummus
ad came-
ram Papæ.

Ad iudicium autem præcepti huius à Romana ecclesia libertatis, per annos singulos Bizantium aurei Lateranensi palatio persoluetis. Sane si quis in crastinū archiepiscopus, aut episcopus, imperator aut rex, comes aut vice comes, iudex aut persona qualibet magna vel parua, huius nostri priuilegij poenitentiam sciens contra eam temere venire tentauerit, & eorum qua coacta sunt vel statuta quicquam irruerit, secundo certione comonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, æterno se immo datum anathematice, & à corpore Christi & ecclesie auctoritate potestatis apostolicæ segregatum cognoscat. Conseruatis autem hæc pax à Deo & misericordia præsentibus & futuris seculis cõseruetur. Amen. Dat. Roma Placentia, per manum Iohannis sancti Romane ecclesie diaconi cardinalis, & idus Martij, indictione 1. Anno dominice incarnationis millesimo nonagesimo quinto, pontificatus autem domini Urbani papæ secundii, anno septimo.

Acta sunt hæc sub abbate venerabili Gebhardo, anno eius 4. qui facile quod voluit à summo Pontifice obtinere potuit, cui antea & notus & singulariter dilectus fuit. Nec enim latere papam potuit, quam bene cum Romana sentirent ecclesia fratres Hirsaugienses, qui vsque ad periculum mortis & destructionis ipsius loci, excõmunicato regi contradicentes, pro Romana libertate ecclesie constantissime semper steterunt.

Abbas Geb-
hardus us-
que erat Pa-
pa.
Bulla Papæ.

Abbas autem Gebhardus cum adhuc prior esset claustralis, ad papam à sancto Wilhelmo missus, sicut supra diximus, eius & notitiam & familiaritatem fuerat consequutus. Dedit autem & aliud priuilegium monasterio Hirsaugiensi venerabilis ille papa Urbanus, maioris exemptionis libertatis & quietis, quod cum sit satis notabile, de verbo ad verbum illud huic operi diximus inferendum.

Copia alteri
& mag-
ni priuile-
gij.

Urbanus episcopus, seruis seruatorum Dei, omnibus Teutonicæ regionis fidelibus. Hanc chartam & hoc priuilegium in Christi nomine donaturi, non est abs re, si primo innotescimus, que sit causa, vel qua necessitas eiusdem priuilegij. Monasteria, & seruatorum Christi habitacula, que pia & oblatio & optimo studio adificamur, si non minus à posteris quam à maioribus & eorum fundatoribus exaratur profectio eorum status non adeo esset infirmus, item qui appellatur episcopi, si omnes de officio suo digne curarent, & tam prodesse quam præesse operam darent, hoc quoque non parum faceret ad salutatem monasteriorum. Nunc autem secundum quod sapius sumus experti, quod maiores construxerunt, hoc si eorum posteri non destrunt, magis omittunt pro humana verecundia, quam pro Deo. De respectu parentum elemosina tantum seruiij secularis exigunt, ut nulla digna sit sollicitudo de illis seruanda, quod Deo debetur.

Negligentia
notatur ep-
iscoporum.

Monasteria
seruitus gra-
uantur val-
de.

Quædam
episcopi fra-
tribus ele-
ctione præ-
riptione.
Simoniaca
pessis val-
de.

Hoc quoque visum est non semel euenisse, quod qui Christi videbatur antistes, per hanc solum occasionem, qua abbas benedicendus erat ab eo, congregationi fratrum abbatis electionem ex toto præperet, nec alium ordinaret, quam quem ipse præcipue voluit, voluntate fratrum omnino postposita. Ordinato autem de cetero & ipse imperauit quasi tributario suo, & quasi ad hoc solum constituto, ut seculariter seruiret. Nam & illa pestis malignissima, scilicet hæresis simoniaca, cum auctore suo diabolo circumit terram & perambulat eam, ut nulla sit ecclesia que secura esse queat de eius violentia & iniustione. Propter que singula quum dominica dispensatio de mediocritate nostra ita ordinauerit, ut seruis seruatorum Dei esse debeamus, non est dignum, nos omittere vel negligere, si quid saluti & suffragio contra tot hostiles incursiones misericordia Christi dederit, ut eisdem dominis nostris conferre valeamus.

Hirsaugia.

Quod comes
Adelbertus
monasterium
hoc liberta-
uit.

Est quoddam monasterium in pago Spirensi, & in sylua que vocatur Nigra, ipsius que monasterij vocabulum est in lingua Teutonica Hirsauue, quod cum deuenisset iure hæreditario in potestatem & possessionem nobilissimi comitis Adelberti & coniugis Wiltrudis, non eis videbatur consistere satis ad salutem animarum eorum, si ita in ipsorum manu retinerent, ut eis relictum erat à parentibus suis. Fuit ergo primitiuus bonæ voluntatis eorum labor & fructus, quod pro canonicis ibidem prius degentibus, introducta est & ordinata vita monachorum. Quo præmissis, noluerunt quoque, ut de religio-tilius esset hæres eiusdem monasterii, quam beatus Petrus & ecclesia Romana, Beato Petro delegatum est, & in proprium confirmatum, eorum deuotione & oblatione, filijs quoque suis annuentibus & laudantibus.

ibus. Et it
lum cuius
xime de co
no inter
obediencia
trū, nec vlt
mittatur e
mat, & vlt
generis, ut
rio ordiner
tres nostro
omnes obse
Et si
bedientiam
cipimus, v
mant. Si q
letudine po
ordinibus
quis aujus
corū, ita eff
bus nostris,
quid respon
po Iohanni,
non in para
sternorum,
quibus ad b
tentia, si de
na Deo serua
Nar
ad promiss
militare, it
dem, qui est
et in colleg
scunt. Et bo
possumus,
tam, in qui
pedictum c
lutatis, ut ei
& ad mona
meriti, qua
dus, in hur
guum duci
honore plus
Ergo
deat illud b
que vrorū
litiam spiri
terno Regi
Dei omni
cipis sancti
quid contig
dentiam re
Germanie
omni quere
Et qui
Archiepisco
faciat inter

ibus. Et ita ut annuatim unum aureum ad sedem Apostolicam tribuat pro censu, nullique alij morta-
lium cuiuscumque rei terrene sit obnoxium. Et nunc quid superest, ut a nobis addatur & finiatur? Ma-
xime de constituendo abbate, & de aduocato vel defensore loci.

Quotiescunque igitur contigerit, ut abbas sit ordinandus: ad eius electionem nolumus, & omni-
no interdiximus, ullam personam interesset, prater monachos, & eos solum; qui ad titulum monasterij
obedientiam sunt professi. Quem ipsi elegerint, accipiat virgam pastoralem ab aliquo de prioribus fra-
trū, nec ulla potestas ad hoc ecclesiastica vel secularis expetatur. Postquā habuerit inuestituram officij,
mittatur ex parte congregationis ad quemcumq; potissimum videatur episcoporū, ut pro charitate ve-
niat, & ut moris est abbatem benedicat. De ceteris fratribus ordinandis ad quemlibet ordinem huius
generis, ut est presbyterium, vel diaconatus, fiat quod magis fuerit opportunum, ut vel in ipso monaste-
rio ordinentur, vel ad episcopum absentem & ordines alibi facientem dirigantur. Propter quod consra-
tres nostros & coepiscopos, maxime quotquot sunt in Germania, omnes pariter appellamus, & emxius
omnes obsecramus, ut huic nostro decreto fauere & annuere non dedignentur.

Et si eis non erat indignum in ipso textu ordinationis sue Apostolica sedi & ecclesie Romana o-
bedientiam profiteri, monemus, rogamus, aut si hoc magis volent, ex auctoritate sedis Apostolica pra-
cipimus, ut quidquid stat uimus ad hoc, quantum in ipsis est, aliquo modo inobedientes esse non presu-
mant. Si quis eorum rogatus fuerit, ut ad benedictionem abbatis veniat, venire nō obmittat, si pre va-
letudine possit, vel qualibet alia huiusmodi necessitate non impediēte. Item si rogatus fuerit pro alijs
ordinibus ecclesiasticis faciendis, in hoc quoq; pro voto fratrum morem gerere non omitat. Non curet, si
quis ausus fuerit, preceptum nostrū calumniari & contradicere quasi nouum sit, & illicitū quęquam lo-
corū, ita esse absolutum ab episcopali subiectione. Nam id ipsum de quantis locis factū est ab antecessori-
bus nostris, & in promptu est, si expedit, & non longum esset plerūq; huiusmodi nominare. Recolat
quid responderit ille pater inelyus sanctus Epiphanius Cyprorum episcopus Constantinopolitano episco-
po Ioanni, qui quum calumniatus esset, quod in parochia, absq; sua licentia ordines fecisset, fatabatur se
non in parochia, sed in monasterio fecisse. Quo verbo inueniat, aliud ius esse parochiarū, aliud mona-
steriorum, aliud ius eorum qui nubent, & nubentur, aliud qui seipos propter regnū Dei castrauerūt. De
quibus adhuc manifestius testatur Apostolus, nequaquā esse sub lege eos, qui spiritu ducuntur. Que sen-
tentia, si de omnibus est vniuersalis, quanto magis de illis, quibus quadam speciali deuotionis prerogati-
ua Deo seruire conuenit.

Nam quos in presato loco specialis gratia contraxit, ut mereantur veri filij esse promissionis, &
ad promissionis terrā vere pertinere: decreuerunt etiam modo, pro antiqua patrum disciplina Christo
militare, ita ut nullum patiantur habere commilitonem etatis infirmioris, quam ut olim & ipse qui
dem, qui est uerbu, cum patribus loquebatur a vicesimo anno & supra. Si qui sunt iuniores, hi nimirū
ut in collegio suo videantur admitti, pro nulla personarū acceptione, pro nulla eris asimatione acq-
scent. Et hoc quantum faciat, quantumq; valeat ad integritatem & stabilitate religionis animaduertere
possimus. & ex contrario maximo colligere cum manifeste sit habitu uide huiusmodi illorū monasterio-
rum, in quibus non alij Deo seruiunt, quā soli a pueris nutriti. Est adhuc & alia gratia, que locū iam se-
pe dictum commendat, quod illuc nonnulli pro amore Christi conuenerunt, huius seruatoris, huiusq; humi-
latis, ut eis non tam libeat haberi pro monachis, quā pro seruis monachorum, & utro se obtulerint,
& ad monasteriū coquina, pistrini, & aliarū humanarum necessitatum. Quod plane tanto maioris est
meriti, quanto expressius illum imitantur, qui quum sit celestiu virtutum imperator, tamen homo fa-
ctus, in hunc mundum uenit non tam ministrari, quā ministrare. Hec singula considerantes, non di-
gnum ducimus, ut qui quadam uite nouitatem pro Christi dilectione sunt adorsi, eis etiam pro ipsius
honore plus aliquantulum quam alijs Ecclesijs deferatur.

Ergo primū constituimus, ut per omnia tempora succedentia, nullus sit mortaliū, qui mutare au-
deat illud bonū studium, & exemplū bonum militaris discipline: ut sicut in presentiarū, de cetero quo-
que virorū Christi cuneus, tam etate infirmiore, q̄ infirmiore sexu nūquam interrumpatur, nec in mi-
litiā spirituale ante prescriptū terminū, id est, ante viginti annos, quisquā recenseatur. Eoq; modo e-
terno Regi militantes, ut nullus Episcoporū ulla huius generis questione aliquo modo inquiret, ex par-
te Dei omnipotentis, ex parte Dei genetricis & intemeratę Virginis Marię, ex parte Apostolorum Prin-
cipis sancti Petri, & ex nostra, interdiximus, contradicimus, & anathematizamus. Quibus etiā si tale
quid contigerit, quia pro tanta uiarum intercapedine non est facile ut ad presentiam nostram & au-
dientiam recurrant, Moguntino Archiepiscopo Ecclesie, cui decessores nostri vicem suam in partibus
Germania commendauerunt: nos etiam super istum locum & habitatores eius commendamus, ut de
omni querela que eis acciderit, ad eum se reclamare possint.

Et quia ut beatus Apostolus ait, plures sunt sacerdotes, eo q̄ morte prohibentur permanere: quoties
Archiepiscopus post decessum prioris est ordinandus, ad ordinationē suademus monasterij, ut non super-
sedeat interesse. Ostendat ei exemplar decreti nostri & commendationis, ut probet qualē fiducia de eius

Hirsangia
Romana ec-
clesia est
subiecta.

Negatur
confirmatio
episcopi.

Exemptio
canonij mi-
nuitur.

Papa man-
dat episcopi
rogate or-
dinationis
facere ab-
batum.

Epiphani
uerbum.

Apostoli
sententia.

Nullus in-
fra annos
vicesimum
elium Hirs-
angensis
monachis
subeat.
Hec statuta
Papa com-
mendat.

Interdicio
Pape, ne
quis ante
vigesimum
annum hic
suscipiatur.
Nullus epi-
scopus ten-
tot contra-
rium.
Archiepisc.
Moguntin-
nus vicem
geni aposto-
lici super
Hirsangia.

suffragio in futurum possit habere. Et quia Archiepiscopus ad sedem Apostolicam maxime pro pallio est missurus, si rogauerit Abbatem, ut sit pro huiusmodi legatarius eius, & dederit omnia ad viam sunt necessaria, laudamus ut ire non recuset. Ad rem nanque facit, si hoc officio in eum amicitiam familiaris fedaretur: quum & a nobis, non iniuria, magis obtineat filius & domesticus, quam qui non fuerit ita privilegiatus. Item quoties ordinandus est Spirensis Episcopus, expedat, si & ibi non neglexerit adesse, & prius quam ordinetur, comoneat Archiepiscopum, ut eius quoque huic decreto nostro querat assensum. Aut si aliud quid voluerit, videat Archiepiscopum quid faciat pro commendatis suis: & si opus erit, ad notitiam nostram, vel successoris nostri, res & omnia perueniat. At si Deus eidem Episcopo hunc spiritum donauerit, ut non inuitus fauceat humilibus Christi: tunc & illum, ne hic sine honore dissimulasse videamur: precipimus, ut in conuentu fratrum in quolibet die priuato, dicatur pro eo Psalmus nonagesimus nonus, in omni vita sua. Post vitam vero, & pro ipso & pro suis, ab hac die & deinceps antecessoribus, quotquot praesenti precepto non sunt aduersati, agatur in omni feria secunda, priuata Missa defunctorum. Quod scire potest, ad compendium animae sua magis expedire, quam si posset in monasterio per omnia pro voto suo dominari. Aduocatum tunc Imperatorem Romanorum, qui & noster aduocatus est, praeficimus. Propter multiplices tenentur eius curas & dispositiones regni, liceat Abbati & fratribus de familia de Caluae eligere, si idoneum inuentus fuerit: qui non lucri causa, vel pro necessitate sua, sed pro remedio animae suae & parentum suorum, locum saepe dictum velit defendere. Sin autem alias, vnde cunque liber, liceat alium eligere, qui etiam vocatus in praesentiam Abbatis & fratrum, iuret in sacramento cum familiaribus suis, quod contra privilegia Ecclesiae non veniat. Sic adductus in praesentiam domini Imperatoris, simili modo confirmet. Non solum autem super cellam maiorem licet Abbati subaduocatum constituere, sed per singula praedia & cellulas suas: vbi nihil etiam sibi iuris a Prioribus illic constitutis, in beneficium prauidendum, vel etiam ecclesiae inuestiendis subtrahitur. Aduocato autem sic constituto, non liceat contra voluntatem Abbatis subaduocatum vel causidicum per praedia monasterii disponere, sed omnia libera secundum privilegia custodire. Si autem non vi defensor, sed potius vi calumniator & perasor rerum sibi commissarum extiterit, postro banno excommunicatum omnino, habeat Abbas potestatem hunc reprobare, & alium sibi vtiliorem vnde cunque placuerit, auxilio etiam Imperatoris, si necesse fuerit eidem monasterio prouidere.

Abbas Hirsaugiensis sit legatus archiepiscopi Moguntini
Psalmus 10.
pro episcopo legatur in conuentu.
Missae omni agatur feria 2. pro episcopo Spiren. sibi.
Imperator aduocatus est monasterio Hirsaugiensis.
De subaduocato, vique officio, iurabit abbas & imperatori.
Non possit alium substituere.
Si calumniator fuerit canonicus.

Hoc privilegium venerabilis Abbas Gebhardus, consilio fratrum inductus, ab ipso summo Pontifice Urbano secundo, propria cum in persona accedens, fauorabiliter acquiuit, & Ruthardo Archiepiscopo Moguntino, in suam personam, quantum ad ipsum pertinebat consentiente, ad vsum & praeticam perduxit.

Statutum de azate suscipiendorum ad ordinem.

Porro hoc statutum cuius in bulla fit mentio, vt in monasterij membrum nullus ante vigesimum annum completum susciperetur, Sanctus pater Wilhelmus inceptor cum consilio fratrum: sciens profecto regularis disciplinae obseruantiam, non pueris, sed viris fortibus esse tolerabilem. Nam sicuti hodie videmus in omnibus locis, vbi pueri ad religionem admittuntur, aut parua, aut nulla viget monasticae integritatis obseruantia. Metuentes ergo virti huius caenobij praestantissimi fratres, ne successu temporis haec sancta institutio qualibet occasione periret, prudenti consilio vti, sedis Apostolicae approbatione confirmandam obtulerunt.

Laudabilis vita monachorum Hirsaugiensium.

Fuerunt enim temporibus istis, in monasterio isto, sub Gebhardo venerabili Abbate, & numero & sapientia magni viri, qui ordinem nostrum, sicut astra caeli clarissimilustrabant: quorum plerique ante ingressum religionis, magni & nominis & honoris in seculo extiterunt. Summa inter eos charitas eo tempore vigeat, tantaque obseruantia regularis disciplinae in Hirsaugia cumulata cernebatur, vt omnium sententia hominum confirmaret, maiorem puritatem monasticae institutionis nunquam in Germania vel vifam eatenus vel auditam. Magni siquidem nominis, laudis & honoris Hirsaugia in ore omnium fuit, & monachi huius caenobij vere Dei serui in vniuersa terra laudabantur.

Doctissimi & nobilissimi facti sunt hominibus.

Multi inter eos in omni scientia scripturarum fuisse doctissimi, multi quoque nobilitate generis praecipui, complures extiterant ante conuersionem in Cathedralibus aliisque diuersis ecclesijs, magni nominis praelati: qui tamen postquam ad ordinem sunt conuersi, tanta se in medio pauperum humilitate pro Christi amore deiecerunt, ac si cunctis vitae suae diebus idiotae, rusticorum famuli, seu mendicij, in mundo miserabiles extitissent.

Plures vitam solitaria assumpserunt.

Ex his nonnulli post ordinis disciplinam, ad vnguem (vt vulgo dicitur) imbibitantes, ob mentis tranquillitatem, in summa diuinorum contemplatione conseruandam, cum

Abbas

Opus
Historia

RONNII

et licentia & benedictione venerandi pastoris ad vicina solitudinis eremum secedentes, veterum anchoritarum propositum imitantes, omnia istius mundi solatia pro regni coelestis amore contempserunt. Hoc ardua conversationis institutum, non passim quibuslibet subire licebat, sed illis duntaxat quos vite transactae sanctimonia sub omnium testimonio fratrum, cum profectiore aetate simul & bellandi contra diabolum experientia commendasset. Legimus, horum nonnullos post mortem quoque non caruisse miraculis, quibus visio etiam angelica contulit auctoritatem. Enimvero tam sancta fuit his temporibus vita monachorum Hirsaugensium, ut nullos in sui consortium nisi sanctos admitterent vel certe susceptos, durius probantes ad regulam sanctificarent. Nullus inter eos, nisi bonus, & Deum in veritate quaerens, subsistere potuit: ubi tot improbitatis suae durissimos necessario sustinuisset censores, quos in coenobio monachos inuenisset. Omnium namque hoc summum desiderium & maximum fuit, Deum in veritate querere, & cum contemptis transitorijs super omnia amare. Ergo quum omnes unius atque eiusdem essent propositi, alterius inter se voluntatis hominem nulla poterat ratione sustinere. Sed nunc tandem opportune ad aliquantulum intermissam historiam calamum reuocemus.

Nonnulli miraculis claruerunt. Sanctissima fuit conversatio monachorum in Hirsaug.

Vrbano igitur Pontifice mortuo (sicut praediximus) anno Gebhardi octavo, Domini autem millesimo nonagesimo nono, in pontificatu electione primum successit Reinherus abbas ordinis nostri, qui dictus est Paschalis secundus, Italus natus, vir devotus & constantis, quiue ecclesiam Romanam sapientia & industria constanter de prauiorum tyrannide liberavit. Sedit annis octodecim, mensibus quinque, & diebus septem. Erat autem ex nobilibus Romanis oriundus, sanctae conversationis & boni testimonij, qui ex Abbate & Cardinale sancti Clementis tam designatione Urbani papae iam in extremis constituti, quam sanctorum revelationibus unanimes consensu omnium electus fuit.

Paschalis Papa nostri ordinis fuit.

M. C.

Anno autem Gebhardi abbatis nono, qui fuit dominicae natiuitatis millesimus centesimus, Wigbertus Rauennatis Apostolicae sedis inuasor, mortuus est, vir utique ingenio, facundia, nobilitate, personaeque reuerentia clarus, nec Roma tunc, nec Rauenna bene visus: & qui super unum papam viuentem (quamuis coactus est, ut aiunt) ascendit, ipse sibi met tres alternatim succedentes superuixit, extorris vtraque sede, Romanae videlicet, & Rauennae.

Wigbertus antipapa abuit.

Quidam ex fautoribus eius ad sepulchrum diuina micuisse luminaria in populo testabantur. Quapropter summus Pontifex Paschalis iam dictus, zelo Dei inflammatus, iussit ut effoderetur, & in Tyberim iactaretur: quod & factum est.

Eodem anno obiit Godfridus rex Hierusalem, cui frater suus Baldeuinus, electione populi in regno succedere coactus est.

Godfridus rex obiit. Baldeuinus successit. Vdonis episcopi Magdeburgensis mors horrenda.

Obiit etiam episcopus Otto Argentinensis.

M. C. I.

Anno sequente obiit Hartuicus archiepiscopus Magdeburgensis, qui alio nomine Vdo dictus est, morte subitanea: de quo confertur illa terribilis sententia districti iudicis Iesu Christi, qui in ecclesia praefata Magdeburgensi Graece Parthenopolis dicta, id est ciuitas virginis, ante summum altare cum multitudine Sanctorum adfuisse, perquendam deuotum canonicum visus est nocte illa, in qua & mortuus mane inueniebatur episcopus, sententiamque in eum decollationis protulisse. Haec historia, quia satis nota est, latioribus verbis a nobis non venit inferenda.

Eodem anno moritur in Italia Conradus rex, filius Henrici Imperatoris, de quo superius mentionem fecimus, & in Florentia sepelitur.

Otto ex monacho in episcopum Bambergensis.

Obiit etiam Rupertus episcopus Bambergensis, pro quo constitutus est Otto monachus cenobij Montis monachorum, extra muros eiusdem urbis, ordinis nostri vir sanctissimae conversationis, qui multis in vita & post mortem signis & miraculis claruit. Fuit autem in ordine episcoporum eiusdem parochiae octauus, & ecclesiam sibi diuinitus commissam verbo & exemplo strenue gubernauit. Eius vita sanctissima, luculento sermone conscripta habetur, cuius festum pridie calendas Octobris peragitur. Sepultus ante summum altare praefati monasterij sancti Michaelis, in quo monachus extitit.

Ille beatissimus praesul, inter cetera pietatis suae studia construxit de patrimonio suo, quia filius comitis erat potentissimi, monasterium quoddam ordinis nostri in diocesi Herboldensi, quod Vraugia dicitur, in honorem Sancti Laurentij martyris, quod praedixi & possessionibus ad sustentationem monachorum magnifice dotauit. Primus abbas huius coenobij Vraugensis, a sancto Ottone constituti, fuit Eckhardus, venerabilis monachus.

Monasterium Vraugiae constructum. Eckhardus primus abbas in Vraugia, vir doctissimus.

chus sæpe dicti monasterij Montis monachorum, vir tam in diuinis scripturis quam in secularibus literis doctissimus, Rhetor & Poeta insignis, nec minus conuersatione quam scientia clarus. Qui inter cætera ingenij sui opuscula, scripsit ad imitationem Boethij & prædecessoris illius Martiani Capellæ, pro monachorū cōsolatione gemino stylo pulcherrimum volumen, quinq; distinctum libellis, quod Laternam monachorum prænotauit. Breuem quoque historiam rerum gestarum sui temporis comportauit, quam in præfato monasterio aliquando vidimus. Sepultus est in eiusdem monasterij ecclesiæ medio, non sine opinione sanctitatis.

*Bruno, frater
archiepiscopus
Treuere.*

*Monasterium
S. Mathie
reparatum.*

*Odenheim
Monasterium
construitur.*

Eodem anno moritur Egilbertus, archiepiscopus Treuitorū septuagesimus nonus, ecclesiæ suæ reparator magnificus, & in pauperes largissimus. Cui in archiepiscopatu successit Bruno, natus ex Franconia, quæ antiquitus dicebatur Francia Orientalis, Arnoldi comitis & Adelheidis comitissæ filius: & in Moguntia, idibus Ianuarij consecratus est. Iste Bruno archiepiscopus monasteriū sancti Eucharij iuxta Treuerim nostri ordinis, quod modo sancti Mathie dicitur, nimia vetustate pene collapsum, mirifico tabulatu lapideo reparauit ex fundamentis nouum. In qua reparatione corpus sancti Mathie Apostoli reperit fuit, & extunc eiusdem Apostoli nomen, eidem cœnobio vsq; in præsentē diem remansit. Nam antea ad sanctū Eucharium vocatum fuit. Idem quoq; Archiepiscopus aliud monasteriū ordinis nostri de nouo construxit, in dioecesi Spirensi, in pago qui dicitur Creichgau, in comitatu Bredheim, iuxta villā Odenheim in loco Wigoldesberg, quod communi vocabulo Odenheim appellatur, anno pontificatus sui 21. Sicut ex litera foundationis eiusdem cœnobij per Henricū Imperatorem quartū huius nominis, anno Domini millesimo cetero nono vigesimo secundo, indictione 15, tertio nonas Martij, apud Nuhusen data plenius continetur. Quam fundationē Paschalis papa secundus confirmauit sub priuilegio annui census aurei Bizantij. Construxit autem hoc monasterium in hæreditate paterna, fratre suo Poppone comite consentiente & adiuuante, & sancto Petro Apostolorū principi & sacrosanctæ ecclesiæ Romanæ, in perpetuum tradidit possidendum, Multas etiam alias ecclesias & monasteria reparauit.

M C II.

*Synodus
celebratur
Romæ.*

Anno Gebhardi abbatis 11, qui fuit dominicæ natiuitatis 1102, papa Paschalis multorum episcoporum & abbatum concilium Romæ congregat, circa medium quadragesime, vbi præter antiqua patrum statuta reuerenter solito more confirmata, etiam illius temporis schisma inter præcipuas hæreses computatur, perpetuo cum suis authoribus & sequacibus anathemate condemnatur.

*Negligentia
Gebhardi
abbatis.*

His temporibus abbas Gebhardus coepit paulatim modice remissius agere, maxime in exhibenda pauperibus eleemosyna constituta. Fuit enim à sancto patre Wilhelmo cōmuni fratrum consilio statutū, vt aliqui ex fratribus laicis ad conuersionē venientes, in domo pauperū sub habitu seculari pauperibus deseruirent, victū suum & amictū, non de annona pauperū, sed de cōmuni fratrum cellario vestiarioq; recipientes. Hoc statutū Gebhardus abbas immutauit, iubens vt seruitores pauperū, vitæ suæ necessaria non aliunde de eleemosyna ipsa reciperent. Ex qua occasione, prouisione pauperū diminuta res dolens contigit, vt peregrinis egenisq; solita detraheretur misericordia, in tantum quod per gelidas noctes hyemis hospitio exclusi præ fame & frigore miserabili clamore in platea perstiterent & fratres in dormitorio iacentes sæpius inquietarēt. Super hæc & his similia cum abbas sæpius à senioribus admonitus nihil penitus emendaret, senior quidam sanctæ conuersionis monachus, vidit se quadam nocte dominicæ ascensionis per visum gloriæ inter sanctos, vbi inter cæteros sanctū abbatem Wilhelmum quondam sibi familiarissimum, niueo aspectu habituq; fulgentem recognouit, stantem inter duos splendidissimos pontifices, quorum alter erat sanctus Conradus episcopus Constantiensis, & sanctus Vedastus Augustensis alter.

*S. Wilhelmus
mandat
Gebhardo.*

Et post multos sermones inuicē habitos, sanctus Wilhelmus ad monachū ista uocem dixit: Ex parte summæ maiestatis Dei præcipio tibi, vt dicas abbati, priori, cæterisq; fratribus Hirsangie, quatenus secundū quod à nobis arceperunt, egenis & hospitibus cum omni charitatis affectu seruiant, mores & vitā suam secundū regulā sancti Benedicti corrigant. Ante omnia, irā, odium, indignationē & detractionē, quibus assidue Deū offendit cum omni malitia abijcientes synceram & continuam dilectionem ad inuicem custodiant: quod nisi obseruent diuinam proculdubio ultionem se experturos sciant.

His dictis relicto eo cū quo loquebatur abbas Wilhelmus cum cæteris, altiora quædam cœli secreta petiuit. Ille vero senior, cui hæc reuelata fuerant, cum per se non aude-

auderet, per alium quendam seniore[m] abbati cuncta intimaui. Qui pristinam quide[m] abbatu[m] Wilhelmi constitutionem de elemosyna pauperum seruari iussit.

Cetera cum quibus monasterium perturbauerat, in correcta dimisit. Quapropter secundum praedictam comminationem sancti patris Wilhelmi, fere ei nihil deinceps prosperum successit. Na post annos paucos monasterij regimine exutus & pontificali infula apud Spirā indutus, omniu[m] aduersum se odia ineptis moribus coecitauit, & no[n] longe postea miserabili infirmitate consumptus est mortuus, sicuti postea dicemus. His temporibus iuuenis quidam nobilis, possessiones monasterij in Villa Almendingen e[st] quoda[m] Winthero co[n]uerso, quonda[m] sub abbate Wilhelmo in hoc coenobio legitima donatione traditas, post mortem utriusque tanquam proximior haeres inuadens, cum die quadam duas inde caratas vini & alia quaedam abduceret, sub eiusdem hereditatis praetextu temerario ausu, subito vnus boum qui praedam trahebat, contractus est pes. Ipse quoque raptor, de equo cui insidebat, repente cecidit, & amissa loquela & viribus totis amentiam incurrit. Inde manib[us] sublatus alienis, cum post aliquot dies ad mentem reuersus, flagellu[m] Dei metueret, ad monasterium Hirsaugien[se] deferri se fecit, ibiq[ue] mutato cum mente habitu seculari, Deo fideliter se mancipauit, & post paucos annos in sancta requie fideliter obdormiuit.

Eodem anno obiit Henricus comes de Northeim, fundator monasterij Burfeldensis ordinis nostri, de quo supra dictum est, & in eodem coenobio sepelitur. Eodem anno, Burcardus monachus Hirsaugien[sis], factus est abbas in Erfordia 6. idus Februarij, qui statim in ipso anno fundare cepit nouam ecclesiam sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, in eodem monte.

MCIII.

Anno Gebhardi abbatis duodecimo, qui fuit dominicae natiuitatis 1103. Henricus Imperator quartus, natiuitatem Domini Moguntia celebrauit, & filio suo Henrico 5. rerum suarum summam committens, se Hierosolymam ituram promisit, sed non fecit. Henricus autem iunior a papa Paschali Romae Imperator consecratus est.

Anno autem Gebhardi abbatis 13. qui erat dominicae natiuitatis 1104. Henricus Imperator natale Domini Ratisponae celebrauit.

MCIII.

Hoc eodem anno, in episcopo Spirensi sanguis e[st] panibus fluxisse visus est, necnon in lenticularum edulio prodigiose repertus. Ciuile imo intestinum bellum portendere, secundum antiquam Romanam historiam similitudinem conijciebatur.

Hoc anno circa solstitium aestiuale, commutato in tempestatem aere, in pago Herbipolensi decidisse fertur inter grandinum lapides tanta[m] magnitudinis glacies, ut in quatuor diuisa partes, totidem hominibus importabilis videretur.

MCV.

Anno Gebhardi decimoquarto, dominicae vero natiuitatis 1105. Henricus filius Henrici Imperatoris quarti, in uaso regno cepit regnare adhuc patre uiuente. Voluit autem Henricus senior Saxoniam hostili manu inuadere, propterea quod omnes Saxones ut veri catholici cum ecclesiae Romanae pontificibus bene sentirent, sed non potuit, quia filius eum detestabatur, quemadmodum & cuncti fideles: quonia[m] excommunicatus denunciabatur a tribus Apostolicae sedis praesulibus, Gregorio scilicet 7. Urbano secundo, & Paschali aequo secundo. In ipsa vero expeditione qua Saxoniam moliebatur intrare, filius quadam nocte de exercitu patris cum paucis aufugit, quod cum pater intellexisset, contristatus est, expeditionem intermisit. Filius autem Sueuiam petens, a Gebhardo Constantiensis episcopo, sedis apostolicae legato, a sententia excommunicationis absolutus est.

Qui deinde consilio & auxilio Diepoldi marchionis Berengeri, comitis Ottonis potentissimi ducis omniumq[ue] principum, episcoporum & abbatum Saxoniae, Sueviae, Baunariae, Franconiae, ac ceterorum vicinorum adiutus, regnum prudentissime ordinare cepit, & omnibus populis mirum in modum complacuit.

In primis Ruthardu[m] archiepiscopu[m] Moguntinum nono anno postquam a patre in Thuringia fugatus est, proprie sedi restituit. Alios etiam plures ecclesiaru[m] pontifices a patre propter obedientiam sedis apostolicae fugatos restituit, & eos qui per violentiam patris subinducti fuerant, deposuit. Conciliu[m] quoq[ue] episcoporu[m] & abbatu[m] generale in villa regia Northusen. 4. cal. Iunij, ubi super ecclesiastica iam nimiu[m] deprauata institutionis disciplina tractaretur, indixit. In quo concilio super sententijs instantib[us] patru[m] decretis primo relectis quaeq[ue] poterant, laudabiliter corrigebantur ad praesens, quaedam quae grauiora videbantur ad apostolicam obedientiam referuata sunt.

Vindicta Dei contra abbatem Gebhardum.

Inuasio possessionum canonicorum amentis officium.

Burfeld. Burcardus abbas in Erfordia.

Henricus Imperator Quartus.

Sanguis fluxit e panibus.

Henricus Rex Quintus patris sui Imperatori rebellat.

Henricus Quintus praualit contra patrem.

Ruthardus Archiepiscopus Moguntinus restituitur.

Consilium agitur Northusen.

Mersburg.

Tandem peracta synodo Henricus 5. pentecosten celebraturus, Mersburg accessit, ibique Henricum Magdeburgensem archiepiscopum dudum designatum, sed ab imperatoribus fidelibus impie repulsum consecrari fecit. Deinde Moguntiam obfisione conelulit patre intus existente, ac postea veniens ad Herbipolim Erolongum quemdam, quem Einhardo defuncto praesulē Imperator designauerat, expulit, & Rupertum eiusdē ecclesie praepositum, tam prius, quam tunc à clero & populo electum, per Ruthardum archiepiscopum Moguntinum inthronisauit. Post haec Bauariam ingressus, castrum Nurenberg partibus Imperatoris contra ecclesiam fauentium obsedit, & post menses ferme tres prospere cepit. Inde soluens exercitum Ratispenam se contulit, vbi & conuentum principum celebrauit.

Regensburg. concilio interfuit Gebhardus.

Huic regali colloquio iuocatus Gebhardus abbas Hirsaugiensium interfuit, qui sapientia & eloquentia sua cunctos in admirationem sui pariter & amorem traxit. Contigit vero vt Ioannes episcopus Spirensis iisdem temporibus moreretur, quod Henricus rex iunior cognoscens, de consilio Ruthardi archiepiscopi Moguntinensis, Henrici Madeburgensis, Ruperti Herbipolensis, Vdonis Hildeshemensis, Henrici Padelbornensis, Frederici Halberladensis, Gebhardi Constantiensis, Epponis Wormaciensis, aliorumque episcoporum & principum tunc praesentium, Gebhardum venerabilem huius coenobij abbatem tunc praesentem viduatæ Spirensis ecclesie designauit episcopum, conferens ei quoque Laurillensem nostri ordinis abbatiam in Wormaciensi parochia sitam.

M C V.

Rex venit ad Spiram.

Deinde per insidias Ratispontensium, fugatus à patre, rex venit ad Spiram, quam thesauris patris ibidem repositis consecutus, ipsum Gebhardum cum magna solennitate in episcopum consecratum per archiepiscopum Moguntinum Ruthardum saepe dictum inthronisauit in die omnium sanctorum, videlicet in die calendarum Nouembrium, anno domini 1105. indict. 13. Romanam ecclesiam Paschali 2. regente, anno eius 6. Henrici 4. Imperatoris anno 48. Ipsius Gebhardi in abbatia Hirsaugiensi anno 14. & mensibus 4. hebdomade vna, post electionem in Ratispontia factam, de sua persona hebdomadibus quinque,

Quanta opinio fuerit abbas.

Ordinatus autem episcopus praesuit ecclesie Spirensi anno vno & mensibus 4. maiori semper tempore infirmus. Ante vero episcopatum quamdiu fuit abbas huius monasterij Hirsaugiensis, magni semper nominis & fame apud omnes pontifices Romanos, Cardinales, episcopos, abbates, reges, duces, comites, principes, nobiles, cives, & rusticos celeberrima fuit, atque apud vniuersos homines abbas Hirsaugiensis vir bonus, religiosus, eruditus, sapiens & eloquentissimus habebatur, praedicabatur & laudabatur cum magni gloria honoris. Vbicunque enim nomen eius inter colloquentes producebatur in medium, semper admiratio virtutum eius sapientiae, prudentiae & integritatis vitae, auditorum in amorem & laudes tanti viri provocabat.

Minoris venerationis fuit episcopus quam abbas.

Sed posteaquam relicto monasterio Hirsaugiensi, quod eo tempore Spirensi ecclesie, diuitijs, redditibus, fama, & honore non multum videbatur infirmus, episcopatum assumpsit, mox celebritatem nominis fama que praesentiam cum abbatia pariter amisit. Omnes eum nobiles & ignobiles, amici & inimici, domestici & extranei, contemnere, despicere & irridere coeperunt, tanquam superbum, vane gloriosum & avarum insipientemque, quippe qui monasterium insigne locumque fama celeberrima gloriosum, & filios obediētes ad omnia devotos & sanctos pro episcopatu reliquisset. In maiori enim reuerentia & veneratione habitus fuit abbas quam episcopus. Nam etsi genere nobilis, moribus compositus, eloquio circumspectus, dulcis, sapiens & facundus fuit abbas, tamen mox vt episcopatum assumpsit, vniuersa haec simul nescio qua ratione diuine permissionis ita penitus amisit, vt in moribus rusticus, sermone imperitus & in conuersatione omnibus inuicem esse onerosus. Timendum vero quod haec omnia cum ceteris aduersis non parca illi propterea contigerint ordinatione diuina, quod à S. patre Wilhelmo per visionem senioris, de qua diximus mandata, sibi emendare neglexit, quemadmodum & comminatum illi fuit per eundem. Nam in canticū vulgo iam factus episcopus mirabili mutatione veritate est, & qui reuerentur abbatem, pontificem irriserunt. Praeterea die quadam cives cum mulieribus & pueris eo praesente & per fenestras vidente, & audiente in quodam loco obmanebat choro ducebant, & cantilenas de ipso irrisorie compositas in eius eorumque cantarunt. Sed non cessit illis in bonum. Milites enim & amici his contumellis auditis in episcopum suum concurrentes, fatigatos illos subito disperferunt.

*Mente, moribus, virtute mutatus in deterius, ac cunctis irridetur. Causa huius in eum despectus.**Cantilenas in eum faciebant.*

Cum primum in monasterio fratribus innotuisset, quod pater eorum spiritualis, alio-

quam

RONNII

quin satis dilectus, omnibus in episcopum esset electus, quãdam inter eos contentio sub-
 oriri cepit. Quibusdam enim videbatur vtilitati & paci monasterij multum posse con-
 ducere, si eundem abbatem essent habituri, quem & episcopum qui eis non solum nullas
 præcedentium more pontificum inferret molestias, sed etiam auctoritate sua inferre
 volentibus resisteret. Ceteri autem saniori consideratione affirmabant contrarium,
 dicentes episcopum habere abbatem, non esse defensionis remedium, sed potius destru-
 ctionis monasterij, rerumque & possessionis eiusdem principium, præsertim quod episco-
 pos multitudine circumseptus militum, ad monasterium gratia visitationis multoties ne-
 cessario venturus, vel certe in prædijs & possessionibus ipsius cœnobij mansiones aliquo-
 ties habiturus, breui tempore penitus consumeret quæcunque magna sollicitudine & la-
 bore fratrum reposita inueniret. Hoc quoque non mediocriter esse timendum, ne præ-
 dia monasterij suis amicis & stipendiarijs per potentiam ablata conferret in beneficium,
 quemadmodum plerisque in circuitu cœnobijs iam pene desolatis cernerent accidisse.
 Interea Gebhardus animos fratrum per aduocatum Gotfridum, & alios quos idoneos æ-
 stimabat ad hoc, occulte fecit sollicitari & rogari, imo & contestari, vt memores benefi-
 ciorum essent quæ ab ipso receperant, quorum intuitu obnixè precabatur, ne alium in
 locum suum ordinari abbatem consentirent, sed ipsum simul episcopum super se paterentur
 & abbatem, se multa bona monasterio singulisque eorum facturum promittens. Hæc
 & his similia, non quidem omnibus, sed his duntaxat, quos sibi consensuros sperabat per
 10 literas, per nuncios & per interpositas personas fecit intimari. Sed quia prudentissimi tunc
 inter monachos huius cœnobij viri complures erant, qui vbi occultas Gebhardi machi-
 nationes deprehenderunt communicato consilio, vt eius astutiam astutia præuenirent,
 iuxta tenorem indulti Apostolici, electionem abbatis accelerarunt.

*Allevatio
inter fratres
propter epi-
scopum facta
est.*

*Sanioris
paris con-
siliū ut
abbatem
eligerent.*

*Episcopus
solicitus
vt cum pro
abbate reti-
nerent.*

*Conatus
Gebhardi
episcopi su-
per abbatia
viri facti
sunt.*

DE BRVNONE HVIVS MONASTERII ABBATE DECIMO-
 quarto, qui præfuit annis quatuordecim, mensibus tribus, diebus viginti duo-
 bus, & gestis eius.

IGITUR abbate Gebhardo ad Pontificatum Spirensis ecclesiæ (sicut diximus) assum-
 pto, atque vt huius monasterij abbatiam vna cum episcopatu retinere posset multum
 laborante, seniores conuentus sapientes & deuotissimi viri, qui eius norant astutiam, ne
 ab illo qualibet præuenirentur machinatione, diem electionis inter se iuxta priuilegium
 Urbani papæ 2. eis indultum statuerunt, vltimum videlicet diem mensis Nouembris, qui
 fuit dies sancti Andree Apostoli. Conuenientes itaque in vnum fratres & scrutinio inter
 se iuxta consuetudinem facto, de singulorum votis maior pars eorum Brunonem mona-
 20 chum venerabilem senem, eodem die in abbatem elegit. Erant autem nonnulli inter eos
 minus ad tantos labores perferendos idoneus esset, non placere videbantur, qui tamen
 sine pertinacia multitudinem sequentes, numero pauciores in eum sine mora consense-
 runt. Vnanimi ergo consensu omnium, Bruno senior in abbatem huius monasterij ele-
 40 ctus, pridie calendas Decembris, hoc est in die sancti Andree Apostoli.

*Dies electio-
nis abbatis
statuitur.*

*Bruno mo-
nachus in
abbatem ele-
gitur.*

Anno Domini millesimo centesimo quinto, indictione decimaterria, & à Richardo
 episcopo Hostiensis apostolicæ sedis legato, hic in monasterio, 7. calendas Ianuarij, hoc est
 in die sancti Stephani protomartyris, ordinatus in præsentia complurium abbatum, mo-
 nachorum & aliorum fidelium, præfuit annis quatuordecim, mensibus tribus, diebus vi-
 gintiduoibus. Hic Bruno fuit natione Sueuus, nobilibus & potentissimis ortus natalibus;
 qui post prima rudimenta literarum cum ætate attigisset virilem, canonicus & matri-
 cularius maioris ecclesiæ Spirensis factus est. Vbi cum per abrupta vitiorum ire mul-
 tos in perditionem cerneret, quibus diuitiæ, honores & delicia carnis occasionem præ-
 buerunt, exactis annis in eo statu aliquibus, & tandem Dei miseratione compunctio-
 30 nem assecutus, mundum cum omnibus vanitatibus suis contemnens, ad monasterium
 Hirsaugiense se contulit, & sub Wilhelmo abbate sanctissimo conuersus ad Deum in to-
 tamente habitum cum proposito monastico assumpsit, in quo pluribus annis religiosissi-
 me conuersatus, tandem hoc anno abbas ordinatus fuit. Erat autem quantum ad corporis
 compositionem pertinebat, statura magnus & virili forma decenter proportionatus,
 recaluafter, & caput veneranda quadam canicie respersus. Et quamuis corpore magnus
 decenter appareret, non tamen fortis & laboriosus, sed imbecillitate quadam nimis grac-
 40 cilis erat & laborum omnino impatiens. Propterea quæcunque in monasterij rebus or-
 dinanda vel disponenda videbantur, non per suam, sed per subditorum industriam

*Abbas Bru-
no electus
est.*

*Brunonis
vita & pa-
tria.
Fit canoni-
cus Spiren-
sis.*

*Fit mona-
chus Hirs-
augiensis.*

*Corporis
dispositio.*

Animi despositio.

aggebantur. Ipse autem homo quietus, pusillanimis, mitis & mansuetus, onera secularium negotiorum ferre non sufficiens, se ad interiora contulit, orationi, lectioni, meditationi, quiete & contemplationi spiritualium exercitiorum suum studium impendit. Electus vero propter metum Gebhardi episcopi prafati Spirensis, qui abbatiam istam sibi retinere moliebatur, fuit, ut si quippiam iniuriarum aut violentie contra monasterium & monachos eius inchoaret tentasset, per auctoritatem fratris germani ipsius abbatis Brunonis, qui erat inter omnes Suevos potentissimus, comprimeretur. Erant ei & alij complures viri divitijs, potentia, & nobilitate insignes, sanguine & amicitia coniuncti, qui conatus episcopi omnes sua potentia facile impedinissent. Sed cum vidisset episcopus quod fratres alium sibi ordinassent abbatem, egre quidem tulit, non tamen contra eos quicquam mali tentavit. Ecclesie enim Spirensis curis & negotijs vsque adeo involutus & occupatus fuit, ut parum de rebus alienis permitteretur cogitare. Bruno itaque in abbatiam confirmatus, negotia secularia fratribus idoneis disponenda, commisit: & ipse cum ceteris interiora curans, vitam suam bonorum operum exemplar subditis ostendit. Qui licet nobilis fuerit & nature imbecillis, nunquam tamen vel in habitu vel in victu pretiosus aut singularis fuit.

Abbas Brunonis interiora curas.

Colloquium principum in Moguntia. Legati Apostolici.

Anno eius adhuc primo currente, qui fuit dominice natiuitatis 1106. Henricus rex iunior filius Henrici Imperatoris 4. colloquium principum apud Moguntiam ad natale Domini indixit, ubi tantus episcoporum, abbatum & principum conuentus fuit, quantum per multa curricula annorum nunquam visus fuit. Ibi superuenerunt apostolice sedis legati, Albanensis & Constantiensis episcopi, sententiam anathematis in Henricum sententiam Imperatorem a totis summis pontificibus & alijs episcopis fulminatam testificantes, ipsumque a communione omnium fidelium abscissum a multis annis fuisse & esse protectum flati sunt. Qua de causa Imperator consilio principum apud villam regiam quae Ingelheim dicitur, legatis papa occurrens & ceteris episcopis, tandem reatum suum compulsi necessitate recognouit, veniamque postulans a legatis ad examen sedis apostolice remissus est. Vnde ad horam compunctus filio imperium cum insignijs, cruce videlicet & lancea, sceptro, pomis, & corona coram principibus & legatis resignauit, suaeque consiliorum animam in antea promisit. Hoc ordine Henricus huius nominis 5. primum imperator, deinde ab vniuersis Germaniae principibus, in regem iam secundo electus est: ab Apostolice quoque legatis, per manus impositionem catholice confirmatus, acceptis tam ab episcopis quam a laicis iuxta morem temporis sacramentis regnare coepit, anno sicut dictum est natiuitatis dominice 1106. imperauitque ab hinc annis 20.

Ingelheim.

Imperator veniam petiit reatus a legatis.

Henricus Quintus regnare coepit.

Henricus Quartus moritur.

Errores Henrici Imperatoris quartus.

Simoniacus Schismaticus.

Nicolaita. Hareticus.

Censura Apostolica contra imperatorem.

Clementia Henrici Imperatoris.

Eodem anno Henricus senior Imperator 4. Henrici 5. pater apud Leodium moritur, anno regni sui quinquagesimo, imperij vero 23. & primo in quadam ecclesia deserta sepelitur, quousque interuentu filij a sedis apostolice pontifice impetrata absolutione, ad Spiram delatus tumulatur. Verum ut breui compendio malam istius viri complectamur historiam, ea quae veteres de illo scripserunt, inseramus. Henricum istum hominem peruersum, & iusto iudicio ab ecclesia eiecctum, omnibus reuera suo tempore constabat manifestum. Vendidit enim spiritualia omnia, inobediens fuit Apostolice sedi, in ipsa sede fugato Christi vicario Gregorio papa 7. idolum posuit Wigbertum Rauenatense. In uxorem legitimam honestissimam matronam inaudita scelera commisit, ipsamque inuitam Nicolaitarum haresin renouans, multis vi opprimendam profecit. Pro his & alijs multis criminibus, a multis Romanis & alijs Pontificibus excommunicatus, Apostolice sedis maledictionem parumpendit, spreuit & contempsit. Hinc maxima in ecclesia Dei persecutio subsecuta est, per inuidiam & discordiam, dum alter alterum persequeretur vsque ad mortem: eratque seculum perniciosum in ecclesia Dei, quibusdam papa imperatori alijs adhaerentibus: Apostolica censura pro nihilo habebatur, ipsamque sententiam excommunicationis nemo curabat. Et quamuis in omnibus his Imperator esset pertinacissimus, ita ut sedis Apostolice auctoritatem nulla ratione vellet recognoscere, multum tamen in offensores suos alioquin clemens & misericors erat. Dum enim aliquando sederet ad requisita naturae, quidam volentes eum perforare, sicarij capti sunt, & in eius conspectum adducti, quos tamen conuictos & confessos, illaesos abire permisit. Multi etiam principes, qui multa in eum mala commiserunt, magnumque ingersere contemptum, mox ut se eorum eo prostermentes veniam postulassent, omnia clementer indulgit. In pauperes valde misericors fuit & multam eis eleemosynam impendit, omnibusque afflictis plusquam dici potest compatiens. Sed omnia haec bona obfuscantur per

M C V I.

Opus
Historia

propter
rum dec
Imperat
papa Im
discussa
tus comi
chia com
An
bilis & lar
ticam, pre
in vita &
Werneru
na, etiam
bratis mi
runt. Qu
prius fun
crucis reu
chus mor
repetam
10 tus, qui po
bona ind
est. Qui
primus ve
toris deli
& ars voce
cissimus a
cendum e
ra monast
gressione
10 pe qui mo
& prudent
quidem co
immanite
conuerfan
ea fratribu
plo in con
ctus mult
distamen
propria re
10 consumm
ius sub Gel
ferant, ab e
monasteri
ordinatus
secundum
sux patern
ma vsque
temporibu
rangum p
10 pt. Fuit au
mana & C
rici Imper
huius viri
Ann
uersa de i
rium fuit. N
aut dignita
regem syn

propter quam à Gregorio papa 7. excommunicatus, & ab imperio synodali episcopo-
rum decreto fuit depositus, quamvis non curaret. Ipse autem primus est inter omnes
Imperatores per papam depositus. Scholastici certant, & adhuc sub iudice lis est, vtrum
papa Imperatorem possit deponere: quam quæstionem cum ad nos non pertineat, in-
discussam relinquamus. Hoc ipso quoque anno Magnus dux Saxonie moritur, & ducatus
comiti Lothario de Supelingenburg, qui postea Imperator factus est, simul cum mar-
chia commendatur.

*Primus Im-
perator à
Papa depo-
situs.*

*Lotharius
dux.*

*S. Paulina
moritur.*

*In monaste-
rio quodam
fundatus,
sepelitur.*

*Gerungi Si-
ta.*

Est cantor.

*Bis Clunia-
cum missus.*

*Statura
corporis.*

*Morū qua-
litas.*

*Scriptor fuit
& amator
librorum.*

*Prior ad S.
Aurelium
factus est.*

*Gerungus
fuit abbas
Monasterij
Celle Pau-
line funda-
tio.*

*Inter Pa-
pam Regem
erit dif-
fensio.*

Anno Domini 1107. qui fuit adhuc primus annus Brunonis abbatis, obiit venera-
bilis & sancta femina Paulina, pridie idus Martij, quæ multis annis vitæ duxit quasi eremi-
ticam, pro Christi amore inclusa apud Thuringorum fines, in dicecesi Moguntina, vbi &
in vita & post mortem infinitis coruscavit miraculis. Aderant huic matronæ ægrotanti
Wernerus filius eius, monachus huius cœnobij, Gerungus abbas primus cellæ S. Pauli-
næ, etiam monachus quondam huius cœnobij, cum cæteris fratribus multis, qui cele-
bratis missarum solennis in loco vbi ægrotabat, eius transitum Domino commenda-
runt. Quæ tandem feliciter mortua, sanctum corpus vasculo inclusum ad cellam ab ipsa
prius fundatam reportarunt, celebratisque cum debito honore exequijs, ante altare S.
crucis reuerenter sepeliverunt. Et quia Gerungi abbatis mentio incidit, qui cum mona-
chus monasterij nostri Hirsaug. fuerit, dignum videtur vt eius merita aliquid tantulum
reperamus. Fuit autem Gerungus natione Sueuus, ex familia Buchaugiensium progeni-
tus, qui posteaquam in Augustensi ciuitate mores & literas aliquandiu didicisset, iuuenis
bonæ indolis euadens, sub abbate Wilhelmo in cœnobio Hirsaugiensi monachus factus
est. Qui vsque adeo in discenda & custodienda disciplina studiosus fuit, vt vel
primus vel cum primis in obseruantia regulari semper promptissimus inueniretur. Can-
toris dehinc officium aliquanto tempore gloriose fatis impleuit, in quo & artem vox
& ars vocem conuenientia singulari commendabat. Regularis quoque disciplina tenaci-
ssimus amulor extitit, & ob id à S. patre Wilhelmo bis Cluniacum missus est, ad dis-
cendum ordinem monasticæ conuersationis. Fuit enim maturæ grauitatis, in censu-
ra monastici rigoris admodum seuerus, his maxime qui sapius proclamati super trans-
gressione aliqua emendare neglexissent. Virtute tamen discretionis non caruit, quip-
pe qui morbos animorum curaturus, austeritatem rigoris quadam lenitate commisit:
& pendenter pendens singula, nequaquam in delinquentes remissus fuit. Statura
quidem corporis pulchra extitit, proportionem dispositus, vt nec breuis nimium fuerit, nec
immaniter procerus. In moribus se cunctis præbere nouit exemplarem, ita vt singulis
conuersantibus tam secularibus quam religiosis, sine reatu se nouerit coaptare. Propter
ea fratribus suis charus erat, mitis, dulcis, affabilis, & mansuetus, quos verbo & exem-
plo in conuersatione sancta sine inuidia præcessit. In scientia vero scripturarum nec do-
ctus multum extitit, nec penitus ignarus, sed pro suo statu sufficienter eruditus. In scriben-
dis tamen & comportandis ad bibliothecam libris studiosissimus fuit, & multos manu
propria rescripsit. Erat enim scriptor optimus. Nouo autem monasterio per S. Wilhelmum
consummato cum illo mortuo congregatio de sancto Aurelio ad ipsum cœnobium ma-
ius sub Gebhardo abbate transfisset, Gerungus prior fratrum, qui apud S. Aurelium rema-
serant, ab eo constitutus est. Tandem electione & consilio fratrum suorum ad præfatum
monasterium, quod cella Paulinæ vsque in hodiernum diem appellatur, primus abbas
ordinatus, & cum alijs monachis huius cœnobij nostri decem ad institutionem ordinis
secundum desiderium S. Paulinæ missus est. Ipsa enim S. Paulina, in eo loco hæreditatis
suz paternæ, vbi Christi militiam assumpsit, & annis multis in conuersatione sanctissi-
ma vsque ad mortem continuauit, suis impensis monasterium fundauit ordinis nostri
temporibus Henrici quarti. Imperatoris, quod monachis Hirsaugiensibus tradidit, & Ge-
rungum prædictum reuerendissimum virum in primum abbatem cum fratribus acce-
pit. Fuit autem Gerungus, sicut diximus, homo sancte conuersationis, & cum ecclesia Ro-
mana & Christi vicario bene sensit, multas persecutiones & iniurias à seruis & amicis He-
rici Imperatoris, patrem suum imitantis & excommunicati tolerauit. Quicumque autem
huius viri merita plenius scire desiderat, vitam & gesta S. Paulinæ sapius dicta legat.

Anno prædicto magna inter Henricum regem & Apostolicum Paschalem contro-
uersia de inuestitura prælatorum exoritur, quæ multorum in ecclesia malorum semina-
rium fuit. Vnde papa in concilio Trecenti banno suo confirmauit, vt nemo inuestituram
aut dignitatem ecclesiasticam de manu laicali susciperet, donec quæstio hæc inter eum &
regem synodali discussione fuerit terminata.

ROMANII

1107

1107

Circa festum natiuitatis sanctæ Mariæ, summo mane, in Goslariensi aula dormiente, repente tonitruus veniens parietem qui erat ad caput lecti eius concussit, inde vi fulminis aliquot clauos de clypeo regis excussit, gladiumque quem ad latus suum rex collocauerat, in acumine ambussit, vnde nimio terrore stupefactus, rex foras exiuit.

M C V I I I .

Anno Brunonis abbatis II. qui fuit natiuitatis dominicæ 1108. fundatum de nouo fuit monasterium nostri ordinis in diocesi Augustensi, quod Lorch appellatur. & pro sustentatione monachorum, magnifice dotatum per Fridericum ducem Sueuorum patrem Friderici Imperatoris primi.

Eodem anno Brunonis abbatis II. ac domini 1108. cum episcopus Spirensis olim huius cœnobij abbas Gebhardus continuis infirmitatum vexaretur doloribus, ita vt ad disponenda negotia ecclesiæ suæ penitus videretur inutilis, consilio amicorum familiarium vsus, statuit episcopatum cum curis omnino deserere, & ad monasterium Hirsaugiense vnde abierat redire, vt cum quibus abbas manere vituus noluit, mortuus saltem perpetuo manere posset. Cumque iam ordinatis omnibus ad iter necessariis, viam de monte S. Michaelis Ebernsberg dicto, vbi manebat, sedens in vehiculo conficere inciperet, rumor inter Spirenses spargitur, quod eorum pontifex fugam inire eosque deserere maturasset. Concurrentes ergo in multitudine copiosa, priusquam iter medium peruenisset Episcopus, cum comprehenderunt, orantes, ne se omnino elongaret ab eis, veteris ne procederet fortiter restiterunt. E contra rogare multum episcopus, ne propositum eius impedirent cepit, neque seipsum cum diutina infirmitate eius grauare velint. Quumque post multos ad inuicem collatos sermones cum abire nullatenus vellent permittere, surgens vnus è medio coram omnibus dixit: Nec iustum mihi videtur nec honestum vii Spirenses, episcopum nostrum, quem legitime suscepimus, propter infirmitatem à nobis dimittere, & Hirsaugiense cœnobij monachos cum eius aegritudine contra fraternæ charitatis ordinem grauare. Eligamus ergo potius in nostra parochia locum, eius infirmitati congruum, adhibitisque ministris paucis & idoneis, vitæ illius necessaria quam diu vixerit ministremus. Vnius viri consilium placuit omnibus, & data episcopo fiducia, mentis, quod mortuum cum Deo placuerit, ad Hirsaugiam ducerent, quem viuuntire prohibuissent, eorum voluntati dedit & ipse consensum. Mansio itaque infirmitatis eius

In Bruchsal mansionem suam accepit. Gebhardus episcopus moritur.

conueniens & satis amœna iter Rheni paludes eligitur, quæ vique in præsentem diem Bruchsal nuncupatur. Ibi ministris idoneis & fidelibus adhibitis episcopum fecerunt consistere, cui omnia quæ necessaria fuerant per eisdem ministrabant. Dehinc eodem in loco perstitens tribus duntaxat mensibus, infirmitate nimium ingrauescente mortuus est. Cal. Martij, anno Domini 1108. indictione I. cuius corpus ad Hirsaugiense hoc monasterium à Spirensibus, iuxta promissionem viuenti ab eis factam reducit, & in maiori monasterio ante sanctorum Petri & Pauli principale altare cum ingenti honore sepelitur. Eius fuit Gebhardi pontificis fuit, qui post S. Wilhelmum abbatem huic monasterio annis 14. & tribus mensibus præfuit, ac deinde Spirensis ecclesiæ præful ordinatus vno duntaxat anno & quatuor mensibus præfuit, cui Bruno qui & Einhardus successit.

Monasterij S. Disiboldi fundatio.

Burcardus abbas monasterij Moguntini.

Hoc ipso anno Ruthardus archiepiscopus Moguntinus desolationem monasterij S. Disiboldi præfulis, in comitatu Spanheimensi, per antecessores suos ante præsentis temporis plures annos miserabiliter spoliati & destructi agere ferens, clericos sanctæ mansionis iniustos possessores expulit, & nimia vetustate collapsum monasterium in montem transferens denuo fundauit. Erat eo tempore apud Moguntinos in precio Burcardus abbas monasterij S. Jacobi extra muros, vir prudentissimus & regularis disciplina præcipuus amator. Huic Ruthardus præfatus archiepiscopus monasterium S. Disiboldi cum omnibus attinentijs suis commisit, & abbatem illius primum simul & S. Jacobi ipsum constituit. Qui Burcardus iussu præfati archiepiscopi & impensis pridie calend. Iulij, hoc anno, primum fundamenti lapidem in præscripto monte pro nouo monasterio posuit, acceptisque de monte S. Jacobi monachis conuentum iuxta regulam sanctissimi patris nostri Benedicti instituit. Iste quoque Ruthardus archiepiscopus præposituram vnam in Rinckaugia ordinis nostri construxit, non longe à Vinicella, in monte qui Bischoffsberg antiquitus dicebatur, in honorem S. Baptistæ Ioannis, quam abbati monasterij S. Albani martiris Moguntinensis voluit esse subiectam. Ad hanc præposituram Rudolphus comes Rinckaugiensis & Dancinodis vxor, Ludouico filio eorum consentiente, prædia & redditus non paucos pro animarum suarum remedio tradiderunt. Filius quoque ipsorum prænominatatus Ludouicus contemptis rebus sæculi, propter amorem regni calorum in eodem loco

Præpositura S. Iouanis in Rinckaugia fundatio. Comes Rheni. Ludouicus Comes si monachus.

RONNII

eo monachus factus est: & secundum regulam diui patris nostri Benedicti religiosissime viuens, vsque ad vitam presentem terminum, in sancta conuersione perdurauit. In eiusdem monasterij ambitu, iuxta ecclesiam videlicet, coenobiolum pro sanctimonialibus praefatus pontifex construxit, in quo Virgines Christo in sancta virginitate deuotissime seruientes collocauit: quae vna cum monachis sub vnius praepositi cura constituta, semper manebant inclusa, mundum cum omnibus pompis suis supernorum intuitu contemnentes. In hoc ipso coenobio, supradicti comes & comitissa Rinckauiae Richolfus & Dankmodis, etiam filiam suam Werdrudem omnipotenti Deo seruientiam in perpetuum cum parte hereditatis suae obtulerunt. Tandem successor huius Ruthardi archiepiscopi dictam praeposituram, sicut dicemus suo loco, in abbatiam sublimauit, anno Domini 1130. indictione decimatercia.

Meniales cum monachis erant;

Werdrudis monialis.

MCIX.

Anno Brunonis abbatis 3. qui fuit dominicae natiuitatis 1109. indictione secunda, vndecimo calend. Maij obiit S. Anselmus archiepiscopus Cantuariensis, Hirsaugiensium fratrum maximus fautor & amator, de quo longe superius cum B. Wilhelmo fecimus mentionem.

S. Anselmus obiit.

Eodem anno S. etiam Hugo abbas Cluniacensis obiit, 3. calend. Maij, pater & ipse amatorque Hirsaugiensium integerrimus, cuius vita multis virtutibus & signis claruit. Eodem quoque anno Ruthardus archiepiscopus Moguntinus obiit, cui Adelbertus cancellarius regis in ordine successit.

S. Hugo obiit.

Adelbertus fuit episcopus Moguntinus.

MCX.

Anno Brunonis abbatis quarto, magna synodus episcoporum & abbatum Romae celebrata, domino papa praesidente, vbi multa vtiliter constituta sunt. Rex vero Henricus apud Leodium desponsatam sibi Henricae regis Anglorum filiam, nomine Machildem, duxit uxorem, de qua liberos non suscepit.

MCXI.

Anno sequenti Romam veniens, ab Apostolico honorifice quidem susceptus est: sed vbi confidissent, de negociis ecclesiasticis regalibusque tractaturi, subito Romano rum factione tumultus excitatur: & in tantum rex, eorum improbitate angustiatu est, ut penam fugam iniret, nisi Colonienfis archiepiscopus Fridericus cum valida manu succurrisset, & Romanos magna caede confectos fugere compulisset. Poritus igitur victoria papam abduxit. Postremo tamen in concordiam reuersi Romam iterum redeunt: pacatque Romanis papa regem in Imperatorem consecrauit: cui inter communicandum, cum osculo pacis confirmanda: tradidit priuilegium, quod ipse post discessum Imperatoris detestando Prauilegium appellauit, & omnes cum Imperatore sentientes Romae in synodo centum viginquaque episcoporum habita, contra eum excommunicauit: & innotata sunt mala in ecclesia. Habebat autem in exercitu suo, quum Italiam intraret Henricus Imperator, triginta millia armatorum hominum, praeter seruos & alios multos exercitum sine ordine sequentes.

Rex venit Romam.

Rex cepit Papam.

Rex in Imperatorem benedicitur.

Exercitus.

MCXII.

Anno Brunonis abbatis sexto, qui fuit Dominicae natiuitatis millesimo centesimo duodecimo, contentio inter principes Saxoniae & Imperatorem fuit exorta, in qua dux Wibertus & Siphridus Palatinus comes, gratiam Imperatoris perdidit. Et Wibertus quidem capitur, & Regi offertur. Siphridus autem vulneratus non longe post moritur.

Coniuratio Saxonum contra Imperatorem.

Adelbertus archiepiscopus Moguntinus capitur.

Hoc anno comes apparuit. In eadem coniuratione cum Saxonibus contra Imperatorem fuerunt isti principes, Lotharius dux Saxoniae, Rudolphus marchio, Wibertus dux, praedictus Siphridus, comes Palatinus, quem diximus, & Adelbertus archiepiscopus Moguntinus, qui captus propterea ab Imperatore, hoc ipso anno per triennium ferme custodiae mancipatus fuit.

MCXIII.

Anno Brunonis abbatis 7. dominicae natiuitatis 1113. Gertrudis marchionissa, relicta Henrici comitis de Northcim, cognomento Crassi corporis, S. Auctoris ab archiepiscopo Treuirorum Brunone sacras impetrauit reliquias, & cum magno honore in Saxoniam illas transferens, extra muros Brunsvicensis in eo loco reposuit, in quo hodie monasterium S. Aegidij confessoris intra muros vrbis situm est. Na quum praefata marchionissa corpus sancti Auctoris in eum locum ferendo portasset, repente stetit immobiliter. Vnde consilio prudentium virorum accepto nostri ordinis, in eodem loco magnificum

S. Auctor in Treuiri in Saxoniam transferitur. Monasterium S. Aegidii in Brunsvico fundatur.

aula dormien-
sit, inde vtili-
um rex collo-
liuit.
atum de nouo
latur: & pro se-
uorum patrem
Spirensis olim
oribus, ita vt ad
corum familia-
sterium Hirsa-
mortuus saltem
larijs, viam de-
nificere incipe-
eosque deserere
medium perse-
et ab eis, vltimus
proposium eius
int. Quumque
permittere, su-
e honestum vi-
mitatem a nobis
contra fratrem
um, eius infirmi-
essaria quam du-
piscopo fidei-
quem vnum in-
infirmitati eius
praesentem diem
fecerunt colli-
e eodem loco
mortuus est cal-
de monasterium
maiori monas-
pelitur. Et hic
asterio annis 14-
us vno duntaxat
nem monasterij
te praesentis ten-
aneta manifestis
n montem trans-
urchardus abbas
linae praecipuus
oldi cum omni-
obi ipsum consti-
lulij, hoc anno
o posuit, acceptus
i patris nostri Be-
nam in Rinckau-
ffsberg antiqui-
S. Albani marty-
us comes Rinck-
tia & redditus no-
forum praenom-
um in eodem lo-
co mo-

1109
1113

construxit, in quo corpus eiusdem sancti reposuit. Hoc monasterium ad instantiam Lotharij ducis Saxonie postea Imperatoris, qui filiam prefate marchionissie habuit uxorem, anno Domini 1115. post gloriosam contra Imperatorem habitam victoriam, per Theodoricum sedis apostolicæ legatum, & Reinhardum episcopum Halberstadensem, in honorem S. Egidij confessoris consecratum est, & ab eo magnifice dotatum.

Burchardus abbas S. Iacobi obiit.
 Hoc ipso anno Brunonis 7. obiit Burchardus abbas S. Iacobi Moguntinensis, anno 6. posteaquam abbatiam montis S. Disiboldi confessoris ex imperio Ruthardi archiepiscopi Moguntini regendam suscepit, 3. nonas Martij, cui in monasterio S. Disiboldi successit Adelhunus, vir in omni opere strenuus, & morum honestate præclarus, & præfuit annis 15.

S. Bernardus Cisterciensis ingreditur.
 Hoc eodem anno S. Bernardus annos natus circiter 22. Cistercium ingressus est cum socijs amplius quam 30. sub Stephano abbate, qui successerat Alberico.

S. Bernardus 40. monasteria sua fundavit.
 Huius viri sanctissimi Bernardi præconia laudum, vniuersa fidelium solenniter ecclesia: cuius vita, miracula & gesta celeberrima, in quinque libellis per Wilhelmum abbatem S. Theodorici satis luculento sermone consecrata habentur: qui postea Clareuallus primus ordinatus abbas, totum mundum sanctitate & doctrina illuminauit: qui præter sua industria, directione & sollicitudine, etiam prædicatione sua, innumerabiles ad Christum animas conuertit. Scripsit præterea multa & præclara ingenij sui præstantissimi opuscula, quorum titulos in libro de Scriptoribus ecclesiasticis, magna ex parte signauimus.

M C X I I I.

Monasterij Lacensis fundatio.
 Anno Brunonis abbatis 8. qui fuit natiuitatis dominicæ 1114. Henricus Imperator exercitum grandem mouit contra Colonenses. His ferme temporibus monasterium Lacense nostri ordinis, in finibus Treuerensis diocesis, in honorem B. Mariæ semper Virginis & Dei genitricis, ac S. Nicolai episcopi fundatum est, non longe ab Andernach. Henricus enim comes Palatinus Rheni & dominus de Lacu, Adelheide uxore sua consentiente, fundationem ipsius monasterij in prefato loco paternæ hereditatis suæ incepit anno domini 1093. indictione prima. Quam morte præuentus, priuigno suo Sigfrido eiusdem comitatus Palatini omniumque bonorum suorum heredi perficiendam commisit. Quod cum aliquandiu neglexisset, utpote iuuenis, tandem penitentia ductus perfecit, anno videlicet Domini 1112. indict. 5. prædijque & redditibus pro sustentatione abbatis & monachorum magnifice dotauit.

M C X V.

Imperator à Saxonibus saepius in bello.
 Anno Brunonis abbatis 9. Imperator ad iniuriam Lotharij ducis Saxonum Brunsvich occupat & Halberstad denastat. Contra quem idem dux cum Saxonibus, adiuncto sibi Friderico archiepiscopo & Colonensibus, Friderico quoque Westphaliae comite, cui Henrico fratre eius, Hermanno quoque de Caluelage, & Henrico duce de Lymburg, cum Reinhardo episcopo Halberstadeni ad certamen properat, in loco qui dicitur Wolphesholtz, altera die Scholasticæ virginis: quo die bis certamine commisso, Imperator cum suis terga vertit, & Saxones gloriose triumpharunt, in quo prælio, ex parte Imperatoris comes de Mansfeld cum multitudine hominum maxima cecidit, & ipse Imperator vix existit. Inde Moguntiam digressus ibidem pal. ha. celebrauit, & Adelbertum eiusdem loci archiepiscopum iam triennio captum, coactus per principes ciuibus liberum reddidit.

M C X V I.

Adelbertus episcopus de captiuitate liberatur. Conuentus principum Coloniae.
 Anno Brunonis abbat. decimo, dominicæ natiuitatis millesimo centesimo decimo sexto, in natiuitate Domini, multi pontifices, abbates, & principes, Coloniae conueniunt, consilio & auctoritate Theodorici cardinalis & apostolicæ sedis legati, cuius fama iam per regnum celebris habebatur, de rebus Ecclesiæ tractaturi. Sed idem cardinalis itinere moritur, cuius corpus ad Coloniae sepeliendam transfertur.

Hoc anno magna inæqualitas aeris fuit.

M C X V I I.

Monasterij Breidenau fundatio.
 Anno Brunonis abbat. vndecimo, qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus centesimus decimus septimus, monasterium in Breidenau ordinis nostri Moguntinensis diocesis, in Hassia fundari cepit à Wernero comite, viro præstantissimo: quod posteaquam perfecit, anno dehinc tercio magnifice dotauit: abbatemque & fratres, sicut dicemus, ex hoc Hirsaugiensi monasterio impetrauit.

Eodem anno, in octaua sancti Ioannis Euangelistæ, terræ motus bis inter diem & noctem

RONNII

noctem, per totum pene orbem terrarum, tam horrendus & terribilis fuit, ut multa adificia corruerent, & homines sine numero perirent, maxime in Italia: ubi tam periculosus & horribilis fuit, ut diuersas ciuitates, castella & villas cum hominibus ibi commorantibus subito terrae hiatu interirent. Nam & montes scissi sunt, & flumina deglutiente terra penitus excicata, ita ut qui uellent, pedibus siccis transire potuissent. Padus etiam, vnus de quatuor Europae maioribus fluijs, de suo loco in altum se erigens, ita in modum fontis à terra stabat cleuatus, ut inter terram & aquam via patefceret transeuntibus. Quumque sic diutius aqua penderet in aere, tandem in semetipsam collisa cum tanto strepitu ab alto dimittitur, ut sonitus illius per multa miliaria audiretur. His horrendis signis per vniuersam Europam diuulgatis, nihil aliud ab omnibus, quam extremus instare dies credebatur. Ieiunij autem & orationibus triduanis, per totam Italiam ab omni populo peractis, sententiam Domini mitigare studuerunt.

Terramoto
& alicui sub
nerit
hominer.
Montes scis
sunt.
Mirabile
aquarum
cliuatio.

Interea dum hæc indicta ieiunia cum magno timore agerentur, apud Cremonam infans conuulsum in cunis iacens, pannis obstritus, in primam loquendi uocem contra naturam os suum aperuit, & maiori fratri panem postulanti fletibus, matricque suae escam illi parenti compescendo ambos dixit: Cessate mortales escas parare, o mox perituri: ecce sancta Dei genitrix uirgo Maria, ante Christi tribunal, precibusque instantissimis supplicat pro iudicio tremenda sententiae, quod mundo propter peccata hominum iudex ipse iustissimus intenderat. Et licet hæc signa terruerint omnes qui uiderunt & audierunt, paucos tamen emendarunt. Multa enim eodem anno mala perpetrata ab hominibus, maxime in Gallia & Germania fuerunt, iniusta coniurationes, incendia, homicidia, concremationes ecclesiarum, & abstractiones bonorum inibi Deo seruientium. Confurgunt ciues contra ciues, se mutuo spoliant, bona diripiunt, ciuitates, castella, villas & domos destrunt & incendunt: homines non humano, sed pecudum more dilaniant & interimunt. Eclipsis lunæ bis fuit eodem anno, scilicet decimo sexto calendis Iulij, & quarto iduum Decembris. Mirabile quoque signum decimo septimo calendis Ianuarij, varijs permixtum coloribus, apparuit in caelo.

Infans con
traturā
loquitar.
Verba in
fantie.
Homines
terrei non
emendati,
peccati pec
cata accu
malant.
Signum in
caelo appa
ruit.

MCXVIII.

Anno Brunonis abbatis duodecimo, qui fuit dominicae natiuitatis millesimus centesimus decimus octauus, Buggo Wormatiensis ecclesiae reuerendissimus antistes, qui Episcopum successerat, ipsam ecclesiam suam Wormatiensem pulchro tabulatu lapideo renouatam consecrauit, idibus Iulij, praesentibus ibidem multis episcopis, Brunone Treuerensi, Euerhardo Eistertensi, Albuino Mersburgensi, Hartuicho Misnensi. Eodem anno 15. calend. Februa. obiit Paschalis papa 2. qui fuerat antea ordinis nostri. Cui successit Ioannes, ex monacho Cassinensis cenobij ordinis nostri, diaconus cardinalis & archicancellarius, vir eruditione literarum morumque integritate clarissimus, & Gelasius papa 2. appellatus, praesuit ecclesiae vno duntaxat anno. Hic primo sub abbate Odrisio monachus fuit cenobij Cassinensis, deinde ab Vibano 2. propter admirabilem scientiam eius & vitae probitatem, in ecclesia Romana secretarij officium accepit. Postea per Paschalem diaconus cardinalis & cancellarius factus, ad extremum (sicut diximus) papa ordinatus est. Cuno sedis apostolicae legatus, episcopus Praenestinus, ad regnum Teuthonicorum à Paschali missus à latere, & à Gelasio per episcopum Vinariensem corroboratus Coloniae venit, & synodum episcoporum & abbatum gloriosam ibidem celebrauit. Sub isto venerabili abbate Brunone, substantia monasterij in temporalibus tam per oblationes fidelium, quam per prouidam gubernationem, satis admodum creuit. Multi enim viri nobiles, diuites & potentes in seculo, pro animarum suarum remedio multa praedia & bona huic monasterio tempore illius contulerunt. Equibus Hemma comitissa de Turingen cum filijs suis Henrico & Hugone, pro se maritoque suo comite Hugone, non parua aestimationis praedium in Eichenviler S. Petro & Paulo Hirsaugiensium patronis, in perpetuam tradidit possessionem. Geba quoque comitissa ex Francia Orientali, quae tandem pro regni caelestis amore contemptis rebus mundi ad sanctae religionis habitum se conuertit, multa praedia, ornamenta, crucem, calicemque & pecunias in summa, notabili huic monasterio sub Brunone abbate contulit, quorum omnium valor seu precium ad 200. marcas argenti ferme ascendit. Luitgardis etiam soror ipsius Brunonis in auro & argento non parum pro remedio animae suae huic cenobio contradidit. Sed & comes Bertholdus de Eberstein, vna cum vxore sua Adelheide, cum filiorum suorum Bertholdi, Euerhardi & Hugonis consensu, quartam partem villae Eltingen cum omni iure suo huic monasterio tradiderunt, in praesentia Gotfridi comitis de Caluae, Euerhardi comitis de

Ecclesia
Wormati
ensis dedi
catur à Bru
none episco
po.
Gelasius pa
pa secundus
fuit ordinis
nostri.
Synodus ec
clesiasticae
Coloniae.
Substantia
monasterij
sub abbate
Brunone sa
tis aucta.
Hemma co
mitissa.
Geba comi
tissa.
Luitgardis.
Bertholdus
comes de
Eberstein.

instantiam Lo
habuit vxorem
m. per Theodo
nsem, in hono
rentensis, anno
thardi archiepi
Disiboldi succed
arus, & praesuit
10 ingressus est
co.
folennitate
lhelmum abba
stea Clareuallu
auit: qui pater
pri tamen ex par
numerabiles ad
sui praesantiffi
agna ex parte
ricus Imperator
us monasterium
ariae semper Vi
Andernach. Hen
sua consuetudo
ratis suae incept
igno suo Siple
perficiendum ob
entia ductus per
suffentatione ab
Saxonum Brun
onibus, abbas
haliae comite, cu
le Lymburg, cum
dicitur Wulpho
Imperator cum
Imperatoris co
mperator vir
eiusdem loci an
am reddidit.
centesimo dec
Colonie conse
legati, cuius sum
dem cardinalis in
millesimus cen
nguntinentis die
quod postquam
sicut diceamus, ex
bis inter diem &
noctem

RONNII

Diemarus miles fit monachus & sua dat omnia.

Helfenstein, Hugonis comitis de Tubingen & Vlderici de Lustenav, Reginbodonis de Tallacker, Maselini de Rupburg, & aliorum complurium sub eodem Brunone venerabili abbate. Diemarus quoque miles inter principes Orientalis Franciæ nobilis, dives, potens, & famosissimus, in diocesi Herbipolensi, in comitatu Mergintheim, in Rutingen, iuxta fluvium Tubera mansionem suam habens frequentiore, diuina inspiratione attractus, omnia quæ sui iuris erant, tam in eodem loco Rutingen quam in alijs, pro remedio animæ suæ parentumque suorum solenni donatione huic monasterio nostro Hirsaugiensi tradidit. Et postremo semetipsum offerens Deo & sanctis Apostolis eius Petro & Paulo, in perpetuum mancipium sub Gebhardo abbate habitum monasticum in presenti cœnobio suscepit, & in sancta conuersatione vsque ad mortem perseueravit. Facta est autem hæc solennis Diemari militis donatio tempore Gebhardi abbatis, anno Domini 1103. indictione 11. sub Henrico Imperatore 4. in die S. Priscæ virginis & martyris, in præsentia Ebonis comitis de Mergentheim & aliorum multorum testium. Alius quoque non obscuri generis miles de villa Merlenheim, nomine Conradus, in hoc Monasterio Hirsaugiensi, sub abbate venerabili Brunone monachus factus est: qui priusquam sanctæ conuersationis habitum susciperet, omnia bona sua quæ hereditario iure possederat, huic monasterio super altare S. Petri & Pauli Apostolorum facta donatione solenni contulit, præsentia ipso Brunone abbate, totaque congregatione cum alijs multis. Huius donationis confirmatio facta est in præsentia Brunonis episcopi Spirensis Egeberti comitis Spirensis, Stephani fratris ipsius Conradi, & aliorum multorum.

Donatio Diemari.

Conradus miles fit hic monachus & sua dat.

Anno Domini 1109. regnante Imperatore Henrico 5. Hermannus comes de Liningen cum Adela vxore sua, & Diemo comes de Brackfelden, Centum hubas in Rotha & circumiacentibus villulis in episcopatu Augustensi, pro se & omni cognatione sua Deo & beato Petro tradiderunt in ius perpetuum monasterij Hirsaugiensis: ea videlicet conditione, vt prouidente eiusdem monasterij abbate, seruitium Dei secundum regulam S. Benedicti ibidem institueretur: quod & factum est. Nam in eodem loco monasterium opera & impensis abbaris Hirsaugiensis cum auxilio, in circuitu fidelium constructum est, in quo fratres ex isto cœnobio missi vitam instituerunt regularem, habentes super se prepositum cum ipsis egredientem & ingredientem, abbatique Hirsaugiensis cum fratribus suis in omnibus sine medio subiectum. Institutio enim & destitutio prepositi in Rode, ad ius abbatis Hirsaugiensis semper pertinuit vsque in hodiernum diem.

Hermannus comes de Liningen, Diemo comes.

Tempore eiusdem Brunonis abbatis erat quidam ciuis Spironsis nomine Bebo, vir diues valde, & fratrum Hirsaugiensium maximus amator, qui pro remedio animæ suæ parentumque suorum multa huic monasterio bona fecit. Contulit enim diuersis vicibus vel pro fratrum necessitatibus subleuandis, vel pro prædijs comparandis, tam in vita quam in ultimo decessu huic monasterio, plus in valore argenti puri, quam 450. marcas, sicut in libro donationum clarius inueniri potest. Wilhelmus quoque de Hillicke, quædam eiusdem villæ prædia non parua utilitatis, ad altare S. Petri Apostoli in hoc monasterio contulit, in præsentia Brunonis & totius congregationis. Quam donationem, ad perpetuam stabilitatem postea in Ingersheim in placito secularium publico, coram abbate Brunone comiteque Adelberto & alijs multis denuo confirmauit. Comes enim Fildericus, frater S. Ottonis Bambergensis episcopi, quædam huic monasterio Hirsaugiensi prædia tempore Brunonis abbatis donatione solenni contulit in perpetuum. ipse quoque Bruno abbas tempore sui regiminis multa bona, prædia, census & redditus per manus fratrum suorum, quibus rerum summa post ipsum erat commissa, pro huius utilitate cœnobij comparauit. Multi etiam comites, nobiles, ciues & villani, tempore eius multa bona huic monasterio contulerunt, quorum nomina in libro donationum cœnobij descripta, causa breuitatis duximus omittenda. Ex his etiam complures & se & sua propter amorem regni cœlestis Hirsaugiensi monasterio contradentes, sanctæque conuersationis habitum assumentes & monachi facti, vsque ad mortem in obseruantia regulari permanserunt.

Prepositura in Rode fundatio.

Bebo ciuis Spironsis.

Wilhelmus fraterq. S. Ottonis episcopi & Fildericus de derunt multa prædia.

Abbas Bruno multa comparauit.

Multis & sua monasterio tradiderunt.

Drutwinus abbas cum 2. monachis ad Breitenauum mittitur.

Anno Brunonis abbatis 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1119. indictione 12. Drutwinus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis ordinatus est primus abbas ad Breitenau, Moguntinensis diocesis in Hassia, de cuius fundatione supra dictum est. Venitque missus ab abbate Brunone ad preces comitis Weneri fundatoris cum 12. monachis ad prædictum cœnobium Breitenauum, 13. cal. Decemb. & præfuit annis 14. vir moribus & scientia reuerendus, regularisque disciplinæ institutor, & propagator & conseruator præcipuus, qui multos verbo & exemplo ad Christi amorem conuertit.

M C X I X.

Eodem

Eodem anno Gelasius papa synodum in Francia celebraturus apud Cluniacum moritur, ibique sepultus, cui Otto Viennensis archiepiscopus succedens, & Calixtus secundus nuncupatus, sedit annis sex. Ipse in civitate Remensi ad festum S. Lucae Evangelistae synodum celebrans cum episcopis & abbatibus Imperatorem excommunicavit. Adalgos archiepiscopus Magdeburgensis obiit, cui Rugerus successit. Imperator excommunicatus ab lente archiepiscopo à Colonienfis honorifice suscipitur. Unde diuina officia per ipsum episcopum interdicta sunt. Conuentus Imperatoris & principum apud Moguntiam in festiuitate S. Petri & Pauli habitus est. Eodem anno obiit Osbertus episcopus Leodicensis, cui Fridericus successit anno vno & aliquot mensibus.

Gelasius papa obiit Cluniaci. Calixtus papa. Imperator excommunicatus.

M C X X

Anno Brunonis abbatis 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1120. ordo Præmonstratensis cœpit in diocesi Laudinensi, sub Bartholomæo episcopo, rege Francorum Ludouico, regnante patre Ruperto, venerandæ sanctitatis viro, ipsum cum regula S. Augustini cum 12. socijs instituentem circa festum Paschatis, quem Calixtus papa confirmavit. Qui ordo in breui tempore postea mirabiliter crescens, ampliatus est.

Ordinis Præmonstratensis institutum.

Eodem anno Henricus Imperator Italiam ingressus pacem cum Romano Pontifice Calixto reformauit, & ab excommunicationis sententia absolutus fuit. Huius autem inter ecclesiam & imperium concordia facta literas tã papæ quam Imperatoris huic nostro operi ad notitiam posteritatis placuit vt inferamus. Sic itaque papa Imperatori scripsit:

Concordia facta inter papam & Imperatorem.

10 Ego Calixtus episcopus, seruus seruorum Dei, tibi dilecto filio Henrico, Dei gratia Romanorum Imperatorum Augustus, concedo electiones episcoporum & abbatum Teuthonici regni, qui ad regnum pertinent in presentia tua fieri, absque simonia & aliqua violentia. Vt si qua inter partes discordia emergerit, Metropolitanum & prouincialium consilio vel iudicio saniori parti assensum vel auxilium præbeas. Electus autem regalia per sceptrum à te percipiat, & que ex his iure tibi debet, faciat. Ex alijs vero partibus imperij consecratus infra sex menses regalia per sceptrum à te percipiat, & que ex his iure tibi debet, faciat, exceptis omnibus que ad Romanam ecclesiam pertinere noscuntur. De quibus vero mihi querimoniam feceris & auxilium postulaueris, secundum officij mei debitum, auxilium tibi præstabo. Do tibi veram pacem & omnibus qui in parte tua sunt vel fuerunt, tempore huius discordia. His à papa literis Imperator susceptis eiusdem tenoris eidem dedit: In nomine sancte & in-

Litera papæ de concordia facta.

Imperator papam resignat inuestituram regalia.

30 diuiduae trinitatis, Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei & sancte Romane ecclesie & domini papæ Calixti, & pro remedio anime mee, armito Deo & sanctis Dei Apostolis Petro & Paulo sancteque ecclesia catholica, omnem inuestituram per anulum & baculum: & concedo in omnibus ecclesijs, que in regno vel imperio meo sunt, canonicam fieri electionem & liberam consecrationem. Possessiones & regalia B. Petri, que à principio huius discordiae usque ad hodiernam diem, siue tempore patris mei, siue etiam meo ablata sunt, que habeo eidem Romanae ecclesie restituo: que autem non habeo, vt restituantur fideliter iuuabo. Possessiones etiam omnium aliarum ecclesiarum & principum & aliorum tam clericorum quam laicorum, que in guerra ista amissa sunt, consilio principum vel iusticia, que habeo reddam, que non habeo vt reddantur fideliter iuuabo. Et do veram pacem domino papæ Calixto sancteque Romanae ecclesie & omnibus qui in parte eius sunt vel fuerunt. Et in quibus sancta Romana ecclesia auxilium postulauerit à me fideliter iuuabo: & de quibus fecerit mihi querimoniam, debitam sibi faciem iustitiam. Hæc omnia acta sunt consensu & consilio principum, quorum nomina subscripta sunt. Adalbertus archiepiscopus Moguntinus, Fridericus archiepiscopus Coloniensis, H. Ratisponensis episcopus, Otto Bambergensis episcopus, Bruno Spirensis episcopus, H. Augulensis episcopus, Godebaldus Traiectensis episcopus, Vdalricus Constantiensis episcopus, H. Fuldensis abbas, Henricus dux, Fridericus dux, Bruno dux, Dieboldus marchio, Godfridus Palatinus comes, Otto Palatinus comes, Engelbertus marchio, Berengarius comes, Theodoricus comes, & alij complures. Hæc autem concordia post reditum Imperatoris de Italia & cõstitutiones Burdini Antipapæ, in Germania facta est. Nam papa Calixtus Romam de Apulia reuertens, post discessum Imperatoris Henrici, tres ad eum in Alemaniam cardinales mit-

Litera Imperatoris quas dedit papa.

Resignat inuestituram. Promittit restitutionem.

Dat veram pacem.

Nomina principum qui huic compositioni interfuerunt.

Concordia papæ & Imperatoris Moguntia facta. Calixtus papa scripsit quædam episcula.

40 tit legatos pro pace firmanda inter ipsum & ecclesiam. Qui cum aduenientes ordinante Deo, pacem (sicut præfati sumus) in publico principum conuentu apud Moguntiam reformauerunt. Iste papa Calixtus inter cætera ingenij sui opuscula scripsit non contemnenda lectionis libellum de miraculis sancti Iacobi Apostoli, quæ sparsim legerat, vel à fidelibus audierat, cum adhuc esset scholaris, sicut in eodem fatetur. Multa etiam in papatu vtiliter constituit, quorum in Decreto Gratiani multa habentur.

Eodem anno obiit Diegerus Metensis episcopus. Obit etiam Fridericus comes Palatinus.

Obiit Sigbertus monachus Gemblacensis doctiss.

Claruit his temporibus Sigbertus monachus Gemblacensis cœnobij ordinis no-

ROMAN

ROMAN

egin bodonis de
runone venter
nobilis, dices
in Rutinges
aspiratione att
s, pro remedio
Ostro Hirsangie
Petro & Paulo,
in presentia cor
Facta est autem
no Domini 1109
is, in presentia
uoque non ob
maisterio Hirsu
nam sanctæ con
possederat, hinc
solenni contra
ultis. Huius do
geberti comiti
comes de Lini
abas in Rotha
tione sua Deo
videlicet cond
m regulam S.
nafterium ope
struatum est, in
super se præpo
m fratris suis
in Rode, adra
s nomine Bebe
medo anime sue
nim diuersis vic
dis, tam in vita
am 450. marcas,
e Hilsickem op
oli in hoc mona
donationem, ad
tico, coram abbe
Comes etiam He
rio Hirsangien
um. Ipse quoque
us per manus tra
s vtilitate cono
eius multa bona
cœnobij descripta
propter amorem
tationis habitum
ermanauerunt.
Eodem

fr. vir in diuinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis valde eruditus, cuius eruditio & sapientia magna opinionis & famae in tota Gallia Germanaque fuit. Scripsit multa volumina, quibus se & tunc praesentibus & longe postea futuris vtilem fecit. Ex his reperi Historiarum transacti temporis insigne volumen. De illustribus quoque viris ordinis nostri librum vnum. Vitam sancti Theodorici Metensis episcopi heroico carmine descripsit. Vitam quoque Sigeberti regis. Vitam & passionem sanctae Luciae virginis, elegiaco versu composuit. De translatione eiusdem corporis ad ciuitatem Metensem contexit historiam. Scripsit etiam heroico carmine passionem Thebeorum martyrum. Vitam quoque sancti Guniberti monachi, fundatoris Gemblacensis. Chronicon etiam sui monasterij. Ad Henricum Imperatorem quartum, scripsit libellum contra eos qui calumniabantur missas sacerdotum concubinas habentium. Eiusdem rogatur respondit Treuerensibus de ieiunijs quatuor temporum. Item de scriptoribus famosissimis libellum breuem quidem, sed non inutilem edidit. In Ecclesiasten quoque heroico versu triplicem expositionem composuit. Epistolas etiam plures ad diuersos. Sermones, homilias, antiphonas, responsoria, & de diuersis sanctis varia scripsit. Iste Sigebertus, de suo monasterio ad coenobium sancti Vincentij Metensis nostri ordinis, propter eruditionem suam euocatus, ibidem publice monachorum schola praefuit aliquandiu. Postea in suum reuocatus coenobium, omne tempus vitae suae in studio literarum discendo, scribendo & docendo consummavit.

Sensit extra sententiam Gregorij 7.

Schola monachorum Sigebertus praefuit.

Rudolphus S. Trudonis abbas.

Rudolphus etiam ordinis nostri, abbas monasterij sancti Trudonis, in diocesi Leodiensi, vir tam in diuinis scripturis, quam in secularibus literis egregie doctus, carmine & prosa exercitatus, his temporibus inter alia ingenij sui monumenta scripsit contra Simoniacos insigne volumen, quod in septem libros distinxit. Chronicon etiam breue rerum gestarum transacti temporis compilauit. Sed & alia complura scripsisse dicitur, quae necdum vidimus.

MCXXI.

Wernerus fundator Breitenauis abbas.

Anno Brunonis decimoquinto currente, qui fuit dominicae natiuitatis millesimo centesimo vigesimo primo, Wernerus comes, primus fundator & dotator monasterij in Breitenauv obiit, vir per omnia Deo deuotus. Obijt etiam Fridericus Leodiensis episcopus, pro quo Adelbero frater Godfridi ducis constituitur.

Monasterij in Oesborch fundatio.

Eodem quoque anno Godebaldus Traiectensis episcopus, monasterium ordinis nostri non longe a ciuitate ipsa Traiectensi in palustri solitudine fundauit, in honore sancti Laurentij martyris, quod vsque in praesentem diem in Oesborch dicitur, in quo abbatem & monachos constituit, quibus necessaria copiose prouidit. Fertur quod maxima in eo loco congregatio monachorum fuerit, qui in tanta districtione monasticae conuersionis vixerunt, vt ipse locus multo postea tempore ab incolis terra, Carcer religionis diceretur, & esset. Qui enim in alijs coenobijs emendari non poterant, illic ad agendum poenitentiam mittebantur. Monasterium quoque monachorum siue monialium, coenobio praefato virorum coniunxit, in quo multas Christo seruientes virgines collocauit, quibus etiam de necessarijs prouidit.

Coenobium monialium ibidem.

Bruno abbas moritur.

Eodem anno dominicae natiuitatis praedicto, millesimo centesimo vigesimo primo, in dictione decimaquarta, Bruno huius coenobij venerabilis abbas, post multos in sancta religione labores habitos, senioque grauatus infirmari coepit, qui toto Christum desiderio concupiscens, tandem ex hac miseria feliciter migravit.

Laudes eius.

Isto anno decimo, calendas Aprilis, assumpti regiminis decimoquarto anno completo, cum mensibus tribus & diebus viginiduobus, sepultus in ecclesia sanctorum Petri & Pauli, ante altare sancti Laurentij martyris, vir certe memoria dignus, & perpetua laude apud posteritatem celebrandus: quippe totius virtutis, religionis & sanctitatis exemplar fuit: & norma recti, qui ex eo die, quo sanctae conuersionis habitum in praesenti coenobio semel assumpsit, semper in anteriora proficiens retro non aspexit. In oratione fuit continuus, in oblatione corporis & sanguinis Dominici quotidianus. Ex eo namque tempore, quo canonicatum suum in ecclesia Spirensi cum alijs honoribus & multis diuitijs pro Dei amore contempsit, & monachus esse coepit, ita se totum ad interiora conuertit, ita mundi curas & negotia vniuersa contempsit, in tantaque humilitate & simplicitate seipsum propter Dominum nostrum Iesum Christum depressit, vt necessitatibus ipsum omnium simplicissimum esse videretur. Nemo deinceps ociosum illum vidit vnquam, sed mentali exercitio spiritus semper occupatus, aut in oratione seruabat cum lachrymis, aut in lectione diuinarum scripturarum erat intentus, aut meditatione.

Humilitatis & simplicitatis amator. Nunquam vnquam vidit vnquam.

*Opus
Historia*

tionem, ant
cet P. oip
sapientia n
pientia: sa
dior ap:
stitutione
ornate lo
ligiosis,
obstupesc
30 milites, e
qui habit
Totus sic
pietate: v
tionis au
tus ergo
sub terra
An
dictione
ra ei in ec
30 nis (vt co
propter l
uillimi o
ne percul
men caus
aperiunt
integrum
chis expo
lo tetigit
rentur, in
30 ecclesia, c
detet, qui
rem suau
humati p
tis rogau
genti deu
& gressu
lem, om
circa reg
rebanturn
40 DE P
MO
ros
mni relig
Sed ne di
obitum
tes in vnu
vnum ve
anno De
calend. A
penitus i
semper a
sibi onus
nas April
berto are
tum & el
tionem.

tionem aut contemplationem sursum ad Deum eleuatus. Et quia viri sapientis, beati videlicet Prosperi episcopi consilium operibus impleuit, dicentis, *Tranquillam & vacuam curis sapientia mentem imbuit, & placidi pectoris hospes erit.* Idcirco requieuit super eum spiritus sapientie salutatis, quo animum eius mirabiliter illustrante, inter doctissimos etiam doctor apparuit: & in his maxime quæ ad rationem salutis, ad discretionem virtutum & institutionem monastica conuersationis pertinebant, tam proprie, tam concinne, tamque ornate loqui & persuadere, non solum fratribus & subditis suis, sed etiam alienis, tam religiosis, quam secularibus, ita ut quicumque audiissent, in sermone eius vehementer obstupescerent. Vnde per dulcissimas admonitiones eius, multi viri nobiles & diuites milites, canonici, & in seculo multum honorati, ad contemptum mundi perducti sunt, qui habitum sanctæ conuersationis sub eius magisterio in presenti cœnobio susceperunt. Totus siquidem erat internus, ardens in amore diuino, plenus charitate, deuotione & pietate: vnde quoties in eum irruente spiritu Domini ad proferendum verbum, exhortationis auditoribus suis aperuit, non humana, sed diuina verba loqui videbatur. Sepultus ergo ante altare beati Laurentij (sicut diximus) per annos trecentos triginta nouem, sub terra iacuit, & tandem exhumatus cæcum illuminauit.

Anno namque dominicæ natiuitatis millesimo quadringentesimo sexagesimo, indictione 8.3. calendis Septembris, cum mortuo abbate Wolframō dicto Meiser, sepultura ei in eo pareretur loco, vbi corpus D. Brunonis abbatis præfati, cum inscriptione nominis (vt consuetudo habet) in lapide superposito iacebat humatum, & monumentum eius propter loci angustiam casu tangentes à latere pro parte aperiri cœpisset, tanta mox suauissimi odoris fragrantia erupit, vt omnes qui circumstantes pauore simul & admiratione percussis, pene extra se rapui putarentur. Vix autem sibi persuadentes audendum, vt tamen causam huius miraculi perciperent, tumulum ipsum D. Brunonis altius fodientes aperiuunt, & vnde processerat tam suauissimus odor iam cernentes, virum sanctum quasi integrum iacentem in sarcophago cognoscunt. Quidam vero de circumstantibus monachis experiri volens incorruptionem quæ apparebat, sacrum corpus leniter cum baculo tetigit, & mox aere subintrante vsque ad ossa, resolutum in cineres fuit. Dum hæc agerentur, interea casu contigit hominem quendam pauperem, cæcum & claudum adesse in ecclesia, qui suauitate odoris prouocatus cœpit interrogare, vnde tanta fragrantia procederet, quidve significaret. Responsum est illi à circumstantibus illic monachis, hunc odorem suauissimum ex tumulo cuiusdam abbatis ibi ante multos annos sepulti, iamque exhumati procedere, & sanctitatis eius merita significare. Audiens autem nomen sanctitatis rogauit, se duci ad tumulum, vbi flexis genibus orans D. Brunonis auxilium cum ingenti deuotione inuocauit, & mox cernentibus & stupentibus cunctis qui aderant, visum & gressum simul perfectissime recepit. Glorificantes ergo Deum in sanctis suis mirabilem, omnium campanarum sonitus increpuit, factumque est miraculum hoc in omni circa regione percelebre, & diui Brunonis merita in ore omnium, laudibus ad astra ferrebantur.

40 DE VOLMARO HUIUS MONASTERII ABBATE DECIMO-
quinto, qui presuit annis triginta quinque, mensibus decem, & de gestis eius,
illisque temporis.

MORTVO igitur venerabili abbate Brunone, sicut dictum est, atque sepulto, mox non paruus inter fratres de amissione pastoris exortus est, quippe qui eos in omni religione & sanctitate, verbo & exemplo præcedens, se cunctis fecerat amabilem. Sed ne diu oues sine pastore plorantes, contingeret moribus parere luporū, tertio post obitum Brunonis die, fratres ad instituendum nouum super se pastorem conuenientes in vnum, inuocatoque (vt moris est) spiritu sancti auxilio, Volmarum, vnum ex suis vnum venerabilem & sapientissimum monachum, vnanimiter in abbatem elegerunt, anno Domini millesimo centesimo vigesimo primo, indictione decima quarta, septimo calend. Aprilis, qui ex humilitate mentis suæ diu reluctatus est, clamans se indignum & penitus insufficientem ad tale gerendum officium, in quo plus periculi metuendum semper allument, quam honoris. Acquiescens tandem precibus fratrum, iniunctum sibi onus cum omni humilitate assumpsit, moxque decimo dehinc die, hoc est, pridie nonas Aprilis, in festiuitate sancti Ambrosij, Moguntie in monasterio sancti Albani, ab Adelberto archiepiscopo Moguntino munus consecrationis in conspectu multorum abbatum & clericorum solenniter accepit. Ordinatus autem in abbatem, diuina proculdubio

In scientia
spirituali
sapientissimi
fuit.

Efficax in
persuadendo
fuit.

Exhumatus
anno
1400.

Odor suauissimus
de sepulchro eius
erupit.

Corpus ad
talem resolutum
fuit.

Cæcus ad
tumulum
abbatis
Brunonis
illuminatus
est.

Volmarus
Abbas
electus.

Moguntia
consecratur
ab archiepiscopo
Adelberto.

*Volmarus
Abbas pra-
fuit annis
35. mensib.
10.
Vita Vol-
mari.*

*Corporis
dispositio.*

*Maturus
fuit.*

*Mors qua-
lis.*

*Sapientia
praeclara.*

*Eloquentis-
simus suo
tempore fuit.*

*Vtilem se pa-
storem ex-
hibuit.*

*Hostis vi-
tiorum.*

*Amabat
à fratribus
propter reli-
gionem.*

*Multi mul-
ta huic mo-
nasterio con-
tulerunt.
Vda soror
comitis pa-
latini.*

*Welfo
dux.*

*Hildebran-
dus.*

*Euerhardus
clericus no-
bilis.*

*Ex longin-
quo dona-
tiones sunt
Hirsaugien-
sium.*

prouidentia & ordinatione praefuit huic monasterio strenue annis 35. & mensibus decem. Fuit autem in Suecia liberiori genere natus, qui ab ineunte aetate sua, studio literarum operam dedit, & satis tam in secularibus literis quam in diuinis scripturis doctus euasit. Natura enim consequutus ingenium bonum & docile, ad qualibet discenda idoneus videbatur. Factus deinde monachus, in conspectu fratrum suorum sine reprehensione in cella, regula sanctissimi patris nostri Benedicti ac paternarum traditionum amator studiosus & cultor. Proceræ staturæ fuit, & quantum ad rationem dispositionemque corporis exterioriorem pertinet, quandam maiestatem animi in interioribus latitantem, exterior quoque habitus corporis præ se ferre videbatur. In omnibus dictis & factis suis maturus existens, quandam seueritatem animi præferebat, ita ut non solum religiosis, verum etiam in secularibus quibusque reuerendus & metuendus appareret. Omnem leuitatem & dissolutionem tam mentis quam corporis detestabatur, semper firmus, stabilis, & in sua conuersatione æqualis, nulloque vnquam tempore mutatus ad laxiora visus est. In moribus enim suis ita compositus, ita maturus, ita religiosus semper esse consuevit, ut in eius presentia homines etiam dissoluti & alioquin leuissimi, quasi quodam numine intus violentè prohibente, non nisi honestatem & maturitatem potuerint exhibere. locundus interdum, dissolutus nunquam esse solebat: ipsamque hilaritatem solita grauitate moderatè consuevit, ut ridenti cum sancto Iob, risum nemo crederet. Magna quoque sapientia præditus fuit, & non tantum in his quæ ad rationem monastici status pertinebant, sed in omnibus quoque negotijs mundanis adeo circumspectus & intelligens fuit, ut omnium sapientum iudicio prudentissimus iudicaretur. Natura etiam simul & arte facundus erat, & tam Latino quam patrio sermone peritissimus: tantaque in utroque eloquentia clarus, ut similem suo tempore inter Suenos non habuerit. Quicquid dicere voluisset, tam proprie, tam ornate, tamque concinne dicebat, ut persuadens ad omnia, animos auditorum habere in sua potestate videretur. Mox autem ut ordinatus in abbatem fuit, omni se studio fratribus pastorem vtilem exhibere curauit, & non solum verbis in exhortando quod egregie poterat, sed etiam moribus præcedendo, quod pauci faciunt, omnes sibi committis ad vitam pacis sedulo perduxit. Vitiolorum hostis acerrimus fuit delinquentesque subditos mox sine acceptione personarum secundum tenorem sanctæ regulæ correxit. Vnde summo studio circa disciplinam monasticam tam ad se quam ad subditos omni tempore sollicitus, quos per bonum exemplum præcessit continere: & ut sequerentur, pastoralis auctoritate indefinenter vrgebat.

Videntes autem fratres, quibus inerat amor disciplinæ regularis, zelum, studium, diligentiam & irreprehensibilem conuersationem abbatis Volmari, magno illum amore colebant, cooperatores se illi in omnibus cum hilaritate maxima exhibentes. Cum ergo per sollicitudinem abbatis & fratrum regularis disciplinæ feruor, in præsentis monasterio per gratiam Dei notabiliter augetur, benedixit eis omnipotens Deus, & per oblationes fidelium temporalis substantia multipliciter augmentata est. Multi enim principes, nobiles & diuites tempore huius Volmari abbatis, multa huic coenobio propter sanctam conuersationem fratrum donaria contulerunt. E quibus ut paucos recenseamus, Vda soror Godfridi comitis Palatini non parua utilitatis prædia S. Petro & Paulo in Hirsaugien- si monasterio contulit, quæ tamen ipse Godfridus violenter ad se trahens & fructum eorum quam diu vixit percipiens, quum iam moriturus esset, in manus Wolframi de Winsberg restituenda monasterio Hirsaugien- si coram multis resignauit. Deinde paruo transacto tempore Welfo gener ipsius Godfridi comitis non solum ablata restituit, sed etiam de suis multo maiora coniunxit, quæ omnia nominatim in libro donationum expressa continentur. Hildebrandus etiam de Burbiltingen quædam huic monasterio prædia contulit pro remedio animæ suæ, spem gerens non modicam in orationibus fratrum Hirsaugien- sium. Alius item clericus quidam nomine Euerhardus, nobili prosapia ortus, multa prædia & bona huic monasterio tempore Volmari abbatis contulit, sequens in orationes fratrum humiliter commendauit. Sed & Henricus Decanus ecclesiæ Wormatiensis vir diues & deuotus, magno fratres Hirsaugien- ses prosequens amore, multa huic monasterio bona tam in ornamentis quam in pecunijs contulit, sequens orationibus fratrum commendauit. Alij quoque multi, multa S. Apostolis Petro & Paulo fratribusque Hirsaugien- sibus sub Volmaro pro Dei honore contulerunt, quorum nimis caetero sum & legibus historiæ penitus contrarium foret, nomina per singulos recensere. Nec solum de vicinis, & in Sueuiæ finibus commorantes homines beneficia sua impenderunt Hirsaugien- sibus, sed etiam ex locis ab Hirsaugia remotissimis, neglectis monasterijs sibi vi-

1011ij

sibi vicinis, dona, munera & prædia in varijs locis tam sub abbate Wolmaro, quam sub diversis alijs, monasterio huic mirabili devotione succenti tradiderunt. Nam & mulier quædam in civitate Colonienſi fama ſanctitatis monachorum Hirſaugienſium incitata, nomine Liberadis, domum quam habebat in Colonia magni præcij & æſtimationis, coram civibus & conſulatu Hirſaugienſibus pro remedio, anima ſuæ tradidit in perpetuū poſſidendam. Ipſe quoque Wolmarus abbas cum eſſet vir prudens & tam in ſecularibus negotijs quam in ſpiritualibus actionibus expertiſſimus, multa prædia, bona, cenſus, & redditus per ſuam induſtriam comparando ad utilitatem fratrum conquiſiuit. Vnde res monaſterij ſub eius regimine, largiente Domino ſatis ampliatae ſunt, & fratres famulantes Chriſto merito & numero creverunt.

Colonia datus datur Hirſaug. Wolmarus abbas multa emit.

Magna enim induſtria utebatur, & tam diligenter omnia curabat, vt ſi ſtudio eius ad ſpiritualia exercitia vidiles, nullam ei curam fuiſſe temporalium rerum omnino credidiſſes. Rurſus ſi laborem & curam illius quam in procurandis diſponendisque rebus temporalibus pro fratrum quiete impendebat, attendiſſes, omnino putaſſes impoſſibile aliquam illum ſollicitudinem exercitiorum ſpiritualium habere poſuiſſe. Ita enim ſicut de Aioth proverbium dicit, Ambidexter erat, vt alteri ſine alterius detrimento rationabiliter poſſet intendere.

In utroque ſtatu induſtrio fuiſt.

M C X X I I.

Anno eius primo completo qui fuit dominicæ natiuitatis milleſimus centeſimus vigefimus ſecundus, papa Calixtus 2. Lampertum epiſcopum Hoſtienſem legatum miſit in Germaniam, qui abſoluit omnes ab excommunicatione generali.

Legatus Apoſtolicus in Germaniã miſſus.

Cuno epiſcopus Argentinenſis eodem anno deponitur, cui alius nomine Bruno ſucceſſit. Gebhardus epiſcopus Herbipolenſis conſtituitur.

Eodem anno Fridericus archiepiſcopus Colonienſis caſtellum Imperatoris, nomine Carpena, Coloniienſibus auxilium ferentibus, obſedit, cepit & deſtruxit.

Hugo, ex abbate epiſcopus Altiſtorenenſis.

Claruit hiſ temporibus Hugo, ex abbate S. Germani ordinis noſtri epiſcopus Altiſtorenenſis, nepos S. Hugonis abbatis Cluniacenſis, vir ſcientia & moribus inſignis, & æterna memoria apud poſteritatem celebrandus, qui ordinem Ciſterciẽſem eo tempore nonnum valde dilexit, & pro ſua facultate multa bona eidem fecit in ſua diœceſi, neceſſariaque miniſtrauit.

M C X X I I I.

Anno Wolmari abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1123. monaſterij ordinis noſtri in Odenheim Spirenſis diœceſis fundatio, per Brunonem archiepiſcopum Treuerenſem & fratrem eius Popponem comitem de Bretheim (ſicut ſupra diximus) conſummata eſt, vbi facta ſolenni doratione & cõfirmatione ab Imperatore Henrico quinto, monachi introducti ſunt, numero duodecim, miſi ex hoc monaſterio Hirſaugienſi, ad inſtantiam archiepiſcopi & comitis præſatorum, quibus primus abbas prælatuſ eſt Euerhardus huius cœnobij Hirſaugienſis monachus, vir vita & conuerſatione præclarus, qui tam in ſpiritualibus quam in temporalibus ſatis expertus & vtilis fuit. Hoc monaſterium ante hoc ferme tricennium, ab ordine, monachis cum abbate apoſtatanibus in eccleſiam ſecularem deformatum eſt, quod quomodo acciderit, ſuo tempore dicemus.

Odenheim cœnobij cõfirmatio.

Abbas cœnobij Hirſaugienſis.

Hoc ipſo anno Bruno epiſcopus Spirenſis moritur, & in monaſterio Limpurgenſi ante gradus præſbyterij ſepelitur, de quo Rupertus abbas Limpurgenſis mirabiles viſiones conſcribit, dicens eum fuiſſe excommunicationem, ſe granem ſententiam apud internū iudicem incidiſſe, propterea quod eum in eccleſiam ſepeliri permiſit, vixq; per interceſſiones ſanctorum mortis periculum euafiſſe.

Bruno obiit Limpurgis ſepultus.

Eodem anno ſeruo Dei Norberto ad quærendas ſanctorum reliquias Coloniam veniente, & tãis indiſto icinio & orationi inſtantibus, vna de numero vndecim milliū virginiū ei apparens, nomen & locū vbi iacebat, inſinuat, quæ in craſtino ſolemniter leuata, cum alijs ſanctorū reliquijs ad monaſterium Præmonſtratenſe ab eo translata eſt. Sequenti vero die apud S. Gereonẽ Coloniae pernoctans, mane factò, in medio eccleſiæ, vbi nullū ſignum ſepulcræ apparuit, effodi iuſſit, & corpus eiufdem S. Gereonis integrum præter partem capitis inuenit, quod cum ingenti populi lætitia de terra leuatum eſt, & pars viro Dei inde donata.

Norbertus Coloniae reliquias inuenit plures.

Corpus S. Gereonis reperitur.

M C X X I I I I.

Anno Wolmari abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1124. indiſtione 2. Meginhardus cum vxore ſua Mechtilde, & Rudolphus cum vxore ſua Richarde, comites de Spanheim, eccleſiam ſuam in monaſterium conſecrarunt in honore ſancti Mar-

Monasterij in Spanheim fundatio.

tini episcopi, per ministerium Adelberti archiepiscopi Moguntini, factaque donatione ac dotatione solenni, in praesentia ipsius archiepiscopi, Bugonis quoque archiepiscopi Wormacienensis, Wolberti abbatis sancti Albani, Werenboldi abbatis sancti Iacobi, Adelhadi abbatis sancti Disiboldi, & aliorum complurium praelatorum, comitum atque nobilium, monachi ordinis sancti Benedicti ibidem inthronizati sunt, 12. numero de monasterio S. Iacobi Moguntinensis & S. Albani assumpti.

Bernhelmus primus abbas Spirenensis.

Primus abbas nomine Bernhelmus de praefato coenobio S. Albani Mogunt. venit & annis 27. monasterio praefedit, vir scientia literarum & vitae merito praclarus. Acta sunt haec anno praescripto sub Henrico rege, Imperatore autem 4. Callisto papa 2. praesulante 7. iduum Iulij.

Bernhelmus consecratur in abbatem.

Eodem die Bernhelmus abbas est constitutus ad istam abbatiam meam in Spanheim, & 9. dehinc calend. Iulij, quae fuit natiuitas B. Iohannis Baptistae, ab eodem archiepiscopo Moguntinae monasterio S. Albani, in praesentia quatuor abbatum, videlicet S. Albani, S. Iacobi, S. Disiboldi & Blidenstadenensis ac multorum praelatorum nobiliumque minus consecrationis accepit.

Bruno archiepiscopus Treuerensis obiit.

Eodem anno moritur Bruno Treuironum archiepiscopus, fundator monasterij Odenheimensis, in maiori ecclesia Treuerensi sepultus. Cui Gotfridus decanus eiusdem ecclesiae successit. Magnae molis grando hoc eodem anno cecidit 9. calendas Augusti. Eclipsis solis facta est, idus Augusti. Magna famas, & hyems asperissima fuit. His etiam temporibus monasterium ordinis nostri in Saxonia in dioecesi Halberstadenfi nomine Ballenstetrensi fundatum est, post mortem videlicet Ottonis comitis eiusdem loci, & monachi cum abbate ibidem inthronizati sunt, dotatione sufficiente prouisi.

Rupertus abbas Tuiciensis vir doctissimus.

Circa haec tempora claruit Rupertus monasterij Tuiciensis nostri ordinis, in opposito Coloniae Agrippinae, abbas scientia & sanctitate clarissimus. Qui cum adhuc monachus esset in coenobio S. Laurentij in Oesbrog prope Traiectum, aetate iuuenis maximum scripturis diuinis studium impendens, propter ingenij tarditatem parum discendo profecit. Vnde per orationes instantissimas a matre gratiae virginis Mariae scientiam scripturarum quam ingenium negauerat, postulauit, qua manifeste sibi in quadam nocte in visione Dei parente ac gratiam promittente, tanta in omni scripturae scientiam consequutus est, ut similem suo tempore non habuerit. Nam propter incomparabilem scientiae maiestatem & vitam sanctitatem Fridericus Archiepiscopus Colonienensis eum de praefato monasterio extractum, in abbatem Tuiciensis coenobij, licet renitentem, ordinauit. Scripsit autem multa praecleara opuscula, quibus ingenium suum exercitans, nomen suum immortale posteris commendauit.

Miraculi.

Horum quae ad notitiam nostram peruenerunt, in libro de Scriptoribus ecclesiasticis nomina titulosque iam dudum posuimus. Multis denique in vita miraculis claruit, de quibus alibi scripsimus. Rupertus quoque abbas monasterij Limpurgensis nostri ordinis in dioecesi Spirensi, de quo supra diximus, vir tam in diuinis scripturis quam in secularibus literis egregie doctus, qui philosophiae multo tempore apud Gallos Parisiensis operam dedit, & satis eruditus euasit. Reuersus tandem ad patriam suam, hoc est, ciuitatem Wormatiensem, secularem philosophiam commutauit in diuinam, factusque monachus in praefato coenobio Limpurgensi ac deinde abbas, tanta districtione, ieiunio & abstinentia conuersationem tam sibi quam monachis suis praeter morem catenus in eodem monasterio obseruari consuetum his temporibus indixit, ut aliqui ex monachis licet numero pauciores de coenobio fugerent, & Arnoldum episcopum Spirensis, qui Brunoni successerat accedentes, grauem illi persecutionem suscitarent. Introduxit enim eum uiuendi modum abbas, ut non solum a carnibus omnino secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti abstinerent, verum etiam a piscibus, ouis, lacticinisque, & omnibus generaliter, quae vel vixerunt inquam aut viuere potuissent, solis leguminibus, pisce & fabis, exemplo veterum sanctorum patrum, tam in eremo, quam in coenobijs quondam victitium contenti. Vinum extra infirmitatem, sicut de S. Martino & monachis eius legitimus, non bibebant. Hunc viuendi modum Arnoldus episcopus Spirensis coadunato saecularium hominum consilio, ad delationem fugitiuorum monachorum iudicans superfluum Rupertum abbatem ad sui praesentiam citauit. Quo comparere vna cum potioribus de conuentu monachis in ciuitate Spirensi coram Arnoldo episcopo, aliisque prelati multis, & clericis diuersi ordinis viris, episcopus cunctis audientibus dixit ad abbatem: *Cuius auctoritate vel licentia communitus es abbas, ut sine nostro consensu in parochia nostra, cui auctore Deo praesidemus, vitam coenobiticam a sanctis patribus discretam moderatione institutam, & tam ab ipsi quam*

Multa conscripse Solumon. Miraculis claruit. Rupertus abbas Limpurgensis. Singularem obseruantiam in eodem Limpurgensi suis instituit.

A carnibus, piscibus, ouis, lacticinisque, & omnino abstinentia. Abbas Rupertus citatur ab episcopo.

Accusatio episcopi contra abbatem.

Coram Arnoldo episcopo, aliisque prelati multis, & clericis diuersi ordinis viris, episcopus cunctis audientibus dixit ad abbatem: *Cuius auctoritate vel licentia communitus es abbas, ut sine nostro consensu in parochia nostra, cui auctore Deo praesidemus, vitam coenobiticam a sanctis patribus discretam moderatione institutam, & tam ab ipsi quam*

Opus Historiae

101111

et eorum successoribus sine alicuius reprehensione legitima usque ad nos laudabiliter obseruata, noua quadam superstitione audeas immutare, interdicens hominibus usum earum rerum, quas nullus sanctorum unquam legitur prohibuisset. Neg enim te maiore existimare debes sancto legislatore tuo Benedicto, qui in regula q̄ & tu professus es, interdicto carniū edulio monachis, pisces, oua, lacticia, & vinū non vetuit. Tu ergo qua temeritate monachis illa presumis interdicerere, que S. virū legimus permisisse? Ad hæc vir Domini Rupertus cum humilitate intrepidus respondit: *Authority & licentia omnipotentis Dei & totius curie celestis crapula, delicias & ciborum voluptatē & vini usum, mihi & monachis meis, qui propositū meū sua sponte pro Dei amore sequuntur interdixi, sciens abstinentiā Deo placere, & monasticam precipue ornare institutionē. Et tu domine episcope, qui me hoc quadā noua superstitione presumpsisse existimas, & mihi & sanctis Dei patribus nostris, qui quondam in eremo simul & in caruobis pro amore celestis regni maiori se, quem nos abstinentia macerantes, etiam a leguminibus, que nos permittimus, abstinerunt, pane cum aqua & modico sale contenti: quantam iniuriam irroget, omnes etiam mediocriter sapientes intelligunt. Si episcopus es, si bonus pastor animarū, si Dei amator, omnino esse debes, non prohibere subditorū suorū parsimoniā, voluntarie pro Dei amore suscipiam, sed eam potius condignis fauoribus prosequi, & oves tibi commissas non ad laxiora, sed ad ardua magis conhortari. Cur in nobis reprehendis, in quo tu nos ut pastor oves precedere omni tempore debuisti? Abstinentiam nostrā diuino imperio pro nostris peccatis voluntarie assumptā, tu magis temere quā tuum longe ante nos auctoritate confirmata. Vi ergo more scholasticorum rem omnem breuiter concluam. Hæc viuendi modus cum abstinentia, quem Dea iubente assumpsimus, ego & fratres mei pro amore regni celestis, aut bonus est aut malus. Alterum duorum necessario est verum. Si bonus est, nullatenus est prohibendus: presertim cum volentibus nobis eius obseruantia nec impossibilis sit, nec onerosa, videturque multis in locis sacris scripturis non parum commendata. Si vero malus est, quare tunc in Daniele commendatur cum socijs suis, qui cibarijs regalibus spretis, leguminibus amore paterne traditionis vesciebantur. Si inquam malus & reprehensibilis est iste modus abstinentiæ, quare etiam sanctā mater ecclesia catholica eum in sanctis patribus Antonio, Paulo, Macario, Arsenio, Moise, Bambone, Onassio, ceterisque, multis tanopere commendat? An vitam sancti Martini Turonensis episcopi, sancto ramque monachorum in caruobis cum ipso istam conuersationem & abstinentiam quam tu reprehendis nobis peccatoribus, multo strictius, quam nos, suo tempore obseruauimus, quam omnis ecclesia Christiana laudibus concelebrat, tu solus superstitionem nouamq; & regule monasticæ contrariam dicere & reprehendere presumis? Nemo pro precor episcopum te esse, animarumque Christi sanguine redemptarum ordinatum pastorem, & si tu abstinentiam, quam nos ut perfectior ordinē precedere debueras, aut non uales, aut certe contemnis assumere, noli nos temere contra Dei voluntatem ab eius obseruantia prohibere. Nam si omnino nobis hunc viuendi modum interdicerere pergas, nos tamen Deo potius obediendam quam hominibus, non ignoramus. His dictis siluit. Mirabantur autem omnes super responsis illius, & quod episcopum amatorem & defensorem epularum tam facere reprehenderit, tacite collaudabant.*

Responsio abbatis.

Exempla introduci veterum.

Episcopi simulati facit pulchre.

Argumentatio facta assua.

Exemplum veterum probat.

S. Martinus episcopus.

In episcopi ipsum acit admonitio.

Episcopus ecclesius ab abbate erubuit.

Ruperti reuelatio legitur.

Episcopus si gnem ueritatu ab abbate requirit.

Abi ac pulchre spondit episcopo. Offert abbas ad probationem.

Arnoldus uero episcopus prudenti argumentatione abbatis in semetipso confusus, iratus est, sed iram propter circumstantes dissimulans, iterum dixit ei: Diuinitatis pro hac tua nouitate allegas imperium: si Deus tibi præcepit, ostende mandatam. Mox ergo de sinu extraxit libellum, continentem seriem cuiusdam reuelationis diuinitus sibi factæ, in qua & multa & miranda huius abstinentiæ præconia habebantur.

LECTO autem publice coram omnibus libello, viri sapientes & qui Deum amabant, ceperunt timere: utpote qui Rupertum semper nouerant virum religiosum ac Deum timentem, & propterea diuinis illum reuelationibus indignum non credebant.

Rursus ad abbatem dixit episcopus: *Contra diuinam voluntatem nihil scienter intendimus ordinare, sed tuis reuelationibus nõ probatis fidem adhibere cito nec possumus nec debemus, dicente scriptura: Quicquid credit, deus corde est. Et sanctus Apostolus Paulus, Probate (inquit) spiritus, si ex Deo sint. Quod ergo das signum, ut reuelationes istas tuas, non fictas, nõ falsas, sed à Deo immixtas credere debeamus? Cui abbas respondit: Non sum propheta, ut in conspectu tuo mortuos resuscitem, aut igne de celo descendere faciam: sed in hac parte sum missus à Deo & sanctis eius, ut tibi mandatū summe maiestatis ut, patris & filii & Spiritus sancti annunciarer. Si audieris me, & emendaueris que tibi Dominus præcepit, bene res acta est, & tu animam tuam liberasti. Si vero non credideris, dominus qui misit me, ipse iudicabit te, & radicē tuā amputabit de terra uiuentiū, breuiq; uines tempore. Hoc erit tibi signum. Verum tamen paratus sum, quale decreueris subire iudicium, ut eorum que dixi capias experimentum.*

Consilio igitur virorum presentium habito episcopus, probationem reuelationū suarum abbati sub præceptione dominici corporis & sanguinis indixit. Itaque missam celebratione ab episcopo in conspectu omnium peracta, corpus Domini nostri le-

de donatione at
episcopi Wor
cobis, Adelmund
tque nobilitate
monasterio S.
Mogunt. venit &
arus. Ad hunc
da 2. præfulante
meam in Span
odē archiepiscopo
elictus S. Albanj
umque munus
monasterij O.
canus ciuidē oc
Augusti. Eclipsis
am temporibus
e Ballenstetten
onachis cum ab
dinis, in opposi
thuc monachus
maximum scri
cencendo proficit
in scripturarum
yisione Deip
quatus chri
maiestatem & p
monasterio
psit autem mul
mmortale post
tibus ecclesi
is claruit, de qui
nostri ordinis
m in secularibus
sificentes operam
ciuitatem Wor
ue monachus in
io & abstinentia
n eodem mona
his licet numero
qui Brunoni
nim eum uiuent
sanctissimi patris
& omnibus ge
ous, pisces & fabos
uondam uicti
his eius legimus
adunato seculari
icans superstitione
potioribus de cō
relatis multis, &
em: Cuius aucto
is auctore Deip
tam ab ipso quam
curum

Virum etiam quod fecit abbas.

su Christi abbati præbens in manum, antequam illud sumeret sic iurare præcepit: Ego Rupertus Dei gratia Limpurgensis ecclesie abbas, dico, affirmo, & iuro coram omnipotente Deo, omnibus sanctis eius, & vobis domine episcopo Arnolde, in animam meam super hoc corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi verum, quod natum est ex virgine Maria, passum & immolatum in ara crucis pro nobis, quod reuelationes istas quas scripsi in parte & in toto, non sunt fictæ, non falsæ, non phantastica, non diabolica, non excogitata ab homine, non deceptorie, neg. per humanam industriam adinuentæ, sed mihi diuinitus reuelatæ, veræ, sobriæ, angelicæ & diuinæ: sic me Deus, & hoc corpus Domini nostri Iesu Christi, quod in manibus meis teneo, nunc & in extrema hora mortis meæ, ac nouissimo die iudicij adiuret, saluet & suscipiat. Et si aliter est quàm dixi & iuravi, tunc hoc Domini nostri Iesu Christi venerabile corpus non pertranscat guttur meum, sed hæreat in faucibus meis, strangulet me, suffocet me, ac interficiat me statim in momento: & non sit mihi locus in celo cum electis Dei, sed sit mihi portio cum Dauid & Abiron in inferno & Iuda traditore, cum Herode & Pilato, qui Dominum crucifixerunt, & cum diabolo & angelis eius, in centro gehennæ statim abhinc nunc & semper sine fine in æternum, Amen.

Contestatio per episcopum addita.

Et subiunxit episcopus: Si ea que coram nobis lecta sunt, non sunt tibi veraciter à Deo reuelata, sed sunt vel per te, vel per alium humanitus adinuenta, conficta, falsa, diabolica, subdola, seu phantastica, non perueniat tibi hoc corpus Domini nostri Iesu Christi ad salutem, nec transcat guttur tuum, sed fiat in te iudicium, & mox interficiat te: & sis autoritate Dei omnipotentis & nostra, sit bana traditus in interitum corporis & anime in sempiternum, in experimentum veritatis, ut discant omnes, tuo interitu præmoniti, non illudere vel decipere sanctam ecclesiam Dei.

Abbas in-trepidè communitat.

Et respondit intrepide abbas: Amen. Sum proque viuifici corporis Domini nostri Iesu Christi sacramento sine difficultate, cum magna deuotione fidè reuelationum suarum altantibus feci. Dimissus ergo, consilio altantium ad monasterium suum cum fratribus rediit, & inchoatam abstinentiam vna cum illis continuauit. Verum Arnoldus episcopus non solum reuelationibus Rupertii abbatis non credidit, sed etiam vindictam in illum exercere cogitauit.

Vnde paucis elapsis mensibus venit ad Limpurg cum similibus sibi, qui dicta abbatis tanquam somnia irridebant, volens omnino prohibere, ne fides illis adhiberetur. Cum multa ergo superbia sanctum virum exasperans, iterumque probationem iuramenti ab eo suscipiens, licet inuitus, credere contempserit. Stans ergo Rupertus abbas in præsentia omnium, ad episcopum quasi cum quadam autoritate dixit: Ecce mittit ad te mandata sua Deus, & non credis: horribilem probationem subiui, & contemnis: unum adhuc restat, ut qui perferre tibi, ut verbis nostris fidem adhibeas nulla ratione possumus, diuino te necessarium esse iudicio reuelamus. Et hoc tibi sit signum: Si hunc annum tu Arnolde superuixeris, non est Deus in me locutus, sed Deus in te locutus est, & tu episcope hoc anno indubitè antè morieris, incredulitatis tue mercedem à Domino nostro Iesu Christo qui me misit, recepturus. His auditis episcopus timuit, & emendasse fortiter errorè, nisi consilio suorum in instanti fuisset deceptus, qui dixerunt, Absit à te Domine per hoc horum, ut in scandalum & opprobrium venias omni populo, dicaturque de domino nostro quod in istis mulierularum ad vniuersi vesani torrentis vocem, à suo fuerit mutatus proposito.

Abbas prædixit episcopo mortem.

Confortatus, imò deceptus hoc prauo suorum consilio, episcopus ad propria rediit, & iuxta verbum abbatis Rupertii post paucos menses eodem anno morte fati subitanea decessit. Quo mortuo cum Rupertus in suo proposito constanter persisteret, apud successorem Arnoldi Sigefridum iterum per inuidiam accusatus, multis iniurijs & persecutionibus per annos fere sex ab æmulis suis tribulatus est.

Episcopus consilio suorum decipitur.

Tandem autoritate ipsius episcopi Spirensis, de Limpurgensi monasterio pulsus, in Hasliam missus est, & relegatus ad Breitenau cœnobium nostri ordinis: cui abbas Henricus monachus quondam Hirsaugiensis, vir doctus & sanctus, post Drutuiniū (quem admodum dicimus) tunc præfedit, ut illius informatione correptus, à suo proposito ad cœmuniendi ordinem & usum reuerneretur. Sed eo in sua obseruantia perueuerante, & omnia quod vixit aut viuere potuisset abstinente, cum Henricus abbas cum reuocare ad cœmuniendi non posset, literas episcopo de singulis cum eo actis scripsit, & vt cum ad monasterium suum Limpurgense reuocaret, ne fratres in Breitenau sua singularitate inficeret, rogauit. Reuerterus tandem ad monasterium suum Limpurgense, in abstinentiæ proposito, vna cum fratribus suis deuotissimis viris, vsque ad mortem perueuerans, multas ab æmulis persecutiones sustinuit, & non multo postea in sancta pace quieuit. Scripsit autem non contemnenda lectionis complura opuscula, quorum ad nostram lectionem ista perue-

Eodem anno episcopus moritur.

Abbas de Limpurg expellitur. In Breitenau missus exulatur.

nerunt. In

In Cantica canticorum pulchrum opus in quatuor libellis distinctum composuit, in quo omnia verba ad laudes beatissimæ Dei genetricis & virginis Mariæ satis proprie explanauit. De contemptu mundi, libelli duo. De sancto Ioanne baptista, vnus. Variarum quoq; reuelationum suarum, liber vnus; & Homiliæ quædam, siue sermones. Cætera quæ scripsit, ad notitiam meam non venerunt.

Eodem anno Domini præscripto, videlicet 1124. Calixtus papa 2. obiit, cui Lampertus episcopus Hostiensis successit, & Honorius 2. dictus, præfuit annis 5. mensibus 2.

Hic Pontium abbatem Cluniacensem ordinis nostri, Romam ad se vocans, cardinalem S. Romanæ ecclesiæ ordinauit, virum vndercunq; doctissimum, & non minus sanctitate quam scientia illustrem. Fridericus de Arnsberg comes Westphaliæ moritur.

M C X X V.

Anno Volmari abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1125. in dictione 3. monasteriū Schonaugienſe Treuerenſis diœceſis noſtri ordinis, quatuor ferme miliaribus ab oppido Bingionum, ab alia parte Rheni diſtans, fundatur, à quodam nobili viro & diuite nomine Hildelino, qui completo cœnobio monachus & primus abbas in eo factus est. Ad iactum quoq; lapidis cœnobium ſanctimonialium noſtri ordinis conſtruxit, in quo magna deinceps Chriſti virginum religio viguit.

M C X X V I.

Anno Volmari abbatis 5. Henricus rex 5. ſed Imperator 4. eiſdem nominis, moritur apud Traiectum in hebdomade Pentecoſtes, & Spiram delatus ſepelitur. Non reliquit liberos. Inde apud Moguntiam tertio calendis Septembris, electione principum, Lotharius ſecundus, Saxonix dux, in regē conſtituitur, & Aquisgrani idibus Septembris per manus Friderici archiepiſcopi Coloniensis (vt moris eſt) coronatur.

Eodem anno cum Lotharius rex Ottonem quem ordinauerat ducem Bohemis introducere vellet, hyme ſequente Vdalricus, qui terras illas occupauerat, ducatum ſibi vendicare laborabat. Sed cum milites ferro per ſyluam parare ſibi viam ſatagunt, repente hoſtes ſuperueniunt, & ipſum Ottonem cum multis alijs viris fortibus interficiunt. Adelbertus marchio captus eſt. Fridericus Alſatiæ dux, noua quædam contra regem moliens, principum iudicio condemnatus eſt.

Hoc ipſo anno Arnoldus episcopus Spirenſis iuxta verbū Ruperti abbatis Limpurgeniſis, de quo diximus, mortuus eſt, paucis videlicet mēſibus poſt ea quam ei mortem intentauerat. Sigefridus ſuccedens præfuit annis 21. Hartuinus quoq; Ratiſponenſis episcopus obiit, cui hoc ipſo anno ſubſtitutus eſt Cuno abbas noſtri ordinis monaſterij Sigenbergeniſis in diœceſi Coloniensi, & præfuit annis 6. Henricus etiam dux Bauariæ moritur.

His temporibus fuit quidam hæreticus nomine Tauchelinus, in partibus inferioribus, qui quamuis laicus eſſet, multis tamen doctiſſimis etiam clericis in loquendo & diſputando fuit acutior, qui in oppido Antuerpienſi populū à fide catholica miſerabiliter ſeducit, ſacri ordinis miniſtros, episcopalem & ſacerdotalem gradum nihil eſſe conſtituit, corporis quoq; & ſanguinis Domini ſacramentum ſumentibus ad ſalutem prodeſe negabat.

Et in precioſo apparatu, ac deauratis veſtibus incedens, triplici funiculo crinibus in tortis, verbis perſuaſibilibus & conuiuiorum apparatibus ſuos, qui cum circiter 3000. armati ſequabantur alliciebat, & per eos in reſiſtentibus ſibi, cades operando ſeuebat.

Crepebant ei Antuerpienſes, & in circuiu pene omnes, & reuerbantur eum tanquam ſanctum & miſſum à Deo, in tantum vt etiam aquam qua corpus abluiſſet, pro maximis reliquijs aſportantes biberent.

Cum tamen tantæ incontinentiæ eſſet & impuritatis, vt filias in matrum præſentia ſponſasq; maritis inuentibus corrumperet, & hoc opus ſpirituale aſſereret. Qui tandem poſt multos errores in populū diſſeminatos, & multas cades in clerum & fideles eccleſiæ factas, dum nauigare in nauī, à quodam preſbytero zelo fidei ſuccenſo percuſſus in cerebro moritur.

Sed nec poſt eius mortem error, quem ſeminauerat, tam facile extirpari potuit. Propter quod à clericis loci illius, eccleſia cum aliquantis redditibus per manum episcopi ad conſtruendum monaſterium Norberto Præmonſtratenſis ordinis fundatori data eſt, quatenus eius doctrina & prædicatione hæreſis illa de medio tolleretur, quod & factum eſt.

Siquidem ipſo prædicante, compuncti viri & mulieres corpus dominicum quod

Scripta Ruperti abbatis Limpurg.

Pontius abbas ſu cardinalis.

Monasterii Schonaugienſis noſtri ordinis fundatio.

Henricus moritur.

Lotharius ſecundus ſit Imperator.

Exercitus Lotharis à Boemix caditur.

Arnoldus episcopus Spirenſis obiit. Sigefridus ſuccedit.

Tauchelinus hæreticus apud Antuerpienſes ſeduciſſimus.

Armatas inceſſit.

Admirari hæreſis.

Erroris huius perniciosus.

*Hieronymus
fidelis nota-
tur.*

in cistulis & foraminibus per decem annos & amplius reposuerant ex contemptu & incredulitate, ad ipsum cum poenitentia attulerunt, & ad rectam fidem catholicam reuer-
sunt.

MCXXVII.

Anno Volmari abbatis 6. qui fuit natiuitatis Christi 1127. Lotharius rex natiuitatem Domini Coloniae celebrauit.

*Nurnberg
obsidetur.*

Eodem anno rex Lotharius Nurnbergam cum duce Bohemiae duobus mensibus obsidentes, sine effectu recedunt. Wilhelmus Burgundiae princeps a suis occisus est. Carolus quoque Flandriae comes, super omnes principes sui temporis iustitiae amator, cultor & defensor, coram altari in oratione positus, a suis hominibus iustitiam odio habentibus, occiditur.

*Archiepiscopus
mo-
ritur.*

*Meginherus
archiepisco-
pus Treu-
rensis.*

Eodem anno Gotfridus archiepiscopus Treuirensis senio grauatus episcopatum reli-
gavit, quem biennio & mensibus decem rexerat, vnoque anno, mensibus quinque & diebus
decem & sex superuiuens, in Domino quieuit. Cui Meginherus successit, qui Romam per-
gens, ab Honorio papa 2. consecratus, & pallio donatus est. Reuersus autem in Germaniam
ex mandato papae Conradi ducem Suetiae postea Imperatorem huius nominis tertium,
tum Lotharium & imperium eius inquietantem excommunicauit, quod ei non successit
in bonum.

*Conradus
excommuni-
catur.*

*Episcopus
Treuerensis
in carcerem
mittitur.*

Nam cum postea clericorum suorum in continentiam nimium argueret, factusque
obid cunctis iniquis odiosus, Romam, vt a papa iuuaretur, ire statuit: sed Parmis, a duce
Conrado, quem excommunicauerat, clericis suis prodeutibus, captus, in carceribus, & lu-
mine oculorum priuatus est, & tandem nimia cruciatus miseria calendis Octobris in car-
cere mortuus, & in ecclesia Parmensi sepultus. Cui Adelbero in archiepiscopatu Treuere-
si successit.

*Episcopus fit
monachus
ordinis no-
stri.*

Eodem anno obierunt complures episcopi, Theodoricus Monasteriensis episcopus,
Vdalricus Constantiensis episcopus, Euerhardus Argentinensis archiepiscopus, Rurigerus
Magdeburgensis archiepiscopus, Paderbornensis episcopus & Leodiensis episcopus. Go-
delboldus autem episcopus Traiectensis fundator monasterij sancti Laurentij nostri or-
dinis in Oesbrog, de quo supra diximus, senio grauatus episcopatum suum hoc anno reli-
gnauit, & praefatum coenobium ingressus, assumpto sanctae religionis habitu, monachus
nostri ordinis factus est, anno pontificatus sui 15. qui biennio postea superuiuens, pridie
iduum Nouembris feliciter in Domino quieuit. Post eius resignationem Andreas in pon-
tificatu Traiectensis ecclesiae successit.

*S. Norber-
tus fit ar-
chiepiscopus
Magdebur-
gensis.*

Ad ecclesiam Magdeburgensem ordinatus est episcopus Norbertus ordinis Praemo-
stratenensis primus fundator, vir mirae sanctitatis, & egregius praedicator. Casu enim mira-
bili accidit, vt episcopus factus sit: nam mortuo archiepiscopo praefato Rurigo, & Arnol-
do qui episcopatum inuaserat a ciuibus interfecto, clerici ad Imperatorem nuncios mit-
tentes, episcopum sibi dari petunt. Casu Norbertus iste adfuit, vir scientia & sanctitate in
toto notissimus orbe, quem consilio principum Imperator archiepiscopum delegauit.
Acta fuerunt haec, Domini anno 1128. in ciuitate Spirensi. Porro ad ecclesiam Leodiens-
sem Alexander episcopus ordinatus est.

MCXXVIII.

*Wernerus
fit abbas in
Erphordia.*

Ad ecclesiam vero Paderbornensem quidam Bernardus nomine constituitur, an-
no Volmari abbatis 7. qui fuit dominicae natiuitatis 1128. Ruperrus abbas monasterij san-
cti Petri in Erfordia, quondam monachus Hirsaugiensis moritur: cui Wernerus huius
quoque coenobij Hirsaugiensis monachus, vnanimi fratrum electione, de licentia & be-
nedictione Volmari abbatis, in abbacia praefata successit, vir multae prudentiae, honestatis
& religionis: qui per industriam suam, non sine magnis impensis aquae ductum primus ad
ipsum monasterium cunctis mirantibus introduxit.

*Conradus
dux nomen
sua regium
surpat.*

Eodem anno cum rex Lotharius natale Domini celebraret apud Herbipolim, fama
volante cognouit Conradum fratrem Friderici ducis Alsatiae regium sibi nomen vlti-
passe. Hac de causa Moguntinensis & Magdeburgensis episcopi cum alijs praesentibus, e-
undem Conradum excommunicauerunt, & postea Honorius papa eandem excommu-
nicationem per Meginherum archiepiscopum Treuerensem (sicut diximus) confirma-
uit. Rex ergo Lotharius veniens cum principibus suis, Spiram, in qua ipse Conradus
praesidium suum expulso Sigfrido episcopo collocauerat, obsedit, sed acceptis oblatibus
abcessit.

*Spira obsi-
detur.*

His temporibus sub Honorio papa 2. venit Romam quidam presbyter Arnolphus, vir
magnae

magna deuotionis & predicator egregius, qui cum inter annuncian- dum uerbum Dei, clericorum lasciuiam, libidinem, auaritiam & nimium fastum reprehenderet, & pau- peritatem Christi & apostolorum eius, integerrimamque vitam ad imitationem omnibus proponeret, à Romana quidem nobilitate, ut uerus Christi discipulus laudatus est: sed car- dinalium & clericorum odio nimium est habitus, à quibus & noctu captus, occulte est in- terfectus. Hoc suum martyrium antea quum adhuc esset in eremo, diuinitus sibi fuit reue- latum, quum per angelum ad predicandum Romam mitteretur. Vnde & publice dixit: Scio quod animam meam queritis, scio quod me breui clam occiditis. Sed quare ueritatem uobis di- cos, fastum, superbiam, auaritiam, luxuriam, nimiumque studium quod comparandis diuitis miseri- 10 impenditis reprehendo, propterea uobis non placeo. Ego testem inuoco caelum & terram, quod an- nuntiauerim uobis ea, quae mihi Dominus praecepit: uos autem contemnitis, & me & creatorem ue- strum, qui uos per unigenitum filium suum redemit. Nec mirum, si hominem me peccatorem, uobis ueritatem annunciantem morti tradituri estis: cum etiam si sanctus Petrus hodie resurgeret, & uita- 20 uestra, quae nimis multiplicata sunt, reprehenderet, ei minime parceretis. Cum hæc alta uoce cla- masset, subiunxit: Ego quidem mortem subire pro ueritate non timeo: uobis autem in uerbo Do- mini predico, quod omnipotens Deus non parcat impuritatibus uestris. Vos enim omni spurcitia ple- ni, plebem uobis commissam præceditis ad infernum. Deus uindex est. Cumque odium cleri pro- pter ueritatem in eum seuire cœpisset, eorum insidijs captus & submersus est.

Arnolphus predicator ueritatis Romæ à cle- ro occiditur.

Quam libe- re arguit uita clericorum. Nec S. Petrus parcerent.

M C X X I X.

20 Anno Volmari abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1129. in partibus occidentis, uiris malo usu comam nutrientibus subito capilli circa capita, multis miraculose incensi ardere cœperunt.

Miraculum contra comâ nutrientes.

Rex Lotharius eodem anno Spiram secundo obsedit, ab idibus Iulij usque ad ca- lendas Ianuarij, eamque cepit, & ducē Conradum ueniam petentem, ad gratiam admisit. Hoc ipso anno archiepiscopus Treuirensis Megnerus (sicut diximus) incarceratus fuit, & successit Adelbero. Otto Haluerstatis episcopus, à canonicis suis Romæ accusa- tus, conuictus & confessus, quod pro consecratione cuiusdam ecclesiæ 30. solidos accepisset, ab Honorio papa depositus est, cui Rudolphus successit.

Spira capi- tur.

Episcopus propter si- moniam depo- nitur.

Henticus quoque Viridunensis episcopus à Mathæo Albanensi episcopo sedis Apo- stolice legato, deponitur. Bruno uero episcopus Argentinensis quadriennio expulsus, in- teruentu reginæ & episcoporum gratiam regis consequitur. Fridericus etiam archie- piscopus Colonienfis, qui triennio contra regem inimicitias gessit, hoc anno reconcilia- 30 tus est.

Hoc anno Philippus puer, Ludouici Francorum regis filius, Remis in regem ungi- tur 18. calendis Maij in die paschatis, præsentē patre. Verum cum duobus annis nec inte- gre in Francia regnasset, & quodam die in ciuitate Parisiensi equo ueheretur, porcus casu forsitā occurrens, & equi pedibus se submittens, regem cum equo præcipitem dedit, qui contracto corpore mox in eodem loco expirauit, tertio iduum Octobris.

Rex puer per porcum occubuit.

M C X X X.

40 Anno Volmari abbatis 9. qui fuit dominicæ natiuitatis 1130. præpositura montis sancti Ioannis in Rinckaugia ordinis nostri (de cuius fundatione paulo ante diximus) per Adelbertum archiepiscopum Moguntinum consensu & permissione Werneri abbatis & totius conuentus sancti Albani, ad quos iure pertinebat, in abbatiam sublimate est, cuius primus abbas ordinatus est Egilbardus monachus, præfato cœnobio antea in corpo- ratus.

Abbatia S. Ioannis in Rinckaugia erigitur. Innocentius papa.

Eodem anno Honorius papa moritur, cui Gregorius succedens, qui Innocentius secundus dictus est. Contra hunc Petrus Leonis antipapa, quorundam facinorosa seditio- ne creatus, Anacletus uocatus est. Innocentius uero à Romanis Anacleto fauentibus pe- ne destitutus, in Galliam transit, duosq; concilia celebrat. Deinde ad Lotharium regē Ro- 50 manū transiens, eius auxilio ad sedem Apostolicam est restitutus, quem Romæ in Impe- ratorem coronauit.

Antipapa erigitur.

Eodem anno castrum Nurnberg regi Lothario traditur.

M C X X X I.

Anno autem Volmari abbatis 10. qui fuit Christi 1131. rex Lotharius cum archiepi- scopis, abbatibus, ducibus, comitibus & nobilibus multis, ad curiā apud Leodiū indictam uenit. Aduentem ibi papam Innocentium rex magnifice suscepit, cui & auxilium con- tra Meazarem Apostolicæ sedis promisit.

Concilium celebratur Leodij in præsentem papa.

Eodem anno apud Moguntiam concilium episcoporum & abbatum præsentē Lo-

*Episcopi
multi fue-
runt prae-
sentes in con-
cilio Mogun-
tino.*

thario rege celebratum est, cui praesedit Matthaeus Albanensis episcopus Apostolicae sedis legatus. Ibi fuerunt multi episcopi praesentes, S. Otto episcopus Bambergensis, Adelbertus archiepiscopus Moguntinensis, Buggo Wormaciensis, Sifridus Spirensis, Embrichio Herbipolensis, Augustensis, Eistertensis, Hildesheimensis, & alij plures: huic etiam concilio Wolmarus abbas huius coenobij Hirsaug, vocatus per archiepiscopum Moguntinum, simul cum alijs multis abbatibus interfuit.

*Fridericus
Coloniensis
episcopus
moritur.*

Eodem anno obiit Fridericus archiepiscopus Coloniensis fundator coenobij sanctimonialium nostri ordinis in insula Rolandi, vir per omnia magnificus, per cuius munificentiam & auctoritatem reuerendissimus ille abbas Tuiciensis magnus Rupertus pene infinita synthemata composuit. Obijt autem in castro suo, quod ipse de nouo construxit in suprema montis altitudine, & propterea Wolbenberg dicto: sepultus in monasterio Sigebergensi nostri ordinis in loco capitulari, cui in archiepiscopatu successit Bruno Decanus sancti Gereonis, praepositus filius Adolphi comitis de Althene, per iudicium Imperatoris Lotharij, principum & trium cardinalium siue legatorum sedis Apostolicae tunc Coloniae praesentium contra voluntatem multorum ordinatus.

M C X X X I.

*Res mone-
tur in Scla-
uos.*

Eodem quoque anno Wolmari abbatis 10. dominicae videlicet natiuitatis 1130. Lotharius rex expeditionem mouit super Danos & Sclauos, eosque subegit, Ekebertus Monasteriensis episcopus primus decanus maioris ecclesiae Coloniensis moritur, Coloniae tempore quo electio Brunonis archiepiscopi supradicti celebratur, & reportatus ad sedem propriam sepultus est. Cui Wenerus successit.

*Richenbach
fundatur in
Bauaria.*

His ferme temporibus paulo ante hos annos, videlicet Domini 1100. vel circa, fundata est nobilis illa nostri ordinis abbatia Richenbach in Bauaria per comitem Foburgensem, quam multis praedijs, redditibus & ornatibus ditans, mirifice sublimauit.

*Monasteriū
S. Walpur-
gii fundatur.
Monasteriū
in Bibeis
fundatur.*

Anno quoque Domini 1106. Comes quidam diues & potens de Mombelgard fundare coepit abbatiam ordinis nostri in honorem sanctae Walpurgis virginis, in diocesi Argentinenſi, non procul ab Hagenau sitam, quam multis bonis pro sustentatione monachorum Deo seruientium cumulauit.

*Monasteriū
Scheuren
fundatur.
Nota quae-
dam istius
notitia.*

Idem quoque Mombelgardiae comes, in eodem nemore circa villam quae dicitur Bibeis ad iactum bombardae, a praedicto monasterio sanctae Walpurgis, aliud coenobium sanctimonialium nostri ordinis fundauit, in quo primam abbatissam filiam suam Cunildem nomine, sanctam virginem instituit. Quae miraculis clara tandem in medio eius coenobialis ecclesiae sepulta fuit. His quoque temporibus Otto comes de Scheuren in Bauaria de stirpe Caroli Imperatoris Magni, a quo duces Bauariae omnes qui nunc sunt, descenderunt, castrum suum Scheuren, nimia vetustate pene collapsum, in monasterium & abbatiam nostri ordinis construxit, in honorem B. Mariae semper virginis, cooperantibus ad hoc Conrado comite, Ottone comite Tochauiae, Ottone altero comite Palatino in Waldelsbach & Ottone comite cum alijs septem comitibus, qui omnes nomen & insignia ferrebant de praefato castello Scheuren: quamuis nullus eo tempore ibidem habitaret.

Hi omnes cum Agnete vxore praefati comitis, omne ius suum quod in ipso castro habebant, cum summa deuotione beatae virginis in perpetuum obtulerunt, coherentes monasterium in signe, in quo & sepulturam sibi & posteritati suae coheruerunt. Fuit autem vnus inter eos comes Arnouldus de Scheuren, vir proteruus, & sancto eorum desiderio contrarius, qui cum illos partes eorum de dominio Scheuren offerre domino Deo conspiceret, nec multos impedire vnum se posse cerneret, proiecta in aerem chirotheca partem suam diabolo coram omnibus obrulit dicens: Vos domini diaboli, partem meam in uos vestram accipite: statimque daemones inuisibiles chirothecam visibiliter abstulerunt, quae nulloquam postea comparuit.

M C X X X I I.

*Drutvini
abbas
in Breiten-
nauu mori-
tur.*

Anno quoque Wolmari abbatis 11. qui fuit dominicae natiuitatis 1132. obiit venerabilis ille abbas in Breitenau Moguntinensis diocesis, monachus quondam huius coenobij Hirsaugiensis, de quo superius anno domini 1119. mentione fecimus sub D. Bragone abbatiae praefati monasterij Breitenau successit Hentius monachus huius coenobij Hirsaugiensis, qui olim cum Drutvino ad Breitenau missus fuerat, vir sanctus & tam in aequalibus quam in diuinis scripturis omni suo tempore doctissimus, qui multa & variata metro scripsit quam prosa.

*Hentius
abbas ex
monasterio
Hirsaugensi
successit.*

Equibus nos in praefato monasterio Breitenau aliquando per biduum coheruimus

pinus sic biecta. Dialogum in persona diuitis Epilohis, & pauperis Lazari in sinu Abrahae quiescentis. De contemptu seculi, qui sic incipit: *Instabili regni vir amator.* Item libellum complurium deuotarum orationum, qui sic quoque incipit: *o erumosa mea anima.* Item libellum de Conflictu virtutum & vitiorum, qui incipit: *Cum variis virtus virtutum discere scriptis.* Item de 12. abusibus libellum, sic incipientem: *Constat abusiua bis sex mundi fore dicta.* Item de lapsu primi hominis & de radio presentis exilij opusculum, quod sic incipit: *Ade peccare serpens.* Item opusculum de Ciuitate, cuius nomen Dominus ibidem, quod sic incipit: *Quo nondum fructus libeat conscribere munus.* Item de habitu virginis & de beatitudine, libellum sic incipientem: *Virgo nimis ebata, &c.* Item de Resurrectione sanctorum libellum qui sic incipit: *Christe salus cuncta.* Item opusculum de Cogitanda mortalitate, quod sic incipit: *Quid genus humanum.* Item de domino nostro Iesu Christo libellum sic incipientem: *Pauperior cunctis ego.* Item de corpore Christi mystico opusculum, quod sic incipit: *Urbem catholicam.* Item de Fide catholica libellum, qui sic incipit: *Filius ecclesie verus, qui percipit esse.* Item librum, quem Floscolorum prænотauit, sic incipientem: *More meo campo scriptura.* Item Hymnorum complurium diuersi generis carmine opus, quod sic incipit: *Lans tritici mortuo grano.* Item Epistolarum ad diuersos volumen, quod sic incipit: *Venerabili Carnotensi presuli, hoc est pro passibilitate.* Varios in super conscripsit sermones, & diuersa opuscula, quorum nec ordinem, nec titulos in mente retinuius. Erat sane vir doctus & multum studiosus, & non minus sanctitate & vitæ merito, quam eruditione scripturarum in tota Germania celeberrimæ famæ & opinionis, qui in vita & post mortem multis signis & miraculis claruit.

Eius gesta satis luculenter descripta habentur. Ad hunc Henricum, tanquam virum sanctum, doctum ac probatum in Breitenau Rupertus abbas Limpurgensis, de quo supra diximus, propter inuisitata nouitatis abstinentiam mandato Spirensis episcopi relegatus fuit, quatenus ab ipso reductus ad communem viuendi modum à sua singularitate recederet. De quo idem S. Henricus abbas in quadam epistola ad ipsum Spirensis ecclesie pontificem latius facit mentionem. Deniq; propter famam excellentissimæ sanctitatis multi viri nobiles, potentes & honorati in seculo, pro Dei amore sub S. abbate Henrico monachum in Breitenau facti sunt. Inter quos præcipuus fuit Adelbertus comes de Schœnberg, qui contemptis rebus seculi & pompis, cum esset potens & ditissimus, pro Christo factus est pauper monachus, & tanta puritate vixit, vt magnæ sanctitatis vestigia cunctis monachis in eodem loco non sine miraculis ostenderit. Hoc ipso anno Volmari abbatis re, vehementissima vis ventorum innumera ædificia subruit.

Eodem anno sanctus Hugo Gratianopolitanus episcopus, ordinis Carthusiensis primus institutor, vir inter episcopos sui temporis vita & contumeliatione singularis, cui auctor Hugo successit monachus Carthusiensis postea Viennensis archiepiscopus. Cuno quoq; episcopus Ratisponensis in Bauaria, ex abbate monasterij Seginbergensis in diocesi Colonienfi ordinis nostri, de quo supra diximus, hoc ipso anno moritur.

Bertholdus quoq; Hildesheimensis episcopus obiit, cui Bernhardus eiusdem ecclesie præpositus successit, qui corpus sancti Gothardi pōtificis, de terra cum magno honore leuauit, quod annis ferme centum humatum iacuerat.

His temporibus, spiritus quidam malignus, in diocesi Hildesheimensi, multo tempore multis visibiliter apparuit in habitu rustico, pileo caput opertus, vnde & vulgo pileatum appellabatur eum rurales, hoc est, *ein Hedekim*, lingua Saxonica. Iste spiritus Hukin multa mirabilia fecit, & delectabatur esse cum hominibus, loquens, interrogans, & respondens familiariter omnibus, aliquando visibiliter, aliquando invisibiliter apparet. Neminem laesit non prius læsus, sed iniuriarum seu irrisionum memor, vicem irrogantibus sibi contumeliam impendit.

Cum Burcardus comes de Luca per comitem Hermannum de Winsenburg fuisset interfectus, & comitatus ipse Winsenbergenfis in direptionem videretur expositus, præfatus spiritus dormientem in lecto suo Bernhardum episcopum Hildeshemensem accedens eum excitauit, dicens: *Consurge o calue, exercitum conuoca, quia comitatus de Winsburg propter homicidium vacuus & desolatus, tuo facile parebit imperio;* qui surgens milites suos commouit, comitatum inuasit, & obtinuit, quem ecclesie Hildeshemenfi de Imperatoris consensu in perpetuum coniuinxit.

Eundem quoq; Pontificem non rogatus idem spiritus sæpe de multis periculis auisare conuenit. In curia eiusdem præfatis frequenter apparet, coquis ministrare plerumque satis diligenter consuevit, crebroq; in culina cum ipsis miscere sermones.

Tituli librarium huius abbatis Henrici.

Abbas Henricus post mortem miraculis claruit. Rupertus abbas Limpurgensis.

Adelbertus ex comite monachus.

Hugo episcopus Gratianopolitanus mortuus.

Episcopus Hildesheimensis moritur.

Hukin spiritus in Saxonia apparet multa miracula fecit.

Comitatus per eum occupatur.

Episcopus auisat in multis.

Apostolicæ sedis genfis, Adelbertus, Embricho uicem concilii Moguntinam,

or cœnobij sancti per cuius munus Rupertus pene nouo confiteo in monasterio fessit Bruno Deindiciam Imperatoris Apostolica tunc

tiuitatis 13. Lothekebertus Moritur, Colonia, ortatus ad sedem

vel circa, fundamitem Foburgentiauit. ombelgard fundis, in diocesi Arentatione mona-

illam qua dicitur aliud cœnobium in huius sua Gumbel medio eius cœnueure in Bauaria sunt, delectandasterium & abbeherantibus ad hoc Palatino in Wald & insignia feruabitaret.

in ipso castro hanc cōstruentes morant. Fuit autem vna desiderio comite Deo conspiceo, theca partem suam in ius cœnobij hanc, que nulloquam obijt venerabilis huius cœnobij D. Brunone ab o in regimine cœnobij hanc, & tam in aculmulta & varia tan hanc cōstruunt accipimus

*Inimicus sol-
esatur.*

Vnde cum iam ex consuetudine familiariter factus, à nemine timeretur, puerulus quidam in coquina seruiens cum despicere, subfannare, & contumelijs afficere coepit, & quoties poruisset immunditias coquinae in eum effudit. Qui cum saepe magilrum coquinae rogasset, vt puerum ab iniurijs suis compesceret, minitatus se tandem contumelias vlturum, irridetur ab eo, dicente: *Tu spiritus es & pueri times? cui daemonium respondit: Quia puerum tuum ad petitionem meam emendare contempsisti, ego quantum illum timeam, post dies paucos tibi ostendam.*

*Spiritus pueri
maledicere
coepit & coxit
in olla.
Buffones super
assaturam
expressit spiri-
tus.*

His dictis spiritus abcessit iratus, non multo post, cum die quadam post vesperam puer solus in coquina fatigatus dormiret, venit spiritus & suffocatum in frustra conscendit, oblique impositum ad ignem coquere coepit, quod magister coquinae cum percipisset, spiritum maledicere coepit, qui exacerbatus assaturam postero die pro episcopo & curialibus ad ignem in veribus positam compressis, desuper buffonibus horrendis veneno & sanguine eorundem aspersit: rursusque contumelijs affectus, per pontem illusorium in foueam de alto illum praecipitauit, supra muros ciuitatis & castelli vigilias nocturno tempore diligentissime peragens, omnes custodes vigilare coegit.

*Ridicula
historia per
spiritum facta.*

Vir quidam longe profecturus, cum vxorē haberet impudicā, quasi per iocum dixit ad spiritum Hutzin: *Bone facie tibi comendo vxorē meā, donec reuertar: vide custodias eam.* Cumq; vxoro absente cum adulteris mulier portionem suam poneret & amatores multos successiue tētare, ita se spiritus iste inuisibiliter mediū semper interposuit, proiedis que in terram de lectulo viris, nullum petuenire vel ad tactū ipsius foemina, taceo de commixtione illi, tam permittit. Sic mulier singulis noctibus & fere singulis toto tempore horis, nouos semper amatores introduxit, quos tamen spiritus mox vt eam contingere tentasset, procul in terrā proiecit. Tandē reuertenti marito, & adhuc longe à domo existenti, spiritus cōmillatus letus occurrit dicens: *Gratus mihi tuus est valde aduentus, quo liberer à tam inquieto labore, quoniam mihi imposuisti. Cui maritus: Quis ergo tu es? Ego sum (inquit) Hutzin, cui pridē abiturus vxorē commisit tuendam: ecce custodiui eam tibi, licet cum maximo & continuo labore ab adulterio saluam. Sed oro te, ne illā mihi deinceps custodiendā tradere velis, Malo enim totius Saxoniae porcos, quam vxorē ipsam custodire tuā, tantis me dolis circumnecire, tantis vijs totiq; modis abuti suo corpore conatus. Innumera quoq; & alia tam seriosa q̄ ridiculosa spiritus iste miracula fecit, quae omnia nec facile scribi possunt, nec si scriberentur, multorū credulitatē inuenirent. Idiotā quendam & simplicē hominē clericū, ad synodū citatū, per annulū factū ex folijs lauri, alijs quibusdā additis, aliquanto tempore doctissimū reddidisse ferunt. Tandem à praefato episcopo Bernardo per censuras ecclesiasticas eliminatus, de prouincia recedere compellus est.*

*Res ardua
custodire
mulierem
malam.
Spiritus id
otium fecit
eruditum.*

*Imperator
Lotharius
Italiam in-
gressus papa
ecclesia Ro-
mana resti-
tuit.
Imperator
coronatur.*

Anno Volmari abbatis 12, qui fuit dominicae natiuitatis 1133. Lotharius rex cum maximo exercitu principum, episcoporum, abbatum, nobilium & militum Romam profectus, scitur ad restituendū Innocentium sedi apostolicae. Transiens ergo per Italiam pleraque munitiones sibi obstitentes cepit, tandemq; 2. calendis Maij Romam summo fauore ingressus, cum iam defunctus esset Anacletus, qui & Petrus Leonis, sedi apostolicae restituit Innocentium, à quo & ipse 3. nonas Iunij, Lateranis in ecclesia sancti Ioannis in Imperatorum rem consecratus, post bella & victorias aliquantas in Alemaniā redijt, secum duces capriuum quendam Italiae principem.

*Eclipsis so-
lis.*

Eodem anno 4. nonas Augusti, luna 27. hora diei sexta, eclipsis solis facta est, in tantū vt stellae in caelo apparerent. Magna in aequalitas aeris & pluuierum inundatio, per totum tempus messis subsecuta est. Con sobrinus quoq; Lotharij Imperatoris, Traicētā Gotifredo & fratre eius Hermanno de Cuch occisus est.

M C X X X I I I.

*Magnus rex
Dacia se
Imperatori
submittit.
Rex Dacia
cum episco-
pū quinq;
occiditur.
Henricus
dux Bava-
riae fit rex
Imperatū.*

Anno Volmari abbatis 13. Lotharius Imperator natale Domini Coloniae celebravit, ibi temerarius vrbicorū tumultus coram eo exoritur, quo nondum sedato in de discessit. Pascha vero in Halberstadt cum magna frequentia principū celebrauit, vbi Rex Danorum Magnus, se in potestate Imperatoris tradidit, obsides dedit, iuramentū fecit, se successores suos non nisi Imperatoris & successorum eius permissu regnum adepturos. Post hoc cum pace ad Daciam redire permissus, in die S. Pentecostes cum episcopis quinque, presbyteris 60, & patre suo Nicolao, ab a mulis suis occisus est. Interea Lotharius Imperator festum Pentecostes in Mersburg celebrans, nuptias Gertrudis filiae suae cum magna solennitate & pompa peregit, tradens eam vxorem Henrico duci Bavariae cognomento Superbo, viro forti & audacissimo. Adijciens illi quoque ducatū Saxoniae, de quo omnes duces Brunsvuici & Luneburgi, qui hodie sunt, per successum descenderunt, quemadmodum in histo-

in historia ducum Bauria ostendimus. Iste dux Bauria & Saxonie genuit ex praefata uxore filia Imperatoris Lotharii 2. Henricum cognomento Leonem, ducem Brunsvicensem & Saxonie, virum bellicosum & mirabilem, de quo veteres miranda canebant in carminibus Teuthonicis, & depingere vsque in hodiernum diem in aulis principes consueverunt.

Eius peregrinationis historiam, quomodo videlicet corio in sutis equino, ac per gryphonem de nauigio exportatus, maris periculum euaserit, cum gryphonibus pugnauerit, draconem occiderit, per mare cum leone transierit, & tandem uxore sua Matilde filia regis Angliae, alium ducere maritum, parante subito per daemone vna cum leone comite itineris & periculorum, ad castrum suum de remotissimis locis fuerit sine lesione reductus, & similia his multa, quae magis ex confusione poetarum sub mystica certa significatione scripta, quam facta fuisse crediderint. Conseruerunt enim Germani veteres, more Graecorum, quorum eis magna commercia fuisse constat, fortia heroum gesta in carmen & cantilenas reducere, & mortalium facta per figurarum & aenigmatum symbola occultando, immortalibus comparare.

De mirabili historia Duci Brunsvicensi.

Mos veterum Germanorum.

M C X X X I I I I.

Eodem quoque anno, qui fuit dominicae natiuitatis 1134. S. Norbertus archiepiscopus Magdeburgensis, primus institutor Praemonstratensis ordinis, sanctae religionis eximius propagator, 8. iduum Iulij moritur, in grauique ad Dominum, anno episcopatus sui 20 s. cui Conradus filius cuiusdam comitis successit.

S. Norbertus episcopus obiit.

Eodem anno Lotharius Imperator Spiram obsedit, & longa inedia confectam tandem cepit, & ducem Sueviae amulum regni & Imperij Conradum, in dedicationem & gratiam accepit.

Spira capitur.

M C X X X V.

Anno Volmari abbatis 14. qui fuit dominicae natiuitatis 1135. Imperator narale Domini Aquisgrani celebrauit. Hoc ipso anno corpus sancti Mathiae Apostoli, ad Treueros, in monasterio sancti Eucharii nostri ordinis inuentum est, a quo nomen coenobij deinceps mutatum, ad sanctum Mathiam vsque, in praesentem diem appellatur. Bruno archiepiscopus Colonienensis & Fredericus dux Alfatiae cum Imperatore non bene sentientes, interuentu principum reconciliari meruerunt.

Corpus S. Apostoli Mathiae reperitur.

Ad festum Pentecostes magnus principum conuentus, Imperatore iubente, in ciuitate Magdeburgensi habitus est, in quo fuerunt personaliter rex Daciae, rex Poloniae, & multii alii principes, qui omnes pacem firmissimam ad 10. annos iurauerunt, quod & cetera facere multitudo compulsa est.

Conuentus principum.

Eodem anno Lotharius Imperator moniales de coenobio Lutera Haluerstadenensis diocesensis expulit, & in melius restaurato loco, monachos nostri ordinis de coenobio Bergen prope Magdeburgam introduxit, constituens eis primum abbatem Euerhardum praefati coenobij venerabilem monachum. Porro ipsam ecclesiam in honorem S. apostolorum Petri & Pauli consecrari fecit, & multas reliquias a summo Pontifice pro illius decore impetrauit. Hoc monasterium pro monialibus quondam construxerat comes de Oldensleb & Luterae a vulgo dicebatur. Sed posteaquam per regem Lotharium mutatum, & de nouo instauratum fuit, Lutera regalis, id est *Konigs-lutern* dictum est, vsque in praesentem diem.

Monasterij Konigs-lutern fundatio ordinis nostri.

His etiam temporibus, videlicet anno domini 1135. Buggo ecclesiae Wormaciensis reuerendissimus episcopus, monasterium Franckenthael, non longe a Wormatia fundauit, in quo fratres canonicos in communi sub regula S. Augustini vuentes collocauit, quibus ecclesia de corporis necessarijs copiose prouidit.

Coenobium Franckenthael ordinis regularium fundatio.

Coenobium quoque sanctimonialium eiusdem religionis, iuxta praefatum monasterium Franckenthael constituit. In quo multitudinem virginum Christo in castitate famulantium, prouisis necessarijs posuit: verum post annos ferme trecentos viginti sex, tempore Reinardi Wormaciensis episcopi, cum de consensu eius fratres regulares de Windesheim partium inferiorum, ipsum coenobium Franckenthael ad reformandum suscepissent, & titulum abbatialem, quo antea semper insignitum fuerat, extinxerunt, & coenobium foeminarum praedictum expulsis monialibus monasterio fratrum coniunxerunt. Idem quoque Wormaciensis episcopus cum esset vir Deo deuotus, in signe monasterium ordinis Cisterciensis, in sua parochia quod Schonaugia nominatur, in nemoribus, non longe distans ab Heidelberg, sancto Bernardo abbate cooperante fundauit, quod multis praedijs & beneficijs ampliauit, Abbatem & fratres de monasterio Clarenallensi ab ipso patre sancto Bernardo impetrauit, & ipse in eodem monasterio sepultus est.

Abbatia titulus in Franckenthael extinguitur.

Monasterium in Schonau ordinis Cisterciensis fundatio.

Lobenfeld hic fundatur 1135.

His etiam temporibus cenobium sanctimonialium nostri ordinis in Lobensfeld eiusdem Wormaciensis diocesis, in pago qui dicitur *Kreishau*, duobus ferme ab Heidelberga miliaribus, opera & impensis praefati episcopi Buggonis fundatum est, & sufficienter pro sustentatione virginum Christi donatum. Circa haec quoque tempora comes de Liningen Eunuch nomine, monasterium fratrum canonicorum regulae sancti Augustini in dumetis, vulgariter in Heyna, seu Hegina dictum, in honorem sancti Petri apostolorum principis fundavit, & multis bonis ac redditibus sublimavit, cuius ecclesiam saepe dictus episcopus Buggo, in cuius diocesi monasterium est constructum, anno domini 1117, consecravit, & Hartungum primum praepositum ordinavit, qui vitam canonicorum regularium primus ibidem instituit.

Abbas Volmarus Imperatorem accessit.

Anno regiminis sui 15, Volmarus abbas, quorundam secularium & ministerialium suorum insolentia provocatus, Imperatorem Lotharium, qui dum Spira natale Domini celebrat, adiens, in auxilium & defensorem monasterii sui Hirsaugiensis fratrumque & rerum eiusdem invocavit, qui mox adduci turbatores sanctae religionis ad se iussit, quorum iniustitia recognita extra fines imperii proscripti. Unde cunctos in circuitu vicinos tantum inuasit metus, ut Volmaro viuentem Hirsaugiensis tubare nullus praesumeret.

MCXXXVI.

S. Tutta Sigris deo iussu ma inclusa obiit.

Hoc ipso anno, qui fuit dominicae natiuitatis 1136, 11, calendas Ianuarij, obiit S. memoriae Iutta virgo Christi deuotissima, soror Meginhardi comitis de Spanheim, fundatrix monasterii mei, cui licet indignus praetedeo, quae pro Christi amore 24. annis in monte S. Disibodi, cum quibusdam alijs nobilibus & sanctis virginibus inclusa, vitam duxit eremiticam. Fuit autem inclusa anno Domini 1112. indictione 5, & aliae tres cum ea, videlicet sancta virgo Hildegardis, quae postea (sicut dicemus) monasterium fundauit monialium in monte Ruperiti, in eo loco ubi Nahos influit Rhenum ciuitati Bingionum quampeconimo, Iutta filia fratris sui, & alia eiusdem nominis virgo. Numerus autem virginum in eius magisterio creuit, & quae diu illa vixit S. Hildegardis ab eius latere non recessit. Haec tanta mulier inter alia sanctitatis suae miracula aquam mutauit in vinum, & aquas Glani fluminis siccis pedibus transiuit. Sepulta est in praefato monasterio S. Disibodi, quod eo tempore erat ordinis nostri, in quo & ipsa sanctae conuersionis habitum assumpserat: cuius vitam, mores, gesta & miracula habentur diligentur conscripta.

Flandria pars submersa est. Exspectatio Imperatoris in Italiam.

Eodem anno 5, calendas Nouembris ventus nimis fuit, qui turres & aedificia multa subuertit, mare quoque terminos suos egressum, magnam partem Flandriae cum habitatoribus suis subito & inopinatum submersit.

Eodem anno circa festum assumptionis B. Mariae semper virginis Imperator Lotharius expeditionem mouit in Italiam contra Rutgerum principem Apuliae, ad instantiam Innocentij papae 2.

MCXXXVII.

Bruno & Hugo archiepiscopi obierunt.

Anno autem Volmari abbatis 16, qui fuit dominicae natiuitatis 1137, Imperator natale Domini & pascha in Italia celebrat, Pentecosten vero apud Baron cum generali conuentu principum Italicorum. Ibi archiepiscopus Colonienfis Bruno secundus obiit, & in ecclesia sancti Nicolai honorifice sepelitur, cui Hugo decanus S. Petri Colonienfis, cum patris iussione Imperatoris succedens, quem papa Innocentius ibidem ordinauit: qui tamen eodem anno exul in Italia moritur, priusquam ciuibus ordinatio eius innotuisset, princeps Apuliae Rutgerus, ob cuius insolentiam inuitatus a papa Imperator Italiam intrauit, castrum in latere ipsius ciuitatis Barae satis munitum statuerat, in quo praedones multos collocauerat, qui terra marique inauditis calamitatibus regione opprimebant. Simili modo per tota pene Italia fecerat. Pentecoste celebrata Imperator castrum Barense cum exercitu vallat, quod cum magno labore tandem capiens incendit, & solo coaequauit. Praedones comprehensi circa turrim exustam, omnes suspensi sunt, numero plures quam quingenti, quo terrore caeteri omnes perculsi se cum ciuitatibus & munitionibus suis Imperatori spontanea tradiderunt. Porro Rutgerum Apuliae principem, impugnatorem sanctae ecclesiae Romanae & publicum hostem, de Italia proscripti.

Ecclesia Moguntina crematur.

Eo tempore Moguntia, vna cum principali ecclesia combusta est. Eodem anno Adelbertus senior, archiepiscopus Moguntinus obiit, 9. calendas Ianuarij. Cui anno sequente Adelbertus iunior (sicut dicemus) successit. Ecclesia quoque Spiritus maior, cum parte non modica ciuitatis & oppidum Goslaricense, eodem die quo & Moguntia igne consumpta sunt.

Adelbertus obiit, Spira crematur.

Interea

Inter ea robur in Italia prospere gestis, Imperator Lotharius cum iam repatriare cepisset, in ipso itinere non longe positus à Norinberga, in quodam castello ducis Bauariae Welphonis tam senio quam infirmitate grauatius diem clausit extremum, 2. nonis Decembris, vir egregius & digne patris patriæ appellandus, cuius corpus in Saxoniam relatum in monasterio suo Königsuttera, quod ipse construxerat, sicut diximus, honorifice reconditum est.

Lotharius Imperator a. moritur.

Eodem anno moritur episcopus Antisiodorensis, ex abbate cœnobij S. Germani ordinis nostri, vir magnæ sanctitatis & religionis. Hic cum extrema ægritudine laboraret, sibi que diem se niteret adesse nouissimum, fratres circumstantes circa horam nonam dicit, his verbis admōnuit: Fratres charissimi, horas diei quæ supersunt, quas debemus Domino persoluamus, quia horis finitis in Domino ebdormiam & requiescam. Cantauerunt ergo Domino laudes, & completorio dicto, sicut prædixerat, vir sanctus in pace quieuit, & in ecclesia sancti Germani, ubi prius abbas extiterat sepelitur.

Hugo episcopus nostri ordinis moritur.

Post Hugonem autem archiepiscopum Coloniensem, quem in Italia defunctum diximus, Arnoldus præpositus sancti Andreae in Colonia, filius comitis de Wida, in archiepiscopum sublimatur, qui tandem ab Eugenio papa 3. in consilio Remensi, anno Volmari abbatis 28. quem ad modum suo loco dicemus, à Pontificalis officio suspensus fuit.

Arnoldus primus archiepiscopus Colonienfis.

Lothario Imperatore defuncto (sicut dictum est) metuens Adelbero Treuerorum episcopus, ne Henricus dux Bauariæ cognomento Superbus, gener Imperatoris, de quo supra mentionem fecimus: cui ab ipso Lothario dudum regalia fuerant commissa in generali principum conuentu præualeret, qui iam vsque adeo de adipiscendo securum securumque arbitrabatur, vt nulli principum de regno verba facere dignaretur. Egit per industriam suam magnam occulte, quod dux Alsatia Fridericus pater Conradi & Buggo Wormatiensis episcopus, vna cum ipso duce Conrado, in colloquium suum apud Confluentiam conuenirent in medio Quadragesimæ sede Moguntina vacante: ubi & Arnoldus archiepiscopus Colonienfis præfatus Adelberoni occurrit, ibique pariter inter se consilia tractantes, Conradum regem se iurauerunt electuros.

Henricus dux Bauariorum. Adelbertus archiepiscopus cōtra Henricum consilium.

MCXXXVIII.

Anno Volmari abbatis 17. qui fuit dominicæ natiuitatis 1138, Conradus eiusdem nominis tertius, dux Alemanniæ seu Sueuiæ, frater Friderici ducis Alsatia, in regem Romanorum electus imperauit annis 14. Verum contra istum Conradum Bauariæ & Saxoniæ principes, Henricum Superbum ducem, Lotharij Imperatoris generum elegerunt in regem, & multiplicata sunt mala in terra: nam Conradus regalia quæ penes illum erant, per Lotharium reposita callide acquisiuit, & ipsum ducatu Saxoniam priuare voluit, dato eodem Adelberto marchioni de Soltuedel. Hinc eades, rapinae, incendiaque per totam Saxoniam facta sunt. Vnde Henricus dux fratri suo Welphoni Bauariæ ducatum cum pecunia dimittens, valida manu in Saxoniam tendit & ipsum Adelbertum fugere & exulare post regem fecit.

Conradus tertius Imperator fit.

Henricus dux Bauariæ rebellat.

Henricus dux mouet in Saxoniam.

Eodem anno rex Conradus pascha Domini Coloniae celebrauit. Inde ascendens tertia hebdomade post pascha Moguntiam cum magno fauore cleri & populi susceptus. Ibi Adelbertus iunior defuncti senioris ex fratre nepos communi omnium consensu ex præcepto regis archiepiscopus designatus est. Porro senior Adelbertus S. abbate Bernardo Clareuallensi cooperante, dum adhuc viueret, monasterium Cisterciensis ordinis in Eberbach duobus fere à Moguntia miliaribus in Rinckangia fundauit, in quo & sepultus est.

Adelbertus iunior archiepiscopus Moguntinus. Monasteriū in Eberbach fundatur.

Eodem anno rex Conradus ad festum Pentecostes curiam principum in Bambergam habuit, ubi principes pene totius regni contenerant, præter Henricum ducem Bauariæ. Ibi Adelbertus Moguntinus electus in sabbato quatuor temporum, per S. Ottonem Bambergensis ecclesie pontificem presbyter ordinatus est, & sequenti dominica quæ fuit octaua Pentecostes pereundem in episcopum consecratus.

Conuentus principum Bambergæ.

Eodem anno in die S. Parasceues post matutinas apertum est sepulchrum S. Disibodi episcopi quondam in Hibernia, qui pro Christo peregrinus in mundo factus, mansionem in comitatu Spanheimensi, ordinante Domino elegit, ibique monasterium nostri ordinis non multo post obitum S. patris nostri Benedicti in vertice montis fundauit, in quo multitudinem monachorum congregans, ibidem post completum vitæ cursum in domino quiescens sepultus est. Hoc vero monasterium nimia antiquitate collapsum per Willegium archiepiscopum Moguntinum de nouo constructum est circa annos Domini 976. & postea (sicut diximus) per Adelbertum archiepiscopum, & Ruthardum

Corpus S. Disibodi episcopi exhumatur.

cuius prædecessorem, anno dominicæ natiuitatis 118. translatum, in montem de nouo iherosolymis fundatum, quo tandem consummato tumba sancti præfatis Disiboldi, quam Willigisus archiepiscopus clauferat, aperta est, & reliquæ in nouum monasterium translatae. In maius altare, in nouo sarcophago reconditæ sunt. Huic translationi fuerunt præsentibus, Cuno ipsius loci abbas cum tota congregatione sua, Bernhelmus primus abbas monasterij mei Spanheimensis cum tota congregatione sua, quia non procul distant ab immo comitatus. Gerardus abbas sancti Maximini Treuerensis, & plati que ex clero & nobilibus terre

Bernhelmus
primus abbas
Spanheimensis.

Expediit
Regis in Saxonia.

MCXXXIX. Anno autem Volmari abbatis 18. Dominicæ natiuitatis 1139. Conradus rex natus in Saxonia movit contra Henricum ducem. Sed illo viriliter cum magno exercitu iuxta civitatem quæ Creutzberg appellatur occurrente, rex infecto negotio redire compulsus est. Erant autem cum duce Henrico sentientes, comites Palatini Rheni, duces Bavarie, & Conradus archiepiscopus Magdeburgensis. Ad concordandos vero dies per principem inter regem & ducem Henricum constituta est ad Quedenburg, quo cum dux Henricus cum suis peruenisset, vitam veneno (vt fertur) finiuit, vir potens, bellicosus & omnium sui temporis audacissimus. Sepultus est in monasterio nostri ordinis Koningsluttera in terra Lotharium socerum suum Imperatorem, cuius ducatum Adelbertus Marchio supra dictus a Conrado rege obtinuit. Contra quem omnes pene Saxonie principes conuerant.

Henricus
dux obiit.

Monasterium
Scotorum
apud Her-
bipolim no-
stri ordinis
fundatur.

His fere temporibus cum Embricho Herbipolensis ecclesie episcopus ad Moguntiam pro causis quibusdam peragendis pergeret, in itinere obitum quemdam habitum monachum, Christianum nomine, genere Scotum, qui flexis in terram genibus ipsum pontificem rogauit, vt amore sancti Kiliani martyris qui Scotus fuerat, monachis ex Scotia pro Christo peregrinantibus locum seu hospitale in ciuitate Herbipolensi ad manendum concederet. Qui consilio suorum vsus præfatum monachum ad Herbipolim misit, quo non multo postea & ipse reuersus, de consensu totius cleri & populi, Scotis pro monasterio construendo sub regula S. patris nostri Benedicti, locum in suburbio eiusdem ciuitatis qui Girberg appellatur, assignauit.

MCXL.

S. Macarius
primus abbas
Scotorum.

In quo cœnobium Scotis idem episcopus constituens in honorem S. Iacobi Apostoli capellam nouam dedicauit, 6. iduum Iulij, anno Domini 1140. indictione 3. sub rege Conrado, anno eius secundo. Primus autem eiusdem cœnobij abbas fuit Macarius natione Scotus, vir sanctissima vita, cui testimonium sanctitatis idem antistes Embricho per litteras suo sigillo roboratas præbuit, quas integras & sanas vidimus & legimus. Nam inter alia quæ fecit in hac vita miracula, cum à vino pro Dei amore penitus abstinere, & de quadam in medio magnatum sedens ad mensam habere aquam non potuisset, signo sanctæ crucis facto supra vas vini in mensa cunctis appositum, vinum in aquam mutauit. Mirabantur qui aderant omnes, quippe qui vinum quod optimum gustauerant, mutatum in aquam subito viderant. Fuerunt autem huic miraculo in proprijs personis ad mensam præsentibus, Piligrinus abbas sancti Burcardi, nostri tunc ordinis: Gebhardus præpositus de nouo monasterio, Burckerus, Henricus, Mukolinus, & Iringus de Zabelstein, cum multis alijs tam clericis quam laicis. Ob cuius præclarissimi signi perpetuam memoriam ad posteritatem transmittendam, præfatus episcopus Embricho de communi totius cleri consilio & assensu, in maiori ecclesia Herbipolensi plenam & perpetuam præbendam canonicalem, monachis Scotis dicti monasterij eorumque successoribus in perpetuum tradidit & assignauit, quam deinceps possederunt & percipiunt vsque in præsentem diem.

Vinum in aquam
uersum.

Miraculi
huius testes
fuerunt.

Diemo S.
monachus
huius cœ-
nobij obiit.

Anno Volmari abbatis 19. qui fuit dominicæ natiuitatis 1140 obiit Diemo huius cœnobij Hirsaugiensis monachus & quondam prior, vir deuotissimus, qui spiritu prophetie repletus credebatur. Multa enim prædixisse fertur, quorum veritatem certus probauit euentus. Nam diuinis reuelationibus & consolationibus crebro recreari consuevit. Sepultus est in capella beatæ Mariæ semper virginis, non sine opinione magnæ sanctitatis. Eius depositioni sanctus ille Henricus abbas Breitenaugiensis quondam monachus huius cœnobij (de quo supra diximus) interfuit, qui non casu, sed potius vt credimus diuina ordinatione prouocatus, pro consolatione fratrum spirituali aduenerat.

S. Otto Epi-
scopus ordi-
nis nostri
obiit.

Eodem anno Rex purificationis festum Wormatiæ celebravit, & patcha in Herbipoli. S. Otto episcopus Bambergensis nostri ordinis hoc ipso anno moritur, & in sanctorum catalogum relatus est. Gebhardus quoque Argentinenfis episcopus obiit.

tus autem iunior archiepiscopus Moguntinus Romam, citatus ab Innocentio papa adiit, & ab eo honorifice susceptus fuit. Cum his temporibus rex Conradus Sicilia regnum contra voluntatem Innocentij papae inuadere moliretur, egit cum ducibus Bauariae Henrico & fratre eius Welphone precibus & precio pontifex, quatenus aditum illi in Italiam praeciderent, quod illi eo libentius praesumebant, quo regem antea infestum & exosum habuerant. Itaque rex Conradus volens expeditionem parare in Italiam, adhuc viuente duce Henrico, dux Welpho fortiter resistit.

Discordia inter papam & regem. Bellum inter regem & Bauariae ducem.

Factum est itaque bellum grauissimum inter ducem illum Bauariae Welphonem ex parte Innocentij papae, & Fridericum ducem Sueuorum ex parte regis in dicecesi Augustensi, iuxta Neresheim monasterium ordinis nostri, vbi multis ab vtraque parte caesis, tandem dux Fridericus obtinuit victoriam, & Welpho cum suis fugit in praesidium. Tandem post mortem ducis Henrici, memor damni quod susceperat dux Welpho, congregato magno exercitu, contra ducem Fridericum denuo bellum instaurat, iuxta villam quae dicitur Ellenhofen, non longe à Winsberg, in quo & ipse dux Welpho cecidit, & maior pars exercitus strata fuit. Exinde rex Conradus urbem Welphonis, quae dicitur Winsberg, hoc ipso anno obsedit, & eam in ditionem accipiens, hanc matronis & foeminae libertatem concessit, vt quaecunque humeris deportare possent, regali eis munificentia liceret. Quae neglecta suppellectili maritos suos & viros quotquot potuerunt, humeris suscipientes extra portas cunctis inspectantibus & industriam mirantibus deportarunt.

Winsberg capitur. Nota mulierum egragium facinus.

Duce autem, ne talia fieri permitterentur suadente, dixit rex, non decere verbum regium immutari. Porro ducatum Bauariae contulit rex Lupoldo marchioni Austriae, quem tamen postea Fridericus Imperator primus, legitimis haeredibus restituit.

Ducatus Bauariae transfertur in duces Austriae.

Hoc ipso anno moritur Ioannes dictus de temporibus, qui annis trecentis & sexaginta vno vixerat à tempore Caroli Imperatoris Magni, cuius armiger fuerat, homo temperatissimae complexionis.

Ioannes de temporibus obiit.

Eodem anno mortuus est Hugo canonicus apud S. Victorem Parisien. vir religione & scientia literarum, & in scientia septem artium liberalium nulli suo tempore secundus, qui multa praecleara conscripsit ingenij sui opuscula ad vtilitatem legentium, de quibus in libro de Ecclesiasticis scriptoribus, laus fecimus mentionem. His temporibus quidam pseudoimperator in Alemannia surrexit, qui per aliquot annos apud Solodorum in reclusionem viuens, ac inde egressus, Henricum Imperatorem se esse fingebat. Et cum multos seducendo allexisset sibi in tantum, vt graues pro eo pugnae & homicidia fierent, alijs eum veluti Henricum Imperatorem defunctum recipientibus, alijs seductorem palam clamantibus, tandem declarata eius falsitate, Cluniaci in monachum attonsus est.

Hugo S. Victoris Parisiensis obiit.

Pseudoimperator deceptus multos.

Eodem anno Domini, Volmari 19. in ciuitate Senonensi in Gallia, synodus episcoporum & abbatum Ludouico rege Francorum praesente celebrata est, contra magistrum Petrum Abelardum, qui quadam prophana nouitate verborum & sensuum ecclesiam scandalizabat, ad quam cum citaretur, sedem apostolicam interpellauit: & sic euadens, non multo post Cabiloni ad sanctum Marcellum obiit, vir ingenio subtilissimus & mirabilis philosophus, qui de suo matrimonio coenobium sanctimonialium in territorio Trecafino construxit, in quodam prato vbi legere solitus fuerat, in quo multas sanctimoniales episcopali auctoritate congregans, ipsum coenobium ad S. Paraclitum nominauit, & in abbatissam quondam uxorem suam religiosam foeminam Hebraicis & Latinis literis apprime eruditam praefecit. Quae vere ipsius amica magnam ei post mortem fidem conseruauit, assiduus pro eius anima precibus instans, corpus eius de loco in quo mortuus fuerat transferens, in ipso monasterio collocauit, cuius tumulo hoc Epitaphium apposuit.

Synodus contra Petrum Abelardum.

Idem Petrus fundauit coenobium sanctimonialium. Uxor eius fuit prima abbatissa.

Epitaphium Petri Abelardi.

Est satis in titulo Petrus hic iacet Abelardus,

Huic soli patuit scibile quicquid erat,

Gallorum Socrates, Plato maximus Hesperiarum,

Noster Aristoteles, logici quicumque fuerunt

Aut par aut melior studiorum cognitus orbi.

Princeps ingenio varius, subtilis, & acer,

Omnia vi superans, rationis & arte loquendi.

Abelardus erat, sed tunc magis omnia vicit,

Cum Cluniacensem monachum moremque professus,

Ad Christi veram transiit philosophiam.

In qua longae bene complens vltima vitae.

Philosophus queneque bonus se connumerandum.

Spem

Spem dedit vndenas Maior renouante calendis.

MCXLI.

*Marcolphus
archiepiscopus
Moguntinus.*

Anno Volmari abbatis 20. qui fuit dominicæ natiuitatis 1141. Conradus rex Curie suam Ratisponæ habuit in festo pentecostes, vbi nonnulli Saxonie principes affuerunt. Adelbertus Moguntinus archiepiscopus, cum Saxonibus aduersus regem coniuratus, sed non longe post 16. calendis Augusti moritur: cui Marcolphus in archiepiscopatu Moguntinensis ecclesie successit, qui fuit antea præpositus ecclesie Aschaffenburgensis in eadem parochia, & biennium in pontificatu non compleuit.

*Imperatrix
Richiza.*

Eodem anno obiit domina Richiza Imperatrix, vxor Lotharij Imperatoris, & intra maritum suum in monasterio Luterensi sepulta est. Obijt etiam Conradus archiepiscopus Magdeburgensis, cui Fridericus maioris ecclesie custos, fratrum electione successit. Henricus quoque Marchio Brandenburgensis sine liberis obiit, Marchiam in manibus regis imperio liberam dereliquit: quam Conradus rex consilio principum Adelberto comiti de Soltruedel, in feudum imperiale concessit. Fratri quoque suo comiti Henrico ipse rex in vxorem dedit filiam Lotharij Imperatoris, relictam viduam Henrici ducis Bauariæ, & creauit eum in ducem Austriae.

MCXLII.

*Conuentus
principum apud
Fræckfordiam.*

Anno Volmari abbatis 21. dominicæ natiuitatis 1142. Rex pentecosten apud Fræckfordiam celebrat, vbi pene omnes totius regni principes, pontifices & abbates conuenerunt: ibique celebratae sunt nuptiæ 14. diebus, impensis regalibus: quibus fratri suo primo duci Austriae Henrico filiam Lotharij Imperatoris relictam, Henrici Bauariæ ducis Gertrudem rex copulauit vxorem. Ibi Henricus cognomento Leonis, filius Henrici ducis Bauariæ, & Gertrudis præfatae filia Lotharij Imperatoris, de manu regis Conradi Saxonie ducatum accepit.

*Henricus
archiepiscopus
Moguntinus.*

Eodem anno obiit Marcolphus archiepiscopus Moguntinus cui Henricus maioris ecclesie præpositus successit, qui duobus cardinalibus S. Romanæ ecclesie præsentibus legatis, in Fræckfordia, regalium inuestituram ab ipso rege Conrado suscepit.

Eodem anno Henricus sanctæ memoriæ abbas in Breitenau (de quo supra diximus) quatuor corpora de collegio vndecim millium virginum ab Arnolde Colonien- sium archiepiscopo impetrauit, quæ sexto nonas Iulij cum honore maximo ad monasterium suum intoduxit.

MCXLIII.

Anno sequente Adelbero Treuironum archiepiscopus, monachos de cœnobio sancti Maximini Treuerensis, propter inordinatam vitam expulit, & alios in locum eorum restituens, abbatem Sigerum nomine eidem cœnobio præfecit.

*Hyems fuit
asperrima.*

Hoc anno hyems fuit dura & asperissima. Gertrudis quoque filia Imperatoris Lotharij, quam Henrico duci Austriae post obitum prioris mariti nuptam diximus, ob difficultatem partus diem clausit extremum, & cum patre matreque ac priore coniuge, duce Henrico, moerentibus cunctis Saxonie incolis in monasterio Luterensi sepulta est. Celestinus papa 2. obiit: cui Lucius secundus successit.

MCXLIIII.

*Eugenius
Papa.*

Anno Volmari abbatis 22. Domini autem millesimo centesimo quadragesimo quarto, apparuit sancto Henrico Breitenaugiensis cœnobij reuerendissimo abbati quidam huius cœnobij Hirsaugiensis (vt prædictum est) monacho, beatus Felix papa & martyr, reuelans ei caput suum, quod in abside ipsius ecclesie multis annis iacuerat absconditum, 13. calendis Septembris. Sanctus autem vir caput sancti martyris de terra cum summa reuerentia leuauit, & fratribus Hirsaugiensibus particulam vnam pro maximo charitatis munere transmisit.

MCXLV.

Anno Volmari abbatis 24. Lucius papa obiit: cui Eugenius abbas sancti Anastasi Cisterciensis ordinis & quondam monachus sancti Bernardi successit.

MCXLVI.

*Terramotus.
Cometa appa-
ruit.
Buggo.*

Anno Volmari abbatis 25. qui fuit dominicæ natiuitatis 1146. magnus terramotus factus est 15. vicibus: cometa apparuit, & sequente anno magna pestilentia subleuita est.

Eodem anno nonis Decembris obiit Buggo Wormatiensis episcopus, vir multarum virtutum, & per manus Guntheri Spirensis episcopi in Schonaugien- si monasterio, quod ipse in honorem sanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ construxerat & consecrauit.

rat, sepultus est. Præfuit autem ecclesiæ Wormatiensi strenue annis 36. cui in episcopatu successit Conradus huius nominis primus, qui multas persecutiones à multis sustinuit. Suo namque tempore Conradus comes Palatinus Rheni, frater primi Friderici Imperatoris, possessiones ecclesiarum violenter diripuit. cui cum nemo posset resistere, quia dies mali erant, cogebantur ministri Domini res ablatas aut pecunijs redimere, aut iniurias cum damno patienter tolerare. Extat huius Conradi episcopi ad S. Christi virginem Hildegardem in monte S. Ruperti apud Bingios abbatissam epistola, in qua suarum calamitatum quas patitur, meminit, & eius consilium & orationum suffragia humiliter petit. Cui virgo sancta, & verba sanctæ admonitionis diuinitus inspirata referibit, & orationum suarum sicut petierat, participem facit.

Conradus episcopus Wormatiensis. Conradus Palatinus. Hildegardi scripsit episcopus.

MCXLVII.

Anno Volmari abbatis 26. qui fuit dominica natiuitatis 1147. eclipsis solis facta est 7. calendas Nouembr. circa horam diei penè quartam. Ipso anno fames subsecuta est. Famem etiam pestilentia & mortalitas magna subsecuta est, & cuncta posteritati incredibilis.

Eclipsis solis, fames, pestilentia fuit.

Eodem quoque anno Embricho Herbipolensis episcopus (de quo supra diximus) de Grecia rediens, Aquileia moritur, ibique sepelitur: pro quo Sigfridus in episcopum constituitur. Eggebertus etiam Bambergensis episcopus moritur, in cuius locum Euerhardus ordinatur. Conradus rex Vngariam in manu valida ingressus, ducem obsides dare compulsi, cumque sub iurcurando ad fidelitatem coarctauit. Inde progressus Hierosolymam adiit cum maxima Christianorum multitudine, anno videlicet Domini millesimo centesimo quadagesimo octauo, qui fuit Volmari abbatis 28. sed nihil dignum peregit, quin potius maior pars exercitus fame, peste & gladio perijt. Dirata est terra Paganorum, & repleta de spolijs & armis, quæ à Romano exercitu in hac expeditione ceperunt.

Embricho Herbipolensis episcopus obiit.

Expeditio regni contra Ierosolimam.

Eodem anno maximus Christianorum exercitus, ab omni Germania, Gallia, Italia, Hispania, Anglia, & Vngaria, imo ex Europa tota, post festum paschatis ad recuperandam terram sanctam B. Bernardo crucem ex imperio Eugenij papæ contra infideles prædicante motus est: quorum expeditio & gesta, cum à multis copiose descripta sint, nos ea silentio transire statuimus.

Passagium ad terram sanctam.

MCXLIX.

Anno Volmari abbatis 28. Eugenius papa 3. conuocatis ex omni Germania & Gallia episcopis & abbatibus, Remis consilium habuit, vbi Arnoldus Colonienfis archiepiscopus ab officio suo suspenditur, quoniam vocatus ad synodum venire contempsit. Ibi plurima ad vtilitatem ecclesiæ tractata sunt.

Concilium celebratum Remis.

Eodem anno Conradus Rex de Hierosolyma rediens, filium suum vngi fecit in regem, nomine Henricum, Aquisgranum, qui non multo post obiit.

Eodem quoque anno S. Malachias archiepiscopus Lemoriensis in Hibernia, veniens ad Claruallem, sanctum visitare Bernhardum, migravit ad Dominum: nonarum Nouembrium, vir apostolicæ vitæ & totius formæ perfectionis exemplarque virtutis: qui inter cætera virtutum suarum insignia mortuum resuscitauit, fidem in Hibernia reformauit, & sanctam religionem mirifice dilatauit. Huius vitam sanctus Bernardus abbas descripsit. His ferme temporibus idem S. abbas Bernardus, ad prædicandam contra infideles crucem Domini, iussu papæ Eugenij perambulabat Germaniam, & multis vbiq; signis miraculisque effulsit. In territorio namque Constantiensi vna die cæcos vndecim illuminauit, sanauit mancos decem, & claudos 18. restituit ambulandi viribus ad integrum reformauit. Cum esset in ipsa ciuitate Constantiensi, virtutum fama vndique se diffundente, misit ad eum abbas Augiensis monasterij cecum hominem, quem suis elemosynis sustentabat, & confesum videntem illum recepit. In eadem dioecesi cæcum natum illuminauit, surdum quoque & mutum à natiuitate auditu & loquæ restituit sanauit.

S. Malachias archiepiscopus obiit.

S. Bernardus Germaniam peragravit.

In ciuitate Constantiensi fecit miracula.

In ciuitate Basiliensi cum sermonem haberet ad populum, oblata est ei foemina muta, & orante eo loqui cæpit perfecte. Cæcum quoque ibidem illuminauit, & claudos restituit gressum. In ciuitate Spirensi Conrado rege Romanorum præsentem, puerum claudum sibi ablatum sanauit. In capella episcopi eiusdem ciuitatis rege vidente, visum reddidit cæcæ euidam mulieri, & claudos nato gressum donauit. His miraculis Spira factis Volmarus abbas cum duobus monachis, Burcardo postea abbate in Wingarthen & Conrado interfuit, sermones viri sancti audiuit, cum eo bibit, manducauit & colloquium habuit. Ex Spira descendit vir Dei Franckofordiam, & rex Romanorum cū eo, vbi in numeris virtutibus effulsit, & multos diuersis infirmitatibus oppressos sanauit, & verbum Dei omnibus

In Basilea.

In Spira.

Volmarus abbas cum Bernardo interfuit.

In Singen
S. Hildegardis
Bernhardus vi-
sitas.

Scripta Hil-
degardis co-
mendat.

N. dictum
Bernhardi.
Contra eos
qui reuelationes fo-
mnia dicunt.

Bernhardus
consolatur
Hildegardem.

Meginhardus
comes in
Spanheim
fuit praesens.

Bernhelmus
abbas Span-
heimensis
Ruperti im-
petrauit.
In Bopardia
paralyticum
sanavit.

In Treueri
quosdam
in Confluen-
tia.
In Colonia
viam 32.
curauit.

Aquifera-
ni miracu-
la facta.

Crafftus co-
mes filius mo-
nachus spa-
nheimensis.
Clementis
comitis
monialis fa-
ctus in Tre-
ueri.

cum fiducia praedicans, verum se Dei famulum ostendit. Inde nauigio deuotus peruenit ad oppidum Bingionum, vbi in monasterio S. Ruperti ducis ab altera parte N. abbatissae Deo dilecta virgo S. Hildegardis magistra, deuotis praesidebat virginibus, sub regula eius patris nostri Benedicti omnipotentis Domino famulantibus: cui antea per literas verba sanctae admonitionis transmiserat, cum certis munusculis, quae pro reliquijs in eodem loco seruantur. Veniens autem ad sanctam Christi sponsam vir Dei Bernardus, postmutuam in Christo salutationem, iussit sibi volumina quae ipsa virgo diuinitus inspirata conscripserat afferri, quibus diligenter reuulsis ultra modum admirans, ad circumstantes fertur dixisse: *Hae scripta non sunt humanitus adinuenta, sed per S. spiritum diuinitus inspirata: nec potest ea mortalis homo intelligere, nisi ad Dei similitudinem intus in anima veraciter fuerit reformatus.* Ad haec capellanus sanctae virginis monachus deuotissime conuersationis respondit: *Reuerende pater vera quidem sunt quae dixisti, sed homines multi non solum seculares idiotae, sed etiam religiosi & docti animum famule Christi quotidianis oblocutionibus mirabiliter cruciant, dum haec non diuinitus inspirata, sed aut somnia muliebria & destructi cerebri deliramenta, aut per demones immissa fallaciter confirmant.* Cui vir Dei: *Non miramur* (inquit) *frater charissime, si dormientes in peccatis, diuinae reuelationes existimant somnia, scientes verum quod S. Apostolus dixit: Animalis homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritaliter examinatur.* Omnibus enim in peccatis luxuria, auaritia & superbia, quasi dormiendo iacentibus, diuinae admonitiones somnia videri consueverunt: quoniam si vigilarent in timore Domini, signa diuinae reuelationum vera proculdubio agnoscerent. *Qui autem immitti haec a demonibus dicunt, diuinae inspirationum occulta & mystica signa non mouerunt, similesque illis iudicandi sunt, qui dominum & saluatorem nostrum Iesum Christum eycere demonia in potestate Beelzebub dixerunt.* Ad sanctam quoque Hildegardem dixit: *Et tu filia charissima, non metuas opprobria hominum, Deum habes defensorem, quoniam sicut stipula peribunt, veritas autem Domini manet in aeternum. Nos quoque de tui amorem operam dabimus, ut haec tua scripta per dominum Apostolicum lecta & confirmata, luce proferantur in lucem.* Obtulit autem sancta Virgo Hildegardis viro Dei postulanti particulam reliquiarum sancti Ruperti ducis & confessoris, pro quibus & ipse postea nonnulla sanctorum capita ei remisit. Facta sunt haec in monte S. Ruperti in praesentia Meginhardi comitis de Spanheim, sub cuius ditione temporali praefatum coenobium constructum est, in quo & filiam habuit sancti monialis nomine Hiltrudem, virginem sanctissimam, conversationis, quae cum beata Hildegarde sub magisterio B. luita in amore Dei fuerat instituta. Aderant ibi cum eo comite praesentes Cuno abbas sancti Disibodi, & Bernhelmus primus abbas in Spanheim, cum multis alijs clericis, monachis & secularibus. Interim Bernhelmus abbas praefatus, per medium sancti Bernardi, ad instantiam sui ac comitis Meginhardi dextrum crus a genu infra vsque ad pedem exclusiue de corpore sancti Ruperti ducis integrum cum cute & carnibus a beata Hildegarde & tora eius congregatione claustrum virginum obtinuit, & cum magna reuerentia & honore ad suum monasterium Spanheimense introduxit, quod vsque in hodiernum diem integrum habemus. S. vero Domini famulus Bernardus valedicens virginem Christi Hildegardem coepit iter per descensum Rheni continuat, & in Bopardia paralyticum in medio populi, manu illius posita curat. Inde per Mosella alueum Treuerim contendit, & tres caecos, claudum unum, & surdam mulierem in eadem ciuitate omni inspectanti populo curauit. Deinde in Confluentia, in Colonia & Andernacho multa signa & miracula fecit. Nam in eadem ciuitate Colonienfi per triduum moratus, 12. claudos, mancos duos, caecos quinque, & surdos decem curauit, ac tribus mutis loquelam restituit, & alia innumera signa fecit. Apud Aquifranum, dum in illa famosissima tota Rom. orbe imperiali capella S. patris missam celebraret, claudum hominem gressum, & caecis quatuor visum coram multitudinis populorum restituit. In ciuitatibus quoque Leodiensi & Neruiorum, quae nunc Cameracensis appellatur, multis loquelam, surdis auditum, caecis visum, claudis gressum, & infirmis quolibet morbo aegrotantibus sanitatem sine certo numero restituit.

MCXLIX.

Anno Volmari abbatis praedicti, dominicae natiuitatis 1149 indictione duodecima, Crafftus comes de Spanheim, filius Meginhardi senioris, & frater iunioris, filii Adolphi comitis Hombergenfis nomine Clementiam, virginem speciosam, pudicam, & Christo deuotissimam pro vxore desponsauit: quae cum Christo virginis suae florem deuote statuisset, sponsi mortalis consensum petijt & impetrauit. Vnde ipsa venerabilis virgo Clementia, in coenobio S. Irmynae in horreo Treuerensi nostri ordinis monialis facta est, & omnipotenti Deo in magna sanctitate multis annis feruiuit. Potro ipse Crafftus

132

Opus
Historia

sponsus
tus est,
in loco

uerfas n
feriarum
in coelo
crux qu
10 manfi
claus d
ad men

H
abbatib
cum ca
copiofi
stoli de
scopori
Mogun
10 Deus op
lerunt.
fenti epi
humilit
tarentu
million
se erant
papa rec
abbatib
teni non
10 dem cre
mus pro
pateret
ritate co
virginer
ferendi
eamque
Eugenius
sancti R
potest m
40 fudit, qu
ita esse pe
nem scien
negligim
nemus,
me est. p
feras, qu
quem sub
ita quod
clausura
50 misit, in
luntate
ex comi
Mechtil
atione
nobilit
Hildeg
suis B. v
Meginh
sponsus

spontus, in cœnobio meo præfato Spanheimensi sub abbate Bernhelmo monachus factus est, in quo tam religiose tamque prudenter conuersatus est, vt Bernhelmo defuncto, in locum demortui abbas sit ordinatus, sicut in sequentibus dicemus.

Crafftio comitis, sit monachus in Spanheim.

M C L.

Anno Volmari abbatis 29. qui fuit dominicæ natiuitatis 1150. ignis & aqua per diuersas mundi partes, innumeras clades & damna operantur. Ipse totus annus plenus miseriarum, subsequenti prælagium erat. Hyems validissima & nimium diuturna fuit. Igneæ in cœlo acies visæ sunt. Vrbs Traiectensis tota cum ecclesijs incendio conflagrauit, vbi crux quadam lignea de alto cadens desuper cadente templi tecto cum trabibus illæsa permansit. Quæ etiam diutissime in incendio posita, incorrupta postmodum inuenta est, clauis duntaxat patibuli ferreis, quibus dominica imago detinebatur, liquefactis. Hęc crux ad memoriam facti miraculi in templo S. Bonifacij honorifice seruatur.

Ciuitas Traiectensis crematur.

His temporibus Eugenius papa 3. Treuerim venit cum 18. cardinalibus, episcopis, & abbatibus multis, inuitatus ab Adelberone eiusdem ciuitatis archiepiscopo, qui papam cum cæteris qui aderant omnibus per tres menses in cibo ac potu ex proprijs sumptibus copiosissime prouidit. Ibi papa Eugenius ecclesiam monasterij sancti Matthiæ Apostoli de nouo reparatam pridie calendas Februarij dedicauit. Synodum quoque tam episcoporum quam cardinalium & abbatum ibidem celebrauit, vbi Henricus archiepiscopus Moguntinus, & S. abbas Clareuallis Bernardus ipsi summo Pontifici mirabilia quæ

Papa venit Treuerim cum multis.

Deus operabatur in famula sua Hildegarde montis S. Ruperti confessoris abbatisa retulerunt. Quibus auditis papa attonitus, & rem diligentius inuestigare volens Viridunensem episcopum Adclbertum cum alijs viris fide dignis misit ad S. Hildegardem, vt cum humilitate & mansuetudine sine strepitu vel curiositate, quid rerum esset, ab ipsa sciscitarentur. Qui cum ad monasterium, in quo degebat S. virgo, deuenissent, & iuxta commissionem apostolicam, veritatem ab ipsa humiliter inquirerent, illa simpliciter quæ de se erant aperuit, & legatos cum scriptis & libris reuelatis sibi diuinitus dimisit. Quibus papa recognitis, volumina S. virginis sibi transmissa, coram cardinalibus, archiepiscopis, abbatibus & omni clero publice recitari præcepit, & per se lectoris officio functus, partem non modicam legit, per quæ omnium mentes in stuporem versæ, ac voces in laudem creatoris omnium excitatæ sunt. Aderat ibi S. pater Bernardus, quo mediante summus pontifex cum cæteris mouebatur omnibus, ne tam insignem lucernam silentio regi pateretur, sed gratiam tantam quam Dominus suo tempore manifestasset, ipse sua auctoritate confirmaret. Ad hæc S. Pontifex benigno fauore consentiens, deuotam Christi virginem literis saluatorijs visitauit, in quibus ei licentiam auctoritate Apostolica proferendi & scribendi quæcunque per spiritum sanctum cognouisset, gloriose concessit, eamque vt sine timore reuelata sibi conferberet, animauit: cuius epistolæ tenor fuit,

Synodus apud Treuerim habita.

Eugenius papa nuncios mittit ad Hildegardem.

Libri Hildegardis leguntur à papa in synodo.

Eugenius episcopus, seruorum Dei seruus, dilectæ in Domino filie Hildegardi præpositæ in monte sancti Ruperti, salutem & benedictionem apostolicam. Miramur, o filia, & supra quam credi potest miramur, quia Deus nostris temporibus iam noua miracula ostendit, cum te spiritu suo ita per-

Papa scribit ad Hildegardem.

Epistola præpositæ ad Hildegardem.

40 fudit, quod diceris multa secreta videre, intelligere & proferre. Hoc à quibusdam veridicis personis ita esse percepimus, qui se fatentur te vidisse & audiuisse. Sed quid nos dicere ad ista valeamus, qui clauem scientiæ habentes, ita quod claudere & aperire possimus, & hoc prudenter facere per stultitiam negligimus? Congratulamur autem gratiæ Dei, congratulamur & dilectioni tuæ. Et hoc te admonemus, vt scias, quoniam Deus superbis resistit, humilibus vero dat gratiam. Gratiam ergo quam te est, per humilitatem serua & custodi: ita vt ea quæ in spiritu proferenda senseris, prudenter proferas, quatenus illud à Domino audias: Dilata os tuum, & ego implebo illud. Quod nobis de loco illo, quem tibi in spiritu prauidisti, significasti, hoc permissione & benedictione nostra & episcopi tui fiat, ita quod ibi regulariter cum sororibus tuis viuas secundum regulam sancti Benedicti, sub eiusdem loci clausura. Ad hæc virgo Christi summo pontifici literas responsales diuinitus inspirata remisit, in quibus eū de arcanis quæ habebat in corde suo admonuit, & diuinâ circa hæc voluntatē & beneplacitum indicauit. Fuit autem hæc virgo Hildegardis beatissima, oriunda

Papa congratulatur Hildegardi. Exhortatur eam ad humilitatem.

Natiuitas S. Hildegardis.

50 ex comitatu Spæheimensi, in villa quæ vocatur Bickelheim, patre Hildeberto & matre Mechtilde progenita, temporibus Henrici Imperatoris quarti, anno domini 1098. indictione 6. cuius pater Hildebertus vir nobilis, in curia comitis Meginhardi de Spanheim nobilissimi & illo tempore potentissimi militabat, vir diues & honoratus in seculo. At Hildegardis anno ætatis suæ 5. monasticis disciplinis imbuendo tradita fuit à parentibus suis B. virgini luttæ in monte Disibodi, pro Christi amore incluse sorori præfati comitis Meginhardi, de qua superius dictum est: à qua in timore Domini laudabiliter erudita,

Quinquennis ad monasterium traditur.

nihil aliud quam cœlestia didicit amare. In eodem loco omnipotenti Deo multis annis in humili castitate seruiuit, donec tandem post obitum venerabilis lutæ numero virginum augmentato per diuinam reuelationem instructa, ad montem sancti Ruperti iuxta oppidum Bingionum, vbi Nahus Rhenum influit, cum 18. subiectis monialibus transfugauit: ibi comite de Spanheim Meginhardo, aliisque fidelibus Christi adiuuantibus, cœnobium pro sacris virginibus construxit, in eo videlicet loco vbi S. Rupertus dux cum matre sua Bertha nomine, sancta femina, temporibus Ludouici primi Imperatoris castellum & mansionem habuit. Sub cuius magisterio inter alias feminas sacras Hil-

*Monasteriū
Ruperti iuxta
Bingios
fundatur.*

*Hiltrudis
monialis fi-
lia comitis
de Span-
heim virgo
sancta.*

Hildegardis.

*Libri quos
S. Hildegardis
per reuelationes
composuit.*

*Opuscula
quæ scripsit
S. Hildegardis.*

*Epistolæ
multas scripsit.
Ad fratres
& abbatem
Hirsang. li-
teras dedit.*

*Imperato-
res, papa
scripserunt
Hildegardi.
Archiepi-
scopi.*

*Episcopi
quoque.
Abbatem qui
Hildegardi
scripserunt.*

trudis virgo deuotissima, fuit ipsius comitis Meginhardi præfati speciosissima filia, de qua supra dictum est, quæ amore cœlestis regni latum in terra dominium respuit, & sanctæ conuersationis habitum sub disciplina sororis genitoris suæ lutæ, in monte diuini præfati Disibodi suscepit. Ob huius virginis intuitum pater comes Meginhardus multa bona ipsi cœnobio contulit, & ius loci quod partim ad ecclesiam Moguntinam, partim ad ditionem Bernhadi comitis de Hildesheim filij Ioannis fratris sui pertinebat, ratione vsufructus, data pecunia emit, & sanctæ Hildegardi tradidit, dans & concedens ei omnimodam libertatem eligendi protectorem quemcunque voluisset, ipsumque locum à suo domino, potestate & aduocatione in perpetuum absoluit. Porro sancta virgo Christi Hildegardis ab infantia diuinis reuelationibus visitata, cum præter psalterium & simplicem psalmodiam Latini sermonis ab homine nec artem didicisset, nec vsum haberet, mirabiliter tamen spiritus sancti gratia illustrata, multa scripsit, multa dictauit, partim Marini, partim Teuthonico distincta sermone, quæ non humano sensu aut intellectu, sed diuino potius afflatu didicit, & ideo non nisi à spiritualibus scripta eius intelligi possunt. Scripsit autem librum magnum & multæ subtilitatis, quem Scitias prænotauit, qui incipit, *Et factum est in anno nono.* Item Diuinorum operum libros tres. Vitæ meritorum libros 7. De causis & remedijs omnium morborum humani corporis, opus insigne, quod Medicinam prænotauit compositam, & incipit: *Deus ante creationem mundi absq. initio fuit & est.* Item alium librum de Naturis herbarum, quantum ad curam humani corporis pertinet, latine pulchrum edidit, quem Simplicem medicinam prænotauit. Item in regulam S. patris nostri Benedicti breue quidem sed vtile opusculum composuit, sic incipiens: *Et ego pauperula femina forma.* Item ad 30. subtilissimas quæstiones Wiberti monachi per epistolam præpositas, per Spiritum sanctum edocta, tam profunde, proprie & catholice respondit, ut legentes merito vertat in stuporem. Hoc opusculum sic incipit, *Charitas quæ cum abinentia peccatorum fidem instruit.* Scripsit etiam per visionem cœlitus instructa, vitam sancti Disibodi episcopi Hiberniensis, de quo supra iam diximus. Vitam quoque sancti Ruperti ducis & confessoris. In octo & quinquaginta Euangelia dominicalia per circulum anni hominibus, totidem multum subtiles, difficiles & profundas. Epistolæ etiam ad diuersas personas plusquam 150. exhortatorias scripsit, in quibus singulos de occulto mentis statu eorum, ad meliora admonitos facit. Ad Treuerenses, Moguntinenses & Colonienenses literas & plures & prolixas scripsit, in quibus futuram eis calamitatem prædicit. Inter alias etiam ad abbatem & fratres huius cœnobij Hirsaugiensis epistolæ & literas diuinis reuelationibus plenas scripsit, imo & sua personali præsentia in hoc monasterio fuit, de quibus mentionem faciemus quum ad tempora Manegoldi abbatis texendo historiam peruenimus. Extant denique in præfato cœnobio sancti Ruperti vsque in præsentem diem copie literarum & epistolarum, ad sanctam ipsam Hildegardem missarum, per Conradum 2. & Fridericum primum Romanorum Imperatores, perque Eugenium 3. Anastasium 4. Adrianum 4. & Alexandrum 3. Romanos pontifices: per archiepiscopos Moguntinos, Henricum, Arnoldum, & Christianum, perque Treuerenses, Colonienenses, Bremensem, Saltzburgensem, Hierosolymitanum, Magdeburgensem, & plures in Italia: ac per episcopos, Bambergensem, Spirensem, Wormatiensem, Constantiensem, Virdunensem, Leodiensem, Traiectensem, Pragensem, & alios ex Germania, Gallia, & Italia plures per abbatem Hamerani Ratisponensem, Monichen Nuuenburgensem, sanctæ Mariæ ad mare, Treuerens. S. Mattheæ Treuerensis, sancti Disibodi, Campidonensem, Eluacensem, Mulbrunnen, Montis monachorum, Bambergensem, Zuucifaldensem, Spanheimensem, Salensem, Betonis villæ S. Martini, Coloniensem, Bruvilerensem, Wetelensem, Heilsbronnensem, Belleuallensem, Carilocensem, Clarefontensem, Charitatis, Bethanæ, Sprengersbacensem, Rodenkirchensem, Eluerstadensem, Salueldensem, in Wadeges & alios

& alios complures. Per prepositos quoque in Flamheim regularium, in Heyna regularium, in Vestera regularium, in Herde Præmonstratensium, in Himelauue nostri ordinis monialium, in valle Dei monialium Cisterciensis ordinis, in Cappenberg sancti Victoris Moguntinensis, S. Castoris in Confluentia, S. Andrea in Colonia, Erfordensem, maioris ecclesie Moguntinensem, sancti Simeonis Treuerensem, in Ruelstede, Franckofordensem, maiorum ecclesiarum Treuerens. Coloniensem, Bonnensem, & alios plures. Per abbatissas etiam S. Elisabeth Schonaugiensem nostri ordinis eodem spiritu scribentem: per Gandersheimensem, in Wechtersuwinckel de Alzen nostri ordinis, in Altvich Traiectensis diocesis, in Krunchen sancte Mariæ Ratisponensem, in Keyfungen sancti Cyriaci Erphordensem, in Lubbersberg, in Widergoldesdorff, in Sebach nostri ordinis, in Gronechral, sancti Theodori Bambergensem nostri ordinis, in veteri monasterio Moguntinensem, Olstatensem, in superiori monasterio Ratisponensem, in Nuffia nostri ordinis, sanctarum virginum in Colonia, in Didenkirchen, in Adernacho, S. Glodesindis Metensem, in Erdendal, & per alias complures: sed & per sacerdotes, philosophos, & magistros, tam de remotis quam de vicinioribus locis non pauca, quibus litera ipsius responsales in spirante spiritu S. dictatae, plenae mysterijs & arcanis sunt coniunctae. Omnibus enim consolationem Spiritus sancti ab ea quaerentibus, aut verbum sanctae admonitionis postulantibus, scriptis & orationibus succurrere conseruit, & nullum vnquam tunc debilem, abiectum vel pauperem despexit. Multis tam in vita quam post mortem miraculis claruit, & infirmos quolibet modo grauatos ad se confluentes orationibus in Christi nomine curauit. Eius vita, conuersatio & mirabilia gesta per Theodoricum nostri ordinis abbatem in tribus libris diligenter conscripta habetur.

Prepositi.

Abbatissa.

Omnibus respondit.

S. Heldegardis multis miraculis claruit.

MCLI.

Anno Volmari abbatis 30. qui fuit dominice natiuitatis 1151. indictione 14. sexto calendis Aprilis obiit Bernhelmus, monasterij mei Spanheimensis primus abbas, anno ætatis sue quarto & septuagesimo in medio chori sepultus, vir laudabilis institutionis, & non minus vitæ merito quam eruditione scripturarum venerandus. Huic in abbacia per vna nimem fratrum electionem successit Crassus monachus eius & filius Meginhardi comitis de Spanheim frater B. Hiltrudis sancti monialis, & sponsus quondam deuotissimæ virginis Clementiæ filia comitis de Homberg sancti monialis apud Treuiros, in cœnobio sancte Irmyne, quod Horreum appellatur, de quibus supra fecimus mentionem. Erat autem vir in timore Domini, valde deuotus, & non minus humilitate quam sanguine clarus. Ipse magnis precibus impetrauit caput sancte Irmyne venerandæ virginis, patronæ & primæ abbatissæ præfati monasterij nostri ordinis in horreo Treuerensi, filia Dagoberti regis Francorum, quam sanctus Willebrordus episcopus Christo sponsam consecrauit, ab Hillino archiepiscopo Treuironum, abbatissaque & tota congregatione ipsius cœnobij, vt pote qui eis amore castissimæ sponse quondam suæ, nunc autem Christi, Clementiæ, multa bona fecerat, dignusque habebatur cui nihil denegarent. Quod venerabile caput vsque in præsentem diem in eodem cœnobio meo Spanheimensi habetur.

Bernhelmus abbas Spanheimensis obiit. Crassus filius eius, abbas in Spanheim.

Caput S. Irmyne virginis Genitrix in Spanheim hoc anno.

Hoc ipso anno fames valde fuit, & mortalitas hominum magna subsequuta est. Arnoldus archiepiscopus Colonienfis obiit, cui prepositus maioris ecclesie & Cancellarius regis Arnoldus secundus in pontificatu successit. Obierunt etiam hoc ipso anno Conradus Landgrauus Thuringiæ, Fridericus archiepiscopus Magdeburgensis, cui Wichmannus filius comitis Tegenburgensis in Bauaria successit, & annis 42. satis vtiliter præfuit, & Rudolphus episcopus Halberstadenfis, cui successit Vdalricus, qui præfuit annis 31. & est sepultus in monasterio Husburgensi ordinis nostri.

Arnoldus archiepiscopus Colonienfis obiit.

MCLII.

Anno Volmari abbatis 31. natiuitatis vero dominice 1152. Conradus rex Romanus tertius apud Bambergensem ciuitatem infirmitate decubans, & diem mortis sibi adesse sentiens, Duci Friderico filio fratris sui regalia tradidit, filiumque suum Fridericum ad huc paruulum commendauit, & vt pro regno illi acquirendo principibus loqueretur, rogauit, rebusque suis dispositis moritur 11. calendis Martij, anno regni sui 14. sepultus in eadem ciuitate & benedictionem Imperialem à papa non habuit. Post cuius obitum, celebris conuentus principum & episcoporum, apud Franckofordiam habitus est: ibi summo fauore cunctorum prædictus Fridericus Dux Sueuiæ in regem Romanorum eligitur, vir strenuus & multorum operum, sicut in sequentibus partim dicemus. Imperauit autem annis septem & triginta.

Conradus rex Romanus obiit.

Fridericus Imperator primus electus.

Eodem anno obiit Adelbero archiepiscopus Treuironum, vir magnanimus & sin-

Adelberto archiepiscopus Treuerensis obiit.

gularis censuræ. Hic à Lothario Imperatore in die S. paschatis Aquigrani regalibus susceptis, fratrem eius Simonem publice excommunicauit, & sub Euangelio tantæ solennitatis ipso Imperatore præsentem ecclesiam exire coegit. Verum de monasterio S. Matthei & cæteris cœnobijs monachorum, multa per violentiam diripuit, & in vltis proprios conuertit. Successit illi in archiepiscopatu Hillinus maioris ecclesiæ decanus, & præfuit annis 18. Arnoldus Colonienfis archiepiscopus Romam profectus à papa Eugenio ordinatur, à quo cum pallio & honore ad sedem suam remissus est.

Hillinus archiepiscopus Treuerensis.

MCLIII.

Henricus archiepiscopus Moguntinus deponitur.

Anno Volmari abbatis 32. qui fuit dominicæ natiuitatis 1153. Henricus archiepiscopus Moguntinus ex præcepto Eugenij papæ in die S. Pentecostes à duobus cardinalibus Gregorio & Bernhardo deponitur, qui & eodem anno calendis Septemb. mortuus est. Hanc breuitatem vitæ S. Hildegardis biennio illi antea prædixit, quæ in quadam ad eum epistola sic dicit: *Audi qui in multis scrutinis me negligis. Cælum de visione Domini spernonisti, & nunc inimicis fumes dimissi sunt. Tu autem surge, quia dies tui breues sunt, & remissere, quia Nabuchodonosor cecidit, & quod Corona ipsius perijt. Et alij multi ceciderunt, qui se temere in cælum exaltauerunt. Ab in cinis, quare non erubescis in altum te spargere, cum debeas esse in putredine?* Henrico itaque ab archiepiscopo deposito, Arnoldus cancellarius regis & præpositus Aquensis successit, qui postea in monasterio sancti Iacobi extra muros Moguntinos fuit interemptus, vt suo loco dicemus. Ad hunc S. Hildegardis inter alia sic scribit: *ô pater, viuenti somen, hæc verba mihi ad te dedit. Cur non es fortis in timore meo? Et quare zelum habes, quasi triticum excubres, ita vt separando deicias, quod tibi contrarium est? Sed hoc nolo. De oculo autem cordis tui, inquietam mentem absterge: & de populo tuo iniustitiam abscinde: quia tempus bellorum in maribus hominum nunc instat, ita quod nec in disciplina, nec in distributione timoris Domini sunt. Tu tamen ne formides eos ad bonum cohercere, quoniam si propter hoc tribulationem & angustiam sustinueris, ne paueas, quia filius Dei eadem passus est. Surge itaque ad Deum, quia tempus tuum tibi uenit.*

Hildegardis prædixit mortem episcopi.

Arnoldus archiepiscopus Moguntinus.

Eodem quoque anno cum Henricus Mindensis episcopus propter clericum quendam qui in ciuitate à suis, ipso consentiente (vt dicebatur) cæcatus fuerat, se expurgare non posset, multis pertæsus aduersitatibus coram præfatis cardinalibus episcopatu renunciauit, cui Wernerus eiusdem ecclesiæ præpositus successit.

Martyrium eius Hildegardis prædixit.

Episcopus deponitur.

Eugenius etiam papa tertius obiit, cui Conradus abbas cœnobij sancti Ruffi Veltternæ diœcesis nostri ordinis & cardinalis succedens, Anastasius quartus nominatus est, & sedit anno vno, mensibus quatuor, diebus 24. Hic Anastasius papa literas ad S. Hildegardem virginem paterno affectu plenas, & deuotionem præ se ferentes non parua mancipibus & scripta illius mirifice laudibus extollit, & se orationibus eius ac totius congregationis humiliter commendat, in primo anno pontificatus sui transmisit, magnis precibus diuinum ab ea responsum efflagitans. Cui sancta virgo per reuelationem diuinitus edocta, rescribens omnia quæ illi pro emendatione vitæ necessaria erant, etiam occultissima cordis aperuit. In quibus literis inter cætera prædixit schisma, quod post obitum Adriani papæ, qui Anastasio successit, secutum est. *Et tu Roma, inquit, velut in extremis tacens, uideberis, ita quod fortitudo pedum tuorum, super quos hæcenus steteris, languescet: quoniam filiam regis, uidelicet iustitiam, non ardenti amore, sed quasi in torpore dormitionis amas, ita vt eam à te repellas. Unde & ipsa à te fugere uult, si non reuocaueris eam.* Hoc anno fuit eclipsis solis.

Eugenius papa obiit, Anastasius successit.

Eodem anno Colonia quidam ex patre Iudæo, sed conuerso, dum sacramentum corporis Christi in solennitate paschali oretenus suscepisset, & ecclesia egressus nescio quid exinde acturus domum inferre cogitasset, diuinitus territus exhorruit, & nesciens quo se verteret, fossa in cœmiterio facta sacrosanctum corpus dominicum in eam sepeluit. Superueniens autem sacerdos, & rem discens fossam aperuit, & infantuli formam inueniens, eumque manibus reuerenter eleuans, ad ecclesiam portare uoluit: sed miraculo dictu, luce cœlitus emissa, puerulus manibus tenentis elabens, in ipsa luce ascendens celos penetrauit.

Hildegardis papa Anastasio prophetauit.

Miraculum de Sacramento dominici corporis.

MCLIIII.

Obiit Mechtildis monialis in Spanheim.

Anno Volmari abbatis 33. qui fuit dominicæ natiuitatis 1154. quarto calendis Martij, obiit Mechtildis sanctimonialis virgo in monasterio meo Spanheimensi, pro Christi amore 29. annis inclusa, soror Bernhelmi primi abbatis eiusdem cœnobij. Hæc apud S. Albanum Moguntia primo fuit inclusa per annos 7. deinde cum Bernhelmus frater eius in abbatem Spanheimensem fuisset ordinatus, propter maiorem quietem & solitudinem, ad ciuitatem

ad eiusdem cœnobium de consensu archiepiscopi Moguntini & abbatis S. Albani, se
transiit, & omnipotenti Deo in ieiunijs & orationibus die noctuque vsque ad finem
vitæ deuotissime seruiuit. Sepulta est in medio chori iuxta sepulchrum fratris sui abbatis
Bernhelmi, non sine opinione sanctitatis. Nam angelorum concentus in eius transitu
auditi sunt, & variæ visiones ostensæ, cui & S. Hildegardis adhuc in carne viuenti, testimo-
nium sanctitatis perhibuit.

Circa festum S. Michaelis Fridericus rex in Italiam profectus est cum magno exerci-
tu. Interea Anastasius papa moritur, cui Nicolaus Anglicus primo monachus S. Ruffi, de-
inde abbas, postea Albonensis episcopus cardinalis nostri ordinis succedens, Adrianus
10 quartus nuncupatus, sedit annis 4. mensibus 10. Rex Fridericus in Italiam traiecit exerci-
tu, primo impetu Placentiam & Emilia ciuitatem edomuit, quedam etiam castella ob in-
solentiam Mediolanensium & Cremonensium igne deuastat: deinde Spoletum opulen-
tissimam Vmbriæ ciuitatem totam incendio concremat: sicque versus mare cum exerci-
tu pacifice transiens, Romam peruenit: ubi à pontifice Romano & omni senatu honorifi-
ce susceptus, in Imperatorem consecratur, & post solennem ordinationem facta seditione
à quibusdam vulgaribus tempore meridiano, bello ex improviso impetitur. Imperator
vero & sui subito armati, hostes strictis gladijs trans Tyberim repellunt, & tanta in eos cæ-
de defæciunt, ut ipse alueus fluminis totus sanguine occisorum mutaretur. Hac cruenta
victoria, 14. cal. Iulij parua manu suorum perpetrata, sequenti die non moratus reditum
20 instituit, & in patriam exercitum in columnam reduxit.

His temporibus episcopatus Lubicensis de Oldenburg translatus instituitur, & Ge-
rolodus primus episcopus ibidem ordinatur.

MCLV.

Anno autem Volmari abbatis 34. qui fuit dominicæ natiuitatis 1155. bellum graue
fuit inter Arnoldum archiepiscopum Moguntinum, & Hermannum comitem palati-
num Rheni. Sed reuersus ex Italia Fridericus Imperator, perturbatores regni & pacis adeo
edomuit, ut in breui pax firmissima terrore sui aduentus redderetur. Nam ipse Imperator
Arnoldum archiepiscopum constituerat multis potentibus in circuitu inuitis, quippe
qui nouerant eum virum iustum & austerum, eorum malis studijs minime consensu-
30 rum. Vnde Imperatore Italia existente mouerunt in pontificem arma Hermannus co-
mes palatinus, Emicho comes de Lyningen, Godfridus comes de Spanheim, Henricus co-
mes de Katzenelenbogē, Conradus comes de Kitchberg, & Henricus comes de Didesheim,
cui alijs quibusdam. Reuersus igitur de Italia Imperator, natalis Domini Wormatiæ cele-
brauit, & prædictis comitibus simul & Arnoldo archiepiscopo præfato, pro eo quod pa-
ceni imperatam violassent, satisfactionem pro pœnitentia ex consilio principum indixit.
Prædicti enim comites Emicho, Godfridus, Henricus & alij, ex parte præfati comitis Her-
manni Imperatore iubente canes portauerunt, & sic dominus Arnoldus Archiepiscopus
ab excommunicatione eos absoluit. Ex parte autem ipsius episcopi canes portare cœpe-
runt Ludouicus comes de Lohun, Wilhelmus comes de Glitzberg, & alij, sed ob reueren-
40 tiam archiepiscopi cessare ab Imperatore iussi sunt.

Eodem anno Bernhardus episcopus Hildesheimensis in Saxonia, propterea quod
decem annis cæcus esset, & ad regendum inutilis, episcopatum resignauit, fuitque in lo-
cum eius ordinatus Bruno eiusdem ecclesiæ decanus, vir sanctus & beatæ Mariæ semper
virgini deuotissimus, qui octauas natiuitatis eius primus celebrauit, & celebrandas in sua
diœcesi solenniter instituit: cui & ipsa virgo sanctissima easdem octauas celebranti, semel
in matutinis visibiliter apparuit, & gratias de tanto seruitio illi agens, magnam consola-
tionem & spem futuræ retributionis impendit.

MCLVI.

Anno Volmari abbatis 35. currente, Arnoldus archiepiscopus Moguntinus quo-
50 rundam iniurijs prouocatus, ad præsentiam Hadriani papæ venit, à quo susceptus honori-
fice, Apostolicam ab eo legationem promeruit, indeque reuersus ad Moguntiam cum
honore receptus fuit.

Hoc ipso anno Imperator Fridericus Agnetem principis Burgundiæ filiam vxorem
duxit, repudiata priore legitima vxore apud Constantiam, vnde grauissimum in ecclesia
scandalum exortum est.

Hermannus palatinus comes obiit, cui frater Imperatoris ex parte patris Conradus
nomine successit, homo Dei oblitus, ecclesijs monasterijsque & ministris eorum, maxime
Wormatiensi antistiti Conrado, multas iniurias per violentiam irrogauit.

M 3

Expediit
regis in Ita-
liam.

Rex in Im-
peratorem
consecratur.

Belli inter
episcopum
Moguntinum
& comitem
palatinum.

Comites in
parte Her-
manni con-
tra Arnol-
dum episco-
pum.

Canes por-
tauit pro se
infectione.

Bruno epi-
scopus Hil-
desheimen-
sis.

Imperator
vxorem suam
repudians
superinduxit
aliam.
Hermannus
comes obiit.

*Imperator
Curia suam
Colonia habet.*

Eodem anno qui dominicæ natiuitatis 1156. fuit, Imperator circa festum omnium sanctorum venit ad Coloniam, & tam à ciuibus quam ab archiepiscopo Arnolodo facti honorifice fuit receptus, vbi miles quidam Bernhardus nomine, qui in necem Hermannini de Winceburg conspirasse, à duce Saxonum fuit conuictus, Imperatoris iussu decollatus est.

MCLVII.

*Volmarus
abbas moritur.*

Anno sequente qui fuit dominicæ natiuitatis 1157. indictione 5. Volmarus abbas quintus decimus huius monasterij Hirsaugiensis, 5. calendas Februarij circa primam noctis vigiliam de hoc mundo transiens, in Domino quieuit, vir apud omnem posteritatem memoria dignus: quippe qui per suam industriam, sapientiam & pietatem huic monasterio suo, multa bona fecit, augmentauit census, redditus ampliauit, & pietatem huic monasterio restaurauit, domos & habitacula pro fratrum commoditate necessaria plura de nouo construxit, numerum monachorum Deo seruientium auxit, seque verbo & exemplo pastorem optimum subditis suis omnibus exhibuit. Sepultus est in maiori ecclesia, ante altare sancti Michaelis.

*DE HARTWIGO, HUIUS MONASTERII ABBATE XVI.
qui presuit tantum duobus mensibus, & de vita & conuersatione
ipsius.*

SEPULTO reuerendissimo ac Deo dilecto abbate Volmaro, licet fratres maximo cum amore tenerentur, nec possent memoriam tam pientissimi patris de cordibus suis, non dico cito, sed ne vnquam profus delere, quem pastorem in omnibus vtilem, pium ac dulcissimum semper fuerat experti: tamen ne malitia temporum, quæ tunc abundabat in terra, sinistri aliquid prauorum suggestionis interponeret, visum eis est cum electione noui pastoris non esse tardandum.

Eodem igitur die quo Volmarum ecclesiasticæ sepulturæ tradiderant, conueniunt in vnum animo & intentione, nouum eligendi pastorem, qui tam in spiritualibus quam temporalibus, ad regimen monasterij vtilis & idoneus haberetur. Inuocata itaque memoris est gratia Spiritus S. Hartwigum nomine, monachum, venerabilem senem, vniuersi consensu in abbatem concorditer elegerunt. anno Domini 1157. indictione 5. in octaua S. Agnetis virginis & martyris, quæ est, calend. Februarij. Electione autem ex more in personam Hartwigii publicata, coram toto conuentu in terram procidit, & vt supporteretur à tanto onere fratres cum lachrymis suppliciter rogauit. Si voluissim, inquit, imo si vissem idoneus animas regere in eo statu, in quo fueram ante ingressum religionis, permansissem. Sed quia imperfectionem meam noui, & quod mihi subesse magis expediret quam præesse, propterea domum meam, præposituram, dignitates & beneficia quæ habui, contradicentibus amicis & cognatis meis omnibus, libens dimisi: quatenus sine cura & sollicitudine rerum temporalium, omnipotenti Deo in simplicitate cordis mei, placitum onus impendere seruiturum. Cumque fratres, vt eum regimini à Deo sibi tanquam idoneo impositum suscipere fortiter instarent, tandem consentiens dixit: *Contentere*

*Hartwigus
in abbatem
surgit.*

*Quomodo
se à tanto
onere excusauit.*

*Quomodo
concessit.*

preces vestras amantissimi fratres, omniumque reuelari votis, impium iudico, tametsi me ad tantum pondus regimini scio penitus insufficientem. Confido tamen in misericordia omnipotentis Dei, pro cuius amore omnia mundana semel contempsi: quoniam me dum in hac miseria non permittere censerem, mihi hanc curam animarum, quam reuelamanti imponitis, nocituram in anima mea coram ipso confiteor. Ad nimiam itaque instantiã fratrum consentiens, onus pastoralis curæ pro Christo amore suscepit, & pro munere benedictionis ad archiepiscopum Treuerensem Hillinum cum certis monachis descendit. Benedicere autem à Gunthero Spirensi episcopo propter certas causas noluit, & ideo iuxta tenorem priuilegij monasterio Hirsaugiensis à se de Apostolica dudum concessi, ad Treuerim descendit. In die itaque dominica quadragesima secunda, quæ fuerat anno illo, quarto nonarum Martij, benedictus fuit in maiori ecclesia Treuerensi ab Hillino archiepiscopo, in præsentia complurium abbatum. In itinere illo constitutus, sanctissimam Christi sponsam Hildegardem, de cuius sanctitate, miraculis, scriptis & reuelationibus multa audierat, visitauit: quam cum loquentem audiret, in stuporem versus, lachrymas præ gaudio fudit. Nactus autem oportunitatem cum ea secrete loquendi, omnem statum & mœorem mentis suæ illi aperuit, & in quantis esset angustijs propter curam animarum sibi impositam, simpliciter referauit: peritque humiliter, quatenus amore Iesu Christi super statu suo diuinam voluntatem dignaretur inquirere, & quid sibi faciendum esset super his in quibus versabatur cogitationibus, de cura

*Ab Hillino
Treuerorum
archiepiscopo
benedicere est.
S. Hildegardem
venerabiliter
visitauit.*

pastoralis

pastorali relinquenda indicare. At virgo S. Hildegardis more suo ad lumen inuisibile mentis suae aciem erigens, tale Hartvvigo dedit responsum: *Lux viuens tibi dicit, o homo, mens tua sit mihi in voluntate mea subiecta, & non abiciam te. Homo enim qui mihi paratus est seruire pro honore nominis mei in pascendo animas meas, & aliud non querit, in me manet. Ego autem scio quis ex me fiat, in prelatione, & illum non deseram. Et qui sine me regnat, hunc ego non aduerto. Tu autem esto paratus, quia cito venturus sum.* Inde ad Hirsaugiam reuersus, non diu vixit, sicuti dicemus. Erat autem Hartvvigus genere Francus, qui adolescens ad studiū literarū positus, satis doctus & eruditus euasit, non solum in diuinis, sed etiam in secularibus literis. Crescentibus deum annis, canonicus maioris Ecclesie Spirensis factus est, ubi se tam sapienter & religiose habuit, vt consensu omnium primo in camerarium, ac deinde in præpositum eiusdem ecclesie fuerit electus. Erat autem homo conscientie bonæ, placidi cordis, & honestissimæ conuersationis: qui quamuis diuitijs & honoribus afflueret terrenis, semper tamen mente sursum ad Deum erectus, bonis & sanctis studijs operam impendebat. Licet enim diuitijs abundaret, cor tamen suū nequaquā apposuit, sed manum suam aperuit inopi, & pauperum necessitatibus quantum potuit promptissime occurrit. Inter cætera pietatis opera, cum adhuc vitā ageret secularē, magno ad fratres huius monasterij Hirsaugiensis tenebatur affectu, & multa eis beneficia impendit. Crebro illos visitauit, & quoties aliquē de Hirsaugiensi monasterio Spiram venire pro quolibet negotio contigisset, non alibi quā in domo præpositi licebat nancisci hospitium. Domus eius velut cœnobiū, honestissima erat adornata familia, in quā nulli penitus inhonesto patebat ingressus. Moribus suis bonis & Deum timentibus cunctis fuit honorabilis, in cuius præsentia loqui vel agere turpia vel inhonestanullus audebat. Interna quoque deuotione omnipotenti Deo mancipatus, nullū tempus otiosum transire sinebat, in quo non aliquid boni operis ad pensum seruitutis suæ appenderet. In orationibus erat frequens, & in lectionibus sanctarum scripturarū studiosus, vt pote qui fuerat exercitiorū spiritalium fructus & dulcedinē quotidiana meditatione expertus. Cum autem plerisque ex canonicis suis ire per abrupta vitiorum cerneret, medicamentum fraternæ correptionis tam ratione officij quam obedientia dominici præcepti opposuit, & quomodo viuendum sit ministris Domini, multimoda scripturarum attestatione ostendit. Sed quum admonitiones suas parum in plerisque proficere cerneret, tædebat eum in officio prelationis viuere, in quo se videbat cæteris inutiliter præesse. Maturam igitur deliberatione præhabita omnem mundi pompam & honorem pro Dei amore proposuit deserere, & se totum districtione monastica omnipotenti Deo mancipare. Ad quod propositum tam sanctum & arduū subeundum, maxime cum sermones & miracula dui patris Bernardi Spire facta, quibus interfuit, provocarunt, quæ omnibus quam diu vixit cum deuotione maxima narrare consuevit. Venditis ergo rebus suis multis, & precio non paruo dato pauperibus ad Hirsaugiā venit, & monachus sub Volmari abbate factus fuit. Multa quoque in auro, argento, vasīs preciosis, & varia supellectili secum ad monasterium attulit, quæ omnia in manus Volmari abbatis coram tota cōgregatione resignauit. Sacra autem religionis habitum de manibus Volmari abbatis assumens, totū se deinceps ad Deum contulit, semperque aut mente aut corpore in eius seruitio intentus fuit. Inter se psalmodiæ & horis regularibus tam nocturnis quā diuinis, semper illi iocundum atque dulcissimum, omnemque tempus quod seruitio creatoris non impenderat, perdidisse se gemebar. Corpus suum abstinence, ieiunijs, vigilijsque in seruitutem spiritui curauit redigere & se cunctis in bonis operibus imitabile exhibere. In omni conuersatione sua inter fratres fuit pacificus, tranquillus & quietus, tantaque erga omnes charitate affluens, vt mater congregationis merito diceretur. Nemo illum vnquam vidit perturbatum, murmurantē nemo audiuit, sed ante faciem suam in vera humilitate gradens, nullū penitus contristauit. Eodem tempore Sigefridus decanus de Phortzheim, qui multa huic monasterio bona contulit, sicut in libro Donationum habetur, sub Volmari abbate monachus factus est, vir singularis eruditionis & sapientiæ informatione & exemplo ipsius Hartvvigi prouocatus. Similiter & alij complures viri notabiles, sapientia, genere & diuitijs insignes, exemplo præpositi Spirensis in citati, contemptis rebus & honoribus mundi, monachi sub abbate Volmari in hoc Hirsaugiensi cœnobio facti sunt, qui pro fratrum vtu multa beneficia contulerunt. His etiam temporibus Conradus monachus huius cœnobiij & postea prior in Schoinrein, abbas in Amorbach, consensu Volmari consultus est, vir tam in spiritalibus quam secularibus ad regendum satis idoneus. Erat enim in scripturis sanctis admodum eruditus, & in agendis singulari experientia præditus.

Responso
Hildegardis.

Vita Hartvvigi albatini.

Fit præpositus in ecclesia Spirensi. Historicus in pauperes erat.

Monachus Hirsaugiensi dilectus.

Conuersatione fuit deuotus.

Zelo reuerentia ad matrem.

Per S. Bernardum compungitur.

Fit monachus in Hirsaugia.

In officio diuino fuit sedulus.

Nunquam visus perturbatus. Decanus Phortzheimensis monachus.

Conradus monachus, fit abbas in Amorbach.

*Conradus
fit abbas in
Suariae
Burchardus
in Wingar-
ten.
Diethmar-
tus mona-
chus.*

Alter quoque Conradus huius coenobij monachus, eodem ferme tempore consensu ipsius Volmari abbatis, ad monasterium in Suartzach Argentinensis diocesis abbas ordinatus est, Burchardus quoque monachus huius coenobij ad Wingarten abbas eligitur, vir astutus ingenio, & in agendis multum pronidus & expertus.

*Manegoldus
prior clau-
stralis.*

Post cuius obitum Diethmarus monachus noster, electione fratrum eiusdem loci abbas factus est, qui per suam industriam multa bona eidem monasterio fecit & acquisiuit.

*Manegoldus
prior clau-
stralis.*

Eodem tempore quo ex praeposito Hartvigus factus est monachus sub Volmari abbate, prior claustralis fuit Manegoldus natione Francus, qui postea in abbatem huius coenobij electus est, de quo dicitur: qui Hartvigum magna charitate diligebat, homo sapiens & magnificus in omnibus actionibus suis. Vnde in cellarium monasterij promotus, multa sollicitudine pro fratrū necessitate vigilabat, & bene ministrans inferiora, gradum promeruit altiorem.

*Adelhelmus
prior clau-
stralis.
Heymericus.
Gerlachus.*

Post eum prior constitutus est Adelhelmus primo in Aminburg, & postea in Mediolaco Treuerensis diocesis abbas, vir sapientia & religione venerabilis, in cuius locum prior substitutus est Heymericus, monachus senex & debilis, quo in brevi mortuo Gerlachus successit, post quem Manegoldus denuo prior est ordinatus, in quo quidem officio vsque ad mortem abbatis Hartvigi permansit.

*Hartvigus
abbas.*

Igitur Hartvigus in abbatem per fratres vnanimiter electus est, mortuo Volmari (sicut diximus) & per archiepiscopum Treuerensem Hillinum legitime ordinatus, visitata S. virgine Hildegardae apud Bingios Hirsavgiam rediit, & cum maximo gaudio fratrum, tanquam pastor integerrima charitatis susceptus fuit.

*Conuentus
principum
in Worma-
tia.*

Hoc ipso anno institutionis Hartvigi abbatis, qui fuit dominicae natiuitatis 2177. Imperator pascha Wormatiae celebravit, vbi pene omnes Teuthonici regni principes conuenerunt, & se cum rege anno sequente in Longobardiam ituros, contra rebelles imperij iurauerunt. Post haec ipso anno Imperator per magnam industriam suam effectus, ut abbates, praepositi, & meliores quidem complures de ministerialibus ecclesiae Moguntinae, in manus & quorundam amicorum eius promitterent, quod Arnoldo archiepiscopo qualibet occasione decedente, sine ipsius consilio & assensu alium non vellet eligere.

*Arnoldus
Colonien-
sis archiepi-
scopus.
Fridericus
secundus ar-
chiepiscopus
Coloniae.*

Eodem anno moritur Arnoldus archiepiscopus Colonien-
sis, huius nominis secundus, vir ingenio acutus, & in rebus bellicis expertissimus, qui semper Imperatorem in Italiam secutus multa pro eius imperio expendit. Ipse monasterium Rindorf iuxta Bannam in honorem S. Clementis papae & martyris construxit, in quo & sepultus est, cui Fridericus eius nominis secundus, in ordine successit, praepositus S. Gregorij Colonien-
sis, & per Adrianum papam consecratus est Romae, atque accepto pallio ad Coloniam cum honore reuersus. Contra hunc electus fuit in dissensione grauissima Gerardus praepositus Bunnensis, sed apud Ratissponam ex Imperatoris iussu & principum, cedere Friderico compul-
sus est.

*Causa dis-
sensio in-
ter papam
& impera-
torem.
Alia causa.*

Eodem tempore inter papam Adrianum & Imperatorem Fridericum grauissima contentiones leui occasione oriri coeperunt. Innocentius papa secundus, Romae quondam in muro imaginem suam depingi fecerat, quasi in sede pontificali residentem, Imperatorem Lotharium complicatis manibus coram se inclinatam coronam imperij suscipientem.

*Causa dis-
sensio in-
ter papam
& impera-
torem.
Alia causa.*

Quod Fridericus Imperator videns cum esset Romae, a suis incitatus a gre tulit. Accessit huic (si dici fas est) contumeliae aliud quiddam perfimile, quod nouae commotionis & dissensionis magnum seminatorium fuit.

*Vanitas o-
pinionum
Imperatoris.*

Imperatore cum primoribus regni in ciuitate Bisuntina Burgundiae curiam celebrante, duo cardinales literas Adriani papae perferentes adfuerunt, in quibus inter alia sic continebatur: *Beneficium coronae tibi contulimus, neque penitentia moueremur, si excellentia tua, mater a nobis beneficia accepisset.* Quod verbum scilicet Beneficium, hi qui circa Imperatorem erant, vsualiter interpretantes, & in contumeliam ipsius positum asserentes, animum eius in iram concitauerunt. Cardinales iniurijs affectos a conspectu suo eiecit, dicens: *Quid a solo Deo habemus, coronam videlicet imperij non Romano pontifici, sed soli Deo attribuimus. Primam vocem regiae electionis archiepiscopi Moguntini recognoscimus, regalem consecrationem archiepiscopo Colonien-
si permittimus. Imperialem consecrationem Rom. Pontifici assignamus. Deleatur ergo pictura, scripturae corrigantur, alioquin inter regnum & sacerdotium concordata & pax stare non poterunt.* At Romani indignationem & iram Imperatoris meruentes, aliam interpreta-

tionem huius nominis protulerunt, *Beneficium*, quasi benefactum intelligi debere dicentes.

His temporibus claruit sanctus Wilhelmus, ex comite Pictaviensi eremita nominatissimus, qui lorica ad nudam carnem portavit, & in maxima abstinentia corpus suum maceravit, miraculis multis gloriosus.

Hunc sanctus Bernardus cum schismaticis contra Innocentium papam pertinaciter sentiente in, per sacrosanctum corpus dominicum constans adeo perterritus, & ad tantam compunctionem perduxit, ut non solum pertinaciam omnem deponeret, sed, quod est amplius, comitatu suo derelicto, honoribusque & diuitijs omnibus contemptis, homines fugiens eremum intraret. His quoque temporibus visio admirabilis Tondali militis in Hibernia dicitur facta, quae cum ubique sit notissima, non opus est, ut huic operi interlatur.

S. Wilhelmus ex comite eremita claruit.

Visio Tondali.

Claruerunt his temporibus in ecclesia Dei, multi viri doctissimi, qui varia pro eruditione simplicium opuscula ediderunt.

Gilbertus episcopus.

Gilbertus cognomento Porreta, natione Gallus, ex scholastico Parisiensi episcopus Pictaviensis, vir vnde cumque doctissimus, scripsit notabilem expositionem super psalmos: item in Euangelium Ioannis, in epistolas quoque Pauli omnes: in Boetium de S. trinitate: in Philosophia multos subtilis tractatus edidit.

Lucas etiam abbas S. Cornelij ordinis nostri doctissimus inter alia studiorum suorum opuscula, his temporibus in Cantica canticorum Salomonis, non spernendae lectionis edidit. Richardus de S. Victore canonicus Parisiensis, vir in sacris scripturis his temporibus omnium iudicio longe doctissimus, & non minus sanctitate conversationis quam eruditione literarum insignis, multa praeclara volumina edidit: quorum lectio & doctis ad eruditionem, & ad compunctionem deuotis valde utilis & necessaria videtur. De his quidem opusculis in libro de Ecclesiasticis scriptoribus, iam dudum fecimus mentionem.

Locus abbas.

Richardus de S. Victore.

Circa haec quoque tempora Petrus Lombardus episcopus Parisiensis, quatuor libros Sententiarum, ex diuersis dictis sanctorum patrum colligens, posteritati transmisit: qui tanta sunt hodie in scholis Theologorum auctoritatis, ut ceteris pene omnibus in lectione quotidiana praerferantur. Scripsit quoque in Psalmos commentaria, & in Apostolum, quae satis utiles sunt. Et quaedam alia quae ad notitiam lectionis nostrae non venerunt.

Liber Sententiarum componitur.

Claruit isdem quoque temporibus & alius Petrus quidam, presbyter Trecentis, quem Comestorem vulgo appellant, qui scripsit in signe opus ad Willhelmum Senonensem archiepiscopum, super libros Bibliae historiales, quod Scholasticam historiam appellamus. Et quaedam alia non abiciens lectionis opuscula. Richardus monachus Cluniacensis, nostri ordinis, inter chronographos his temporibus habetur in precio: qui inter multa quae scripsit, historiam rerum transacti temporis, satis iocundam vtilemque composuit.

Petrus Comestor.

Richardus Cluniac.

His etiam temporibus, sub Friderico Imperatore primo, claruit Ioachim abbas monasterij Florentis de Calabria, nostri ordinis, vir quidem studiosus & doctus: qui tanquam propheta habitus a multis, etiam futura praedicere confuevit. Scripsit in Hieremiam prophetam, in Danielē prophetā, in Euangelium Ioannis, in Apocalypsin Ioannis: in quibus omnibus futura semper praedicere solebat. Ad Henricum quoque sextum, plura scripsit. Item de Septem sigillis in Apocalypsi: in Psalterium decem chordarum. Item librum Concordiae. Item de 15 pontificibus Romanis futuris, suo tempore, vnam prophetiam conscripsit. Epistolas quoque multas ad diuersos, & varia de futuris temporibus composuit. Hoc ipso anno dominicae natiuitatis 1557. signum crucis in luna manifeste apparuit.

Ioachim abbas.

Claruit circa haec tempora Gratianus monachus Bononiensis, nostri ordinis, qui ex diuersis sanctorum patrum sententijs, decretis & scriptis, librum Decretorum in vnum comportauit, & summo pontifici confirmandum obtulit.

Gratianus monachus claruit.

Eodem anno Dominus Hartuig, abbas huius cenobij praefatus, 8. calen. Aprilis, circa primam noctis vigiliam carne solutus, in Domino quieuit, sexto & quinquagesimo die institutionis suae, ad abbatiam Hirsaugensem: sepultus est in maiori ecclesia, in abside meridionali, coram altari omnium sanctorum, vir aeterna memoria dignus quem omnipotentis Dei misericordia, iuxta desiderium suum breui de medio abstulit, ne malitia immutaret intellectum eius: frequenter enim praelatio, mentem fallere consuevit.

Hartuig abbas obiit.

DE MANEGOLDO, HUIUS MONASTERII XVII. ABBATE, QUI PRAE-

suit annis 8. mensibus 4. diebus 6. & de vita & conversatione eius.

HARTVIGO venerabili abbate viam vniuersae carnis feliciter (sicut confidimus) ingressus, & non sine lachrymis multis fratrum suorum sepulturae commendato, ne

impedimentum aliquod prauorum machinatione ex diutina vacatione intertenuerunt, plimque noui pastoris electionem liberrimam quomodolibet infirmare potuissent, malta deliberatione prahabita, fratres voces in electione habentes, statim eodem die in vnum conuenerunt, animo & intentione nouum super se constituendi pastorem. Igitur inuocata gratia spiritus S. anno Domini 1157. indict. 5. 8. calen. Aprilis, hora dici 3. vel quasi Frederico Imperatore primo regnante, anno eius 6. monachi huius cenobij conuentuales in abbatem vnanimiter elegerunt.

Manegoldus in abbatem elegitur.

Manegoldum venerabilem monachum, genere Francum, ex cognatione Hartuigi praedecessoris sui procreatum, annos aetatis habentem ferme sexaginta. Qui post longam humilemque excusationem precibus fratrum acquiescens, onus pastoralis curae assumpsit, sed munus benedictionis vique in sabbatum ieiunij quatuor temporum post exaltationem S. crucis distulit, propterea quod se fratribus bene probandum offerre statuisset.

Spira consecratur à Gunthero Episcopo, & praesuit annis 8.

Tandem importunis precibus fratrum vix inductus, benedicendus Spiram magno & celebri comitatu proficiscitur, & in sabbato praefato autumnalis ieiunij, 25. monachis ex suis ad sacros ordines per Guntherum episcopum Spirensem promotis, ipse dominica sequente ab eodem pontifice, sex abbatibus, sacris indutis astantibus, munus benedictionis solenniter suscepit.

Vita Manegoldi abbatis.

Praesuit autem in abbacia annis 8. mensibus 4. diebus 6. vir bonae ac laudabilis conuersationis, & multa bona huic monasterio fecit. Francus genere fuit, sicut diximus, honestus parentibus natus, qui ad literas discendas in iuuentute positus, satis doctus & eruditus euasit. Timorem Domini ab infantia (vt ita dixerim) imbiberat, vnde non ludis, non discursibus, non puerorum leuitatibus oblectari, sed magis studio literarum & orationibus, quantum per aetatem licebat, insistere consuevit.

Manegoldus sic monachus.

Natura enim consecutus ingenium bonum, hausto aeterna sapientiae gesto, nihil plus amare in hac vita didicit quam scientiam scripturarum. Tandem inspirante Spiritu S. sub Volmare abbate monachus factus, tam pie, tam religiose, tamque humiliter in medio fratrum conuersatus est, vt parem in tota congregatione vix haberet. In omni tranquillitate mentis & operationis, coram Deo & hominibus incedens, nulli graui, nulli molestus fuit, sed dignum se in omnibus monachum secundum regulam sancti patris nostri Benedicti exhibuit.

Succentor fit.

Statura quidem corporis breuis, sed animi viribus magnis & egregius fuit. Denique post annos primordialis monasticae institutionis exactos, per Volmarum abbatem succentor ordinatus, & in eo officio positus, plusquam 60. volumina pro Bibliothecae ornatu fratrumque vtilitate fecit conferibi, sumptus ad hoc ministrantibus amicis eius & cognatis secularibus. Post haec cum in omnibus vtile & irreprehensibile se praebuisset, mortuo Dithone priore, in eius locum prior ordinatus, verbo & exemplo fratribus norma sanctae conuersationis fuit: in monendo dulcis, pius & mansuetus fuit: in corrigendo seriosus, quippe qui optime nouerat regimen animarum, omnium artium artem esse diffinitam, & propterea maiori studio exercendam: bonis & obedientibus, socium se per humilitatem exhibuit: duris & rebellibus, seuerum se ac terribilem ostendit. Vnde factum est, vt boni & humiles maximo eum amplecterentur amore: desides vero & animarum suarum curam non habentes, veluti dominum & iniquitatis suae vindicem singularem mererent. Deinde vt in omnibus probaretur, per Volmarum abbatem maior cellarius constitutus est, & Adhelmus in locum eius subrogatus, qui non multo post abbas in Ammoneburg Ratisponensis dioecesis, ac postea in Mediolaco Treuerensis dioecesis ordinatus est.

Fit Cellarius.

Factus autem cellarius, magnam in administratione sui officij curam & sollicitudinem adhibuit, & tamen internam conuersationem spiritus non neglexit. Rursum post aliquot annos mortuo Gerlaco priore, denuo fit prior, & more suo regularis disciplinae solum strenue exequitur. Primus & vltimus in choro semper cultum diuinæ seruitutis cum maxima diligentia ampliavit. Diuinas scripturas mirabiliter amauit, omneque studium pro scribendis libris authenticis sanctorum patrum quam diu vixit impendit.

In abbatem elegitur.

Postremo transitu Hartuigi abbatis feliciter consummato, in abbatem huius monasterij 17. electus est, sicut diximus anno Domini 1157. indict. 5. 8. cal. April. & 10. cal. Octobris, hoc est dominica quatuor temporum ieiunij autumnalis post exaltationem sanctae crucis, quae fuit dies sancti Mauricij martyris: à Gunthero Spiren si episcopo munus benedictionis accipiens praesuit annis 8. mensibus 4. diebus 6. Erat autem homo sanctis moribus adornatus, mansuetus, placidus, humilis, pacificus, mitis, & affabilis, menteque & corpore castus.

Spira consecratur.

castus, qui substantiam monasterij suo tempore nō minuit, sed auxit, sicut in libro Donationū patet manifeste. Nā tempore eius, multi multa bona pro Dei amore huic cenobio tradiderūt, & ipse etiā complura precio comparauit. Inter ceteros autem fuit eo tempore quidam canonicus nomine Ruthardus, qui fratrem habebat in Hirsaugia, monachum, residens in ecclesia Moguntina, qui pro remedio animæ suæ curiam monasterio Hirsaugiensi apud Bingios tradidit, quam frater ipsius monachus iussu abbatis, pro marcis argenti 116. vendidit, & precium in vsus fratrum expendit.

Donatio Ruthardi.

Post aliquantum vero temporis Hedericus præfati Ruthardi ex fratre nepos, canonicus & ipse Moguntinensis, duodecim talenta huic monasterio contulit: pro quibus Hugo patruus eius Manegoldo abbate postulante, in Gruningen tria vinearum iugera monasterio comparauit.

Donatio Hederici.

Rupertus quoq; de Tubingen multa bona monasterio Hirsaugiensi tempore abbatis Manegoldi fecit, vt in libro Donationū: & sepulturam sicut elegerat, vna cum fraternitate plenaria in hoc loco promeruit. Nam inter alia 42. talenta argenti ad vsus fratrum contulit, pro quibus abbas Manegoldus vinea in Sutrim comparauit. Alij quoq; diuersi multa & varia in eleemosynam fratribus huius monasterij eodem tempore contulerunt, & beatos se arbitrabantur quicunque in confraternitatem & orationes monachorum Hirsaugiensium fuissent admissi.

Donatio Rupertii.

Donationes varie.

Magna enim regularis disciplina obseruantia apud eos isto tempore vigeat, & ob id à bonis omnibus amabatur. Verum post annos paucos grauissima dissensio inter abbatē Manegoldum & conuentū suum diabolo procurate suborta est, pro cuius extinctione S. Virgo Christi Hildegardis & præfens verbis, & absens scriptis, nō mediocriter laborauit. Vnde tam abbas quam conuentus, literas ad ipsam virginem super hac eadem dissensione consultantē miserunt, quibus illa diuinitus admonita, respondens ad interrogata, epistolas remisit, quarum exemplar paulo post suo ordine ponemus.

Religio Hirsaugiensium fratrum.

Anno autē Manegoldi abbatis primo currente, videlicet dominicæ natiuitatis 1157. terræ motus ingens in Asia fuit in diuersis locis, qui Tripolim, Damascū, & quandā aliam ciuitatē omnino destruxit. Porro ciuitas Cathanensium penitus euersa est, in qua multitudo virorū, mulierū, iuuenum & puerorū maxima, ferme ad viginti millia miserabili casu suffocata interiit. Claruit his temporibus in Hollandia Sophia Theodorici Hollandiæ comitis

Terræ motus.

Sophia comitis Theodorici Hollandiæ.

uxor, mulier sancta & in Christi amore deuotissima, orationibus, ieiunijs, vigilijs & eleemosynis continue intenta, quæ miraculis tam in vita quā post mortē claruisse perhibetur.

Latroes orationibus suis alligantur.

Cum hæc sancta mulier limina sancti apostoli iacobi in Gallitia visitatura, crudeliter incidisset latrones, qui eam non solum spoliare clenodijs, verum etiam vita priuare volebant, tanta eos virtute orationum suarum constrinxit & ligauit, vt se mouere de loco, vel manus in eam mittere nullatenus possent. Vnde stupentes, veniam ab ea postulabant, quæ accepta subito fugientes abierunt. Tandem vero post multa opera pietatis, cum iam tertio ad visitandum sanctum Christi sepulchrum Hierosolymam esset profecta, sacris locis deuotissime perlustratis, 6. cal. Octobris feliciter in Domino quieuit, & in hospitali Teuthonicorum in Hierusalem sepulta est.

MCLVIII.

Anno Manegoldi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1158. Fridericus Imperator cum principibus Teuthonici regni circa festum pentecostes in manu valida Longobardiam intrauit, & Brixiam ciuitatē cum alijs multis cepit. Inde mouens exercitum quinquaginta millium pugnatorum Mediolanū obsedit, & diebus multis acriter expugnauit. Cumque se Mediolanenses arcu obsidione circumuallatos cernerent, & nullum auxilium expectare à quoquam possent, ciuitatem Imperatori tradiderunt. Quo facto Imperator milites suos Theutonicos pro maiori parte in patriam remisit, & victis Mediolanensibus census tributum anuum imposuit.

Imperator exercitum mouet in Longobardiam. Mediolanum ab Imperatore capitur.

Eodem anno Godfridus abbas S. Iacobi Moguntinensis, & Burchardus præpositus S. Petri, vna cum clero pene vniuerso & ciuibus Moguntinis Arnoldum archiepiscopum suum nimis exosum habere cœperunt, & Imperatorem contra eum interpellarunt. Soli autem Creopoli, quos Macellarios vocant, partes archiepiscopi pro viribus tuebantur, vnde tam ab Imperatore Friderico quam archiepiscopo Moguntino, qui Arnoldo successit, libertate quadam singulari ac priuilegio vsq; in præsentem diem, pro tanta fidelitate donati sunt.

Aduersarij archiepiscopi Moguntini.

MCLIX.

Anno Manegoldi abbatis 3, qui fuit dominicæ natiuitatis 1159. Imperator coadun-

101111

101111

*Imperator
urbem Cre-
monensem ob-
sidione cae-
pit.
Insultum co-
tra Mogun-
tinum.*

nato vniuerso exercitu, Cremonam urbem munitissimam per menses 7. obsidens expugnata, Cremonensibus auxilium ferentibus. Tandem cum vim militum ferre non possent, se & urbem potestati Imperatoris subdiderunt, spem non paruum Mediolanensibus adimen-

Eodem anno aduersarij archiepiscopi Moguntini post festum sancti Remigij synodum armata manu ingredienti, interficere eum voluerunt. Sed comitibus cum suis viriliter resistentibus, turpiter abire compulsi sunt. Qua de causa ipse Arnoldus archiepiscopus Moguntinus post festum omnium sanctorum Longobardiā petit, Imperatori querimoniam inde facturum, quem & aduersarij eius haud segnes subsequuntur.

*Reinholdus
fit archiepi-
scopus Co-
loniensis.*

Eodem anno Fridericus secundus archiepiscopus Colonienfis, in Italia obstrictus, cadauer in patriam relatum, in quodam cœnobio Aldenburchensi humatum est. Quo sepulto, Colonienfes legatos in Italiam ad Imperatorem miserunt, Reinholdum cancellarium, cuius quem elegerat in archiepiscopum ab eodem postulantes. Gaius autem Imperator, quod locum honoris ei deferendi inuenisset, grato animo consentiens, postulanti- bus Reinholdum archiepiscopum donauit. Nec multo post idem Reinholdus accepta- lencia Imperatoris ad Coloniam venit archiepiscopatum, & omnia quae ad illum pertinebant, in possessionem accepit, negotijsq; breuiter dispositis cum trecentis electis mil- tibus, in Longobardiā rursus ad Imperatorem reuertitur.

*Adrianus
papa mo-
ritur Roma.
Schisma in
ecclesia.*

Eodem anno cum Adrianus papa Fridericum Imperatorem pro coniugij dissidio excommunicare disponderet, morte praeventus mense Octobri ab hac vita discessit. Quo mortuo magna in ecclesia Dei turbatio subsequuta est. Cardinales namque ab initium dis- sentientes, duos sibi pontifices elegerunt, Rolandum cancellarium, quem Alexandrum tertium appellarunt, & Octavianum, quem Victorem quartum nuncuparunt. Porro Alexander verus Christi vicarius praedecessoris sui sententiā per omnia approbavit, sed Victor Imperatori plurimum fauebat. Alexander iste papa ordinem Carthusiensem confir- mauit, certaq; illis priuilegia dedit, suscipiens ipsum ordinem sub protectione ac defen- sione sedis Apostolicae sanctae.

M C L X.

*Synodus Pa-
dua schi-
smaticoru.*

Anno Manegoldi abbatis praenotato nondum completo, qui fuit dominice nati- uitatis 1160. inchoatus in octauis Epiphaniae, Fridericus Imperator concilium apud Pa- duam celebrari mandauit, in quo Victorem praesentem pro papa suscepit, Alexandrum vero absentem condemnauit. Peracto concilio Arnoldus archiepiscopus Moguntinus li- centia ab Imperatore suscepta Moguntiam reuersus est. Tandem cum in die natiuitatis beati Ioannis Baptistae ad monasterium S. Iacobi extra muros Moguntinos causa deno- tationis exiisset, Godfridus abbas eiusdem loci & Burchardus praepositus sancti Petri, vna cum ceteris conspirationis socijs sicarios, de infidijs quos conduxerant emittentes archie- piscopum in eodem cœnobio crudeliter occiderunt, ciuibus magna ex parte consternatis.

*Arnoldus
archiepi-
scopus à ciuib.
occiditur.*

Scelere peracto, criminis impij actores se ad ciuitatem cum fessinatione receperunt, statimque comites & ministeriales interempti archiepiscopi, vna cum macellarijs monasterium ipsum, violenter fugatis monachis depraedantes incendunt, & omnes mansiones monachorum penitus euertunt. Abbas vero Godfridus cum ceteris impietatis suae com- plicibus sese in ciuitatem contulerat, vbi auctores sceleris cum clero, licet per violentiam coacto, Rudolphum filium Conradi ducis de Zeringen postposita fide quam Imperator ante triennium in manus dederat, in archiepiscopum elegerunt, qui cum placare Imperatorem muneribus de consilio suorum intenderet, ecclesiam suo spoliauit ornata.

*Monasterium
S. Iacobi
matur &
destruitur.*

*Rudolphus
filius ducis
de Zeringen
eligitur.*

Erato eo tempore in ecclesia Moguntina crux preciosissima, quam Willigisus archie- piscopus Moguntinus tempore Ottonis Imperatoris 3. pro decore domus Domini fieri mandauerat, cuius patibulum erat cypressinum, laminis aureis & preciosis lapidibus desuper opertum. Imago autem magna & tota de auro purissimo fabricata, libras auri appen- debat sexcentas, sicut versus sculptus in ea demonstrabat huiusmodi tenoris:

*Crux aurea
in ecclesia
Moguntina.
Episcopi cru-
cem istam
diripiunt.*

Auri sexcentas tenet haec crux aurea libras.

*Christianus
contra Ru-
dolphum
eligitur.*

Huius imaginis alterum pedem Marcolphus archiepiscopus tulit, & Romam pro pallio misit. Alterum vero cum cruribus, Arnoldus archiepiscopus supra dictus abbatibus, & cum eo Hermanno comiti palatino rebellauit. Totum quod reliquum fuit, iste Rudolphus cum consensu Moguntinensium accipiens, cum eo placaturus Imperatorem in Longobardiā constitutum adiit, sed spretis muneribus ab eo contemptus fuit. Conradus quoque palatinus comes Rheni, frater Imperatoris, repudiato & fugato Rudolpho in archiepiscopum exaltauit Christianum, virum quendam nobilem, qui tandem ad pontifi- carum

catum illo tempore non peruenit, quia Conradus frater Ottonis Palatini comitis de Witelinsbach, per Imperatorem (sicuti dicemus) ei fuit praepositus.

His temporibus perniciofa haresis Pauperum de Lugduno, quae alio nomine Waldensium nuncupatur, coepit, per quendam ciuem Lugdunensem diuitē, qui relictis omnibus paupertatem euangelicam profitebatur: translatisque ex Latino quibusdam sacrae scripturae libris in sermonem Gallicanum, officium sibi met apostolorū assumpsit, & tam persequam per suos in errore complices, scripturas male intellectas ubique praedicauit. Rectorēs & praelatos ecclesiarum vna cum eorum constitutionibus contemnebant, ordines sacros nihili pendentes: qui dum vt respicerent admonerentur, respondere solebant: *Deo plus obediendum esse quam hominibus.* Tandem contumaces & in malis erroribus pertinaces, ab ecclesia pulsi, excommunicati, & haeretici declarati sunt.

Circa haec tempora cū S. Bernardus abbas Clareuallēsis ab hac vita migrasset, quod contigit anno Domini 1153. indictione 1. 13. cal. Septembris, anno aetatis suae 64. horrenda visio Lingonenſi episcopo facta est. Apparuit ei nanque eremita quidā mortuus, quem uiuentem olim nouerat, qui diuino timore compunctus, ante aliquot annos cum esset decanus diues & nominatus, omnia contemnens, eremitorium pro Christi amore intrauit: quem cum de statu suo & diuini iudicij districtione interrogasset, ille respondit: Ea hora, in qua ego de corpore migraui, triginta hominum millia ab hac luce transferunt. E quibus Bernardus Clareuallēsis abbas, qui eadem hora obiit, vna mecū ad caelos auolauit, 20 tres alij ad purgatorium missi sunt, ceteri omnes per sententiam iusti iudicis condemnati, ad in fernum perpetuo cruciandi descenderunt.

Anno Manegoldi abbatis 3. qui fuit dominicae natiuitatis (sicut diximus) 1160. S. Hildegardis virgo Christi, monasterij diui confessoris Ruperti, iuxta Bingios abbatissa, per spiritum sanctū coacta multis in locis verbū Dei hominibus personaliter annunciauit. Inter caetera uero loca quae sua praesentia sanctificauit, etiā ad Hirsaugiam venit, quam abbas Manegoldus & conuentus fratrum cum inastimabili gaudio, tanquam angelum Domini de caelo uenientem susceperunt. At illa post orationem consuetā in medio fratrum sedens, os suum in Christi nomine aperuit, & uerbum quod Spiritus S. illi cōmiserat, tam feruenter, sobrie, ac prudenter audientibus intimaui, vt omnes in stuporē uertērentur. Mira res 30 accidit. Dum illa foris loqueretur uerbum, Spiritus sanctus in cordibus audientium intus operabatur effectū: tantaque omnes gratia compunctionis perfudit, vt lachrymas fundere ex intimo affectu praedulcedine mentis cogērentur. Inter caetera dulcissimi sermonis sui colloquia, fratribus praedixit: quoniā nisi caute insidias hostis antiqui praecaerent, in breui temporis spacio tribulationem aliquam experirentur. Quod eodē anno accidit in defensione illa perniciofa, quae inter abbatem Manegoldum & conuentum, diabolo procurante, fuit exorta: de qua suo loco dicemus. Omnes simul in his quae cōmunitatem cōcernebant, de occultis & manifestis defectibus per spiritum sanctum edocta redarguit, & quae in corū conuersione seu conuersione diuinae maiestati displicerent, prudentissima ratione ostendit. Inde progressa monasterium Zvvaltense nostri ordinis adiit, & tam mo-

40 nialibus quā monachis ibidem similiter quae spiritus sanctus ei mandauerat, annunciauit. In multis quoque Sueuiae monasterijs & locis, uerbum Domini attestatione miraculorum populis aperuit, & suis admonitionibus plures ab iniquitate auertit.

MCLXI.

Anno Manegoldi abbatis 4. qui fuit dominicae natiuitatis 1161. grauis discordia inter ipsum Abbatem Hirsaugensem & fratres suos, iuxta prophetiam beatae Hildegardis, diabolo instigante, suborta est, quae magnum scandalum & oblocutionem in omni pene regione Sueuorum in populo disseminauit. Videbatur enim priori Diemoni & fratribus, quod Abbas familiaribus suis nimis indulgendo, quaecunque uolauissent condescenderet, & multa contra pacem conuentus & honestatem monasticam, eorum dissolutiones & insolentias dissimulādo toleraret. Vnde cum super hoc a senioribus aliquoties fuisset admonitus, & libera potestate nimium vsus, nihil eorum quae proponebantur emendare uideretur: fratres ab eo se contemptui habere putantes, grauisissimam contra eum displicentiam conceperunt, quae in tantum creuit, vt in notitiam omnium in regione illa cōmorantium, non sine opprobrio, confusione & detestatione nominis Hirsaugensium deueniret. Cumque ita dissensio inter fratres multas contra abbatem & ordinationes illius, contumelias & murmuraciones pareret, abbas non cum paterna lenitate, ut illis uidebatur, sed cum seueritate in eos prouocatus, quoscuque deprehendere potuisset, auſtere puniuit: & quanto eis minorem paterna lenitatis affectum praebuit, tanto maiorem

Haresis Waldensium incipit omnium pessima.

Bernardus abbas obiit. Visio horribilissima Episcopo.

S. Hildegardis uenit Hirsaugiam. Verba Spiritus sancti ad fratres.

Prophetia Hildegardis super Hirsaug.

Negligentia fratrum aperuit.

Discordia inter abbatē fratresque Hirsaug.

Displicentiarum causa plures.

Abbas uidebatur auſtere.

videns expugnat non possent, se & c.

Remigij synodus cum suis uiribus archiepiscopus auctoritati querimus.

Italia obiit: cuius natus est. Quo seculum cancellarius autem Imperatoris, postulatus: noldus accepta: ue ad illum penitentis electis mil-

coniugij diffidit: ta discessit. Quod ab inuicem dilectum Alexandrum parunt. Porro d. probauit, sed Visiuensem confessione ac defensione

dominicae natiuitatis apud Pa. episcopus, Alexandrum Moguntinus in die natiuitatis causa de nos sancti Petri, vna emittentes archiepiscopus parte conuentione receperunt, macellaris monachos mansiones in pietatis suae conuictet per violentiam quam Imperatorum placare impo-

Willigisus archiepiscopus Domini fieri os lapidibus defensionis, libras auri apponit: moris:

et, & Romam propra diuus abbatum fuit, ille Rudolphus Imperatorem inus fuit. Conradus Rudolpho in tandem ad pontificatum

et, & Romam propra diuus abbatum fuit, ille Rudolphus Imperatorem inus fuit. Conradus Rudolpho in tandem ad pontificatum

in se displicentiam eorum prouocauit. Cernens autem Manegoldus abbas, quod fratres ad concordiam nulla ratione posset reducere, salutis propriae amator uoluit abbatiam resignare. Sed ne oculos diuinae maiestatis inconsulte offenderet, consilium super hoc per certum nuncium & literas a B. uirgine Hildegardae postulauit, cui hanc epistolam misit.

Epistola Manegoldi abbatis ad S. Hildegard.

Sanctissima domina ac matri suae ueneranda Hildegardi, Manegoldus abbas indignus de Hirsangia orationem cum obsequio. Audiu quidem & apud Cyrenen quandam aquarum uenam uino effluere, & te scio & expertus sum apud Alemannos bona mater ingredientium & egedicium uenam uinum atque sinum specierum rebus, sicut pupillam uisui esse. Hauris enim o domina mea & effundis, informas & specificas, practicasque in theoriam uis & motus existis. Ea propter mihi impetrasti & diu est, diligere te, honorare te, mirari te, seruire tibi tuisque, & in omnibus uerbo & operi tui.

Epistola Hildegardae ad Manegoldum Abbatem.

auditisque uerbis nuncij ab abbate commisis, ad secretum diuini susurrj redijt, & edocuit per spiritum sanctum taliter rescripsit: O dulcissime pater, & in amore Christi frater, ollam uideo circumdatam magna claritate, ut uix uidere possim si olla sit. Sed & ibi uideo aliquantulum amari gustus, contritum tamen magna contentione, & postea turbinem, qui tamen ad primum Dei desinitur. Vigila ergo strenue, quia causa populi in moribus hoc tempore talia postulat. O mitissime pater, ergo

Non sult ut abbatiam resignet Manegoldus.

pauperula formina, in uera luce non uideo, ut omnino de officio tuo mouearis. Memorare autem, cum homo es in terra: & ne ualde timeas, quoniam Deus in te diuersa non requirit. Tu enim in praesentia Dei es, sicut sumus myrrha & thuris. Unde mons Sion quaerit, ut sis esca in domo Iacob. Sed si quis celum manam qua totam domum sustentat absiderit, domum deiecit. Quapropter septem fenestras prospice, considerans ubi accipiter ueniat, & caue ne ille te decipiat. Pascere ergo oues tuas in mansuetudine accipitionis, quia dies salutis a te non fugit, & nondum cinis eris. Esto quoque speculum uiae in speculo uiae.

Abbas ex literis Hildegardae dicitur compungitur.

Has literas abbas Manegoldus cum recepisset, animo confortatus in Domino, consilijs sanctae uirginis humiliter acquieuit, & lenire motus fratrum quantum licuit, per mansuetudinem curauit. Interea Diemo prior, qui abbati nescio pro qua causa specialiter fuit infensus, una cum fratribus ceteris qui conventum repraesentare uidebantur, certam in matris S. Hildegardis confidentiam habentes, tales ad eam literas miserunt. Domine Hildegardi

Epistola conuentus ad S. Hildegard.

ad edificationem ecclesiae diuinitus electa, monachorum grex pauper & pusillus in Hirsangia, si tua pietate adornari, ut nouerit humiles Christi in tribulatione consolari. Benedicta gloria Domini, quae de excelso folio suo mirabili & inusitato ordine prospexit, dum tantum lumen gratiae suae mundo per uos illucescere uoluit. Inde omnes Ecclesiae filij iocundantur, sed praecipue nos qui spirituales uocacionis luce perfundimur, dum in mare, quem pro defectu nostri ordinis toleramus, diuina celsitudinis per uos laetificari speramus. Quae igitur sint, quae summam nobis sollicitudinem pariant, & maxime mentes nostras remordeat, paucis animaduerte, Deo teste Domino nostro abbati in nullo de uobis, quem tamen paternae lenitatis, per multa nobis immemorem & quibusdam familiaribus suis lacrimis indulgentem, libera quoque potestate in omnibus moderatus uentem inuenimus. Siquidem maximis calumnijs & infamis opinionem nostram super hoc lacerari perpendimus, & praecipue pro laetis, & inuisibili discordia pridem inter nos orta, & nihilominus inter ipsum abbatem nostrum & priorem uobis per commota, religionem nostram quam maxime contempti a secularibus haberi dessemus. Quapropter incerti quid agamus, ut uestris orationibus diuina uoluntas nobis aliquatenus super his eluceat, humillime imploramus. Qui si literis consolatorijs, quod potissimum Deo his sit placitum, per uos certificari meruerimus, id quod solum possumus, uestraeque charitati gratissimum fore sciamus, precamur nostrarum remunerationem huic beneficio respondere semper studebimus. Valete.

Causa displicentiarum conuentus contra abbatem.

Ad has literas beata uirgo per diuinam reuelationem informata sic rescripsit: Sorora lux dicit, O plangens ouile & ornatum in signo ligaturae obedientiae, esto stabile in cogitationibus tuis, & desideria tua anhelent ad timorem Dei. Tu ergo considera, ubi sit prosperitas uel aduersitas. Aduersitatem uallium, ualles interdu uident & florent de rore calis & de calore solis, & interdu ardescunt & deficiunt in uicissitudine tempestatum. Sed tamen ualles istae propter diuersitatem tempestatum aliquando pulchritudinem suam perdunt, non habeo omnino in tali obliuione, quasi amodo in pulchritudine sua non resurgant. Sic etiam non obliuiscar loci huius in quo tu stas, quia sapientia non carebit in es matris sanctitatis, ut ipse primum in rectitudine processit. Tu autem esto lucidum ouile in uictoria, & uictoria uicia quae in inquieto tempore cocutunt te, & non erubescere quod te proper mala opera tua accideris, quoniam Deus omnia uulnera in penitencia uingit & tergit. Sed tamen uiuens oculus notauit praeteritum causam in dolore illo, quo tu commotus es, in contumacia superiorum praetorum tuorum, quia dulcedo uingentis matris, scilicet misericordiae, subtrahita fuit a quibusdam omnibus tuis in culpa iacentibus, & non recte dyudicari sunt in poena quae habuerunt in penitencia sua. In congrua pluuia facit terra arida. Sic haec

Consolatio nem per literas ab ea postulant. Epistola Hildegardae ad fratres Hirsangenses.

Hortatur eos ad puritatem.

*Epistola
Hildegardae
ad Manegoldum
Abbatem*

qui pecc
nulla m
tis lucis
strabit
quam l
rum in
se tra
prauer
perein
10 miseru
occafio
gardis
mara e
parte fi
A
vna cu
negle
trem C
10 E
mores
fella &
ptis fan
iubent
rum M
ratoris
vsque i
gna ha
E
10 cunda
luntate
polim
E
nenda
indicta
no Imp
decoll
nerat, f
Imper
40 gni Da
Danon
da syn
matico
A
Worm
omnes
runt, o
mus. V
50 rem ac
prafen
archie
etiam
ro ciuf
rij erat
rant, si
permi
Iacob

qui peccauerit, si non habuerit illum qui eum unget, perit in desperationem fugit & arefcit: quonia nulla medicina exhibetur ei, secundum quod ipse sustinere potest. Nunc chari filij, audite vocem vincen-
 tis lucis: Apprehendite misericordiam, que non est ex vobis orta, sed qua ex Deo venit. Et ideo non ab-
 strahite eam ab illis, quibus impendenda est. Retrahitte ergo illos in sanitatē animarum suarum. Post-
 quam literas istas fratres Hirsaugientes s. S. Hildegarde Christi famula suscepissent, mi-
 rum in modum gauisi sunt: & mutato consilio, de pace & tranquillitate concordia inter
 se tractare cœperunt. Sed & abbas Manegoldus iuxta consilium D. virginis Hildegardis,
 praueniens eos in spiritu mansuetudinis & lenitatis, se patrem pietissimum verbo & o-
 pere in omnibus exhibuit. Fratres autem dulcedine paternæ promissionis similiter pro-
 miserunt se, filios humiles obedientesque in omnibus exhibituros, & nunquam deinceps
 10 occasiōem discordiæ præbituros. Sic ergo meritis orationibus & consilijs beatæ Hilde-
 gardis virginis Christi, concordia inter abbatem & conuentum auxiliante Domino refor-
 mata est, quam inuolabilem deinceps ipso viuente Manegoldo abbate, inter se ab vtraq;
 parte firmiter seruauerunt.

Fratres inter se de pace tractare cœperunt. Pax inter abbatem & fratres reformata est.

MCLXII.

Anno Manegoldi abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1162. Imperator Fridericus vna cum primoribus ecclesiæ Moguntinæ in Longobardia constitutus, Christiano priore neglecto, imo contempro, in archiepiscopum præfatæ ecclesiæ substituit Conradum fra-
 trem Ottonis comitis Palatini de Wetelinsbach, & præfuit annis duobus.

Conradus fit archiepiscopus Moguntinus.

Eodem quoque anno cum Mediolanenses fidei promissionis & iuramenti immemores obedientiam Imperatoris refugerent, ciuitas ipsa Mediolanum rursus à Cæsare ob-
 secula & breui capta est, populus expulsus, murusq; in circuitu deiectus & ædes omnes, excep-
 ptis sanctorum templis solotenus destructæ, ira vt per mediū vrbis in modum cruvis aratrū
 iubente Imperatore traheretur. Reinholdus archiepiscopus Colonienis corpora sancto-
 rum Magorum qui Christum in cunabulis adorauerant, de Mediolano consensu Imperatoris auferens, transtulit in Coloniam, & in maiori ecclesia sancti Petri collocauit, vbi
 vsque in præsentem diem miraculis multis choruscantibus, in honore & reuerentia magna habentur.

Trium Magorum sanctorum corpora Colonia transfertur.

Eodem anno Imperator Mediolano destructa, pascha Papiæ magnifice celebrat. Secunda feria pascha, Pisani fidelitatē Imperatori iurauerunt, & expeditionē prompta vo-
 luntate in Apuliam, Calabriam, Siciliam & Corsicam & versus Constantinopolim facere promiserunt. Feria tertia, Brixenses similia iurauerunt.

Pisani obedientiam præstare iurauerunt.

Eodem tempore Ludouicus rex Franciæ legatos ad Imperatorem misit pro componenda pace & vnitatē sanctæ ecclesiæ, quos ipse gratanter suscepit. Igitur generali synodo
 indicta in municipio quod Leona dicitur, super fluuium Saonam in episcopatu Bisanti-
 no Imperator cum papa Victore, multisq; archiepiscopis, episcopis, & abbatibus, adfuit in
 decollatione S. Ioannis Baptiste. Rex autem Franciæ ex altera parte fluminis pridie adue-
 nerat, sed ex consilio papæ Alexandri & sibi parentium, in proximo castello resedit, nec ad
 Imperatorem peruenit. Adfuit huic synodo rex Danorum Waldemar, qui coronam regi-
 40 ni Dacię de manibus domini Imperatoris ibidē suscepit. Igitur Imperator & rex præfatus
 Danorum, cum illa frequentia pontificū, abbatum & principum, sicut in prima & secun-
 da synodo Victorem vniuersalem papam nominarunt, Alexandrum vero cum suis schif-
 maticis designauerunt.

Synodus duorum imperatorum habetur.

Waldemar rex Danorum, Imperator venit Moguntiam.

MCLXIII.

Anno Manegoldi abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1163. Imperator pascha Wormatiæ celebravit, & in octaua solennem curiam Moguntinæ habuit. Porro ciues pene omnes, paucis de inferioribus exceptis, ne ab Imperatore inuenirentur, de ciuitate fuge-
 runt, ob necē Arnoldi archiepiscopi, in monasterio sancti Iacobi factā, de qua supra diximus. Vnus quidē Brinigerus nomine, de tanta turba sceleratorū captus, & ante Imperato-
 rem adductus, capitalem sententiam accepit. Godefridus abbas sancti Iacobi Imperatori
 50 præsentatus, vt se de obiectis purgaret, in diuicias accepit. Sed cum se de interfectione ipsius
 archiepiscopi expurgare non posset, decreto Imperatoris & principum de abbacia pulsus,
 etiam abiurare patriam & Moguntinæ ecclesiæ prouinciam compulsus est. Monachi vero eiusdem cœnobij iussu Imperatoris omnes in vna domo inclusi, qui ante obedientiam
 nigerant, videntes in malo sepositos, alij per fenestras, alij quocunq; ingenio poterant, fugam captabant. Cateri seniores, debiles & infirmi fugere non valentes, abire
 permisi sunt. Abbate itaque vna cum monachis omnibus expulso, & monasterio sancti Iacobi penitus destructo, locus ille per annos 14, sine habitatoribus mansit desolatus, sicq;

Abbas S. Iacobi abbacia & patria pulsus.

Monasterium S. Jacobi destruitur.

diuinæ laudis obsequia ibidem sunt intermissa. Denique ad comprimendam civium insolentiam, murus in circuitu civitatis iussu Imperatoris, ex toto destructus est, & in pulverem resolutus. Et sic Moguntia sine muro per annos triginta septem permansit.

Murus Civitatis destruitur per annos 37.

Hoc etiam anno quidam hæretici de secta corum, qui Cathari nuncupantur, de Flandria partibus ad Coloniam venientes, in quodam horreo prope civitatem occulte mansitare cœperunt. Sed dum nec Dominico die Ecclesiam intrarent, à circumiacentibus detecti sunt. Ad examen ergo sanctæ matris Ecclesiæ perducti sunt, hæretici pertinacissimi inveniuntur.

Cathari hæretici, Eckbertus Abbas Schonaugiensis nostri ordinis.

Claruit his temporibus Eckbertus, abbas monasterij sancti Florini confessoris, in Schonaugia, diocesis Treuerensis nostri ordinis, frater beatæ Elisabeth sanctimonialis virginis, vir in diuinis scripturis doctissimus & magni nominis ac famæ, suo tempore, inter doctores Ecclesiasticos. Hunc ergo clerus & maiores civitatis Colonienfis, tanquam virum doctum, sibiq; ab olim, quâ adhuc esset in ecclesia Bonnenfi canonicus, bene notum, quem non minus sanctitate conversationis venerabilem, quam eruditione scripturarum in signem sciebant, ad examinandum præfatos hæreticos, per literas & nuncios ad Coloniam vocaverunt. Veniens autem Coloniam Eckbertus abbas, anno præfato Dominicæ natiuitatis millesimo centesimo sexagesimo tertio, in die sabbati vndecima, secundo die mensis Augusti, publicum disputationis certamen, cum tribus hæresarchis, qui cæteris acutiores videbantur, iniit: Arnoldo videlicet, Marsilio & Theodorico, quos licet essent acutissimi, tamen fortiter disputando conuicit, ita vt penitus contradicere non valerent.

Cathari hæreticos disputando superavit.

Quumq; nullis rationibus, nullis autoritatibus, nullisque admonitionibus induci possent, vt suo renunciarent errori, sed in suo proposito pertinacissime persisterent, ab Ecclesia profusus eieciti sunt, & in manus laicorum traditi. Qui eos extra urbem educentes, nominis Augusti ignibus tradiderunt, mares octo, feminas duas. Erat inter eos iuuenecula vna, quæ dum miseratione populi prope seruaretur, si forte in iterum aliorum terita, saniori consilio acquiesceret, lubito de manibus se tenentium elapsa, vltro se ignibus iniecit & perit.

Cathari Coloniam exiisti.

Errores Catharorum pessimos multis fuerunt.

Fuerunt autem isti hæretici multis erroribus implicati, Cataphrygi, siue Cathari, eodicti quod se mundos & solos Christianos esse dicebant: cæteros vero omnes homines, immundos & hæreticos. Rectores Ecclesiarum, prælatos, sacerdotes, & omnem detum contemnentem, deceptores animarum & laqueos diaboli appellabāt. Sacramenta Ecclesiæ irridebant, & sacrosanctum corpus & sanguinem negabant. Luxuriam inter se quomodocumque, aut cum quibusq; perpetratam, dicebant non esse peccatum: allegantes, *Omnia munda mundis*. Alios quoque multos & abominabiles profitebantur errores, de quibus scribere propter honestatem erubescimus.

Hildegardis scribit contra Catharos.

Aduersus Catharos istos sancta Hildegardis per spiritum sanctum inspirata, ad canonicos maioris ecclesiæ Moguntinæ scripsit epistolam, quæ sic incipit: *Mense Julio præfati anni, qui est millesimus centesimus sexagesimus tertius dominicæ incarnationis, &c.* Originem autem hæresis huius habuit ex fecibus Tachelini, de quo longe superius diximus, anno Volmari abbatis quinto, qui in partibus inferioribus, & maxime in Antuerpia, spurcillimos disseminauit errores, Adamitarumq; resuscitauit hæresin.

Hæc hæresis nondum extincta.

Et licet per fratres sancti Norberti, ordinis Præmonstratensis primi fundatoris, eadem hæresis tunc fuerit pro maiori parte, in illa præsertim regione extincta: toties tamen interea repullulauit in diuersis mundi prouincijs, & maxime in regno Bohemiarum, in Alsatia, Thuringia, vt vsq; in præsentem diem veneno prauitatis suæ multos infecerit: & nec hodie credatur in toto extincta, quamuis valde occulta sit, & paucissimis cognita. Nam metu ignis, semper occulta latibula professores huius erroris amare consueverunt. Quia vero Eckberti abbatis mentio incidit, dicendum nobis est, quis & quantus fuerit. Fuit autem natione Teuthonicus, frater S. Elisabeth monialis & abbatis: Schonaugiensis Treuerensis diocesis ordinis nostri. Qui cum esset canonicus ecclesiæ Bonnenfis, monitis superioris suæ deuotissimam iam dictæ consentiens, mundum & omnia quæ in mundo sunt, pro Christi amore deseruit, & sub Hildelino primo Schonaugiensis cœnobij abbate monachus factus est. Quo defuncto, in eius locum succedens, electione fratrum abbas constitutus est.

Eckbertus iste Abbas quis fuerit.

Vir doctus fuit. Opuscula Eckberti.

Erat autem vir tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis suo tempore inter omnes huius prouinciæ doctores eruditissimus, in declamandis homilij sermonibusque ad populum promptus & eloquens, & ingenij sui multa posteritati opuscula gemino dylo conscripta reliquit. E quibus ad nostram lectionem pauca peruenerunt. Contra hæ-

Trinitas

*Opus
Historia*

*Exemplum ad
hunc typum
Joannis Tritheimii.*

reticos scripsit librum vnum. Hic eius liber contra Catharos, extat cufus Colonia. anno 1312. Item in principium Euangelij Ioannis. Item super Euangelium, Missus est angelus: pulchrum tractatum non spernendum. Epistolas quoque plures ad diuersos. Item Sermones & multos & varios composuit. Scripsit etiam vitam, conuersionem, reuelationes, & obitum B. sororis suae Elisabeth: de qua postea dicemus. Sed & carmina diuersi generis, & Orationes deuotioni congruas, complures edidit: de domino Iesu, deq; sanctissima eius genetrice virgine Maria, & sanctis quibusdam alijs multis & diuersis.

Tandem mortuo Hildelino primo abbate monasterij praedicti Schonauigensis no-
30 nis Decemb. anno Domini 1167. pari consensu fratrum abbas in eodem coenobio consti-
tutus est, praefuitque annis 18. & 5. calen. Aprilis non sine opinione sanctitatis, de hac vita
migravit.

*Abbas Sch
nauigensis
fuit.*

Tanta autem eruditionis fuit, ut haereticum quendam Cardensem natione, de cor-
pore & sanguine Domini male sentientem, & pessime dogmatizantem, qui propter sub-
tilitatem ingenij & lingua volubilitatem, cunctis etiam doctissimis formidabilis erat, in
publico conuentu doctorum apud Confluentiam prima disputatione conuicerit, & ab
errore suo ad professionem veritatis reuocavit.

*Haereticum
de Cardena
conuicit.*

MCLXIII.

Anno Manegoldi abbatis 7. dominicae natiuitatis 1164. archiepiscopus Saltz-
burgenfis a ministerialibus S. Ruperti crudeliter interemptus est. Imperator iterum in l-
20 taliam regressus.

*Archiepiscopus
Saltz-
burgenfis
interemptus.
Mara ter-
minus suos
egreditur.*

Oceanus in partibus inferioribus litem suam per 12. miliaria, 14. calen. Martij e-
gressus, multa millia hominum vtriusque sexus & diuersae aetatis, maxime circa fluumium
Weferam, submersit.

*Horrendae
tempestates
accru.*

Eodem anno in die pasceus, 4. videlicet iduū Aprilis, Alexandro papa, qui & Ro-
landus, apud Senonas, diuina celebrante, horribiles tenebrae factae sunt: & dum quidam
cardinalis passionem legeret, atque in eum locum ubi dicitur Consummatum est, venis-
set, tam horrendum fulgur cecidit, & deinde tantus fragor intonuit, ut papa dimisso alta-
ri, & diaconus dimissa lectione, & omnes qui aderant, fuga sibi consulendū esse iudicaret.

*Horrendae
tempestates
accru.*

Hoc ipso anno Victor papa apud Lucam obiit, ibique sepultus est. Cui Wido Cre-
30 mensis episcopus, 10. calen. Maij, ab Henrico Leodiensi episcopo ordinatus, Paschalis ter-
tius appellatus est.

*Victor papa
obit Pascha-
lis succedit.*

Eodem anno Conradus archiepiscopus Moguntinus (de quo supra diximus) Ale-
xandro papae & contra voluntatem imperatoris, fide & iuramento confederatus est, atq;
ab Imperatore & eius antipapa recessit. Vnde indignatus Imperator de archiepiscopatu
Moguntinensi eum expulit, & fugere ad ipsum patrem Alexandrum coegit. Quo pulso, in
locum eius fuit ordinatus Christianus, quem ante ipsum electum a Moguntinensibus, su-
pra diximus. Huius Christiani archiepiscopi ad sanctam Hildegardē extat epistola, in qua
se orationibus eius commendans humilime, rescriptum eius & diuinam admonitionem
petit & impetrat. Tandem vero post Christianum Conradus iterum ad archiepiscopatum
40 suum Moguntinum est reuersus.

*Conradus
archiepiscopus
Moguntinus
expulsi. Chri-
stianus elec-
tus.*

Eodem anno Conradus comes Palatinus Rheni, frater Imperatoris Friderici primi,
dicecesin Coloniensem incendio ex praeda petens, bellum eis indixit, posito termino se-
cunda feria Rogationum in campo Andernacensi. Colonienfes statuto die ad certamen
preparati cum 125000. armatorum in praedicto loco conuenerunt: quorum fortitudine
per exploratores recognita, Conradus Palatinus non ausus est venire, licet ab illis per dies
12. fuerit expectatus.

*Conradus
comes pa-
latinus.*

Eodem anno cal. Octobris Imperator de Italia reuersus curiam in octabis S. Martini
celebrem apud Bambergam habuit, ubi inter Conradum comitem Palatinum fratrem
suum & Reinoldum electum & Colonienfes pacem reformauit.

*Conradus
comes pa-
latinus.*

MCLXV.

Anno Manegoldi abbatis 8. qui fuit dominicae natiuitatis 1165. S. Thomas archiepi-
scopus Cantuariensis in Anglia, dum libertatem & iura ecclesiae suae fortiter contra tyran-
nicū regis Anglorum defenderet, ab eo patria simul & archiepiscopatu pulsus est, veniens
que in regnum Francorum primo in coenobio Pontlaeo moratus est. Postea Senonis in
monasterio S. Columbæ regijs expensis sustentatus est.

*S. Thomas
archiepsco-
pus Cantua-
riensis exu-
lit.*

Eodem anno natus est Imperatori filius nomine Henricus apud Nouiomagum. Ipso
quoq; anno Imperator curiam celeberrimam in Herbipoli celebrauit ad diē Pentecostes
ubi tam ipse Imperator quā ceteri principes omnes iurauerunt, quod papa suum Pascha-

*Circa prin-
cipium Her-
bipoli cele-
bratur.*

lem nunquam desererent, nec ad partes Alexandri aliquando transirent. Ibi tunc primum Reinoldus Colonienſis electus, ſabbato quatuor temporum, cum alijs multis nouiter electis, in presbyterum ordinatus eſt. Poſtea vero 6. nonas Octob. in archiepiſcopum Coloniae electus eſt à Philippo Oſnaburgenſi epiſcopo, Imperatore Frederico, vna cum ſua Imperatrice praſentibus.

Eodem quoq; anno in die ad vincula Petri, qua eſt cal. Auguſti poſt meridiem, Manegoldus abbas huius coenobij Hirſaug. decimus ſeptimus, anno aetatis ſuae nono & ſexageſimo, abbatia vero octauo cum menſibus quatuor & diebus ſex. Conſummato ex hac vita ad Dominum migravit, & ante altare S. archangeli Michaelis ſepultus eſt. Vir certe memoria dignus, qui etſi fratrum ſuorum aliquando murmurationes ſuſtinuit, quemadmodum praediximus: tamen cauſa diſplacientiarum non ex malo, ſed potius ex bono regularis diſciplinæ deſcendit zelo. Amator ſiquidem monaſticae conuerſationis feruentiſſimus erat, qui cum delinquentes monachos durius ſecundum regulam monaſticam corripere, infirmorum contra ſe odium prouocauit. Verum poſtea quam per S. Hildegardem ſemel admonitus eſt, ſeueritatem in pietatem maximam commutauit, & pax inter eum & fratres ſumma, uſque ad mortem eius conualuit.

DE RUPERTO, HUIUS MONASTERII XVIII. ABBATE, QUI
praefuit annis 11. & de eius conuerſatione, certisq; geſtis illius temporis.

ANNO dominicae natiuitatis 1165, altera die poſt feſtum ad vincula Petri, qua fuit 4. nonarum Auguſti, mortuo atque ſepulto (ſicut diximus) Manegoldo venerabili abbate, conuenientes in vnum fratres huius monaſterij, vt ſibi de paſtore nouo prouiderent: multis quidem & neceſſarijs tractatibus inter ſe habitis, poſt humilem inuocationem gratiae ſpiritus ſancti in abbatem vnanimiter elegerunt venerabilem virum Rupertum, eo tempore priorem in Schonſe. Electus autem cum diſcultate maxima, vix tandem induci à fratribus potuit, vt conſentiret, quippe qui experientia docente cognouerat, plus periculi in eſſe praelaturae clauſtraliū qua honoris. Fuerat enim antea (ſicut dicemus) abbas in Gotzau. Vnde quanta neceſſario patiatur, praelatus monachorum in multis admodum fuit expertus. Renuit ergo ſuſcipere huius magni & inſignis coenobij abbatiam, qua ſe minore, qua tanti nominis non extitit tantas paſſum iniurias animo reuoluebat intento. Vicit tandem precibus fratrum, poſtquam diu relictus eſſet, conſenſum praebuit, & onus paſtoralis curae portandum pro amore Dei humiliter ſuſcepit, in quo per annos vndecim Domino ſtrenue militauit. Munus benedictionis, quod in Gotzauigenſi abbatia quondam ſuſceperat, etiam in iſta ſufficiebat.

Qui ex Francia orientali honeſtis parentibus ortus, ad ſtudium literarum in pueritia poſitus, moribus bonis & ſcientia ſcripſurarum cum aetate annorum non ſegniter profecit, & in breui tempore multos ex coetaneis ſuis in vtroq; ſuperauit. Deinde creſcentibus annis diuina inſpiratione atactus, ſub Volmaro abbate in hoc coenobio monachus factus eſt, vbi ſe ſpirituale exercitio totum dedit, ita vt in multis etiam ſenioribus, iuuenis exemplar virtutum exiſteret. Fuit autem quantum ad diſpoſitionem corporis attinet, homo ſatis decorus, ſtatura procerus, vultu pulcher & iocundus, in ceſſu rarus & firmus, voce ſonorus, ſermone maturus atq; diſertus.

Motibus vero compoſitus & placidus erat, conſilio promptus & cautus, & in omnibus actionibus circumſpectus. Mitiffimae ac tranquilliffimae inter fratres conuerſationis extitit, & nullum vnquam per iniuriam offendit. Deniq; cum tanta ſe diligentia ad ſeruendum omnipotenti Deo contulit, vt ſemper in choro cum primis intraret, exiretq; cum vltimis, & die noctuq; lectioni ſcripturarum, meditationibusque ſanctis & orationibus, ſerme continuus vacaret. Tandem eum ſe virtutum eius fama circūqua; etiam ad extraneos diſſan doceret, fratres Gotzauigenſis coenobij, q̄ quatuor ab Hirſaugia miliaribus diſtat, eius nomine & opinione prouocati, cum eſſent paſtore viduati, eum in abbatem ſuper ſe vnanimi electione poſtulantes impetrauit. Qui poſt humilem excuſationem, tandem abbas tui conſtitutus imperio, onus ipſum paſtoralis curae ſuſcepit, & per epiſcopum Spirenſem ordinatus ſecundum conſuetudinem ſoleniter fuit. Ordinatus autem abbas, omne ſtudio ſuum pro inſtitutione monaſterij ſui praenominati Gotzauigenſis in vtroque ſtatu iam iamque labentis adhibuit, & in temporalium rerum reductione non mediocriter profecit. In ſpirituallibus autem rebus non vſq; adeo proficere potuit, tum propter fratrum quorundam importunitatem, tum etiam quod ſecularium amicorum eorundem proteruita non parum obſideret.

Cumq; proteruita monachorum obſiſtente ſe parum proficere cerneret, relictis illis quos incom-

Manegoldus abbas obiit.

Regularis diſciplinæ amator fuit maximus.

Rupertus in abbatem electus eſt.

Diu ſuſcipere abbatiam renuit.

Vita Rupertus abbas. Rupertus ſic monachus hic.

Conuerſatio eius laudabilis.

Rupertus ſit abbas in Gotzau.

Abbatiam ſuam in Gotzau Rupertus diſpoſit.

Opera
Histo

incorrigibiles nouerat, abbatiam resignauit posteaquam illam per annos aliquot gubernasset, malens cum fratribus suis Hirsaugiensibus abiectus in humilitate consistere, quam in abbacia sine fructu cum reprobis monachis praesidere. Dimissa igitur abbacia praefati monasterij Gotzaugiensis, ad Hirsaugiam reuersus est, & a fratribus cum magna charitate receptus, priorem locum obinuit, & vitam inter eos tranquillam, vt antea consueuerat, sine reprehensione continuauit.

Postea vero ad monasterium Schonrem, supremus prior & rector consilio & assensu fratrum huius coenobij per Volmarum abbatem ordinatus est, vbi per annos ferme decem satis vtiliter praefuit, & ipsum prioratum non minus in spiritualibus quam in temporalibus rebus ampliavit.

Tandem post decessum Manegoldi abbatis, cum inter fratres Hirsaug. eo non reperiretur vtilior, communi consilio & vnanimi omnium consensu in abbatem huius monasterij electus est, anno supradicto natiuitatis Christi 1165. indict. 13. 4. nonas Augusti, & praefuit (sicut diximus) annis 11. Erat autem in obseruantia regularis disciplinae satis admodum zelosus & feruidus, sed quia dies mali erant, fuitque necessarium redimere tempus, non sicut voluit, sed vt potuit, fratres gubernauit. Coeperant enim iam tunc a feruore primariae institutionis tepescere, nec facile erat disfluentes nimium, tam subito reuocare. Multos ergo labores pro instauratione monasticae perfectionis adhibuit, multasque propterea iniurias ab infirmis subditis recepit. Vnde necessitate compulsus, ne ex malis deterior fierent, tacuit & prudenti moderamine quantum licuit, pro meliori dissimulauit.

Quantum vero ad statum rerum temporalium pertinet, substantiam monasterij non minuit, sed ampliavit: & praeter donationes a fidelibus suo tempore factas complures, quae in libro Donationum habentur, etiam ipse, praedia & prata non pauca ad vsus fratrum comparauit. Ipse quoque abbas Rupertus in maiori coenobio Hirsaugensi, ad plagam septentrionalem capellam pulchro tabulatu construxit in honorem S. Nicolai magni archiepiscopi Myreorum in qua & frequentius missarum solennia celebrare consuevit.

Quam quidem capellam post annos 278. Wolframus abbas nimia vetustate pene collapsam de consensu & permissione Reinhardi Spirensis episcopi destruxit, & altare ipsam in ecclesia monasterij ad sinistram latus arae sanctae crucis, transferens in honorem sanctorum Petri Apostoli, Nicolai, Vdaltrici, & Aurelij pontificum, & Galli abbatis, per ministerium Petri episcopi Myrensis, praefati Reinhardi praefatus, in Pontificalibus vicarij generalis consecrauit, quemadmodum suo loco dicemus.

MCLXII.

Anno Ruperti abbatis primo corrente, qui fuit dominicae natiuitatis 1162. sancta & s. Elisabetha Deo dilecta virgo Elisabetha monialis nostri ordinis, magistra virginum Christi in Schonangia Treuerensis dioecesis, soror Eckberti abbatis ibidem in coenobio monachorum, de quo supra fecimus mentionem, anno aetatis suae sexto & tricesimo, conuersionis ad ordinem quarto & vigesimo, visitationis autem caelestis gratiae terriodecimo, vocante Domino nostro Iesu Christo, ex hoc mundo transiit ad ipsam sponsam suam, quem puro semper corde amauit, sepulta in monasterio virorum, ibidem in ecclesia principali ad Aquilonem; cuius vitam, conuersionem, miracula & reuelationes frater eius praefatus abbas Eckbertus, ad multorum aedificationem descripsit. Haec virgo cum esset annorum duodecim, ad monasterium pauperum virginum Christi in Schonangia Domino Deo sub regala S. patris nostri Benedicti, & magisterio Hildelini primi abbatis & fundatoris vtriusque coenobij, monachorum videlicet & monialium sincere famulantium, a parentibus tradita fuit, vbi tam sancte, tam pure, tam religiose vixit, vt multis mirandis reuelationibus diuinitus meruerit crebrius in hac mortalitate consolari.

Anno namque conuersionis suae vndecimo, qui fuit aetatis tertius & viceimus, manus Domini super eam facta est, & coepit mirabiles habere visiones, chorisque interesse angelicis, & arcana mentium diuinitus illustrata reuelare. Et quando deinceps vixit, diuinis reuelationibus recreata fuit, & hoc maxime diebus dominicis, & in festis sanctorum, tempore diuinorum in choro, vbi maior omnium feruebat deuotio.

Modus autem visionum, seu reuelationum is erat. Cadebat super eam quaedam passio praecordiorum, ita vt lapsa repente in ecstasin velut exanimis perduraret, quietam iacens, vel sedens immobilis, nullusque in ea sentiri halitus posset. Quo durante excessu, spiritus rapiabatur ad diuersa loca, & angelicis interea locutionibus informabatur. Tandem vero post longum excessum, resumpto spiritu sanctissima verba proferebat, aliquando in lingua Teuthonica, quae illi patria fuit, aliquando vero in Latina, cum Latini sermonis pene nullam

Prior ad Schonrem ordinatur.

Abbas Hirsaug. constituitur.

Disciplina fratru Hirsaugensium hoc tempore recepit.

Capella S. Nicolai fundatur. Wolframus abbas

Vita eiusdem sanctae virginis.

Reuelationes multas habuit.

Modus visionum eius.

bi tunc primis
multis nouiter e-
piscopum Co-
eo, vna cum sua
meridiam, Ma-
riae nono & sexa-
tumato ex hac
st. Vir certe me-
nit, quem ad mo-
10 bono regularis
eruentissimus e-
cam corrigere,
legardem semel
inter cum & fra-
E. QVI
vis.
etri, quae fuit 4.
lo venerabili ab-
uocatio pro gra-
Rupertum, co-
ix tandem indu-
duerat, plus peti-
dicemus) abbas
multis admodum
batiam, qui se in
oluebari intencio-
30 m praebuit, & o-
per annos vnde-
augiensis abbata
arum in puenita
n segniter profe-
nde crescentibus
io monachus fi-
ribus, iunenit ex-
poris attinet, h-
is & firmus, voce
utus, & in omni-
conuersationis ad
seruendum o-
3; cum vtriusque
us, ferme conti-
neos diffundere,
e, eius nomine &
vnanimi electio-
tis sui constitutus
ordinatus serua-
suum pro instau-
iamque labentis
t. In spiritualibus
andam imporre-
n parum obfisteret.
relictus illis quos
inco-

151

151

Titulu

Opera
Historia

haberet intelligentiam. Spiritus enim qui loquebatur in ea, ut voluit verba formavit. Tota vita eius quasi longum quoddam martyrium fuit, quippe quae sub regulari disciplina constituta, iugum dominicum multiplici flagello passionum longo tempore portavit. Manus enim Domini super eam semper fuit extenta, & flagellum pij conditoris nunquam ei defuit, premens animum & conterens debile corpus infirmitate continua. Quae

Quasi semper fuit infirma.

Titulu & nomina librorum eius. Viarum Dei. De 12. virginibus.

Variarum quoque revelationum.

Epistola S. Elisabeth ad S. Hildegardem.

Multa insipientes visiones S. virginis irridebant.

Elisabeth revelationes suas celare voluit.

Ab Angelo percussa fuit. Visiones abbatis suae revelavit.

Angelus praecipit visiones eius publicari.

qua minus languoribus vexaretur continuis, semper tamen patiens, semper hilaris & tranquilla mente & corpore exstitit, psalmis, orationibus, ieiunijs, lachrymisque & voluntaria castigatione se macerans, sacrificium acceptabile Domino immolavit. Divinis autem revelationibus informata, plura ad aedificationem fidelium scripsit, de quibus nos subiecta legimus: Viarum Dei, pulchrum & necessarium opus, in quo plures ponuntur sermones de via contemplativorum, activorum, martyrum, coniugatorum & continentium, quod sic incipit: Factum est in anno quinto visitationis mee. &c. Item de historia, origine, inventione & nominibus vndecim millium virginum opusculum edidit, angelica revelatione informata, quod sic incipit: Vobis qui pios affectus ad ea quae sancta sum geritis, ego Elisabeth famula ancillarum Domini quae sunt in Sebonaugia, aperio ea quae mihi per gratiam Dei revelata sunt.

Item diversarum revelationum, in varijs materijs, causis & propositionibus, tres libros composuit, capitula centum quatuor & quadraginta continentes, in quibus multa pulchra & vtilia descripsit, quorum primus sic incipit: Petus a me frater, & ad hoc venisti, ut carerem tibi misericordias Domini. Secundus vero sic: Benigna est misericordia Dei nostri. Tertius autem sic: Assumpsit me angelus Domini in spiritu in locum celsitudinis magne. Item ad interrogata multorum, plures conscripsit epistolas responsales, inter quas una satis proluxa extat ad S. Hildegardem magistram fororum apud Bingios, quam ex certa consideratione de verbo ad verbum inserere nobis placuit huic operi nostro, ut sequitur: Domine Hildegardi venerabili magistrae sponsarum Christi, quae sunt apud Bingiam, Elisabeth humilis monacha & magistra fororum quae in Sebonaugia sunt, devotas cum omni dilectione orationes. Gratia & consilium altissimi repleat vos gaudia, quia meae perurbationi benigne compassa estis, sicut ex verbis consolatorem mei intellexi, quem de mei consolatione diligenter commonuisti. Sicut enim vobis de me revelatum fuisse dixissetis, fatear vere quandam perurbationis nubem me nuper in animo concepsisse, propter meos sermones populi multa loquentis de me quae vera non sunt. Sed vulgi sermones facile insistant, si

non & hi qui in habitu religionis ambulant, spiritum meum acerbius contristarent. Nam & hi quibus stimulus agitati, gratiam Dei in me derident: & de his quae ignorant, temere iudicare non presumunt. Audio & quosdam literas de suo spiritu scriptas sub meo nomine circumferre, de indicio me propheta esse diffamantes: quod certe nunquam facere praesumpsi, cum omnium mortalium cognationem effugiat eius adventus. Sed huius fame occasionem vobis aperiam, ut iudicetis anrum praesumptuosum quicquam in hac re fecerim aut dixerim: sicut per alios audistis, magnificavit Dominum misericordiam suam mecum, supra quam meruerim, aut mereri vllatenus possim: in tantum, ut celsitudo quadam mihi sacramenta frequenter revelare dignatus sit. Significavit etiam mihi per angelum suum frequenter, qualia ventura essent super populum suum in his diebus, nisi penitentiam agerent de iniquitatibus suis, atque ut palam haec annunciarer, praecipit. Ego autem ut arrogantiam evitarem, nec

ancitrix novitatum viderer, in quantum potui, omnia haec studui occultare. Cum igitur solito more quadam dominica die essem in mentis excessu, astitit mihi angelus Domini dicens: Quare abscondis aurum in luto, hoc est verbum Dei quod per os tuum missum est in terram, propter faciem aethiorum: non ut abscondatur, sed ut manifestetur ad laudem & gloriam Domini nostri, & salutationem populi sui. Et hoc dicto, elevavit super me flagellum, quod quasi in ira magna quinquies mihi insitit amansissimam, ut per iriduum in toto corpore meo ex illa percussione languerem. Post haec apposuit digitum vincto dicens: Eris tacens usque ad horam nonam, quando manifestabis ea, quae operatus est Dominus tecum. Ego igitur usque ad horam nonam muta permani. Tunc significavit magistrae, ut adferret ad me libellum quendam, quem in stratu meo absconderam, continentem ex parte ea quae fecerat Dominus mecum. Quem cum offerrem in manus Domini abbatis Hildelmi, qui ad visitandum me venerat, soluta est lingua mea in haec verba: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Post haec cum & alia quadam ipsi revelasset, quae scriptis committere nolueram, videlicet de vndecim milibus virginibus, quae in primo mundo in brevi superuenturam ab angelo didiceram, rogavi illam diligenter me, ut verbum illud apud se haberet absconditum. Praecipit autem mihi ipse dominus abbas, ut operam darem orationi, atque a Domino postularem quatenus daret mihi intelligere, verum ea quae dicebam, silentio tegi vellet, an non. Cumque per aliquod tempus pro hac re orationi insistendo me afflisset, in adventu Domini, in festivitate S. Barbarae in prima vigilia noctis corruvi in egressum, & spiritus mihi angelus Domini dicens, Clama fortiter, & dic heu ad omnes gentes, quia totus mundus in te convertatur est convertus. Et dices: Exite, ille vos vocavit, qui de terra vos formavit, & die penitentiam a-

gite, quia
ram mag
quidam
rem spir
construx
indicare
re magno
tuli. & s
s. et recte
ex ore tuo
10
quas vidi
ipse sum
mus meus
dixi illi
obsecro fa
grati man
est ad me
certo non
& nos.
10
mei & fr
a domino
fuisse, si
tudo vult
consecra
neret in lo
Domini i
precaro D
non qui i
lebrante,
10
qui & ve
mento mi
fondatur
oporteat f
est, an ad
num tenet
qui audiu
sugerat,
rius illius
huius quae d
sermone a
40
suerat, ad
fructibus
famatus
famatus
mosis in
Coloni
quodam
nobis sit, p
tibus De
cum po
Domine
non in di
est Domi
rarius as
rius. Cui
galam e
genter ad
teniam

2011j

gite, quia prope est regnum. Hoc igitur sermone inductus dominus abbas cepit diuulgare verbum co-
 ram magistratibus ecclesie & viris religiosi. Quorum quidam cum reuerentia exceperunt verbum,
 quidam vero non sic, sed sine de angelo qui familiaris mihi est, locuti sunt, dicentes eum esse illuso-
 rem spiritum & in angelum lucis transfiguratum. Vnde & ipse dominus abbas per obedientiam me-
 constrinxit, precipiens, vt cum mihi rursus appareret, per nomen Domini illum adiurarem, quatenus
 indicaret mihi, virum verus Dei angelus, an non. Ego autem presumptuosum id estimans, cum timo-
 re magno preceptum hoc suscepi. Quadam igitur die cum essem in excessu meo, solio more se mihi ob-
 tulit, & stetit in conspectu meo. Et dixi tremens ad eum, Adiuro te per Deum patrem & filium & spiritum
 S. vt recte dicas mihi, si verus Dei angelus sis, & si vera sint visiones quas vidi in excessu meo, & ea que
 ex ore tuo audiui. Respondit ac dixit: Scias pro certo, quia verus angelus Dei sum, & vera sunt visiones
 quas vidisti, & que de ore meo audisti vera sunt, & vere fiunt, nisi recocilietur hominibus Deus, & ego
 ipse sum, qui diu laboravi tecum. Post hoc in vigilia Epiphaniæ dum orarem rursus apparuit mihi Domi-
 nus meus, sed procul a me stans, & facie habens auesam a me. Ego autem indignationem eius intelligens,
 dixi illi cum timore, Domine mi, si molesta fui tibi in eo qd adiuravi te, ne quaso imputes mihi, conuer-
 te obsecro faciem tuam ad me, & esto mihi placabilis, quia constricta per obedientiam feci, neq. causa sui tras-
 gredi mandati preceptoris mei. Cumq. in huiusmodi verbis multas lachrymas profudissem, conuersus
 est ad me dicens, Contemptum mihi fecisti & fratribus meis, quia diffidentiam habuisti ad me. Vnde pro-
 certo noneris, quia vltro non videbis faciem meam, neq. vocem meam audies, nisi placatus fuerit Dominus
 & nos. Et dixi, Domine mi, quomodo placari poteritis? Et ait, dices abbati tuo, vt in memoriam
 mei & fratrum meorum celebret diuinum officium deuote. Cum ergo non semel, sed pluribus vicibus, tam
 a domino abbate quam a reliquis fratribus missarum solennia ad honorem sanctorum angelorum celebrata
 fuissent, simulq. sorores psalmodiarum lectionibus eos honorassent, rursus apparuit mihi Dominus meus pla-
 cidulo vultu, dixitq. ad me: Scio quoniam in charitate & obedientia factum est quod fecisti, idcirco veniam
 consecutus es, & de cetero frequenter te visitabo quam hactenus. Post hoc cum dominus abbas ire dispo-
 neret in locum quendam, rogatu clericorum illic manentium vt predicaret verbum comminationis
 Domini in populo, si forte paenitentiam agerent, & auerteretur ira Dei ab illis, primum aggressus est de-
 precari Dominum vna cum omnibus nobis, vt nobis reuelare dignaretur ancille sue, virum sermo-
 nem qui iam manifestus esse ceperat, amplius diuulgari oportet, an non. Ipse igitur diuina mysteria ce-
 lebrante, & nobis deuotissime orantibus subito dissoluta sunt compages membrorum meorum, & elau-
 30 qui, & veni in mentis excessum. Et ecce angelus Domini stetit in conspectu meo, & dixi ad eum, Me-
 mento mi Domine, quod dixeris ancille tue, verbum Dei per os meum missum in terram, non vt ab-
 scindatur, sed vt manifestetur, ad gloriam Dei & saluationem populi eius. Et nunc indica mihi, quid
 oporteat fieri de verbo illo comminationis quod locutus es ad me: Nunquid iam satis manifestum factum
 est, an adhuc amplius predicandum? At ille seuero me aspectu intuens, ait: Noli tentare Deum: qui e-
 nim tentant illum, peribunt. Et dices ad abbatem: Noli timere, sed perice quod capisti. Vere beati sunt
 qui audiunt verba exhortationis tue, & seruant ea, & non fuerint scandalizati in te. Hoc autem illi
 suggeras, vt eam formam quam hactenus in predicatione habuit, non immutet. In hoc enim consilia-
 rius illius ego fui. Dicit illi, vt nequaquam attendat verba eorum, qui ex inuidia dubie loquuntur, de
 his que dicta sunt in te, sed attendat quod scriptum est: Quia nihil impossibile apud Deum. Hoc igitur
 40 sermone animatus, locum quem adire disposuerat, adiit: & populum qui eius aduentum prestolatus
 fuerat, ad paenitentiam exhortatus est, annuncians iram Dei cunctis superuenturam, nisi paenitentia
 fructibus eam preuenire studerent. Quales autem plage mundo immimerent, nequaquam veluti dif-
 famatus est, in aliqua predicatione sua enarrauit. Factum est igitur, vt multi apud quos sermo iste dif-
 famatus est, per totum tempus quadragesimali in timore magno per paenitentiam sese affligerent, elec-
 mosynisq. & orationibus studiose insisterent. In tempore illo quidam (nescio quo zelo ductus) ad urbem
 Coloniam in persona domini abbatis aplo ignorante, Deus nouit, literas direxit, in quibus terribiles
 quaedam comminationes audiente omni populo lectæ sunt. Vnde quanquam ab insipientibus illisum
 nobis sit, prudentes tamen (vt audiui) reuerenter sermonem animaduertunt, & paenitentia fru-
 ctibus Deum honorare non contempserunt. Factum est autem in quarta feria ante diem pasche,
 50 cum post magnos labores corporis in ecclia in venissem apparuit mihi angelus Domini, & dixi ad eum:
 Domine quid fiet de verbo quod locutus es ad me? Qui respondit, Noli contristari, neque periturus, si
 non in die quem determinavi tibi, euenerint que predixi, quorum multorum satisfactione placatus
 est Dominus. Post hoc in sexta feria post horam tertiam cum graui passione veni in excessum mentis, &
 rursus affuit mihi, dicens: Vidi Dominus afflictionem populi sui, & auertit iram indignationis sue ab
 eis. Cui dixi: Quid ergo Domine mi? Nonne ero in derisionem omnibus, apud quos hoc verbum diuul-
 gatam est? Qui ait, Omnia que occasione hac euenerint, tibi patienter, & beneuole sustineto, illum dili-
 genter aduertens, qui cum esset totius orbis creator, hominum irrationes sustinuit. Nunc primum pa-
 nentiam tuam Dominus probat. Ecce domina mea, totum ordinem rei vobis explicauit, quatenus

visus est
Elisabeth qui
dam streuere
runt.

Elisabeth
angelum ap
parentem
sibi adiuuat.

Angelus po
nitentiam
S. virginis in
iunxit.

Angelus
placatus ap
paruit.

Hildegari
abbatis in
Deum de-
uotus.

Verba Sir-
ginia ad an-
gelum.

Verba an-
geli ad vir-
ginem.

Abbas ad
paenitentiam
populum
conuertit.

Presumptus
sacrisdam
scriptis.

Iterum an-
gelus virgi-
ni apparuit.

Ad paen-
tiam hortat-
ur eam.

Et vos innocentiam meam & abbatem nostri cognoscatis, & alia manifestare possitis. Obsecro autem, ut & orationum vestrarum participem me faciatis, & prout spiritus Domini vobis suggererit, aliqua mihi consolatoria verba rescribatis. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum sit. Amen.

MCLXVI.

*Hyems da-
ta.*

Anno prenotato, quo sancta virgo Elisabeth de corpore migravit, qui fuit Ruperti abbatis 1. annus, hyems fuit asperissima, & subsecuta est fames magna cum pestilentia & multis malis.

MCLXVII.

*Heroldus
episcopus
Herbipolan-
sis.*

Anno autem Ruperti abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1167. obiit Henricus episcopus Herbipolensis, cui Heroldus succedens præfuit annis 7. mensibus 5. diebus. Huic episcopo Heroldo Fridericus Imperator ducatum Franconiæ sub aurea bulla primus confirmavit, cum omni potestate ac iurisdictione ducali.

MCLXVIII.

*Arnoldus
ar. biepisco-
pus Mogun-
tinus occi-
ditur.
Rudolphus
comes de Ze-
ringen.*

Anno sequente Arnoldus archiepiscopus Moguntinus, in monasterio S. Iacobi a ciuibus suis in die S. Iohannis Baptista crudeliter occisus est. Huius conspirationis principes fuerunt in clero Godfridus abbas sancti Iacobi, & præpositus ecclesiæ sancti Petri, cum alijs multis in eadem pontificis consentientibus. Peracta eadem venerandi præfatus, crudeliter homicidia in archiepiscopum elegerunt Rudolphum Conradi ducis de Zeringen filium, qui ut sibi muneribus Imperatorem placaret, omni Ecclesiæ spoliavit. Sed contemptus ab Imperatore, ad sedem pontificatus minime peruenit. Interea dñm Rodolphum Imperatorem in Italia commemorantem adiret, Conradus comes palatinus Rhemni, ex vno parente frater ipsius Imperatoris, Christianum quendam in archiepiscopum sublimavit, verum utroque refutato Imperator Conradum fratrem Ottonis comitis Palatini de Wittelsbach ordinari in archiepiscopum fecit, quem tamen post biennium (sic dicemus) expulit, & prædictum Christianum in eius locum ordinavit. Post necem Arnoldi venerandi pontificis, cœnobium S. Iacobi à fautoribus eius destruitur, mansiones monachorum funditus dissipantur, ita quod per annos ferme duodecim nulla in eodem locu diuina laudis harmonia celebrata fuit. Monachi hinc inde fuerunt dispersi, & abbas eorum Godfridus per Imperatorem de patria proscriptus. Murus etiam ciuitatis Moguntinæ iussu Imperatoris euersus est in circuitu funditus, ita quod Moguntia per annos 16. sine muro stetit. Ciues autem omnes qui in eadem pontificis consenserant, præter pauperes & mendicos ante reditum Imperatoris de Italia se fuga saluarunt.

MCLXX.

*Conradus
archiepisco-
pus Mogun-
tinus peli-
tur.
Christianus
succedit,
Imperator
duces Sa-
xoniam vicit.*

Anno autem Ruperti abbatis Hirsauigenensis monasterij 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1170. Conradus archiepiscopus Moguntinus, propterea quod Alexandro papa viro Romæ tertio, contra sententiam Imperatoris adhereret, ab ecclesia sua pulsus est in cuius locum Imperator Christianum supra dictum fecit ordinari, qui præfuit annis 11. post cuius mortem ad ecclesiam suam reuersus est. Interea fugiens, ad papam declinauit, à quo cum honore susceptus, Sabinensem episcopatum ab eo in sustentationem vitæ suscepit. Unde quam diu vixit, etiam ad Moguntiam reuersus, archiepiscopum se Moguntium & episcopum Sabinensem in omnibus literis scripsit.

MCLXXII.

*Imperator
Moguntiam
venit.*

Anno Ruperti abbatis 7. Fridericus Imperator primus Henricum ducem Brunsvicensis imperio eatenus rebellem, tam viribus principum quam imperiali censura subegit, & ad obedientiam venire compulit.

Eodem anno Imperator pentecosten Moguntia celebravit vna cum vxore & Henrico filio suo ac principibus multis, & in eodem die in monasterio sancti Albani extra muros ciuitatis, cum magna solennitate coronatus est. Mansit autem ibi diebus octo, & multa pro utilitate reipub. constituit. Ibi Hemino comes Flandriae ad obedientiam se Imperatori subiecit, & ipsum comitatum, modo sine liberis decederet, Imperatoris filio promissit.

Eodem quoque anno moritur Ludouicus marchio secundus Thuringiorum, vir magnarum actionum & animo semper inuictus.

MCLXXIII.

*Caput S.
Irmine trans-
fertur ad
Spanheim.*

Anno Ruperti abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1173. caput sanctæ Irmine virginis, filia Dagoberti quondam regis Francorum, quæ fuerat prima ordinis nostri abbatis in horreo Treuerensi, ad petitionem Domini Craftonis secundi abbatis, ad monasterium meum Spanheimense, Hillino archiepiscopo consentiente translatum est.

MCLXXIII.

MCLXXIII.

Anno autem Ruperti abbatis 9. moritur Crafftio abbas monasterij mei præfati secundus, 5. calend. Iunij, filius Meginhardi comitis de Spanheim, ætatis suæ 58. in medio chori, cum antecessore suo Bernhelmo in vno sarcophago tumulatus. Cui Adelgerus monachus & custos monasterij mei succedens, præfuit annis 6. mensē 1. ac diebus tantum 3. qui ante religionis ingressum, multo tempore scholæ publicæ apud Moguntiacum præfuit, & multos insignes discipulos post se reliquit.

Adelgerus
fuit abbas
Spanheim;

Eodem anno obiit Heroldus episcopus Herbipolensis, cui successit Reinhardus, & præfuit annis 4. mensibus 10. & diebus 15.

MCLXXV.

Anno Ruperti abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1175. magna fuit in toto imperio Romano turbatio, propter inobedientiam & rebellionem Friderici Imperatoris primi contra sedem apostolicam. Ipse autem Rupertus abbas & fratres huius monasterij cum sancta Romana ecclesia in primis aperte sentientes, multas à fautoribus Imperatoris molestias & iniurias in rebus & in personis susceperunt, quousque tandem amicorum consilio liberati sunt. Vnde cum ingens esset in omni Alemania populorum & cleri maxima turbatio, propterea quod Imperator excommunicatus persequeretur papam verbis, scriptis, & armis, omnesque sentientes cum illo nimium haberet exosos, & tam per se quam per suos multa illis inferret damna & incommoda, multasque iniurias fieri permitteret, viri boni ac Deum timentes in malo se positos cum cernerent, aut fuga se, aut silentio saluare cupiebant. Cum autem Rupertus insignis huius cœnobij abbas inter eos qui summo Pontifici confenserant, vnus esset non vitimus prælatorum, & plures quotidie ab æmulis sustineret iniurias, timens generalem monasterij propter personalem Imperatoris iacturam, volensque locum iræ concedere, deliberavit abbatiam pro pace fratrum & vtilitate monasterij resignare.

Magna imperij Rom. turbatio.

Imperator papam persequitur. Abbas Rupertus papa consensit.

MCLXXVI.

Anno igitur promotionis suæ 11. qui fuit natiuitatis dominicæ annus 1176. iam senio nimium grauatus & curis, abbatiam ad manus fratrum suorum libere resignauit, & pro vitæ sustentatione præposituram in Rosch à fratribus suscepit, in qua vixit aliquandiu in laboribus multis, tandemque in Domino quieuit, sepultus ibidem ex præuia sua ordinatione, in limine templi, quatenus pedibus fratrum calcaretur, quod magnum humilitatis eius fuit indicium. Erant enim (vt supra diximus) vir bonus & mitis, qui in omni pace & tranquillitate viuere inter fratres consuevit. Ob eam causam dudum abbatiam in Gorzauu, in qua non poterat tranquille conuersari, dimiserat, & ad monasterium suum Hirsaugiensem reuersus est. Est autem monasterium Gorzauu nostri ordinis in diocesi Spirensi, in comitatu Vorchem, in Francia orientali, in pago qui dicitur Albegaun, iuxta fluuium qui dicitur Alba, constructum à Bertholdo comite de Hennenberg, anno dominicæ natiuitatis 1010. qui fuit octauus annus vacante abbacia huius monasterij Hirsaugienfis, post obitum Conradi abbatis, in quo Rupertus præfuit annis ferme 10. Qui cum monachos ad obseruantiam regularis disciplinæ compelleret, qui nimium à recto tramite monasticæ conuersationis defecerant, multorum contra se odium prouocauit. Cessit ergo & loco & dignitati, malens inter fratres suos Hirsaugienfes humiliter viuere, quam inter malos & rebelles monachos sub pastore onere detrimentum animæ subire.

Rupertus abbatiam resignauit.

Monasterij Gorzauu fundatur.

Eodem anno quo Rupertus abbatiam huius monasterij Hirsaugienfis resignauit, obiit 12. calend. Aprilis Clementia monialis nostri ordinis in horreo Treuerensi, filia quondam comitis de Homburg, sanctissimæ conuersationis, quæ diebus ac noctibus intenta orationi ac contemplationi, nihil magis quam Deo placere in omnibus cupiebat. Hæc sanctissima virgo à patre comite Adolpho desponsata olim fuerat domino Crafftio ni, filio Meginhardi comitis de Spanheim, quæ cum haberet sanctæ virginitatis propositum, de consensu sponsi apud Treuiros in præfato cœnobio sanctimonialis facta est.

S. Clementia virgo moritur.

Crafftio abbas Spanheim.

Sponsus vero eius in meo cœnobio Spanheimensi, sub Bernhelmo abbate primo monachus factus est, eidem in abbacia successe sit, & in sancta conuersatione quieuit.

is. Obsecro autem, si suggesterit, aliqua Amen.

qui fuit Ruperti am pestilentia &

7. obiit Henricus in sibus 5 diebus. 10 aurea bulla pri-

asterio S. Iacobi, inspirationis principis sancti Petri, cum di præfuis, crudelis de Zeringen. ianuit orator. Sed in terea dñm Ru es palatinus Rho archiepiscopus onis comitis Palæ biennium (sicur ost necem Arnol, mansiones nulla in eodem loco perfi, & abbas ciuitatis Mogunt per annos 16. sine orator pauperes &

dominicæ natali- andro papa vrbis pulsus est. in cuius annis 13. post cuius linavit, à quo cum ita suscepit. Vnde untium & episcop-

n ducem Brunfi- eriali censura lib-

um vxore & Hen- i Albani extra me- ebus octo, & mul- centiã se Imperato- eratoris filio pro-

huringiorum, vit

sanctæ Irminæ r- ordinis nostri abba- bbatis, ad mont- nslatum est.

MCLXXVII.

1175

1176

1177

DE CONRADO, HUIUS MONASTERII XIX. ABBATE, QUI
*præfuit annis 12. ac de conuersatione certisque gestis eius & illius
 temporis.*

POST resignationem reuerendissimi patris Domini Ruperti abbatis, ne monasterium
 viduitatis suæ diu sentiret Incommoda, prior & fratres huius cœnobij diem pro elec-
 tione noui pastoris constituerunt: quo adueniente, omnibusque electioni interesse de-
 bentibus, in loco capitulari conuenientibus, inuocata Spiritus sancti gratia, vt moris est,
 post maturam deliberationem in abbatem vnanimiter elegerunt venerabilem virum
 Conradum huius cœnobij monachum, Hermanni comitis de Kilberg fratrem, virum
 sanctum & optimum, qui post humilem sui excusationem victus, tandem precibus fra-
 trum consensum præbuit, & dignitatem cum onere suscepit. Electus ergo communiter
 est, præfuitque huic monasterio strenue annis 12. Ordinari autem ab episcopo Spirensi no-
 luit, quoniam contra summum pontificem Friderico Imperatori dudum excommunicato
 adhæsit. Iste Conradus (vt diximus) ex nobili Sueuorum prosapia ortus, filius comitis
 generosi de Kilberg, & Hermanni comitis frater extitit, qui ab incunte sua ætate ad disci-
 dum literas positus, non mediocriter in omni scientia tam diuina quam humana profici-
 cit. Euadens tandem in virum perfectum, cum diuitijs & honoribus, cum nobilitate gene-
 ris gloriosus & insignis haberetur, omnia veluti stercora pro Dei amore contemnens, ad
 præsens cœnobium se contulit, & monachus factus, in omni religione & sanctitate con-
 uersatus fuit. Quanto enim altior & nobilior fuit genere, tanto humiliorem se in omni-
 bus exhibuit in conuersatione. Neminem vnquam contristauit, neminem iniuriose of-
 fendit, sed in medio fratrum sine querela vixit, sine offensione incesit. Erat mitis inge-
 nio, & promptus ad obediendum, ita vt similem in conuento non haberet. Humilitate
 namque, obedientia, patientia, & morum honestate, cunctos superauit, & tam corporis
 quam mentis continentia singularis castimonie fuit. Niger erat facie, statura mediocri,
 incesu grauis, habitu despicabilis, sed virtute animi excellens & graciosus. Ordinatus au-
 tem abbas, se formam gregis verbo & exemplo in omnibus exhibere studuit, humilitatis
 suæ pristinum modum tam modeste temperans, vt bonis atque beneuolis conuersatione
 videretur socius, duris autem & inobediensibus per censuram iustitiae reuerendus. In
 omni vita sua castissime semper conuersatus est, curam animæ maiorem adhibendo quam
 corpori. Fuit ingenio mitis, subtilis & placidus, consilio cautus, promptus ac circumspic-
 ctus, sermone succinctus, disertus & ordinatus. In disponendis rebus temporalibus magna
 sagacitate & prudentia viguit, & subditis suis tam mentis quam corporis necessaria, secun-
 dum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti copiose ministravit. In mensa coram fra-
 tribus & hospitibus satis largus & dapsilis erat, omnesque aduentantes in Christo cum
 omni charitate suscipiens, iuxta mandatum regulæ largiter tractauit. Charus erat omni-
 bus, & in maxima reuerentia ac honore subditorum.

MCLXXVII.

Anno Conradi abbatis primo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1177. apud Bingos, in
 monasterio sancti Ruperti, 15. calendas Decembris obiit sancta Hiltrudis virgo monialis
 nostri ordinis, filia Meginhardi comitis de Spanheim, & soror domini Crafontis secundi
 abbatis monasterij mei Spanheimensis: cui B. Hildegardis magistra eius, testimonium
 sanctitatis & in vita & post obitum perhibuisse dicitur.

MCLXXVIII.

Anno Conradi abbatis 2. monasterium sancti Iacobi in monte specioso prope Mo-
 guntiam, ante nouem annos propter necem Arnoldi archiepiscopi Moguntini destruc-
 tum, reedificari cœptum est, permissione Friderici Imperatoris primi, & auxilio Chlubi-
 ni archiepiscopi.

Eodem anno obiit Reinhardus archiepiscopus Herbipolensis, cui Godfridus suc-
 cessit, & præfuit annis 6. mensibus octo, diebus 24. Iste Godfridus episcopus maiorem ec-
 clesiam Herbipolensem in honorem sancti Kiliani martyris dedicauit, & ecclesiam suam
 satis vtiliter ac strenue rexit.

MCLXXX.

Anno Conradi abbatis huius cœnobij 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1180. 15. ca-
 lendas Octobris obiit sancta Hildegardis monialis, nostri ordinis fundatrix, & magistra
 cœnobij S. Ruperti iuxta Bingen Moguntinæ diocesis, de qua supra dictum est, anno 27.
 tatis suæ 28. sepulta in medio chori monasterij sui ante maius altare, quæ multis & in vita &
 post

Conradus
 fit Abbas
 Hirsaugien-
 sis.

Genus Con-
 radi abba-
 tis & origo.

Ex comite
 fit mona-
 chus hic.
 Deuota Co-
 radi abbatis
 conuersatio.

Dispositio
 corporis
 Conradi ab-
 batis.

In agendis
 fuit prudens
 & iustus.

S. Hiltrudis
 monialis
 obiit.

Cœnobium
 S. Iacobi re-
 stauratur.

Godfridus
 fit episcopus
 Herbipolen-
 sis.

S. Hildegar-
 dia moritur.

Titel

Opera
 Histo

post mortem miraculis claruit. Hæc sanctissima virgo diuinis reuelationibus à iuuentute sua visitari meruit, & multa ad vtilitatem posteritatis diuina iussione conscripsit.

MCLXXXI.

Sequenti anno 5. nonas Iulij, obiit Adelgerus tertius abbas monasterij mei Spanheimensis vir bonus atque doctissimus, qui obseruantiam regularis disciplinæ multum & auxit & manu tenuit: de quo in Chronica eiusdem monasterij mei, latiore feci mentionem. Huic in abbacia successit Baldemarus abbas quartus, & præfuit annis 17. mensibus 11. diebus 17. vir satis bonus, & amator pietatis.

Adelgerus abbas Spanheimensis obiit.

Eodem anno obiit Alexander papa tertius, cui successit Lucius tertius, qui sedit annis 4. & mensibus 2. natione vero Tuscus.

Alexander papa 3. obiit.

Eodem quoque anno Baldeuinus rex Hierosolymitanus, Ægyptiorum regem Saladinum, non longe ab Ascalona superauit, & in fugam vertit.

MCLXXXII.

Anno Conradi abbatis 6. Fridericus Imperator Italiam cum magno exercitu ingreditur, & multa contra papam & Romanam ecclesiam mala ferro igneque patrauit.

MCLXXXIII.

Sequenti anno, qui fuit Conradi abbatis 7. obiit Christianus archiepiscopus Moguntinus: & Conradus, quem Imperator dudum expulerat propter obedientiam sedis apostolicae, ad sedem suam Moguntinam reuersus, præfuit annis 17. retinuitque titulum episcopatus Sabinensis, quem sibi papa contulerat à Moguntia expulso, cum archiepiscopatu Moguntinensi.

Christianus archiepiscopus Moguntinus obiit.

MCLXXXV.

Anno Conradi abbatis 9. qui fuit dominicæ natiuitatis 1185. obiit Godfridus episcopus Herbipolensis, in peregrinatione constitutus vltra marina ad sepulchrum Saluatoris nostri Iesu Christi, & in Antiochia sepelitur: cui successit Henricus tertius, annis 12.

Godfridus episcopus Herbipolensis obiit.

Eodem anno mortuus est Lucius papa tertius, natione Tuscus, cui Urbanus tertius natione Longobardus succedens, præfuit annis duntaxat 2. Fridericus Imperator omnes Hetruræ ciuitates, præter Pistorium, agraria priuati ditione, & multa in Italia aduersus rebelles impetij peragit.

Lucius papa 3. obiit.

MCLXXXVI.

Anno Conradi abbatis 10. obiit Godfridus excomite Palatino monachus huius cœnobij Hirsaugensis, vir quondam in seculo strenuus & illustris, in religione autem feruens & deuotus, qui non parua huic monasterio donaria secum attulit, & post multa bona opera in Domino quieuit 8. iduum Februar. sepultus non sine opinione sanctitatis in medio fratrum suorum.

Godfridus ex comite Palatino obiit.

MCLXXXVII.

Anno sequenti, qui fuit Conradi abbatis 11. obiit Urbanus papa 3. cui successit Gregorius 8. natione Beneuentanus, mensibus tantum duobus: quo mortuo successit Clemens tertius, natione Romanus, annis tribus, mensibus quinque, diebus 16. qui cum Imperatore concordauit.

Urbanus papa 3. obiit. Gregorius papa 8. obiit.

MCLXXXVIII.

Anno Conradi abbatis 12. & vltimo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1188. 12. cal. Maij obiit in monasterio Schonaugensi Cisterciensis ordinis, Wormatiensis diocesis, non longe ab Heidelbergâ, deuota Christi virgo Hildegundis nomine, quæ simulato sexu masculinum se fingens, inter monachos ibidem nouiciatus habitum susceperat, ac mutato nomine se Iosephum appellauit, & vsque ad mortem incognita permansit. Huius vitam Cæsarius monachus Heisterbacensis, in prima Dialogorum suorum distinctione satis diffuse conscripsit.

S. Hildegundis die in Schonaugensi obiit.

Eodẽ anno Fridericus Imperator Romanorum, & Philippus rex Francorum, vna cū Richardo Anglorum rege, & Clemente summo pontifice, in subsidium & recuperationem terræ sanctæ magnum exercitum præmiserunt: quem Saladinus Ægyptiorum rex, anno priore, propter discordiam nostrorum magna ex parte suo subiugarat imperio.

Fridericus Imperator mare transiit.

Eodem quoque anno Conradus abbas huius monasterij Hirsaug. pro quibusdam causis & negotijs ad cellam S. Gregorij in Richenbach perrexit, quo cum peruenisset, crebris febrium ardoribus pulsari coepit, & lecto decumbens ibidem aliquandiu ægrotauit. Morbo autem dietim crescente, se totum ad Dominum intentissima mente conuertit, & præmissa humili confessione, sumptis cum ingenti deuotione sacramentis ecclesiasticis, tandem quinta die mensis Septembris beato sine in Domino quieuit. Cuius corpus per

Conradus abbas infra menses cepit.

Conradus abbas Non. Septembris obiit.

fratres ad Hirsaugiam relatum, in maiori cœnobio ad introitum ecclesiæ ante altare omnium sanctorum cum reuerentia & honore sepultum est, non sine lachrymis subditorum suorum. Eodem quoque anno obiit Vdalricus 41. episcopus Spirensis, qui antea præfuerat 8. cui successit Otto episcopus 42. annis 11.

Vdalricum obiit.

DE HENRICO, HVIVS MONASTERII ABBATE XX. QUI præfuit annis 8. & de moribus eius ac quibusdam gestis illius temporis.

CONRADO reuerendissimo abbate (sicut diximus) mortuo atque sepulto, celebrationis more Christiano exequijs cum solennitate consueta, prior & fratres die ad electionem statuta convenientes ad locum capitularem, post inuocationem Spiritus sancti, vnanimi consensu in abbate huius monasterij 20. elegerunt Henricum monachum conuentuale, qui cantoris eo tempore gessit officium. Electus autem diu reluctatus est, donec tandem fratrum precibus victus consensum præbuit electioni, & præfuit annis octo. Hic oriundus ex Francia orientali honestis parentibus natus, in iuuentute ad literas positus non parum temporis successu discendo profecit, & tam in philosophia diuina, quam in humana, longo exercitio doctus & singulariter eruditus enasit. Diuina post hæc inspiratione tactus, animo vanitatem huius mundi ac vitæ præsentis breuitatem reuolueri cepit, ac post maturam deliberationem præhabitâ, ad Hirsaugiam veniens, monasticum habitum & mores induendo suscepit. Factus autem monachus, inter fratres sine querela vinebat, primus semper & vltimus in diuino seruitio, cui se totum mancipauit. Postea cum studiosus videretur circa obsequia diuina, essetque musicæ non ignarus, cantoris suscepit officium, quod per annos aliquot tam studiosè & alacriter adimpleuit, vt cunctis cederet in exemplum & admirationem. Laboribus quoque manuum iuxta regulam S. patris nostri Benedicti, cum maxima diligentia solebat esse intentus, vineas plantando, colendoque hortulos, & diuersi generis arbores inserendo. Suo etiam studio & labore multum exornauit ecclesiam, & singula altaria oleo cum lampadibus decenter illustrauit. Cumque in omni virtute & religione per amplius de die in diem proficeret, omnibusque fratribus charus & dilectus esset, cepit se fama nominis eius etiam ad extraneos diffundere, & cum laude multipliciter in modum ampliari. Contigit interea mori abbatem in Bruuiler, in cuius locum ipse per fratres eiusdem monasterij electus est abbas, & cum multo honore ac reuerentiâ susceptus. Ordinatus autem abbas in Bruuiler, omni studio curauit monachos ad obseruationem regularis disciplinæ instituire, & vitia sancta monachorum sub certa censura distinctius prohibere. Verum paupertate loci ac fratrum importunitate nimia tædio affectus, cum se proficere minus posse conspiceret, poenituit eum tam arduum pastoralis curæ onus suscepisse. Post longam ergo maturamque deliberationem, statuit susceptam abbatiam deserre, & ad Hirsaugiam vnde venerat redire. Resignauit itaque tunc pastoralis curæ officium & ad monasterium vnde venerat reuersus, denuo cantor est ordinatus, in eadem perseverans humilitate post abbatiam, in qua antea fuerat conuersatus. Post hæc mortuo venerabili abbate Conrado (sicut diximus) in locum eius successit præfuit huic monasterio Hirsaugiensi annis 8. vir bonus & ingenio mitis, qui in principio suæ promotionis per annos aliquot satis modeste & regulariter tam suam quam subditorum suorum vitam instituit, & se in vtroque statu pastorem vtilem exhibere in omnibus curauit. Sed temporis successu, curis & sollicitudinibus rerum secularium nimium depressus, animum à rigore sancte obseruationis reflexit, factusque in custodia monasticæ disciplinæ remissior, sancti in se & in subditis feruorem præpositi laxauit. Vnde annis 8. in abbatia exactis, ad memoriam reduxit vitæ transectæ negligentias, metuensque diuinæ vltionis vindictâ, se dignitati abbatiæ (vt suo loco dicemus) abdicauit, & preposituram in Rhote pro vitæ sustentatione accepit. Erat autem vir quantum ad corporis dispositionem attinet, mediocri stature, corpore tenuis, viribus gracilis, & non multum fortis, raros habens in capite pilos, in cæliu granis. sermone aliquantulum diffusus. In conuersatione sua multum fuit humanus, & in omnibus quadam societate affabilis, qui & cito mouebatur ad iram, poteratque cita satisfactione placari. Eius tempore, sanctæ religionis obseruantia non parum in præsentis monasterio defecerat, cum ipse totum se curis temporalium immergeret, & non quantum oportuerat de spirituali profectu subditorum suorum sollicitus videretur.

Henricus fit abbas huius loci. Genus & vita Henrici abbatis.

Cantoris suscepit officium.

Laboriosus in omnibus fuit.

Ordinatur abbas in Bruuiler.

Resignauit abbatiam suam. Fit abbas in Hirsaug.

Corporis eius dispositio.

MCLXXXIX.

Anno Henrici abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1189. cum Fridericus Imperator Roman. in terra sancta positus Syriam teneret, & quæ Christianis contra infideles videbat.

videbantur necessaria pararet, dum in quodam flumine lauretur, clausis vitæ meatibus suffocatus est, & viam vniuersæ carnis miserabiliter ingressus. Quo mortuo, principes filium eius Henricum huius nominis sextum, in regem Romanorum assumpserunt, quem Philippus archiepiscopus Coloniensis Aquilgrani ex more coronauit, regnauitque post patrem annis 10. cum quo viuentis annis ferme duobus & viginti regnauerat. Vxorem duxit Constantiam, Wilhelmi regis Apuliæ filiam, consilio & dispensatione Clementis papæ 3. quia monialis fuerat multis annis, & vnica præfati regis filia, cum qua regnum Apuliæ Siciliaque obtinuit, papa fauorem & auxilium impendente: quæ cili annorum esset quinquaginta, ei tamen filium peperit nomine Fridericum, postea Imperatorem secundum, de quo suo loco dicemus.

Fridericus Imperator obiit. Henricus filius eius fuit Imperator.

MCXC.

Anno Henrici abbatis 2. Ida comitissa de Spanheim, monialis facta est ordinis nostri in cenobio montis S. Ruperti apud Bingen, in quo deinceps omnibus diebus vitæ suæ religiosissime conuersata est, in orationibus ac meditationibus diuinarum scripturarum continua humilitate & obedientia nulli secunda. Eius soror fuit Margaretha virgo sanctissimæ conuersationis, quæ prioris officium multis annis in eodem monasterio strenue gessit, & miraculis clara tandem migravit ad Dominum, cuius dies commemoratio nis festus, 4. calend. Nouemb. quando transitus est vitæ, peragitur.

Comitissa sanctissime obiit. S. Margaretha monialis.

MCXCII.

20 Anno Henrici abbatis 4. in vigilia S. Iohannis Baptista fuit magna & generalis in his terris obscuratio solis, & subsecuta est fames in terra, & agrorum vincarumque non parua sterilitas.

Eclipsis solis.

Eodem anno obiit Philippus archiepiscopus Coloniensis, apud Imperatorem constitutus in Apulia, cui Bruno tertius maioris ecclesiæ præpositus succedens, præfuit annis 3. & postea factus est monachus.

Philippus archiepiscopus Coloniensis obiit.

Hoc ipso quoque anno Philippus Rex Francorum & Richardus Anglorum inclytus rex, coniuncto exercitu in Syria contra Saladinum prospere primo bellum gerunt. Sed mox discordia inter ipsos diabolo instigante oborta, Philippus in Galliam est reuersus. Richardus autem inchoatū bellum hoc ipso anno strenue persequitur, sed anno sequenti & ipse quoque domum reuersus est, non sine detrimento Christianorum, quos in terra sancta expositos multis periculis post se reliquit.

Expeditio contra Saracenos.

Eodem quoque anno obiit Clemens papa 3. cui Celestinus tertius succedens præfuit annis 6. mensibus 8. qui 16. cal. Maij sua pontificali coronatione in paschali solennitate celebrata, post die Henricum 6. regem Romæ in Imperatorem Romanorum coronauit.

Clemens papa obiit.

His temporibus ordo Teuthonicorum in terra sancta incepit per quosdam ciues Brementenses & Lubecenses, qui cum Adolpho comite de Holstein sub Friderico Imperatore primo mare transfretantes, pauperos & infirmos peregrinos pro Dei amore in curam suscipientes, quantum eis licuit sub papilionibus nutriendo fouerunt, primam in Accaron huius propositi domum & ecclesiam construentes, quam domum fratrum Teuthonicorum appellantes, nomen ordini tradiderunt. Huius ordinis est, seruire peregrinis & infirmatibus. Circa idē quoque tempus cæpit ordo S. Trinitatis de redēptione captiuorum, cuius potiora cœnobija sunt in Francia constituta. Huius ordinis est pro redemptione Christianorum, qui apud infideles in terra sancta detinentur captiui, substantiam suam hilariter impendere, ac eis totis viribus ministrando subuenire.

Ordo Teuthonicorum cæpit.

Ordo S. Trinitatis cæpit.

Anno Henrici abbatis huius cœnobij Hirsfaug, 4. grauis exorta dissensio propter insolentiam familiarium suorum, qui pacem fratrum nimia importunitate turbabant. Cum autem fratres abbatem saepe rogassent, vt prauos & inquietos de monasterio seruos eiceret, aut certe corripere, & nihil proficerent, nimis offensi animo quidam iuniorum, auxilia exterorum & amicorum inuocantes, quosdam ex familia ipsius abbatis de monasterio violenter eiecerunt. In quo tumultu vnus familiarium abbatis nomine Adelbertus graui- ter vulneratus fuit, qui & post dies 8. ex eodem vulnere obiit. Vnde factum est grande inter pastorem & oues dissidium, nō sine periculo animarum, donec Otto Spiræsis ecclesiæ antistes, vices suas cum amicorum consilio interposuit, & concordiam reformauit.

Dissensio inter abbatem & fratres.

Familia vnus interfectus.

MCXCIII.

Anno Henrici abbatis 5. qui fuit dominica natiuitatis 1193. Rupertus prior monasterij mei Spæheimensis quartus, mirabilem visionem gaudiorum atque pœnarum futuræ vitæ conspexit, quam cum minus consulte reuelasset in publicum, mox paralyti graui- ter perculsus, quasi ad anni spaciū pœnas dedit.

Visio cuiusdam monachi.

fratres die ad ele...

E XX. QVI

se pulso, celebra...

fratres die ad ele...

monachum conu...

factus est, donec...

annis octo. Hic...

litteras positus ad...

a, quam in huma...

te inspiratione...

oluere cepit: ac...

asticum habitum...

querela vivebat...

ostea cum studio...

lis suscepit officiu...

eret in exemplum...

ostri Benedicte cu...

hortulos, & dimer...

auit ecclesiam, &...

mi virtute & reli...

us & dilectus esset,

de multiplici mini...

us locum ipse per...

uerentia suscepit.

ad obseruationem...

centura distinctus...

io affectus, cum se...

is curæ omnis solen...

abbatiam desere...

is curæ officium &...

eadem perseveras...

mortuo venerabili...

monasterio Hirsfa...

onis per annos ab...

vitam instituit, &...

temporis successu...

à rigore sanctæ ob...

or, sancti in se de...

memoriam redu...

dignitati abbati...

entatione accepit.

ature, corpore te...

in celsu grauis, ser...

nus, & in omnibus...

e cita satisfactio...

te senti monasterio...

antum oportuerat

Titula

Opera
Historia

Albertus Magnus in Sueviana natus scitur. Bruno.

Eodem anno natus est Albertus, Magnus postea cognominatus, in vico Suevia, cui Laugingen nomen est. Solis quoque defectio facta est.

MCXCIII.

Imperator Henricus Siciliam obtinuit. Cæcilius monialium Niuenberg.

Anno sequenti, qui fuit Henrici abbatis 6. Bruno archiepiscopus Colonienfis resignato pontificatu suo in manus Henrici Imperatoris sexti, monachus Cisterciensis ordinis factus est, in cœnobio montis antiqui: cui in archiepiscopatu successit frater eius nomine Adolphus de Altenaë, maioris ecclesie canonicus, & præfuit annis 12.

MCXCV.

Henricus abbas cura fatigatus.

Anno Henrici abbatis 7. dominicæ natiuitatis 1195. Henricus Imperator Rom. scetus, potenti manu obtinuit Siciliam, captumq; Tæcredum regni inuaforem, eratis oculis, cum quatuor principibus in Teuthoniam misit, & omne regnum Apulie sibi subiecit.

Eodem anno Conradus comes Palatinus Rheni, qui Heidelbergæ morabatur, præposituram cœnobij ordinis nostri prope oppidum ipsum Heidelberg, quæ Nuenburg appellatur, in diocesi Wormatiensi, in monasterium sancti monialium eiusdem ordinis nostri commurauit de consensu Sighardi abbatis Lauriffensis, ad quem præpositura ipsa pleno iure & sine medio pertinebat. Vbi prima abbatissa per eum fuit instituta Cunegundis, virgo multum deuota & religiosa.

MCXCVI.

Causa motus ad resignandum.

Anno sequenti, qui fuit dominicæ natiuitatis 1196. cum Henricus abbas huius cœnobij Hirsaug vitæ tranfactæ negligentias & male commissa ad memoriam reuocaret, & diuinæ vltionis vindictam pauidus cogitaret, tactus dolore cordis intrinsecus, de resignatione abbatie cœpit cum quibusdam amicis habere tractatum. Verum etsi omnes vno constantiæ proposito voluntati eius contradicerent, qui se familiares nouerant & amicos, tamen à sententia illum non potuerunt auertere, quo minus cogitationem quam mente concepit, opere perficeret. Duabus enim causis ad resignandum abbatiam potissimum mouebatur: altera, quod se multas in ea dignitate negligentias occasione rerum temporalium commisisse non ignoraret: pro quibus, nisi amputata occasione satisfacere quemadmodum cupiebat, minime posset. Altera vero, quod stare cum pace & tranquillitate fratrum non posset, propter multas & varias causas & displicentias quas melius est silentio abscondere, quam ad notitiam infirmorum propalare. Denique senio & infirmitate corporali exhaustus multum defecit, nec intendere rebus monasterij, sicut oportuerat, iam vtiliter amplius potuit. Itaque corde compunctus & dolens ac poenitens de negligentis præteritis, vt animam saluaret suam, anno regiminis sui octauo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1196. indiçti. 14. in mense decemb. abbatiam suam in manus conuentus sui sponte ac libere coram omnibus resignauit. Resignatione autem facta, præposituram in Rothæ, pro vitæ sustentatione à fratribus accepit, vbi per sex ferme menses in mœore spiritus & lachrymis continuis superiuuens, tandem sequenti anno 4. nonas Iunij in Domino quiescit, cuius corpusculum iuxta corpus Ruperti quondam abbatis hic in eodem cœnobio in ipso introitu ecclesie cum reuerentia sepultum est.

Henricus abbatiam resignat.

H. post annum obiit in Rothæ.

DE MARQUARDO, HUIVS MONASTERII ABBATE XXI. QUI PRÆFUIT ANNIS 8. MENSIBUS 6. DIEBUS 21. & GESTIS ILLIUS TEMPORIS.

Marquardus fit abbas 21. Hirsaugiensis.

POST resignationem igitur domini Henrici abbatis, huius monasterij Hirsaugiensis vicefimi, quæ facta est anno dominicæ natiuitatis 1196. indiçtione 14. vltima die mensis Iunij, hoc est in festo commemorationis S. Pauli apostoli, eodem die fratres inuocata gratia Spiritus sancti ad electionem noui pastoris procedentes, post multa consilia unanimiter tandem in abbatem huius cœnobij primum & vigesimum elegerunt, Marquardum monachum conuentualem venerabilem & prudentissimum virum, qui confirmatus & ex more benedictus, præfuit huic monasterio strenue annis 8. mensibus 6. diebus 21. vir magnarum actionum & multarum virtutum, qui iura monasterij contra tyrannorum incursum prudenter & fortiter defensusit sine timore resistendo. Hic oriundus fuit ex Sueuia nobilissimis parentibus procreatus, ex comitibus de monte Solis originem ducens, qui ad literas in iuuentute positus cum ætate discendo profecit, & in omni scriptura tam diuina quam humana satis doctus euasit. Ab adolescentia sua edoctus vii Domini in timore, cum ad annos discretionis peruenisset, mundum, parentes, fratres, cognatos, ampliq; patrimonij splendorem, simul & nobilitatem generis pro Dei amore contemnens, in præfenti cœnobio Hirsaugiensis sub Conrado abbate auunculo suo monachus factus

Marquardi abbas genui.

2111j

factus est. Qui cognita institutione monastica secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti, mores suos omnino componere studuit, & sine querela inter fratres etiam infimi generis conuersatus, humilitatis exemplum omnibus ostendit. Ordinatus autem abbas omni studio curauit se dignum ouibus suis exhibere pastorem, & non minus exemplo docere quam verbo. Quantum vero ad dispositionem corporis attinet, fuit homo robustus & fortis, statura pulchre proportionatus, mediocritatem longitudine aliquantulum excedens, capite sano nec paruo, & multis in circuitu capillis ad nigredinem tendentibus circumfusus, vocem habebat sonoram atque tubalem, qua vel sola reprobos in terrorem mittere solebat. In dicendo satis erat disertus, siue Larine, siue Teuthonice sermo esset habendus. Mitissimo fuit ingenio, & qui non facile moueretur ad iram: iratus autem ratione, non cito rem duceret in obliuionem. In omnibus largus, tanta fuit beneuolentia in subditos, in amicos, fidei, charitatis ac dilectionis, vt similem suo tempore alterum non haberet. Nihilominus maculis quibusdam negligentia ac tepitudinis notatus est, in his, quae ad regularis disciplinae omnimodam pertinere custodiam videbantur: propterea vel maxime, quod multas & continuas in re familiari occupationes, labores & curas habuit, ac persecutiones, iniurias & tribulationes innumeras tam ab aduocato monasterij comite Adelberto, quam a diuersis alijs, quibus resistere oportebat, necessario in principio suae promotionis sustinuit. Nam praefatus comes Adelbertus huius monasterij aduocatus, fuit officij rationem oblitus, familiam & seruos monasterij contra libertatem & priuilegium ad summis pontificibus & Imperatoribus olim concessum, grauare, vexare & perturbare cepit. In tantum enim coenobij iura & libertates quae defendere debuerat, violare ac infringere instigante diabolo satagebat, vt camerarium monasterij quadam die ante portam caperet. manibusque post tergum ligatis captiuum innocentem & reclamante abbate abduceret violenter, ac in ipsum abbatem pro camerario stantem impetum faceret. Vnde necessitate compulsus abbas primo in propria persona Romam perrexit, ac deinde per nuncios semel atque iterum aduocati violentiam examini sacrosanctae apostolicae sedis exposuit, consilium & auxilium summi pontificis contra tyrannidem comitis petiuit & obtinuit. Renouato namque priuilegio libertatis, & de iure aduocati limitato facta declaratione, ipsum comitem auctoritate apostolica compescuit, ac contra eum & amulos vniuersos gloriose triumphauit. Verum interea quo ipse Dominus Marquardus abbas in itinere fuit ad Rom. curiam, saepe dictus comes Adelbertus quosdam de monasterio fratres expulit, & plura mala fecit, maiora se facturum comminatus fuit. Sed pro his & alijs contumelijs, iniurijs & damnis satisfacere abbati & monasterio, auctoritate mandati Apostolici compulsus fuit. His ergo alijsque diuersis & varijs aduersitatibus multipliciter in suo regimine tribulatus, & animo nimirum distractus, non ita potuit intendere disciplinae claustrali, quantum scimus decuisse.

MCCXCVII.

Anno Marquardi abbatis 1. qui fuit dominicae natiuitatis 1197. obiit Henricus Herbipolensis, cui Godfridus de Hoenloë succedens, praefuit mensibus duntaxat quatuor & diebus nouem, vir bonus ciuium, & cleri amator & defensor piissimus.

Eodem anno 4. nonas Iunij, obiit Henricus praepositus in Rothe, quondam huius coenobij abbas, ibidem sepultus iuxta ossa domini Ruperti abbatis, qui vix ad vnus anni spacium post suam resignationem superuixit, sex menses hic, & in Rothe totidem.

MCCXCVIII.

Anno Marquardi abbatis 2. qui dominicae natiuitatis 1198. obiit Godfridus episcopus Herbipolensis, patriae decus & pater, nimis immatura morte praereptus. Huic Conradus, regius cancellarius successit, & praefuit annis 4. mensibus 11. vir bonus & integer, quem domicelli de Rauensburg postea occiderunt.

Eodem anno Henricus Imperator Romanorum subsidiarium Christianis mittit exercitum in Syriam, verum Henrico sequenti anno mortuo, exercitus quem miserat de Syria reuertitur. Quapropter Christiani qui in Syria remanserant, auxilio destituti, id reliquum dominij, quod in ea prouincia possidebant, mox penitus amiserunt.

MCCXCIX.

Anno sequenti, 10. calendas Maij, obiit Henricus Imperator Rom. sextus, & in ecclesia Spirensi cum maioribus suis est sepultus. Liberos enim habuit, & magna in Imperio discordia post eius mortem subsecuta fuit: propterea quod principes antea promiserant Henrico Imperatori praefato uidentis, quod filium eius regem Siciliae Fridericum essent in regem Romanorum electuri. Sed non seruarunt promissum: illo enim in ciuitate

Conuersatio & morum vita eius. Diffusio & natura corporis eius.

Homo fuit optimus & humanus.

Aduocatus tyrannus quidam.

Abbas Marquardus Romanam praefectus.

Aduocatus satisfacere abbati compellitur.

Henricus episcopus Herbipolensis obiit.

Henricus olim hic abbas moritur.

Godfridus.

Henricus Imperator.

Henricus Imperator obiit.

Dissensio principum grauissima.

vico Suetiae, cui

Colonienfis relictus, & ceteris ordinis frater eius notus.

eritor Rom. fecerunt, eratis oculis, & ceteris sibi subiectis, morabatur, praefatus Nuenburg apud quem ordinis depositura ipsa placuit Cunegundis,

abbas huius coenobij reuocaret, & ceteris fecus, de resignatione omnes vniuersos nouerant & amirationem quam abbatiam pontificis occasione rerum pace & tranquillitas melius consilio & infirmitate sicut oportuerat, & ceteris de negligentia dominici tenentis sui sponte in Rothe, & ceteris in Domino quietem coenobio

XXI. 271

terij Hirsaugensis, vltima die mense fratres inuocata alta consilia vniuerserunt. Marquardus, qui confessor mensibus 6. diebus monasterij contra typho. Hic ostendit te Solis originem, & in omni scriptura edoctus via Doctes, fratres, cognatei amore contento suo monachus factus

Diffensio principum germanorum.

Panormitana (sicut diximus) defuncto. Nam Adolphus archiepiscopus Colonien. & Theodoricus archiepiscopus Treuerensis, electionem regis sui iuris firmantes, habito consilio apud Andernacum cum Bernardo duce, & alijs episcopis comitibus, atque nobilibus pluribus curiam omnibus principibus ad dominicam Oculi mei, in Colonia generalalem indicunt, pro noui regis electione celebranda. Interea marchiones orientales, Conradus archiepiscopus Moguntinus, Bernardus dux Saxonie, archiepiscopus Magdeburgensis, & alij principes superiores apud Erphordiam conuenientes, Philippum ducem Sueuie in regem Rom. elegerunt, fratrem videlicet Henrici Imperatoris defuncti. Statuto igitur die, prefati principes ad Coloniā conuenientes, Bertolfum ducem de Zeringen, quē se promiserant electuros, magno preestolabantur desiderio vcturum, qui cum 1000 marcaturum argenti cum ducatu Sueuie à Philippo accepisset, electionique renunciaasset, venire contempsit. Quod cum predictis innotuisset principibus nimium indignati, Ottonem Pictauie comitem, filium quōdam Henrici ducis Saxonie, in regem Rom. contra Philippum elegerunt, & multiplicata sunt mala in terra, bella, incendia, destructiones urbium, & pauperum necces. Audiens autem Philippus electionem Ottonis, trecentos milites armatos cum multis alijs scutiferis ad Aquilgranum preemissit, quatenus Ottonem ab ingressu ciuitatis arcerent, & sibi urbem ac sedem regni seruarent. Sed Otto cum suis adiutoribus ciuitatem ipsam tempore messis obsidione cingens, violenter capiens obtinuit, atque in sede regni triduo sedens inde recessit, committens eam suis fidelibus custodiendam. Interim Philippus adunato exercitu intrauit Alfatiam, & quia prope messem erat, omnem frumentum in agris repetum annihilauit. Multa itaque inter ipsum Philippum & Ottonem bella fuerunt per annos ferme octo, quibus Philippus vixit in regno, donec tandem eo mortuo pax tertis aliquantulum reddita fuit, quemadmodum suo loco dicemus.

Philippus dux Sueuie ab vna parte abigitur.

Otto Saxonia dux ab altera parte abigitur.

Celestinus papa obiit.

Baldemarus abbas Spanheimensis obiit.

Bellum inter duos reges.

Otto episcopus Spirensis obiit.

Argentina per Philippum obsidetur.

Curia Philippa apud Moguntiam.

Dux Bohemios sibi faceret obnoxios, Odacharum ducem eorum tunc presentem creauit in regem.

Philippus fines Colonien. contra Ottonem inuasit, Regimagium, Bonnā cum multis circumiacētibus villis incendio cremauit.

Anno etiam prenotato obiit Celestinus papa tertius, cui successit Innocentius tertius, natione Campanus, & preffuit annis 18. Hic quia Philippum regem propter patrem & fratrem, qui contra Rom. ecclesiam multa commiserant, exosum habebat, partes Ottonis tenebat, ipsumque (vt postea dicemus) Imperatorem coronauit.

Eodem quoque anno 10. calendis Iulij, obiit Baldemarus abbas monasterij mei Spanheimensis quartus, cui successit Rupertus abbas quintus, & preffuit annis 14. mensibus 2. qui fuit homo tam in diuinis quam in secularibus literis multum eruditus, & non minus vita quam scientia venerandus.

Eodem anno commissum est prellium inter regem Philippum & eius aduersarium Ottonem, non longe a Confluentia iuxta Mosellam, sed nihil memoria dignum fuit, & eum, preter pauperum rapinam & desolationem prouinciarum omnium in circuitu.

Eodem anno obiit Otto episcopus Spirensis, cui Conradus de Scharffeneck succedens preffuit annis 25. qui fuerat antea imperialis aulae cancellarius, homo prudens, & in multis rerum varietatibus longo tempore satis expertus, qui bene suam gubernauit ecclesiam, augendo redditus, & diruta restaurando. Sunt qui scribant eum Metensis ecclesie prius fuisse pontificem.

MCCXCIX.

Anno quoque prenotato Marquardi abbatis 3. dominice autem natiuitatis 1199. rex Philippus Argentinam obsedit, Rubiacum & multa preffidia episcopi Argentinensis & Adelberti comitis de Dagesburg confringens solo æquauit. Tandem mediantibus domino Bertholdo duce de Zeringen, & alijs principibus, concordia inter eos facta est, ita quod episcopus relictis partibus Ottonis, Philippo ad retinenda gubernacula regni, fauorem pro posse impenderet atque suffragium. Hoc idem comes de Dagesburg se facturum promissit.

Hoc anno in assumptione beate Mariæ semper virginis Rex Philippus magnam curiam principum suorum habuit apud Moguntiam, Conrado eius loci archiepiscopo ad hoc in terra sancta cum alijs principibus existente, ibi archiepiscopus Taretanus loco prefati archiepiscopi Philippum vnxit in regem. In eodem conuentu Philippus rex, vt Bohemos sibi faceret obnoxios, Odacharum ducem eorum tunc presentem creauit in regem, datis ei & vxori coronis. Ipso tempore Constantia imperatrix in Sicilia moritur, & filius eius Fridericus post multos labores regnum Apulie tandem obtinuit, atque Sicilia.

Eodem anno circa initium Octobris Philippus rex vna cum nouo rege Bohemorum fluuio Moselle transito in manu valida & exercitu copioso, fines Colonien. contra Ottonem inuasit, Regimagium, Bonnā cum multis circumiacētibus villis incendio cremauit. Eodem

Opus Histo

Ec
nacū
uebant,
sit, ex qu
omnibus
que mot
hoc ridi
lippo reg
iussit. Ar
10 reuerfus
cum ceter
proposito
ipsum Ot
tinenti
terminis
regno di
ciendum
discordia
Werner
20 sticij ci
que Has
qui sibi r
liam duc
lippum a
& in circ
larum pa
rent vid
An
10 tatis 120
anno ad
cordia fa
meritis t
ad Mogu
oboritur
te ac fau
gere stat
preposit
Philippi
40 marunt.
giorum
dus & su
ter ad mi
suam reg
parte Lu
pum Sip
pes, episc
ad terrar
quos fuit
10 suum Au
tibus suis
ad mort
venditis
pulchri
Ec
tincia, p
rum ho

Eodem tempore Lotharingij, quos in adiutorium sui Otto vocauerat, circa Andernacū cum Philippo regi non valentes resistere, pellic; suā timentes, partes eius occulte fo-
nebant, multa & inaudita scelera in regione illa perpetrantes, è quibus vnum posuisse satis
sit, ex quo cætera quæ cōmiserunt nefanda, pensulari queant. Sanctimonialē quandam
omnibus indumentis spoliata melle perungentes in plumis lectualibus volutabant, sic
que mōstruose hirsutam caballo imposuerunt, versa eius, facie ad caudam caballi. Cumq;
hoc ridiculosum, imo miserabile spectaculum, per aliquot dies circumduxissent, res Phi-
lippo regi innotuit, qui zelo Dei succensus, omnes sceleris huius reos aquæ bullienti tradi
iussit. Andernacenſe quoq; oppidū exustum est per exercitum eiusdē regis Philippi. Postea
reuerſus ad ſua eſt. Interea rex Otto cum ſuo exercitu intrauit Saxoniam, & Goſlariam
cum cæteris adiacentibus oppidis expugnare cœpit. Sed Philippo rege ſuperueniente, à
proposito ſuo ceſſare ac retrocedere coactus eſt. Henricus Palatinus comes Rhēni, frater
ipſius Ottonis regis, & Landgravius Haſſiæ ac dux Brabantiæ, cum archiepiſcopo Mogun-
tinenſi Conrado, de tranſmarinis partibus reuertuntur, rebus noſtrorum ibidem in malis
terminis relictis. Verum præfatus archiepiſcopus audiens inter Philippum & Ottonem de
regno diſcordiam, in Italia ſtatuit aliquandiu moram facere, quouſque quid ſibi eſſet fa-
ciendum in tam graui turbationis reipublicæ negotio deliberaret. Hoc tempore graues
diſcordiæ fuerunt ſubortæ inter Wormaciensē episcopum cum ſibi adherentibus &
Wernerum de Bolant, comitemq; de Lyningen ac ſequaces eorum, qui eccleſiis ac mona-
ſterijs ciuitatibusque & villis adiacentibus multa mala fecerunt. Inter Landgrauium quo-
que Haſſiæ & Cunonem de Minceberg, eodem tempore grauiſſimæ diſſenſiones fuerunt,
qui ſibi mutuo damna multa inferentes, nihil intactum vſquam reliquerunt. Otto rex ſi-
liam ducis Brabantiæ deſponſauit vxorem. In aſtate cum exercitu aſcendens, contra Phi-
lippum auxilio Colonienſis archiepiſcopi & præfati ducis ſoceri ſui, partem Conſluentia,
& in circuitu villulas exutens, Bopardiam acceſſit, vbi cum principes ac nobiles quidam il-
larum partium, qui illum aduocauerant, promittentes ſe in eius partes ceſſuros, non veni-
rent videns ſe deſuſum & exercitui deſicere victualia, cum ſuis ad ſua reuerſus eſt.

*Nefandam
ſcelus Lo-
tharingio-
rum.*

*Andernacū
igno crema-
tur.*

*Henricus
comes Pa-
latinus Rho-
ni.*

*Rudolphus
epiſcopus
Worm.*

*Otto rex a-
ſcendit Bo-
pardiam.*

M C C.

Anno Marquardi abbatis huius cœnobij Hirſaugienſis 4. dominicæ autem natiui-
tatis 1200. Conradus archiepiſcopus Moguntinus reuertens ab Vngaria, quo præcedente
anno ad reformandam inter duos fratres contendentes de regno pacem, perrexerat, con-
cordia facta in partibus Aſtriæ in territorio Patauienſi, carne ſolutus ad Dominum pro
meritis tranſmigravit. Cuius corpus Wolfherus Patauienſis episcopus, celebratis exequijs
ad Moguntiam retulit, vbi cum magno honore ſepultum fuit. Interea grauis tumultus
oboritur in Moguntia propter electionem noui pontificis. Quidam enim ex volunta-
te ac fauore Philippi regis Lupoldum episcopum Wormaciensē in archiepiſcopum eli-
gere ſtatuerunt, alij quibus mens ſanior erat Siphridum maioris eccleſiæ Moguntinæ
propoſitum, eligendum conſenſerunt. Qui ciuitatem exeuntes, propter metum regis
Philippi venerunt ad Bingen, & ibi quam deſtinauerant de Siphrido electionem, cōſum-
marunt. Quod audiens Lupoldus, venit cum exercitu valido Philippi regis, & oppido Bin-
giorum capto, Siphridum cum electoribus ſuis inde exturbauit. Cernens autem Siphri-
dus & ſui, quod minus proficerent, ſe cum ſuis ad regem Ottonem contulit, à quo clemen-
ter admiſſus, regalia ab ea ſuſcepit, & eius authoritate fretus, cum exercitu ad diocēſin
ſuam regreditur, cingensque obſidione præfatum oppidum Bingen cepit, multisque ex
parte Lupoldi captis, & ipſo vix per fugam elapſo. Confirmatus igitur in archiepiſco-
pum Siphridus annis 25. præfuit, & eccleſiæ multa bona fecit. Hoc ipſo anno multi princi-
pes, episcopos, duces, comites, nobiles & ignobiles, cum infinita multitudine cruce ſignati,
ad terram ſanctam in ſeruitium dominici ſepulchri contra Sarracenos profecti ſunt. Inter
quos fuit Bertholdus comes de Neuuenburg in Briſgavv, qui accepta pecunia comitatum
ſuum Argentinēſis eccleſiæ tradidit in poſſeſſionem perpetuam cum omnibus prouen-
tibus ſuis, & ipſe cum filio Hieroſolymam profectus, in ſeruitio dominici ſepulchri vſque
ad mortem fideliter perſeuerauit. Cuius prouocati exemplo multi nobiles & potentes,
venditis prædijs & poſſeſſionibus ſuis, cum vxoribus & liberis perpetuo ſeruitio ſancti ſe-
pulchri ſe deuouerunt.

*Conradus
ar. hiepiſco-
pus Mogun-
tinus obiit.*

*Diſſenſio in
clero Mo-
guntino.
Siphridus
ſit archiepi-
ſcopus Mo-
guntinus.*

*Exercitus
Chriſtiano-
rum ad ter-
ram S.
Bertholdus
comes de
Neuuenburg.*

*Otto comes
de Hoeburg
obiit.*

Eodem anno moritur comes de Hoeburg apud Biſuntium, & ab incolis illius pro-
uincia, propter bonam deſenſionem plurimum deploratur, præmiſſisque exequijs miſſa-
rum honorifice ſepelitur.

Eodem quoque anno Lutoldus episcopus Basiliensis, Baldeuinus comes Flandrie, Adelbertus comes de Spanheim, & alij multi principes cum exercitu magno, per Greciam nopolitani quondam Imperatoris filium, Imperatorem faciunt: quo mox à Græcis interfecto, imperium suscepit Baldeuinus, præfatus comes Flandriæ. Quo procurante orientalis & Romana ecclesiæ vnio confirmatur. Imperauit autem super Græcos annis ferme septem.

Constantinopolis à Christianis capitur.

Rietburg castrum episcopi Spirensis.

Eodem quoque anno Conradus comes & Zolre & Burgrauus de Nurembergia præsentia Ottonis regis constitutus, castrum Rietburg, quod in feudum susceperat ab ecclesia Spirensi, Conrado eiusdem vrbis episcopo & successoribus eius libere ac sponte in perpetuum resignauit.

M C C I.

Philippus rex Coloniae obsedit.

Anno Marquardi abbatis 5. dominicæ autem natiuitatis 1201. Philippus rex iterato exercitum colligens Mosellam transiit, Coloniae obsedit, archiepiscopum cepit, & sic ciuitatem ac totam prouinciam in deditionem coegit. Postea ueniens ad Aquisgranum cum multis principibus, vna cum regina in sede regni se collocauit.

Otto ad Wisenburgh uenit.

Eodem anno Philippo rege ad superiores partes prospere reuerso, rex Otto exercitum congregato, suorum ad superiores partes denuo conscendens usque ad Wisenburgh peruenit: sed progredi ulterius non potens, ad inferiores regiones terræ reuersus est.

Cardinalis venit ad Coloniam.

Eodem quoque anno circa festum apostolorum Petri & Pauli ad Coloniae venit Guido cardinalis episcopus Prænestinus, & excommunicatum denunciavit Philippum regem ac omnes cum illo sentientes, mandans auctoritate apostolica vniuersis, quatenus Ottonem susciperent in regem, Philippum vero desererent, sub censura excommunicationis, ibi tunc primum Siphridus electus Moguntinus in sacerdotem & archiepiscopum ordinatus, per manus ipsius cardinalis: & cum ipsius atque Ottonis regis commendatitijs literis Romam progressus ab Innocentio papa tertio accepto pallio, vt mors est, confirmatur.

Siphridus archiepiscopus Moguntinus ordinatur.

Eodem anno Philippus rex conuentum solennem principum celebrauit in Bambergæ, vbi multi pontifices, abbates, duces, comites ac nobiles conuenerunt. Ibi ossa sanctorum Henrici & Cunegundis Imperatorum leuata sunt, & multis miraculis clauerunt. Maximus ibi fuit concursus populorum, tam ex remotis quam vicinis regionibus. His ferme temporibus coepit ordo fratrum Prædicatorum, per institutionem S. Dominici, vni eximie sanctitatis, qui oriundus fuit ex Hispania. Eius institutionem Innocentius papa confirmauit.

Corpora S. Henrici & Cunegundis. Ordo Prædicatorum instituitur.

M C C I I.

Otto rex conuentum Marstricht habuit.

Anno Marquardi abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1202. Otto rex & Arnoldus Coloniae archiepiscopus, cum quibusdam alijs principibus, colloquium habuerunt apud Traiectum iuxta Mosam de repub. & diuersis negotijs regni, & inter alia pacem reformauerunt, inter duces Brabantie & comitem Gelrie, qui magnis contractis armorum copijs, non sine grauissima pauperum iniuria sese ad bellandum iam parauerant.

Conradus episcopus Argentinenis obiit.

Eodem anno obiit Conradus episcopus Argentinenis, cui Henricus de Veringen successit, vir bonus, religiosus & deuotus, amator pacis, & cleri defensor integerrimus. qui anno post electionem suam quarto, vix potuit ab Innocentio papa obtinere consentium, quatenus à Senonensi archiepiscopo munus consecrationis acciperet, quia cum Philippo rege sentire cogebatur, quod papæ displicuit: qui semper Ottonem, propter causas superius allegatas, curauit.

Conradus episcopus Herbipolensis occiditur.

Eodem quoque anno in festo S. Nicolai Myreorum pontificis, Conradus episcopus Herbipolensis, quondam imperialis aulæ cancellarius, à Bodone & Henrico militibus de Raensburg, seruatoribusque eorum Heraldus & Conrado, in publica ciuitatis Herbipolensis strata crudeliter occisus est, cui Henricus dictus Cascus, propterea quod casum haberet in delicijs, succedens, præfuit annis 4. mensibus 7. diebus 9. homo doctus & multum in omni scriptura eruditus, qui satis bene suam gubernauit ecclesiam. Ipsi autem particidæ poenitentia ducti Romam petentes, talem à summo pontifice tertio post biennium susceperunt poenitentiam, quam in suis literis patentibus ita sonantibus dedit: Innocentius episcopus seruus seruorum Dei, vniuersis Christi fidelibus has literas inspecturis salutem & apostolicam benedictionem. Quam execrabile facinus & peculiare flagitium perpetraverint, qui ausu sacrilego manus impias in Christum Domini nequiter iniecerunt, bonæ memoriæ Conradum Herbipolensem episcopum imperialis aulæ cancellarium crudeliter occidentes, flere potius libet quam referre. Verum cum dis-

Nulla Innocentij papa de poenitentia occisorum.

do exereca de cau tatem su Thuring tem Pala se, tura q 30 petto La ros in ca Misnen autem e uentes, rex Otto Barthol Landgr regi Ott

Titula

Opera Histo

2111j

una pietas humanam impietatem excedat, & miserationibus Domini miserie hominū comparari nō possint, cum nolit Dominus mortē peccatoris, sed magis ut conuertatur & uiuat, utpote qui patiens & multum misericors est & prestabilis super malitia: nos qui licet indigni uices eius exerceamus in terris, sciētes quod maius gaudium est angelis super uno peccatore penitentiam agente &c. quantumcumq; huiusmodi deliquerint homicida: non potuimus tamen, nec debuimus penitentibus aditū ueniam precludere: cum nouerimus dixisse Dominum per Prophetas: In quacumq; hora peccator conuersus fuerit & in genuerit, omnium iniquitatum eius nō recordabor amplius. Bodonem igitur, Henricū quoq; uasallū eius, milites cum Heroldo & Conrado seruentibus suis, ad nostrā presentiam uenientes, & confitētes se predictum episcopū occidisse: cum de suis excessibus lacrymabiliter peniterent, & humiliter postularēt si-

Nominat eos qui episcopum occiderunt.

10 *bi penitentia à nobis pro tanti sceleris immanitate in ungu: quia penitentibus nō est indulgentia in uia precludenda, de fratru nostrorum consilio, dilecto filio Hugoni, tituli S. Martini presbytero cardinali, comissimus audiendos. Qui confessione illorū audita, postquam fecit eos nudos coram nobis in bracijs, tor-*

Hugo Cardinalis eos audivit.

tas habentes in collo diebus aliquot in frequentia populorum asfare, de mandato nostro talem penitentiam illis iniunxit: ut nunquam de caetero, nisi contra Sarracenos, uel ad defensionem uitae armis utantur. Varium, griseum, ermelinum, & pannos coloratos non portent. Ad publica spectacula non accedāt, & coniugati nō contrahant matrimonium post mortē uxorum. Eantq; quā cito poterunt in Hierosolymitanā prouinciam, per quatuor annos ibi contra Saracenos Domino seruituri. Bodo uero qui maior exiit, tres uel unū saltem in suis expensis secum adducat. Et donec ipsi quatuor execrabiles homicide Hierosolymitanū iter arripiunt, sicut publice penitentes discalceati & laneis induti uelimentis incedant. Secundam, quartam, & sextam feriam, quatuor tempora, uigiliasq; sanctorū solennes in pane & aqua ieiuent. Tres in anno quadragesimas uidelicet ante resurrectionem, pentecosten & natiuitatem Domini faciant. Carnibus nisi tantū in eisdem tribus festiuitatibus nō uescatur: eaq; die qua predictus episcopus fuit occisus, carnes non comedant in aeternū. Orationē dominicam decantent, centies inter diē & noctem, & genuflectiones faciant quinquaginta. Corpus & sanguinem Domini accipere, nisi in ultimo mortis articulo, nō presumat. Cum fuerint ultra mare, quartā & sextam feriam, sanctorū uigilias & quatuor tempora, sicut dictū est, in cibo quadragesimali ieiuent. Carnes comedent die Dominica & quinta feria tantū. Orationē dominicam dicant, & genuflectiones semper faciant p̄taxatas. Quādo cumq; aliquam ciuitatem Alemānicam poterūt secure intrare ad maiorem ecclesiam nudī pcedant, tantū in bracijs cum torta in collo & uirgis in manu, & à canonicis eiusdem ecclesiae recipiant disciplinam. Si uero quā sitū fuerit, cur hoc faciant, dicant, hoc se facere pro sceleris perpetrati iam dicti satisfactiōne, si quando forte in ciuitate Herbiopolensi poterūt esse securi, in resurrectione, pentecoste, natiuitate Domini, ac in solennitate maioris ecclesiae, uidelicet S. Kiliiani, exeant ciuitate, & nudī inde cū bracijs tantū, sortam in collo & uirgas deferentes in manu, & ad missae celebrationē maioris, ad ecclesiam cathedralē accedant, & ante episcopū & canonicos prostermentes se, in terram, petant humiliter & recipiant disciplinam ab eis. Cū autem de partibus redierint transmarinis, ad Apostolicam sedem accedant, recipiuri consiliū & mandatū. Datū Laterani, 14. cal. Maij, pontificatus nostri anno 6. Domini uero 1204.

Modus & forma penitente agende. Peregrinatio triformis in unum uigilatur. Tres quadragesimas ieiuent.

In terra sancta quomodo debeant ieiunare. Nudi ciuitates Alemāniae intrant. Penitentia Herbiopoli facienda.

10 Anno quoque pranotato Tartari cum uxoribus & filijs, ab India montibus egressi, per uicinas prouincias praedas agunt, quibus semper fuere assueti. Parthos deinde petunt, & pari terrore Mediam, Assyriam, Persiam, Armeniamque & Sarmatas non longo tempore peruadentes, circa Mæotidis palludes sedes suas demum fir marunt, & multa finitimis Christianis mala fecerunt.

Regnū Tartarorum incipit.

MCCIII.

Anno Marquardi abbatis sexto, dominicæ autem natiuitatis 1203, Philippus rex ualido exercitu congregato intrauit Thuringiam, ut Hermannum Landgrauium humiliaret: ea de causa, quod ipsum reliquisset, & Siphrido archiepiscopo Moguntino contra uoluntatem suam adhereret, ac foueret, & quod reditus ac prouentus ecclesiae Moguntinae in Thuringia cedentes in usus sui hostis, hoc est regis Ottonis, conuertisset. Perpendens autem Palatinum comitem & regem Bohemiae cum magno exercitu illi in auxilium uenisse, cura quaeque incendio conlumpsit, & ita se cum suis in Erphordiam cōtulit. Quo comperto Landgrauius & Bohemiae dux ciuitatem obsidione vallantes, se Philippum capturos in ea sperabant. At ille media nocte cum paucis exiens de ciuitate, ad marchiones Misnenses se contulit, ut auxilijs contractis, milites Erphordiae inclusos liberaret. Principes autem eius discessione cognita, obsidionem qua nouem diebus durauerat, soluerunt: cauētes, ne Philippo daretur tempus congregandi exercitum. His ita peractis superuenit rex Otto cum suorum exercitu, quem Guido cardinalis episcopus Pranestinus in festo S. Bartholomaei apostoli apud Marsburg, in regem solenniter consecrauit. Ibi Hermannus Landgrauius & Odacharus Bohemiae rex, qui à Philippo iam prius defecerant, fidelitatem regi Ottoni denuo iurauerunt.

Philippus rex intrauit Thuringiam.

Comes Palatinus rex Bohemiae, Erphordia obsidione uallatur.

comes Flandriae, regno, per Greciam, Isaac Constantino, à Grecis intercurante orientis, annis ferme, de Norenbergia, accepta ab ecclesia, sponte in petra, Philippus reuerentio, opum cepit, & sic ad Aquigranum, rex Otto exercitu, Wisenburg peruenit, est, ali ad Coloniam, denunciat Philostolica uinculis, sub censa excedotem & archiepiscopus regis comitum pallio, ut mors, elebrauit in Bam, eunt. Ibi oblatibus claruerunt, regionibus. His fer, S. Dominici, uiri Innocentius papa, Arnoldus Colobauerunt apud pacem reformata, armatorum rauerant, tricus de Veringen, in tegetrimus, qui in re conlenam, qua cum Philippo, propter causas fu-

Conradus episcopus, nrico militibus de ciuitatis Herbiopolis, quod casum habet, doctus & multum, ipsi autem partitio post biennium, s dedit: Innocentius autem & apostolicam, ut ausu sacro legum, Herbiopolensium episcopo, terre. Verum tunc ad-

*Theodericus
comes Hol-
landia obiit.*

Eodem quoque anno moritur Theodericus comes Hollandia, & traditur comiti de Lo, prouincia cum filia defuncti. Quod grauiter ferens Wilhelmus frater Theoderici, congregatis militibus eundem comitem de Lo, de Hollandia expulit, & fratris filiam tulit.

*Decretales
sunt.*

Lupoldus.

His quoque temporibus Innocentius papa tertius quinque libros Decretales composuit, quos legi in scholis & obseruari in iudicijs vbique mandauit: quod factum est, & fit vsque in presentem diem. Lupoldus episcopus Wormacienfis qui Moguntinum archiepiscopatum (sicut supra diximus) ambierat, Philippo regi adhaerens contra regem Ottonem & Innocentium papam, multa in omni prouincia commisit mala. Omnibus bellis cum Philippo fege suo contra Ottonem personaliter interfuit, vt miles pugnavit, spoliavit pauperes, & neque monasterijs neque ecclesijs pepercit. Cumque milites ad eum dicerent: Domine, non licet nobis ecclesias & monasteria spoliare. Respondebat: Cum ossa mortuorum tollitis, tunc ecclesias & cœmeteria spoliatis. Tandem ab Innocentio papa excommunicatus fuit, & pontificatu depositus, propter innumera scelera quae commiserat. Postremo in odium Ottonis regis officio & beneficio restitutus est.

MCCIII.

*Philippus
rex de nouo
Thuringia
intrat.*

Anno Marquardi abbatis 8. qui fuit dominica natiuitatis 1204. circa mensem Iulium, Philippus rex maximo exercitu coadunato Thuringiam intrat, & quandam ciuitatem Landgrauij Wizenfē nomine, obsidione vallat: regem etiam Bohemiae cum maxima multitudine in auxilium ei ueniētem fugat, omniaque per circuitum oppida igne et urit & deuastat. Landgrauius videns euerfionem terrae suae, & animositate regis se ferre non posse, interuentu quorundam principum supplicat ad eum venit, & eius gratiam postulans promeruit. Post haec archiepiscopum Colonienfem Adolphum, per medium archiepiscopi Treuerenfis ac episcoporum Spirensis & Constantiensis, consilium apud Ardernacum sibi conciliat, & vt ducem Brabantiae, & reliquos Lotharingiae nobiles fideles sibi efficiat, nouem millia marcarum ei donat, & Salued ab ecclesia Colonienfi dudum ablatum restituit, ac plurima se daturum reponit. His allectus promissionibus, Adolphus archiepiscopus Colonienfis sacramentum quod dudum fecerat Ottoni patri pendens, peritium & excommunicationem papae non metuens, post festum S. Martini ad eundem Philippum cum duce Brabantiae Confluentiam venit, & ei iuramentum fidelitatis ambo praestiterunt, quod ei postea non successit in prosperitatem.

MCCV.

*Philippus
de nouo coro-
natur A-
quifgrani.*

Anno Marquardi abbatis 9. Philippus rex ad festum Epiphaniae dominicae natiuitatis 1205. indictione 8. magnum conuentum principū sibi adhaerentium habuit Aquifgrani, ubi cum maximo apparatu archiepiscopus Colonienfis ei occurrit. Ibi rex cōsilio cum suis habito, vt principes suam liberam electionem, secundum antiquitatis institutum non perderent, regium nomen & coronam deposuit, & vt concorditer ab omni recederetur petiuit & impetrauit. Quem Adolphus archiepiscopus Colonienfis magna solennitate, vna cum Maria vxore eius, filia Imperatoris Constantinopolitani, rursus inunxit & coronauit: Ottone languore grauius detento, & omnium pene auxilio destituto. Hoc anno aestas fuit sicca, & hyems dura.

*Marquardus
abbas obiit.
Optime re-
xit mona-
sterium.
Multa opere
construxit.*

Eodem anno Marquardus abbas huius monasterij Hirsaugiensis reuerendissimus, posteaquam annis 8. mensibus 6. diebus 21. strenue & vtiliter praefuisset huic cenobio, graui infirmitate quartanarum febrium tactus, ac longa aegritudine ad plenum decoctus, tandemque dissenteria subsequente dissolutus, 13. calen. Februarij, anno Domini 1205. indict. 8. in Domino quieuit, sepultus non sine fratrum lachrymis, ante altare S. Nicolai. Multas (vt supra diximus) sui regiminis turbationes à tyrannīs sustinuit: sed cum esset vir sapiens, de omnibus triumphauit. In multis, reditus monasterij ampliauit, & copiam rerum temporalium fratribus moriens reliquit. Duo quoque latera claustrī nimia vetustate colapsa cum alijs structuris multis reparauit, & murum ante fores monasterij praelato & insigni opere inchoauit, quem morte praeventus non compleuit. Fuit enim vir sanguinis moribus, ingenio & sapientia clarus, regibus & principibus notus, qui tempore schismatis imperij inter Philippum & Ottonem tam prudenter se in omnibus habuit, quod meritum apud Deum & laudem ab hominibus reportauit.

DE LVTFRIDO, HUIVS MONASTERII ABBATE XXII. QVI

praefuit annis 11. diebus 15. & varijs gestis ac rebus illius temporis.

MORTVO reuerendissimo huius monasterij Hirsaugiensis abbate Marquardo, & anno & die praemissis, corporeque eius cum honore ac reuerentia tradito ecclesiae.

ea sepultura: prior & conuentus, ne tanquam oues sine pastore diutius oberrarent, tertiu[m] de hinc diem, hoc est 23. diem mensis Ianuarij, pro electione noui abbatis vnanimi consensu statuerunt. Quo adueniente, vocatisque interea absentibus, qui huiusmodi electioni debuerunt interesse, ad locum capitularem omnes mane conuenerunt, & implorata ex more gratia spiritus sancti, post longos & maturos tractatus inter se habitos, in abbatem huius monasterij 22. tandem elegerunt Lutfridum, huius conuentus monachum, virum mitem & religiosum, qui confirmatus ab Ordinario Conrado Spirensis ecclesie pontifice, munus benedictionis a Guidone sacrosanctae ecclesie Romanae cardinali, Praenestino episcopo & apostolicae sedis legato per Alemaniam, suscipiens: praefuit huic monasterio 10 annis 11. ac diebus 5. Benedic enim ab episcopo suo Spirensi, qui Philippo regi contra mandatum summi pontificis fauebat, noluit: & ob id munus benedictionis iuxta priuilegium dudum ab Urbano papa datam, sub Gebhardo abbate a legato sedis apostolicae praenominato suscepit. Fuit autem homo tranquillus & pacis amator, qui se non vsque adeo rebus temporalibus (vt plerique faciunt) immergit, sed potius pro necessitate commendaui. Oriundus fuit ex Francia Orientali, liberis ac honestis parentibus procreatus. Qui iuuenis ad literas positus, medioeriter studendo profecit. Non enim ludis populorum oblectari solebat, sed ab ineunte aetate paci ac silentio studens, iam monachum cepisse viuere etiam adhuc puer videbatur. Factus autem aetate prouectior, deliberauit mundum cum vanitatibus pro Christi amore deserere, & in tranquillitate mentis & corporis omnipotenti Domino seruire: Venit itaque ad Hirsaugiam, & sub Conrado abbate monachus factus est, sine querela inter fratres conuersatus est, probatusque annis quampluribus in quibusdam officijs monachorum minoribus, tandem post obitum Marquardi (sicut diximus) abbas ordinatus est.

Eo autem ferme tempore quo electio eius celebrata fuit in Hirsaugia, videlicet anno Domini 1205. uenerunt ad Coloniam Siphridus archiepiscopus Moguntinus, & Cameracensis antistes a sede Apostolica commissarij & iudices constituti, & in maiori ecclesia S. Petri coram clero & vniuerso populo, excommunicatum a papa Innocentio publice denunciarunt Adolphum archiepiscopum Coloniensem, ac vt per omnes conuenticales & parochiales ecclesias eiusdem ciuitatis, per singulos dominicales & festos dies excommunicaretur, praecerunt. Hoc etiam in mandato habentes, vt si infra mensem post denunciationem huiusmodi factam, Romam ad satisfactionem se non conferret, officio & beneficio pontificali destitueretur, & alius in locum eius ordinaretur antistes, qui mandatis obediret apostolicis. Adolpho autem in sua pertinacia perdurante, ac summi pontificis censuras contemnite, praefati commissarij denuo Coloniam accedentes, in maiori ecclesia coram clero & populo, in praesentia regis Ortonis, tredecimo calendis Iulij, ipsum Adolphum per sententiam definitiuam ab omni officio & dignitate archiepiscopali, auctoritate apostolica deponentes, canonicis vt alium eligerent episcopum eadem auctoritate praecerunt. Qui mandatis apostolicis obsequentes, Brunonem de Scyn praepositum Bonnensem, in archiepiscopum elegerunt, & secuta sunt infinita mala. Adolphus enim regem Philippum, propter cuius adhaesionem depositus fuerat, Spirae curiam cum principibus tenentem accedens, quae pateretur exposuit, consilium & auxilium postulauit. Communi ergo decreto principum, rex contra Brunonem & Colonienfes magnum congregauit exercitum, & post natiuitatem B. Mariae semper virginis Mosellam transiuit, & in festo S. Michaelis archangeli Coloniam obsidione vallauit, qua tandem dimissa Nussiam obsedit & cepit, quam Adolpho deposito dedit.

Quibus peractis, omnem prouinciam, concremando, spoliando, miserabiliter affligendo ubiq[ue] deuastauit, & multas munitiones cepit. Castrum etiam Lanscroin nuncupatum, ad domandum Colonienfes speciosum atque fortissimum suo tempore construxit. Maxima fuit his temporibus in omni terra cis Rhenanae prouincia calamitas, & nusquam tuta fides, sed mille vbique pericula sauebant, maxime in terra Colonienfi, propter depositionem Adolphi, & in dioecesi Moguntina, propter Siphridum qui deposuerat eum.

MCCVI.

Anno Lutfridi abbatis 1. qui fuit dominice natiuitatis 1206. Henricus episcopus Herbipolensis, vir doctus, & sacrarum literarum Magister vniuersitatis Parisiensis, cui Otto de Ladenburg in episcopatu successit, & praefuit annis 16. mensibus 5. vir magnanimus & princeps, sapientia & dignitate metuendus.

Lutfridus filius
abbas huius
loci 22.

Lutfridus
abbas a Guidone
cardinali benedictus.

Genus & origo
Lutfridi
abbatis.

Quid monachus sit
factus.

Adolphus
excommunicatur.

Adolphus
Archiepiscopus
Colonienfis deponitur.

Bruno fit
archiepiscopus
Colonienfis.

Philippus
rex mouet
exercitum
in Colonia.

Lanscroin
castrum.

Henricus
obit.

traditur comiti de
frater Theoderici,
& fratris filium

Decretales com-
od factum est, & fir-
oguntinum archie-
ontra regem Otto-
n. Omnibus bellis
pugnauit, spolia
lites ad eum dice-
debat: Cum ossa
Innocentio papa
era quae commisit

circa mensem Iu-
& quandam ciuita-
hemiae cum mari-
um oppida igne ex-
ratem regis se ferre
& eius gratiam po-
a, per medium re-
onsilium apud An-
gia: nobiles fideles
Colonienfis dndum
missionibus, Adol-
Ottoni patri pen-
am S. Martini ade-
amentum fidelita-

dominica natiuita-
habet Aquigra-
Ibi rex consilio cum
aris institutum non
omni recellerat
magna solennitate
sus inuinit & coro-
destituito. Hoc est

is reuerendissimus
flet huic caenobio
plenum decodum
o Domini 1206. in-
are S. Nicolai. Mul-
sed cum esset vir fa-
it, & copia rerum
nimia vetustate col-
terij praclaro & in-
enim vir sanguinis
tempore schismatis
abuit, quod met-

XXII. 271
oris.
e Marquardo, & at-
tradito ecclesiasti-
cas

2111j

11. 11.
11. 11.

*Baldauinus
imperator
Græcorum
obit.*

Eodem anno obiit Baldauinus comes Flandriæ Imperator Constantinopolitanus, princeps Christianissimus, qui multa pro defensione Christianorum patriuit. Huic imperio Græcorum successit Henricus frater eius, & imperauit annis 11. strenue.

*Bruno ca-
pitur.*

Eodem quoque anno Philippus rex iterum fines Colonienfium ingrediens, occurrente sibi Adolpho quondam archiepiscopo, cum comitibus & magno exercitu, totum episcopatum pro libitu suo cuncta subiiciendo percurrit. Rex autem Otto & Bruno qui eodem mense à Siphrido Mogantino in archiepiscopum ordinatus fuerat, præsentibus duobus episcopis de Britannia à rege Angliæ missis cum quadringentis equitibus & duobus peditum millibus de Colonia exeuntes, cum Philippo pugnare statuerunt. Compredientes ergo hi duo reges cum exercitibus suis, apud Wassenburg, Otto & sui terga verterunt, & Philippus rex victoriam obtinuit, & inter alios nobiles multos etiam Brunonem archiepiscopum Coloniensem cepit, quem manibus ferreis constrictum secum abduxit, &

*Colonienfes
Philippo re-
conciliati.*

plùs quam ad anni spacium in arcta custodia tenuit. Inter hæc Colonienfes considerantes sibi totum imperium aduersari, & suos conatus vbiq; frustrari, accepto consilio & auxilio ducis Brabantia, Philippum regem, Bopardiæ commorantem adierunt, & veniam commissorum postulant, ad gratiam eius recepti sunt. Qui etiam postea misit Conrado Spirensi episcopo ad Coloniam fidelitatis ab eis iuramentum exegit. Per idem tempus Otto rex, de Colonia exiens, ad Brunfuch in Saxoniam venit, ibique ordinatis rebus suo per mare in Angliam nauigio venit, vbi à rege Angliæ auunculo videlicet suo, cum honore susceptus aliquandiu remansit.

*Otto rex na-
uigat in Au-
giam.*

Eodem anno 2. calendas Martij, hora diei decima, solis eclipsis fuit & multi humanum se caput in sole vidisse testati sunt.

MCCVII.

*Ecclesia S.
Sepulchri in
Spira.*

Anno Lutfridi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1207. Conradus episcopus Spirensis ecclesiam S. sepulchri Spira, in qua erant moniales, cum omnibus iuribus & pertinentijs suis, in perpetuum tradidit præposito in Deckendorff, vt monialibus quæ tunc erant in ea defunctis aut aliofsum, saluis vitæ necessarijs, translatis, conuentum vicorum suæ possessionis ibidem institueret, qui tamē iurisdictioni Spirensis episcopi pro tempore esset subiectus.

*Conuentus
principum
in Augusta.*

Eodem anno circa festum S. Andreae apostoli Philippus rex in Augusta magnum conuentum principum celebravit, in quo duo cardinales, Hugo videlicet Hofiensis episcopus, & Leo presbyter S. crucis, missi ad reformandam pacem in regno à summo Pontifice Innocentio comparuerunt, qui interuentu regis, Adolphum quondam archiepiscopum Coloniensem ab excommunicatione soluentes, pro satisfactione ad examen sedis apostolicæ miserunt. Ad eorum etiam preces rex Philippus Brunonem archiepiscopum Coloniensem, quem anno priori ceperat à vinculis absoluit, & ire cum ipsis Romæ ad sedis apostolicæ gratiam permisit. Multa ibi coram principibus inter ipsos & regem de pace & compositione regum tractata sunt, sed nihil fuit conclusum, quia ad sedis apostolicæ examen omnia media pacis proposita per ipsos cardinales fuerant referenda.

*Philippus
rex à Pala-
tino occidi-
tur.*

Anno Lutfridi abbatis 3. dominicæ autem natiuitatis 1208. Philippus rex profecturus in Saxoniam contra quosdam suo rebelles imperio, cum ad ciuitatem Bambergam venisset, & per triduum copias expectaret absentes, & quodam die cum Conrado episcopo Spirensi cancellario suo, & duobus seruitoribus in camera episcopi Bambergensis post incisionem venæ quiesceret, venit Otto comes Palatinus de Witelzbach petens introitum, qui in tromissus extracto gladio ipsum regem interfecit, & mox cum suis antequam factum innotesceret, aufugit. Corpus autem occisi regis primo fuit ibidem in maiori ecclesia sepultum, sed ossa per aliquot annos per Fridericum Imperatorem secundum nepotem eius ex fratre, Spiram translata sunt, & in maiori ecclesia cum regibus sepulta. Fuit autem occisus 11. calendas Iulij, & vacauit Imperium vsque ad festum sancti Martini. Porro homicida comes Otto profugus de terra proscritur, & post annos paucos per marsicam Philippi occiditur.

*Otto Pala-
tinus de Wi-
telzbach.*

Eodem anno in festo sancti Martini episcopi, procurante Conrado Spirensis ecclesiæ episcopo, cancellario Philippi regis occisi, qui regalia tunc temporis penes se habebat, maximus Principum, nobilium ac prælatorum conuentus apud Franckfordiam celebratus est: vbi Otto rex quondam aduersarius Philippi, ab omnibus denuo vnanimiter fuit electus, & in regnum confirmatus, qui & filiam regis Philippi duxit vxorem.

*Otto dux
Saxonie in
regno con-
firmatur.*

Eodem quoque anno Philippo rege occiso Siphridus archiepiscopus Moguntinus, de Ro-

de Roma ubi per biennium ecclesie sancte Sabine titulum cardinalatus tenuerat, iubente papa Innocentio ad sedem Moguntinam cum honore reuersus est, eisdemque Lupoldo Wormaciensi episcopo inuafore nequissimo, auctoritate domini papae a cunctis Moguntina cum gloria suscipitur. Lupoldus enim potentia Philippi regis defensus, sedem Moguntinam expulso Siphrido toto biennio occupauerat, excommunicationem papae contemnens, quia homo sceleratus erat, ut diximus.

Siphridus archiepiscopus Moguntinus reuertitur.

Eodem quoque tempore Bruno archiepiscopus Coloniensis cum Siphrido Moguntino archiepiscopo praedicto missus a papa, Coloniam reuertitur, & in festo sanctorum martyrum Prothi & Iacinti cum maximo tripudio & gaudio, a cuncto populo & clero Coloniensi suscipitur. In cuius aduentu pax reddita est terris, prouincia a praedonibus purgata quieuit, comites ac nobiles terrae ei se iuramento ad obedientiam subiecerunt. Adolphus quoque olim archiepiscopus ad eum ueniens, obedientiam ei iuxta mandatum apostolicum promisit. Verum non diu permansit ista prouinciae serenitas. Nam posteaquam omnia successerant ei ad nutum, Bruno archiepiscopus languore corripitur, & eodem anno altera die post festum omnium sanctorum ab hac vita migravit, & in maiori ecclesia sepelitur non sine lachrymis multorum, qui se omnes conuicte, pacem in prouincia habituros sperabant. Quo autem mortuo, Theodericus praepositus Apostolorum consilio & auxilio regis Ottonis in archiepiscopum electus unanimiter praesuit annis sex.

Bruno Coloniensem reuertitur.

Bruno archiepiscopus Coloniensis obiit.

MCCIX.

Anno Lutfridi abbatis 4. dominicae autem natiuitatis 1209. Innocentius papa audiens principes totius Imperij Ottonem in regem elegerit, & eorum consilio regis Philippi filiam, quam uis consanguinitate ei iunctam, propter bonum pacis & concordiae illi in matrimonio sociasse, factum laudans, iterum in Alemanniam misit Hugonem & Leonem cardinales, ut illud sua auctoritate confirmarent. Qui in Alemanniam uenientes, ciuitates singulas uisitantes, auctoritate apostolica iustitiam ubique petentibus faciebant.

Papa legatos misit in Alemanniam.

Eodem anno rex Otto cum magno apparatu Italiam intrauit, ubi principes totius Longobardiae occurrentes, eum cum gloria susceperunt, ciuitates & castella eius dominio subdiderunt, & infinitam pecuniam uectigalium & tributorum a tempore Henrici Imperatoris reseruatam, ad manus eius tradiderunt. Posthaec Romam progressus, occurrente sibi papa cum cardinalibus & senatu, cum honore suscipitur, & sequenti dominica post festum sancti Michaelis, hoc est 4. nonas Octobris, in ecclesia maiori beati Petri Apostoli ab ipso papa Innocentio in Imperatorem coronatur.

Otto rex Italiam coronatus ingreditur.

Otto rex Imperator Romae coronatur.

His ferme temporibus sanctus Fraciscus ordinem fratrum Minorum in Italia, cum multa religione & sanctitate inchoauit: in quo successu temporis, complures uiri sancti atque doctissimi claruerunt, qui uerbo & exemplo ecclesiam magnifice illustrarunt.

Ordo Minorum capit.

Hoc anno erat aestas tonitruis, fulminibus & imbribus valde impetuosa, & hyems nimis dura & asperissima, quae diutius durauit.

MCCX.

Anno Lutfridi abbatis 5. qui fuit dominicae natiuitatis 1210. inter papam & Ottonem Imperatorem quartum, grauissimae dissensionis fuerunt subortae propter Marchiam Apuliam, quam Imperator ad imperium, papa uero ad ecclesiam pertinere Romanam confirmabat, per donationem testamentariam dominae Methildis, filiae quodam Rutgeri principis Siciliae famosissimi, & uxoris Conradi regis filij Henrici Imperatoris quarti. Haec donationem per mulierem sine consensu principum ecclesiae factam, papa validam, Imperator uero inuaidam esse dicebat. Tandem quum Imperator ipsam marchiam papae non uellet concedere, ab ipso fuit excommunicatus, & postremo ab imperio depositus.

Inter papam & Imperatorem dissensio. Causa dissensionis.

MCCXI.

Anno Lutfridi abbatis 6. dominicae autem natiuitatis 1211. Otto Imperator prosperis uentibus, totam sibi Apuliam & Calabriam subiecit, ciuitates in ditionem accepit, castra militibus suis custodienda commisit, & Fridericum regem Henrici Imperatoris filium penitus exterminare tenuit, obedire mandatis apostolicis contempsit. Unde commotus papa Siphrido archiepiscopo Moguntino praecipit, ut per totam Alemanniam Imperatorem excommunicatum & depositum ab imperio denunciaret, quod & fecit. Quo facto, Henricus comes Palatinus Rheni, dux quoque Brabantiae, & multi principes alij ac nobiles Ottoni fauentes, totum episcopatum Moguntinum circa festum S. Michaelis, incendio & rapina deuastare coeperunt, nihil praeter ciuitates munitas & fortissima castra intactum relinquentes, sed villas, ecclesias & monasteria desolando spoliauerunt, totam terram penitus

Imperator totam Apuliam obtinet. Imperator excommunicatur. Ecclesia Moguntina per seculo.

Siphridus archiepiscopus.

desolationem agunt. Siphridus autem archiepiscopus omnia hæc mala propter obedientiam sedis apostolicæ sufferens, nusquam in patria ruitus, ad Hermannum Thuringiam Landtgraviium confugit, & ibi aliquandiu mansit.

Eodem anno circa quadagesimam Otto Imperator ab Italia redijt, excommunicatus à papa, & per totam Alemaniam declaratus.

MCCXII.

Anno Lutfridi abbatis 7. Dominicæ autem natiuitatis 1212. Otto Imperator circa festum pentecosten, conuentum principum in Nurenberga habuit, exponens principibus causam dissensionis inter ipsum & papam. Post hæc mouit expeditionem in Thuringiam contra Hermannum Landtgraviium sibi aduersantem, vbi duas munitiones Rotenberg & Saltzungen fortissimas destruxit. Inde progrediens, obsidione vallauit oppidum Wizenfæ, quod etiam præter arcem obtinuit. Ibi tunc primo cœpit haberi vsus instrumenti bellici quod Tribock appellatur.

Imperator Thuringiam ingreditur.

Instrumenti Tribock inuentio. Leodiu captum à Duce Brabantia.

Eodem anno Leodium in die ascensionis Domini à duce Brantiæ Henrico fugato episcopo, Huardo capitur, & maxima præda inestimabilisq; diuitiarum thesauri à multitudine ytriusq; sexus & ætatis, ex omni Germania & Gallia necnon & Burgundia versus Italiam iter arripuit, senes & iuuenes, pueri & adoloscetes, coniugata ac virgines, pauperes & diuites, sine ordine, sine duce, sine autoritate, propria presumptione ducti, cruce se mutuo signantes, contra Saracenos mare transire, & terram sanctam se recuperare vellet dicebant. Verum cum venissent ad mare, alij fame & inopia perierunt, alij rapti à piratis venditi sunt, cæteri cum ingenti confusione ad propria redierunt, plures corruptionis suæ præmium reportantes.

Conuersus populorum ad mare.

Expeditio contra Albienses.

Eodem anno facta est expeditio cruce signatorum à duce Austria & quibusdam terræ Baronibus, aliisque diuersæ conditionis hominibus, ex Austria, Saxonia, Westphalia, Phrysia & Alemania tota, in auxilium comiti de Mansfort, ad impugnandum hæreticos Albienses, qui & Ruptarij vel Coterelli dicebantur, de terra S. Egidij, papa mandante. Qui audientes tantum contra se venire exercitum, alij relictis ciuitatibus & castris fugerunt, alij ad vnitatem Catholicæ fidei reuersi, obedientiam cardinali ad hoc à papa missorum præstiterunt. His peractis præfatus dux Austria Leopoldus cum magno Christianorum exercitu contra Saracenos, à Maslamuto rege Maroth nauigio missos, in Hispaniam progressus est: vbi commisso cum fidelibus ipsis prælio, Christiani obtinuerunt victoriam, infinita multitudine Saracenorum occisa, cæteris in mari submersis.

Bellum Christianorum cum Saracenis.

Imperatoris nuptia.

Friedericus rex venit contra Ottonem.

Eodem quoque anno Otto Imperator in Northusen nuptias celebravit, ducens uxorem filiam Philippi regis, sibi antea (vt diximus) desponsatam, quæ die quarta post hæc, rebus excessit humanis. Interea videns papa Innocentius pertinaciam Ottonis, quem prius semper fouerat contra Philippum & in altum sublimauerat: cum neque pro absolutione, neque pro aliqua compositione laboraret, misit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum supra memoratum, Henrici quondam Imperatoris filium, & cum literis ac mandatis missis sit eum in Alemaniam, præcipiens & mandans principibus imperij, vt Ottone excommunicato atque deposito & abrogato, ipsum in Imperatorem eligerent, susciperent, ac manum tenerent, & in omnibus viriliter assisterent, sibi que transeunti per terras quisque suo loco conductum honorifice præberent. Quod & factum est. Comperiens Otto Fridericum aduentum, desistens ab impugnatione Landtgrauij obuiam illi cum exercitu proficiscitur. Qui dum in partibus Sueuiæ conuenissent, Otto cum suis cedere compulsus est, & præualere non potuit, quia pro tenacitate sua multum eum relinquebant. Adhuc tamen habens fiduciam in solo duce de Zeringen, descendit vsq; ad Brisach regium oppidum, prætolari volens euentum rei, si quo modo posset habere copiam resistendi. Vbi dum commoratur in præsidio, & familiares sui oppidanos rapinis & iniurijs prouocantes, vinum, pabula & quæque ad victum pertinentia violenter diriperent, congregati ciues in vnum, ipsum cum omnibus suis de oppido eiecerunt, quibusdam vulneratis & membris truncatis. Quiscedens inde reuersus est in Saxoniam, conducentibus ipsum quibusdam terræ illius nobilibus.

Friedericus obsidit Hagenau.

Post hæc Fridericus cum ab omnibus susciperetur pro rege, & ciues Imperialis oppidi Hagenau adhuc in Ottonis fidelitate persistenter, obsidione urbem vallauit, & in deditioem accepit. Inde progressus de ciuitate in ciuitatem, ab omnibus vt rex eum honore susceperus est, & in breui totum imperij orbem obtinuit. In festo quoq; sancti Andree

*Opus
Histo*

dreæ Ap
delitatis
H
gis, per
in odiu
consent
tit in gra
natione
10 A
principi
principi
ce signa
te Magi
xonia, v
riam fil
Tholof
patrem
Hierusa
20 Mechri
duos fil
tem vx
Ex con
Eo
Eo
trauit, v
tatem su
mento
C
30 superat
piscopu
cum ma
pfo an
toris de
pter Co
munica
E
nasterij
nis 39. m
40
A
tor terr
cum reg
dria (cu
Franco
lbi com
qui om
E
rore on
30 ricum d
um ven
& ab O
H
E
ordinis
tos con
cibus.
papa &

dreæ Apostoli, celebrem curiam in Moguntia habuit, vbi multi principes iuramentum fidelitatis ei præstiterunt.

Hoc ipso quoque anno Lupoldus episcopus Wormaciensis, interuentu Friderici regis, permissione papæ ad sedem suam reuersus est, & in gratiam sedis apostolicæ receptus: in odium (vt plerisque visum est) Ottonis, qui eum mortuo Philippo rege in exilium papa consentiente proscripserat, & interea Siphridus archiepiscopus Moguntinus, quâ diu stetit in gratia Ottonis, etiam Wormaciensem ecclesiam gubernauit, maxime quoad ordinationes & sacramenta.

MCCCXIII.

10 Anno Lutfridi abbatis s. qui fuit dominicæ natiuitatis 1273. Fridericus conuentum principum Aquisgrani ad festum sancti Iacobi celebrem habuit, vbi de cõsensu omnium principum rex appellatus est, & in sedem regni collocatus. Ibi quoq; cum multis alijs cruce signatus est contra Saracenos pro recuperatione dominici sepulchri, cruce prædicante Magistro Conrado tunc decano, qui postea factus est episcopus Hildesheimensis in Saxonia, viro sancto atque doctissimo. Rex autem Fridericus primo duxit in vxorem Mariam filiam regis Arragonum, qui hoc ipso anno Albiensibus auxilium ferendo & comiti Tholosano, fuit occisus. De qua genuit Henricum regem Romanorum, qui obiit ante patrem, & Conradum regem. Mortua prima vxore duxit secundam, filiam Ioannis regis Hierusalem, quæ habuit filium nomine Iordanum. Hac etiam mortua duxit tertiam, Mechtildem filiam regis Angliæ, cuius nuptias in Wormaciâ celebravit. Hæc peperit et duos filios, & duas filias, Fridericum regem Tusciæ, Ericum regem Longobardiæ, Agnetem vxorẽ Landgrauij Thuringiæ, & Constantiã vxorem Ludouici Landgrauij Hassiæ. Ex concubina, Manfredum Siciliæ regem genuit.

Eodem anno obiit Lutoldus episcopus Basiliensis, cui Walterus successit.

Eodem quoque anno Philippus rex Franciæ cum maximo exercitu Flandriam intravit, vt Pherrandum comitem expelleret, & suo terram dominio subiugaret. Sed voluntatem suam implere non potuit, nam plurimis suorum ibidem occisis, cum magno detrimento & ignominia in Franciam redire compulsus est.

30 Circa autumnum etiam dux Brabantiæ Henricus cum Leodiensi episcopo dimicâs superatur, omnibus fere suis aut captis, aut occisis. Theodericus autẽ Colonienfis archiepiscopus mandatis apostolicis contumaciter inobediens, partes Ottonis contra Fridericum manifeste tuebatur, per quod multam suæ diocesi calamitatem induxit. Contigit ipso anno episcopum Monasteriensem venire Coloniam, qui à quibusdã fautoribus Imperatoris depositi captus, Werdenam missus est, & iussu ipsius vinculis mancipatus. Quapropter Colonienfes à Siphridio archiepiscopo Moguntino Romani pontificis legato excommunicantur, & diuina officia celebrari Coloniam prohibentur.

Eodem quoque anno 17. calendas Septembris obiit Rupertus, abbas quintus monasterij mei Spanheimensis, cui Iuanus sextus in ordine abbatum succedens, præfuit annis 39. mensibus 3.

MCCCXIII.

40 Anno Lutfridi abbatis 9. dominicæ autem natiuitatis 1214. Otto quõdam Imperator terram comitis Gelrensis igne ac ferro deuastat. In mense Iulio idem Imperator Otto cum rege Angliæ suo auunculo, Henrico quoq; duce Brabantiæ, Pherrando comite Flandriæ (cuius præcedente anno fecimus mentionẽ) & multis alijs, contra Philippum regem Francorum in bellum proficiscitur, à quo facta congressione superatur iuxta Tornacum. Ibi comes Pherrandus cum multis nobilibus tam Flandriæ quam Lotharingiæ captus est, qui omnes Parisios missi, vinculis mancipantur.

Eodem tempore Fridericus cum validissimo exercitu Mosellam transiit, & suo terrore omnes nobiles terræ illius ad obedientiam sui coegit. Deinde Mosam transiens Henricum ducem Brabantiæ bello petere statuit, qui celeri aduentu eius territus, supplex ad eum venit, fidelitatem iuramento fecit, filiam cum alijs nobilibus multis obsidem dedit, & ab Ottone Imperatore deposito recessit.

Hoc ipso anno, pridie nonis Martij, stella cometes apparuit.

Eodem quoque anno cepit in Alemania prædicare frater Conradus de Marpurg ordinis prædicatorum autoritate apostolica, & per annos ferme 19. continuauit, multos comburi vt hereticos fecit, nullo prohibente. Tandem (sicut dicemus) & ipse fuit occisus. Theodericus archiepiscopus Colonienfis propter inobedientiam mandatorum papæ & adhesionem Ottoni quõdam Imperatori abrogatã, primo excom-

municatus est, & postea per Siphridū archiepiscopum Moguntinum Apostolicæ sedis legatum Colonie in maiori ecclesia ab omni officio & beneficio pontificali depositus. Qui Romam profectus, gratiam restitutionis diu postulans impetrare non potuit.

MCCXV.

Werdena capitur.

Anno Lutfridi abbatis 10. dominicæ autem natiuitatis 1215. Adolphus comes de Monte, castrum Werden obsidione vallans cepit, & Ottonem episcopum Monasterensem ibidem ab Imperatore (sicut diximus) vinculis mancipatum, potenti manu liberavit, in vigilia scilicet S. Iacobi apostoli.

Concilium Lateranense celebratur.

Eodem anno Innocentius papa synodum 130. episcoporum Romæ in ecclesia Lateranensi, recuperandæ Hierosolymæ gratia celebravit: in qua libellos quosdam Ioachimi abbatis Florentis monasterij de Calabria erroneos condemnauit. Missisq; literis suis per omnes fines Christianorū, quoslibet idoneos Magistros prædicare crucem præcepit. Unde per diuersas prouincias in numerabilis multitudo, pro amore Christi & liberatione terræ sanctæ signati sunt. Inter quos fuerunt Fridericus rex Romanorum & Siciliæ, Siphridus archiepiscopus Moguntinus, episcopi quoque Leodiensis, Bambergensis, Pictauiensis, & Argentinensis, dux Henricus Brabantie, dux Merauia, dux Lymurgensis, dux de Ance, comes Palatinus de Tubingen, Marchio de Baden, comes de Los, comes de Iuliac, comes de Seine, comes de Monte, & alij complures, qui omnes prædicant crucem Ioanne Scholastico Xantense Aquisgrani susceperunt.

Cruz prædicatur & multi signantur.

Eodem anno venit ad Coloniam Theodoricus archiepiscopus Treuerensis, & cooperante Henrico duce Brabantie ciues ad pacem & subiectionem Friderici regis iuxta mandatum apostolicum reduxit, ab excommunicatione & interdicto, quibus per annum & menses quinque subiacuerant, absoluit, & quarta die mensis Augusti missas in maiori ecclesia S. Petri coram omni populo solenniter decantauit.

Colonienfis Fridericum regem suscipiunt.

Eodem die Fridericus ciuitatem ingressus cum honore magno suscipitur, & homoq; fidelitatis suscepto per dies 7. commoratur.

Lutfridus abbas priuilegia inuouat.

Eodem quoque anno dominus Lutfridus huius cœnobij Hirsaugiensis venerabilis abbas, confirmationem omnium priuilegiorum per reges & Imperatores ipsi monasterio collatorum, à Friderico secundo Romanorum & Siciliæ inelyto rege impetrauit, cum vterioribus indultis: vt patet in literis ipsius confirmationis, quæ datæ sunt in Hagencarv, 30 anno incarnationis dominicæ 1215. 3. idus Iulij, in diectione tertia.

Engelbertus fit archiepiscopus Colonienfis.

Eodem anno cum Theodoricus quondam archiepiscopus Colonienfis diu Romæ apud papam, pro sui restitutione laborasset, & nihil proficeret, vacuus redire compulsus est, & papa scripsit Colonienfis, vt alium in archiepiscopum eligerent. Qui conuenientes in vnum, Engelbertum maioris Ecclesiæ præpositum filium comitis Montensis, in archiepiscopum elegerunt, qui præfuit annis ferme decem, vir optimus, cleri amator, & pauperum defensor: quem Fridericus comes de Senburg consanguineus eius postea crudeliter interfecit.

Walterus episcopus Basiliensis deponitur.

Eodem anno Walterus Basiliensis electus, diffamatus quod non canonicè intrauerit, à papa Innocentio Romam citatus est, qui cum se de obiectis expurgare canonicè non posset, ab eodem fuit depositus: & Henricus per electionem canonicam succedens, confirmatus est.

Hæreticorū in Alemania combussio.

His temporibus multi in occulto fuerunt hæretici vtriusque sexus, qui varios seminauerunt errores in Alemania, Francia, & Italia, quorum plures deprehensi flammis exusti sunt. In ciuitate enim Argentinensi hoc anno plusquam 80. numero fuerunt comprehensi simul vna vice, quorum pauci innocentes reperti sunt. Hos frater Conradus de Marburg, inquisitor apostolicus, iudicio ferri candentis, si negassent hæresin, probare confluxit: & quos ferrum exussisset, velut hæreticos iudicio seculari tradere comburendos. Unde paucis exceptis, omnes qui semel essent accusati, & ad eius examen perducti, per eum condemnabantur ad incendium. Fuerunt qui crederent, eum plures innocenter damnauit, se, propterea quod candens ferrum à peccatis nullum reperisset immunem, etiam nullius hæresis macula vnquam infectus extitisset.

MCCXVI.

Innocentius papa 3. obiit.

Anno Lutfridi abbatis 11. Dominicæ autem natiuitatis 1216. Innocentius papa obiit, post octauas apostolorum: cui Cincius cardinalis quatuor Coronatorum succedens, dictus est Honorius 3. & præfuit annis 10. mensibus duobus. Hic ordines Prædicatorum & Fratrum Minorum sancti Francisci confirmauit.

Eodem anno Fridericus rex conuentum principum circa initium mensis Maij Nurenberge

Trinitas

Opera
Historia

renberge Engelberpum suis dolores, quos in Domnam ab & prouoc
30
D E
V E N
ren abbas præhabsterij ter
20 uentus ac per C
lennite autem literas a doctus mni ter gnus hō ne tam dinatus
30 cimofe re pasto tuens a studio of inter natus & ci eum va nanqu ca fratr ceretur
40 substan gem Fr rum hō de ann sterij à l amicit priuileg re trium mediat edienti
50 abbat, Huius fuit, & riosetr mribu pro ter destitu spiciat, nim ab

renberga celebrauit, cui interfuit Petrus sanctæ Potentianæ cardinalis missus à papa. Ibi Engelbertus Coloniensis electus, per eundem cardinalem confirmatus in archiepiscopum fuit. Item eodem anno Otto quondam Imperator ab omnibus derelictus, præ mentis dolore infirmatus, post multas angustias mortuus est.

Eodem quoque anno Lutfridus abbas, morbo correptus & senio, post multos labores, quibus huic monasterio satis vtiliter præfuit annis 11, & diebus 15, tandem 5. Aprilis in Domino quieuit, vir mitis ingenio & mansuetudinis singularis, qui tam monachus quam abbas in omni tranquillitate & pace fratrum conuersatus est, structuras varias fecit, & prouentus non minorauit.

10 DE EVERHARDO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXIII.
qui præfuit annis 15, & de varijs gestis illius temporis
in Alemania.

VENERABILI abbate Lutfrido viam vniuersæ carnis ingresso, & tradito iuxta morem ecclesiasticæ sepultura, conuenientes in vnum fratres pastore viduati, de noui abbatis electione tractare cœperunt. Qui tandem post maturam inter se deliberationem præhabitam, inuocata prius gratia spiritus S. vnanimi consensu in abbatem huius monasterij tertium & vigesimum elegerunt, dominum Euerhardum monachum huius conuentus professum, virum integerrimum, scientia & moribus clarum: qui electus canonice, ac per Conradum episcopum Spirensis confirmatus, & secundum consuetudinem solenniter ordinatus, præfuit huic monasterio strenue annis 15, & aliquot diebus. Oriundus autem ex Sueuia, liberis & nobilibus parentibus procreatus, in pueritia sua ad dicendum literas ab eisdem positus fuit, qui proficiens cum aetate in omnibus studijs bonarum artium doctus euasit. Deinde veniens ad conuersationem, monachus factus est, & inter fratres omni tempore religiose ac laudabiliter conuersatus. Fuit enim vir optimus, & magno dignus honore, ingenio excellens, consilio profundus, promptus & circumspectus, sermone tam Latino quam Alemanico disertus, & sanata quadam auctoritate reuerendus. Ordinatus autem abbas anno præscripto Dominicæ natiuitatis millesimo ducentesimo decimo sexto, indictione 4. in mense Aprili (sicut diximus) moribus & vita se vtilem exhibere pastore omni studio curauit, non minus exemplo quam verbo subiectos suos insti-

tuens ad obseruantiam regularem, quam summo opere & auxilio & continuauit. Tam enim studiosus & diligens fuit circa obseruantiam monasticæ disciplinæ, vt ab his qui vitam eius internam nescirent, nullam de temporalibus habere curam videretur, tam autem sollicitus & circumspectus in ordinandis exterioribus rebus pro cœnobij ac fratrum vtilitate, vt eum vacare internæ conuersationis spiritu nullatenus potuisse palam testareris. Totus nanque fuit intentus obseruantia regulari, totus internus, totus integer ac deuotus, & circa fratrum conuersationes tam sollicitus & circumspectus, vt omnium pastor verus & diceretur & esset. In cura etiam rerum temporalium multum diligens & prouidus extitit, &

40 substantiam monasterij tempore sui regiminis non mediocriter augmentauit. Apud regem Fridericum ducem Sueuiæ & alios principes, propter sapientiam, doctrinam & morum honestatem in magna reuerentia habebatur, & sæpius consilij eorum interfuit. Vnde anno regiminis sui septimo (sicut ibi dicemus) confirmationem priuilegiorum monasterij à Friderico Imperatore secundo præfato, cum ampliori gratia obtinuit, & familiari amicitia illi iunctus fuit. Magnam suo tempore cum episcopo Augustensi pro defensione priuilegiorum ac libertatum præposituræ suæ in Rothen dissensionem habuit, contra quem iure triumphauit. Præpositus enim Rothenensis, ab antiquo abbate Hirsaugiensi semper immediate pleno iure subiectus, nescio quo spiritu seducente in superbiam eleuatus, eius obedientiam subterfugere cupiens, præfata Augustensis ecclesiæ pontificem inuocauit, se non abbati, sed episcopo immediate subesse, more cæterorum abbatum diocesis existimans.

50 Huius præpositi temeritatē abbas Euerhardus iniquo ferens animo se constanter opposuit, & coram præfato episcopo totoque capitulo Augustensis ecclesiæ per sententiam gloriose triumphauit. Vis enim iuribus & priuilegijs monasterij Hirsaugiensi, ibidem ab omnibus fuit declaratum, præpositum in Roth non episcopo, sed abbati huius monasterij pro tempore existenti, sine aliquo medio esse subiectum: ita videlicet quod institutio & destitutio illius, secundum regulam sanctissimi patri nostri Benedicti abbatem solum respiciat, & de ordinatione eius nemo se alius quicumque aliquatenus intromittat. Fuit enim abbas Euerhardus iurium, libertatum, priuilegiorum, rerum & bonorum monaste-

Conuentus
Tritheim
Nuremberg.
Otto Imperator
morabitur.

Lutfridus
abbas huius
loci obiit.

Euerhardus
fuit abbas 23.

Genus
vita Euer-
hardi.

Quanto fue-
rit in regi-
mine suo.

In strequo-
rum statu
sollicitus.

Regi ac Prin-
cipibus gra-
tias.

Contra præ-
positum Ro-
thensem a-
ctio.

Victor ab-
bas contra
rebellem e-
nastis.

postolica sedis le-
gati depositus, qui
otuit.
dolphus comes de
um Monasterien-
ti manu liberavit,
na in ecclesia Le-
uofdam loachimi
isq; literis suis per
em præcepit. Vn-
& liberatione ter-
Sicilia, Siphacis
fis, Pictauiensis,
fis, dux de Anci-
de Iuliano, comes
em Ioanne Scho-
reuerensis, & coo-
ci regis iuxta man-
ibus per annum &
as in maiori eccle-
scipitur, & homi-
gienfis venerabilis
res ipsi monasterio
mpetravit, cum re-
sunt in Hagenarv,
nienfis diu Rome
redire compulsi
t. Qui conuenien-
Montenlis, in ar-
leri amator, & pau-
ius postea crudeli-
canonice intrare
gare canonice non
n succedens, con-
s, qui varios sem-
nensi flammis exu-
o fuerunt compre-
Conradus de Mar-
n, probare conate-
m burendos. Vide
ducti, per eum con-
ocenter damnant.
nem, etiam si nul-
ocentius papa, ob-
atorum succedens,
s Predicatorum &
n mensis Maij Nu-
renberga

enrij

enrij

*Liberatum
fuit acerri-
mus defen-
sor.*

rij sui defensor acerrius; nec vnquam sustinere aliquam eorumdem passus est violatio-
nem. Constans erat animo, nec facile poterat ab iniuriantibus superari: quippe quem &
prudencia reddidit in agendis prouidum, & innata benignitas cum humili patientia in
sufferendo gloriosum.

MCCXVII.

Lupoldus.

Anno Euerhardi abbatis primo, dominicæ natiuitatis 1217. obiit Lupoldus episco-
pus Wormacienfis, de quo Cæsius monachus Heisterbacensis in secunda Dyalogorum
suorum distinctione, nono capite, mentionem facit, improba conuersatione illius testi-
monium perhibens. Quo mortuo Henricus præpositus de Nuhusen, filius comitis, de Sa-
raponte successit, & præfuit annis ferme 17.

*Andreas
Vngaria
rex.*

Eodem anno Andreas rex Vngariæ & Lupoldus dux Austriæ cum multis episcopis,
comitibus, & nobilibus, copiosaque multitudine cruce signatorum, in subsidium terræ
sanctæ, mare pro Christi amore transeunt. Similiter Wilhelmus comes Hollandiæ potē-
tissimus, Georgius comes de Wide, & Ioannes comes de Spanheim, cum luano mona-
sterij mei abbate sexto, & alijs multis Teuthoniæ hominibus cruce signatis, ad terram san-
ctā recuperandā profecti sunt. Inter quos fuerunt etiam Bambergensis episcopus & frater
eius dux Merauis, Poppo quoque comes de Henneberg, Ludouicus comes de Ottingen &
cardinalis vnus apostolicæ sedis legatus.

MCCXVIII.

*Damiata
capitur à
Christianis.*

Anno Euerhardi abbatis 2. natiuitatis autem dominicæ 1218. circa dominicam pas-
marum, dux Austriæ Lupoldus cum legato papæ, templarij, hospitalarij, & exercitu copio-
sissimo ad fines Ægypti accedentes, Damiatam ciuitatem opulentissimā aliquanto tempo-
re obsederunt, & turrim quæ dicitur Clauis terræ, iuxta litus Nili munitissimam, in vigi-
lia sancti Bartholomæi expugnando ceperunt, & postea etiam ciuitatem obtinuerunt,
quam tamen non diu retinere potuerunt, sicut in actis eorum legitur.

Eodem anno obiit Bertholdus dux de Zeringen, vir fortis & bellicosus, qui multam
vita sua cum aduersarijs bella commisit.

Eodem quoque anno mare terminos suos in Phrysiā transiens & procul egrediens,
terram in longitudine circumquaque occupauit, villas integras deleuit, ecclesias, domos,
& castella cum oppidis in numeris subuertit, & plus quam centum millia hominum con-
sumpsit. Sunt qui scribant, huius diluuij causam fuisse quandam irreuerentiam venerabi-
li sacramento dominici corporis exhibitam à quodam homine temulento, qui hostias de-
pici de in manu sacerdotis pugno deiecerat in terram, & hinc diuinam sæuissimam vltionem.

MCCXIX.

*Hierusalem
à Saracenis
subuertitur.*

Anno Euerhardi abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1219. regina ciuitatū Hierosolyma,
quæ videbatur inexpugnabilis, destructa est à Coradino filio Saphadini, foris & intus mu-
ri eius cum turribus redacti sunt in aceros lapidum, præter templum Domini ecclesiam-
que sancti sepulchri, & arcem quam Turrim Dauid appellant.

*Fridericus
Imperator
coronatur à
papa.*

Eodem anno Fridericus rex pro benedictione imperiali Romam cum maximo ap-
paratu proficiscitur, & ab Honorio papa circa festum B. Cecilie, in Imperatorem vnctus
coronatur. Qui vltius proficiscens in Apuliam, cum magno suorum exercitu multa-
bi bella commisit, & omnem terram cum Sicilia suo imperio subiugauit. Statimque inter
ipsum & Honorium papam dissensiones subsecuta sunt, quæ multis annis cum vtriusque
partis dispendio durauerunt.

*Dux Letha
vngaria.*

Eodem quoque anno dux Lotharingiæ consentiente vel dissimulante episcopo A-
gentinensi cum valido exercitu intrauit Alsatiā, sumpturus de quibusdam iniuriatori-
bus suis propositam vltionem.

MCCXX.

*Fridericus
Imperator
Apulia pos-
situr.*

Anno Euerardi abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1220. Fridericus Imperator
in Apulia constitutus, multa cum finitimis Saracenis bella commisit, & pluribus ex eis in-
terfectis, reliquos suo dominio coegit esse subiectos. Henricus autem filius eius puer de-
cem ferme annorum, per Ottonem Herbipolensem episcopum (cuius tutelæ fuerat com-
missus) cooperante Engelberto Colonienſe archiepiscopo, regnum interea Teuthoniæ
genitore absente gubernare dicebatur.

*Conradus
comes Syl-
uestri.*

Eodem anno inter Siphridum archiepiscopum Moguntinum & Conradum comi-
tem Syluestri de Dune, propter aduocatiā in Heimbach grauis discordia fuit in tantum
quod archiepiscopus excommunicato illo, terram eius ecclesiastico supposuit interdictione.
Tandem amicis se interponentibus concordia tali modo facta est, quæ comes centum ar-
genti

Trinitas

*Opera
Historia*

geniti marci à capitulo Moguntino susceptis, aduocatiam resignauit, & à sententia excō-
municationis interdictiōe absolutus fuit.

Hoc ipso anno nonis Augusti obiit S. Dominicus, ordinis fratrum Prædicatorum
primus institutor, vir incomparabilis sanctitatis.

S. Dominicus obiit.

MCCXXI.

Anno Euerhardi abbatis 5. dominicæ natiuitatis 1221. Damiatina ciuitas, quam Chri-
stiani summo labore & multi sanguinis effusione anno priore ceperant & possederant,
Soldano Babylonie pro liberatione captiuorum in regno suo, & Coradini fratris sui, à
Christianis est restituta: quod factum, peccatis eorum demerentibus nequaquam est du-
bitandum. Nam Saladinus paulo ante pacem Christianorum postulans, regnum Hieru-
salem se illis redditurum, ciuitatem ipsam reedificaturum, & Damiatam cum adiacente
regione ad viginti milliaria quiete possidendam concessurum, modo ulterius in terram
eius non procederent, promisit, & nunc Christiani, eius gratiam quærent.

Damiatina
Saladino re-
stituitur.

Eodem anno in die S. Margarethæ virginis & martyris, ciuitas Wormatiensis igne
casuali fuit incensa, & multæ domus, maxime circa forum & plateas circumiacentes, fue-
runt exusta: ita quod media pars vrbs fere consumpta fuit, ecclesia quoque sancti Pauli
similiter fuit exusta, & infinita ciuibus damna illata.

Wormatiensis
incendio cre-
ditur.

Hoc ipso anno fratres Minores Wormatiæ primo intrantes, ordinis sui monaste-
rium ex elemofynis fidelium ibidem construxerunt.

MCCXXII.

Anno Euerhardi abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1222. Conradus episcopus Spiren-
sis audiens moniales in Hufen nostri ordinis iuxta Durckheim, à tramite regularis obser-
uantie nimium declinasse, vitamque viuere improbam & nimis turpem, ipsum earum
cœnobium de consensu domini Siphridi archiepiscopi Moguntini, monasterio Lym-
purgensi eiusdem ordinis vniuit, & titulum conuentus monialium penitus extinxit: ita vt
illis quæ tunc viuebant mortuis, nulla deinceps ibidem susciperentur, & abbas Lym-
purgensis per suos monachos secundum loci facultatem & prouentus, pro tempore, diuina
ibidem faciæ celebrari.

Hufen cœ-
nobio Lym-
purgensi da-
tur.

Eodem anno 7. idus Maij, quæ fuit dominica proxima ante dominicam ascensionis,
Henricus filius Friderici Imperatoris 2. ab Engelberto archiepiscopo Colonensi, ad insti-
tiam patris, de consensu principum, adhuc puer in regem Romanorum consecra-
tus est.

Henricus fi-
lius Romanorum.

Eodem quoque anno, tertio idus Ianuarij, mane hora prima diei, magnus in Colo-
nia & circa, terræ motus fuit, & multa ædificia subuertit. In Cypro quoque duæ ciuitates
eodem anno ex terræ motu multis extinctis hominibus corruerunt. In Italia etiam & Lo-
gobardia maximi & horridi terræ motus hoc anno fuerunt, in tantum quod homines
delectis ciuitatibus, in tentorijs habitabant. Ipsa enim die natalis Domini, & per duas heb-
domades sequentes, quasi quotidie bis in Longobardia terræ motus horribilis fuit, qui in
multis locis ædificia & ecclesias fortissimas euertit, homines cum sacerdotibus oppressit.
Brixiam quoque ciuitatem fere totam cum populo subuertit, rupes de montibus euulsit,
castra deiecit, & multa millia hominum in diuersis locis miserabiliter occidit. Romæ etiã
terra sanguine mixta, visa est de nubibus pluere.

Terræ motus
ciuitates
subuertit.

Eodem quoque anno Baldemarus rex Daciæ cum filio suo, à comite Henrico de
Scuirnk capitur, & per biennium in Dannenberg castro fortissimo ab eodem custodia
mancipatur & retinetur.

Rex Daciæ
capitur.

MCCXXIII.

Anno Euerhardi abbatis 7. qui fuit dominicæ natiuitatis 1223. Otto episcopus Her-
bipolensis, nonis Decembris obiit, cui Theodericus succedens præfuit anno vno, mensi-
bus duobus, diebus 14.

Otto episco-
pus Herbipolensis obiit.

Eodem anno Euerhardus abbas huius monasterij Hirsaugiensis, indulta & priuile-
gia cum gratia ampliori à Friderico Imperatore secundo impetrauit confirmari, sicut in
litteris patet, quæ datæ fuerunt apud Precimam mense Ianuario anni præscripti.

Abbas E-
uerhardus
priuilegium
impetrat.

Eodem quoque anno mortua vxore Friderici Imperatoris, prima filia scilicet regis
Arragonia, desponsatur ei secunda filia Ioannis regis Hierusalem, quam non diu postea
duxit in vxorem.

Hoc ipso anno orta est pestilentia pecorum maxima, quæ quasi per triennium du-
rauit, incipiens ab Vngaria totam Germaniam & Galliam suo infecit squalore, adeo vt vix
tertia pars pecorum & iumentorum huic tantæ pestilentie subtracta fuerit.

Pestilentia
pecorum ma-
xima.

Henricus episcopus Argentinenfis obiit.

Eodem quoque anno obiit Henricus episcopus Argentinensis, cui successit Bertholdus vir prudens, defensor & fautor ecclesie strenuus. Ipso etiam anno Henricus rex, filius Imperatoris Friderici, curiam principum celebravit in Northusen, vbi ab Engelberto Coloniensi archiepiscopo pro liberatione regis Daciae multum laboratum fuit.

Cruz iterum predicatur vbiq.

Eodem anno Philippus rex Francie moriens, centum marcarum & quinquaginta millia in terra sancta subsidium legauit. Hoc ipso quoque anno papa Honorius missis nuncijs circumquaque, crucem predicare fidelibus iubet, denunciatis omnibus, vt post biennium in natiuitate sancti Iohannis Baptiste cum Imperatore Friderico parati sint mare transire, & terram sanctam iterum liberare.

Ordo fratrum minorum confirmatur.

Eodem etiam anno Honorius papa tertius, ordinem fratrum Minorum sancti Francisci, tertio calendis Decembris de consensu cardinalium confirmauit, biennio ante mortem eiusdem sancti confessoris Christi.

MCCXXIII.

Conradus episcopus Spirensis obiit.

Anno Euerhardi abbatis 8. qui fuit dominice natiuitatis 1224. obiit Conradus episcopus Spirensis, cui successit Berengerus de Enthringen, quartus & quadragesimus ecclesie Spirensis episcopus, sexto videlicet calendis April. & presuit in ea annis ferme nouem.

Theodericus episcopus Herbipolensis obiit.

Eodem anno obiit Theodericus episcopus Herbipolensis, cui Hermannus de Ladenburg succedens, presuit annis ferme 26. multasque instantias & persecutiones a ciuibus suis sustinuit, propter Fridericum Imperatorem excommunicatum, sed victoriam semper obtinuit.

Conuentus principum.

Eodem quoque anno circa medium mensis Maij, Henricus rex in Franckfordia curiam principum habuit, vbi nuncijs Imperatoris cum literis eius adfuerunt, denunciantes eum de Sicilia quantocius in Alemaniā esse venturum, habituramque cum principibus consilium de recuperatione terre sancte, ac possessione manu tenenda.

Conradus legatus apostolicus.

Eodem anno Honorius papa legatum misit in Alemaniā Conradum episcopum Portuensē S. Ruffinae cardinalem, qui Coloniā descensurus per Sueuiam iter fecit, venitque cum suis ad Hirsaugiam, & ab Euerhardo abbate & fratribus cum honore suscipitur.

Henricus rex Saxoniam intrat.

Per idem tempus Henricus cum prefato sedis apostolice legato, & Engelberto Coloniensi archiepiscopo, ac quibusdam principibus, pro liberatione regis Daciae ac restitutione terre imperij ab eo iniuste possessae, in Saxoniam profectus est: vbi per biennium a comite de Seuirin Henrico in firmissimo castello Dannenberg, idem rex cum filio suo captus tenebatur. Venientes autem ad Aluiam fluiuium predicti comites Hermannum magistrum hospitalitatis Teuthonicorum, qui ab Imperatore in Teuthoniam missus fuerat, causa reconciliationis & compositionis faciendae inter vtrosque, regem videlicet & comitem, praemittunt.

Hermannus Magister hospitalitatis.

Quo mediante, inductus est idem rex, vt omnem terram ablatam imperio redderet, coronamque regni Daciae de manu Imperatoris suscipere, & insuper centum millia marcarum pro sui liberatione dare promitteret. Quod cum principes acceperant, qui cum rege praesentes aderant, Albertus comes de Vrlamunda, filius sororis regis, & Barones Daciae hanc compositionem reprobantes, & ea quae promissa erant calantes, ascensis nauibus cum indignatione recesserunt, infinitam pecuniam quam ad redimendum regem attulerant, secum deferentes. Et praefati principes, infecto negotio confusi ad propria redierunt.

Comes Albertus de Vrlamunda.

Per idem tempus Henricus cum prefato sedis apostolice legato, & Engelberto Coloniensi archiepiscopo, ac quibusdam principibus, pro liberatione regis Daciae ac restitutione terre imperij ab eo iniuste possessae, in Saxoniam profectus est: vbi per biennium a comite de Seuirin Henrico in firmissimo castello Dannenberg, idem rex cum filio suo captus tenebatur. Venientes autem ad Aluiam fluiuium predicti comites Hermannum magistrum hospitalitatis Teuthonicorum, qui ab Imperatore in Teuthoniam missus fuerat, causa reconciliationis & compositionis faciendae inter vtrosque, regem videlicet & comitem, praemittunt. Quo mediante, inductus est idem rex, vt omnem terram ablatam imperio redderet, coronamque regni Daciae de manu Imperatoris suscipere, & insuper centum millia marcarum pro sui liberatione dare promitteret. Quod cum principes acceperant, qui cum rege praesentes aderant, Albertus comes de Vrlamunda, filius sororis regis, & Barones Daciae hanc compositionem reprobantes, & ea quae promissa erant calantes, ascensis nauibus cum indignatione recesserunt, infinitam pecuniam quam ad redimendum regem attulerant, secum deferentes. Et praefati principes, infecto negotio confusi ad propria redierunt.

MCCXXV.

Conuentus principum.

Anno Euerhardi abbatis 9. dominice natiuitatis 1225. Henricus rex filius Imperatoris Friderici secundi, curiam principum in Francofordia celebravit, in qua multa tractauit.

Bellum inter duos comites.

Eodem anno post natale Domini, Albertus comes de Vrlamunda praescriptus, congregato exercitu Henricum comitem de Seuirin aggredi statuit, cui Henricus occurrit, pugnaque commissa cum magna animositate ac multorum sanguinis effusione, ab hora diei prima vsque ad vesperam dimicatum est multis ibi cadentibus. Ibi etiam comes ipse Albertus cum multis nobilibus Daciae a comite Henrico captus est, & in castro Dannenberg custodiae mancipatus.

Fames magna.

Hoc ipso anno erat hyems longissima & asperissima. Fames etiam magna & inaudita, per biennium durans, in omni prouincia fuit.

Siphridus archiepiscopus Moguntinus obiit.

Eodem quoque anno idibus Septembris obiit Siphridus archiepiscopus Moguntinus, eius nominis secundus, cui successit Siphridus tertius, & presuit annis viginti quatuor.

vir magnarum virtutum & actionum, qui tantæ constantiæ fuit, vt iussu papa Fridericum Imperatorem publice denunciaret excommunicatum, & persequeretur.

Eodem anno Engelbertus archiepiscopus Colonienfis, à Friderico comite de Isenburg, fratris sui filio, octo & triginta vulneribus crudeliter occisus est. Cuius cadauer in maiori ecclesia Colonia sepultum, mox infinitis miraculis clarèscere cepit. Sed interfectore non multo post ante muros rotato, statim miracula cessarunt. Huic in archiepiscopatu successit Henricus de Molenarck Bonnenfis præpositus, & præfuit annis 12. qui castrum Isenburg destruxit.

Engelbertus archiepiscopus Colonienfis occiditur.

Eodem quoque anno Henricus rex Romanorum, filius Imperatoris Friderici secundi, uxorem duxit filiam Lupoldi ducis Austria, & nuptiæ in Nurenberga, cum magna solennitate celebratæ fuerunt, vbi sententia capitalis data fuit contra occiforem archiepiscopi Colonienfis.

Henricus rex ducit uxorem.

MCCXXVI.

Anno autem Euerhardi abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1226. S. Franciscus ordinis Fratrum Minorum institutor & princeps, 4. nonas Octobris in Domino quieuit, & biennio postea sanctorum catalogo per Gregorium papam nonum adscribitur.

S. Franciscus moritur.

His temporibus Henricus episcopus Wormatiensis cœnobium monialium Cisterciensis ordinis in Kirsgarten extra moenia ciuitatis à fundamentis erexit, moniales imposuit, quibus de necessarijs prouidit. Verum post annos 217. Fridericus episcopus Wormatiensis expulsus (propter enormitatem vitæ) monialibus, regulares sancti Augustini canonicos de obseruantia Windeshemensis ad locum earum reposuit, qui locum ipsum inhabitant cum profectu vsque in præsentem diem. Inter Henricum præfatum episcopum & ceteros Wormatienses, propter libertatem ecclesiasticam grauis dissensio oritur. Qui cum eius mandato obtemperare contemnerent, supposuit ciuitatem interdicto ecclesiastico, clerum quoque omnem, præter plebanos, vrbe exire præcepit: districtè plebanis interdicens, ne sacramenta conferrent infirmis, nisi promitterent pontifici se velle obedire in omnibus, si conualuissent. Neque sepeliri corpora mortuorum ad sancta loca permittebatur. Cum autem hæc mala ad anni spatium durassent, quidam è ciuibus rædio malorum affecti, ad partes episcopi declinare cœperunt. Quod videntes qui consulatui præerant, ac metuentes experiri peiora, pacem admiserunt.

Kirsgarten monasterij fundatio.

Dissensio inter episcopum & ceteros Wormatienses.

Eodem anno Longobardi ad suggestionem Honorij papæ contra Fridericum Imperatorem rebellantes, collegium fecerunt, quod Longobardorum multo tempore est vocitatum, in detrimentum non paruum Rom. Imperij, ac recuperationis terræ sanctæ impedimentum.

Longobardorum collectio contra imperium.

Et eodem anno ipse papa Honorius 3. obiit, cui Gregorius nonus successit, & præfuit annis quatuordecim, mensibus tribus.

Honorius papa obiit.

MCCXXVII.

Anno Euerhardi abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis millesimo ducentesimo vigesimo septimo, Henricus rex filius Imperatoris circa dominicam passionis Aquisgranum veniens, celeberrimam curiam principum ac nobilium totius fere Teuthoniæ habuit inter quos fuere præcipui, Moguntinensis, Treuerensis, Colonienfis, & Saltzburgenfis archiepiscopi, cum episcopis multis Bauaria, Austria, Carinthia, Brabantia, & Lotharingia duces, Henricus comes Palatinus Rheni, Landtgravius Thuringia, comes Flandria, qui per annos 12. Parisios in captiuitate à rege Francia detentus fuerat, & priori anno absolutus, cum multis alijs comitibus atq; nobilibus. In hoc vero conuentu principum, vxor Henrici regis Rom. filia Lupoldi ducis Austria, in reginam consecrata fuit ab Henrico Colonienfi archiepiscopo, & cum magna solennitate in sede regali iuxta regem locata.

Conuentus principum maguus.

Regina coronatur Aquisgrani.

Eodem anno in die S. Mariæ Magdalena, rex Dacia prauaricator fidei ac iuramenti, priore anno pro absolutione sua præstiti, vindicare se parat: & contracta infinita multitudine armatorum, Henricum comitem de Zuirin bello lacescit: à quo, adiutorio archiepiscopi Bremensis & Alberti ducis Saxonie superatus, per fugam vix euasit, quatuor millibus virorum ex sua parte interemptis, multiq; captis ex Danis.

Rex Dacia in bello superatur.

Eodem quoque anno electa expeditio cruce signatorum ab omnibus Europa partibus mota, castrum & dissipatum, Friderico Imperatore (sicut dudum promiserat) nõ transiretante. Ob quam causam, à papa Gregorio nono fuit excommunicatus, què archiepiscopus Moguntinus denunciavit. Multi tamen principes Alemania, comites, duces, barones & nobiles, non obstante Imperatoris contumacia, mare transire parant. Inter quos fuerunt Ludouicus Thuringiorum Landtgravius quintus, primus Marchio Misnenfis, maritus

Fridericus Imperator à papa excommunicatur.

Ludovicus
maritus S.
Elisabeth.

S. Elisabeth de Marburg, princeps piissimus, qui tertio iduum Septembris obiit in quadam civitate Siciliae, Ortiant nuncupata: cuius ossa in Thuringiam relata, in Reinhartzbron monasterio nostri ordinis sepulta sunt. Ludovicus etiam de Castelle, Ludovicus senior de Stolberg, & episcopus Augustensis, qui & ipse in itinere mortuus est, non sine suspitione intoxicationis.

Bernstein
capitur.

Hoc ipso quoque anno Bertholdus episcopus Argentinenfis, Bernstein castrum obfidione cingens expugnavit & post mensem obtinuit.

Henricus
comes Pa-
latinus.

Eodem anno dominus Henricus comes Palatinus Rheni, & dominus Brunswicensis in Saxonia, Gertrudem filiam suam Ottoni Bauariae duci dedit uxorem, cum qua Palatinatus postea devenit ad Bauaros.

MCCXXVIII.

Imperator
Fridericus
maris trans-
fretat.

Anno Euerhardi abbatis 12. dominicae autem natiuitatis 1228. Fridericus Imperator iam dudum per plures annos cruce signatus, iter transmarinum tandem cum multis alijs principibus arripuit, quem Gregorius papa nihilominus interea excommunicatum per totam Alemaniā denunciari fecit maxime per fratres Praedicatoris.

Regum Bo-
hemiae coro-
natio ad ar-
chiepiscopū
Moguntinū
pertinet.

Eodem anno Odacharus & Wentzeslaus reges Bohemiae tale privilegium dederunt ecclesiae Moguntinae, quod consecratio regum Bohemiae ad archiepiscopum Moguntinum perpetuis futuris temporibus debeat pertinere: quod multis annis ita fuit observatum, quousque tandem per quendam archiepiscopum Moguntinensem hoc ius ecclesiae Praegenfi venditum est.

Bellum in-
ter episcopū
Argentinen-
sem & co-
mitem de
Pfirite.

Anno etiam praenotato grauis dissensio orta est inter Bertholdum episcopum Argentinensem, & cognatos eius comites de Pfirite, quae dum magis ac magis per dies inualesceret, tota pene provincia per triennium ferme vastata, incendio & rapinis patuit praedonum. Post multasigitur iniurias susceptas episcopus suorum collecto exercitu, una cum Alberto comite de Habsburg, qui & ipse damna multa sustinuerat, paratit se ad resistendum. Comites ergo Pfiritenfes in auxilium habentes Egeonem comitem de Fruburg, & ciuitates imperiales inter Bladolsheim & Hirnfeld, cum maximo exercitu occurrentes episcopo, facta congressione, ab eo victi sunt, multis eorum occisis, alijs vulneratis, alij in captiuitatem abductis.

MCCXXIX.

Hierusalem
Christianis
traditur.

Anno Euerhardi abbatis 13. dominicae autem natiuitatis 1229. ciuitas sancta Hierusalem cum quibusdam castellis, per Fridericum Imperatorem secundum, sub certis conditionibus à Soldano Aegyptiorum sine omni congressu aut sanguinis effusione recuperata est, & in manibus Christianorum denuo tradita. Ipse autem Imperator Fridericus in dominica Latere Hierusalem coronatus intrauit, factisque cum Saracenis treugis perdecennium, altera die ad naues profectus, in terram suam reuersus est. Cum autem Siciliam intrasset, reperit multa oppida, castella & munitiones ad partes papae declinasse, quae omnia manu Teuthonicorum valida recuperans, quaedam ex eis funditus euertit, & ex eo tempore graues inter ipsum & papam inimicitiae factae sunt.

MCCXXX.

Concordia
fit inter epi-
scopum Ar-
gentinensem
& comitem
de Pfirite.

Anno autem Euerhardi abbatis 14. qui fuit dominicae natiuitatis 1230. inter Henricum regem comitesque de Pfirite & Bertholdum Argentinensem episcopum, concordia facta est, & siluit terra à tumultu bellorum: sed purgari furibus & latronibus non potuit, qui noctu monasteriorum & ecclesiarum ianuis fractis (cum assueti essent viuere de rapinis) quicquid inuenire poterant, clam auferebant.

Rex Legio-
niae impu-
gnat Sara-
cenas.

Eodem anno in Hispania rex Legionis & filius eius rex Castellae arma contra Saracenos sumentes, magnam terrae partem occupant, ciuitatem Emeritanam cum multis castellis de manibus eorum potenter capientes. Rex quoque Arragoniae hoc ipso anno insulam Maioricam, quae regnum olim fuit, multis annis à Saracenis possessam, armata manu cepit, regem ipsius cum tota domo regia captiuum abducit, & insulam suis militibus Christianis tuendam commisit, & multa spolia abducit.

Maiorica
capitur à re-
ge Arrago-
niae.

Eodem quoque anno dissensio inter archiepiscopum Coloniensem & ducem de Limpurg oritur, propter aduocatiā monasterij Sigenbergensi nostri ordinis, quam uterque ad ius suum pertinere contendebar: unde incendia & rapinae sequuntur in circuitu terrarum vtriusque, donec tandem per Henricum regem treuga fuerunt interpositae.

Archiepisco-
pus Colon.

Hoc ipso anno Fridericus Imperator à papa Gregorio, ad instantiam Lupoldi ducis Austriae absoluitur, & communioni ecclesiae restituitur, qui dux tractatu pacis peracto, apud S. Germanum in Campania moritur, cuius viscera & carnes in domo capitulari monasterij

Dux Lym-
burgensis.

Imperator
absoluitur.

Lupoldus
ducitur.

nafterij Cassinensis nostri ordinis sepulta sunt, ossibus in Austriam relatis. Hoc tempore hereticorum multorum qui diu in occulto latuerant in Alemania, Italia, & maxime in Longobardia, fuit detecta impietas, & complures ex eis igne combusti sunt. Sectam Nicolaitarum profitebantur, erantque eis matres, vxores & filia: omnibus semper communes. Ecclesiam & praelatos contemnebant: carnes etiam in quadragesima manducabant: & multa mala faciebant, in errorem suum trahentes occulte quoscunque potuissent. Singulis annis ex Alemania, Gallia, & Italia censum annalem transmittere Mediolanum, vbi diuersarum haeresium & errorum primatus agebatur, solebant. Capti autem quidam ex eis in ciuitate Argentinensi, coram omni populo & clero confessi publice fuerunt, quod tantus errorum esset numerus in omni loco, vt si quis ex eis à Colonia ire Mediolanum statueret, omni nocte hospitem secta eorum inueniret, in cuius domo omnia essent communia, mater, vxor, & filia: habebantque signa paruula circa ianuas domorum, aut supra tecta, per quae habitationes complicum suorum inuenire potuerunt.

Longobardorum haeresis desegitur. Errores eorum.

Maxima eorum multitudo fuit.

MCCXXXI.

Anno Euerhardi abbatis decimo quinto, qui fuit dominicae natiuitatis 1231. Ludouicus dux Bauariae rediens à partibus transmarinis, cum venisset ad Kelheim, à quodam nuntio Vetuli de Montanis ad hoc misso, in conspectu familiae suae cultro transfossus occisus est, Friderico hoc nefas procurante Imperatore, vt ferebatur. Nam praedictus Vetulus de Montanis, princeps Saracenorum Imperatori confederatus, multas iniurias quas idem dux Imperatori intulerat, vindicare volens, seruum suum in necem eius destinauit. Et Imperator contra ducem inimicum gerens animum, ipsum in rebus & persona paulo ante defecdauerat, misso ad hoc nuncio speciali. Porro Saracenus ille qui ducem occiderat, mox à familiaribus eius gladijs discerptus, interemptus est. Corpus autem ipsius ducis in Bauariam relatum, in monasterio Scheurin nostri ordinis sepultum est. Huic Ludouico in ducatu Bauariae Otto filius eius successit, qui habuit vxorem Gertruden filiam Henrici comitis Palatini Rheni Heidelbergae commorantis, cum qua ipsum Palatinatum post obitum focii obtinuit, & ducatum Bauariae coniunxit vsque in praesentem diem. Genuit autem ex ea duos filios Henricum & Ludouicum, de quibus postea suo loco dicemus.

Ludouicus dux Bauariae occiditur.

Otto dux Bauariae fit comes Palatinus Rheni.

Eodem anno 3. calendas Decemb. obiit S. Elisabeth filia regis Hungariae, vxor Ludouici Pij Thuringiorum ac Hassonum Landtgrauij quinti, mulier multarum virtutum & sanctissimae conuersationis, sepulta in Marpurg oppido Hassiae, quae statim infinitis miraculis clarescere coepit. Eius gesta diffuse conscripta sunt.

S. Elisabeth in Hassia moritur.

Sanctus quoque Antonius de Padua, ordinis Minorum, discipulus B. Francisci, vir doctus atque sanctissimus hoc ipso anno decessit.

S. Antonius Paduanus.

Eodem quoque anno Euerhardus huius monasterij Hirsfaug. clarissimus abbas post multos labores pro defensione iurium & libertatum loci habitos, in Domino quieuit, vir aeterna memoria dignus, qui monasterio tempore sui regiminis per omnia bene fecit. Ornavit ecclesiam, aedificia plura consummauit, ampliauit redditus, libertates & iura monasterij constantissime manu tenuit: & quod maius est, omnibus regularis disciplinae obseruantiam tam in se, quam in subditis studiosissime conseruauit, verbo & exemplo se gregi formam bonorum operum exhibens, pro quibus eum credimus in caelo gloriosum. Obijt autem vir iste gloriosus, penultima die mensis Decembris, posteaquam praesuit annis 13. mensibus 8. & diebus 20. anno aetatis suae quinto & sexagesimo, sepultus in maiori cenobio cum reuerentia & honore, non sine lachrymis multis filiorum quos reliquit.

Euerhardus obiit.

DE ERNESTO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXIII. QVI praesuit annis 13. & mense vno, diebus tribus, variisque gestis illius temporis.

POST mortem reuerendissimi ac Deo dilecti abbatis Euerhardi, conuenientes in vnum fratres huius monasterij, vltima die mensis Decembris, quae fuit altera dies post obitum pastoris, habere inter se tractatum de substituendo nouo abbate necessarium coeperunt. Praemissis igitur orationibus consuetis, tandem vnanimiter elegerunt Ernestum quendam huius cenobij monachum, qui maioris cellarij aliquandiu gessit officium, virum bonum, & honestis in Sueuia parentibus ortum, qui à Berengero Spirensium episcopo ordinatus in abbatem, huic monasterio praesuit annis 13. mense vno & diebus tribus. Erat autem (sicut diximus) vir bonus & honestae conuersationis, plus tamen ad temporalia, qua ad monasticae disciplinae obseruantiam inclinatus. Vnde factum est, vt disciplinae integritas sub eo paulatim deficeret, eo minus curate interiora fratrum, sed externa potius

Ernestus fit abbas.

Vita & memores Ernesti abbatis.

secante. Substantia vero monasterij temporalis sub eodem fuit conseruata, propterea quod in ordinatione rei familiaris satis esset expertus, & in cura negotiorum temporalium singulari attentione sollicitus.

MCCXXXII.

*Fridericus
Imperator.*

Anno Ernesti abbatis primo currente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1232. Fridericus Imperator ad Rauennam manens, bellum contra Longobardos mouit, sed non profecit Longobardis viam præcludentibus regi Henrico filio eius ac militia Germanorum, quam ad se Imperator Rauennam vocat.

*Tentorium
in arte
fabriatum.*

Hoc ipso anno Soldanus Babylonie Imperatori misit tentorium mirabili arte constructum, in quo imagines solis ac lunæ artificialiter motæ, cursum suum certis & debitis spatijs peragebant, horæque diei ac noctis infallibiliter indicabant. Cuius tentorij valor quinque millium florenorum precium transcendisse dicebatur.

*Bellum in-
ter Mogun-
tium &
Landgrau-
iam.*

Eodem anno inter Siphridum archiepiscopum Moguntinum & Conradum Landgrauium Hassiæ, bellum perniciosum oritur, in quo ipse Landgrauium Moguntinæ ecclesiæ multa damna fecit. Oppidum Frislariense capiens quasi funditus euertit. In eodem quoque bello Henricus episcopus Wormatiensis, & omnes pene canonici præfati oppidi ab ipso Landgrauio capti fuerunt. Tandem inter eos concordia facta est.

*Principatus
monasterij
Loris, aufer-
tur ab eo.*

Eodem quoque anno Fridericus Imperator secundus, principatum monasterij nostri ordinis, non longe à Wormatia, quod dicitur Laurissa, cum omni honore, vasillis, ministerialibus, oppidis, castris, villis, iuribus, prouentibus & attinentijs suis, quem abbas eiusdem loci semper habere consuevit, de ipso monasterio abstulit: eumque Siphridum archiepiscopum, & ecclesiæ Moguntinæ in perpetuum donauit, cuius valor pretium centum millium florenorum excedit: quam donationem Gregorius papa nonus, ad instantiam archiepiscopi confirmauit, mandans ei, vt expulsis inde monachis nostri ordinis, Cisterciensibus in locum eorum reponat. Quod cum fecisset, dolentes nostri se de monasterio suo tam iniuriöse per archiepiscopum expulsos, quadam nocte auxilio freti amicorum, ad cœnobium reuertuntur, & monachos Cisterciensium ordinis ibidem repletos, nil tale metuentes, inuadunt, percutiunt, vulnerant, & de cœnobio expellunt, ipsumque locum rursum inhabitare ceperunt. Sed non post multos dies superueniens archiepiscopus, in manu valida iterum eos de monasterio expulit, & Cisterciensibus suos denuo reuocauit. Et ecce

*Cisterciensibus
per nostros
pelluntur.*

quadam nocte sub matutinis cum se Cisterciensibus crederent esse securos, iterum nostri cum amicis suis ad Laurissam veniunt, eos denuo inuadunt, cedunt, percutiunt, & iterum expellunt, protestantes se omnes interempturos, si denuo ad ipsum cœnobium Laurissense præsumplerint reuerti. Ab ea itaque die non amplius poterant induci Cisterciensibus, vt ad Laurissam reuertentur. Vacauit ergo aliquandiu monasterium, cum nec illi, nec nostri se tuto ibidem posse manere cernerent. Tandem Innocentius papa quartus archiepiscopo Moguntino præfato mandauit, anno pontificatus sui 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1246. quatenus monachos cuiuscunque ordinis aut certe canonicos seculares ad cœnobium reponeret, ne diutius vacuum remaneret. Qui consilio accepto, monachos Præmonstratensis ordinis de monasterio omnium sanctorum Argentinenfis diocesis ad se

*Monasteriū
Laurissense
vacat.*

vocatos, conuentum ex eis in præfato monasterio instituit, quibus præpositum pro rectore dedit. Et sic nobilis illa Laurissensis monasterij famosa quondam ac notabilis abbatia, sacro ordini nostro ablata, in manus aliorum data est, & principatus eius minus iuste (vt multis visum fuit) Moguntinæ ecclesiæ traditus, cum nostri ordinis plures potuissent inueniri religiosi, prudentes, nobiles, ac potentia viri insignes, qui ipsum cœnobium in vtroque statu reformassent. Hoc monasterium Laurishaimense, Cancor comes Rhemiensis Ruperti comitis, tempore Pipini regis Francorum, patris Caroli Magni, anno domini 764. construxit & magnifice dotauit. In quo postea S. Ermenoldus huius monasterij Hirsaugiensis monachus, & B. Wilhelmi abbatis discipulus, tempore Henrici Imperatoris quinti abbas factus est, licet ipsam abbatiam propter conscientie scrupulum resignauerit, & translatus in Bauariam primus abbas monasterij sancti Georgij in Brunfeningen ordinatus sit, vbi multis signis & miraculis claruit, vt in vita eius legitur.

*Præmonstra-
tenses Lau-
rissam inha-
bitant.*

Hoc anno ætas fuit sicca & calidissima, vinum creuit optimum.

*Quis &
quomodo
fuerit fun-
datum.*

S. Ermenoldus monachus Hirsaugiensis.

*S. Ermenol-
dus mona-
chus Hirs-
augiensis.*

*Hoc anno ætas
fuit sicca &
calidissima,
vinum creuit
optimum.*

MCCXXXIII.

*Anno Ernesti
abbatis 2. qui
fuit dominicæ
natiuitatis 1233.*

Fridericus Imperator Messanam ciuitatem Siciliæ sibi rebellantem violenter cepit, & omnes rebelles suos in ea igne cremavit.

*Eodem tempore
in Alemania
multi nobiles
& ignobiles,
clerici, mona-
chi, milites in-*

les in clusa, Burgenfes ciues, & rustici, à quodam fratre de Marpurg ordinis prædicatorum (qui generalis inquisitor hæreticorum fuerat à sede apostolica constitutus) per diuersa Teuthonia loca ignis supplicio nimis præcipiti sententia, vt multis tunc fuit visum, sub hæresis nomine sunt additi. Nam, vt quidam scribit, eodem die quo quis accusatus est, siue iuste, siue iniuste, nullius appellacionis, nullius defensionis sibi refugio proficiente, damnatus & crudelibus flammis iniectus est. Inter multos autem qui tum accusabantur, delatus est ad eum comes Seynensis super hæresi falso infamatus, pro cuius expurgacione seu defensionem rex Henricus conuentum multorum principum apud Moguntiam habuit. Ob quam causam frater Conradus, huius in Alemanos persecutionis minister & auctor, in odium multorum nobilium ac ignobilium deuenit, & à Moguntia discedens cum saluo conductu Henrici regis & archiepiscopi domini Siphridi, nihilominus non longe à Marpurg, à quibusdam nobilibus nullum locum veniæ vel gratiæ apud ipsum inuenientibus, in itinere fuit occisus. Cuius cadauer in Marpurg iacet humatum.

Multi in Alemaniam abierunt hæretici.

Frater Conradus de Marpurg, Comes Seynensis accusatus fuit.

Frater Conradus occisus.
Expulso Rege in Bauiariam.

Theodericus comes de Montebelgardis.

Eodem tempore Henricus rex, de Moguntia cum principibus exiens, in manu valida intrauit Bauariam, habens in exercitu suo sex millia hominum pugnatorum, quos contra ducem Bauiariæ in campis Lici fluminis prope Augustam Rhetorum produxit ad bellum, & in breui ipsum ducem cum tota Bauiaria in ditionem accepit. Interea vero dum hæc agerentur in Bauiaria, Theodericus Comes de Montebelgard, fines Alsatia cum armatis intrauit contra abbatem de Murbach, qui ipsum priori anno captiuauerat. Etiam comes quibusdam captis cum prædæcepit abire, cum ecce clamor exoritur, populus terræ fugientes insequitur: comes cum multis denuo capitur, & custodia pontificis Argentinensis mancipatur. Quem episcopus de expeditione Bauiarica reuertens, cautione accepta liberum abire permisit.

Eodem quoque anno episcopus Curienfis à quibusdam nefarijs occiditur. Anno etiam prænotato obiit Berengerus episcopus Spirensis, cui successit Conradus de Than, fuitque quintus & quadragesimus in ordine episcoporum Spirensium, & præfuit annis ferme quatuor satis utiliter.

Berengerus episcopus Spirensis obiit.

Hoc ipso anno 3. calendis Martij, facta est concordia inter episcopum & ciues Wormatiensium in oppido Frankefordensi, per Siphridum archiepiscopum Moguntinum, Conradum supra dictum episcopum Spirensis, & Marchionem de Baden, iussu & mandato Henrici regis filij Friderici Imperatoris.

Wormatienses cum episcopo concordantur.

MCCXXXIII.

Anno autem Ernesti abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1234. Gregorius papa nonus cruce fecit prædicari contra Stadingenses populos in confinibus Phrysiæ & Saxoniz sitos, inuijs paludibus & fluminibus circuminctos, qui pro inobedientia suisque excessibus & subtractione decimarum, multis annis à sede apostolica excommunicati & interdicti, contemptores clauium ecclesiasticarum extiterant, & plures cum episcopis, comitibus & alijs nobilibus vicinis confligentes, frequenter victores & raro victi fuerunt. Verum exercitu cruce signatorum contra eos veniente superati & victi sunt, & plus quam duo millia ex eis interempti, reliqui ad vicinos Phrysones fugerunt, & cessauit confederatio eorum contra ecclesiam.

Cruce prædicatur contra Stadingenses.

Stadingenses victi trucidantur.

Eodem anno ciuitas Wormatiensium igne casuali succensa, ex magna parte combusta fuit, non sine multorum ciuium damno irreuerabili. Hoc incendium 10. calendis Iulij in nocte cœpit & biduo durauit.

Eodem quoque anno pridie idus Septembris obiit Henricus de Saraponte Wormatiensium episcopus, in medio chori maioris ecclesiæ suæ cum honore sepultus, cui Landolphus successit, & præfuit annis 13. qui moniales ordinis nostri de cœnobio Nonnenmonster, vulgariter dicto, in suburbio ciuitatis, propter inordinatam vitam ipsarum expulit, & alias de ordine Cisterciensium introduxit, quæ & ipsum locum inhabitant, vsq; in presentem diem, vt videmus.

Henricus Wormatiensis obiit.
Nonnenmonster nostri ordinis transfertur.

Hoc etiam anno Henricus rex conuentum quorundam principum in Bopardia conuocauit, vbi accepto prauorum consilio, contra patrem suum Fridericum secundum, conspirationem fecit in sui ipsius perniciem, & periculum plurimorum. Ex eo autem die quoscunque potuit, minis, precibus & promissionibus sollicitare cœpit, vt se, relicto patre sequerentur, multosque obtinuit. Wormatienses autem reliquos, qui propter iurandum noluerunt à patre deficere, multis iniurijs longo tempore tribulauit. Vidēs hoc Marchio Badensis fidelis Imperatoris, in Siciliam proficiscitur ad Imperatorem, suggerens ei, vt quantocius in Alemaniam reuertatur, alioquin & patria periclitaretur, & ipse perderet.

Henricus rex aduersus patrem conspirat.

Marchio Badensis Imperatorem roborat.

Q

imperium, principibus cum filio aduersus eum conspirantibus. Imperator autem hoc nuncio audito, Marchione ad Alemaniam praemisso, se quantocius venturum promisit. At vero Henricus rex filius Imperatoris a grege tulit, patrem super his quae commiserat informatum, eiusque consilio in Alemaniam esse reuersurum. Vnde collecto exercitu suorum, fines illius ingreditur, & mala in eum grandia machinatur. Marchio autem certus de Imperatoris aduentu, se suosque fortiter defendit, & exercitum regis fugauit.

Rex marchionem persequitur.

Comes Hollandia.

Comes de Pfirith.

Eodem anno comes Hollandiae in torneamento quodam apud Corbiam, in duces Ambianensi, suffocatus miserabiliter interijt & expirauit.

Item hoc ipso anno Fridericus comes de Pfirith, in captiuitate positus, a proprio filio suo crudeliter occisus est, post longam carceris incediam.

MCCCXXXV.

Fridericus rex filius Imperatoris.

Anno Ernesti abbatis 4. qui fuit dominicae natiuitatis 1235. Henricus rex filius Imperatoris audiens patrem breui in Alemaniam esse venturum, ac metuens eum, coepit sibi adfiscere amicitias principum ac ciuitatum, incipiensque a Basilea, ab omnibus ciuitatibus quibus erat confederatus in Alfaria obsides accepit, ad cautelam, ne ab eo Imperatore veniente resiliirent, sed cum eo aduersus patrem in coniuratione coepta vsque ad finem firmi persisterent.

Imperator de Apulia venit in Alemaniam.

Henricus rex a patre captus custodia.

Imperator autem circa natiuitatem Ioannis Baptistae de Apulia reuertens, per Austriam venit in Alemaniam. Qui mox nuncijs suis per omne regnum missis, conuentum indixit principibus ad festum Assumptionis beatae Mariae semper virginis in Moguntia celebrandum. Interea Henricus rex qui propter metum patris morabatur in Driuelis munitissimo castro, persuasione Hermanni Magistri hospitalis Teuthonicorum, venit ad patrem, & nonas Iulij in Wormatia, cum certis principibus existentem. Qui statim posuit eum in custodia, primo Wormatia, in domo quadam firmissima circa ecclesiam sancti Andree Apostoli: deinde in castro Heidelbergensi, sub custodia Ottonis comitis Palatini Rheni ac Bauariae ducis. Postea de Heidelberga ductus fuit ad Alzeiam, & in postremo Sicilia missus in arcta custodia vsque ad mortem, per annos quinque detentus est: Deo meritis eius vacillante, qui nobile regnum Alemaniae praedonibus fecerat esse commune, qui viros religiosos & ecclesiasticos violenter oppresserat iniustis seruitijs & exactiombus, qui prouinciam vsque adeo direptioni exposuit impiorum, vt nulla iam esset itinerantibus pacis securitas.

Adueniente autem festo assumptionis beatae Mariae semper virginis, maxima principum, episcoporum, abbatum, comitum ac nobilium multitudo ex omnibus Teuthoniae partibus, apud Moguntiam iuxta edictum Imperatoris conuenit. Vbi Imperator in octaua festi Assumptionis coronatus incessit, & multa pro pace & vtilitate imperij ordinavit. In hoc autem conuentu, sunt qui plus quam duodecim millia hominum nobilium ac militum conuenisse testati sunt. In eodem conuentu, principum discordia, quae per annos ferme octo, inter Fridericum Imperatorem durauerat & Ottonem Saxoniae ducem, consilio amicorum sedata fuit. Mortuo enim ante annos 8. Henrico Palatino comite, qui fuit etiam dominus in Brunswico & Lunaburg, duasque relinqueret filias: quarum primam filiam Gertruden, Otto Bauariae dux (vt supra dictum est) in vxorem ducens, Palatinum Rheni comitatum cum ea obtinuit: secundam vero duxit vxorem Marchio de Baden, cum qua dominium Brunswicense pro dote coepit, quod Friderico Imperatori praenominato pro certa pecuniarum summa vendidit. Cumque Imperator homines suos, qui emptum nouiter dominium in possessionem acciperent, ad Saxoniam destinasset, Otto dux Saxoniae ac Luneburgensis grauiter ferens primogenitorum suorum hereditatem, quam longo tempore iure possederant, in manus deuenisse Imperatoris, constanter se opposuit, & missos ab illo milites, violenta manu de Brunswico exire compulit. Vt cum haec agerentur in Saxonia, Imperator in Apulia fuit per annos plures, qui vbi reuertisset in Alemaniam, exercitum contra ipsum ducem in Saxonia parat. Quod vbi innotuit Ottoni, consilio amicorum persuasus, ad Imperatoris gratiam in praescripto conuentu principum apud Moguntiam venit, vbi concordia inter ipsos tali modo confirmata fuit de consensu principum, quod idem dux Otto pro se suisque haeredibus perpetuo obtineret ducatum Brunswicensem & Luneburgensem. Porro titulum & ducatum Saxoniae cum principatu eligendi Imperatorem, donauit Imperator Alberto filio Henrici comitis de Anhalt, qui erat in comitatu Louenburgensi, creans ipsum in ducem Saxoniae ac principem electorem. Et vt historiae integritas facilius innotescat legenti, nouerit cupiens scire veritatem, quod Henricus quondam dux Saxoniae, qui propter mirandas res gestas sortitus est nomen Leonis, de quo famosa illa leonis & gryphonis pugna, longaque in mari ac firmitate

Conuentus in Moguntia principum.

Concordia Imperatoris cum duce Saxoniae.

Brunswic ducis.

Dux venit ad Imperatoris gratiam.

Albertus de Anhalt fit dux Saxoniae.

litudin e peregrinatio eius conficta depingitur, genuit duos filios, Ottonem videlicet, Imperatorem quartum, & Wilhelmum ducem Saxonie ac Brunsvicensis: de quibus nihil ad propositum. Tertium vero genuit Henricum, qui uxorem duxit agnetem filiam Conradi comitis Palatini Rheni, quae peperit ei duas filias: Gertrudem videlicet, quam Otto dux Bavarie (sicut diximus) habuit uxorem, cum qua & Palatinatum Rheni obtinuit: & Adelheidem, quam Ericus Marchio Badensis duxit uxorem, cum qua (sicut dictum est) ducatum Brunsvicensis obtinuit, quem Friderico Imperatori (vt iam diximus) vedit. Iste Henricus, ex ducibus Saxonie comes palatinus Rheni, mortua Gertrudis & Adelheidis filiarum matre Agnete filia Conradi Palatini comitis, secundam duxit uxorem, Agnetem videlicet filiam comitis de Lansburg, de qua tamē liberos nō suscepit. Facta igitur concordia inter Fridericum Imperatorem & Ottonem ducem Brunsvicensis supra dictum in praescripto conuentu principum apud Moguntiam, Imperator principes post missarum solennia in octaua Assumptionis ad epulas inuitauit: quae propter nimiam populi multitudinem, extra ciuitatem in loco campestri magnis sumptibus fuerat praeparata, ipso Imperatore cum omnibus latante, quod Rom. imperium in creatione noui ducis auxisset.

Non multo post archiepiscopus Bisuntinus, vir sapiens & gloriosus, in eodem conuentu principum apud Moguntiam diem clausit extremum, cuius corpus ad ecclesiam cui praefuerat, relatum est, & more Christiano cum honore sepultum. Post haec Imperator tertiam duxit uxorem, regis Angliae sororem, nuptijs in Wormacia cum magna solennitate celebratis: eamque post nuptias misit ad Hagenau, in Alsatiam, & ibidem quasi per totam hyemem cum ea permansit cum principibus suis. In festo autem omnium sanctorum Imperator conuentum principum habuit in Augusta, vbi rex Bohemiae adfuit, recipiens ab ipso Imperatore decem millia marcarum pro parte ducatus Sueviae, quae iure haereditario ad suam fuerat deuoluta uxorem. Inde ad Hagenau reuersus Imperator ibidem hyemauit. Ibi inter alios principes fuerunt comes Thio. Iohannes, qui Marchiam ab Imperatore in feudum accepit, praeslito (vt moris est) iuramento fidelitatis. Et comes Provinciae annum agens quinquagesimum, quem militem Imperator creauit, licet ex parte renitentem, quia comites suae parentelae se non credebant diu posse viuere, posteaquam gradum militiae essent adepti: nec adhuc in militiam consensisset, nisi rex Franciae & Angliae, quorum vterque filiam eius duxerat uxorem, ipsum ad hunc ordinem militiae coegissent, indignum reputantes focerum suum non esse militem. Adfuerunt etiam nuntij regis Hispaniae dextrarios pulcherrimos & preciosa Imperatori munera cum salutatio-
ne deferentes.

MCCCXXXVI.

Anno Ernesti abbatis, qui fuit dominice nauitatis 1236. in die calendarum Maij S. Elisabethae, in Marburg, per archiepiscopos Moguntinum & Treuerensem & episcopum Hildenshemensem commissarios apostolicos, de tumba subterranea leuata est in praesentia Friderici Imperatoris, & multorum principum, episcoporum, abbatum, comitum, praelatorum, nobilium & ignobilium, quorum omnium numerus ad duodecies centena millia fuerat aestimatus. Ibi facta sunt coram omni populo infinita miracula ad sancti nominis eius inuocationem. Imperator primum lapidem de sarcophago leuauit, & productam ex thesauris suis coronam auream, sacro capiti S. uirgine reuerenter imposuit. Corpus autem eius ad tumbam auream reconditum est, quia per Gregorium papam nonum canonizata est. Post haec Imperator exercitum in Italiam mouit contra Longobardos, qui sibi à multis iam annis retroactis rebelles extiterant.

Eodem anno, ante expeditionem Imperatoris praescriptam in Italiam, Iudaei in oppido Fuldensi commorantes, quosdam pueros Christianorum vt sanguinem eorum reciperent, in quodam molendino clam occiderunt. Quo coperto facinore, multi ex eis combusti sunt. Corpora autē puerorum Imperatori conspicienda ad Hagenau praesentata sunt, & ibidē quasi martyrum cum honore sepulta, & subsecuta est magna in Iudaeos persecutio.

Maxima eodem anno vini abundantia creuit, praecipue in Alsatiae partibus, ita vt quartale vini vnum pro vno denario emeretur. Imperator itaque cum valido suorum exercitu veniens in Italiam, in primo congressu Vincetiam obtinuit, quam incendens pro maiori parte destruxit. Mantua quoque & Padua post longam rebellionem & multa pericula, in eius deditioem venerunt. Interea dum haec agerentur in Italia, rex Bohemorum & Bavarie dux cum quibusdam episcopis iussu Imperatoris terram ducis Austriae, cū valido ingrediuntur exercitu, propter multiplices excessus & grauias facinoras, quibus idem dux fuerat infamatus. Qui cum venissent in Austriam, adiunctis sibi nobilibus terra, quos

Henricus Saxoniae dux, fit Palatinus Rheni.

Conuentus Imperialis.

Archiepiscopus pro Bisuntinus obiit Imperator tertiam duxit uxorem.

Conuentus principum in Augusta. Comes Thio. Iohannes. Comes Provinciae.

S. Elisabethae canonizatur.

Expeditio Imperatoris in Italiam.

Iudaei apud Fuldam ere manant.

Bella Imperatoris in Longobardia. Austria in manus Imperatoris dantur.

*Imperator
ex Italia in
Austriam
venit.*

ipse dux ante iniuste opprefferat, vel de terra sua eiecerat, totam Austriam deuastrauerunt, Imperatorique subiugauerunt, præter pauca munitissima castella, in quibus dux se se receperat. At Imperator rebus suis in Longobardia vtrunque dispositis, relicta ibidem exercitus sui parte, in Austriam reuersus est: manensque in ciuitate Viennensi per hyemem, de statu eiusdem ducatus sibi nouiter subiugati ordinare cœpit, suisque illum communit milibus, habens secum reductum ex Italia exercitum.

MCCXXXVII.

*Conradus
imperatoris
filius rex.*

Anno Ernesti abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1237. Imperator Fridericus in Austria constitutus, Conradum filium suum adhuc puerum de transmarina vxore genitum, in regem Romanorum eligi fecit: quem elegerunt archiepiscopi Moguntinus & Treuerensis, Bohemiarum quoque rex & dux Bavarie, Otto comes Palatinus Rheni, contententibus cæteris principibus qui aderant. Ipse autem Imperator his peractis, relicto tunc ibi præsidio militum, Ratisponam ascendit, ac conuentum principibus apud Spiram indixit. Quo cum venissent in termino, iterum filium suum Conradum puerum in regem fecit designari. Post hæc, misso in Austriam ad custodiam ciuitatis Viennæ Euerhardo comite de Eberstein cum ducentis milibus, ipse cum reliquo exercitu denuo in Longobardiam profectus est, & circa festum sancti Andreæ Apostoli cum Mediolanensibus conflictum habuit, obtentaque victoria, multa millia ex eis cœpit & interfecit.

*Conuentus
principum
in Spira.*

*Imperator
Longobardiam
reuer-
situr.*

*Vini præsi-
dium.*

Eodem anno ante autumnum, quartale vini pro sedecim denarijs in Alsatia vendebatur. cuius anno priori tanta copia fuit, vt vini quartale pro vno denario (quemadmodum supra dictum est) venderetur.

*Imperator
Fridericus
excommuni-
catur.*

Eodem quoque anno Gregorius papa nonus, Fridericum Imperatorem Longobardiam sibi rebellem depopulantem excommunicauit, eumque per fratres Minores vbiq; denunciari fecit, & secuta sunt infinita mala in omni terra imperio Romano & ecclesiæ subiecta.

*Bischofs-
heim.*

Hoc ipso anno Fridericus Imperator in mense Aprili, secundum aduocatiæ villæ Bischofsheim in finibus Franconie, quod nomine ducatus Sueuiæ ab ecclesiâ Moguntina tenebat, Siphrido archiepiscopo & successoribus eius, cum omnibus pertinentijs perpetuum resignauit.

*Henricus
archiepisco-
pus Coloni-
ensis obiit.*

Eodem anno in fine quadragesimæ obiit Henricus archiepiscopus Colonienfis, cui successit Conradus de Hoensteden, vir bellicosus. Multa per id tempus in prouincijs, Moguntina, Treuerensi, Colonienfi, & maxime in terra Leodiensi, guerrarum incommoda emerferunt: propter quæ, bellorum incurfus, depredationes & incendia multa fuerunt, non sine sanguinis effusione sublecuta. In fine huius anni præscripti, in vigilia natiuitatis Christi obiit Conradus de Than, episcopus Spirensis, qui ecclesiâ de Didesheim cum omnibus prouentibus suis maioris ecclesiæ Spirensis canonicis, pro communi vsu eorum, in perpetuam possessionem donauit. Ad eius quoque instantiam Cuno abbas Wissemburgensis, conuentu suo consentiente, ecclesiâ in villa Publicken non procul à Landau, cum omnibus prouentibus suis tradidit canonicis ecclesiæ Spirensis. Sed & abbas cœnobij Clingenmonster tunc nostri ordinis, nunc autem secularium clericorum, persuasione dicti pontificis ius patronatus ecclesiæ in Offenbach, Spirensi capitulo donauit. Huic in festo S. Agnetis anni sequentis, successit Conradus filius comitis de Eberstein, & præfuit annis ferme 8.

*Conradus
episcopus
Spirensis
obiit.
Wissen-
burg.
Clingen-
mon-
ster.*

*Conradus
fi episcop.*

MCCXXXVIII.

*H. Land-
grauis Al-
satiæ mori-
tur.*

Anno autem Ernesti 7. dominicæ natiuitatis 1238. obiit Henricus vltimus Alatiæ Landgrauis sine hæredibus, qui multa ab Imperio, ecclesiæque Argentinensi & alijs feudata tenebat, quæ illo mortuo ad suos dominos sunt reuersa. Porro titulus comitatus prouincialis apud ecclesiâ Argentinensem remansit vsque in præsens.

*Conradus
rex filius
imperatoris.*

*Henricus
Basiliensis
episcopus.
Tartari de-
uastant Vn-
gariam.*

Eodem anno Siphridus archiepiscopus Moguntinus, Conradus episcopus Spirensis nouiter electus, & alij multi nobiles, in Longobardiam ad Imperatorem cum exercitu profecti sunt, quorum auxilio multa ibidem prælia gessit. Post modicum vero temporis, Conradum filium suum in Alemaniâ cum præfato archiepiscopo Moguntino remisit, commendans illum & negotia regni in fidem, & tutelam eius.

Eodem anno mortuus est Henricus episcopus Basiliensis, cui Lutholdus Rotelnheim per electionem canonicorum legitime successit. His temporibus Tartari de locis suis cum infinita multitudine exeuntes, Vngariam, Poloniam, & Morauiam, omnemque adiacentes terras, incendio, præda & gladio deuastrantes, miserabiliter destruxerunt. Contra quorū insultus, multi principes cruce signati apud Mersburg conuenerunt, & cum maximo exercitu contra eos processerunt.

Anno

MCCXXXIX.

Anno Ernesti abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1239. annus, maior ecclesia Moguntinensis de nouo reparata per Siphridum archiepiscopum Moguntinum, cum magna solennitate consecratur.

Ecclesia Moguntina de consecratione.

Eodem anno Solis defectio, quam Græci eclipsin appellant, facta est, & subsequuta est in plerisque regionibus pestilentia magna. His temporibus multa fuit in ecclesia Dei ministrorum eius persecutio, maxime in regno Alemania, propter excommunicationem Frederici Imperatoris secundi, qui omnes cum papa sentientes persequi non cessauit, spolians ecclesias ornamentis & redditibus suis, prælatos, monachos, & sacerdotes multis iniurijs affectit.

MCCXL.

Anno autem Ernesti abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1240. Gregorius papa 9. obiit, cui Celestinus quartus succedens, præfuit diebus tantum 17. post cuius mortem sedis Apostolica cardinalibus non concordantibus vacauit, anno vno & mensibus nouem, non sine multarum periculo animarum.

Celestinus papa 9. obiit.

MCCXLI.

Anno autem sequenti, qui fuit Ernesti abbatis 10. Innocentius papa quartus post Celestinum electus, præfuit annis 11. mensibus 3.

Eodem anno, mons in Burgundia à montibus dehiscens, vallesque coarctans, multa millia agrorum misere oppressit.

Innocentius papa.

MCCXLII.

Anno Ernesti abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1242. obiit Theodericus archiepiscopus Treuironum, anno pontificatus sui tricesimo, indictione 15. 5. calendas Aprilis, in maiori ecclesia Treuerensi, ante altare S. Martini sepultus: cui successit Arnoldus, maioris ecclesiæ præpositus, filius comitis de Isenberg, nepos ex sorore præfati archiepiscopi Theoderici, & præfuit annis fere 16. Contra hunc Arnoldum à maiori & minori parte capituli electum, se opposuit Rudolphus præpositus S. Paulini, natus de Ponte, à paucis electus, adiutorio ducis Lotharingia: comitumque de Lutzenburg, & de Seyn, confidens, & restitit electioni quantum potuit de illo facta. Tandem concordia inter eos facta, Innocentius papa Arnoldum in archiepiscopum confirmauit, & vt omnia beneficia ecclesiastica, quæ prius habuerat, retinere licite posset, pro mensa indulgit.

Theodericus obiit.
Arnoldus fit archiepiscopus Treuerensis.

Eodem anno idibus Aprilis hora Vesperarum, ciuitas Wormatiensis igne casuali incensa, ipso incendio supra medietatem consumpta est, & plusquam trecenti homines eodem incendio perierunt.

Wormatia incendio perit.

MCCXLIII.

Anno Ernesti abbatis duodecimo, qui fuit Dominicæ natiuitatis millesimus ducentessimus quadagesimus tertius, monachi Præmonstratensis ordinis, famosum illud & imperiale ordinis nostri cœnobium Laurishaimense inhabitare cœperunt, sicut in superioribus per anticipationem diximus.

Laurishaim.

MCCXLIIII.

Anno autem sequenti, qui fuit Ernesti abbatis decimustertius, & dominicæ natiuitatis millesimus ducentessimus quadagesimus quartus, Fredericus Imperator secundus, in consilio Lugdunensi à papa Innocentio citatus & non comparens, à Cæsarea maiestate deponitur, & omni dignitate priuatur, vacauitque deinceps (vt quidam volunt) Romanum Imperium per annos vigintiocto, vsque ad Rudolphum de Habsburg: quamuis tres interea successiue per principes fuerint electi, plures autem in dissensione principibus non concordantibus. Et primo quidem post depositionem Frederici papa mandauit principibus, vt Imperatorem quem vellent, eligerent: quorum aliqui Fredericum sequentes, mandatum papæ non curauerunt: ceteri in vnum conuenientes, Henricum prouinciale comitem Hassia, in regem contra Fredericum eligentes, partes eius quantum potuerunt, defendebant. Electus autem Henricus, bellum cum Conrado habuit filio Imperatoris, in campis iuxta Franckofordiam, & victor euadens Conradum superauit.

Fredericus Imperator à papa deponitur.

Henricus Landgrauis in regem eligitur.

Annis igitur quinque nomen gerens regum, nihil memoria dignum patrauit, sed obiit imperij coronam minime consecutus. Quam diu enim vixit Imperator Fredericus, per annos ferme sex præualere contra eum nec papa, nec aliquis principum potuit: sed nõ aduertens sententiam papæ, quam iniustam & friuolam dicebat, se Imperatorem gessit, magnamque principum, nobilium & ciuitatum adhaerentiam habuit vsque ad mortem.

Imperator sententiam papæ nõ seruauit.

*Partialitas
magna in
Italia,*

Intrauit post depositionem sui Italiam, & tantis malis papam, subiectosque illi populos afflixit, vt pontificem viuere taderet, voluissetque se nunquam depositionem illius cogitauisse. Maxima enim partialitas populorum in Italia subsecuta est, quæ vsque in præsentem ferme diem per annos ducentos & sexaginta, non sine multorum effusione sanguinis durauit. Enimvero qui Romani Pontificis sequebantur partes, quorum votis inditum nomen erat Guelforum: fautores Imperatoris, qui Gibellini dicebantur, omni studio omnique virtute persequi & delere penitus satagebant. Nec minore studio Guelfos Gibellini persequerantur. Quid autem Henrico rege mortuo, vel etiam Imperatore defuncto, circa Imperium sit actum, post annos sex, suo ordine dicemus.

MCCXLV.

*Ernestus
abbas huius
loci obiit.*

Anno autem dominicæ natiuitatis millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, indict. 2. obiit Ernestus cœnobij Hirsauugiensis abbas 24. in die sancti Blasii episcopi, quæ est mensis Februarij dies 3. anno regiminis sui 14. incipiente, sed minime completo, ætatis ætatem ferme 63. vir bonus, tranquillus & pacificus, qui monasterium in temporalibus non neglexit, licet obseruantia disciplinæ regularis tempore eius multum tepuerit, dietamque amplius defecerit.

*DE VOLPOLDO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXV.
qui præfuit annis 20. diebus totidem, & de varijs gestis illius
temporis.*

*Volpoldus
fuit abbas huius
loci.*

ERNESTO autem venerabili huius monasterij abbate (sicut diximus) mortuo, & cum reuerentia filiorum, vt moris est sepulto, anno & die præscriptis, prima die oportuna sequeute conuenientes ad locum capitularem fratres pastore defuncti, de noui abbatis electione cœperunt tractare consilium. Præmissis itaque orationibus consuets, tandem vnanimi consensu Volpoldum huius cœnobij monachum, in abbatem 25. elegerunt, qui per Conradum episcopum Spirensis confirmatus, & vt moris est cum magna solennitate in maiori ecclesia Nemetensi prædicta ordinatus, præfuit huic monasterio Hirsauugiensi annis 20. & totidem diebus, vir mediocri statura, plus ad pinguedinem quam tenuitatem corporis tendens. Hic natione Sæuus honestis parentibus ortus, cum esset annorum ferme 16. sub domino Euerhardo abbate ad conuersionem venit, non multum eruditus, sed more illius temporis pro necessitate in Scripturis competenter instructus. Qui monachus factus, quiete ac pacifice inter fratres omni tempore conuersatus est, incedens sine reprehensione coram eis, ita vt amaretur ab omnibus. Ordinatus autem abbas rei familiaris curam sollicitè gessit, & sicut nihil memoria dignum acquisuisse de nouo sentitur, ita quippiam alienasse minime inuenitur. Porro monasticæ conuersationis feruor eo tempore non parum in hoc cœnobio, sicut ferme in omnibus, tepuerat, quem ipse resuscitare nec facile potuit, nec etiam propterea multum laborauit.

*Vita Vol-
poldi abba-
tis.*

*Conradus
episcopus
Spirensis
obiit.
Henricus
episcopus
Starcken-
berg cepit.*

Anno eius primo currente præscripto, qui fuit dominicæ natiuitatis (sicut diximus) 1245. in mense Nouembri, obiit Conradus de Eberstein, sextus & quadragesimus episcopus Spirensis, cui successit Henricus filius comitis de Liningen, imperialis aula cancellarius, & præfuit annis 27. Iste Henricus electus & nondum confirmatus, auxilio fratris sui comitis de Liningen castrum Starckenberg dictum, quod pertinet ad principatum monasterij Laurishainensis obsidione cingens, armata manu cepit, expulsis inde custodibus ecclesiæ Moguntinæ. Vnde inter ipsum & Siphridum archiepiscopum Moguntinum magna dissensio suborta fuit. Tandem papa Innocentius ad instantiam præfati archiepiscopi causam certis iudicibus determinandam committens pacem reformauit.

*Otto comes
Palatinus
Rheni obiit.*

Eodem anno in vigilia S. Andreæ Apostoli, in nocte, Otto primus ex ducibus Bavaricæ comes Palatinus Rheni obiit, qui in principio sui regiminis pius, iustus & clementissimus princeps fuit. Postea cum Friderico Imperatore sentiens excommunicato & deposito (sicut diximus) & ipse à papa excommunicatus est, cœpitque persequi clerum in odium papæ, quod ei non cessit in bonum. Cum enim in præfata S. Andreæ vigilia, cum vxore, filijs & familia lætus & sanus esset, in ipsa nocte subitanee & excommunicatus mortuus inuentus est. Reliqui autem filios duos Ludouicum & Henricum, qui principatum eius per decennium fraternâ communitate rexerunt. Post annos autem decem, hoc est anno dominicæ natiuitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, principatum inter se diuiserunt. Ludouicus, qui maior natus erat, comitatum Palatijs Rheni cum tertis & dominijs certis in Bauaria superiori pro sua portione legitima accepit. Henricus autem Lanshutam cum Bauaria inferiori in possessionem iure obtinuit. Ludouicus primo duxit

*Ludouicus
dux Bava-
ricæ comes
Palatinus.*

duxit in vxorem filiam ducis Brabantia, nomine Mariam speciosissimam foeminam, de qua
liberos non suscepit, sed interfecit eam anno Volpoldi abbatis tertio, propter adulterij
suspicionem, vt ibidem suo loco & ordine dicemus. Henricus autem frater eius vxor-
rem duxit Elisabeth filiam Belæ regis Vngariæ, neptem ex fratre S. Elisabeth de Marburg,
de qua genuit tres filios, Ottonem postea regem Vngariæ, Ludouicum & Stephanum,
duces Bauariæ, de quibus infra ordine suo faciemus mentionem, qui inter se Bauariam
diuiserunt.

*Maria 899
Ludouici
comitis Pa-
latini.
Henricus
dux Bava-
ria, Eliza-
beth vxor
eius.*

MCCXLVI.

Anno autem Volpoldi abbatis 2. currente, qui fuit 1246. dominicæ natiuitatis, Fri-
derico Imperatore (sicut diximus) deposito, Conradus filius eius iunior imperium sibi v-
surpavit, contra quem Henricus Raspe Landgravius Hassiæ filius sanctæ Elisabeth, in re-
gem à quibusdam principibus electus, in bellum procedens, ipsum iuxta Frankofordiam
superavit, & in Italiam fugauit.

*Conradus
rex filius
imperatoris.*

Eodem anno obiit Ludolphus episcopus Wormatiensis, & in cœnobio Monialium
dicto Nonnen monster, quod ordini nostro abstulerat, coram summo altari cum magna
pompa & honore sepultus est. Post cuius obitum canonici Wormatienses in pontificem
vnanimiter elegerunt Cunonem, decanum maioris ecclesiæ Moguntinæ, virum bonum,
& honore pontificatus dignum, qui posteaquam præfuisset diebus 20. morte sublatu, in
breui consummatus est, & impleuit tempora multa, ne malitia mutaret intellectum eius.

*Ludolphus
episcopus
Wormati-
ensis obiit.
Cuno sic e-
piscopus. &
mox obiit.*

Quo mortuo, Richardus de Treueri oriundus, in pontificem electus, præfuit annis ferme
vndecim, vir bonus & ecclesiæ suæ prouidus gubernator, qui multa bona suo tempore
fecit.

*Richardus
sic episcopus
Wormati-
ensis.*

MCCXLVII.

Anno Volpoldi abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1247. Ludouicus comes Pa-
latinus Rheni, & dux Bauariæ, Mariam vxorem suam propter crimine adulterij vehemen-
ter suspectam, apud Werdeam Sueuiæ fecit occidi, quæ sine liberis mira seueritate necata
occubuit. Pro satisfactione tanti sceleris commissi, monasterium Furstfeld in Bauaria
postea construi fecit, quod multis bonis & prouentibus magnifice dotauit.

*Ludouici
comitis Pa-
latini ne-
phas.*

Hoc ipso anno Ludouicus Palatinus comes & dux præfatus, castrum Fridburg dictu
pro defensione ducatus Bauariæ contra episcopum Augustensem à fundamentis fortissi-
mum construxit. Post hæc secundu duxit vxorẽ, Annam regis Polonia filia, de qua genuit
filios tres, Ludouicu Bauariæ ducẽ, Rudolphum comitem Palatinum Rheni, & alterum
Ludouicum postea Imperatorem Rom. de quibus infra per ordinem dicemus.

*Ludouicus
Palatinus
secundam
ducit vxorẽ.*

MCCXLVIII.

Anno Volpoldi abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1248. Conradus archiepisco-
pus Colonienfis homo diues & magnaminus, magnam illam & insignem ecclesiam Co-
loniensem maiorem construere cepit, ponens primum lapidem in vigilia assumptionis
beatæ Mariæ semper virginis, quod opus licet quotidie laboribus artificum sumat incre-
menta, sitque iam per annos ducentos & quinquaginta quatuor, sine intermissione con-
tinuatum, tamen adhuc hodie minime est completum, propter ingentem sui magnitudi-
nem & excellentiam.

*Nonna eccle-
sia Colonie-
sis inchoa-
tur.*

Eodem anno fames maxima Alemaniam oppressit, & multos interfecit.

MCCXLIX.

Anno autem sequenti, qui fuit Volpoldi abbatis quintus, & dominicæ natiuitatis
1249. indictione 7. Siphridus archiepiscopus Moguntinus, 7. iduum Martij obiit: vir ma-
gnorum operum, qui ecclesiam suam honore ac rebus magnifice ampliauit, & inter tot
mala, tot bella, totq; pericula, quibus imperium nutabat, sapientissime rexit. Huic in ar-
chiepiscopatu successit Christianus eius nominis secundus, & præfuit annis duntaxat duo-
bus, vir & ipse bonus.

*Siphridus
archiepisco-
pus Mogun-
tinus obiit.*

Eodem anno obiit Henricus rex, Landgravius Hassiæ & Thuringiæ, qui (vt supra
diximus) ante paucos annos in regem à quibusdam principibus, iussu Innocentij papa,
fuerat electus: licet non omnes in eum cõsenserint, & ob id ad coronam Imperialem non
peruenit. Decessit autem profluuiio ventris, in oppido suo Isenach sepultus. Mortuo
Henrico Wilhelmus comes Hollandiæ, filius Florentij comitis, apud villam Wornich,
à quibusdam principibus in regem Romanorum electus fuit, contra Fridericum Im-
peratorem & Conradum filium eius, in præsentia Petri Caputij, ad velum aureum diaco-
ni cardinalis Apostolicæ sedis legati. Cum eligeretur, adhuc iuuenis erat annorum 20. &
ferme 7. annis regnauit, qui etsi coronam imperij non obtinuit, tamẽ satis magnam obe-

*Henricus
rex & Land-
gravius obiit.*

*Wilhelmus
sic rex Ro-
manorum.*

*Aquisgranum
eriguntur
rex*

dientiam habuit. Ultima vero die mensis Octobris, regiam civitatem Aquisgranum cum magna procerum multitudine intravit, & sequenti die, hoc est in festo omnium sanctorum, per duos episcopos Mindensem & Monasteriensem, benedicendum archiepiscopo Coloniensi in templo presentatum: duo alij episcopi Traiectensis & Leodiensis, in magna solennitate, in regem Rom. vixit & coronavit.

*Archiepi-
scopus Co-
lonienfis.
Archiepi-
scopus Ma-
guntinus.*

Consecratione autem peracta, idem archiepiscopus locavit eum in sedem regni, dicens: *Super thronum sedis gloriosa sedes, & iudicium & iustitiam in terra facias.*

Christianus archiepiscopus Moguntinus cum oleo sanctificato dexteram eius foris in unxit, dicens: *Consecrare te dignetur omnipotens Deus, in regem Romanorum, qui Daniel per manum Samuelis Prophetae ungi iussit super populum Hebræorum.* Arnoldus archiepiscopus Treuerorum manus super caput eius imposuit, dicens: *Descendat in te spiritus sapientie, intelligentie, scientie, pietatis, fortitudinis & consilij, replearisq; spiritu timoris Domini.*

*Archiepi-
scopus Tre-
uerensis.
Comes Pa-
latinus.*

Ludovicus comes Palatinus Rheni, archidapifer regni, globum aureum in manibus posuit, dicens: *Accipe globum sphericum, ut omnes terre nationes Romano imperio subiacent, & Augustus gloriosus appellari valeas.*

*Marchio
Brandenbur-
genfis.*

Marchio Brandenburgensis Camerarius regis, annulum in manum tradidit, dicens: *Accipe signaculum Monarchie, ut Romanum imperium in suo vigore conserves, & in iuncta virtute omni Barbarorum incurfione defendas.*

*Dux Saxo-
niae.*

Dux Saxonie regis ensifer gladium ei dedit, dicens: *Accipe sceptrum regium, ut rebellibus vera correctione potenter affligas, omnesq; benevolos in tranquilla pace gubernes.*

*Rex Bohæ-
miae.*

Rex autem Bohemie pincerna imperij, de consensu archiepiscopi Coloniensis, coronam argenteam capiti regis imposuit, dicens: *Accipe diademam splendidam, ut sis coronatus a ceteris adeo coruscus in tergis, quatenus merearis coronam aeternae felicitatis habere in caelis, Amen.* Octavam post hæc ibidem duxit solennem. Omnes autem inferiorum partium principes & nobiles obedientiam ei præstiterunt, præter quosdam castellanos adhuc Friderico fideles.

*Keiserfrun-
de obfisione
vallatur.*

Inter quos fuit castellanus de Keiserfrverde, quem rex Wilhelmus obfisione circumcingens superare non potuit, quoniam se fortiter defendit.

M C C L I.

*Fridericus
Imperator
obit.*

Anno Volpoldi abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1250. indictione 8. obiit Fridericus Imperator secundus apud Tarentum, anno ætatis suæ 57. relinquens duos filios: alterum, regis Hierosolymorum Conradum nomine, quem dudum Roman. regem designauerat, licet de Alemania fuerit expulsus. Alterum, ex concubina, Manfredum nomine, qui regnum Apuliae patre mortuo inuasit, fratre suo renitente, sed non diu regnavit.

*Hermannus
episcopus
Herbipolen-
fis obiit.
Hyems lon-
ga.*

Eodem anno obiit Hermannus episcopus Herbipolensis, cui successit Eringus de Reinstein, & præfuit annis 16. in multa turbatione & discordia, quam habuit cum civibus suis Herbipolensibus.

Hoc ipso anno hyems fuit asperissima nimisq; diuturna, niuib; & glacie multum abundans: quibus tandem resolutis in aquam, maxima inundatio fuit subsecuta, quæ multa ædificia subvertit.

M C C L I I.

*Conradus fit
rex in Apu-
lia.*

Anno Volpoldi abbatis 7. dominicæ autem natiuitatis 1251. Conradus rex filius quondam Friderici Imperatoris secundi, regnum Apuliae suscepit, & proximo deinde anno moritur, veneno (ut creditur) extinctus, Manfredi suo (ut diximus) fratre ad procerante.

*Christianus
archiep. Mo-
guntinus
obiit.*

Eodem anno obiit archiepiscopus Moguntinus, cui successit & præfuit annis novis, vir magnanimus & multum providus, nomine Gerardus, qui partes Wilhelmi regis, v. ceteri, tuebatur.

M C C L I I I.

*6. Virgo Iu-
ta obiit.*

Anno Volpoldi abbatis octavo, dominicæ autem natiuitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, indictione 10. 14. calendis Aprilis, obiit S. virgo Iutta, olim pedissequa B. Elisabethæ de Marpurg, Landgraviae Thuringiæ & Hassiæ, de qua supra dictum est. Hæc sancta virgo multis signis & miraculis tam in vita quam post mortem claruisse perhibetur, quæ omnium virtutum & operum domine suæ, cum adhuc in humanis ægeret, conscia fuit, & studiosa cooperatrix in omnibus, eamque pro viribus imitari vique ad mortem constantissime curabat.

Eodem anno 4. calendis Decembris, obiit Ibanus monasterij mei Spanheimensis lxx.

1011

Ope
Histo

sis sextus
4. diebus

An
horrib
dicibus
Eo
lius, Cor
annis pa

An
ditione
diam fra
Eo

ro tempo
ratione f
rensis, h
mni stud
quamuis

ribus in
partes le
dem tem
& suos fa

An
Mogunt
sen, Frid
rent con
virginis
dam con

An
tum quo
uitatum
Trifels, q
pergeret
busdam
quandiu
lum regi

Eo
ne multa
quartus,
ordinis N

An
mam pro
num, tun
omnia d
dam, con
das lanu

30 valida sup
progreffu
equo, sol
ce glacie
quam. Q
gem nesc
ætatis au
translatu
lius eius,

10 *sis* sextus abbas, cui successit Ioannes de Schonberg cantor, & præfuit annis 12. mensibus 4. diebus 21.

MCCLIII.

Anno Volpoldi abbatis nono qui fuit dominicæ natiuitatis 1253. ventus magnus & horribilis fuit, qui in diuersis locis multa ædificia subuertit, arbores robustissimas cum radicibus de terra plures euulsit, & cum infinitis damnis multos homines oppressit.

Eodem anno Manfredus, Friderici quondam Imperatoris, ex concubina matre filius, Contado priori anno (vt ferunt) veneno interempto, regnum Sicilia occupauit, & annis paucis viuens obtinuit.

MCCLIIII.

10 Anno sequenti, qui fuit Volpoldi abbatis 10. dominicæ autem natiuitatis 1254. in diditione 12. obiit Innocentius papa quartus, & vacauit sedes Apostolica propter discordiam fratrum annis duobus.

Eodem anno, in mense Februario, ciues Wormacienses & Moguntinenses, qui multo tempore in dissensione mutua steterunt, perpetuam inter se pacem, concordiam & confederationem sanxerunt. His quoque temporibus. Emicho comes de Limingen, frater Episcopi Spirensis, hostilem animum gerens contra Richardum episcopum Wormaciensem, eum capere omnino studio laborabat: qui ciuium suorum auxilio defensus, & in Wormaciam intromissus, quamuis ante hac in discordia cum ciuibus fuerit, minas illius euasit. Magnus istis temporibus in regno tumultus fuit, & variae dissensiones, quia non omnes Wilhelmi regis Rom. partes sequebantur. Richenstein in castellum iuxta Rhenum, non longe à Bacheracho, eodem tempore cum alijs certis munitionibus. in vicino per Wilhelmum regem supra dictum, & suos fautores, obsidione vallatum, captumque fuit.

Anno prænotato, cum ciuitates harum partium cum Wilhelmō rege sentientes, vt Moguntia, Wormacia, Frankofordia, Bopardia, Wetsalia, Bingia, Oppenheim, Geilhausen, Fridberg, Frislaria, & quædam alia; ipso in partibus inferioribus existente, non haberent contra suos aduersarios defensores: consilio apud Moguntiam in die S. Margarethæ virginis & martyris habito, se mutuo firmissima confederatione iunxerunt, ad defendendam contra quoscunq; omnia thelonia quæ habebant pro communi pace deponentes.

MCCLV.

30 Anno Volpoldi abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1255. rex Wilhelmus conuentum quorundam principum habuit in Vormatia, vbi nuncij ac legati complurium ciuitatum missi adfuerunt. Quadam vero die cum regina vxor eius de Vormatia ad castrum Trifels, quod est modo ducis Alexandri, non procul à Landaugia, cum honesta comitua pergeret per Hermannum militem de castro Rieberg, vna cum comite de Vvaldeck, & quibusdam alijs, capta & ad præfatum castellum Rieberg perducta est, quam captiuam aliquandiu tenuit, postea spoliatam omnibus clenodijs suis & rebus, abire permisit, in feanlum regis & patriæ totius non modicum.

Eodem anno postea, quoniam sedes Apostolica per biennium fere vacauerat, non sine multarum periculo animarum, tandem electus est in papam à cardinalibus Alexander quartus, natione Campanus, & sedit annis sex, & mensibus totidem, qui sanctam Claram ordinis Minorum canonizauit.

MCCLVI.

40 Anno Volpoldi abbatis 12. qui fuit dominicæ natiuitatis 1256. Vvtilhelmus rex Romanam pro corona imperiali proficisci statuit, cum ecce subito gens inquietissima Phrysonum, tumultu concitato rebellare cepit, & fines Hollandiæ ingressa, rapinis & incendio omnia deuastare. Verum cernens rex, eorum ferocitatem non aliter quam ferro domandam, congregato suorum ingenti exercitu contra eos in fine huius anni, hoc est 5. calendæ Ianuarij progreditur, & multa eis incommodorum genera ostendens, eos in manu valida superauit contra impetum eorum in castro Corenburg constructo. Post hæc vltierius progressurus, cum hyemis asperitas glaciem aquis superduxisset atque paludibus insidens equo, solus exploraturus omnia hostium (vt putabat) secreta, præcessit exercitum: cum ecce glacie contracta, in paludinoso vado equus mergus hærebat, non valens progredi quocquam. Quod Phrysones, qui in arundinetis latitabant cernentes, concurrunt, ipsumque regem nescientes interficiunt, anno regni eius 7. comitatus Hollandiæ primo & vicesimo ætatis autem 27. & in domo quadam sepeliunt. Sed postea corpus eius ad Mittelburg translatum, in quodam cœnobio honorifice tumulatum est. Post eius mortem Florentius filius eius, puer sex mensium, comitatum Hollandiæ suscepit, & cum annis ferme 40. gubernauit.

Abbas Spanhels mensis obiit.

Ventus magnus.

Manfredus dux.

Innocentius papa sedes vacat.

Mogunt. & Wormatienses.

Emicho comes de Limingen.

Richenstein castrum captum.

Confederatio ciuitatum multarum.

Conuentus principum in Vormatia. Regina captum.

Alexander papa 4.

Wilhelmus rex contra Phrysones.

Wilhelmus rex in Phrysonia occisus.

Florentius comes Hollandiæ.

bernauit, mortemque patris sui vindicauit, multa cum Phrysonibus bella gessit, & plures ex eis cepit & occidit.

M C C L V I I.

Anno Volpoldi abbatis 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1257. post mortem Wilhelmi regis Rom. conuenerunt principes ad nouum regem instituentum: ne si diutius negligenter impedimentum aliquod iuris sui paterentur, discordantes autem ab inuicem duos elegerunt.

*Principes
in electione
discordant.*

Nam Conradus archiepiscopus Colonienfis, & Gerardus archiepiscopus Moguntinus, Richardum Cornubiæ comitem, fratrem regis Angliæ, in regem elegerunt. Arzoldus autem archiepiscopus Treuerensis, cum cæteris principibus sibi adherentibus, Alphonsium regem Castellæ in regem Rom. eligens, solennes ad eum nuncios misit, orans, & quantocius pro regni gubernaculis suscipiendis ad Rheni partes venire dignaretur, promittente se consilium & auxilium pro viribus impensurum.

*Alphonsus
rex Castellæ
eligitur in
regem Ro-
manorum.
Richardus
Cornubiæ
comes in re-
ge eligitur.*

At vero rex Alphonsus vel contempnens, vel nõ curans Rom. imperiũ, donatos magnis muneribus nuncios cum honore remisit. Promittens se oportuno tempore cum eorum exercitu sublecurum. Verum suo regno contentus, quia Philosophus & Athronomus excellentissimus fuit, ad Alemanniam venire contempsit, nec se in aliquo de Rom. regno gubernando intromisit, præter solum titulum, quæ ob eligentium honorem, ad tempus in literis suis retinuit.

*Richardus
pro rege sus-
cipitur.*

Porro Richardus comes præfatus per Conradum archiepiscopum Coloniensem in Angliam euocatus, in Alemanniam venit, & in Frankofordia electus, libens imperiũ assumpsit, & cum magno suorum tripudio in ecclesia beate Mariæ semper virginis Aquigrani, ab eodem archiepiscopo in regem consecratus fuit. Deinde fauore & suffragio suorum principum à Colonienfibus, Bopardienfibus, Wesaliensibus, Moguntinenfibus Frankofordienfibus, Wormatiensibus, Spirensibus, & multis alijs ciuitaribus, pro vero rege cum magno honore fuit susceptus, & cum ingenti pompa in his partibus circumductus: cumque per omnes ciuitates Rheni ascendens iter faceret vsque ad Basileam, & pecuniæ pro adeptione regni nimis prodigaliter expensæ iam iamque deficerent, principes relicto eo omnes ad sua redierunt, ac ite inuenientes prædam se eatenus secutos fuisse, non regẽ. Qui cernens se principum auxilio destitutum, nihil amplius proficere posse, commisit Philippo de Falckenstein, cuius sororem ob nimiam pulchritudinem in vxorem duxerat, regnũ Wederaviæ, & Philippo de Hoënfels Bopardiam & Wesaliam cæterasque adiacentes ciuitates imperij, assumptaque vxore in Angliam reuersus est, nec vltra in Alemanniam venit.

*Richardus
episcopus
Wormatiens-
is obiit.*

Anno præscripto, 6. iduum Nouembris, obiit Richardus episcopus Wormaciensis, qui multas cum ciuibus suis dissensiones habuit. Aduersarium habuit Eberhardũ de Badenbergo, qui in principio à plerisque contra eum fuerat electus, quem Emicho comes de Liningen manu tenuit, qui omnes redditus episcopales extra Wormaciam cedentes, manu violenta leuauit, & multa in illum mala commisit.

*Conradus
Wormatiens-
is obiit.
Euerhardus
episcopus.*

Mortuo autem Richardo atque sepulto, electus fuit in episcopum præfata ecclesia Conradus de Durekem, maioris ecclesiæ Moguntinæ Decanus, qui præfuit 22. diebus tantum, & obiit, in ecclesia Moguntina ante altare sancti Petri sepultus. Post hunc fratres de capitulo, pro pace & vtilitate ecclesiæ vnanimiter elegerunt Euerhardum de Badenbergo, præpositum ecclesiæ sancti Cyriaci in Nuhusen, qui præfuit annis ferme 20. qui multa bona fecit Canonicis de Nuhusen, habuitque cum Wormaciensibus contentiones.

M C C L V I I I.

*Ecclesia S.
Catharinæ
in Oppen-
heim.*

Anno Volpoldi abbatis 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1258. Gerardus archiepiscopus Moguntinus ecclesiam S. Catharinæ in Oppenheim, in ecclesiam parochialem erexit & fecit, concedens illi omnia iura quæ aliæ in dioecesi parochiales ecclesiæ habent, suamque dioecesi secundum antiquos terminos à Wormaciensibus in eodem oppido ex testimo- nijs seniorum declaratos, coram omnibus elare separauit.

*Rex Aquif-
grami coro-
natur.*

Eodem anno Richardus Cornubiæ comes, priori anno electus per Conradum archiepiscopum Coloniensem, Aquigrani in regem Rom. coronatus est, præsentibus Gerardo archiepiscopo Moguntino & certis alijs principibus, à quibus post coronationem suam (quem ad modum iam diximus) per omnes imperij ciuitates iuxta Rhenum circumductus, negotia regni tractare cœpit, obedientiam ciuium accipiens, principum conuentus celebrauit, quousque tandem desertus ab eis fuit.

Anno

M C C L I X.

Anno Volpoldi abbatis 15. qui fuit dominicæ natiuitatis 1259. monasteriũ sancti Disibodi ordinis nostri in comitatu Spanheimensi Moguntinæ diœcesis, iuxta oppidũ Sobernheim, ab ordine nostro translatum est per Gerardũ archiepiscopum & canonicos ecclesiæ Moguntinensis, & datum Cisterciensis ordinis patribus, quorum primus abbas nomine Ioannes, quasi pro gratiarum actione suscepti beneficii, de consensu fratrum suorum centum maldra filiginis annui census perpetuis temporibus ad Moguntiam singulis annis præstanda, ex redditibus eiusdem monasterij canonicis præfatæ ecclesiæ repromisit, vt patet ex literis de super confectis, quarum datum est pridie nonarum Martij, anno prænotato, in Moguntia, coram multis testibus actum.

Cœnobium S. Disibodi ab ordine transferretur.

Eodem anno Albertus cognomento Magnus, ordinis Prædicatorum, conuentus Colonienfis, natione Sueuus, vir vñdecunq; doctissimus, prouisione Alexandri quarti factus est episcopus Ratisponensis in Bauaria, cum esset ætate annorum 66. sed non diu post ea resignauit.

Albertus Magnus episcopus ordinatur.

Eodem quoq; anno Arnoldus de Isenburg, archiepiscopus Treuironum, in oppido Monsthabor dicto, anno pontificatus sui 17. diē clausit extremũ, vir per omnia magnificus qui multa pace belloq; strenue gessit. Thuron castrũ fortissimũ biennio obsessum cepit, Treuericæ vrbs magnã partem muro de nouo pulcherrime muniiuit, monasteriũ Meinfeldiæ Confluentiamq; similiter muro cinxit. Quo mortuo, & in maiori ecclesia Treuerensi ante altare S. Trinitatis cum honore sepulto, duo in dissensione à capitulo fuerũt electi, videlicet Arnoldus de Sleyda, & Henricus de Bolandia: quorũ electiones corã se Romæ in consistorio contendentiũ Alexandri papa quartus de consilio fratrum cassauit, & Henricũ de Vinstingen decanũ Metensem, per cardinales (vt dicebatur) electum, in archiepiscopum ordinauit, qui Treuerim veniens cum pallio & literis apostolicis ab omni clero & populo ciuitatis pro archiepiscopo susceptus est, & præfuit annis 27. vir constans & magnanimus, qui optime rexit ecclesiam suam, dominiaq; & redditus valde ampliauit.

Arnoldus archiepiscopus Treuerensis obiit. Duo eliguntur.

Henricus archiepiscopus per papam.

Anno quoq; prænotato vltima die mensis Aprilis, iterum ciuitas Wormaciensis igne casuali accensa, circa horam Completorij tota nocte arsit, & cum damno multorum quasi pro medio consumpta fuit.

Wormatia igne crematur.

M C C L X.

Anno Volpoldi abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1260. indictione 3. obiit Gerardus archiepiscopus Moguntinus: cui successit Wernerus de Falckenstein, maioris ecclesiæ præpositus, & præfuit annis 24. mensibus 6. vir excellens ingenio & prudentia, qui ecclesiam suam optime rexit, & prouentibus multum ampliauit.

Gerhardus archiepiscopus Moguntinus obiit.

Eodem anno duo militares Iacobus de Lapide & Simon de Guntheim in inicitias aduersus ciuitatem Yangionum publicas ferentes, multa ciuibus incommoda simul & damna intulerunt, alios captiuos abducentes, alios spoliantes, seu etiam mutilantes, donec tandem interueniente pecunia, & captiui liberati fuerunt, & inter dissidentes reformata concordia. His enim temporibus cum rex non esset in terris, qui motus prædonum reprimere, omnia per tumultum, sine lege sine ordine, pro libitu fiebant.

Wormatia.

Præda.

Hoc etiam anno magnæ & nimium periculose inundationes aquarũ fuerunt, maxime circa Rhenum, quæ domos & ædificia multa subuertentes nec hominibus pepererunt, ita vt plures relictis domibus cum filiis & pecoribus ad montes confugerent.

Inundationes aquarum maxima.

M C C L X I.

Anno Volpoldi abbatis 17. dominicæ ætem natiuitatis 1261. indictione 4. obiit Conradus de Hoensteden, archiepiscopus Colonienfis, qui multas cum ciuibus suis cõrentiones in suo pontificatu habuit, in maiori ecclesia Colonienfi sepultus, cui Engelbertus secundus de Valkenburg, præpositus S. Geroni, per electionem capituli succedens, præfuit annis ferme quatuordecim, qui & ipse multas & continuas dissensiones cum Colonienfibus habuit.

Conradus archiepiscopus Colonienfis obiit.

Eodem anno obiit Alexander papa quartus, cui Urbanus quartus natione Gallus succedens præfuit annis 3. mensē vno, diebus 14. qui festum corporis Domini nostri Iesu Christi quinta feria post octauas pentecostes quotannis celebrandum per totum Christi anũ orbem instituit, & indulgentias in eius fauorem dedit. Regnum quoq; Sicilia, quod Manfredus dux Sueniæ filius quondam Friderici Imperatoris secundi, post Conradi fratris sui obitum (sicut diximus) occupauerat, Carolo comiti Prouinciæ, fratri regis Francorum contulit, eumque per legatos de Gallia in Italiam euocauit, qui Siciliam fugato Manfredus, non sine multorum sanguine occupauit.

Alexander papa obiit. Urbanus papa.

Manfredus à Sicilia pellitur.

Anno

M C C L X I I .

*Richardus
eremita obiit.*

Anno Volpoldi abbatis 18. qui fuit dominicæ natiuitatis 1262. obiit Richardus eremita, sacerdos quondam & monachus nostri ordinis in Alfaria, in eremitorio suo iuxta Passenborn calendis Nouembris, hoc est in festiuitate omnium sanctorum, qui multis annis duram in arctissima poenitentia duxerat vitam.

*Philippus
Hoenfels
excommunicatur.*

Eodem anno Wenerus archiepiscopus Moguntinus Philippum de Hoenfels, quem Richardus rex reuersus in Angliam capitaneum in partibus Rheni constituerat, excommunicauit, supponens terram eius ecclesiastico interdicto, propterea quod curtes & bona clericorum Moguntinensium in dominio suo sita, nouis & inconfectis exactionibus & precarijs nimium grauaret, sæpiusque admonitus noluisse desistere. Verum postea mutato proposito, iniustas exactiones cleri præsumptas remisit, factaque inter eos concordia absolutus fuit.

M C C L X I I I .

*Archiepiscopus
Colonia à ciuibus
deitur.*

Anno autem Volpoldi abbatis 19. qui fuit dominicæ natiuitatis 1263. ciues Colonienses post longas contentiones, bella & damna Engelbertum archiepiscopum suum in ciuitate existentem, nihilque tale suspicantem, vna cum Theoderico de Valckenburg fratre eius, in quadam domo subito concludentes, ad conditiones pacis compulerunt, quanquam nulla fuerit deinceps concordia in ter partes illa seruata.

*Comes
Iuliacensis.*

Eodem anno inter præfatum archiepiscopum & comitem Iuliacensem magna discordia fuit, quæ vsq; ad arma succreuit. Ad bellum itaque partium copiarum procedentes, archiepiscopus auxilio Henrici Traiectensis episcopi & Hollandinorum fretus, Iuliacensis superauit multis occisis.

M C C L X I I I I .

*Augustinus
se intrant
Wormatiam.*

Anno sequenti qui fuit Volpoldi abbatis 20. dominicæ natiuitatis 1264. fratres eremite regule sancti Augustini, quos vulgus Augustinenses appellat, Wormaciam intrantes conuentum & cœnobium sui ordinis, ibidem construxerunt, episcopo Euerhardo consentiente, ciuibusque auxilia & subsidia conferentibus.

*Ioannes abbas
Spanhemensis
obit.*

Eodem anno 11. calendis Maij, obiit Ioannes septimus abbas monasterij mei Spanhemensis, cui successit Petrus abbas octauus, & præfuit annis 25. & mensibus 4. quæ ecclesiam in Genzingen, cum iure patronatus, decimis & omnibus prouentibus eius, anno regiminis sui primo donauit canonicis maioris ecclesiæ Moguntinæ, in perpetuam possessionem pro augmento præbendarum eorundem.

*Vrbanus
papa obiit.*

Eodem quoque anno obiit Urbanus papa quartus, & vacauit Apostolica sedes mensibus quinque, vsq; in sequentem annum, propter discordiam fratrum.

M C C L X V .

*Clemens
papa.*

Anno sequenti qui fuit Volpoldi abbatis 21. inchoatus dominicæ autem natiuitatis 1265. posteaquam sedes Apostolica quinque mensibus vacauerat, in summum pontificem electus fuit Clemens papa quartus, natione Narbonensis, ex villa sancti Egidij, & præfuit annis 3. mensibus 9. diebus 21. vir sanctæ conuersationis & propheticæ spiritus, ut dicebatur illustratus, qui Haduwigem quondam ducissam Poloniae, viduam maritæ sancti tatis, canonizatam, sanctorum catalogo cum magno honore ascripsit.

*Volpoldus
abbas Hirsaugensis
obit.*

Eodem anno Volpoldus abbas graui tæctus infirmitate, 5. calendis Martij diem clausit extremum, bona confessione & sacramentis ecclesiasticis salubriter præmunitus, anno regiminis sui 20. cum diebus totidem expleto, vir modestæ conuersationis, & multum circa statum rei familiaris sollicitus: licet monasterium in vtroque statu suo tempore, etiam sub alijs quibusdam abbatibus non parum cæfecerit, quem admodum in sequentibus dicemus.

DE IOANNE, HUIVS MONASTERII ABBATE XXVI. qui præfuit annis 10. mensibus 3. diebus 4. & varijs gestis illius temporis.

*Ioannes abbas
Hirsaugensis.*

MORTVO atque sepulto Volpoldo abbate, anno ac die præscriptis, iuxta morem ecclesiasticæ traditionis, fratres huius monasterij, ne viduitatis sue diu cogrentur deplorare incommoda, diem pro noui pastoris electione constituentes, penultimam mensis Februarij, in ipsa conuenerunt, præmissisque orationibus confectis, & reliquis que in actu electionis fieri consueuerunt, post varios inter se tractatus habitos, tandem maior & sanctor pars Ioannem priorem huius cœnobij in abbatem elegit, ceteris in diuersos alios diuisis, qui tamen electioni maiorum cedentes, omnes in eum vnanimiter conserunt.

Trinitas
Opera
Historia

Electus
dum la
gensi i
ne Bau
prior su
tinuauit
uit, sed
tempo
gientis
& absti
tempo
fecerat
pra era
runt.
non re
ne quip
cite pu
stram r
pter te
A
10
lensis &
tis & du
pulli su
A
de Reia
sus & n
F
& Suet
10
tum, cr
bant, F
dux Su
tem pa
pullus
cibus su
A
ciuitat
um ac
40
E
exorta
ctioni
dition
armis
ris ex
tuit au
rare pa
iuuen
Roma
accep
50
pontif
domic
tur. Q
indon
penitu

Electus autem, & per episcopum Spirensem Henricum de Liningen confirmatus, ac secū- dum laudabilem consuetudinem solenniter ordinatus, præfuit huic monasterio Hirfau- giensi in ordine abbatum sextus & vigesimus, annis 10. mensibus 3. & 4. diebus. Hic natio- ne Bavarus erat, qui sub Euerhardo huius cœnobij abbate 23. monachus factus, ac deinde prior sub Volpoldo prædecessore suo constitutus, disciplinam debilem quam reperit, cō- tinuauit. Tandem vero abbas ordinatus, regularis obseruantia integritatem parū cura- uit, sed potius externa sequebatur, pompas imperij & gloriæ vanitatem. Inter abbates sui temporis non erat vltimæ reputationis, propter famam percelebrem monasterij Hirfau- giensis, quam priorum abbatum sanctitas, non facile debilem dudum multis laboribus & abstinentijs acquisiuit. Ordinis enim nostri sacratissimi patris Benedicti obseruantia, tempore huius abbatis, in omnibus penè monasterijs Germanicæ nationis vsq; adeo de- fecerat, vt pristina institutionis vestigium nullum in moribus cerneretur. Omnia corru- pra erant, omnia collapsa, monachi simul cum abbatibus in præcipitium vitiorū corruerunt. Nemo hanc ordinis nostri deformationem curabat, nemo condoluisse visus est, non rex, non papa, non principes, non denique præsul vllus de monachorum reformatio- ne quippiam cogitauit. Tam enim publicæ fuerunt transgressiones monachorum, vt li- citæ putarentur. Vnde factum est, vt abbatum huius monasterij gesta & aditata, ad no- stram memoriā abhinc vsque ad Fridericum abbatem 37. paucissima sint deducta, pro- pter temporum obscuritatem & negligentiam, ignorantiamq; monachorum.

Vita & ori- go Ioannis abbatis.

Ordo no- stri defor- matus.

Abbatum gesta in ob- litionem ve- nit.

Civitas Her- bipolensis.

10 Anno prænotato, quo Ioannes electus fuit in abbatem, Iringus episcopus Herbipo- lensis & clericus, multas iniurias à ciuibus sustinuit, pro quibus tandem ipsi ciues in ducentis & duobus millibus argenti marcis satisfacere & ad obedientiam Episcopi redire com- pulsi sunt.

M C C L X V I.

Anno Ioannis abbatis 1. qui fuit dominicæ nativitatibus 1266. obiit præfatus Iringus de Reinlein, primus & quadragesimus episcopus Herbipolensis, vir constans & bellico- sus & magnanimus, cui successit Bertholdus de Sternberg, & præfuit annis quasi 18.

Iringus epi- scopus Her- bipolensis obiit.

Eodem anno Carolus rex Sicilia ab Urbano papa constitutus, Manfredum regem & Sueviæ ducem Friderici Imperatoris secundi filium, non longe à Benevento supera- tum, crudeliter interemit. Quo mortuo Conradus quem Itali Conradinum appella- bant, Friderici quondam Imperatoris ex Conrado filio nepos, adolescens pulcherrimus, dux Sueviæ vltimus, regnum Apuliæ iure paternæ hæreditatis repetijt, sed per Clemen- tem papam 4. & Carolum Prouinciæ comitem (de quo supra diximus) cum iniuria re- pulsus, ad regnum non peruenit, imo post biennium ab ipso Carolo miserabiliter oc- ciscus fuit.

Manfre- dus rex in- terimitur. Conradus dux Sueu- rum.

M C C L X V I I.

Anno autem Ioannis abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1267. fundatum est in ciuitate Spirensi monasterium fratrum prædicatorum S. Dominici, ex eleemosynis ciui- um ac aliorum fidelium, cum consensu Henrici eiusdem ciuitatis episcopi.

Consuetum prædicatorum Spira.

40 Eodem anno maxima inter ciues & consulum Colonienfis ciuitatis seditio fuit exorta. Nam cum rethores ipsius vrbis ciues grauari viderentur intolitis precarijs & exa- ctionibus, ciues prauorum consilio vsi, se consolati temere opposuerunt, & concitata se- ditio grauissima, prouentesq; ad arma, se mutua congressione in ipsa ciuitate petentes armis vulnerarunt, non paucis ytrobiq; occisis.

Colonien- sium se- ditio.

M C C L X V I I I.

Anno Ioannis abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1268. Conradus Friderici Imperato- ris ex Conrado filio nepos, dux Sueviæ vltimus, collecto ex Alemania, & vndecunq; po- tuit auxiliatorum exercitu, Apuliam contra Carolum ingredi statuit, & regnum recupe- rare paternum. Quem Carolus in finibus Albani agri superatum cepit, & nobilissimum iuuenem crudeliter interfecit. In quo illustrium Sueviæ ducum genealogia defecit, in qua Romanum imperium plusquam centum & viginti annis tuto quiescens, incrementa sui accepit.

Conradus dux Sueuo- rum occidi- tur.

50 Eodem anno pridie nonarum Iunij, obiit Henricus Traiectensis episcopus, anno pontificatus sui 23. cui successit Ioannes de Nassau. His temporibus milites ad inuicem dimicantes nocturno tempore in partibus Hollandiæ cum armis in aere apparuisse ferū- tur. Quod prodigium magna gentis illius calamitas subsequuta fuit. Surrexit enim vulgus indomitum contra principes & nobiles terræ, & cōspiratione facta omnes extinguere ac penitus delere nobiles vnanimi cōsensu decreuit, sibi que omnimodam vindicare liberta-

Episcopus Traiecten- sis. Prodigium. Bellum vul- gicium.

*Sotularia
rusticorum
confederatio.*

tem. Conuenientes igitur in maxima multitudine armati, exercitum ingentem prodierunt: venientesque Traiectum, à ciuibus vt defensores libertatis libenter admissi sunt, qui statim omnes nobiles de ciuitate cum ignominia eiecerunt, bonis eorum in pauperes & egentes distributis. Inde progredientes oppida, castella & munitiones nobilium multas obtinuerunt, & quasdam funditus destruxerunt. Deinde cum oppidum quoddam Harlem nomine in Gelria situm fortiter obsidione vallarent, oppidani industria cuiusdam militis, auxilioque pontificis Traiectensis præfati & comitis Gelrensis vsi, confederatos illos Sotulariæ factionis bello vicerunt, multis captis, pluribus occisis. Et sic ad nihilum redacta Sotularia rusticorum societas euauit.

M C C L X I X.

*Bellum apud
Kitzingen.*

Anno Ioannis abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1269. magna inter Bercholdum episcopum Herbipolensem & comites de Henneberg, castello, & Hocnloe, dissensio fuit exorta, qua successiue nimirum crescente, tandem ad arma venerunt, in quo certamine iuxta oppidum Kitzingen multi ab vtraque parte vulnerati ceciderunt.

*Proscripti
ex Colonien-
sibus.*

Eodem anno quidam de ciuitate Colonienfi proscripti, ad Engelbertum archiepiscopum Bonnæ morantem cõfugerunt, à quo benigne sunt recepti, pro eo quod cum Colonienfis non bene concordaret. Qui consilio accepto Coloniam noctu accedentes per occultum meatum sub terra, per quendam precio factum intrare volentes, ciuitatem tradere in manus ipsius pontificis laborabant. Sed consilio detecto nihil profecerunt, licet multi hac occasione mala perierunt.

M C C L X X.

*Clemens papa
pascitur.*

Anno Ioannis abbatis quinto, dominicæ natiuitatis millesimo ducesimo septuagesimo, Clemens papa quartus moritur, vacuitque sedes fere ad biennium.

Eodem anno inter Engelbertum archiepiscopum Coloniensem & ciues, pax & concordia, mediante Alberto Magno Ratisponensi episcopo, facta est. Hoc ipso anno multæ seditiones in ciuitatibus diuersis, & bella inter principes terre plura fuerunt, non solum in Alemania, sed in omnibus prouincijs adiacentibus, & multa millia hominum ceciderunt.

M C C L X X I.

*Gregorius
papa 10. eli-
gitur.
Cõsiliū sit
Lugdunense.*

Anno sequenti, qui fuit Ioannis abbatis 6. dominicæ autem natiuitatis 1271. indictione 14. post biennem vacationem sedis apostolicæ, cardinales in pontificem Romanum elegerunt archidiaconum Leodiensem, Theobaldum nomine, eo tempore in Asia cum exercitu Christianorum contra infideles pugnantem: quem Viterbium euocantes papam creauerunt, dictusque est Gregorius decimus, & præfuit annis 4. vir tanto digno honore, si tamen mortalis homo dignus cenferi debeat tenere in terris locum & vicarium Domini nostri Saluatoris in coelo præsentis. Consilium generale Lugduni celebravit anno pontificatus sui secundo, in quo multi cardinales, archiepiscopi, abbates, alique diuersi gradus prælati comparuerunt: multa ad electionem summi pontificis, ad expeditionem in Saracenos, ad vniõem Græcæ Latinæque ecclesiæ, & ad pacem Christianorum pertinentia mature statuentes. Ibi comparuit Palæologus Imperator Constantinopolitæ, cuius cum magno comitatu, qui tertiadecima vice in sententiam Romanæ ecclesiæ Græcos suos toties deficientes consilio necessario pertraxit.

M C C L X X I I.

*Henricus Spi-
rensis obiit.*

Anno Ioannis abbatis 7. dominicæ natiuitatis 1272. obiit Henricus de Lingen episcopus Spirensis septimus & quadragesimus, in die S. Priscæ virginis, hoc est 15. cal. Februarij: sepultus in maiori ecclesia Spirensi, sub marmore albo: cui successit Fridericus de Bolandia, ex sorore nepos, 4. nonas Martij, & præfuit annis ferme 30. vir bonus & strenuus, qui bene rexit ecclesiam.

*Engelbertus
archiepisco-
pus Coloni-
ensis obiit.*

Eodem anno obiit Engelbertus secundus, archiepiscopus Colonienfis quinquagesimus primus, Bonnæ in ecclesia sancti Cassij sepultus. Cui successit Siphridius de Westerburg, & præfuit annis 24. mensibus 5. vir laborum patiens & belli non ignarus.

M C C L X X I I I.

Anno Ioannis abbatis 8. dominicæ autem natiuitatis millesimo ducesimo septuagesimo tertio, Gregorius papa 10. audiens dissipacionem Rom. imperij, & spolia depredationesque in Alemania nimias, quæ Imperatore nullo existente fiebant, mandauit principibus, vt infra tempus certum, iuxta facultatem sibi traditâ, regem imperio idoneam eligerent: alioquin ipse Romano vellet imperio de rectore prouidere.

Conue-

Tribit

Opera
Historia

varios
de Hal
audiui
fordia
more
lia sus
I
refo
10 struxi
in bre
comin
Rom.
Austri
à Basili
dux St
I
Mecht
20 ro, Ca
citu pr
I
Landt
ferunt
medic
den, &
& Mol
A
10 Wirte
alijs vr
capere
tum: o
omni
Cumo
pro co
confam
fido, qu
ronan
40
ca fest
hemia
no fin
mano
allega
sublim
riculu
come
30 mand
uit, &
no reg
nocer
Hic P
Theo
finer

Continentes ergo anno præscripto apud Franckofordiam principes, post multos variisque tractatus, in regem Rom. tandem unanimiter elegerunt Rudolphum comitem de Habsburg, tunc absentem, & Basileam cum magno exercitu obsidentem. Qui mox ut audiuit se in regem Rom. electum, soluta obsidione, cum magno apparatu ad Franckofordiam venit, descendensque cum principibus ad Aquigranum, munus consecrationis ex more suscepit. Ibi principes iurata pace & obediencia in manibus noui regis, sua ab eo feudalia susceperunt, promittentes ei contra quoscuque firmam fidelemque; pro viribus assistentiam.

Rudolphus rex Romæ elegit.

Rudolphus itaque regno suscepto strenue regnavit annis 18. & mensibus 10. Pacem reformauit in terra, prædones compescuit, & multa eorum præsidia munitionesque destruxit, reparauit collapsum pro viribus imperium, & plura quæ fuerant alienata à regno, in breui suo labore & industria recuperauit. Vxorem habuit Elisabetham filiam Burchardi comitis de Haierloch, de qua genuit filios tres & quatuor filias.

Rudolphus annis 19. regnavit.

Primus filius fuit Albertus, quem postea ducem Austriae fecit, qui Adolpho in regno Rom. successit, ut suo loco dicemus: à quo Maximilianus rex noster illustris, cum omnibus Austriae ducibus qui in terra fuerunt, descendit. Secundus filius Hartmannus, non longe à Basilea in Rheno fuit submersus. Tertius filius fuit Rudolphus comes de Habsburg, & dux Sueviae, qui filiam Odachari regis Bohemiae duxit uxorem.

Filius Rudolphus.

Prima autem filiarum nupsit Wenceslao fratri regis Bohemiae. Secunda nomine Mechtildis, Ludouico comiti Palatino Rheno. Tertia, Alberto duci Saxoniae. Quarta vero, Carolo regi Apuliae. Rudolphus itaque rex inclutus de ciuitate in ciuitatem cum exercitu progrediens, ut verus dominus vbiq; suscipitur.

Filia regis quatuor.

Pater autem Rudolphi regis fuit Albertus comes de Habsburg, qui quondam fuit Landgrauus Alsatiae, capitaneusque ciuitatis Argentinenfis, vir bellicosus, cuius multa feruntur bella fortiter gesta: post cuius mortem in locum eius ipse confurgens, sicut leo in medio pastorum, ita cunctos aduersarios superauit sine timore. Comitatum Kyburg, Baden, & Mersburg, de manu comitis Sabaudiae, bellico apparatu adhuc comes vendicauit, & Molenberg, Gretzingen, Durlach, & magnam partem Sueviae obtinuit.

Albertus comes pater regis.

Kyburg comitatus.

M C C L X X I I I I.

Anno Ioannis abbatis 9. qui fuit dominicae natiuitatis 1274. Euerhardus comes de Wirttemberg, comes de Monsfort, comes de Helffenstain & comes de Dockenberch, cum alijs vnde cum comitibus, certisque nobilibus, Rudolphum regem conuersione facta aut capere, aut interficere summo opere laborabant. Contra quos magnum produxit exercitum: omnesque vicis, & ad obedientiam sibi & imperio perpetuo obligauit, pacemque in omni terra circumquaque ab Italia vsque in Angliam itinerantibus firmissimam restituit. Cumque principes ad instantiam Romani pontificis regem saepe admonerent, quatenus pro corona imperij Romani proficisceretur, respondebat: *Multos Alemanorum reges Italia consumpsit, non ibi Romam, Rex sum, Imperator sum, nec minus pro utilitate reipub. me facturum confido, quam si Romae fuisset coronatus.* Regnans itaque annis (ut diximus) ferme 19. imperij coronam à summo pontifice non accepit, ex causa quam dixit.

Comites in regem conuertunt.

Corona imperij quam Rudolphus non accepit.

M C C I X X V.

Anno Iohannis Abbatis 10. dominicae autem natiuitatis 1275. Rudolphus rex circa festum assumptionis B. Mariæ semper virginis, cum magno exercitu profectus est in Bohemiam contra Odacharum regem, terras imperij occupantem. Mortuo enim priori anno sine liberis duce Austriae, ducatuque ipso cum comitatibus Thiroliis & Carinthia, Romano imperio vacante, Bohemorum rex prædictus, terras ipsas quodam iure hereditario allegato, sine imperij autoritate inuadens occupauit. Rudolphus autem in regem Rom. sublimatus, ipsum per literas admonuit, ut iniuste ablata imperio restitueret, alioquin periculum expectaret. Cuius mandata contemnens, astantibus dixit: Videte rem nouam, comes de Habsburg, qui exercitus nostri capitaneus et seruus maiestatis nostrae fuit, nobis mandata direxit ut dominus. Per coronam nostram, non erimus obedientiarie eius.

Expediit regis in Bohemiam.

Ducatus Austria imperio vacat.

Vnde commotus rex Rudolphus, producto in Bohemiam exercitu, cum bello superauit, & ad pacta subiectionis coegit, quem postea (sicut dicemus) promissa violantem, anno regni sui quarto rursus proelio superans occidit, & ducatum Austriae filio dedit.

Rudolphus regem Bohemiae superauit.

Eodem anno Gregorius Papa 10. obiit, Aretij sepultus: cui in pontificatu successit Innocentius 5. & præfuit mensibus tantum sex, vir optimus, de quo omnia bona sperabantur. Hic Petrus de Tarantasia, fuit antea vocatus, ordinis fratrum prædicatorum S. Dominici, Theologus doctissimus, qui super quatuor libros Sententiarum, & quaedam alia, profundissime scripsit, & papa factus omni studio pacem reformare in Italia studuit.

Gregorius papa obiit. Innocentius 5. sedet mensibus 6.

Ioannes abbas huius loci obiit.

Anno quoque dominicæ natiuitatis prænotato, Ioannes huius cœnobij Hirsaugensis abbas sextus & vigesimus, febrium graui molestia tactus, tertio die nonarū lunij, ab hac mortali vita migravit ad æternam, anno regiminis sui decimo, cum tribus mensibus, quatuorq; diebus exacto, cuius corpus in maiori monasterio est humatum.

DE VOLANDO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXVII. QUI præfuit annis 6. mensibus 8. diebus 14. ac varijs gestis.

Volandus fuit abbas huius loci.

POST mortem Ioannis 26. huius monasterij abbatis, quæ contigit (sicut diximus) tertio nonas lunij, anno dominicæ natiuitatis 1275. eodem die post sepulturam eius, conuenientes ad locum capitularem fratres pastore carentes, post multos variosque tractatus inter se habitos, Volandum quendam eiusdem loci monachum, in abbatem elegerunt, qui mox cõfirmatus & ordinatus à Friderico de Bolandia episcopo Spirensi, præfuit huic monasterio annis 6. mensibus 8. diebus 14. homo penitus inutilis, dissipator substãtia monasterij, qui voluptates sectabatur & solatia carnis: cui de obseruantia regulari non erat cura, de regimine publicæ honestatis & profectus cogitatio nulla. Natione fuit Alfacicus, non longe ab Argentina oriundus, qui de monasterio Gengenbach, sub domino Ioanne vna cepte, nescio qua occasione venit ad Hirsaug. susceptusq; à fratribus ad conuentum, vna ceptis factus est. Mortuo autem abbate Ioanne, ingenio & arte in eius locum suffectus, male rexit, & multa bona monasterij in paucis annis distraxit impignorando, vendidit & alienauit.

Origo & vita Volandi abbatis.

Anno nanq; regiminis sui 2. vti dicemus decimam valde proficuum alienauit iniuste, ac sine consensu dicecensani & fratrum.

M C C L X X I I.

Odacharnus rex Bohemie occiditur.

Anno Volandi abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1276. cum Odacharnus rex Bohemiarum pacta, quæ anno priore Rudolpho regi Rom. promiserat, non seruaret, de nouo ipse rex Rudolphus cum magno exercitu Bohemiam ingressus, Odacharnum bello impetans occidit, & totum regnum suæ ditioni subiugauit.

Comites de Halsburg, sunt duces Austria.

Porro ducatum Austria, imperio (vt supra diximus) vna cum Stiria & Carinthia, filio suo primogenito nomine Alberto contulit, ipsumque de consensu principum, ex octo mitum numero in collegium ducum collocauit: & sic domus Austria ducatus, ad comites Halsburg imperiali munificentia deuenit, & penes eos manet vsque in præsentem diem. Ab hoc Alberto duces Austria vsque ad Maximilianum qui hodie regnat, & filium eius Philippum Brabantiarum ducem, omnes per ordinem descenderunt, quemadmodum in sequentibus dicemus.

Innocentius papa obiit. Adrianus papa.

Anno prænotato obiit Innocentius papa quintus, ordinis fratrum Prædicatorum, Romæ in ecclesia Lateranensi sepultus. Huic in pontificatu successit Orthobonus patria Genuensis, S. Hadriani diaconus cardinalis, Innocentij papæ nepos, dictus Adrianus quintus, & præfuit mensē vno, diebus decem, & obiit Viterbij ante munus consecrationis, in cõuentu fratrum Minorū ibidem sepultus. Iste pontifex Rudolphum regem per literas & nuncios in Italiam vocat, ad comprimendam Caroli regis Sicilia potentiam: qui oblitus beneficiorum Innocentij papæ 4. qui regnum legitime ablatum heredibus Conrado & filio eius Conradino, sibi contulerat, Romæ omnia pro arbitrio agebat, Deo iniuriam illorum vindicante. Verū Rudolphus Bohemico implicatus bello, pontifici satis facere non potuit. Adriano quoque infra dies 40. mortuo, Petrus episcopus Tusculanus, patria Viterbonensis, in pontificatu succedens, Ioannes 21. est vocitatus, & præfuit mensibus 8. quo tandem mortuo, Viterbij noua super eum camera ruente, sedes Apostolica sex mensibus vacat. In medicinis & philosophia doctissimus erat, & multa scripsit. E quibus summa quædam extat, quam Thefaurum pauperum appellant, opus profectio iucundum, delectabile, & in medicinis non inutile.

Volandus abbas obiit.

M C C L X X V I I.

Anno Volandi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1277. ipse Volandus abbas contiuujs & voluptatibus nimium deditus, monasterij substantiam prodigaliter amicis suis & consanguineis alijsque inutilibus personis distribuendo expendens, cum pecunie deficerent, res cœnobij immobiles distrahere & alienare cœpit. Er in primis quidem decimam cum omni prouentu in Elmendingen & Wyl partem mediam vendidit, in graue & perpetuum huius monasterij dispendium: ipsamque pecuniam in vsus suorum expendit, nõ ad profectum posteritatis, quemadmodū oportuerat. Alia quoque nõnulla monasterij bo-

Trinitas
Opera
Histo

nij bona immobilia, tempore sui regiminis alienavit: quorum nomina in obliuionem deduxit nimia intercapedo temporis sublecuti. Enimvero hoc auum ignauia plenu erat: neq; curabant monachi, res gestas ad notitiam posteritatis per scripta deducere, sed ignari & carnales effecti, vana & inutilia mundi sectabantur.

Volandus abbas alienauit plura.

Eodem anno Henricus de Vinstingen archiepiscopus Treuerensis, castrum iuxta Mosellam quod Berncastel nuncupatur, construxit: & villam ipsam muro circumcinxit, quae montibus alioquin altissimis, ab Oriente, Meridie & Aquilone, ac Mosella fluuii ab occidente circumsepta, natura protegente inexpugnabilis poterat videri.

Berncastel iuxta Mosellam.

Eodem quoq; anno Hartmannus adolescens, filius Rudolphi regis Rom. tertio genitus, non longe à Basilea in Rheno submersus est, & cum genetrice in ipsa Basiliensi ecclesia sepultus.

Hartmannus regis filius submersus.

Anno etiam praenotato Euerhardus episcopus Wormaciensis in Italia constitutus, obiit, cuius corpus in Alemaniā relatum est, & in monasterio Otterburg Cisterciensis ordinis humatum: cui Fridericus in pontificatu succedens, praefuit annis fere 6.

Euerhardus episcopus Wormata obiit.

Eodem anno in die S. Heriberti episcopi Wilhelmus comes Luliacensis, cum tribus filiis, & 468. nobilibus militibus & armatis Aquigrani de sero circa nonam horam occulte intravit, volens ciuitatem capere ac suo dominio subiugare. Quo cognito, ciues ad arma concurrentes, ipsum cum omnibus suis in medio fori, bello aggressi occiderunt,

Comes Luliacensis Aquigrans occiditur.

ita vt ne vnus euaderet: pro cuius facti expiatione grauius postea multati sunt. Nam tertiam partem oblationum in ecclesia beatae Mariae semper virginis, ex deuotione peregrinorum, vel vnde cunque cedentium, comitibus de Luliaca dare perpetuo, tandem coacti sunt. Institutionem quoque praepositi Auenlis ecclesiae, comites Luliacenses, qui modo sunt duces, ex illo tempore acceperunt vsque in hodiernum diem. Wilhelmo autem comite Luliacense mortuo, Siphridus archiepiscopus Coloniensis eius dudum inimicus, Auenlis confederatus, terram illius desitutam principe armata manu ingreditur, omnia ferro & igne demolitur, oppida capit, obtinet munitiones, rotumq; in suam potestatem redigit comitatum. Contra quem dux Brabantiae auxilio consanguineorum & amicorum comitis occisi, exercitum duxit, sed parum profecit. Tandem Martino papa

Siphridus archiepiscopus Coloniensis.

Ioannes dux Brabantiae.

quarto vices suas interponente, concordia facta est, & archiepiscopus omnia quae abstulerat dominia, oppida, castra, & villas restituit.

Nicolaus papa 3.

Anno quoq; praenotato, posteaquam sedes apostolica vacasset mensibus 6. tandem cardinales elegerunt Ioannē Caietanum, patria Romanum, familia Vrsinū, in summum pontificem, qui Nicolaus tertius appellatus, praefuit annis 3. mensibus 8. diebus 20.

M C C L X X V I I I.

Anno Volandi abbatis 3. dominicae autem natiuitatis 1278. Henricus comes de Spanheim castrum Bickelheim, non longe situm à meo monasterio Spanheimēsi, cum castris vendidit Wernero archiepiscopo Moguntino, pro mille & quadringētis marcis denariorum Auenlis, quod fratri eius comiti Ioanni in tantum displicuit, vt publicus archiepiscopi hostis factus sit.

Bickelheim.

His quoq; temporibus sub Friderico Wormaciensi episcopo, fundatum est cenobium monialium ordinis Praedicatorum in Hocheim iuxta Wormaciam, in honorem B. Mariae semper virginis, per Diuolphum militem & Agnetem conthoralem eius, qui vnicam filiam cum omnibus bonis mobilibus & immobilibus eidem cenobio tradiderunt Domino, in sancta virginitate perpetuo inibi feruituram.

Cenobium monialium in Hocheim.

M C C L X X I X.

Anno Volandi abbatis 4. dominicae natiuitatis 1279. inter Wernerum archiepiscopum Moguntinum & Ioannem comitem de Spanheim atrox bellū in campo iuxta Sprēdelingen, miliario à Creuzennach geritur, in quo comes cum suis superatur, multis captis, pluribus ex vtraq; parte occisis. Inter praecipuos autem quos de parte ipsius comitis archiepiscopus praefatus duxit captiuos fuerunt comes Rheni, comes Emicho de Liningen, & comes de Velingen, cum multis alijs nobilibus & praestantissimis viris, qui omnes ad biennū in captiuitate fuerunt detenti, quousq; inter archiepiscopum & comites praedictos conueniat: tandem per Rudolphum regem Romanorum apud Moguntiam concordia facta est, anno Domini 1281. indictione 9. 12. die Decembris, in qua captiui omnes, facto iureiurando pacis, dimissi fuerunt.

Bellum inter archiepiscopum Mogunt. & comitem de Spanheim. Comes capti fuerunt.

Eodem anno Henricus comes Veldentiae, dapifer ecclesiae Moguntinae, foedus perpetuum pro se & haeredibus suis iniit cum domino Wernero archiepiscopo Moguntino

Henricus comes Veldentiae.

& successoribus eius, in quo sibi mutuo fidelem assistentiam contra quoscunque iniuriosos promiserunt: ut patet in literis eiusdem confederationis, quæ data fuerunt anno præscripto calendas Septembris in Moguntia.

M C C L X X X.

Albertus Magnus obiit.

Anno Volandi abbatis 5. dominicæ natiuitatis 1280. obiit Albertus Magnus orator prædicatorum, quondam episcopus Ratisponensis in Bawaria, anno ætatis suæ 87. Colonia in medio choro conuentus sui sepultus, non sine opinione sanctitatis.

Confirmatio priuilegiorum.

Eodem anno Nicolaus papa tertius, anno pontificatus sui tertio, confirmauit omnia priuilegia, libertates & bona huius monasterij Hirsaugiensis, ad instantiam abbatis & conuentus, dans eis bullam sub plumbo in Auinione, ut moris est, 8. calendas Decemb. Alam. quoque bullam confirmationis priuilegiorum dedit eisdem Romæ apud S. Petrum, 13. calendas Ianuarij, anno pontificatus sui primo.

M C C L X X X I.

Rudolphus rex in Bohemia profectus.

Anno autem Volandi abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1281. Rudolphus rex Romanorum, rebus in Austria & Bohemia prospere gestis, dataque filia sua in matris dote Wentzlaio filio regis Bohemæ Odachari, quem vita & regno (sicut supra diximus) inuicuit, & assignato illi cum filia regno paterno, ad negotia imperij reuersus est. Et primo quidem in Nurenberga, deinde in Franckordia conuentum principum celebravit: omnia castella & latibula prædonum in circuitu destruxit. Post hæc magnum exercitum duxit in Burgundiam contra comitem illius terræ, mandatis suis inobedientem, & Bisuntinam ciuitatem obsidione cingens obtinuit. Comitem quoque ipsum cum maximo exercitu ad bellum occurrentem superauit, & in deditiorem coegit. Rediens autem de Burgundia Colmariam, Thurregum, Beronam & Hagenau, ciuitates in rebellionem coniuratas expugnando cepit, auctoritatibus rebellionis partim occisis, partim proscriptis, & siluiter coram eo in pace.

Rex Burgundiam subicit. Colmaria, Thurregum, Berona, Hagenau.

Nicolaus papa 3. obiit.

Eodem anno obiit Nicolaus papa tertius Romæ, apud S. Petrum, cum honore sepultus, & vacauit sedes Apostolica mensibus quinque, propter discordiam cardinalium: quibus elapsis tandem elegerunt Simonem sanctæ Cecilie presbyterum cardinalem, natione Gallum, exciuitate Turonensi oriundum, qui 10. calendas Aprilis coronatus, & Martinus quartus vocatus, præfuit annis 4. mente vno, vir sanctissimæ cõuersionis, qui miraculis claruisse fertur.

Martinus papa 4. præfuit.

M C C L X X X I I.

Anno sequenti, qui fuit dominicæ natiuitatis 1282. cum Volandus abbas malo suo regimine, insigni huic monasterio, tam in spiritualibus quam temporalibus damna grauissima intulisset, fratres in solentiam eius & nihilam prodigaliter diutius ferrentes, consilij amicorum vsi, cum tandem ad resignationem abbatie, quam vtiliter gubernare & regere non valuit, induxerunt. Resignauit ergo abbatiam ad manus fratrum, duodecimo cal. Februarij anno Domini 1282. indict. 10. postea quædam male resisset annis 6. mensibus 8. diebus 14. non sine damno cœnobij.

Volandus abbas deponitur.

DE DOMINO CRAFTONE, HUIUS MONASTERII ABBATE
28. qui præfuit annis 11. Et de varijs gestis illius temporis
in Alemania.

VACANTE itaque monasterij huius abbatia, per resignationem Volandi quondam abbatis, ne damna ex diutina vacatione in aliquo pateretur, conuenientes ad locum capituli fratres, de substituendo pastore maturum cœperunt habere consilium: ne si minus consulte, ut prius contigit, eligerent, grauiora mala sustinerent: post varios itaque tractatus inter se necessario habitos, tandem elegerunt Craftonem monachum, & maiorem huius monasterij, tunc temporis cellarium, virum maturum, & negotijs temporalibus expertum, natione Sueuū, honestisq; parentibus ortū, & fuit octauus & vicissimus huius monasterij abbas: qui confirmatus à Friderico de Bolandia episcopo Spirensi, & ex more benedictus, præfuit annis 11. & aliquot mensibus: qui cum esset experientia doctus in cura rei familiaris, satis vtiliter & modeste singula disposuit. Veruntamen collapsam regulæ disciplinæ obseruantiam, reducere ad pristinum feruorem non potuit.

Crafto fit abbas 28.

Præfuit annis 11.

Richenstein, Schonck.

Anno autem prænotato, Rudolphus rex Richenstein & Schonck castra prædonum munitissima, violenter cepit, ac funditus subuertit.

Iudeorum persecutio.

Eodem quoque anno secunda feria post festū dominicæ resurrectionis ciues Moguntini seditione facta in Iudeos, multos interfecerunt, & reliquos omnibus bonis spoliatos de ciuitate eiecerunt, moxq; generalis Iudeorum persecutio in Alemania tota secuta fuit.

Anno

MCCLXXXIII.

Anno Craffonis abbatis primo completo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1283, in die S. Potentiana virginis, comites de Henneberg exercitum contra Bertholdum episcopum Herbipolensem producentes, fortissimum oppidum Suartzach iuxta Mogonum igne combusserunt, & monasterium S. Felicitatis nostri ordinis ibidem extra muros situm spoliates, omnia quæ inuenerant deportarunt.

Eodem anno Martinus papa quartus, legatum de Latere misit in Alemaniam episcopum Tusculanum, qui veniens ad Herbipolim in præsentia Rudolphi regis Roman. & multorum principum, episcoporum, abbatum, ducum, comitum atque nobilium concilium celebrauit, ubi inter alia legatus ipse nomine papæ, contributionem decimi denarii à clero, & rex ab vniuerso populo imperii instantissime exigere cœperunt, multis principibus in eorum sententiam consentientibus. Siphridus autem archiepiscopus Colonienfis & Henricus archiepiscopus Treuororum, contra insolitam ac nimis grauem exactionem se fortiter opposentes, negotium penitus reuocarunt.

MCCLXXXIII.

Anno Craffonis abbatis 2. dominicæ natiuitatis 1284. obiit Fridericus episcopus Wormationis: cui successit Simon de Schoneck, & præfuit annis 8. mensibus tribus, diebus 14. vir iustus & miræ probitatis, qui multa bona fecit.

Eodem anno secunda die mensis Aprilis obiit Wernerus de Falckenstein archiepiscopus Moguntinus in maiori ecclesia sepultus, & vacauit sedes Moguntina ferme per triennium: duobus in dissensione electis, videlicet Petro canonico Basiliensi maioris ecclesie præposito, qui fuerat medicus Rudolphi regis Romanorum, & Gerharo de Epstein archidiacono Treuerensi, quibus apud sedem apostolicam de archiepiscopatu per triennium contendentibus, tandem Honorius papa quartus vtroque abrogato, Henricum Basiliensem episcopum ordinis Minorum, in archiepiscopum ecclesie Moguntinæ præfecit, & Petrum præfatum medicum, in episcopum Basiliensis ecclesie ordinauit.

Eodem anno obiit Bertholdus 42. episcopus Herbipolensis, in maiori ecclesia sepultus: cui successit Mangoldus de Nuenburg, & præfuit annis 12.

MCCLXXXV.

Anno Craffonis abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1285. ecclesia beatæ Mariæ semper virginis in Moguntia, dicta ad gradus, cum vna turri maioris ecclesie contigua & nouis apothecis crematur.

Eodem anno 6. iduum Ianuarij, ciues Herbipolenses, canonicos omnes & clerum omnibus bonis spoliates de ciuitate expulerunt.

Hoc ipso anno obiit Ludouicus comes Palatinus Rheni & Bauriæ dux, filius Ottonis, qui primus ex ducibus Bauriæ Palatinatum obtinuit, sicuti in præcedentibus dictum est. Sepultus est autem Ludouicus in monasterio Furstenfeld in Bauria, quod ipse in Bauria de nouo construxit, in satisfactionem interfectæ vxoris. Duos filios reliquit Rudolphum comitem Palatinum Rheni, qui vxorem duxerat Mechtildem filiam Adolphi regis Roman. de qua genuit Rudolphum, Rupertum & Adolphum, de quibus postea dicemus: & Ludouicum ducem Bauriæ postmodum Imperatorem Rom. qui duxit vxorem Margaretham, sororem Philippi regis Francorum. Alij dicunt ex filia neptem, quæ peperit ei Ludouicum marchionem Brandenburgensem, Stephanum ducem Bauriæ in Lanshuta commorantem, Albertum ducem Bauriæ in Straubingen residentem, Wilhelmum comitem Hollandiæ, Selandiæ & Hannoniæ ac Phrysiæ dominum, Ottonem dictum Romanum, quia Romæ natus fuerat, & Ludouicum alium ducem Bauriæ. Mater autem præscriptorum ducum Margaretha, sororis regis Franciæ & Vvillhelmi comitis Hollandiæ filia fuit, quæ patre sine filijs mortuo, comitatum paternum Hollandiæ, Hannoniæ ac Selandiæ obtinuit, eumque Vvillhelmo filio, quemadmodum suo loco dicemus, assignauit.

Eodem quoque anno obiit Martinus papa quartus Perusij, in maiori ecclesia sepultus, ad cuius sepulchrum nauis valetudinarii delati, cæci perducti, muti & claudi pristinam valetudinem receperunt. Huic in pontificatu successit Honorius quartus patria Romanus, Iacobus antea vocatus, diaconus cardinalis, & præfuit anno vno, diebus vndecim, vir bonus & integer, scientiæ & honestatis verus amator.

MCCLXXXVI.

Anno Craffonis abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1286. Honorius papa prædictus, cassata electione canonicorum Moguntinensium, quam fecerant ante biennium

Epistola

*Opera
Historia*

*Henricus si
archiepiscopus
Moguntinus.
Rudolphus
regis facti
turpe.*

de Petro Medico & Gerardo de Epstein, Henricum episcopum Basilicensem (sicut supra diximus) ordinis Minorum in archiepiscopum ecclesie Moguntinae ordinavit, qui praefuit anno vno, mensibus vndecim, diebus quinque.

Eodem anno Rudolphus rex Rom. pecuniae avidus, rem principe turpem commisit: cancellarium suum in Italiam misit, qui accepta pecunia populos omnes liberos faceret, eos potissimum qui se pretio redimerent. Lucenses ob eam rem duodecim milia nummum in auri persoluerunt, Florentini vero sex millia. Qui statim liberi omnino facti, Magistratum quem priores artium vocant, addito vexillifero iustitiae creaverunt. In hunc modum & feliquae civitates plarumque sese pecunia interueniente in libertatem contulerunt.

MCCCLXXXVII.

*Wernerus
a Iudaeo
occiditur.*

Anno Crafftonis abbatis 5. qui fuit dominicae natiuitatis 1287. Iudaei quendam prae-
rum Christianum ex villa Wamraid oriundum, nomine Wernerum, furtime rapientes ad
oppidum Wesaliense iuxta Rhenum secum abducunt, eumque pro recipiendo sanguine
eius, 13. calendas Maii ac ubus & cultris pungentes post longum martyrium crudeliter oc-
cidunt, cuius corpusculum in oppido Bacherach humatum, vique in praesentem diem in
quadam capella ostenditur incorruptum, & ab incolis loci pro martyre veneratur, signifi-
que claruisse multis dicitur.

*Honorius
papa 4. ob-
it.*

Anno praenotato obiit Honorius papa 4. & vacat Apostolica sedes mensibus 10. Ipse
ordinem Carmelitarum non satis in consilio probatum, mutatis chlamydidibus virgularum
in albas, & ordinem eremitarum sancti Augustini apud Parisios improbatum confirma-
uit. Sepultus est Romae in ecclesia sancti Petri.

MCCCLXXXVIII.

*Dissensio
capituli in
electione.*

Anno Crafftonis abbatis 6. dominicae autem natiuitatis 1288. 15. calendas Aprilis ob-
iit frater Henricus ordinis Minorum archiepiscopus Moguntinus, in maiori ecclesia
Moguntinae sepultus: post quem iterum duo in dissensione electi fuerunt, Gerardus de Ep-
stein canonicus Moguntinus, & archidiaconus Treuerensis, quem ante Henricum ele-
ctum contra Petrum fuisse diximus, & Emericus de Schoneck scholasticus Moguntinus.
Verum dum haec apud Moguntiam fierent, Apostolica sedes Honorio papa mortuo (sicut
diximus) vacauit: propter quod, causa eorum non poterat neque in partibus neque Romae
terminari.

*Henricus
archiepiscopus
Treuer.
Gerardus
archiepiscopus
Moguntin.
Bohemundus
dux Treuer.
Dux Lim-
purgensis.
Dux Bra-
bantiae du-
catum obit-
nuit.*

Interea Henricus archiepiscopus Treuerensis moritur, & Gerhardus praedictus contra
Bohemundum ab vna parte capituli in archiepiscopum postulat: qui tandem Nico-
lao papa quarto creato, Romam cum duplici electione profectus, contra Emericum Mo-
guntinum & Bohemundum Treuerensem, archiepiscopum Moguntinum ab ipso papa or-
dinatus est, & praefuit annis 16. vir prudens & magnanimus, qui bene & vtiliter ecclesiam
suam rexit, & multa strenue pace belloque gessit. Bohemundus autem in archiepiscopum
Treuerorum ordinatus, praefuit annis 11. qui & ipse multa probe gessit, & iura ecclesiae de-
fensauit.

*Comes Gel-
dria contra
Ducem Bra-
bantiae.*

Anno praenotato obiit dux Limpurgensis sine liberis, pro cuius ducatu magna inter
Ioannem ducem Brabantiae & Reinhardum comitem Gelriae dissensio orta fuit. Tan-
dem venit ad bellum. Dux Brabantiae habuit in sua parte Godfridum fratrem suum
Brabantiae ducem, Adolphum comitem de Monte, Henricum comitem de Windeck,
Walramum comitem de Iuliaco, Gerhardum fratrem eius comitem de Iuliaco, Euerhardum
comitem de Marca, & fratrem eius, comitem quoque sancti Pauli, comitem de Loß,
episcopum Leodiensem, eius Colonienfes, aliosque nobiles multos & fortissimos. Porro
cum Reinaldo comite Gelriae fuerunt Siphridus archiepiscopus Colonienfis, Henricus
comes Lutzenburgenfis, & frater eius Walramus, Ioannes quoque dominus de Limpurg,
Henricus comes de Westenburg, comes quoque de Falckenburg, & alij complures, con-
serto praelio 3. die mensis Iunii, circa villam Worring dictam, in Colonienfi diocesi, multi
ab vtraque parte ceciderunt: tandemque Ioannes dux Brabantiae victoriam obtinuit. Ibi
inter alios nobiles multos ceciderunt Henricus comes de Lutzenburg, & Walramus fra-
ter eius, Reinaldus Gelriae comes a duce Brabantiae captus, non solum iuri suo ad ducatum
Limpurg cedere, sed pro sui etiam liberatione multa castra, dominia & ingentem pecu-
niam summam dare coactus fuit. Siphridus quoque archiepiscopus Colonienfis, ab Adol-
pho comite Montensi captus, per septem annos in custodia detinetur: nec prius dimitti-
ti potuit, quam se pecunijs, castris & prouentibus multis, cum graui dispendio ab eo liberauit.
Capti fuerunt & alij multi, plures vero interempti. Sunt qui scribant, in eo praelio centena
hominum millia ad certamen belli conuenisse.

*Arox bellum
iuxta Wor-
ring.*

*Comes Gel-
riae Reinal-
dus captus.*

*Archiepiscopus Colo-
niensis ca-
pitur.*

Eodem

Eodem anno posteaquam sedes apostolica decem mensibus vacasset, cardinales tandem Perusij congregati, Hieronymum S. Sabinae presbyterum cardinalem, ordinis fratrum Minorum, in papam elegerunt, qui Nicolaus quartus nuncupatus, praesuit annis 4. mense 1. diebus 8. vir bonus, amator religionis & pacis.

Nicolaus
papa 4. obiit.

MCCLXXXIX.

Anno Craffonis abbatis 7. dominicae autem natiuitatis 1289. Rudolphus rex iterum exercitum duxit in Burgundiam, & primo quidem ciuitatem Paterniacum obsidens cepit: postea comitem Burgundiae rebellem & periurum capiens, ad vincula coniecit. Comitem quoque Sabaudiae, & comitem montis Bellicardi similiter capiens, in ditionem suam iurare coegit.

Rex iterum
in Burgundiam.

Eodem anno Emicho comes de Liningen, Dietherus filius Euerhardi comitis de Katzenelenbogen, Walterus comes de Geroldesfack, Gerlacus senior dominus de Limpurg, comes quoque de Welinggen, & comes de Reneck, vno tempore apud Nigram syluam misere obierunt.

Comites sui
obierunt.

MCCXC.

Anno Craffonis abbatis 8. qui fuit dominicae natiuitatis 1290. obiit Henricus dux Bauariae filius Ottonis primi, ex ducibus Bauariae Palatini comitis, frater Ludouici, de quo supra dictum est: qui habuit uxorem Elisabeth, filiam regis Bela Vngariae: qua peperit ei Ottonem Vngariae regem, Ludouicum & Stephanum duces Bauariae: qui duo, mortuo patre, dominium in Lanshuta tenuerunt.

Henricus
dux Bauariae moritur.

Eodem anno, 6. nonas Maij, obiit Petrus, monasterij mei Spanheimensis abbas octauus, cui successit Ioannes secundus, & praesuit annis 7. mensibus 11. qui omni studio ecclesiam exornare curauit, quam etiam anno suo primo dedicari a nouo cum altaribus fecit. His temporibus Siphrido Colonienfis ecclesiae archiepiscopo, sub custodia comitis de Monte, per septennium (sicut diximus) captiuo, Walramus comes de Iuliaco per terras ecclesiae Colonienfis, ferro debacchatus & igne, multa damnorum incommoda pauperibus intulit. Castrum ecclesiae fortissimum, Zulph dictum, inter alia cepit, & aefunditus destruxit. Simili vesania concitatus Euerhardus comes de Marcha, cum suorum valido exercitu intrauit Westphaliae, & Angariae ducatum ad dominium ipsius archiepiscopi pertinentem, incendio & rapina deuastauit, & multas munitiones terrae, castra & oppida sibi subiugauit.

Petrus abbas Spanheimensis obiit.

Comes Iuliacensis
Walramus.

Euerhardus
comes Marchia.

MCCXCI.

Anno Craffonis abbatis 9. dominicae autem natiuitatis 1291. Rudolphus rex Romanorum conuentum principum solennem celebrauit in Franckfordia, vbi multis precibus, viis & modis, principes conabatur inducere, vt filium suum Albertum ducem, in regem eligerent: quod tamen obtinere non potuit, licet post mortem Adolphi de Nassau, idem filius tandem rex fuerit factus, vt suo loco dicemus. Rudolphus igitur cum amicis suis Argenzinam se conferens, animi recreandi gratia, in infirmitatem incidit, quae curari nequiuit. Vnde cum festinatione Spiram se duci fecit, vbi antecessores sui Reges & Imperatores sepulti erant. Quo cum peruenisset, mox anno praenotato, in octaua diuisionis Apostolorum obiit, ibique in maiori ecclesia sepultus fuit, & vacauit imperium quasi anno vno, propter discordiam principum.

Conuentus
Principum.

Rudolphus
rex Spira moritur.

Eodem anno in mense Decembri obiit Nicolaus papa quartus Romae, in ecclesia S. Mariae maioris cum honore sepultus, & vacauit sedes Apostolica annis duobus, mensibus 3. diebus 18.

Nicolaus
papa 4. obiit.

MCCXCII.

Anno Craffonis abbatis 10. dominicae natiuitatis 1292. in principio mensis Maij conuenerunt principes in Franckfordia, postquam imperium ferme ad annum vacauit, vt Rom. regem eligerent. Qui multis inter se consilijs & tractatibus habitis, Adolphum comitem de Nassau regem decernunt, virum insignem, sed milite ac pecunijs parum abundantem, qui regno suscepto imperauit annis 6. Contra hunc Albertus dux Austriae filius Rudolphi regis defuncti, se quorundam principum auxilio erexit, dicens imperium ad se pertinere iure paterno, neque alium eligendum quam diu de regali prosapia idoneus aliquis ad regnum potuerit inueniri. Vnde cunctis diebus quibus vixit Adolphus, infensum illum habuit, donec tandem desertus a principibus in agro Wormatiensi ab eo interfectus fuit.

Adolphus
comes de Nassau fit rex annis 6.

Albertus
dux Austriae.

Adolphum
interfecerunt.

Anno praescripto Gerhardus archiepiscopus Moguntinus synodum prouincialem suffraganeis & praelatis suis, in Aschaffenburg celebrandam indixit, vbi conuenerunt

Synodus
Moguntina.

Eodem

Epistola

Opus
Historia

Episcopus Spirensis capitur in Sira.
episcopi Eisterensis, Spirensis, Augustensis, Herbipolensis, Bambergensis, Hildeshemensis, & Wormatiensis, cum alijs multis abbatibus, praepositis, decanis atque presbyteris, qui multa & varia in negotijs ecclesiasticis vtilia statuerunt. Soluta consilio, cum vnusquisque suo proficisceretur itinere, Gerhardus praepositus Traiectonensis, filius Euerhardi comitis de Katzenelenbogen, Fridericum episcopum Spirensis in via iuxta villulam quae prope Mogonum sita (Kesterbach nominatur) cepit, captiuumque abduxit, quousque interueniente concordiae pacto dimissus ab eo fuit.

MCCXCIII.

Wormatia concremata.
Anno Craffonis II. dominicae autem natiuitatis 1293. Wormatia: ciuitatis magna pars denuo incendio horribili conflagrauit.

Simon obiit.
Eodem quoque anno in die sancti Othmari abbatis, obiit Simon episcopus Wormatiensis, & in monasterio Schonaugiensi sepultus est. Quo mortuo in successorem electus fuit Gerhardus filius comitis Hirsuti, vulgariter dicti Rugraff: qui priusquam confirmari posset, Apostolica sede vacante imatura morte praeventus est. Post hunc electus fuit anno sequenti Euerhardus de Stralenberg, qui praefuit decem mensibus dumtaxat, & mortuus est.

Adolphus rex.
Eodem quoque anno Adolphus rex Rom. nouus, exercitum duxit contra Marchiones Miinenses, ipsamque marchiam Romano imperio subditam fecit, atq; cum suis principibus obedientem. Inter Philippum regem Gallorum, Eduardumque regem Anglorum, hoc ipso anno bellum quod aliquot annis cum ingenti amborum clade durauit, initium sumpsit, non sine multorum sanguine.

Euerhardus comes Wirtemberg.
His etiam temporibus Euerhardus comes de Wirtemberg cum Alberto Austriae ducis sentiens, Adolphum regem Rom. persequitur, multa illa damna inferens, multaque recipiens illata. Comes iste Euerhardus homo quietis impatiens, amator belli, semper in motu, semper inquietus, cum omnibus regibus, qui suo tempore Rom. gubernabant imperium contentiones habuit: omnibus infestus, omnibus rebellis & contrarius fuit. Rudolpho primo confederatus quatuordecim comitibus (sicut supra diximus) rebellauit. Postea persequenti Adolphum, duci Alberto firmissime adhaesit. Deinde mortuo Adolpho, non minus Alberto contrarius erat, quam alios ante eum reges pro viribus fuerat persequutus.

Craffo obiit.
Anno praenotato moritur Craffo huius monasterij Hirsaug. octauus & vigesimus abbas, anno regiminis sui II. completo, vir quidem suo tempore bonus, sed antiquis patribus zelo & feruore monasticae integritatis minime comparandus, quippe qui collapsam regularis disciplinae obseruantiam & reperit & dimisit.

DE GODFRIDO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXIX.
qui praefuit annis 7. & de varijs gestis illius temporis in Alemania.

Godfridus abbas 29.
Vita & mores Godfridi abbatis.
CRAFTONE venerabili abbate mortuo atque sepulto, ad electionem noui pastore fratres huius monasterij ad locum capitularem conuenientes, praemissis orationibus consuetis, maturum inter se coeperunt habere tractatum. Qui tandem post multa consilia vnanimiter elegerunt Godfridum venerabilem senem, qui longo tempore custodis officium tenuit, natione Sueuum, honestis secundum seculam parentibus ortum, qui a Friderico episcopo Spirensi confirmatus, & ex more benedictus, in ordine abbatum huius monasterij nonus & viceimus, praefuit annis 7. Erat autem homo magnae staturae & elegantis personae, de militari genere procreatus, in agendis promptus & idoneus, ingenio subtilis, consilio cautus & prudens, eloquio disertus, actione praecipuus, vita & conuersatione maturus. Collapsam regularis disciplinae obseruantiam libenter ad pristinum integritatis suae statum reduxisset, sed obliuiscens sibi monachis iam dudum in laxitate consuetis, ac malicia temporum reclamante, sanctum reformandi propositum debito mancipare affectui non potuit. Occasione tamen huius voluntatis multas rebelliones & molestias eorum sustinuit, qui cum esset vir prudens, omnes consilio facile superauit.

MCCXCIII.

Celestinus papa.
Celestinus ordo.
Anno eius primo currente, qui fuit dominica natiuitatis 1294. posteaquam sedes apostolica biennio, & ferme quatuor mensibus vacasset, diuina tandem (vt credebatur) ordinatione, in papam fuit electus Celestinus quintus, eremita, sub regula S. patris nostri benedicti profectus: a quo Celestinorum ordo sumpsit initium, vir sanctissimae conuersationis, Petrus ante pontificatum vocatus, qui praefuit mensibus tantum 5. & renunciauit papatu.

partim
none
gem A
Rex A
condi
gio ei
vltus co
Anglo
10
10
dione
Rom. A
rex prin
tare co
E
tis, mul
archiep
metuen
10
in maxi
rat, ma
nifice no
S. Petrus
mitteris
beas ten
Eo
An
Herbipol
contenti
Eo
manus ac
ius, qui i
suscepit, r
prelia co
Eod
clesiam T
na curta a
nibus & b
An
dia, magn
Aprilis co
Phrysiame
His q
& dissensio
seck, & qui
tenberg An
rias, contu
scopus, eius
Landgrau
cum multi
vnanimite
uersus eum
lito, quous
dem depon
Anno

patui. Cui successit Bonifacius 8. & præsuit annis 8. mensibus 9. diebus 17. cuius machinatione Celestinus resignauerat.

His quoque temporibus magna inter Philippum regem Franciæ & Eduardum regem Angliæ dissensio fuit suborta, cuius occasione atrox bellum inter ipsos committitur. Rex Angliæ Adolphum de Nassau, regem Rom. pro centum millibus argenti marci conditione in auxilium vocat, vt diuisa inter principes imperij pecunia, communi suffragio ei contra Francos assisterent. At vero rex Adolphus acceptam pecuniam, in proprios vsus contemptis principibus retinuit. Vnde ab eis quoque spretus, seruare promissa regi Anglorum non potens, magnam confusionem incurrit.

Bonifacius 8.

Rex Francorum.
Rex Anglorum.
Rex Romanorum.

MCCXCV.

Anno sequenti, qui fuit Gotfridi abbatis 2. dominicæ autem natiuitatis 1295. indictione 8. Albertus dux Austriæ filius Rudolphi quondam Imperatoris, regnum ambiens Rom. Adolphum regem totis viribus persequitur, multa inferens ei damna. Quem cum rex priuare ducatu statuisset, principum illi adhaerentium terrore victus, propositum mutare compulsus est.

Albertus dux Austriae
Adolphum regem persequitur.
Siphridus, Comes Muentensis dolo captus.

Eodem anno Siphridus archiepiscopus Colonienfis post septennium suæ captiuitatis, multo tamen pretio de manu comitis Montensis liberatus est. Non diu postea idem archiepiscopus arte & industria vsus, contra iuramentum fœderis, ipsum comitem nil tale metuentem cœpit, & duro carceri vsque ad mortem mancipauit. Captus autem comes, & in maxima afflictione detentus, omnia se redditurum archiepiscopo quæ ab eo extorserat, maioraque pro sua liberatione additurum liberaliter ac sponte pollicitus est: sed à potestice non fuit exauditus, quin potius impropèrante tale responsum ab illo recepit. Habet S. Petrus, quo sine tuis rebus, promissis suos enutriet famulos, ideoque me viuente non dimiteris, sed mortem in carcere subibis, discesque quemadmodum archiepiscopum debeat tenere captiuum. Itaque comes in custodia moritur.

Eodem etiam anno Ioannes dux Brabantia in hastiludio occisus est.

MCCXCVI.

Dux Brabantia.

Anno Gotfridi abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1296. obiit Manegoldus episcopus Herbipolensis, cui Andreas de Gundelsingæ succedens, præsuit annis 22. qui & ipse multas contentiones habuit cum ciuibus suis, à quibus varias iniurias suscepit.

Andreas fit episcopus Herbipolensis.
Florentius comes Hollandia occiditur.
Wilhelmus.

Eodem anno Florentius, comes Hollandiæ, anno regiminis sui 42. à suis traditus, in manus aduersariorum crudeliter occisus est, 5. calendis Iulij: cui successit Ioannes filius eius, qui in vxorem duxerat Elisabeth filiam Eduardi regis Anglorum, de qua liberos non suscepit, rexitque Hollandiam duntaxat annis tribus, & mensibus sex, multaque bella & prælia commisit.

Eodem quoque anno Bonifacius papa 8. Ioannem episcopum Traiectensem ad ecclesiam Tullensem transtulit, & Wilhelmum de Mechlinia natum, causarum in Romana curia auditorem, in eius locum pontificem ordinauit, qui præsuit annis 5. in tribulationibus & bellis multis, tandemque in bello fuit occisus.

MCCXCVII.

Anno Gotfridi abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1297. Ioannes comes Hollandiæ, magno suorum ac Selandinorum congregato exercitu, intrauit Phrysiam, & 6. calen. Aprilis conferto cum Phrysiis prælio, iuxta Alekmariam, 4. eorum millia interfecit, Phrysiamque sibi subiecit.

Phrysiæ occisi.

His quoque temporibus Adolphus rex Romani imperij, multas in terra calamitates & dissensiones inter pacem habentes, eius namque iussu Hermannus comes de Geroldesceck, & quidam alius comes præfecti prouinciales in Alsatia constituti, Conrado de Lichtenberg Argentinensi episcopo, cunctisque Alsatiæ populis nimium molesti, multas iniurias, contumelias & damna intulerunt. Vnde ad impatientiam prouocati, prædictus episcopus, ciues quoque Argentinenses, comites de Lichtenberg, comites de Ochsenstein, Landgravius Alsatiæ, comes de Friburgo, comes de Zveibruken, & comes de Holoch, cum multis alijs principibus, comitibus, nobilibus ac populis, contra Adolphum regem vnanimiter conspirarunt: eiusque mandatis & iussionibus contemptis, omnia quæ aduersus eum potuerunt, vbique terrarum agere cœperunt. Nec destiterunt à cepto proposito, quousque multis principibus in eandem sententiam accedentibus, cum à regno tandem deponentes, vita simul & honore priuarunt, vti suo loco dicemus.

Adolphus rex Rom.
Conspiratio principum contra Adolphum.

MCCXCVIII.

Anno Gotfridi abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1298. obiit Siphridus archi-

*Wichboldus
dux fit ar-
chiepiscopus
coloniensis.*

episcopus Coloniensis in ecclesia Bonnensi sepultus, cui successit Wichboldus maioris ecclesie decanus & praefuit annis ferme 4. quem Bohemundus archiepiscopus Treuerensis senio morboque grauatius, mox in coadiutorem suum assumpsit.

*Albertus
dux Austria
vocatur ad
imperium.*

Eodem anno cum rex Adolphus imperium extenuaret, discordias & bella nutrit, populumque tributis insolitis grauarer, foueretque praedones & oppressores pauperum, principesque contemneret: Gerardus archiepiscopus Moguntinus, cum certis alijs principibus, Albertum Austriae ducem ac comitem de Habsburg, filium Rudolphi quondam regis Rom. ex Austria ad Moguntiam euocauit, promittens eum abrogato Adolpho in regem Rom. eligendum. Quibus cognitis dux Albertus cum maximo suorum exercitu venit ad Rhenum, cui principes Alsaciae & comites supradicti, vna cum Euerhardo comite de Wirttemberg, cum magno exercitu apud Argentinam occurrentes auxilium contra Adolphum promiserunt. Argentinenses autem quatuor ei milia pugnatorum in auxilium dederunt, tam equitum quam peditum, qui cum apud Friburgum, cum magno honore suscipientes, Argentinam deduxerunt. Audiens haec Adolphus rex, mox Rubia cum obsequio vallauit, sed infecto negotio discedens, in ciuitatem Spirensis se contulit, rei nouae praestolaturus euentum. Interea dux Albertus cum exercitu magno ducum, comitum, nobilium & militum ex Austria, Bohemia, Vngaria, Suecia, & Alsacia congregato, comitantibus cum episcopo Constantiensi, episcopo Argentinensi, prouinciali comite Alsaciae, alijsque praeuocatis comitibus, nullo resistente, venit ad Moguntiam: ubi Gerardus archiepiscopus Moguntinus, Wichboldum electum Coloniensem, cum alijs quibusdam principibus congregatos reperit. Ibi ergo in vigilia natiuitatis S. Ioannis Baptista, principes Adolpho rege, propter graues excessus a regno per sententiam depositi, ipsam Albertum ducem, in regem vnanimiter elegerunt, eique fidelitatem, obedientiam & assistentiam contra quoscuque aduersarios promiserunt. Quibus in Moguntia cum magna solennitate peractis, Albertus rex nouus cum vniuerso exercitu suo transfuit ad Alziam oppidum, in medio itinere a Wormatia ad Creutzennach constitutum, ipsam praeter castellum totum destruens, ibidem fixis tentorijs reledit contra Adolphum regem pugnaturus. Interea rex Adolphus audiens se regno priuatum, & Albertum a principibus electum, animo consternatus est, & congregans magnum exercitum pugnatorum ex ciuitatibus sibi fidelibus, Spira, Wormatia, Oppenheim, Franckofordia: vna cum principibus suis, Rudolpho videlicet comite Palatino ac Bauaria duce genero suo, comite quoque de Isenburg, comite de Spanheim, comite Hirsuto, & multis alijs in Oppenheim se contulit, & diebus decem, auxilia amicorum quibus scripserat expectauit. Verum diebus decem uolutis, antequam promissa venirent auxilia amicorum, mox impatiens, in consilio & nimis praecipitanter contra Albertum viribus impar, ad bellum inter villam Gillenheim dictam, & coenobium monialium Rosendal, non procul ab agro Vvormatiensi processit: ubi conferto praelio acriter pugnatum est, & multi ab vtraque parte ceciderunt. Ipse quoque Adolphus rex manu propria fortissime pugnavit, cui cum victoria iam accedere videretur, sui fugere coeperunt, qui desertus in medio aduersariorum, in eodem loco fuit occisus, & filius eius captus, comes quoque de Isenburg, in eius parte capitaneus fortissimus, fuit occisus cum alijs multis. Otto quoque comes de Ochsenstein capitaneus Alberti, premus ibidem cecidit cum sexaginta comitibus, & nobilibus terrae praecipuis. Corpus autem occisi regis Adolphi, in praefato monasterio Rosendal fuit humatum vsque ad tempora Henrici regis de Lutzenburg: cuius praeepto, Spiram cum honore delatum in sepulchris regum locatum est. Sunt qui scribant, omnes eos qui contra Adolphum regem conspirauerunt, mala morte, diuina vlciscente gratia iniuriam eius, periisse. Nam Albertus ipse regni vsurpator, a fratris filio fuit occisus, sicuti suo loco dicemus: comes de Holoach, & comes de Ochsenstein similiter fuerunt occisi. Archiepiscopus Moguntinus super scellam sedens, in opinata morte sublatum est. Comes Gemini pontis, in ripa Giese dicta, fuit submersus. Conradus episcopus Argentinensis, ante Friburgum a quodam rustico gladio interemptus. Comes de Liningen phreneticus & varijs calamitatibus miser factus est. Caeterique pene omnes simili itinere perierunt. Albertus autem victor euadens cum principibus suis, ad ciuitatem Aquensem proficiscitur, & ibidem a Wichboldo Coloniensi archiepiscopo in regem Rom. coronatur, regnavitque annis 10. vxorem habuit Elisabeth filiam Meinhardi ducis Carinthiae, de qua genuit filios sex, & filias quinque. Primogenitus fuit Rudolphus rex Bohemiae. Secundus Fridericus dux Austriae, qui contra Ludouicum Imperatorem quartum fuit electus, vt infra dicemus. Tertius fuit Lupoldus dux Carinthiae ac Stiriae. Quartus fuit Henricus dux, qui habuit vxorem Elisabeth filiam comitis de

*Adolphus
rex Rubia
cum obdit.*

*Adolphus
deponitur.*

*Albertus
eligitur.*

*Alziam de-
struitur a
rege Alber-
to.*

*Rudolphus
comes Pa-
latinus.*

*Bellum in-
ter duos re-
ges commi-
tatur.*

*Adolphus
rex in pra-
elio occidi-
tur.*

*Rex in Ro-
sendal sepe-
litur.*

*Mors con-
spiratorum
peffima.*

*Albertus
consecratur
in regem.*

*Proles Al-
berti.
Filij regis
sex.*

30 per ar-
30 fiafti-
Wich-
na of-
loan-
cane-
qui re-

30 funda-
Posto-
stulat-
tus, T-
eti A-

30 scopu-
succes-
tiam
tus ad

30 benna-
mine-
Chri-

40 mus r-
appel-
lem, f-
helmi-
tam f-
liam,
miten-
Marga-
Maria-
nem, n-
no vac-

50 plenar-
institu-
vt pro-
puli m-
merab-
nulla
qui tu-
abbas
Tanta
vrben-

50

50

50

50

50

50

Virnenburg. Quintus fuit Albertus dux, qui fundauit monasterium in Gimeneo, per quem linea ducum continuatur. Vltimus filiorum fuit Otto dux, qui habuit vxorem Elisabetham filiam ducis Bauariæ. Filiarum prima Agnes nupsit Andream regi Vngariæ, & post eum duci Vratislaviæ. Secunda, Elisabeth nupsit Friderico duci Lotharingiæ, cui peperit Rudolphum, qui patri in ducatu successit. Tertia, Anna nupsit Hermanno Marchioni Brandenburgensi. Quarta fuit Catharina, quæ desponsata fuit Henrico Lutzenburgensi regi Romanorum, quo ante nuptias mortuo nupsit Ruperto regi Apuliæ. Quintam vero & vltimam eius filiam Guttam nomine, vxorem duxit Vdalricus comes de Oetingen, vir strenuus & bellicosus.

Filia regis Alberti fuerunt quinque.

10 Hoc ipso anno quo Albertus in regem Rom. fuit electus, ciuitas Colonienfis, quæ per annos septem, menses totidem ac dies nouem, excōmunicatiōni ac interdīcto ecclesiastico subiacerat, propter lites & dissensionē cum Siphrido archiepiscopo habitas, Wichboldo successore eius consentiente: à Bonifacio papa octauo, fuit absoluta, & diuina officia denuo celebrari in ea permīssa. Eodem quoque anno 5. calendas Aprilis, obiit Ioannes secundus, monasterij mei Spanheimensis nonus abbas, cui Dietlibus quondam cancellarius Ioannis comitis de Spanheim successit, præfuitque annis 10. & mensibus 6. qui regularis disciplinæ obseruantiam quasi penitus collapsam denuo renouauit.

Colonienfis ab interdicto soluta.

Ioannes abbas.

20 Eodem anno 5. iduum Nouembris, obiit Bohemundus archiepiscopus Treuerensis, qui castrum Numagen, prope Tritenheim villam natiuitatis meæ, circa Mosellam, à fundamentis de nouo construxit: sepultus in Hemelrad, monasterio Cisterciensis ordinis. Post quem Dietherus de Nassau frater Adolphi quondam regis non electus, neque postulatus, sed in odium regis Alberti à papa Bonifacio octauo in archiepiscopum ordinatus, Treuerim misit, & præfuit annis ferme 8. Fuit autem ordinis Prædicatorum, qui etsi Alberto semper fuerit contrarius, nihil tamen potuit.

Bohemundus archiepiscopus Treuerensis obiit.

Eodem quoque anno, in vigilia sancti Iacobi Apostoli obiit dominus Emicho episcopus Wormatiensis, in maiori ecclesia, sub habitu (vt ferunt) monastico sepultus, cui successit Eberuinus de Kronenberg, præfuitque annis tribus & mensibus 9. qui ad instantiam ciuium suorum consensit, quod de communitate viri sedecim, ad consilium senatus admitterentur, quod antea non fiebat.

Emicho obiit.

30 Eius temporibus cœnobium monialium ordinis Prædicatorum, quod dicitur Lebenau, extra muros ciuitatis Wormatiensis iuxta Nuhusen, per quendam ciuem nomine Iacobum Engelmarum fundatum est, & bonis necessarijs pro sustentatione famularum Christi abunde prouisum, ipsaque fundatio per eum confirmata est.

Monasterium Lebenau fundatur.

MCCCXIX.

Anno Gotfridi abbatis sexto, qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus ducentessimus nonagesimus nonus, Bonifacius papa octauus, hæresin eorum qui se Fratricellos appellabant, damnauit, & vbique funditus destruxit.

Hæresis Fratricellorum damnatur, Ioannes comes Hollandiæ obiit.

40 Eodem anno, 4. calendas Nouembris, obiit Ioannes comes Hollandiæ apud Harlem, sine liberis. Quo mortuo, Ioannes comes Hannoniæ filius Adelheidis sororis Wilhelmi quondam regis Rom. iure propinquitatis ducatum assumpsit, Hollandiamque totam suo dominio coniunxit: qui vxorem duxerat Philippam comitis Lutzenburgensis filiam, de qua genuit Ioannem primogenitum, Wilhelmum successorem Hollandiæ comitem, Ioannem dominum Bellemontis, Henricum Cameracensis ecclesiæ canonicum, Margaretham comitissam Atrebatensem, Adelheidem comitissam Claremontensem, Mariam comitissam de Burbon, & Mechtildem comitissam de Nyede. Contra hunc Ioannem, rex Albertus conuentum principum habuit, asserens comitatum Hollandiæ Romano vacare imperio, quem tamen ei principum consilio in feudum concessit.

MCCC.

50 Anno Gotfridi abbatis 7. dom. autem natiuitatis 1300. Bonifacius papa 8. iubileum plenariæ remissionis & indulgentiæ omnium peccatorum à poena & culpa primus Rome instituit, quem ad annos centum denuo celebrari mandauit. Res prius inaudita & noua, vt pro huiusmodi indulgentiis priori anno per vniuersum orbem denunciatis, tanta populū multitudo ex omni Germania Romam proficisceretur, vt infinita penitus innumerabilisq; videretur. Et ex eo tempore Iubilæi vsus in ecclesia Romana esse cepit, cuius nulla prius ratio fuit. Inter multos autem principes, episcopos, abbates, aliosque prælatos, qui tunc Rom. petebant, etiam Gotfridus huius monasterij Hirsaug, nonus & vigesimus abbas, cum certis fratribus, illo pro gratia Iubilæi profectus est sub spe mercedis æternæ. Tanta autem ipso anno vndiq; multitudo hominum Romam venit, vt vix incedere per urbem amplam quidem & vastam liceret.

Annus Iubilæi à papa instituitur.

Gotfridus abbas Romam profectus.

S

Albertus intravit Gelriam.

Eodem anno Albertus rex Rom. in manu valida intrauit inferiores partes Alentianæ, animo & intentione debellandi Ioannem comitem Hannoniæ, qui Hollandiam (sicut diximus) occupauerat. Cumque ad Nouiomagium Gelriæ oppidum peruenisset, tales per omnem regionem fecit literas diuulgari: *Nonerint vniuersi quod Albertus rex Rom. semper inuictus vacantem Hollandia principatum, Romano potenter incorporauit imperio, quem Carolus Imperator olim Magnus Theodorico comiti donauit in feudum.* Audiens autem Ioannes regem contra se cum exercitu venturum, multitudinem armatorum maximam congregauit. Cuius animositatem simul & fortitudinem rex veritus, cum eo pacem iniit, mediante archiepiscopo Colonienfi, & ei Hollandiæ comitatum in feudum ab Imperio semper accipiendum concessit.

Gotfridus huius loci abbas obiit.

Anno quoque prænotato, adhuc iubilæo Romæ durante, obiit dominus Gotfridus huius monasterij Hirsaug. abbas 29. anno regiminis sui 7. ætatis autem 68. vir bonus, maturus & prudens, qui honeste satis vtiliterque præfuit.

DE HENRICO SECUNDO, HUIUS MONASTERII ABBATE 30. qui præfuit annis 17. & de variis gestis suis tempore.

Henricus abbas 30. eligitur.

MORTVO autem Gotfrido abbate atque sepulto, conuenientes in vnum fratres pastore viduati, in termino adhuc per priorem & seniores constituto, post multa consilia varioque tractatus, tandem in abbatem huius loci 30. vnanimiter elegerunt Henricum cuius nominis secundum: qui confirmatus & ordinatus (vt moris est) per Fridericum de Bolandia episcopum Spirensis, huic monasterio male præfuit annis 17. tandemque iubente Ludouico Imperatore 4. deponitur, propter vitæ deformitatem, & substantiæ monasterij profusionem, quemadmodum suo loco dicemus. Fuit autem natione Sueuus, honestis parentibus ortus, qui cum esset annorum duodeuiginti, sub Volando abbate monachus factus est, homo quieti & ocio deditus, verbis ad quælibet paratus ac promptulus, opere & actione tardus ineptusque. Ordinatus autem abbas, licentiose conuersari in omnibus mox cœpit, ocioque & inertia deditus, rem familiarem vna cum regulari obseruantia turpiter negligens, pene ad nihilum reduxit. Statum enim huius monasterij temporalem, quem in bonis conditionibus reperit, in malis officio ecedens tandem dereliquit. Multa namq; bona monasterij impignorauit, multa vendidit multaq; sine consensu subditorum occulte alienauit, ac precium suis cõsanguineis leuibufq; personis partim donauit, partim inutiliter consumpsit. Moribus fuit dissolutus, & totus secularis, quippe qui die noctuq; nihil aliud q̃ conuiuia & voluptates in delicijs habere consueuit. Regularis disciplinæ obseruantiam, nec in se habuit, nec reformare in subditis curauit. Deniq; suspitione grauioris criminis non caruit, quia cortina viriorum cortinam trahere consueuit.

Ortus & vita huius abbatis.

Substantia monasterij dilapidatur.

MCCCI.

Cometes apparuit.

Anno Henrici abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1301. cometes in caelo apparuit, & secuta sunt multa mala, seditiones & opiniones bellorum in diuersis regionibus.

Wilhelmus episcopus Traiectensis occiditur.

Eodem anno 4. nonas Iulij, Wilhelmus episcopus Traiectensis, in bello ab inimicis suis occisus est: posteaquam Traiectensem ecclesiam annis ferme quinque in multis tribulationis & persecutionis turbinibus gubernasset, cui Guido canonicus & thesaurarius Leodiensis ecclesiæ succedens præfuit annis 16. vir per omnia magnificus, cuius fratres erant carnales, Botzardus episcopus Metensis, Ioannes episcopus Cameracensis, Ioannes comes Hollandiæ, & Florentius princeps Morianensis.

Henricus comes Lutzenburgensis.

Eodem quoque anno in die S. Mariæ Magdalena, Henricus comes Lutzenburgensis ciuitatem Treuerensem cum magna pugnatorum turba debellaturus exercitum retro ciuitatem iuxta ecclesiam S. Crucis locauit: omniaque in circuitu, villulas, domos, vineas, torcularia, pomeriaque desolauit vltierus progressurus, nisi omnipotens Deus meritis sanctorum suorum Treueris quiescentium, in ipsa nocte vndecima, posteaquam aduenissent, spiritum in eos vertiginis misisset, adeo vt sese mutuo percutientes fugerent, nomine persequente.

MCCCII.

Fridericus episcopus Spirensis obiit. Sibodo in episcopatu successit.

Anno Henrici abbatis 2. dominicæ autem natiuitatis 1302. quinto calendis Feb. obiit Fridericus de Bolandia episcopus Spirensis, & in monasterio Vtersdal Cisterciensis ordinis sepelitur, cui successit Sibodo de Lichtenberg, & præfuit annis 13.

Eodem anno Gerhardus archiepiscopus Moguntinus, Dietherus archiepiscopus Treuerensis, Henricus archiepiscopus Colonienfis, Rudolphus comes Palatinus Rheni,

Epistola

*Opera
Historia*

Rheni, & quidam alij principes, ligam & confederationem inter se magnam firmissimamque iurauerunt, quem Albertus Rom. rex, quasi in detrimentum suae potestatis factam agerrime tulit. Vnde magnum ex Austria & Suecia producens armatorum exercitum, primo terras Rudolphi comitis Palatini Rheni intrauit, multaque pauperibus damna inferens, eum in deditioem venientem cum gratia recepit. Deinde contra archiepiscopum Moguntinum mouens exercitum, inter alia damna quae illi attulit, etiam Bingium oppidum Rheni obsidione vallauit. Cernens autem archiepiscopus se viribus imparcm, gratiam regis petiuit & impetrauit, veniensque Bingium obsidionem precibus soluit, & conditiones pacis à rege propositas admisit, resignatis in manus regis oppidis Bingio & Lonstein cum castellis Clop, Erenfels, Scharffenstein, & quibusdam alijs. Pacatis autem rebus cum archiepiscopo Moguntino rex Albertus contra archiepiscopum Coloniensem ac Treuerensem producens exercitum, suo vtrunque subingauit imperio, quos ad postulandam gratiam, non sine damnis eorum fortiter coëgit.

Eodem anno concitata apud Gallias multitudo contra suos rectores, opifices & infimae conditionis homines, à Francis defecerunt: & domini prouincia facti, ingentes regis Francorum copias bello superant, & crudelissimè interficiunt. Sed non diu eorum durauit inmanitas, quin omnes deleti fuerunt.

MCCCIII.

Anno Henrici abbatis 3. dominicae autem natiuitatis 1303. indict. 1. Philippus rex Francorum arrogantiam Bonifacii papae 8. iniquo ferens animo, ipsam Anagninam in domo paterna dormientem nocte, nil tale metuente capi fecit, ac Romam sub custodia perducit, qui moerore animi confectus, 35. die postea obiit, sepultus in ecclesia S. Petri, sepulchro à se antea extructo, cui Benedictus 11. patria Taruisinus, Nicolaus ante vocatus, cardinalis Hostiensis, succedens in pontificatu praesuit mensibus 9. duntaxat.

MCCCIII.

Anno Henrici abbatis 4. qui fuit dominicae natiuitatis 1304. quinto cal Martij, obiit Gerhardus archiepiscopus Moguntinus, natus de Epstein. Quo mortuo vacauit sedes Moguntina aliquandiu. Interea eodem anno in principio mensis Iunij obiit Benedictus papa 11. Perusij, in ecclesia fratrum Praedicatorum, cuius ordinis intera professor extitit, cum magna pompa sepultus, non sine opinione sanctitatis, & vacauit sedes Apostolica mensibus 11. vsque in annum sequentem, non sine iactura salutis animarum multarum.

Anno quoque praenotato, 3. calendas Maij, obiit Euerbinus episcopus Wormatiensis: cui successit Emericus de Kronenberg, & praesuit annis 10. homo pacificus, & deuotus, quem clerus & populus miro colebant affectu, missumque à summo pontifice cum literis & mandatis, pro episcopo suo libenter susceperunt.

Eodem anno inter Guidonem Flandriae comitem, & Wilhelmum suum Ioannis Hollandiae Hannoniaeque comitis, magnae contentiones exorta fuerunt: quae vsque ad bella grauissima crescentes, multos strenuos viros ab vtraque parte miserabiliter consumpsertunt: & eodem anno 5. iduum Septemb. obiit praefatus Ioannes Hollandiae Hannoniaeque comes: cui Wilhelmus filius eius praedictus, in vtroque comitatu successit, vir per omnia magnificus, qui habuit uxorem Ioannam de Valcifo, regis Franciae sororem, de qua genuit Ioannem comitem, Margaretham Imperatricem Rom. Ioannam comitissam Luliacensem, Philippam reginam Angliae, Wilhelmum in comitatu suscepto heredem, Ludouicum infantem, & Elisabeth, quae adolefcens obiit.

MCCCV.

Anno Henrici abbatis 5. qui fuit dominicae natiuitatis 1305. post longam sedis apostolicae vacationem, cardinales tandem conuenientes Perusij, Bertrandum Burdegalensem episcopum in papam vnanimiter elegerunt, qui Clemens 5. appellatus, praesuit annis 3. mensibus 10. diebus 15. qui curiam à Roma transtulit in Gallias, non sine maximo Italiae incommodo, & maxime vrbs Romae, ibique per annos 74. continue remansit. Ad hunc Clementem papam Henricus comes Lutzenburgensis Pictauis commorantem, ad hunc Magistrum Petrum de Achtzpalt, medicum suum expertissimum, pro archiepiscopatu Moguntino, qui eo tempore post Gerhardi archiepiscopi obitum vacauit (sicut iam diximus) fratri suo Balduino impetrando. Qui cum in Gallias ad pontificem venisset, legationem domini sui comitis memorati exposuit, & pro impetrando archiepiscopatu Moguntino fratri domini sui praedicto preces multiplices effudit. Sed papa, causis allegatis complurimis noluit exaudire precantem, & ecclesiam Mog. dare Balduino comiti recusauit. Contigit autem interea ipsum pontificem grauiter infirmari, qui arte & inge-

Expedi-
tio
regis contra
Principes.

Bingii ob-
sidione val-
lauit.

Lignus si-
comus in
Francia.

Bonifacius
papa inter-
iit.

Benedictus.

Gerhardus
archiepiscopus
obit.

Benedictus
papa obit.

Euerbinus
episcopus
Wormati-
ensis obit.

Bellum atro-
um in Hel-
landia.

Wilhelmus
comes Hol-
landia.

Clemens pa-
pa 5. eligi-
tur.

Petrus Ma-
gister com-
is Lut-
zenburgensis.

15

iores partes Alema-
e, qui Hollandiam
pidum peruenisset,
ad Albertum rex Rom.
uit imperio, quem Ca-
s autem Ioannes re-
aximam congrega-
nem iniit, mediant-
ab Imperio semper

ERII ABB.

in vnum fratres pa-
to, post multa con-
elegunt Henricum
per Fredericum de
s 17. tandem que in-
a, & substantiam mo-
em natione Sueuis,
ab Volando abbate
et paratus ac prom-
entiose conuenit
na cum regulari ob-
uius monasterij se-
tandem deiecit. 10
sine consensu ab-
sonis partim dona-
laris, quippe qui die
uit. Regularis disci-
Deniq; suspicione
e confuevit.

retes in caelo appa-
eris regionibus.
n bello ab inimicis
neque in multis tri-
onicus & thesauro-
magnificus: cuius fra-
Cameracensis, Io-

es Lutzenburgensis
us exercitum retro-
ulas, domos, vineas,
orens Deus meritis
osteaquam aduen-
es fugerent, memi-

ninto calendas Feb.
ersidal Cisterciensis
12.
erus archiepiscopus
comes Palatinus
Rheni

Clemens papa infirmus curatur. Petrus medicus fit archiepiscopus Mogunt.

nio eiusdem Petri curatus, de consensu cardinalium, eum in archiepiscopum saepe dictae ecclesiae Mog. ordinavit, datisque literis & prouisionibus necessarijs ipsum cum pallio ad Moguntiam remisit: quem clerus vna cum vniuerso populo mandatis Apostolicis obediens, cum honore & reuerentia susceperunt, & in possessionem ecclesiae Moguntinae pacifice admiserunt. Erase enim vir doctus & magnificus, ipso pontificatu dignus, qui multa in synodis vtilia moribus statuit, praesuitque strenue annis 15. Audiens hinc Henricus comes Lutzenburgenis, qui illum pro suo fratre Baldeuino ad papam miserat, iratus est, quamquam diuina factum ordinatione totum postea confiteretur. Nam procuratore eiusdem magistri, & Baldeuinus postea factus est archiepiscopus Treuerensis, & ipse Henricus rex Rom. sicut dicemus.

Rex Albertus in Spira festum agit.

Eodem anno in die commemorationis sancti Pauli Apostoli Albertus rex Rom. exequias regis Bohemiae nouiter defuncti, in maiori ecclesia Spirensi cum magna pompa, multis principibus, episcopis & abbatibus astantibus celebrauit, inter quos non infima reputationis praesens fuit Henricus huius caenobij abbas memoratus: vbi inter pulsandam, maior campana cecidit, fractisque duabus testudinibus, cadens ad pavementum, in duas partes scinditur.

Confluentia per archiepiscopum capitur.

His quoque temporibus inter Dietherum archiepiscopum Treuerensem, & oppidanos Confluentinos magna exorta discordia est, pontifice oppidanos exactioibus, prementibus, illisque obedientiam recusantibus tandem archiepiscopus insolentiam eorum diutius perferre non valens, conductis pecunia pugnatoribus Confluentiam obsedit, cepit, & in conditionem accepit, oppidanis ad obedientiam coactis. Multas in huius victoriae apparatus pecunias exposuit, pro quarum assensione pene omnia diocesis suae praedia obligauit.

MCCCVI.

Inundatio magna aequarum.

Anno Henrici abbatis 6. dominicae natiuitatis 1306. in die purificationis B. Mariae semper virginis, glacie ac niuibus resolutis, maxima circa Rhenum & Moganum inundatio aquarum facta est, quae pene infinita hominibus circummorantibus damna intulit, euerrens domos & habitacula multa, hortos & vineas, agrosque & prata incredibili furore deuastrans. Pontem super Meganum Franckofordiae nimio suo impetu deiecit, muros Moguntinos in parte subuevit, duas in muro Colonienfi turres, funditus euerit, & multos in diuersis locis homines demersit. His temporibus Hospitalarij S. Ioannis Hierosolymitani, Christianorum copiis adiuti, in insulam Rhodis, cum alijs quinque in mari mediterraneo adiacentibus, per annos quatuor continue fortiter oppugnantes tandem obtinuerunt, & interfectis expulsi que Turcis, ipsam vsque in hodiernam diem vsq; ad annos 156. pacifice tenuerunt.

Hoc ipso anno Iudaei per regnum Franciae bonis omnibus in fiscum importatis occisi sunt, & ab eodem regno seminudi fuerunt expulsi.

MCCCVII.

Dietherus archiepiscopus Treuerensis obiit.

Anno Henrici abbatis 7. dominicae autem natiuitatis 1307. indict. 5. cum Dietherus de Nassau archiepiscopus Treuerensis, homo inquietus & bellicosus, & bona ecclesiae propter expensarum apparatus belli multitudinem vt plurimum alienasset, deserentibus eum clericis suis ad examen sedis Apostolicae in Galliam citatus est. Sed priusquam terminus comparandi aduenisset, morbo correptus est, & 23. die Nouembris ex hac vita migravit, sepultus in ecclesia Pradicatorum, quorum ordinis & professionis antea fuerat, in ciuitate Treuerensi. Quo mortuo Dominus Petrus archiepiscopus Moguntinus, tantum apud papam Clementem 5. potuit & egit, vt quod Baldeuinum fratrem Henrici comitis de Lutzenburg iuuenem, 23. annum aetatis agentem, cui Moguntinam ecclesiam ante biennium ob minorenitatem (sicut diximus) denegauerat, in archiepiscopum Treuerensem sublimauit, qui ordinatus, & pro archiepiscopo honorifice ab omni clero & populo Treuerico susceptus, praesuit annis 4. 6. mense vno, diebus 18. vir per omnia strenuus & magnificus, qui ecclesiam suam optime rexit, & omnia alienata reduxit.

MCCCVIII.

Albertus rex Rom. occiditur.

Anno Henrici abbatis 8. qui fuit dominicae natiuitatis 1308. Albertus rex Rom. cum Rhenum nauigio cum paucis transisset, reliquo exercitu nauigium ab altera parte littoris (vt fieri solet) expectante, Ioannes ex fratre nepos cum socijs conspirationis suae accedens, ipsum nil tale metuentem occidit, & fuga lapsus euasit. Causa fuit ista: Rudolphus dux Sueuiae frater Alberti regis moriturus praefatum Ioannem filium suum adhuc puerum cum vniuerso ducatu ipsius tutelae commisit, qui cum adoleuisset, paternum ducatum a patruo repetijt, se ad regendum iam sufficientem affirmans. Verum cum Albertus

bons

bonis illum verbis de die in diem suspendens, reddere commissā dissimulare, nepos maiorum vsus consilio interficere ipsum decreuit. Vnde nocta oportunitate, gladio cum transfodit in littore Rheni (sicut diximus) non longe à Schafhusen in die sanctorum Philippi & Iacobi Apostolorū, qui fuit primus dies Maij, cuius cadauer anno sequenti Spiram relatum in maiori ecclesia, 4. cal. Septemb. cum honore inter reges sepultum est.

Eodem anno in mense Nouembri conuenerunt principes electores ad villam dictā Rense, non longe à Bopardia, iuxta sedem regalem, & procurante domino Petro archiepiscopo Moguntino in regem Rom. vnanimiter elegerunt. Henricum comitem Lutzenburgensem fratrem Baldeuini archiepiscopi Treuerensis, virū bonum, strenuum, & imperiali honore dignum, cuius electio 27. die Nouemb. deuulgari Franckofordia solenniter fecerunt, ac deinde in festo Epiphaniæ Domini anni sequentis Aquilgrani in regem Romanorum vnctus & coronatus est, per manus Henrici archiepiscopi Colonienſis, imperauitque annis quatuor & mensibus nouem. Mox autem v̄ de Aquilgrano coronatus Spiram ascendit, ossa regum Adolphi & Alberti ad maiorem ecclesiam Spirensē referri, & cum honore sepeliri fecit. Vxorem habuit Margaretham Ioannis ducis Brabantia filia, de qua genuit Ioannem regem Bohemia, de quo postea dicemus.

Anno pratorato, sexto iduum Nouemb. obiit in Colonia Ioannes Scotus doctor subtilis, ordinis Minorum, ibidem in suo conuentu ad introitum sacristia sepultus, qui quanta scripserit, quam subtilia & profunda in Theologia receptiua, & omnes Theologi nouerunt, & nos in libro nostro de Ecclesiasticis scriptoribus, annotauimus.

His quoque temporibus Petrus archiepiscopus Moguntinus cœnobium monachorum Cartusienſis ordinis extra muros Moguntinos, à fundamentis de nouo construxit & magnifice prouidit.

MCCCIX.

Anno Henrici abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1309. in die S. Michaelis archangeli obiit Dietilbus abbas monasterij mei Spanheimensis decimus, vir bonus & regularis obſeruantia amator præcipuus, qui vtiliter in vtroque statu præfuit, quia & peculium quod prædeceſſores eius monachis indulserant, abstulit, & redditus monasterij competenter ampliavit. Huic in abbacia Spanheim. succellit dominus Willichio monachus conuentualis, filius comitis de Westelburg, frater comitiſſæ de Spanheim, & præfuit strenue annis 27. mensibus 5. diebus 14. de cuius vita, moribus & regimine in Chronica Præfati cœnobij mei Spanheimensis, plenam historiam secundum seriem annorum digessimus.

Eodem anno mortuo sine liberis rege Vngaria, proceres terre & maiores natu Ottonem Bauaria ducem filium Henrici ducis, in regem Vngaria tanquam heredem proximum, quia ex matre nepos Bela regis fuit, vnanimiter elegerunt, quem de Bauaria euocantes cum magno honore susceperunt. Verum non diu postea mutata sententia, ipsum de Vngaria fugauerunt qui reuersus in Bauariam, non multo postea obiit, relinquens filium vnicum Henricum, infantem diem quatuordecim, ex vxore filia ducis Polonia, qui dictus fuit princeps de Notterberg.

MCCCX.

Anno Henrici abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1310. Henricus Rom. rex magnus conuentum principum Spira habuit, vbi Elisabeth filia quondam regis Bohemia personaliter comparuit, & regno paterno in feudari ab Imperatore se petiuit. Rex autem Henricus principum vsus consilio, eandem filiam cum regno Bohemia Ioanni filio suo Lutzenburgensi comiti, de consensu procerum Bohemia dedit vxorem, celebratisque ibidem cum magna solennitate nuptijs, eum cum vxore & cum exercitu misit in Bohemiam, adiungens ei Petrum archiepiscopus Moguntinum quondam physicum suum. Veniens autem in Bohemiam Ioannes, ab vniuersis regni incolis pro rege cum honore magno susceptus est, & per eundem Petrum archiepiscopus Mogunt. ad quem iure antiquo id muneris pertinebat, solenniter coronatus. Huic autem coronationi plus quam trecenta hominum millia interfuisse ferebantur. Coronatione facta rex archiepiscopo inter alia munuscula dedit sedem vnā auro gemmisque ornatam, quam Ecclesia Moguntina illatam, sedem S. Martini vulgus appellare vsque in hunc diem consuevit. Interea dum hæc agerentur in Bohemia, rex Henricus mouens exercitum à conuentu Spirensi, pro suscipienda corona imperiali iter direxit in Italiam, habens inter alios principes multos secum, Baldeuinum archiepiscopus Treuerensem, fratrem suum Rudolphum comitem Palatinum Rheni, & Lupoldum ducem Austria. Inter eundem autem multas Italia ciuitates, oppida & castella rebellium cepit, & proelia multa fortiter

*Henricus
rex impe-
rator Romæ
benedicitur.
Bellum Im-
perii contra
Witibergem.*

gessit. Et primo quidem Mediolani, corona ferrea, ex more coronatus est: ac deinde Ro-
mæ apud S. Iohannem Lateranensem, aurea corona & imperiali benedictione per tres car-
dinales ad hoc à papa ex Gallia missos, cum magna pompa & solennitate sublimatus est, in
die S. Pentecostes. Coronatus autem Rudolphum comitem Palatinum Rheni, & multos
alios in eadem Ecclesia milites creauit. Interea vero dum Imperator ferme per biennium
moratur in Italia, tertius quem in Alemania reliquerat, exercitus contra Wirtenburgen-
ses comites, imperio à multis annis rebelles dimicando fortiter processit, & ex 80. eorum
munitionibus, & castellis 72. obrinuit, & multos eorum in bello interfecit. Imperator au-
tem in Italia multa bella fortissime gerens, Longobardos, Papienses, Taurinenses, Asten-
ses, Veronenses, Placentinos, Ianuenses, Pisanos, Senenses, Florentinos, ipsos quoque Ro-
manos, & reliquos omnes sibi resistentes, in manu valida denicit ac superauit, in suamque
deditionem venire potenter coegit. Fuit autem Henricus Imperator iste, vir sapiens, iustus
& graciosus, in armis strenuus, fidei Christianæ cultor & defensor integerrimus, consilio &
animo promptus, amator cleri, & pauperum defensor.

MCCCXI.

*Concilium
Viennense
celebratur.
Ordo
Templario-
rum destrui-
tio.*

Anno Henrici abbatis 11. dominicæ natiuuitatis 1311. Clemens papa 5. conci-
lium Viennense celebrandum indixit, quod biennio durauit, in quo liber Clementina-
rum publicatus fuit, & multa ad ecclesiæ utilitatem statuta. Ibi ordo Templariorum, qui
annis ferme 184. steterat, ab ipso Clemente papa condemnatus fuit, & vno die per vniuer-
sum orbem deletus, ad instantiam Philippi regis Francorum, cuius promotione ipse papa
electus fuerat. Fuerunt autem Templarij, valde diuites, quorum possessiones, vt rex sibi ac-
quireret, crimen eis hæreseos falsum imposuit, vt multi voluerunt, & extingui omnino
parauit.

Eodem anno Guido episcopus Traiectensis, veniens ad concilium Viennense, à
papa Clemente 5. cardinalis factus est, mediante rege Francorum, & quibusdam cardinali-
bus pro eo loquentibus: quanquam Traiectensi ecclesiæ sua contentus, se cardinalem non
gesserit.

MCCCXII.

*Otto rex
Vngariæ
moritur.*

Anno Henrici abbatis 12. dominicæ natiuuitatis 1312. obiit Otto rex Vngariæ ac Ba-
uariæ dux, vnicum relinquens filium 14. dierum ætatis, quem vna cum duobus fratribus
filijs, Henrico annorum octo, & Otrone annorum sex, ciuibus in Lanshutta, & in Straubin-
gen nutriendos sub tutela commisit. Sed cum post mortem eius, Ludouicus dux superioris
Bauariæ cum nobilibus terræ huic commissioni contradiceret, pueros eripuit.

*Bopardia
ecclesiæ Tre-
uerensium
datur.*

Eodem anno Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, Bopardiam & Wesaliam op-
pida cis Rhenana, cum alijs quibusdam, pro impensis, quas ratione imperij in Italia fecit,
& extra ab ipso Henrico Imperatore fratre suo accepit in pignus: sicut patet ex literis in ca-
stris ante Florentiam datis, anno Domini prænotato 1312. indictione 10. 6. iduum Decem-
bris. Quibus susceptus archiepiscopus, relicto in Italia Imperatore, ad Treuerim reuer-
sus est.

*Ioannes dux
Brabantia
obit.*

Eodem quoque anno obiit Ioannes dux Brabantia, cui eiusdem nominis Ioannes
tertius successit, qui habuit vxorem nomine Margaretham, filiam Ludouici regis Franco-
rum, de qua genuit tres filios, qui omnes ante eum sine liberis obierunt, videlicet Ioan-
nem, Gotfridum, & Henricum. Habuit etiam tres filias, quarum prima Ioanna primo nu-
psit Wilhelmo comiti Hollandia. Quo à Phrysonibus occiso, desponsata fuit Wences-
lao comiti de Lutzenburgo, fratri Ioannis regis Bohemiæ & Caroli Imperatoris quarti.
Secunda fuit Margaretha, quæ nupsit Ludouico Flandriæ comiti. Tertia fuit Maria, quæ
nupsit Reinaldo duci Gelrensi.

MCCCXIII.

*Henricus
Imperator
obit.*

Anno Henrici abbatis 13. dominicæ natiuuitatis 1313. indictione 11. Henricus Impera-
tor Rom. 7. in Italia, nouis comparatis exercitibus contra Robertum Apulæ regulum,
processurus in itinere apud Bonconuent diſſenteria morbo resoluitus, in die sancti Bar-
tholomæi obiit, non sine iactura magna totus Imperij Romani, vacauitque imperium
anno vno. Sunt qui scribant ipsum veneno periisse, per administrationem fratris Bernar-
di ordinis Prædicatorum, confessoris & capellani sui, à quo ipsum in die assumptionis B.
Mariæ semper virginis communicantem, in hostia consecrata ferunt intoxicatum: & ob
id Prædicatorum omnes à papa hac pœna notatos, vt vsque in hunc diem ac deinceps, com-
municantes in altari, eorum sacerdotes sinistra se manu communicent. Sed quoniam
hoc omnino cõfictum putamus, idcirco fidem adhibere ista dicentibus, iusta ratione con-
temnimus.

*Dominica-
nus intoxi-
cat impera-
torem.*

teminus. Prædictus autem frater Bernhardus, multos innocentia suæ testes habuit viros illustres, & literas similiter Ioannis Bohemæ regis filij Imperatoris, archiepiscoporum quoque atque pontificum, qui in morte Imperatoris ipsum clara voce excusantis, fuere præsentibus, videlicet Mediolanensis, lanuensis, Perusini, Lucensis, & Argentinensis. Nihilominus Henricus comes Flandria, cateriq; nobiles curiales econtra constanter affirmabant, reum esse Bernardum mortis Imperatoris, & cum in sacramento corporis Christi intoxicasse. Vnde magna in ordinem Prædicatorum persecutio minus iuste fuit exorta, etiam si frater ille innocens à crimine obiecto non fuisset, cum crimen vnus hominis in totum ordinem non fuerit referendū. Magna his temporibus fames in terra fuit vbique, 10 magna; pestilentia subsecuta, & in vtroq; periculo multi homines perierunt.

MCCCXIII.

Anno Henrici abbatis 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1314. obiit Clemens papa 5. anno pontificatus sui 9. non dū completo: & vacauit sedes Petri annis duobus, mensibus 5. tribus, & diebus septemdecim, propter discordiam fratrum.

Eodem anno pridie iduum Ianuarij obiit Sibodo de Lichtenberg, episcopus Spirensis: cui Emicho de Liningen succedens præfuit annis 14. non sine dissensione ciuium suorum, vt solent.

Eodem quoque anno, 4. iduum Febr. obiit Emericus episcopus Wormaciensis, cui Henricus filius comitis Syluestris de Dune, præpositus domus succedens, præfuit annis 20 quinque.

Eodem quoque anno 14. calendas Nouembris conuenerunt principes imperij pro electione noui regis apud Franckfordiam, votisq; in diuersa diuisis, Petrus archiepiscopus Moguntinus, Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, Volmarus Marchio Brandenburgensis, & Ioannes Bohemæ rex. Ludouicum comitem Palatinum Rheni, ducemque Bauaria in regem Rom. elegerunt. Contra quem Henricus archiepiscopus Colonienfis, Dux quoque Saxonia, & Rudolphus comes Palatinus Rheni: duxque Bauaria frater ipsius Ludouici, non fauens ei honorem, in regem elegerūt Fridericum ducem Austria, fratrem Lupoldi ducis, & filium Alberti quondam regis Ro. Quamobrem bellum inter eos exoritur, durauitque annos octo, quo tandem Ludouicus obrinuit & solus regnauit, Fridericū cepit, & in dedicationem coegit. Fratrem vero suum Rudolphum comitem Palatinum Rheni cum Friderico pertinaciter sentientem, de patria proscribens, in Angliam vsque ad vitæ terminum relegauit, vbi in magna viuens paupertate tandem mortuus est. Comitatum ergo Palatinū cum cæteris quæ Rudolphi fuerant, aliquandiu tenuit, sed omnia filijs eius postea resignauit. Ille Ludouicus vxorem habuit Margaretham, filiam Wilhelmi Hollandiæ comitis, quæ peperit ei sex filios, Ludouicum marchionem Brandenburgensem, Stephanum ducē Bauaria in Lanshuta commemorantem, Albertum in Straubingen, Wilhelmum ducem Hollandiæ postea comitem, Ludouicum dictum Romanū, quia Romanus natus fuerat, & Ottonem ducem, qui dictus fuit Brandenburgensis.

Anno prænotato tres simul lunæ in celo apparuerunt, Fulgor etiam quem cometam appellant, tribus mensibus in celo emicuit.

MCCCXV.

Anno Henrici abbatis 15. qui fuit dominicæ natiuitatis 1315. maxima fuit per totam Alemaniam fames, in qua multa hominum millia præ inopia perierunt, durauitque benenio. Postea ingens hominum pestilentia vbique secuta est.

Eodem anno factum est prælium inter Ludouicum regem Romanorum, & Fridericum Austria ducem eius aduersarium: iuxta ciuitatem Spirensis, vbi Lupoldus frater Friderici in circuitu villas complures incendio cremauit, & multa pauperibus intulit damna. Sed tamen Ludouicus victor euasit, & Fridericum aduersarium cum suis fugere turpiter compulit. Fames (vt diximus) erat maxima, sed Baldeuino archiepiscopo Treuerensise prouidente, necessaria nihil exercitui defuit.

Eodem quoque anno in ciuitate Cremensi Patauiensis diocesis, in ducatu Austria, plures nefandissimi hæretici per fratres Prædicatores inquisiti, inuenti & combusti fuerunt. Articulorum hæreseos eorundem primus erat iste: Missas vanitatem esse dicebāt, & nullius vel reuerentiæ vel vtilitatis. Secundus articulus fuit: Luciferū cū demonibus suis, in celo iniuria pulsū dicebant, tandemq; beatitudini cū omnibus suis restituendum: Michaelem & Angelos omnes, æternis cruciatibus deputandos: hominesque ab eorum secta alienos, similiter esse damnandos. Vnde cum se mutuo salutarent, dicebant, Saluet te iniuriam passus, id est Lucifer. Tertius articulus iste nefandissimus fuit: Dicebant enim

Opinio Goleni iusta refellitur.

Ordo prædicatorum calumnietur.

Clemens papa 5. obiit.

Sibodo obiit.

Emericus obiit.

Ludouicus dux Bauariæ rex.

Fridericus dux Austria contra eum eligitur. Rudolphus Palatinus à fratre expellitur.

Margaretha coniunx Ludouici regis.

Cometa apparet.

Fames & pestis.

Prælium apud Spiram gestum.

Hæretici combusti in Austria. Erroris ipsorum articuli.

Hæretici pestis.

Trithem

*Opus
Histo*

Maria si virgo mansit post partum, non hominem sed angelum peperit, virgo post partum non fuit. Item dicebatur se habere 12. apostolos, qui totum imperium singulis annis peritustrarent: & duos ex eis ordine & professione seniores, singulis annis paradysum intrare, ac potestatem ab Heliã & Enoch ligandi & solvendi accipere, quam alijs communicabant in eadem secta constitutis.

*Contra Baptismum.
Contra poenitentiam.*

Sacramentum baptismi irridebant dicentes, Si baptismus est sacramentum, ergo quodlibet balneum est sacramentum, & per consequens quilibet balneator esset Deus.

Sacramentum poenitentiae turpiter vitiabant, confitentes non sacerdotibus, sed laicis in genere, peccata sua in specie exprimentes: sperantes se ex hac confessione, omnium peccatorum à poena & à culpa remissionem plenariam recepturos.

Contra Eucharistiam.

Sacramentum dominici corporis non credebant, hostiam consecratam, Deum fictitium appellantes. Sacramentum quoque matrimonij iuratum meretricium in vulgari nuncupabant.

Contra vnicionem & matrimonium.

Sacramentum extremae vnicionis irridebant, & interrogati super eo quid sentirent, vnanimiter responderunt: Nos credimus quod olera quanto fuerint oleo plus condita, tanto esse meliora. Consecrationes ecclesiarum, cœmiteriorumque & benedictiones palmarum, salis, aquæ, & cæterorum quæ in ecclesia fiunt, nihil esse dicebant.

Errorem omnium turpissimum.

Item dicebant, Deum nec scire, nec punire mala quæ sub terra fierent. Vnde in speluncis & cavernis subterraneis conuenientes, pater cum filia, frater cum sorore, ac filius cum matre, indifferenter turpitudinem carnis suæ exercebant.

Contra statuta ecclesie.

Romanam ecclesiam non Christi, sed gentium infidelium esse dicebant: omniaque statuta ecclesie cum prælatis & ministris eius contemnebant. Ieiunium irridebant, carnisbus omni tempore, etiam in sexta feria pasceves vescabantur. Dies festos non seruabant, sed in die pasche laborabant. Periurium dicebant non esse peccatum.

Suffragia sanctorum spernabant.

Merita & intercessionem quorumlibet sanctorum, posse hominibus apud Deum præstare suffragia, negabant. Sed & alios complures articulos profitebantur erroris, quorum prolixitas inserta, his rædium lectoribus (vt vereor) generaret. Magnus eorum numerus fuit in Austria, Bohemia, & terris vicinis. Nam sicut quidam ex eis Viennæ crematus, nomine Novus magister, confitebatur, fuerunt eorum in Austria, Bohemia, & in cœnibus eius illo tempore plusquam octoginta millia hominum, omnes in eam sectam rati & professi, præter eos qui in alijs terris erant.

Bohemorum heresis instituta.

Ex hac sece Bohemia tunc infecta, vsque in præsentem diem eisdem erroribus & turpitudinibus scætat, quemadmodum inferius anno Blasij abbatis 17. plenius dicemus. Multi autem eo tempore in Austria fuerunt in diuersis locis combusti, qui omnes vnanimiter in suis erroribus pertinacissime vsque ad mortem cum magna hilaritate permanserunt.

Nota fatuitatem.

Inter quos puella vna speciosa nomine Gisla, dum iam esset cremanda, interrogatur à iudice, si adhuc esset virgo. Quæ coram omnibus respondit: Super terram adhuc virgo sum, sub terra vero minime. Credebant enim fatui, virgines sub terra non posse de florari, etiam si à mille viris cognoscerentur, neque tale stuprum esse peccatum.

MCCCXVI.

Ludouicus pacem reformat.

Anno Henrici abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1316. Ludouicus rex Romanorum cum omnibus principibus & ciuitatibus sibi consentientibus pacem decreuit in omni regno. Sed Henricus archiepiscopus Colonienfis cum his qui partes Friderici sequebantur, foedus hoc pacis non aduertit, & propterea multis se & diocesim suam calamitatibus subiecit.

Bellum Ludouici cum Friderico.

Nam eodem anno ipse rex Ludouicus, adiuuantibus Balduino Treuironum, & Petro Moguntino Archiepiscopis, multa contra Friderici partes bella gesserunt. Munitiones quoque Wisbaden, & Scharpenstein obsidione vallauit, vbi cum non proficeret propter locorum firmitatem, infecto negotio ad alia se conuertit.

Ioannis 22. papa factus est.

Eodem anno posteaquam sedes apostolica vacauerat annis duobus, mensibus tribus, diebusque 17. cardinales tandem Lugduni conuenientes, Iacobum Caturensis Portuensis episcopum, quinta die mensis Septembris, in papam elegerunt, qui Ioannes 22. nuncupatus præfuit ecclesie Romanæ annis 18. mensibus 4.

Bellum quartum inter Ludouicum & Fridericum.

Eodem quoque anno bellum inter Ludouicum regem Rom. & Fridericum Austriæ ducem, aduersarium eius apud Argentinam factum est, in quo Friderici exercitus à Ludouico fusus & superatus, denuo fugere compulsus est.

Anno

MCCCXVII.

Anno Henrici abbatis 17. & ultimo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1317. Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis castellum imperij Sterrenberg, inapignoratam, Ludouico rege consentiente, pecunia redemit, & ecclesiæ suæ Treuerensi coniunxit. Fuit enim vir magnificus, & semper Imperatoribus obsequiosus & gratus, quod Treuerensi ecclesiæ multum profuit.

Castrum Sterrenberg amittitur.

Eodem anno 4. calendas Iunij, Guido episcopus Traiectensis obiit, cui Fridericus de Sirek, maioris ecclesiæ propositus, succedens præfuit annis quinque, in multis aduersitatibus tribulatus.

Guido obiit.

10 Eodem quoque anno Henricus abbas huius cœnobij Hirsaugiensis 39. iubente Ludouico Imp. 4. à sua dignitate abbatali depositus est, & ad priuatam cōuersationē reuocatus. Fuit enim (sicut in principio nos dixisse meminimus) homo otio & inertie deditus, qui conuiujs & solatijs carnis nimium indulgens, omnē monasterij statum in temporalibus & spiritualibus turpiter neglexit. Bona monasterij mobilia & immobilia multa distraxit, multa vendidit & alienauit, ac pecuniam omnino male expendit. Vnde à sanioribus sæpe cum reuerentia admonitus, cum emendare mores contemneret, res per fratres ad episcopum, & per illum ad regem deuoluta est, & ex eius mandato deponitur.

H. abbas deponitur.

DE SIGISMUNDO, HUIUS MONASTERII ABBATE 31. QVI

præfuit annis 24. & de varijs gestis illius temporis.

10 HENRICO autem abbate deposito, ad vitamque priuatā (sicut diximus) reuocato, magna inter fratres meritorū discussio subsecuta est, ne si quem minus cōsulte præcipitatorque consilio in pastore eligerent, similibus aut certe grauioribus periculis & malis subiacerent, & vtrunque monasterij statū ad extrema incōmoda perducerent. Matura itaque consultatione præhabita ad electionē noui pastoris, tandem procedentes in duos vota direxerunt. Vna pars numero & maturitate consilij potior, Sigismundū priorem quondam claustralem in abbatem elegit; alia vero pars Gerhardum custodē & monachum cœnobij præficere contendeat. Cumque ambo electi primo ad iudicium episcopi Spirensis, ac deinde ad audiētiā Ludouici regis Rom. peruenissent, audito electionis processu Sigismundus sententia doctorū in abbacia cōfirmatus est. qui ordinatus ex more, præfuit huic monasterio strenue 24. annis, & satis bene omnia rexit. Fuit autē natione Sueuus, nobili prosapia ortus, statura decente, nec breuis, nec nimia proceritate distortus. Morib. erat humanus, ingenio mitis ac subtilis, cōsilio promptus, & singulari prudentiā circumspēctus, eloquio disertus, & quadam seueritate reuerendus. Res monasterij prudenter & ordinate dispensauit, & multa ab antecessore suo abbate Henrico alienata, ad monasterij possessionem reuocauit.

Dissentio facta est in electione.

Sigismundus abbat 31. Sigismundus vita.

MCCCXVIII.

40 Anno eius primo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1318. obiit Andreas Herbipolensis episcopus: cui successit Gotfridus de Holoe, & præfuit annis 9. qui post multas cōtentiones cum ciuibus suis habitas, victoriam tandem obtinuit, eosque ad obedientiam coegit.

Andreas obiit.

Eodem anno Colonienfes, iussu Ludouici Imperatoris, vocatis in auxilium Ioanne rege Bohemiæ, qui Lutzenburgi tum erat cum magno exercitu, Wilhelmo comite Hollandiæ, Ioanne fratre eius comite in Hannonia. Gerardo comite de Iuliaco, Adolpho comite de Monte, & Ioanne comite de Seyna, cum quibusdam alijs, contra Henricum archiepiscopum Coloniensem pacta & fœdera pacis Ludouici regis violantem, & cū Friderico duce Austria sententem, ad bellum procedentes, multa ei damna intulerūt: & inter cætera, castrum Bruel nuncupatum, spacio quatuor mensium obsiderūt. Sed tandem pace interposita & satisfatione facta, recesserunt.

Bellum contra archiepiscopū Coloniensem.

MCCCXIX.

50 Anno Sigismundi abbatis 2. dominicæ natiuitatis 1319. obiit Henricus episcopus de Dune, ex comite Syluestri, episcopus Wormaciensis, anno pontificatus sui 5. in maiori ecclesia sepultus, & vacauit episcopatus mensibus duobus, & octo diebus. Postea electus fuit Cuno de Schoneck, filius fratris Emerici quondam episcopi Wormaciensis, & præfuit annis 10. Autumant quidam eum diutius præfuisse, sed nobis seriem temporis diligentissime reuoluentibus errare comperti sunt.

Henricus obiit.

Cuno de Schoneck fuit episcopus Wormatiensis.

MCCCXX.

Anno Sigismundi abbatis 3. dom. autē natiuit. 1320. pridie nonas Iunij, obiit magi-

Trithem

*Opera
Historia*

Petrus medicus archiepiscopus Moguntinus obiit.

ster Petrus de Achtzpalt, medicus & archiepiscopus Moguntinus, vir per omnia magnificus: qui Carthusiam extra muros Moguntinos de nouo fundauit, & collegium canonicorum ecclesie S. Catharinae in Oppenheim primus instituit, & satis magnifice dotauit. Quo mortuo, canonici Moguntini Baldeuinum archiepiscopum Treuerensem in suam antistitem postularunt sed papa Ioannes, 22. recusans eorum postulationi praebere consensum, dedit eis in archiepiscopum dominum Mathiam de Bussbeck, monachum ordinis S. Benedicti professum, virum optimum, & tali honore dignum: qui per dominum Baldeuinum archiepiscopum Treuerensem cum solennitate Moguntiam introductus, auctoritate Apostolica a clero & populo honorifice susceptus est, praesuitque annis. Quis statim ipsi Baldeuino confederatus est: cuius adiutorio & praesentia roboratus, oppidum Iuden Giessem dictum, obsidione vallauit & obtinuit.

Mathias sit archiepiscopus Moguntinus.

Giessem captur. Colonienfes eius contra archiepiscopum bellat.

Eodem anno ciues Colonienfes iterum iussu Ludouici Imperatoris contra Henricum archiepiscopum suum ad bellum procedentes, castellum eius Vrechem ceperunt, ac funditus destruxerunt.

MCCCXXI.

Fridericus deuasat Bauariam.

Anno Sigismundi abbatis 4. qui fuit dominicae natiuitatis 1321. Fridericus dux Austriae cum Lupoldo fratre suo, in manu valida cum magno exercitu intrauit Bauariam contra regem Ludouicum, totamque regionem igne & ferro deuasauit, & multa vbiq; pauperibus damna intulit: Imperatore Ludouico se interea in munitionibus, propter exercitus sui absentiam continente, & fortunae sortem precibus exorante.

MCCCXXII.

Herefarcha Colonia comburitur.

Anno sequenti, qui fuit 3. Sigismundi abbatis, dominicae autem natiuitatis 1322. Coloniae deprehensus fuit Lolhardus quidam nomine Waltherus, magister & princeps scholae haeticorum illius sectae, de qua supra fecimus mentionem, anno Henrici abbatis secundi 15. qui in ciuitate Coloniae & extra in multis locis, errores suos occulte inter mulierculas maxime disseminauerat, multosque seduxerat. Libellos erroribus suis conuenientes, in lingua Teuthonica scripsit, in quibus verba sacrae scripturae male interpretando peruerit, & erroribus suis applicauit, eosque mulieribus legendos distribuit. Comprehensus autem, errores suos acriter defendebat, vnde per sententiam, ad ignem damnatus, combustus fuit: multos relinquens (vt ipse fatebatur) occultos in ciuitate Coloniae & extra, errorum suorum professores, cultores atque discipulos.

Regina Anglia maritum suum capit.

Eodem anno Isabella vxor Eduardi regis Anglorum, filia quondam Philippi quarti regis Fracorum, ipsum Eduardum maritum suum cepit, & custodiae mancipauit usque ad mortem, propter desolationem (vt dicebat) quam cum seruis fecerat in regno.

MCCCXXIII.

Bellu Friderici contra Ludouicu.

Anno Sigismundi abbatis sexto, dominicae autem nativitatibus millesimo trecentesimo vigesimo tertio, Fridericus Austriae dux iterum magnum congregauit exercitum, plus quam quinque millia pugnatorum ex Austria & Vngaria, contra Ludouicum Imperatorem pugnaturus, cui Lupoldus dux Austriae frater cum duobus millibus occurrit, & conductis hinc inde multis denuo Bauariam intrauit, omniaque deuasare moliantur. Ludouicus vero Imperator maximo adunato exercitu plusquam triginta millium pugnatorum vna cum Ioanne Bohemorum rege, Baldeuino quoque archiepiscopo Treuerensi, & Mathia archiepiscopo Moguntino, Friderico duci aduersario suo in Bauaria inter Ottingen & Molendorf occurrit: vbi conferto praelio Fridericus dux victus, & per Bohemiae regem captus est, & Ludouico Imperatori sub vitae conditionibus praesentatus, quem in quodam castello firmissimo, custodiae mancipauit. Contigit postea duce Friderico sic in captiuitate detento, quod venit ad Lupoldum fratrem eius in Austria, magus quidam, promittens se sua arte ducem Fridericum de captiuitate saluum & illa sum penitus, ministerio spiritus ad se in vna hora reducturum, si condignam vellet ei repromittere ac dare mercedem. Respondit: Si feceris, inquit, quod promittis, condigno te premio honorabo. Itaque Magus hora fibi congrua circulum coniurationis vna cum duce ingreditur, vocat spiritum suum obedire mandatis consuetum. Cui in specie humana comparenti, per virtutem suam coniurationum mandauit, quatenus ducem Fridericum de custodia Imperatoris liberatum ad se in Austriam sine laesione antocius adueheret. Cui Spiritus respondens dixit: Si anxie captiuus mecum venire voluerit, mandatis tuis libens obtemperabo. His dictis auolat mox spiritus in Bauariam, in forma peregrini assumpta peruolat, custodiaeque vbi dux Fridericus detinebatur captiuus ingreditur: quo viso missus ad eum spiritus dixit, Si ex captiuitate liberare volueris, hunc equum ascende, & te sine laesione in Austriam ad fratrem tuum ducem Lupoldum saluum perducam.

Exercituum pugna inter Ottingen in Bauaria.

Magus spiritum missum ad ducem captiuum.

perducam. Cui dux inquit, *Quis enim es tu? Ad quem spiritus, Noli interrogare quis sim ego, quia nihil ad rem sed ascende hunc equum, quem tibi exhibeo, & te saluum & incolumem hinc liberatum ad Austriam reducam.* Quibus auditis horror quidam ducem alioquin audacissimum inuasit, qui mox, ut signo se sanctæ crucis munivit, spiritus cum nigro quem exhibuerat equo disparuit, & vacuus ad mittentem reuersus est, à quo increpatus quod non adduxisset captiuum, ordinem rei gesta narravit. Tandem de custodia emissus dux Fredericus, ita sibi contigisse in captiuitate consignato die confessus est. Post hæc Ludouicus Imperator accepto iuramento & necessarijs cautionibus à duce Frederico, quod se de regno amplius non intrmitteret, eum liberum dimisit, & solus imperauit annis ferme 33. homo fortis & audax nimium.

Dux signis se cruce spiritum missum fugauit.

Eodem quoque anno Ioannes papa 22. Thomam de Aquino ordinis fratrum Prædicatorum, theologum acutissimum, anno post transitum eius 48. catalogo sanctorum inscripsit.

Ludouicus imperat. anno 33.

MCCCXIV.

Anno Sigismundi abbatis 7. dom. autem nat. 1324. Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, & Ioannes rex Bohemiæ ex fratre nepos eius, qui tunc Lurzenburgi morabatur, Dux quoque Lotharingiæ & comes Barensis, cum quibusdā alijs comitibus atq; nobilib. mutuo sese confœderantes cum magno exercitu ciuitatem Merensem obsederunt: quam eum expugnare non possent, omnia in circuitu vastando desolauerunt. His temporibus Ludouicus Imperator cupiens dilatare dominium suum, vxorē cuiusdam viri potentis violenter abstulit, eamque Ottoni filio suo Brandenburgensi Marchioni matrimonio cum pompa & solennitate copulauit: viro eius, cum quo matrimonialiter vixerat, annis vnde-
cim reclamante, & auxiliū summi pontificis licet frustra inuocante. Dicebat enim Imperator, inter eum & illam impedimentum extare consanguinitatis. Sed alia eum causa mouebat, scilicet desiderium habendi dominium ducatus Carinthiæ & Tirolis, quod ad ipsam mulierem iure hereditario fuerat reuolutū. Vnde commotus papa Ioannes 22. tanta iniquitate, stupuit Ludouico multis vicibus rogando, monendo & cōminando, quatenus vxorē viro suo restitueret, & pro corona imperij suscipienda ad se in Auinionē veniret. Sed Imperator papa contemnens, nec mulierē viro suo restituit, nec venire in Galliā consensit.

S. Thomas Aquinas canonizator. Obsidio Merensium ciuitatis. Imprecium Ludouici factum.

Quā ob causam iratus pontifex, nimioque furore nō iniuste commotus, ei cōmunionem ecclesiæ interdixit, & varijs censuris eum publice damnauit. Circa hæc tempora Ioannes papa memoratus condemnabat eos qui dicebant, Christum eiusque discipulos & veros imitatores nihil proprij habuisse. Cuius constitutioni cum se Michael de Cesena ordinis fratrum Minorum generalis minister opponeret, ipsum excommunicauit, & ab officio deposuit. Wilhelmū quoque de Ockā, eiusdem ordinis natione Anglicū, doctore acutissimum, ob eandem sententiam excommunicatum declarauit hæreticum. Qui confugiens ad Ludouicum Imperatorem, eius defensionem implorauit dicens: *O Imperator, tu me gladio à papa iniurijs defende, & ego te verbis & scriptis in dissolubili ratione defendam.* Susceptus autē à Ludouico multa & varia scripsit contra papam prædictum, asserens eum hæreticum atque schismaticum, eiusque censuras non esse curandas. Mansit itaque excommunicatus cum
40 excommunicato in ciuitate Monacensi vsque ad mortem, & ibidem moriens sepultus est. Sunt qui dicant, eum circa finem vitæ suam recognouisse errorem, & Apostolicæ se dis gratiam impetrasse.

Causa discordiæ inter papam & regem. Ludouicus Imperator excommunicatus à papa.

Wilhelmus de Ockam venit ad Imperatorem.

MCCCXV.

Anno Sigismundi abbatis 8. qui fuit dom. nat. 1325. Colonienſes coassumptis secum multis comitibus atque nobilibus, cum magno & valido exercitu intrauerunt Westphaliā eōtra Henricū archiepiscopū Colonienſem: & inter multa mala & damna quæ ei intulerunt, castrum fortissimum Volmerstein longa obsidione captum, solo coæquarunt.

Colonienſes deuastant Westphaliā igne ferroq; Stierberg, Luchenberg, Rirkberg, Birckfeld.

Eodem anno Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis castrū Furstenberg, in manu valida obediit, & in deditionē accepit. Stierberg quoque Langrauius de Luchenberg, seu dum fecit Castrū Richenberg, de nouo construxit, quod comiti de Karzenclenbogen in feudū contulit, & multa pro honore ecclesiæ suæ magnifice fecit, tam adificando q̄ capiēdo castella. Castrum quoq; Birckenfeld, construere cepit contra voluntatē comitis de Starckenberg, in cuius dominio erat. Vnde orta inter eos dissensione, Balduinus archiepiscopus adunato exercitu terram eius inuadere decreuit, sed per industriam Henrici ex comitibus de Spanheim Aquensis præpositi & Emerici militis de Lapido, pro concordia laborantium treuigæ concessæ sunt. Non diu postea cum archiepiscopus Confluentiam descendens in parua quadam nauicula per Mosellæ alucem veheretur, ab ipsa comitis circa Starckenberg captus est & custodiae mancipatus. Qui aliquandiu detentus,

Archiepiscopus Treuerensis captus.

ibidem tandem pecunia se redemit, datis literis & cautionibus, quod in diebus suis inchoatum non perficeret castellum in Birckenfeld, pro quo contentio fuit.

*Cuno.
Comes Gel-
ria dux
creatur.*

Eodem quoque anno Cuno de Schoneck episcopus Wormaciensis præcepit festum corporis Christi, secundum institutionem Urbani papæ per civitatem Wormaciensem & totam diœcesin solenniter celebrari.

MCCCXXVI.

*Fridericus
obit.*

Anno Sigismundi abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1; 26. Ludouicus Imp. 4. Reinhardum comitem Gelriæ in ducem sublimauit, qui patrem suum eiusdem nominis per annos ferme octo vsq; ad mortem in custodia detinuit captiuum. Et abhinc principes terræ Gelrensis duces esse cœperunt, titulo comitatus de Zutphania retento vsq; in hodiernum diem.

Et hoc ipso anno 7. iduum Octob. obiit pater eius in captiuitate. Mortuo Friderico episcopo Traiectensi, duo in dissensione fuerunt nominati Iacobus decanus maioris ecclesiæ à maiore parte capituli fuit electus, Iacobus Sudenfis episcopus, ad instantiam Wilhelmi comitis Hollandiæ à minori parte postularus est.

*Iacobus sue-
cessit.*

Sed prior Iacobus decanus præualuit, & in episcopum Traiectensem confirmatus fuit: quo in breui mortuo, canonici maioris ecclesiæ vnanimiter elegerunt Ioannem de Bruchorst, ecclesiæ sancti Saluatoris in Traiecto præpositum, virum optimum, qui mox regimen & administrationem totus episcopatus, vt verus pontifex canonicè electus, assumpsit. Interea venit ex Auinione Ioannes de Dieft Cameracensis præpositus, in episcopum Traiectensis ecclesiæ à Ioanne papa 22. ad instantiam Ioannis ducis Brabatiæ, Reinhardi ducis Gelriæ, & Wilhelmi comitis Hollandiæ ordinatus & consecratus: qui armata manu cum magno apparatu Traiectum ingressus, pulso Ioanne de Bruchorst electo, pontificatum assumpsit, quem annis ferme 14. gubernauit.

*Ioannes Tra-
iectensis e-
piscopus post
Iacobum.*

Anno quoque prænotato Iudæus quidam baptismum in Hannonia suscipiens, à Wilhelmo comite Hollandiæ Hannoniaque de sacro fonte leuatus. Qui transiens & cœuerans inter Christianos, deuotum se fingebat, malitia Iudaica repletus. Nam vice quadam transiens in ecclesia cuiusdam monasterij solus, imaginem B. Mariæ semper virginis pulcherrime depictam indignus contempsit.

*Iudæi bap-
tizati sceler
mesandum
contra B.
virginem.*

Qui veteri mox odio innatoque furore repletus pugionem extraxit, prorumpensq; in verba blasphemiarum contra sanctam Dei genitricem nitidam imaginis faciem conficiens, turpiter vulnerauit. Et ecce confestim sanguis ab imagine vulnerata copiosus erumpens circumfluere cœpit. Quod cernens infelix, de ecclesia latenter aufugit. Sanguis autem à fidelibus reseruatus, multis ægritudinibus medela fuit.

*Miraculum
B. virginis
magnum.*

Verum posteaquam tanti sceleris autor aliquandiu latuisset, nec sciri à quoquâ potuisset, beatissima Dei genitrix semperq; intacta virgo Maria, cuiusdam fabro ferrario in femnis apparens quasi vulneribus confossa, autorem ei sceleris ostendit, & eum ad duellum pro veritatis declaratione contra perfidum animauit. Venit ad iudicem faber, sceleris accusat Iudæum, vbi cum testimonia probationis obiecti criminis sufficientia non adessent, duelli conditio à Christiano petitur & conceditur. Inito certamine duelli, sanctissima Dei genitrix adiutus, vicit perfidum fidelis, impium iustus, Iudæum Christianus. Superatum se cernens blasphemus, veritatem aperuit, sceleris sui immanitatem, & quod animo nunquam fuerit Christianus publice confessus est. Quibus auditis præfectus comitis, laqueo illum suspendi fecit.

*Christianus
Iudæum su-
perauit.*

MCCCXXVII.

*Ludouicus
Rex Romæ
prefficitur.*

Anno Sigismundi abbatis 10. dominicæ natiuitatis 1; 27. Ludouicus rex Rom. cum multis principibus & magno exercitu pro corona imperij Romam profectus est, & à Romanis cum honore ingenti susceptus est. Papa tunc in Auinione morabatur, quo rex Ludouicus licet sæpius ab ipso inuitatus, ire tutum sibi non credebat. Vnde pontificem per literas tam suas quam Rom. & aliorum principum rogauit, quatenus aut ipse Romam venire, aut munus imperialis consecrationis alicui cardinalium committere, sicut Clemens papa 5. cum Henrico 7. fecerat, dignaretur, dicens sibi nec conueniens esse, nec de consuetudine Rom. imperij alibi quam Romæ benedicere & coronari. Sed papa vtrumque recusaui, mandans ei vt ad se in Auinionem veniret.

*Ludouicus
Romæ coro-
natus.*

Vnde commotus Ludouicus, se à simplici quodam episcopo Romæ in ecclesia S. Petri Imperatorem fecit coronari, anno post electionem suam 12. Quo factò consilium suorum Romæ habuit, in quo Ioannem papam 22. propria auctoritate (ne dicam temeraria præsumptione) depositum, hæreticum, schismaticum, omnique pontificio honore priuatum,

tum, denunciari fecit: & Petrum Corbanensem ordinis Minorum, hominem quidem doctum, & ad res agendas idoneum, papam constituens, Nicolaum s. appellauit, a quo denuo coronam imperij cum maiori solennitate suscepit.

Creatus autem Petrus, non pontifex, sed antipapa, cardinales & episcopos homines sui ipsius consimiles creat, seque in omnibus gessit vt verus papa. Verum post reditum Imperatoris in Germaniam, Pisis antipapa relictus, a Bonifacio comite Pisano captus, Auinionem ad Ioannem pontificem perducitur, vbi in carcerem coniectus vitam cum morte permutauit, qui etsi errorem recognouit, liberari tamen non potuit.

Eodem anno obiit Gotfridus episcopus Herbipolensis, cui successit Wolframus de Grunbach in ordine episcoporum sextus, & quadragesimus, & praeuit annis sex, homo ad regendum aptissimus, qui ciues suos ad omnimodam subiectionem coegit.

Eodem quoque anno Mathias archiepiscopus Moguntinus synodum provinciales suffraganeorum, abbatum & praetorum suorum celebrauit, in qua constitutiones multas pro vtilitate ecclesiae edidit.

MCCCXVIII.

Anno Sigismundi abbatis ii. dominicae autem natiuitatis 1328. indictione ii. 4. Iduum Septembris, obiit Mathias archiepiscopus Moguntinus ordinis sancti Benedicti de Buseck natus, vir integerrima conuersationis & omni honore perpetuaque memoria dignus, & in maiori ecclesia Moguntina sepelitur. Quo mortuo, iterum clerus Baldeuinum archiepiscopum Treuerensem postulauit, qui cum ecclesiam suam Treuerensem, quam locupletem iam reddiderat, nolisset deserere, Ioannes papa 22. ecclesiam Mogunt. Henrico de Virnberg, sine consensu canonicorum dedit, eumque in archiepiscopum ordinatum, Moguntiam cum literis & mandatis Apostolicis destinauit. Canonici autem multa contra eum allegantes crimina, ad sedem Apostolicam appellarunt. Per tricennium itaque coram papa in Auinione litigantes, ne Moguntina ecclesia iterum pastore destituta, grauiam incurreret damna, papa ad instantiam eorum Baldeuino archiepiscopo praefato ipsam ecclesiam Moguntinam administratorio nomine vsque ad exitum litis commendauit.

Constitutus autem administrator oppida, castella, & munitiones totius diocesis in suam potestatem accepit, & omnia ab incurfione prauorum, fortiter cum magna industria & sapientia defensus. Magna his diebus inter clerum & ciues Mogunt. dissensio fuit, propter libertatem ecclesiasticam, illis iura & libertates suas defendentibus, istis autem ex aduerso omnia infringere & violare laborantibus.

Ad reprimendam igitur temeritatem Moguntinensium Baldeuinus administrator castrum Eltuel dictum, duobus a Moguntia miliaribus in descensu Rheni fluminis situm, a fundamentis de nouo construere coepit, ipsamque villam muro vndique circumcinxit. Interea Moguntinenses Baldeuini obsidionem metuentes, vt dicebant, reuera autem clero odio prouocati Moguntiam die quadam egrediuntur in manu valida & multitudine magna, ac monasteria ordinis nostri aedificijs & structuris insignia S. Albani martyris, S. Iacobi apostoli in monte Specioso, sanctiq; Victoris canonicorum secularium, vna cum ca-

stro in Wislenau pro magna parte destruxerunt, quemadmodum vestigia in monasterio S. Albani praecipue ostendunt, vsq; in praesentem diem.

Monasterium autem S. Iacobi, quia ciuitati proximum erat, cum insigni ecclesia funditus euerterunt. Pro qua temeritate postea ad cameram Imperatoris citati sunt, & in maxima pecuniarum summa ipsis monasterijs soluenda iudicialiter condemnati. Monasteria vero successu temporis reaedificata sunt, sed ad pristinum decorum non venerunt. Ab illo tempore vsq; ad captiuitatem ciuitatis, quae anno Wignandi abbatis huius coenobij tertio facta est. Deo iniuriam sanctorum vindicante, fortuna Moguntinensibus semper fuit aduersa, quousq; tandem libertate amissa, in perpetuam seruitutem sunt redacti.

Post annos autem tres, sententia pro Henrico de Virnberg lata fuit, qui confirmatus in Archiepiscopum, denuo ad Moguntiam mittitur, & Baldeuino administrationem in manus eius resignante coram duobus legatis Apostolicis, a clero & omni populo mandatis papae coactis pro archiepiscopo susceptus, cum solennitate Moguntiam & ecclesiam introducit.

Eodem anno feria quarta ante diem sancti Georgij martyris, obiit Emicho de Liningen, so. episcopus Spirensis, & in maiori ecclesia sua est sepultus, cui successit Bertholdus Burheck ordinis fratrum Teuthonicorum, praefuitque anno vno, translatus ad episcopatum Argentinensem, vt postea dicemus ordine suo.

Eodem quoque anno Euerhardus comes de Wirtenberg, de consensu Ioannis pa-

Ludouicus rex antipapam facit. Antipapa capitur & in carceratur. Gotfridus obiit.

Mathias obiit.

Contentio Cleri & Henrici archiepiscopi.

Baldeuinus administrator ecclesiae Mogunt.

Eltuel castrum constructum.

Monasteria S. Albani, Iacobi, & Victoris euerterunt.

Henricus archiepiscopus Moguntinus.

Emicho obiit.

IS
in diebus suis incho-
t.
ies praecepit festum
n Wormaciensem &

icus Imp. 4. Reinhard-
dem nominis per an-
ab hinc principes ret-
tento vsq; in hodie.

c. Mortuo Frederico
decanus maioris ec-
s, ad instantiam Wil-

tensem confirmatus
egerunt Ioannem de
optimum, qui mo-
tonice electus. Illum
positus, in episcopum
tia, Reinhardi duci
armata manu cum
electo, pontificatum

nonnia suscipiens, a
Qui transiens & co-
letus. Nam vice qua-
maria semper regis

eraxit, prorumpens,
nis faciem conuersus
a copiosus erumpens
t. Sanguis autem i f-

ec sciri a quo qua po-
fabro ferrario in fo-
it, & eum ad duellum
rem faber, sceleris ac-
cientia no adesset,
uelli, sanctissima De-
ristianus. Superatum
& quod animo mun-
ctus comitis, laquo

nicus rex Rom. cum
profectus est, & a Ro-
orabatur, quo reu Lu-
vnde pontificem per-
s aut ipse Romam ven-
ttere, sicut Clemens
is esse, nec de conse-
pa vtrumque recula-

ome in ecclesia S. Pe-
facto consilium suo-
(ne dicam temerari-
tificio honore priu-
tum,

*Collegit in
Stuckgardū
translatum
est.* Anno 22. collegium canonicorum de Bittelsbach, cum ecclesia in comitum Wirtenbergen-
sium erat, sepultura in Stuckardiam transfuit: cuius translationis hæc fuit occasio.

Cum prioribus annis sub Henrico 7. qui regnare cœpit anno Henrici secundi abba-
tis 8. (sicut diximus) nobiles & ciues imperij, præcepto regis bellum agerent per annos fere
10. contra præfatum comitem Euerhardum, & ex munitionibus eius octoginta, cepissent
ferme septuaginta destruxissentq; , quemadmodum anno præfati abbatis 10. breuiter cō-
signauimus: inter quas erat castellum Witelsbach, in quo ecclesia sita fuerat collegiata in
qua comites (vt diximus) habuerant sepulturam, contigit quod dicturi sumus. Imperiales
capra munitione, Deum oblitī & propria salutis immemores, in cōtumeliam viuentium
comitum etiam mortuos sunt persecuti.

*Cruelitas
in mortuis
acta.*

Nam sarcophagis apertis & confractis, mortuorum ossa comitum extrahentes, in-
ter lapides & cineres dispergere non timuerunt. Hanc iniuriam & contumeliam quicquē
tibus in terra mortuis irrogatam, grauius ferens comes Euerhardus, ecclesiam cum sepul-
tura de Butelsbach, de consensu Apostolico transfuit. Qui comes eodem anno moritur
in die S. Bonifacij archiepiscopi & martyris, filium relinquens decennio superiuuentem.

MCCCXXIX.

*Cuno Wormatiensis
episcopus,
obit.*

Anno Sigismundi abbatis 12. Domini vero 1329. obiit Cuno de Schoneck episcopus
Wormatiensis: post cuius mortem, canonici maioris ecclesie Baldeuini archiepiscopi
Treuerensem vnanimiter in administratore assumpserunt, contra Gerlacum Schenck de
Erpach, qui episcopatum ambiendo inuaserat, quem etiam postea obtinuit.

*Episcopus
Spirensis fit
Argentinesis.*

Eodem quoque anno Bertholdus episcopus Spirensis, ad ecclesiam Argentinens-
is episcopatus, autoritate papæ translatus est: & Baldeuinus præfatus archiepiscopus,
in administratorem à capitulo Spirensis ecclesie assumitur, iam quatuor ecclesiarum re-
ctor.

MCCCXXX.

*Walramus
fit episcopus
Spirensis.*

Anno Sigismundi abbatis 13. qui fuit dominice natiuitatis 1330. Walramus ex co-
mitibus de Veldens, promotione archiepiscopi Treuerensis Baldeuini, factus episcopus est
Spirensis, & præfuit annis sex, vir & bonus & misericors.

*Gerlacus fit
episcopus
Wormatiensis.*

Eodem anno Baldeuino archiepiscopo administrationē Wormatiensis ecclesie re-
signante, Gerlacus Schenck (de quo præcedenti anno diximus) episcopatum assumpsit,
& præfuit annis duobus, non electus, neque postulatus, sed violenter intrusus, auxilio & fa-
uore amicorum, & (vt dicebatur) non confirmatus ab aliquo.

*Henricus fit
Archiepiscopus
Moguntinus.*

Hoc ipso anno post longam cōcertationem in curia papali habitā, Henricus de Vir-
renburg, autoritate Ioannis papæ 22. Moguntiam mittitur, & in archiepiscopū ordinatus à
clero & à populo mādato Apostolico suscipitur, duobus legatis præsentibus, & præfuit an-
nis fere 15. Baldeuino resignante administrationem, iussu papæ & legatorum Apostolice
sedis. Iste archiepiscopus Henricus castrum Altauillæ infra Moguntiam iuxta Rhenum à
Baldeuino administratore inceptum, perfecit.

MCCCXXXI.

*Carthusia
Treuerensis
construitur.
Pons Con-
fluentis.*

Anno Sigismundi abbatis 14. Domini vero 1331. Baldeuinus archiepiscopus Treue-
rensis capellam sancti Albani cum horto latissimo adiacente, precio comparauit à mona-
stero S. Matthie extra muros Treuerenses, & pro Carthusianis monachis cœnobium con-
struere cœpit: quod in octo annis perficiens, ac magnifice dotans, nouū consecrauit. Pon-
tem quoque circa Confluentiam lapideum super Mosellam, idem archiepiscopus de no-
uo multis expensis hoc tempore construxit.

*Ioannes rex
Bohemia.*

Eodem anno Ioannes ex comite Lucenburgenſi, Bohemie rex, Italiam cum ma-
gno exercitu ingressus, Brixiam, Bergomum, Lucam, Parmam, Regium & Mutinam in
suam potestatem accepit.

*Contentio
inter duces
Bauaria.*

Hoc ipso quoq; anno facta est magna dissensio inter Henricum Bauriæ ducem co-
gnomento Probum, ex vna parte, & Ottonē fratrem eius, ac Henricum iuniorem filium
Ottonis ex Bauriæ ducibus Vngariæ regis ex alia parte pro inferioris Bauriæ ducatu. Lu-
donicus Imperator pro Ottone & Henrico iuniore, vocatis in auxiliū Vngaris contra He-
ricum seniore parabat exercitū: quo cognito Ioannes Bohemie rex, sociis Henrici senio-
ris, adiunctis sibi quibusdam alijs principibus, conuentum dissentientibus indixit ad Ra-
tisponam circa festum S. Bartholomæi Apostoli: quibus comparentibus concordia tali
modo inter eos reformata est. Henricus dux senior in diuisione obtinuit Lanshutā, Stru-
bingen, Scherdingen, & alia circumiacentia castella, munitiones & vicos. Ottoni vero
fratri, eius fors contulit Burghusen, Ottingen, Transtein, Halle, & cætera vsque ad Alpes
Salzbur-

*Diuisio in-
ferioris Ba-
uaria.*

Salzburgenſes. Porro Henricus iunior in diuifione accepit Dingelfingē, Landau, Wils-
hoffen, Deckendorf, Campurg, Kelhaim, & alia in circuitu poſita.

MCCCXXXII.

Anno Sigifmundi abbatis 15. dominicæ uero natiuitatis 1332. Henricus dux Baua-
riæ ſenior, denuo cum fratre ſuo Ottone & Henrico iunior pro ducatu contendere cœ-
pit: cui cum Ludouicus Imperator pacem indiceret, nec deſiſteret, collecto exercitu cum
perſona propria oppidum Strubingen obſidione vallans octo hebdomadibus fortiter
impugnauit, quouſq; poſtremo adueniens Ioannes Bohemiæ rex prænomi-
natus, pacem
inter eos reformauit.

*Strubingen
obſidione
uallatur.*

10 Eodem anno 15. calendas Ianuarij, obiit Gerlacus Schenck, epiſcopus Wormacien-
ſis, cui Salamannus ex Moguntia natus, ſuccedens præfuit annis 23. à Ioanne papa 22. cō-
firmatus, ſed ab eius ſucceſſore Benedicto 12. ordinatus. Quem cum Wormacienſes ad-
mittere recuſarent, interdicto eccleſiaſtico per papam notati ſunt: pluresque ex canonicis
maxime ſancti Cyriaci in Nuhufen, Apoſtolicis mandatis inobedientes, & Salamanno re-
belles, excommunicati fuerunt, quos tandem ſatiſfactione præmiſſa ipſe autoritate Apo-
ſtolica reconciliauit.

*Salamannus
ſit epiſcopus
Wormaci-
enſis.*

MCCCXXXIII.

Anno Sigifmundi abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1333. obiit Wolframus
epiſcopus Herbipolenſis, pridie calendas Iulij: cui ſucceſſit Otto Wolfſkel, & præfuit an-
nis 15. promotus & ordinatus Leodij 21. die menſis Iulij, per Ioannem papam 22. contra
Hermannum de Lichtenberg, Ludouici Imperatoris cancellarium, in odium Imperatoris,
qui eum in epiſcopu ordinari cupiebat. Nam ſicuti prædiximus ſuo loco, Henrico Im-
peratore ſeptimo in Italia mortuo, Ludouicus comes Palatinus, Bauariæq; dux, frater Ru-
dolphi comitis Palatini Rheni, electione principū, deuictio Friderico Auriæ duce, in re-
gē Rom. ſublatus fuit, anno Domini 1314. qui mox in magnam diſcordiam cum Ioan-
ne papa 22. tali (vt ferebatur) occaſione prolapſus eſt.

*Otto ſit epi-
ſcopus Her-
bipolenſis.*

Habebat quendam cancellarium Vdalricum nomine de Auguſta Rhetorum ori-
undum, hominem temerarium & ſuperbum, cleri & religionis æmulum, eccleſiaſticæque
dignitatis & libertatis maximum oforem & aduerſarium, qui in literis ad papam nomine
Imperatoris, eo in ſcio, quædam indigna poſuit, ipſumq; papam inter alia Beſſiam de ma-
ri aſcendentem appellauit, multa que in eum opprobria ſcripſit: quibus nō immerito pon-
tifex ad indignationem prouocatus, Ludouicum regem excommunicauit. Hanc mali-
tiam ſuam iam morti proximus Cancellarius coram multis publice confeſſus eſt. Vnde
Ludouicus Romam profectus anno domini 1327. papæ reconciliari uolens, eum in Auinio-
ne moraretur (vt ſupra diximus) anno Sigifmundi abbatis 9. à quodam ſimplici epiſcopo
munus benedictionis accepit, & in diſſenſione papæ Ioannis permaſit, aliū pro eo conſti-
tuens Antipapam. Ad hunc Ludouicum Imperatorem excommunicatum uenit in Baua-
riam Wilhelmus de Ockam ordinis Minorum, natione Anglicus, uir quidē doctus in Phi-
loſophia & literis ſacris, ſed temerarius nimium, excommunicatus à papa Ioanne 22. in
quem multa blaſphemando conſcripſit, quemadmodum in libro de Scriptoribus eccle-
ſiaſticis, plenius diximus.

*Cauſa diſ-
ſenſionis pa-
pæ & Imper-
atoris.*

40 Eodem anno obiit Henricus iunior, dux Bauariæ, filius Ottonis regis Vngarorum,
anno ætatis ſuæ 21. ſine liberis. Maxima hoc anno uini copia creuit, ita vt uafa defue-
rint.

*Wilhelmus
de Ockam
ordinis Mi-
norum.*

*Henricus
dux Baua-
riæ obiit.*

MCCCXXXIII.

Anno Sigifmundi abbatis 17. dominicæ autem natiuitatis 1334. obiit Henricus ar-
chiepiſcopus Colonienſis, cui Walramus filius Gerardi comitis Iuliacenſis, præpoſitus
Leodiienſis, & theſaurarius Colonienſis, in archiepiſcopatu ſuccedens præfuit annis 16. mē-
ſibus 6. diebus 19. uir in utroque iure doctiſſimus, ſtrenuus atq; pacificus: qui eccleſiam ſi-
bi commiſſam, ſatis ſtrenue, pacifice utlitterq; in utroq; ſtatu rexit. Iſte Walramus archie-
piſcopus inter multa ædificia quæ tempore ſui pontificatus in diuerſis locis erexit, etiam
monaſterium Carthuſienſium in Colonia de nouo conſtruxit, quod pro neceſſaria fra-
trum ſuſtentatione honeſte abundeq; dotauit.

*Walramus
ſit archiepi-
ſcopus Colo-
nenſis.*

*Carthuſia
in Colonia
fundatur.*

Eodem anno pridie nonas Decembris, obiit in Auinione Ioannes papa 22. anno æ-
tatis ſuæ 90. inæſtimabilē auri copiam relinquens in theſauris. Cui in Pontificatu ſucceſ-
ſit Benedictus 12. Tholoſanus, ordinis Ciſterciienſis, ſacræ Theologiæ doctor, Iacobus de
Furno antea uocatus, & præſedit annis 7. menſibus 3. & dieb. 18. uir integerrimæ rectitudi-
nis, qui conſtitutionē ordini noſtro dedit pro ipſius reformatione, quam Benedictus inam

*Benedictus
ſit papa, 10-
anna mor-
tus.*

appellant, cuius verum originale sub plumbo Treueris apud S. Mathiam habetur, & in plerisque alijs monasterijs similiter.

M C C C X X X V.

Ventus magnus. Anno Sigismundi abbatis 18, qui fuit dominicæ natiuitatis 1335, in die Apostolorum Simonis & Iudæ, maximus & nimium tempestuosus in partibus Rheni & Sueuiæ ventus efflauit, qui arbores & multa ædificia in diuersis locis euerit.

Otto dux obiit. Eodem anno, mortuus est Otto Bauariæ dux (de quo supra fecimus mentionem) filius Stephani ducis, & frater Henrici senioris, sine liberis, cuius ducatus ad fratrem iure deuoluitur.

M C C C X X X V I.

Anno sequente, qui fuit Sigismundi abbatis decimonono, obiit Willichin, siue Wilhelmus, abbas cœnobij mei Spanheim vndecimo, anno regiminis sui 28. 16. calendæ Aprilis.

Gerardus fit episcopus Spirensis. Eodem anno in die sancti Augustini episcopi obiit Walramus episcopus Spirensis, in ecclesia Prædicatorum ibidem coram summo altari sepultus: cui successit Gerardus de Ercenberg, in die S. Catharinæ electus, & præfuit annis 27. & mense vno, ac diebus 6. At vtro post Willichionem mei cœnobij Spanheimensis abbas 12. constitutus est Henricus, ex Creutzennach oriundus, qui præfuit annis duobus, & mense vno, diebusque sex, non satis vtiliter, vt tempus postulabat.

Henricus.

M C C C X X X V I I.

Fames & mortalitas, Eduardus rex Angliæ secundus. Anno Sigismundi abbatis 20, qui fuit dominicæ natiuitatis 1338, magna vbi que hominum ac pecorum mortalitas fuit, & frumentum caro vendebatur precio, ita vt pauperes magna premerentur inopia, pluresque fame & inedia perirent.

M C C C X X X V I I I.

Anno sequente, qui fuit Sigismundi abbatis 21, Eduardus secundus rex Angliæ venit ad Ludouicum Imperatorem apud Confluentiam, postulans ab eo contra Philippum regem Franciæ auxilium, cui Ludouicus accepta pecunia multa promisit sufragia, sed promissa seruare non potuit, quia principes ad obediendum inuoluntarios habuit, & rex Angliæ spe sua frustratus, pecuniam sine fructu expositam amisit.

Bellum inter Leodienses & comitem Gelriæ. Eodem anno Reinhardus comes Gelriæ, qui postea in ducem sublimatus est, magnum producens exercitum contra Leodienses & Brabantinos bellum indixit, propterea quod anno præterito, ipse existente cum Imperatore, terram eius incendio & præda mirabiliter deuastauerant, secum habentes Adolphum episcopum Leodiensem, quem ciues dudum ignominiose expulerat. Ceciderunt in hoc bello plusquam nouem millia hominum ex vtraque parte: Victoria cessit Reinaldo comiti, ex qua non solum diues factus, sed famosus in omni terra, cunctisque gratas principibus.

M C C C X X X I X.

Eclipsis solis. Anno Sigismundi abbatis vigesimo secundo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1339, in die sancti Kihiani martyris, circa meridiem, solis magna fuit defectio, horis ferme duabus.

Suitenses Beronæ. Eodem anno circa autumnum Suitenses in ciuitate Beronæ, plures ex ciuibus defensione suborta crudeliter occiderunt.

Comes Gelviæ in ducem creatur. Eodem quoque anno Ludouicus Imperator conuentum principum solennem apud Franckofordiam celebravit, vbi inter alia Reinaldum comitem Gelriæ in ducem sublimavit, adijciens ducatus eius comitatum Zutphaniam, propter singularem prudentiam eius, & res ab eo magnifice gestas. Fuerat enim in ordine comitum Gelrensiū ab origine vndecimus, vir prudens, audax, bellicosus, fortunatus, & per omnia magnificus, qui multa strenue pace belloque patrauit.

Wilhelmus comes Iuliacensis fit Marchio Iuliacensis. Eodem etiam tempore Wilhelmus comes Iuliacensis, per Ludouicum Imperatorem de cōsensu principum in marchionem creatus est, vir tali dignus honore, quippe qui & ipse multa strenue gessit, consilio simul & operatione.

Bellum inter reges Franciæ & Angliæ. Hoc anno bellum atrox fuit inter Philippum Franciæ regem & Angliæ regem Eduardum, propter comitatum Normandiæ, quem vterque ad se iure pertinere contendebat. Conductis enim rex Angliæ magno stipendio copijs, Franciam manu valida ingreditur, præda & incendio cuncta, licet parum sibi profecerit, deuastans, quia Normandiam non obtinuit.

Comitum Palatinorum descriptio. Eodem quoque anno feria sexta ante festum S. Oualdi regis & martyris, Ludouicus Imperator post mortem fratris sui Rudolphi comitis Palatini Rheni, quem in Angliam fugauit

fugauerat) sicut diximus) anno Henrici abbatis 14. conuocatis filiis eius Rudolpho Adolpho & Ruperto, paternam inter eos hereditatem diuisit, imo potius ablata restituit, dicens, *Pater in me peccauit, non filij: equum igitur non est, alieni eos scelere panam subire.* Rudolphus primogenitus, Rudolphi fratris Ludouici Imperatoris comitis que Palatini Rheni ac Bauariæ ducis, vir non multa sapientia, uxorem habuit regis Vngariæ sororem, ex qua genuit filiam vnica Margaretham nomine: quam Carolus Bohemiæ rex postea Imperator duxit in uxorem, de qua suscepit Wenceslaum post patrem regem Rom. Ioannem regem Bohemiæ, Sigismundum regem Vngariæ, postea Imperatorem Rom. Helenam, qua nupsit regi Angliæ, & Margaretham uxorem marchionis antiquæ Marchiæ. Adolphus secundogenitus Rudolphi senioris Palatini, à quo successio comitum Palatinorum Rheni continuatur, uxorem duxit filiam comitis de Oertingen, qua peperit ei Rupertum, seu (vt plerique volunt) Adolphum patrem Ruperti postea regis Romanorum, ex Beatrice filia regis Sicilia, de qua latius suo loco dicemus, cum illò venerimus.

Rudolphus comes Palatinus Rheni.

Adolphus comes Palatinus Rheni.

Rupertus comes Palatinus.

Vniuersitas Heidelbergensis originis.

Rupertus autem tertio genitus Rudolphi senioris comitis Palatini Rheni, sine liberis obiit, quanquam duas uxores duxerit: quarum prima fuit Mechthildis ducissa Brabantia, secunda Beatrix filia ducis Montensis.

Iste Rupertus gymnasium vniuersale Heidelbergense primus fundauit, quod Benedictus papa 12. confirmauit. Similiter postea Urbanus papa 6. cuius primus director & moderator fuit Marsilius de Ingen, sacre Theologiæ doctor, Parisiensis canonicus, & Theaurarius ecclesiæ S. Andrea in Colonia, quemadmodum in libro de Scriptoribus ecclesiasticis, nos dudum dixisse meminimus. Ecclesiam quoque in noua ciuitate Spirensis diocesis collegiatam, pulchro tabulatu lapideo ex fundamento crexit, fundauit, construxit, & dotauit, in qua & sepultus postea fuit.

MCCCXL.

Anno Sigismundi abbatis vigesimotertio, Domini vero 1340. per totam Germaniam maxima pestilentia fuit, & multa millia hominum prostrauit. Magna quoque fames subsecuta est, & multos egenos & pauperes faciens miserime afflixit, fuitque & viuere miserrima & mori nimis horror.

Pestilentia fuit.

Eodem anno, circa dominicam Latrare in quadragesima, cometa apparuit.

Eodem quoque anno, circa natiuitatem S. Ioannis Baptistæ, Eduardus rex Angliæ denuo cum valido exercitu intrauit Franciam, & multis ex Francigenis occisis multisque captis gloriosè triumphauit, prædam Angliam inferens non modicam.

Rex Angliæ secundo in Franciam mouit exercitum.

Hoc ipso anno, 6. calendis Maij, obiit Henricus ex Creutzennach, monasterij mei Spanheimensis abbas in ordine 12. cui Willichin secundus ex Spanheim succedens, præfuit anno duntaxat vno, mensibus tribus, & quatuor diebus.

Willichin abbas.

Eodẽ quoque anno 12. die mensis Februarij, obiit Rupertus comes Palatinus Rheni & Bauariæ dux, filius Rudolphi fratris Ludouici Imperatoris (de quo supra diximus) in choro ecclesiæ nouæ ciuitatis, quam ipse à fundamentis crexit, sepultus.

MCCCXLI.

Anno Sigismundi abbatis 24. Domini vero 1341. comes quidam in Isenburg, in nũdinis S. Remigij Colonia in sociali hastiludio Stephanum militem de Oersbeck præter suam voluntatem publice interfecit, qui fracta ceruice subito exspirauit, manes nihilominus equo insidens ac si uiveret, quo vsque famulorum manibus depositus inueniretur mortuus.

Miles in hastiludio interfecit.

MCCCXLII.

Anno Sigismundi abbatis 25. qui fuit dominicæ natiuitatis 1342. obiit Benedictus papa 12. cui Clemens sextus succedens præfuit annis 11. vir pietate & clementia plenus, patria Lemouicensis, professione monachus ordinis sancti Benedicti. Eodem anno 8. idus Augusti obiit Willichin secundus, abbas monasterij mei Spanheimensis 13. cui successit Wilhelmus ex Bickelnheim, ex prosapia S. Hildegardis oriundus, & præfuit annis 9. vir per omnia bonus & magnificus.

Clemens papa 6. electus.

Wilhelmus abbas Spanheimensis.

Hoc ipso quoque anno Ioannes dux Brabantia & Engelbertus episcopus Leodiensis, magnum producentes exercitum contra Leodienses, multos ex eis occiderunt, ceperuntque, cæteris ad fugam conuersis, quousque tandem conditiones pacis admiserunt.

Eodem anno 8. calendis Iulij, obiit Sigismundus huius cœnobij Hirsaugiensis abbas 31. anno regiminis sui vigesimo quinto, vir optimus, omnique honore profecundus, qui in vtroque statu satis vtiliter præfuit, multa que bona fecit.

Sigismundus abbas hic moritur.

POST mortem itaque reuerendissimi abbatis Sigismundi, conuenientes in locum capitularem fratres conuentuales huius monasterij Hirsaugiensis, anno prænotato dominicæ natiuitatis 1342. indictione Romanorum 10. pro eligendo in demortui locum animarum suarum pastore, præhabita deliberatione necessaria tandem vnanimiter elegerunt Wighardum cõuentus sui monachũ, natione Sueuũ, virum in temporalibus nõ sine experientia probatum: qui sub Henrico & Sigismundo abbatibus in monasterio cõuerfatus, secundum illius temporis mores aptior & melior inter alios pro necessitate loci videbatur: quanquã pro regularis disciplinæ instauratione, quæ tum in omnib' pene monasterijs nostri ordinis per Alemaniã corruerat, parum congrueret. Eum tamen viuendi ritũ in cõenobio quẽ reperit, seruauit, peculium indulgens monachis, vt antecessores sui fecerunt. Confirmatus autem à Gerhardo Spirensis ecclesiæ antistite, & ordinatus in abbatem solemniter, vt moris est, præfuit annis 12. mensibus 8. diebus 3. vt calculanti patebit.

Wighardus fuit abbas 32.
Vita & cõuersatio Wighardi abbatis.

Confirmatio ab episcopo Spirensi.

Hic anno suo primo, cõfirmationem priuilegiorum regalium monasterij sui impetrauit à Ludouico Imperatore quarto.

Maxima in Ianuario tempestas.

Hoc ipso dominicæ natiuitatis anno 1342. adhuc Sigismundo abbate viuente, 23. die mensis Ianuarij, prima noctis hora, suborta nubium tempestate horrenda, audiebantur tonitrua, fulgura, & corulcationes apparuerunt cum grandine & pluuia magna, ita vt media æstate tempestas suborta videretur.

Eodem anno, in vigilia sancti Iacobi Apostoli, Mogonus fluuius contra naturam & consuetudinem suam subito excrefcens, tantam aquarum vim Rheno immisit, quantam nullus eo tempore viuens se vidisse meminerat. Multa enim hominibus damna intulit, villasq; integras circa Rhenum constitutas subuertit.

MCCCXLIII.

Reinardus dux Geldriae moritur.

Anno Wighardi abbatis 1. currente adhuc, dominicæ natiuitatis 1343. obiit Reinardus primus dux in Geldria, de quo supra diximus: cuius ducatum Reinardus filius eius post decem annorum gubernandum suscepit, uxorem postea ducens Mariã Ioannis duci Brabantia filia, qui ambo sine liberis obierunt. Hunc post aliquot annos frater eius Eduardus cupidine imperij ductus cepit, & per decenniũ in custodia seruauit, ducatumq; Geldria pro eo administrans, magna inter se futura contentionis (vt dicemus) causam dedit.

MCCCXLIIII.

Vdalricus comes Wirtenbergensis moritur.

Anno Wighardi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1344. vn decima die mensis Iulij, obiit Vdalricus comes Wirtenbergensis, filius Eberhardi comitis, de quo iam supra diximus, duos relinquens filios, Vdalricum & Eberhardum: quorum primus post annos 26. absque prole mortuus est, vt suo loco dicemus: secundus vero Euerhardus, longo viuens tempore, multa cum ciuitatibus imperij & nobilibus bella gessit per annos ferme 46. de cuius gestis & obitu, quantum nobis innotuit, suo loco dicemus.

Cruciata contra Teucros prædicatur.

His temporibus Clemens papa 6. missis in Germaniam legatis commune passagium contra infideles Teucros prædicari fecit, promittens in subuentione peregrinorũ de bonis suis ad cistas in ecclesijs ad hoc publice ordinatas contribuentibus, nõ solum conuertas indulgentias, sed etiã quadam insolita: ita vt eis qui sua imposuissent, ad certam quantitatem taxata, esum ouorum sextis ferijs & lacticiniorũ, ceterisq; extra quadragesimam diebus quibuscunq; indulgeret: quod eatenus per Alemaniã fieri non consueuit.

Ouorũ usus Treuerensibus & Colonensibus conceditur.

Baldeuinus Treuerensis, & Walramus Colonienfis archiepiscopi, cum quibusdam alijs, tunc à sede obtinuerunt Apostolica, pecunia ex populo suo collecta non modica impensa ad cruciatam, vt omnibus in eorũ diocesisbus constitutis, liceat in perpetuum extra quadragesimã, omni tempore vti lacticinij, butyro & ouis: q; vsque in presentem diem seruatur. Nam Treuerenses & Colonenses, per totũ annum, quadragesima sola excepta, lacticinij ouisq; vtuntur in cunctis sanctorum vigilijs & ieiunijs ecclesiasticis.

Henricus archiepiscopus Moguntinus. Expeditio Christianorũ in Teucros.

Henricus autẽ Moguntinus archiepiscopus, quia Ludouico Imperatori ex cõmunicato pertinaciter adhæsit, gratiã Apostolicæ sedis non habuit: & ideo nec ad cruciatũ contribuere quicquam voluit, nec indulgentias curauit: vnde licitũ non est, vsq; in hodiernã diem, per totã diocesis Moguntinã ouis vti, tempore cuiuscunq; ieiunij ecclesiastici. Christiani itaq; ex tota ferme Europa coadunati, magna in Teucros classe vehuntur, & Smyneũ oppidũ in primis capientes, magna deinde vtriusq; gẽtis clade sapius pugnãt. Eodem

Eodem anno Ludouicus Imperator Ioannem filium regis Bohemiae, de ducatu Carinthiae, quem ei accepta pecunia prius donauerat, eiecit: eiusque uxorem, sine iudicio ecclesiae raptam, suo filio copulauit, in scandalum multorum. Vnde tam pro isto quam pro multis alijs sceleribus, de nouo excommunicatus fuit à Clemente papa sexto, tandemque (vt dicemus) ab imperio depositus.

Facinus Imperatoris

MCCCXLV.

Anno Wighardi abbatis 3. qui fuit domin. natiu. 1345. Wilhelmus Hannoniae, Hollandiae Selandiaeque comes, ac Phrysiarum dominus, circa festum natiuitatis B. Mariae semper virginis, magnum contra Phrysones produxit exercitum, secum habens comitem de Horn, multosque alios nobiles atque fortissimos. At Phrysones fossatis aquarum plenius circummuniti, obuiam eis in furore magno egressi, solitaque industria vtentes, conclusos inter paludes alios interfecerunt gladio, alios vero emissis subito aquis miserabiliter submerferunt, inter quos & Wilhelmus comes suffocatus, sine liberis mortuus est. Quo mortuo, soror eius Margaretha, uxor Ludouici Imperatoris 4. tanquam vicinior haeres, decreto Imperatoris & principum, cum Wilhelmo filio suo, in magno apparatu descendit in Hollandiam: omnem terram fratris, suo mox subiugauit imperio: quam incolis consentientibus, filio suo Wilhelmo tradidit gubernandam: dispositisque in pace rebus, ad Bauariam cum suis est reuersa. Igitur Wilhelmus dominium auunculi consecutus, talem epistolis suis titulum praescribere solebat: *Wilhelmus, Dei gratia comes Palatinus Rheni, dux Bauariae, Hannoniae, Hollandiae, Selandiaeque comes, ac Phrysiarum dominus, &c.* Erat autem homo superbus, inquietus & bellicosus, qui propriae matri deferre nesciuit. Abhinc praescripti comitatus ad Bauariam duces pertinere coeperunt, à quibus per annos ferme octoginta in possessione quieti gubernati sunt, usque ad annum Domini 1425. tunc ad Burgundiae duces deuoluti fuerunt.

Wilhelmus comes Hollandiae in bello occiditur.

Comitatus Hollandiae ad Bauariam duces venit.

Bauariarum uenerunt Hollandiam annis 80.

Henricus depositus à papa.

Anno pranotato Henricus archiepiscopus Moguntinus citatus à papa Clemente sexto, ad curiam non comparens, excommunicatur.

MCCCXLVI.

Anno Vighardi abbatis 4. Domini vero 1346. Clemens papa 6. Henricum de Verdenburg, archiepiscopum Moguntinum contumacem & rebellem mandatis apostolicis prius (vt diximus) citatum & excommunicatum, in consistorio publico de consensu cardinalium per sententiam deposuit absentem, omnique honore pontificali spoliavit, & Gerlacum de Nassau in eius locum substituit, qui tamen ad possessionem archiepiscopatus ante mortem Henrici minime peruenit. Henricus enim non aduertens papae sententiam, fretus auxilio Ludouici Imperatoris, Cunone de Falckenstejn, qui postmodum archiepiscopus Treuerensis factus est, in coadiutorem assumpto, se pro archiepiscopo gessit, vt ante contentiones & bella per annos 8. agens cum Gerlaco, non sine magno detrimento ecclesiae Moguntinae populi que subiecti.

Gerlacus archiepiscopus à papa promotus, Cuno de Falckenstejn coadiutor.

Eodem anno inter Eduardum & Reinardum fratres, pro ducatu Gelriae grauiissima contentio suborta est, quae per annos 16. cum magno ipsorum dispendio & totius terrae desolatione durauit. Nam eis inter se contentiones & bella gerentibus, multa hominum millia fuerunt occisa, villae sine habitatoribus desertae, castra quoque destructa, & terra totius ducatus aut interfectis aut fugatis rusticis inculta permanente. Verum postremo Eduardus, detrato in custodiam Reinardo, ducatum solus obtinuit, vt suo loco dicemus.

Inter fratres pro ducatu Gelriae contentio longa.

Eodem quoque anno Clemens papa 6. qui Ludouicum per sententiam ab imperio se deposuisse dicebat, mandauit principibus, vt infra certum terminum, quem eis praefixerat, nisi ius electionis uelint amittere, in locum Ludouici alium eligant Imperatorem, qui mandatis ecclesiae, vt filium decet, pareat: alioquin se necessario curam, vt supremum caput, de imperio habiturum. Conuenientes itaque in Reyns infra Bopardiam iuxta Rhenum, 11. die mensis Iulij, Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, Valtramus archiepiscopus Colonienus, Gerlacus cui papa (vt diximus) prouiderat de ecclesia Moguntinensi, Ioannes rex Bohemiae & Saxoniae dux, Carolus Ioannis supra dicti Bohemiae regis primogenitum, in regem Rom. vnanimiter praesentem elegerunt, quem in Bonna oppido cum magna pompa Colonienus archiepiscopus (vt moris est) inunxit. Non enim poterant ad Aquisgranum tuto descendere, propterea quod Aquenses Ludouici partes studiose sequebantur. Adolphus autem comes Palatinus Rheni, Henricus archiepiscopus Moguntinus, licet à papa depositus, marchio Brandenburgensis, ducesque Bauariae, ac pene omnes ciuitates imperij, partes Ludouici usque ad mortem eius pro viribus sequentes defendebant.

Mandatum papae ad principes.

Carolus ab una parte eligitur.

Ludouici partes losequantur.

Eodem anno Eduardus rex Angliae cum magno exercitu Franciam denuo ingre-

T. 11. 11. 11.

Opera
Historia

*Rex Anglia
dedit Prae-
cians bulla-
turus in-
trat.*

ditur, habens secum Ioannem Bohemiae regem, patrem Caroli Imperatoris 4. in quoque certamine gloriose triumphauit. Rex autem Bohemiae sagitta cuiusdam Galli vulneratus, occubuit. Iste Ioannes filius fuit Henrici Imperatoris 7. & pater Caroli quarti, sicut supra diximus, quondam comes Lutzenburgensis, qui patre ad imperium sublimato filium Wenceslai regis Bohemiae Elisabeth, cum regno accepit uxorem, quemadmodum anno 10. Henrici abbatis 2. clarius posuimus, cum quo ducatus Lutzenburgensis ad Bohemos deuoluitur. Regnauit autem in Bohemia 36. annis, quo hoc anno mortuo Carolus filius eius paululum antequam eligeretur ad imperium successit, regnans cum filio suo Wenceslao, annis ferme 32. Vites & botri pendentes in eis hoc ipso anno, sub octauis natiuitatis B. Mariae semper virginis, frigore & pruina perierunt in multis locis, maxime in Suecia: in partibus & in multis alijs.

*Lutzenbur-
gensis ducatus ad Bo-
hemos trans-
fertur.
Vini peri-
culum.*

MCCCXLVII.

*Ludouicus
Imperator
obit.*

Anno Wighardi abbatis 5. qui fuit dominicae natiuitatis 1347. in die S. Gereonis martyris, obiit Ludouicus Imperator 4. & in ecclesia beatae Mariae semper virginis in ciuitate sua Monacensi cum pompa & honore sepelitur. Fuerunt qui dicerent eum, cuiusdam Austriae ducissae (quam ob tetram faciei dispositionem Maultsch, hoc est, oris peram, vel faccum appellabant) veneno perijisse: quod verum sit nec ne, satis exploratum non habemus.

*Ludouici
Imperatoris
sex filii.*

Reliquit autem filios 6. videlicet Ludouicum (qui & Otto) marchionem Brandenburgensem natu seniore: Ludouicum ducem, cognomento Romanum, quia Romae natus fuerat: Ottonem iuniorem ducem, Stephanum ducem, Wilhelmum ducem, & Albertum ducem, quos genuit ex Margaretha filia Wilhelmi comitis Hannoniae, Hollandiae & Selandiae, vt suo loco supra dictum. Quomodo hi sex filij patre mortuo, eius inter se ducatum diuiserint, inferius dicemus anno Wighardi abbatis 7. Mortuo autem Imperatore Ludouico, statim conuenerunt Henricus archiepiscopus Moguntinus, quamquam (vt praediximus) a papa depositus, Adolphus comes Palatinus Rheni, Otto qui & Ludouicus marchio Brandenburgensis, & ceteri Bauariae principes, qui consilio inter se habito Edwardum Angliae regem ad Romanum imperium contra Carolum vnanimiter elegerunt: quem etiam mox per literas & solennes nuncios aduocare studuerunt, promittentes se ei consilium & auxilium vsque ad mortem, firmiter praebituros. Quibus ille gratias agens, re- mandauit se in gubernandis regnis Angliae & Francorum, in tantum occupari, quod imperio Romanorum nequaquam posset intendere.

*Eduardus
rex Anglia
uocatur ad
imperium.*

*Marchio
Misnensis
uocatur ad
imperium.*

His cognitis, praefati principes nuncios ad marchionem Misnensem generum Ludouici Imperatoris defuncti, cum literis mittentes, ipsum ad imperium uocauerunt. Quibus ille consentiens cum exercitu, se quantocius venturum promisit, quamuis non uenit, industriose a Carolo praeventus vel corruptus, vt postea dicemus.

MCCCXLVIII.

*Marchio
cessit Caro-
lo pro pecu-
nia,
Comes Gu-
therus uo-
catur ad
imperium.
Albertus fit
episcopus
Herbipolen-
sis.*

Anno Wighardi abbatis 6. dominicae natiuitatis 1348. cum intellexisset Carolus marchionem Misnensem, contra se in regem Rom. sicut praediximus electum, nihil moratus, ad eum prope mittens, omne ius quod habere ad imperium videbatur, sibi pro decem millibus argenti libris ab eo vendicauit. Quibus auditis, praedicti principes denuo congregati apud Franckofordiam Guntherum comitem de Suartzburg Thuringum, in regem Romanorum elegerunt.

*Ecclesia
Traiecten-
sis crudeli-
ter diuasta-
tur.*

Eodem anno obiit Otto episcopus Herbipolensis, cui Albertus de Hoinloe succedens, praefuit annis 24. qui anno pontificatus sui 6. ciues Herbipolenses sibi rebelles & inobedientes per tres hebdomades firma obsidione cingens, ad obedientiam reduxit. Eodem quoque anno Wilhelmus comes Palatinus Rheni, dux Bauariae, comes Hannoniae, Hollandiae, Selandiaeque & Phrysiarum dominus, cum maximo suorum exercitu terras ecclesiae Traiectensis intrauit, omniaque ferro & igne miserabiliter diuastans, totam ciuitatem annihilauit, qui tandem crudelitatis suae poenas dedit, factus (Deo vindicante) infans.

*Conradus
dux de Deck
occiditur.*

Eodem quoque anno Conradus de Deck, per quemdam militem Suikerum de Godelsingen, insidiosè occiditur in domo propria, quam habuit in ciuitate Monacensi Bauariae, ex odio inueterato.

MCCCXLIX.

*Maxima in
toto mundo
pestilentia.*

Anno Wighardi abbatis 7. dominicae autem natiuitatis 1349. magna per vniversum orbem pestilentia fuit, ab India incipiens, passimque prouincias omnes irrumpens, trium annorum spacio vsque in Alemaniam, Galliam, Angliamque & in omnes gentes miserabiliter

hilitate deficiens, vix mediam hominum partem in humanis agere permisit. Miseranda calamitas, mox enim vt aliquis infectus hac peste fuisset, suo tantum anhelitu etiam alios inficiebat. Tribus hoc tempore plagis humanum genus in Germania maxime affligebatur, Pestilentia videlicet, quæ infinita hominum millia in toto pene orbe prostravit, cuius calamitatis causa iudæis fuit adscripta, quod fontes & aërem veneno infecissent.

Vnde persecutio in eos Christianorum grauissima fuit subsecuta. Nam in diuersis mundi regionibus, cum hæc in eos æstimatio Christianorum esset diuulgata, alij miserabiliter fuerunt suffocati, alij præcipitati, alij submersi, alij capitibus truncati, alij combusti, alij gladijs & lanceis confossi, alij vario tormentorum genere interempti. Nonnulli vero eorum, cernentes in malo se positos, necatis primo liberis & vxoribus, ne in manus crudeliter sæuentium Christianorum traderentur cruciandi, se cum domibus suis igne supposito incendentes voluntarie peremerunt. Hæc in iudæos persecutio anno prænotato incipiens, bien nio durauit, & multa eorum millia in omnibus prouincijs consumpsit. Secunda plaga fuit sanguinis profluuius, qui etiam hominum ingentem multitudinem inauditò genere cruciatus absumpsit. Tertia fuit sacri ignis (sicut enim vulgo is morbus appellari consuevit) adusio, quæ tanta immanitate sauebat, vt quemcunque inuasisset, mox carnem vsque ad ossa penitus consumeret, nec viuis tantum infesta, sed etiam mortuorum inuadens cadauera insepulta, carnes antequam sepeliri potuissent, absumeret. Erant hæc tempora calamitatibus plena, tantisque periculis exundantia, vt præter generale diluuium, peiora scripsit nemo.

Anno quoque prænotato Guntherus comes de Suartzburg in regem electus ab his qui Carolum refutabant, cum magno suorum exercitu venit ad Franckofordiam, positique ante ciuitatem papilionibus & castris (vt moris est) tribus diebus & sex hebdomadibus Carolo expectauit aduentum. Porro ciues Franckofordenses cum Gunthero bene senserunt, cumque vt verum regem Rom. cum maximo honore suscipientes, partes eius sequebantur. Similiter & reliquæ imperij ciuitates superioris Alemanniæ, præter Argentinenfes, qui cum Carolo sentiebant.

Audito Carolo quod Franckofordiam venisset Guntherus, coadunato suorum exercitu aduersus eum processit: sed videns eum fortiorem se, industria vtus Baldeuini archiepiscopi Treuerensis, Bauariæ ducem in partem suam multis promissionibus tandem attraxit. Vnde videns se deceptum Guntherus, pro concordia, mediante Ottone marchione Brandenburgensi, cepit tractare: acceptisque argenti marcis purissimi duobus millibus & ducentis, ac duabus in Thuringia ciuitatibus, ad vitam pro expensis habitis, sigillum & insigna regalia cû regno in manus Caroli Franckofordie coram principibus resignauit.

Interea dum hæc agerentur apud Franckofordiam, infirmari, & post menses tres ferme, non sine suspitione sumpti veneni, mortuus est. Igitur Gunthero cedente, & parù postea mortuo, Carolus huius nominis 4. rex Bohemiæ ad imperium adhuc viuentis Ludouico (sicut supra diximus) iubente papa, electus, nullo impediente, solus pacifice imperauit annis 31. vir bonus, sapiens & doctus, quinque linguarum scientia perfectus. Habuit autem vxores 4. successiue legitimas. Prima fuit Margaretha, Rudolphi comitis Palatini filia, mater Wenceslai regis Bohemiæ, postea imperatoris. Secunda fuit ex Francia, quæ etiam sine liberis mortua, tertiam accepit principis Sueuiæ filiam, de qua genuit filiam, quam dedit marchioni Brandenburgensi vxorem. Quarta vxor fuit Elisabeth, filia ducis Pomeraniæ, & Stetinensis, de qua genuit Sigismundum regem Vngariæ postea Romanorum Imperatorem, & Iohannem ducem.

Anno quoque prænotato Wighardi abbatis 7. in vigilia Assumptionis beate Mariæ semper virginis obiit Walramus archiepiscopus Colonienfis, qui propter multa & continua bella proprijs rebus consumptis, ecclesiam suam ære alieno nimis grauata dereliquit: cui Wilhelmus de Genep canonicus eiusdem ecclesiæ ac Sufati præpositus immediate succedens, præfuit annis 12. & mensibus nouem, vir prudens, & in negotijs secularibus multum expertus, qui tempore breui ecclesiam Coloniensem omnibus debitis reddidit liberam, & quæ impignorata redemit, quod tum eo tempore vix credebatur possibile. Sunt qui notent eum auaritiæ vitio, quippe qui subiectum sibi clerum ac populum insolita exactiõne grauauit.

Eodem tempore surrexit noua quædam hæresis, in Vngaria sumens exordium, quæ totam in breui Alemanniam suo veneno inficere contendeat. Homines idiotæ, rusticani & imperiti, sub prætextu penitentia, quam sine sacerdotis iudicio sibi metipsis imponebāt, mares & fœminas simul mixti seminudi incedentes, cruces ligneas in manib. portabāt,

*Gravissima
in iudæos
persecutio,*

*Sanguis pro-
fluuius gra-
uis.*

*Sacri ignis
admiranda
plaga.*

*Rex Gun-
therus Fræ-
cofordiæ ex
more val-
læ.*

*Carolus Ge-
ni contra
Guntherū.*

*Concordia
inter Caro-
lū & Gun-
therum.*

*Carolus
quartus im-
perat annis
31.*

*Vxor Car-
oli qua-
rtus.*

*Walramus
archiepisco-
pus Colonien-
sis obiit.*

*Hæresis hæ-
reticorum
in Vngaria
surrexit.*

capite caputio & pileo, pudebundis vero lineo velamine tectis, flagellis in acumine tres nodos & aculeos habentibus, semetipfos publice in ecclesia & extra vsque ad sanguinis effusionem verberabant: carmina quaedam Christianæ fidei, vt plurimum vel contraria vel suspecta cantantes, sæpiusque se in terram prosternebant in modum crucis, clamabant orantes. Verum considerantes hanc sectam ecclesiarum pontifices non esse syncretam, populisq; fidelibus non paruum illaturam fore detrimentum, auctoritate Clementis papæ 6. eam quantocius è medio tollere festinabant, corrigibiles per publicam poenitentiam, reuocato errore ad viam veritatis reducentes: pertinaces vero seculari iudicio traditos, ignibus comburentes. Et sic tandem cessauit Flagellatorum noua fatuaque præsumptio.

Hæresis ipsa cito destructa fuit.

Ducatus Bauariæ inter filios Ludouici Imperatoris diuisio.

Anno etiam præscripto facta est diuisio ducatus Bauariæ, inter sex filios Ludouici quondam Imperatoris 4. Ludouicus qui & Otto primogenitus, marchio Brandenburgensis. Ludouicus Romanus dux & iunior Otto dux in sortem acceperunt Bauariam superiorem, cum omnibus ad eam pertinentibus. Stephanus autem, Wilhelmus, & Albertus Bauariam inferiorem, Hollandiamque, Hannoniam, Selandiam ac Phrysiæ dominium in possessionem acceperunt, licet postea sit alia diuisio facta.

Terræ motus adficia corrumpunt.

Eodem anno magnus in Germania terræ motus fuit, Viliacum urbem subuertit, & tam in Italia quam in Germania, ædificia multa ex vehementia ceciderunt huius commotionis.

MCCCL.

Annus Iubilæus mutatur à papa.

Anno Wighardi abbatis 8. dominicæ vero natiuitatis 1350. Clemens papa 6. annum indulgentiarum quem Iubilæum, Hebræorum imitatione appellabant, de centesimo, sicut Bonifacius octauus instituerat, constitutione solenni præmissa desuper in quinquagesimum reuocauit: pia consideratione motus, quod ætas hominum breuissima, viuendi in annum centesimum paucissimis tribuit facultatem. Celebratur itaque hoc anno Iubilæus secundus in vrbe Roma, Clemente papa iubente, multis vndique concurrentibus.

Wilhelmus abbas Spanheimensis resignauit.

Eodem anno Wilhelmus, 14. in ordine, abbas cœnobij mei Spanheimensis, libere ac sponte resignauit abbatiam in manus sui conuentus, circa festum sancti Laurentij martyris, qui senio & infirmitate grauatus eodem anno obiit, quinto calendas Octobris, in capella beatæ Mariæ semper Virginis, quam ipse à fundamentis in ambitu fundauerat, sepultus. Post cuius resignationem Philippus Meyvvin abbas 15. fratrum electione successore præfuit annis 24. mensè vno, diebusque 12. confirmatus à Gerlaco Moguntino archiepiscopo, quia Henricus (vt diximus) à papa depositus & excommunicatus fuit, à bonis & religiosis viris non habebatur pro episcopo.

Philippus fit abbas 15.

MCCCLI.

Imperator noua imponit thelonia, Argentineses ocelladunt Rhenum.

Anno Wighardi abbatis 9. Domini autem 1351. Carolus Imperator 4. ad complacendum principibus suis: quorum auxilio & fauore ad imperium peruenerat, multa thelonia noua circa Rhenum instituens, eis contulit, in dispendium Reipub. grauissimum. Verum cum mercatores per hoc nimium grauati commeatum Rheni deuitantes, ciuitatibus querimoniam attulissent, omnes se Imperatori vnanimiter opposuerunt. Argentineses quoque Rhenum circa Argentinam cathenis & lignis concluderunt, quod naues neque ascendere neque descendere vllatenus potuerunt. Videntes autem principes se per hoc prouentibus tam veteris quàm noui theloni spoliarum, concordiam & pacem cum ciuibus inierunt, & veteribus antiquisque contenti thelonicis, nouis renunciauerunt.

Inter matrem & filium bellum agitur.

Eodem anno Imperatrix Margaretha, vxor quondam Ludouici Imperatoris 4. magno Bauarorum aliorumque coadunato exercitu contra filium suum Wilhelmum Hollandiæ comitem, pauperes & subditos suos nimium crudeliter opprimentem, ab incolis vt vnica terræ illius filia inuocata, expeditionem mouit, commisso autem super Mosam nauali prælio, quarta die mensis Iulij, hoc est in festo translationis sancti Martini, mater à filio vincitur, quæ fugiens cum paucis in Angliam descendit.

Cometes apparuit.

Eodem quoque anno, mensè Decembri, cometes sub ipso Septentrione apparuit, quo extincto graues ventorum æstus subsequuti sunt, & cœlestis trabs à priori parte ardens per cœlum labi visa est.

MCCCLII.

Duo canonici Colon. occisi.

Anno Wighardi abbatis 10. qui fuit Domini 1352. Reinardus filius de Spanheim & Ernestus de Molenack, canonici maioris ecclesiæ Colonienfis, feria sexta ante palmas, in curia officialis Colonienfis, pro vili causa ex temeritate à primoribus ciuitatis nimis crudeliter fuerunt interfecti.

Cœlestis flamma.

Eodem anno cœlestis flamma post solis occasum inter Zephyrum & Austrum la-

iffime exerefcens,terribileque oftentans incendium,cum magno tandem murmure per
caelum dilabatur.

Eodem quoque anno obiit Clemens papa 6. cui Innocentius quoque 6. natione *Innocentius*
Lemouicenfis fuccedens,præfuit annis 9. & menfibus octo, vir bonus & amator religio- *fit papa 6.*
forum,canonifta maximus,qui Carolum poftca Imperatorem coronauit.

MCCCLIII.

Anno Wighardi abbatis 11. Domini vero 1353. in profeflo S. Thomæ Apoftoli obiit *Henricus*
Henricus de Vernenberg,quondam archiepifcopus Moguntinus,à Clemente papa 6. (vt *quondam ar-*
fupra diximus) dudum depositus.Hic etiam poft deponitionem fuam,quod sæpe diximus, *chiepifcopus*
10 vt archiepifcopum fe gerebat, quamdiu vixit Ludouicus Imperator quartus: licet Gerla- *Mogunt. ob-*
cus promotus & ordinatus à papa maiorem haberet obedientiam,pluresque ciuitates,op- *yt.*
pida & caftella maxima, in Thuringia Erfordiam,& in Haffia pene omnes,qui prima vice *Gerlacus.*
mandatis Apoftolicis obediebant.Mortuo autem Henrico Gerlacus ecclefiam Mogunti- *Gerlacus*
nam pacifice obtinuit,& folus annis 16. præfedit. *archiepifco-*
pus Mog.

Eodem anno, in die S. Eraſmi, Ludouicus Marchio Brandenburgensis, Rupertus
qui & Adolphus fenior comes palatinus Rheni,& Ioannes Burggrauius Nurenbergensis,
tanquam arbitratoreſ electi,diuifionem faciunt vltiorem terrarum inferioris Bauariæ *Bauaria di-*
inter duces,filios Ludouici quondam Imperatoris quarti, Stephanum fcilicet, Wilhel- *uifo.*
mum & Albertum,vt patet in literis.

Anno quoque prænotato,cœleftis flamma longum poſt fe trahens extinctum limi- *Flamma in*
tem denuo apparuit,& à Septentrione ad Auſtrum repente ferebatur.Multa quoque & a- *caelo.*
lia apparuere ſtupenda.

MCCCLIIII.

Anno Wighardi abbatis 12. Domini vero 1354. Carolus Rom. rex in menſe Ianua- *Conuentus*
rio, ſolennem conuentum principum habuit in Moguntia: vbi inter multa quæ ad rei- *principum*
pub.commoditatem ſtatuit,etiam de Romana profefione pro corona imperij adipiſcē- *Moguntia.*
da,quod ſequenti anno contigit,tractauit.

Eodem anno calend.Februar. obiit Baldeuinus archiepifcopus Treuerenſis, vir per- *Baldeuinus*
petua memoria dignus,qui ordinarium Breuiarij totius annis emendans & corrigens, in *archiepifco-*
30 cam formam qua meus eſt, reſtituit, & ecclefiam ſuam multis diuitijs & honoribus ſupra *pua mori-*
omnes prædeceſſores ſuos magnifice ampliauit. Huic ſucceſſit Boemundus de Edendorf, *tur.*
& præfuit annis 12. *Boemundus*
fit archiepif-
ſcopus Tre-
uerenſis.

Eodem quoque anno eurrente, 5. idus Martij, hoc eſt in profeflo S. Gregorij papa
Magni,obiit Wighardus huius nominis primus, præſentis monaſterij Hirſaugienſis abbas
in ordine, à prima fundatione, 32. de cuius vita, conuerſatione & geſtis, parum huic operi
noſtro inferere potuimus, propterea quod paucaſſima eorum, ad noſtram memoriam
peruenerunt. Erat enim tempus illud nebulofum, & ignorantia tenebris plenum: quan-
do perijt, non ſolum in hoc monaſterio Hirſaugienſi, ſed in omnibus quoque monaſte-
40 rijs noſtri ordinis, pene in tota Germania obſeruantia regularis: & monachi, carnis volu-
ptatibus dediti, ſtudio literarum, quod maiores noſtros quondam fecit glorioſos, peni-
tus abiicientes: nihil minus, quam ſuorum geſta cōſcribere prælatorum cogitabant. Hinc
factum eſt, huius quoque in ſignis cœnobij actuum memorandorum turpe ſilentium,
quia nullus fuit à tempore Euerhardi abbatis, vſque ad Fridericum eius nominis ſecun-
dum, per annos ferme ſeptuaginta ſupra ducentos, qui geſta & ſucceſſiones abbatum
clare (vt alij fecerant olim) deſcriberet. Vnde per totum id tempus, breuiter neceſſario
tranſiuimus.

DE WIGHARDO SECVNDO, HVIVS MONASTERII AB-
bate 33. qui præfuit annis 5. menſibus 2. diebus 21. varijsque
actis.

50 MORTVO autem domino Wighardo primo, huius cœnobij abbate 32. traditoque
iuxta morem ordinis eius corpusculo eccleſiaſtica ſepultura, ne oues diu ſine pa-
ſtore, aut animarum ſuarum aliquod incurrerent periculum, aut in re familiari (vt fieri ſo-
let) paterentur detrimentum: præſtituta die ad eligendum, prout res poſtulabar, nouum
paſtorem, fratres in vnum conuenerunt anno prænotato, dominicæ videlicet nauitatis
1354. indiſtione Rom. 7. altera die S. Gregorij papa: quæ fuit ſexta feria, & menſis Martij
dies 13. habitoque inter ſe neceſſario tractatu de forma electionis, maior pars fratrum
elegit (cæteris aſſentientibus) dominum Wighardum eius nominis ſecundum, prioris ex

IS
gellis in acumine tre
tra vſque ad ſanguinis
rimum vel contraria
m crucis, clamabant
es non eſſe ſynceram,
oritæ Clementis pu-
blicam poenitentia,
ri iudicio traditos, i-
taque præſumptio.
er ſex filios Ludouici
Marchio Brandenburg
perunt Bauariam ſu-
Wilhelmus, & Alber-
nac Phryſia domini
n vrbem ſubuenit, &
ciderunt huius com-
emens papa 6. annu
abant, de centefimo,
à deſuper in quinq
breuiſſima, viuendi
itaque hoc anno lub
ue concurrentibus
panheimenſis, libere
ſancti Laurentij ma-
calendas Octobris, in
ambitu fundauerunt,
trum electione ſuccē
30 nco Moguntino archi-
nicatus fuit, à bonis &
perator 4. ad compli-
enerat, multa thelo-
pub. grauiſſimum. Vo-
i deuitantes, ciuitati-
poſuerunt. Argenti-
uſerunt, quod naues
autem principes ſe per
n & pacem cum ciui-
unciauert.
ci Imperatoris 4. ma-
um Wilhelmum Hol-
rimentem, ab incolis
o autem ſuper Moſam
ſancti Martini, mater
Septentrione appar
bs à priori parte ardens
filius de Spanheim &
a ſexta ante palmas, in
ciuitatis nimis crudeli-
nyrum & Auſtrum la-
illine

111111

111111

forore nepotem, virum utique illo tempore, scientia, moribus, & experientia inter plures meliorem: qui confirmatus & ordinatus à Gerharo de Errenberg, Spirensis ecclesie episcopo, cum magna solennitate, præfuit huic monasterio Hirsaug, annis 5, mensibus 2, diebus 21, qui sexta feria electus, & post mensis spacium confirmatus, benedictionem suam in festo sanctorum Philippi & Iacobi Apostolorum hic in monasterio suscepit. De cuius gestis, cum aut nihil, aut parum literis sit commendatum, nos etiam pauca huic operi nostro inserta posteritati nota facere potuimus. Causam huius, paulo ante palam cognauimus.

*Salamannus
episcopus
Wormatiensis
obit.
Theodoricus
succes-
sit.*

Anno prænotato Domini 1354. currente, qui fuit ipsius Vvighardi primus inchoatus, obiit Salamannus episcopus Vvormatiensis: cui successit Theodoricus, filius cuiusdam militis, ex eorum genere, qui vsque in præsentem diem nuncupantur Bauari de Bopordia, genus antiquum & olim priuilegiatum, præfuitque annis nouem, & habuit dissensiones cum ciuibus.

*Innocentius
papa confir-
mat priuile-
gia.*

Eodem quoque anno octauo, cal. Decemb. Innocentius papa sextus, anno pontificatus sui tertio nondum expleto, ad instantiam Vvighardi abbatis confirmauit omnia & singula huius monasterij bona & priuilegia Romæ apud sanctum Petrum residens.

MCCCLV.

*Carolus
quartus Ro-
mæ corona-
tur.*

Anno Vvighardi abbatis 2. qui fuit Domini 1355. Carolus 4. Romæ rex cum magna comitiua, principum, nobilium, equitum & peditum Romam profectus, vna cum regina coronam imperij cum magna solennitate & tranquillitate suscepit. Sunt qui scribant, eum coronam imperij suscepisse de manu cardinalis Hostiensis, missi ad hoc ab Innocentio papa ex Auinione.

*Terra motus
Basilea
partem sub-
uertit.*

Eodem anno, in mense Septembri, quodam die circa nonam horam, terræ motus ingens circa Basileam & Argentinam factus est, quo impellente magna Basiliensis ciuitatis pars subuersa est, & multa in circuitu adificia murique & castra in montibus fortissima corruerunt, hominesque plures misere oppresserunt.

*Ioannes Bra-
bantia dux
mortitur.*

Anno quoque prænotato, Ioannes eius nominis 3. Brabantia dux, cum se moriturum ex infirmitate cerneret, monachicum ordinis S. Benedicti habitum assumpsit, munusque sacramentis salutaribus sexta die mensis Decembr. in Domino deuotissime quiet, sepultus in Veleer nostri ordinis cœnobio, relinquens duntaxat vnicam filiam, Ioannam nomine, quam Vvenceslaus comes Lutzenburgensis frater Caroli Imperatoris duxerat uxorem, cum qua Brabantia ducatum ad ius suum contendebat esse deuolutum. Vnde inter episcopum & Flandria comitem Ludouicum, grauis fuit suborta contentio, qui tandem arbitantes in Vvilhelmum Hannonia, Hollandiaque comitem filium Ludouici quondam Imperatoris concordati fuerunt.

MCCCLVI.

*Conuentus
principum
Metis ha-
betur.*

Anno Vvighardi abbatis 3. Domini vero 1356. Carolus Imperator ex Italia reuerfus, in ciuitate Metensi conuentum habuit solennem principum, vbi omnes totius peneregni principes concurrentes, regalia sua de manu Imperatoris ex more susceperunt. Multi etiam ex Gallia illuc principes ac nobiles conuenerunt, quibus Carolus ipse notus & charus extitit, utpote qui & diu olim apud Parisios operam literis dederat, & in auxilium regi Francorum cum patre suo rege Bohemia aduersus regem Anglia aliquando pugnatuus erat. Aderat in hoc solenni conuentu principum, quidam archiepiscopus Apostolica sedis legatus, ad confirmandam pacem totius regni, qui ob reuerentiam summi pontificis, solus cum Imperatore in vna mensa cibum sumebat, cæteris principibus, electoribus, iuxta cuiuslibet officij rationem ministrantibus, semel, & postea in locum suum, secundum consuetudinem residentibus. Ibi Vvilhelmus Marchio Iuliensis, consensu principum, in ducem à Carolo sublimatus est, & Marchionatus eius de Iuliaco in ducatum cum ingenti pompa commutatur. Vvenceslaus quoque Lutzenburgensis comes, frater Caroli Imperatoris, & gener Ioannis ducis vltimi Brabantia, quem anno priore obiisse diximus, in ducem similiter eleuatus est.

*Legatus a-
postolicus.*

*Marchio
Iuliensis
fit dux.*

*Comitatus
Lutzenbur-
gensis fit du-
catu.*

*Vvencesla-
us dux pri-
mus Lutze-
burgensis.*

*Comitatus
Bara fit
marchio-
natus.*

Iste dux Vvenceslaus filius Ioannis Bohemia regis, nepos Henrici Imperatoris 7. & frater (sicut diximus) Caroli 4. homo genere nobilissimus, eruditione literarum doctus, in re militari strenuus, vita & moribus vix alteri secundus, iustitia, clementia & pietate magnificus: nescio quo iudicio diuino semper infortunatus, omnium præcipuorum actuum suorum finem votis suis contrarium frequenter, & damnis obnoxium habuit. Ducatum Brabantia cum vxore obtinuit, quem vna cum Lutzenburgensi per annos ferme 28. gubernauit, de cuius morte anno Domini 1383. postea scribemus. In eodem conuentu principum Metis habito, comitatus terræ Barenfis in marchionatum

natum sublimatus est, quanquam in vulgo nomen comitatus, apud plerosque etiam hodie per ignorantiam maneat. Bullam dictam auream, quia sigillo fir aureo roborata, de Imperatorum Romanorum delegendo idem Carolus indicta conuentione principum ad utilitatem reipub. de consensu omnium principum electorum & regni conscribi fecit & confirmauit. His rite peractis conuentu soluto cum vxore transiuit de ciuitate in ciuitatem, & de monasterio ad monasterium, sanctorum reliquias vbique diligentissime inquirens, ex inuentisque multis precibus, quas spernere poterat nullus, obtinuit, quas ad gloriam & decorem ecclesiarum gentis suae Bohemis inuexit.

Bulla Caroli aurea.

MCCCLVII.

- 10 Anno Vvighardi abbatis 4. Domini autem 1357. Vvilhelmus comes Palatinus Rheni Bauariaeque dux & comes Hollandiae, Hannoniae, Selandiae, ac Phrygiae dominus, filius Ludouici quondam Imperatoris quarti, de quo multa suis locis supra diximus, postquam terras illas non sine tyrannide gubernasset annis fere 12. nescio cuius machinatione veneno (vt dicebatur) sumpto, vefanus effectus est: qui custodiae mancipatus, per viginti annos vsque ad mortem ita permansit, & vefanus in carcere obiit, anno (vt infra dicemus) à natiuitate Domini 1377. Et quia filios non habuit, Albertus frater eius comitatus & dominia Hollandiae, Hannoniae, Selandiae ac Phrygiae post eum suscipiens, per annos 47. strenue gubernauit, eratque in ordine successione comitum Hollandiae 21. vxorem habuit Margaretham filiam ducis Brigenfis, qua peperit ei duos filios, Vvilhelmum qui patri successit in comitatibus praescriptis, & Ioannem episcopum Leodiensem, de quibus suis locis rememoratio fiet, & filiam vnicam nomine Catharinam, qua primo fuit desponsata Eduardo Gelriae duci, qui frater erat Reinhardi ducis captiui. Sed priusquam nuptiae celebrarentur, in quodam bello fuit occisus, anno Domini 1371. vt ibi dicemus. quo mortuo, sponsa eius adhuc virgo & iam vidua, nulli deinceps matrimonio iungi cōsensit, nisi de sanguine ducum esset Gelrensiū. Nupsit ergo tandem Wilhelmo filio ducis Iuliacensis, ex Sophia, filia illustri viri Florentij de Mechlinia, prima vxore Reinhardi primi ducis Gelriae, patris Edvardi prioris sponi eius, de quo supra diximus.

Wilhelmus comes Hollandiae vefanus in carceratur.

Albertus post fratrem regis Hollandiae annis fere quatuordecim regit.

De filio Alberti.

De filia ducis & comitis Alberti.

MCCCLVIII.

- 30 Anno Wighardi abbatis 5. qui fuit Domini 1358. obiit Albertus dux Austriae, filius Alberti quondam regis Rom. relinquens post se Lupoldum filium & ducem, à quo genealogia Maximiliani regis nostri, qui hodie imperat, continuatur, vt per ordinem in sequentibus patebit. Albertum quoque ducem Austriae, qui fundauit vniuersitatem Viennensem in Austria. Rudolphum quoque ducem, qui fundauit praeposituram S. Stephani protomartyris in Vienna, & comitatum Tirolis, Austriae ducatus coniunxit: qui vxorem habuit Catharinam, filiam Caroli Imperatoris quarti: & Fridericum ducem, qui sine liberis obiit. Filias quoque reliquit duas Margaretham Marchionissam Brandeburgensem, & Catharinam abbatissam sanctae Clarae in Vienna.

Albertus dux Austriae obiit.

- 40 Eodem anno magna fuit ab initio Augusti pestilentia vsque ad natalem Domini, per totam fere Alemaniam, & multa millia hominum hoc morbo breuissimo tempore perierunt.

Pestilentia magna.

- Anno quoque praenotato inter Ludouicum regem Vngariae & Venetos bella grauissima suborta fuerunt, propter regnum Dalmatiae, quod Veneti multis annis regibus Vngariae reclamantibus possederunt. Collecto itaque rex Ludouicus tam suorum quam Teuthonicorum magno exercitu, Dalmatiam cum potentia ingreditur, & primo quidem obtinuit ciuitatem Iadernsem, deinde ciuitates maritimas, postremo Dalmatiam totam. Dehinc etiam fines Venetorum ingreditur, captisque nonnullis eorum munitio- nibus, magnum eis sui terrorem incussit. Vnde necessitate compulsi, pacem petierunt, quam eis rex non solum concessit, sed etiam munitiones eorum quas iure ceperat bellico, praeter ipsum regnum Dalmatiae, restituit: iuramento ab eis accepto, quod neminem in his terris quas eis restituerat, propter fidelitatem regi antea exhibitam in aliquo offenderent, aut punirent: quod tamen minime seruauerunt.

Inter Vngariae regem & Venetos bellum agitur.

MCCCLIX.

- Anno Wighardi abbatis 6. Domini vero 1359. Eduardus Angliae rex Ioannem Fraciae regem & Philippum filium eius, quos anno priore in bello ceperat, liberos sub certis conditionibus dimisit, quibus non obseruatis anno sequente armatis supra centum & quinquaginta nauibus ingentem exercitum ducit in Galliam, & Parisium obsidens magna totam prouinciam clade affecit, igne & ferro deuastans omnia.

Rex Franciae captiuus liberatur.

*Wighardus
abbas mori-
tur.*

Eodem anno quarto cal. Iunij, quæ fuit quarta feria post festum S. Urbani pape & martyris: obiit ipse Wighardus abbas huius nominis secundus, in ordine vero abbatum tertius & tricessimus, anno regiminis sui, VI. corrente.

DE WIGNANDO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXXIV.
qui præfuit annis 20. mensibus 10. diebus 20. variisque
actis.

IAM vniuersæ carnis domino Wighardo huius nominis secundo, Hirsavgiensis monasterij abbate 33. sicut diximus ingresso, atque cum debita solemnitate sepulto, ut moris tunc erat, prior & fratres spirituali pastore orbat, eodem mox anno, vltima die mensis 10 Maij, qui fuit sexta feria post Urbani, pro electione noui patris ad locum capitularem conuenientes, necessarius inter se consilij tractatibusque præmissis, Wignandum ex suo collegio monachum, in abbatem huius monasterij 34. præfecerunt, qui ab episcopo Spiritali Gerhardo de Errenberg, confirmatus ex more, & ordinatus, præfuit in abbacia annis viginti, mensibus decem, & diebus viginti; de cuius gestis, pigritia & ignavia monachorum id causante, aut nihil aut parum deducere possumus ad notitiam posteritatis, quia & supra memoriam eorum qui hodie viuunt, acta sunt, & à nullo literis (ut oportuerat) commendata. Nam posteaquam amor & studium literarum à monachis deficere cepit, vna cum disciplina obseruantie regularis: mirandum non est, si nec monasteriorum suorum conditiones pro tempore sæpius variatas, nec successiones actaque suorum literis mandauerint abbatum: cum ex his qui hodie viuunt, sub reformationis Bursfeldinæ titulo, nec vnum quidem inuenire potuerimus de omnibus, qui veterum exemplo animatus, vel scribere noiam, vel continuare diu inchoatam proprij sui monasterij Chronicam, ad informationem posteritatis aut velit aut possit. Proh pudor, dicere de multis abbatibus qui sanctam obseruantiam regularis vitæ cum suis monachis profitentur, qui historia vilitatem ignorant, quid nobis opponant compellor. Aiunt enim, Quid nobis scire, condocere potest foundationis monasteriorum nostrorum antiquitas? quid abbatum vel successiones vel gesta reducere ad memoriã confert, qui in puluere mortis dormiunt, nec vllis laudibus demulcentur? O iam sepulti, ignaui homines viui, quorum peribit memoria cū sonitu, quam sitis asinini, ac rudis ingenij, palam ostenditis, qui bonum contemnitis historiæ, quod absque non potestis. Historia viuis tam præsentibus, quam futuris conscribitur, non mortuis: vos ergo, si viueretis intellectu, historias vtique amaretis. Neque enim si tollatur historia Euangelij sacrosancti memoria, neque martyria & passiones sanctorum, ad nostram scientiam deuenissent. Valeant ergo viui homines ignorantia sepulchri, & sibi viuant solis ignaui sua contenti, nulli viles, nullique in bonis actionibus vel studiis imitabiles. Nos autem nostra prosequamur.

*Excusatio
vano mo-
nasterij
ignorantiã.*

*Sine histo-
ria fides e-
uacuaretur.*

*Delft oppi-
dum Hollan-
diæ capitur.*

*Conuentus
principij in
Eslingen.*

*Eslingã ob-
sisione cin-
gitur.*

*Contentio
inter archi-
episcopum
Treuerensem
& comitem
de Spanheim.
Einkirch
subvertitur.*

Circa hæc tempora Albertus dux Bavarie, comesque Hollandie, Selandie, Hannonie ac Frisie dominus, obsedit oppidum Hollandie Delft nominatum propter inobedientiam & rebellionem ciuium, quo capto muros & portas vsque ad solum euerit. Castrum quoque Heemskirch funditus destruxit.

MCCCLX.

Anno Wignandi abbatis 2. corrente cum annis Domini 1160. Carolus Imperator in oppido Sueuie Eslingen, pro quibusdam causis imperij principes conuocauit, vbi cum die quadam in refectorio conuentus fratrum Minorum sua cum illis tractaret consilia, seditione ciuium orta contra Imperatorem & principes tumultus concitatur, qui mox recedens ab oppido comiti Wirtenbergensium, Euerhardo commisit, quatenus tantam contumeliam sibi illatam compensaret. Qui suorum, & ciuitatum imperialium coadunato exercitu Eslingen obsidione circūallauit, fortiterque oppugnare cepit. Videtes autem in malo se positos ciues, & tantæ multitudini non posse resistere, pacem pecunia interueniente acceptarunt, Imperatori pro satisfactione aureorum sexaginta milia, comitique Euerhardo pro impensis habitis triginta milia pendentes, & sic satisfatio tumultus centum millibus empta quieuit. Graues inter Boemundum Treuerorum archiepiscopum comitesque de Spanheim & Starckenburg discordia his fuisse subortæ temporibus, propter castella quadam atque dominia. Sed interuenientibus amicis, Valramus comes de Spanheim in concordiam cito cum archiepiscopo rediit. Comes autem de Starckenburg, agros, villas & possessiones ecclesie Treuerensis ferro & incendio grauius deuastare cepit, multaque damna intulit. Archiepiscopus iram collecto exercitu Einkirch villam comitis in littore Moselle positam, cum ipsa munitio-

munitione quam fecerat sub castello Starckenburg, pro exigendo à nauigantibus thelo-
neo, ipso, vt principe terræ con radicente cepit, ac funditus destruxit. Quod videns comes,
ac deteriora metuens, gratiam pontificis per nuncios postulauit, & cum venia accepit.

10 His quoque temporibus Carolus Imperator quartus, cum esset vir doctus, quippe
qui in gymnasio Parysiorum multo tempore operam literis dederat, amaretque præ ca-
teris viros eruditos, vniuersitatem Pragensem pro decore Bohemix regni laudabiliter in-
stituit, quæ multis priuilegijs & donationibus ab eo illustrata, in breui tempore vitra o-
mnes totius Germanix vniuersitates gloria & numero personarum creuit: quousque tan-
dem post annos ferme quinquaginta, multis commaculata hæresibus, quæ notæ sunt o-
mnibus, in nihilum redigitur. Episcopum quoque Pragensis ecclesiæ, pro honore regni
qui eatenus sub archiepiscopo Moguntino fuerat, suffraganeus in archiepiscopum aucto-
ritate apostolica sublimauit, multisque priuilegijs decorauit, subiciens ei suffraganeos &
episcopos more aliorum. Multas in Bohemia de nouo fundauit ecclesias, fundatasque
tam à se quam ab antecessoribus suis, reliquijs, ornatibus, picturis, clenodijs, & varijs do-
nationibus magnifice honorauit. Aulam villæ Ingelheim, non longe à Moguntia &
Rheni, quam Carolus Imperator magnus pro castro residentix maiestatis suæ cis Rhe-
nanæ quondam habuit, in quo & natus, & gladium ab angelo contra Saracenos pugnaturus
(qui Norinbergæ annue ostenditur) accepisse cœlitus milium, in colarum fide creditur.
in monasterium canonicorum regulæ S. Augustini cõmutauit, statuens, neminem in eo
ad religionem suscipiendum, nisi in Bohemia natum: q̄ ita hætenus seruatur, vsq; in præ-
sente die, per annos non minus centum quadraginta quatuor. Subiecit autem ipsum cœ-
nobium abbati monasterij S. Caroli, in Praga pro tempore existentis, ad quæ eius visitatio
debeat pertinere. Festum quoq; lanceæ, clauorum & coronæ Domini nostri Iesu Christi,
feria sexta post octauas paschæ singulis annis per vniuersum orbem Christianum, celebrã-
dum, impetrauit à papa cum magnis indulgentijs, gratijs & remissionibus peccatorum.

*Vniuersitas
Pragensis
fundatur.*

*Episcopus
Pragensis
in archiepi-
scopus*

*Censuram
regularem in
Ingelheim.*

*Memoria
Christi lan-
cæ instituitur.*

MCCCLXI.

Anno Wignandi abbatis 3. qui fuit Domini natiuitas 1161. mense Feb. quadam die
ad uesperante cœlium ardere visum est, & ea nocte Wilhelmus primus dux Iuliacensis vir
bellicosus magnanimusque moritur.

*Wilhelmus
dux Iuliacen-
sis obiit.*

30 Eodem anno Gerhardus comes Montensis, & Arnoldus comes de Blanckenheim,
inueterato ad inuicem laborantes odio, se mutuo interfecerunt in ciuitate Colonien-
sis curis lanceis hastiludium agentes, alter ab altero confixus.

*Duo comi-
tes se inter-
fecerunt.*

Eodem quoq; anno post longam inter fratres de ducatu Geliæ concertationem,
postq; incendia & homicidia multa, tandem Eduardus victor existens fratrem suum Rei-
nardum cepit, quem custodiae mancipatum vsque ad vitæ finem per annos decem conser-
uauit, ademptusque ducatum Geliæ, sine alicuius contradictione regnauit.

*Dux Geliæ
sine fratrum
suum capit.*

MCCCLXII.

40 Anno Wignandi abbatis 4. Domini vero 1362. exeuntes quidam latroneuli de An-
glia per Hispaniam & Franciam discurrebant, depradatione, incendio & ferro, mul-
ta incolis terræ damna & incommoda in villis, maxime vbi non erat defensio irrogan-
tes. Qui cum numero simul creuissent & audacia, capitaneum super se constituerunt,
quem archipresbyterum communi vocabulo appellarunt. Ipsa autem multitudo latro-
num, societas magna vel Anglicana dicebatur, habens plusquam 40000. virorum ad pu-
gnam procedentium. Qui peruagatis Hispania & Francia, fines tandem Treuerensium
ingrediuntur, omnia incendio & rapina vastantes. Quorum aduentu Boëmundus ar-
chiepiscopus audito Cunonem de Falckenstein, coadiutorem suum, Wenceslaum Lut-
zenburgij & Brabantix ducem, Waltamum comitem de Spanheim, comitem quoque
de Veldentia, & comitem de Starckenburg, cum multis alijs comitibus, baronibus, nobi-
libus & pugnantibus misit contra illos: qui mox, vt tot contra se conuenisse principes in-
tellexerunt, terga vertentes, de finibus Treuerorum recesserunt, & Alsariam intrantes,
50 multa circa Argentinam villanis damna intulerunt, diripientes quicquid vsq; reperissent.
Venit ergo nocte maledicta illa societas ad muros Argentinenses, & in circuitu ciuitatis
se locauit, Koningshouen, & omnia in vicinis simata villagia igne consumpsit. Porta
autem ciuitatis clausæ tenebantur, nec quisquam permittebatur, egredi quamdiu illo
manerunt. Quoscuque reperissent in agro & viculis affectos, inauditis supplicijs trucidarunt,
nisi pecunia se redimerent. Nulli tuto, sine saluo conductu eorum transire licebat,
quem cuiunque dedissent, inuiolabili firmitate seruassent. Mulieres & virgines moniales
& iuenculas quotquot inuenissent, in satiabili genere libidinis constuprabant, multaq;

*Magna so-
cietas An-
glicana de-
uastato-
rum.*

*A finibus
Treuerorū
pulsati sunt.*

*Archipres-
byter deu-
stat Alsariam
terram.*

*Crudeles in
pauperes
fecerunt.*

m S. Urbani papa &
ordine vero abbatum

ATE XXXIV.

Hirsaugienfis mona-
tate sepulto, vt mores
o, vltima die mensis
um capitalem con-
gnandum ex suo col-
ab episcopo Spiritan
t in abbata annis vi-
na uia monachorum
teritatis, quia & super
vt opportuerat, con-
s deficere cepit, vix
nasteriorum suorum
suorum litere muni-
is Bursfeldina titulo,
in exemplo animanus,
sterij Chronicam, ad
de multis abbatibus
entur, qui historiam
id nobis scire, coadi-
d abbatum vel iuxta
tis dormiunt, nec
n peribit memora-
num contemnitatis
as, quam futuris cen-
ue amaretis. Noque
ryria & passionibus
nes ignorantia sequi,
is actionibus vel illu-

10

20

30

40

50

60

70

80

90

100

110

120

130

140

150

160

170

180

190

ex eis occiderunt. Mafculos iuuenes in feruitem captiuos feruabant. Verum quia fama eorum præceffit aduentum, quicquid mobile erat, rustici ad ciuitates & loca munita importauerant. Oppida quidem plura obfidiōe vallabant, sed cum eis deessent machinæ ad expugnationem necessariæ, nullum omnino capere potuerunt. Interea ciues Argentinenses cum Alsatîcis, literas & nuncios ad Carolum Imperatorem tunc Frankfordiæ cum principibus existentem, pro auxilio implorando miserunt, quibus in breui venturum se cum exercitu promisit Imperator. Sed sæpe interpellatus, cum aduentum suum semper promitteret, semper differret, magnam de se conspirationis cum societate Anglicana clam inita Alsatîis dedit, propterea quod desolari tam nobilem provinciam a vilissimis latronculis permisit. Tandem verecundia ac necessitate compulsus exercitum in Alsatiam misit, quo appropinquante latronum caterua fugiendo recessit: quos cum nostri persequendos decernerent, tanta velocitate fugientes vsi sunt, vt iter eorum vnus diei, nostri conficere in quatuor diebus non sufficerent. Post recessum vero latronum, exercitus Imperatoris per Alsatiam discurrens, maxima in colis damna fecit, conculcando & annihilando frumenta in agris, quoniam messis proxima erat, in tantum vt grauiora ab amicis quam ab hostibus viderentur incommoda perpessi. Vnde fames magna subsecuta est, quæ totam Alsatiam per annos sex continuos grauius afflixit.

Imperator ad auxilium vocatus est.

Fugatur de Alsatia latrones.

Cuno fit coadiutor Treuerensis.

Cuno fit episcopus Treuerensis.

S. Brigitta in præcio habetur.

Wilhelmus archiepiscopus Colonienfis obiit.

Anno prænotato Bohemundus archiepiscopus Treurenfis podagra senioque grauatus Cunonem de Falckenstein Mogunt. ecclesiæ canonicum Henrici archiepiscopi contra Gerlacum aliquando coadiutorẽ, in canonicum Treuerensis ecclesiæ creati fecit, & in coadiutorem assumpsit, committens ei totius ecclesiæ ac patriæ negotia tradenda, qui gloriosissime aduersum hostes ecclesiæ præfata, vbiq; triumphans mox in exordio constitutionis suæ miranda perpetravit. Vnde gaudius Bohemundus ab Innocentio papa sexto, precibus obtinuit consensum archiepiscopatum Treuerensem Cunoni resignandi: quod cum papa libenter annueret, Bohemundus pontificatu abdicato Cunonem habuit successorem, pro sustentatione sui oppidum & arcem Sarburg, cum attinentijs & prouentibus quoad viucret ab eo recipiens, annis quinque superuixit.

Anno præscripto obiit Innocentius papa 6. cui successit Vrbanus quintus, Massiliensis abbas, ordinis sancti Benedicti, & præfuit annis 8. vir doctus & sanctissimæ conuersationis, qui crucem prædicari fecit contra Turcos, & multa bona patravit. Claruit temporibus deuota Christi famula S. Brigitta, regina quondam Suetiæ, multis illuminata reuelationibus diuinis, quæ regnum contempsit mundanum amore cœlestis, cœlestique de terra & cognatione sua, ad limina peregrinabatur sanctorum, ieiunijs, elemosynis & orationibus vacans continue. Hæc venit in Auinionem ad Vrbanum papam 5. missa à domino nostro Iesu Christo pro confirmatione regulæ suæ quam fecerat.

Anno etiam prænotato obiit Wilhelmus de Gennep archiepiscopus Colonienfis, ingentem relinquens thesaurum in auro & argento vinoque & bladis. Vacauit autem sedes mensibus decem.

MCCCLXIII.

Lampertus fit episcopus Spirensis.

Adolphus fit archiepiscopus Colonienfis.

Ioannes fit episcopus Wormatiensis.

Anno Wignandi abbatis 5. Domini vero 1363. obiit Gerardus episcopus Spirensis, in maiori ecclesia sepultus, cui Lampertus de Buren abbas monasterij in Gegenbach, ordinis sancti Benedicti Argentinensis diocesis immediate succedens præfuit annis octo-decim, quibus euolutis auctoritate Urbani papæ sexti, ad episcopatum Bambergensem nobilem & exemptum translatus est.

Eodem anno Ioannes de Virnenberg, maioris ecclesiæ decanus, per capitulum in archiepiscopum Coloniensem electus est, qui pro confirmatione sua perrexit in propria persona ad curiam: sed Vrbanus papa 5. eius electionem non solum confirmare noluit, sed etiam penitus cassauit, Adolphumque fratrem comitis de Marcha episcopum Monasteriensem, hominem carnalem iuuenemque, in archiepiscopum Coloniensem contra voluntatem capituli sublimauit, qui mensibus duntaxat præfuit 10. & postea resignauit pontificatum in manus papæ Urbani sponte, vt anno sequente dicemus.

Anno quoque prænotato obiit Theodoricus Bauarus de Bopardix, episcopus Wormatiensis: cui successit Ioannes dictus Schadland, ordinis Prædicatorum sacre Theologiae doctor, prouisione Apostolica: & præfuit annis 13. habuitque, multas cum ciuibus dissensiones. Hic nuncius papæ & inquisitor hereticæ prauitatis, administravit aliquandiu ecclesias episcopales non vltimæ dignitatis, sicut Hildeshemensem in Saxonia, Augustensem in Vindelicia, Culmensensem in Prussia, & Constantiensem in Suetia.

MCCCLXIV.

MCCCLXIII.

Anno Wignandi abbatis sexto, qui fuit Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, Adolphus archiepiscopus Colonienfis accusatus apud sedem apostolicam, quod rerum ecclesiasticarum dilapidator, nihil indignum pontificatu haberet, non vi non metu, sed voluntarie archiepiscopatum resignauit. Engelberto de Marchia episcopo Leodiensi patruo suo, Urbano papa quinto consentiente, & ei de nouo, vt moris tum erat, de Colonienfi ecclesia prouidente, qui præsuit annis quatuor, non satis utiliter. Adolphus autem resignato pontificatu, non sine damno ecclesia Colonienfis, amore cuiusdam puellæ sororis comitis Montenfis, cum qua sperabat se comitatum Cluensem consequaturum eam duxit vxorem, quamuis Monasteriensem episcopatum annis 5. & Coloniensem mensibus 10. sine ordinibus sacris vt pontifex gubernasset. Nec eum fecerit opinionis præsumpta fiducia, comitatum enim quem optauerat cum vxore tandem obtinuit, ita quod vterque comitatus, Cluensis videlicet & de Marcha, vsque in præsentem diem coniuncti permanent: licet Cluensis postea (vt suo loco dicemus) in ducatum gloriose fuerit sublimatus.

Adolphus archiepiscopus Colon. resignatur. Engelbertus fit archiepiscopus Colonienfis.

Cluis & Marchia coniungitur.

MCCCLXV.

Anno Wignandi abbatis 7. dominica vero natiuitatis 1365. Carolus Imperator quartus, denuo Italiam ingreditur, & Urbano papa Romæ inuento, collatione quorundam arcanorum cum eo habita, in Alemaniam cum suis nobilibus sanus reuertitur est.

Imperator de abbatibus inuoluntarius.

Hyems hoc anno proluxa fuit & asperissima, Rheno per menses fere tres congelato. Fames quoque & pestilentia magna in Alemania, multique homines alij frigore, alij fame, alijque peste perierunt. Claruit his temporibus Ioannes de Rupefissa, ordinis Minorum, nescio quo spiritu seductus, nisi proprio: qui multa prædixit in proximo futura de Antichristo, de generali conculcatione cleri, & de reductione totius orbis ad fidem Christianam, & multa alia quæ sibi reuelata diuinitus à Christo Iesu crucifixo dicebat. Scripsit de his multa & varia ad quendam cardinalem, quæ habentur: sed vtrum euenerint quemadmodum prædixit, iudicent qui libros eius legerint, historiarum periti censores.

Hyems prolixæ, famis & pestis. Ioannes de rupefissa, orationis benedictorum.

MCCCLXVI.

Anno Wignandi abbatis octauo, Domini vero 1366. inter episcopum & ciues Wormatienses magna dissensio fuit pro institutione consularis & sculteti, & quibusdam aliis ad iurisdictionem pertinentibus: quæ tandem per Rupertum comitem Palatinum Rheni, qui & Adolphus, consulari & Moguntinensem & Spirensis, in die conuersionis sancti Pauli, anno præscripto ad pacem reducta est.

Wormatiensium cetero contra Ioannem episcopum.

His temporibus magna & firmissima inter ciuitates imperiales & liberas confederatio facta est, quæ etiam principibus potentissimis in exordio sui formidabilis videbatur, sed diu non durauit. Sæpe tales confederationes, quas ligas vulgariter Dünd appellabant, non solum inter ciuitates, sed etiam inter principes iuratas confirmatasque legimus, & quotidie similiter videmus: sed mobilitas humana, nihil diu inuiolatum conseruat. Vnde conueniens prouerbum est:

Confederatio magna ciuium.

Mobile mouetur semper cum principe vulgus.

MCCCLXVII.

Anno Wignandi abbatis 9. qui fuit Domini natiuitatis 1367. obiit Bohemundus ante Cunonem archiepiscopus Treuerensis, in maiori ecclesia Treuerensi sepultus. Post quem ipse Cuno de Falckenstein, & dominus de Mintzenberg, matre natus filia comitis de Saruerden, Bohemundo (sicut diximus) adhuc viuentis, archiepiscopus ordinatus præfuit valde vtiliter annis 21. Hic Cuno archiepiscopus pro seruitijs Carolo Imperatori 4. multipliciter impensis Bopardiam & Wesaliam cum medietate Sterrenberg, quæ Baldeuinus quondam archiepiscopus à fratre suo Henrico Imperatore 7. in pignus expensarum ratione Imperij in Italia habitatum, obtinuerat, impignoratione arctiori pro summa maxima impetravit, ita quod posterioris impignorationis summa, maior fuerit prioris. Erat enim Cuno vir prudentissimus, qui à natura ad regimen etiã multarum ecclesiarum natus videretur, laboriosus, strenuus, & ingenio acutissimus, & cui nullus suo tempore inueniretur similis.

Bohemundus archiepiscopus obiit.

Bopardia & Wesalia impignoratur Treuerensibus.

Comitatus de Eberstein & Wirtenbergen summa gratis desensio.

Anno prænotato graues discordiæ fuerunt inter Euerhardum comitem Wirtenbergensem, & comites de Eberstein, quæ breui in magnum vtriusque partis detrimentum

succreuerunt. Cum ergo Vvritenbergensis quodam die in balneo esset naturali, quod Syluestre vulgariter *Vuilshad* appellamus, comes de Eberstein cum exercitu veniens occulte, locum obsidione cinxit, sperans se comitem intus comprehensurum. Sed inanis eum confidentia fefellit. Nam à quodam rustico noctu conductus per nemora ad loca tutiora manus eius sine læsione euasit, & subsecuta sunt inter eos grauissima bella, incendia & rapina. Omnes enim ferme nobiles cum prefato comite de Eberstein, conspirantes aduersus Vvritenbergensem, præter solos ciues in Eslingen, qui cum Euerardo comite senserunt, sumptis armis prælia suscitauerunt.

Engelbertus obiit.

Eodem quoque anno Engelbertus archiepiscopus Colonienfis & maximis oneribus debitorum grauatus, paralyti quoque non immodice dissolutus, sentiens se ob id minus ad regimen pontificatus sufficere, consentiente capitulo suo Cunonem archiepiscopum Treuerensem supra dictum, in coadiutorem assumpsit, cui administrationem ecclesiæ omnimodam in spiritualibus & temporalibus, Urbano papa 5. approbante, commisit. Engelbertus autem archiepiscopus hac prouisione completa, ad priuata vitæ tranquillitatem se contulit, & certis pro vsu vitæ suæ retentis prouentibus, non diu superuixit.

MCCCLXIII.

Euerhardus comes Wirtenbergensis.

Anno Vvignandi abbatis decimi, Domini autem millesimo trecentesimo sexagesimo octauo, comes Euerhardus de Vvritenberg, obiit, duobus filiis relictis, Vdalrico videlicet & Euerhardo, qui & ipsi postea multa prælia commiserunt.

Eodem anno, vigesima prima die mensis Augusti, obiit Engelbertus archiepiscopus Colonienfis: post cuius mortem archiepiscopatus vacauit annis duobus. Cuno enim archiepiscopus Colonienfis, quamuis à capitulo postularetur, esse noluit: sed iussu papæ Urbani, administratorio nomine ecclesiam illam cum sua Treuirensi, satis strenue & valiter gubernauit. Cometes anno prænotato in quadragesima, cæcilitus apparuit.

Engers castrum.

His quoque temporibus Cuno archiepiscopus Treuerensis sæpe dictus, castrum Engers cum fortalicio suo iuxta Rhenum, inter Confluentiam & Andernachum, satis pulchre construxit, quod ex nomine suo Cunenergers, voluit nuncupari, licet pauci nomen eius apponant.

MCCCLXIX.

Anno Vvignandi abbatis II. Dominica vero natiuitatis 1369. circa festum paschale, Carolus Imperator 4. maximo suorum coadunato exercitu, Longobardiam contra Mediolanenses pugnaturus ingreditur, & vsque ad festum sancti archangeli Michaelis hinc inde discurrens, vincere in munitionibus existentes non potuit. Volebat enim dominium Mediolanense ad imperium armis reducere: & iniurias papæ Urbani quarti, quas olim à vice comitibus, quum adhuc in minoribus esset, acceperat, qui eum coegerant literas Apostolicas contra eos allatas comedere, vindicare. Sed quum pestilentia vehementer inuasisset exercitum, magna summa pecuniarum accepta, in signum superioritatis imperij, non sine magna displicentia papæ ad propria remeauit.

Hoc ipso anno ciues Colonienfes priuilegia & libertates clericorum conati infringere, ecclesiastico interdicto biennio sunt subacti, & clerus iussu Cunonis administratoris ecclesiæ Colonienfis ciuitatem exiens, mensibus octo decim foris mansit.

Eodem quoque anno Gotfridus comes de Arnspurg, de consensu vxoris suæ comitatum suum Arnspurg, cum omnibus attinentijs suis, castellis, villis & prouentibus, in perpetuum tradidit ecclesiæ Colonienfi possidendum, sicut etiam hodie ab archiepiscopo possidetur.

MCCCLXX.

Anno Wignandi abbatis duodecimo, Domini autem millesimo trecentesimo septuagesimo, factum est bellum magnum in vigilia sancti Bartholomæi Apostoli inter Wenceslaum Brabantia, & Lutzenburgij ducem fratrem Imperatoris Caroli, & Wilhelmmum ducem Iuliacensem, iuxta Basuiler, & cæsis ab vtraque parte plusquam octo millibus hominum. Dux ipse Iuliacensis victor extitit, & Wenceslaum ducem cum alijs multis nobilibus captiuum abduxit: quem tandem post menses vndecim, metu Imperatoris, sine exactione liberum dimisit. Ab alijs vero pecuniam infinitam pene, pro eorum liberatione extorsit.

LECTO.

HACIENS non tantum prior editio Basiliensis, Guilhelmo Radente procurante; sed etiam ipsam cum illa a nobis collatam autographam, quae in splendidissima bibliotheca Palatina conseruatur, accurata Trithemii manu ad miraculum eleganter descriptum. Incertum autem, an auctor opus longius produxerit, & forte ad aetatem usque suam, ut Spanheimense. Dubitationem mouet, quod in praefatione Spanheimensis, scripta anno 1506. in eo cenobio ita ait: *Chronicon Hirsaugiensis cenobii hic quidem incepti, sed apud Herbipolim urbem Francorum tandem compleui: opus magnum, & in duobus voluminibus partitum. At in epistola ad Rogerium Sicambrum (quae extat inter epistolas eius familiares Haganoa excusulas, pag. 320.) data Herbipoli anno 1507. ita scribit: Ad preces Blasii abbatis Hirsaugiensis Chronicon eiusdem cenobii scribere adorsus maiorem partem compleui: sed illo mortuo editionem intermisi, incertus qua mercede successore eius Laborem recompensare futurus sit. Rursus in Breuiario annalium Francorum, edito Parisiis fol. III. Scripsimus, ait, iamdudum ad instantiam Blasii & Ioannis abbatum, duo non parua quantitate volumina Chroniconum sine annalium insignis monasterii Hirsaugiensis nostri ordinis, quod situm est in diocesi Nemetensi sine Spirensi: in quorum primo &c. Et sane aut subito ab indignante abruptam hoc loco scriptiorem, maiore (vix dixit) parte completa, apparet: aut alterum insuper parua magnitudinis volumen horum annalium desiderari, dolendum est. Quam tamen (si ita est) iacturam, sequens Chronicon Spanheimense integrum, ad auctoris usque aetatem deductum, nostraque opera nunc primum publicatum, magna ex parte facere poterit.*

V 4

effert naturali, quod exercitu veniens occisurum. Sed inanis memoria ad loca ultima bella, incendia cin, conspirantes aduerardo comite sen-

is & maximis oneris, sentiens se ob id missionem archiepiscopis inistrationem ecclesiorobante, commisit, uatae vitae tranquillidui superuixit.

recentesimo sexagesilictis, Vdalrico vide-

elbertus archiepiscopus duobus. Cuno enim soluit: sed in illo populi, satis strenue de viis apparuit.

sape dictus, castrum Andernachum, satis pari, licet paucae-

circa festum paschale, bardiam contra Mengelii Michaelis hinc Volebat enim domibani quarti, quos oium coegerat litespessimonia vehementum superioritatisim-

corum conati infimionis administratores anfit.

en su vxoris suae comit & prouentibus in perdicie ab archiepiscopo

imo trecentesimo lomaxi Apostoli interris Caroli, & Wilhelplusquam octo militacem cum alijs militibn, metu Imperatoris ene, pro eorum libera-

LECTO